

STENOGRAFSKE BELEŠKE

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

GODINA 6

BEOGRAD 1937 GODINE

KNJIGA 2

XXXVIII REDOVNI SASTANAK

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

DRŽAN 10 MARTA 1937 GODINE U BEOGRADU

PRETSEDAVALI:

PRETSEDNİK

STEVAN ĆIRIĆ

i

POTPRETSEDNICI:

FRANJO MARKIĆ i VOJKO ĆVRKIĆ

SEKRETAR

TODOR ŽIVKOVIĆ

Prisutni g. g. Ministri: Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova **dr. Milan M. Stojadinović**; Ministar saobraćaja **dr. Mehmed Spaho**; Ministar poljoprivrede **Svetozar Stanković**; Ministar pravde **dr. Nikola Subotić**; Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja **Dragiša Cvetković**; Ministar trgovine i industrije **dr. Milan Vrbanić**; Ministar građevina **dr. Marko Kožul**; Ministar prosvete **Dobrivoje Stošović**; Ministar finansija **Dušan Letica**; Ministar bez portfelja **dr. Miho Krek**; Ministar pošta telegrafa i telefona **dr. Branko Kaluderčić**; Ministar bez portfelja **Vojislav V. Đorđević**; Ministar fizičkog vaspitanja naroda **dr. Josip Rogić**.

POČETAK U 8,35 ČASOVA.

SADRŽAJ

Pre dnevnog reda 1 — Čitanje i usvajanje zapisnika XXXVII redovnog sastanka;

2 — Komemorativni govor Predsednika Narodne skupštine Stevana Ćirića povodom smrti Milana Pribičevića, narodnog poslanika;

3 — Saopštenje naknadnog izveštaja Finansijskog odbora o predlogu o izmenama i dopunama u predlogu Finansijskog zakona za 1937/38 godinu;

4 — Saopštenje izveštaja Verifikacionog odbora o verifikaciji mandata Đorđa Petkovića, narodnog poslanika za Srez resavski;

5 — Saopštenje interpelacije Rajka Turka, narodnog poslanika, na Ministra saobraćaja i na Ministra trgovine i industrije o oduzimanju objekata Direkcije državnih železnica u Ljubljani iz dimničarskih rejona;

6 — Molbe i žalbe.

Govornici: Predsednik Narodne skupštine Stevan Ćirić (tri puta), Vojislav Lazić (o povredi Poslovnika).

Dnevni red: Nastavak pretresa i konačno usvajanje u celini izveštaja Finansijskog odbora o predlogu budžeta državnih rashoda i prihoda sa predlogom Finansijskog zakona za 1937/38 godinu:

1 — Pretres i usvajanje u pojedinostima predloga Finansijskog zakona za 1937/38 godinu.

Govornici: Ministar finansija Dušan Letica, izvestilac većine dr. Jure Koce, Oto Gavrilović, izvestilac manjine Nikola Kabalin, Mihailo Stojadinović, dr. Mirko Došen (u ime grupe JNS kluba), Mita Dimitrijević (radi ličnog objašnjenja), dr. Mirko Kosić (u ime grupe Narodnog radnog kluba), Jovan Arandelović, Vojislav Lazić (u ime grupe Nezavisnog kluba), izvestilac većine dr. Časlav Nikitović (dva puta), Sava Mikić, Dimitrije Vujić (u ime grupe Jugoslovenskog kluba), Radivoje Nikolić, dr. Vojislav Došen (u ime grupe Narodnog radnog kluba), dr. Jordan Ćimović, Joca Kašanin (radi ličnog objašnjenja), dr. Vojislav Došen (o povredi Poslovnika), dr. Dragan Kraljević, Pavao Matica, Joca Georgijević, Velimir Jojić, Miloš Rašović Sekula Zečević, Ministar fizičkog vaspitanja naroda dr. Josip Rogić (radi ličnog objašnjenja), dr. Ivan Jančić, Milenko Glišić, izvestilac manjine Nikola Kabalin, Jeremija Protić; dr.

Luka Šoški, Milan Banić (u ime grupe Jugoslovenskog kluba), dr. Sulejman Hafizadić, Jovan Zdravković, Predsednik Narodne skupštine Stevan Ćirić (šest puta), Potpredsednik Narodne skupštine Franjo Markić (četiri puta), Potpredsednik Narodne skupštine Vojko Ćvrkić (sedam puta).

— Saopštenje izveštaja Odbora za proučavanje zakonskih predloga o Medunarodnim ugovorima i sporazumima: o Predlogu zakona o Medunarodnoj konvenciji o prevozu robe na železnicama (M. K. R.) sa priložima I—VIII, Medunarodnoj konvenciji o prevozu putnika i prtljaga na železnicama (M.K.P.) sa priložima I i II, Završnog akta četvrte konferencije za reviziju međunarodnih konvencija o prevozu putnika i prtljaga i o prevozu robe na železnicama, i o Sporazumu o usvajanju posebnih odredaba za prevoz robe otpremljene na železnicama sa tovarnim listom po nalogu sa prilogom, potpisanim 23 novembra 1933 godine u Rimu; o Predlogu zakona o Konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Republike Čehoslovačke u cilju da se izbegne dvostruko oporezivanje po predmetu naslednih taksa (dažbina na naslede), sa Zaključnim protokolom, zaključenoj u Pragu 24 februara 1936 godine; o Predlogu zakona o Ugovoru o koncilijaciji, o arbitraži i o sudskom raspravljanju između Kraljevine Jugoslavije i Danske, potpisanim u Beogradu 14 decembra 1935 godine.

Govornici: Predsednik Narodne skupštine Stevan Ćirić.

Predsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, imam čast otvoriti XXXVIII redovni sastanak Narodne skupštine. Molim sekretara g. Todora Živkovića da izvoli pročitati zapisnik prošlog sastanka.

Sekretar Todor Živković pročita zapisnik XXXVII redovnog sastanka.

Председник Стеван Ћирић: Има ли ко од господe народних посланика какву примедбу на записник? (Нема.) Примедаба нема, записник је примљен.

Господо народни посланици, пре осталих саопштења дужност ми је да вам саопштим тужну вест: Умро је народни посланик Милан Прибићевић. (Сви народни посланици устају са својих места и кличу: Слава му!)

Народни посланик Милан Прибићевић није поднео своје пуномоћје овој Народној скупштини, али ипак, пошто је законито изабрани народни посланик, коме је народ поклатио поверење, ми га морамо ожалити као правог свог друга. Морамо га ожалити тим више што је покојник био један од најугледнијих политичких људи и политичких бораца и један од најмаркантнијих личности своје генерације. Већ као млад човек, официр у аустријској војсци, решио је један проблем савести, који је мучио једну целу генерацију, на један пркосан, смео и поносит начин. Уверен да је на домаку одсудна борба за народно уједињење и ослобођење, он је оставио аустријску војску, прешао у Србију, ступио у јуначке редове српске војске и ставио се у службу славом овећаних српских застава, уверен да ће у томе знаку победити идеја народног ослобођења и народног уједињења. И заиста, кад је куцнуо одсудни час да се пође у свети бој за те народне идеале, он је узео онолико удела колико је један јунак могао узети удела у борби за слободу. Његова дела посведочила су оно одушевљење које га је нагнало

да учини судбоносни корак у српску војску. Био је те среће да је са својом четом био међу онима који су ослободили Косово. Писмо које је том приликом писао једном високом немачком генералштабном официру остаће за увек класичан пример истинског и жарког родољубља и оно је много допринело да се у оним круговима у страним војскама, који нису симпатисали у то доба са Србима, добије разумевање за оправдане српске идеале.

Пошто је као главни секретар Народне одбране својим надахнућем надахнуо и омладину и спремио за велика дела, узео је великог учешћа и у Светском рату. Његове војничке врлине одликоване су највећим војничким одличјима. Имао је и једну часну дужност, врло тешку, да прикупља добровољце у далекој Америци.

Кад се вратио из победоносних ратова, кад је видео остварен идеал своје младости, увек борбен и увек немиран, створио је себи нов идеал. Тај нов идеал била је борба за социјалну правду. Данас нема никога ко не би имао тај исти идеал. Данас се може говорити само о путевима који су најбољи и најпоузданији да се оствари овај велики идеал данашњег човечанства, али он је, као што видите, још у оно време осетио шта је задатак будућности, као што је у својој младости осетио блиско ослобођење и уједињење, још онда кад су можда многи у то ослобођење и уједињење сумњали. Траже се само путеви којим се може остварити социјална правда.

Милан Прибићевић је нашао један дирљив пут: јунак у рату, постао је јунак рада. Постао је сељак на оном истом Косову које је ослободио, вратио се мајци земљи да, слично античким херојима, од те исте груде тражи нову снагу за нове подвиге. Као такав изабран је сељачким гласовима за народног посланика. Милан Прибићевић није прекорачио овога прага, што ја у овом тренутку са жалошћу констатујем, али читав његов живот ставља нам у дужност да му укажемо оно поштовање које политички борци заслужују. Можда ћемо најбоље указати поштовање према покојнику ако се запитамо: је ли потребно да умре један политички борац па да му признамо врлине; да ли је потребно да сахранимо једног политичког борца па да га ценимо по његовим најбољим особинама и да ли је потребно, господо народни посланици, да се за увек опраштамо од једног политичког друга па да признамо да је био поштен, искрен и частан родољуб. Нека би Бог дао, господо народни посланици, да сви ми дамо један те исти одговор на ово питање, који ће нам улисти моралне снаге да и према живим политичким борцима, ако су нам они и противници, будемо праведни. Нека је слава Милану Прибићевићу! (Сви народни посланици саслушали су стојећи речи Председника Народне скупштине и одавали се узвицима: Слава му!).

Изволите чути један извештај Финансијског одбора.

Sekretar Todor Živković (saopštava): Finansijski odbor podnosi Narodnoj skupštini svoj naknadni izveštaj o predlogu o izmenama i dopunama u predlogu finansiskog zakona za 1937/38 godinu.

Predsednik Stevan Ćirić: Ovaj izveštaj Finansiskog odbora umnožen je, razdeljen gospodi narod-

nim poslanicima i o njemu će biti debata u isto vreme kad i o predlogu finansiskog zakona.

Izvolite čuti jedan izveštaj Verifikacionog odbora.

Sekretar Todor Živković (saopštava): Verifikacioni odbor podnosi Narodnoj skupštini svoj izveštaj o verifikaciji poslaničkog mandata za Srez resavski g. Dordu Petkoviću. Taj izveštaj glasi:

„NARODNOJ SKUPŠTINI

Verifikacioni odbor Narodne skupštine primio je preko Gospodina Pretsednika Narodne skupštine poslaničko punomoćstvo g. Petkovića Z. Dorda, advokata iz Čuprije, izabranog za narodnog poslanika u Srezu resavskom, Banovine moravske, na listi g. dr. Vlatka Mačeka, predato 8 marta 1937 godine.

Pošto je pregledao izborna akta, žalbe na izbore i zapisnik Glavnog biračkog odbora, Verifikacioni odbor je utvrdio: da na izbor Petkovića Z. Dorda nije izjavljena nikakva žalba, da je izabran na listi g. dr. Vlatka Mačeka za narodnog poslanika u Srezu resavskom, Banovine moravske, pa mu je čast predložiti Narodnoj skupštini, da se mandat Petkovića Z. Dorda, advokata iz Čuprije, osnaži.

Za izvestioca Odbor je izabrao g. dr. Vuka Vujasinovića.

Pretsednik Verifikacionog odbora,
Dr. Todor Lazarević, s. r.

Sekretar,
Borivoje D. Antić, s. r.

Članovi:

Svetozar Tasić, s. r.; **Jovan Kašanin**, s. r.; **dr. Živojin M. Popović**, s. r.; **dr. Vuk Vujasinović**, s. r.; **Milan Lazarević**, s. r.; **Jakša B. Božić**, s. r.; **Krsto Predovan**, s. r.; **dr. Ivan Jančić**, s. r.; **Anton Kersnik**, s. r.; **Mihailo Lješević**, s. r.; **Vojislav Nenadić**, s. r.

Pretsednik Stevan Ćirić: Pošto je ovaj izveštaj Verifikacionog odbora umnožen i razdeljen gospodi narodnim poslanicima, može biti stavljen na dnevni red kad to Skupština odluči. Ako je slobodno da ja učinim predlog, mislim da bismo mogli da postupimo kao i u slučaju ranija dva mandata g. Zdravkovića i g. Nikolića, koje smo jednoglasno verificirali. Pošto je Verifikacioni odbor jednoglasno zaključio da predloži Narodnoj skupštini verifikaciju ova dva mandata, slobodan sam zapitati Narodnu skupštinu, da li i ona jednoglasno usvaja ovaj izveštaj Verifikacionog odbora? (Jednodušan odziv: Usvajamo!)

Objavljujem da je mandat g. Dorda Petkovića Narodna skupština verificirala i da je prema tome g. Petković postao narodni poslanik za Srez resavski. Izvolite čuti jednu interpelaciju.

Sekretar Todor Živković (saopštava): G. Turk Rajko, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra saobraćaja i na g. Ministra trgovine i industrije o oduzimanju objekata Direkcije državnih željeznica u Ljubljani iz dimničarskih rejona. (Vidi prilog).

Pretsednik Stevan Ćirić: Pročitana interpelacija upućena je nadležnoj gospodi Ministrima. Izvolite čuti molbe i žalbe.

Sekretar Todor Živković (saopštava): Narodnoj skupštini podneli su molbe i žalbe i to: **Bojović Branimir**, **Kommenović Mirko**, **Leposava Rako** i inž. **Milan Gagić**.

Pretsednik Stevan Ćirić: Sve ove molbe i žalbe biće upućene Odboru za molbe i žalbe.

Prelazimo na dnevni red: Na dnevnom je redu Nastavak pretresa u pojedinostima izveštaja Finansiskog odbora o predlogu budžeta državnih rashoda i prihoda sa predlogom Finansiskog zakona za 1937/38 godinu.

I — Pretres u pojedinostima predloga Finansiskog zakona za 1937/38 godinu. (**Vojislav Lazić**: Molim za reč o povredi Poslovnika.)

Ima reč narodni poslanik g. **Vojislav Lazić** o povredi Poslovnika.

Војислав Лазич: Господо народни посланици, § 54 Закона о пословном реду у Народној скупштини гласи овако: „Чим извештај одбора буде готов Претседник ће извести о томе Народној скупштини и наредити да се извештај заједно са одборским предлогом штампа и разда посланицима на начин предвиђен у § 7 овога Пословника.

Народна скупштина ће утврдити дан у којем ће се отворити претрес. Претрес се може отворити тек пошто протекне најмање 24 сата од како је раздан штампан одборски извештај.”

Господо народни посланици, ви сте сада добили оштампан извештај Финансиског одбора по предлогу Финансиског закона. У томе извештају, господо, Финансиски закон није остао онај исти, који је вама раније подељен, него су се у томе Финансиском закону учиниле велике измене, унете су потпуно нове одредбе, мењани су основни закони, који постоје у овој земљи, мења се Закон о општинама, мења се Закон о трошарини, мења се Закон о таксама. Ево, господо, погледајте колико је дугачак тај извештај и зато ја мислим да није могуће једном народном посланику да сад одједанпут да свој глас а међутим он нема времена ни да прочита а камо ли да проучи тај извештај. Ја мислим да је законодавац баш зато и усвојио један поступак да се тек после 24 сата од кад се разда одборски извештај, тај извештај узме у претрес. Овај је извештај толико дугачак да би требало много времена да га прочитамо а камо ли нађемо потребне законе који се према извештају имају мењати, па да све то проучимо, простудирамо, да видимо како су ти закони гласани раније, да их сравнимо и тек онда да видимо да ли је добро ово како је Финансиски одбор предложио. Ја мислим да је сваки рад, који се врши на јуриш штетан. Ми смо овако доведени овде у такав положај да овлашћења за Финансиски закон решавамо на јуриш. Ми смо читавих 10 дана овде радили дан и ноћ као да смо у опсадном стању у овој Скупштини. Ми смо овде радили сви на јуриш тако да су и чиновници и стенографи попадали од умора, падали у несвест јер су радили по 24 сата. Ја држим да је такав рад врло штетан јер ми још нисмо могли да уђемо у суштину овога што треба да радимо а данас ћемо најмање моћи ући у суштину рада кад овакав предлог задире дубоко и дубоко у интересе наше, кад мењамо законе и чинимо задужења од милијарде динара. Јер, наравно, ми треба да видимо шта све може да буде, да предвидимо шта ће бити и како ће се та задужења покривати.

Ја мислим да овај наш Пословник треба да се поштује и према томе и ова седница одложи да се народни посланици могу упознати са целокупним овим предлогом Финансиског одбора јер и

иначе, по Пословнику, не може о извештају одборском да се решава пре што што протекне 24 сата од његовог раздавања.

То је моја констатација о повреди Пословника.

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, paragraf 54 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, na koji se poziva g. Vojislav Lazić, zaista to propisuje što g. Lazić tvrdi. (Jedan glas sa leve: Ali!) Svakako dolazi jedno „ali“, gospodo! (Veselost).

Nema sumnje, gospodo narodni poslanici, da je šta više i intencija ovoga paragrafa to što narodni poslanik g. Vojislav Lazić tvrdi. Ipak — da bih izbegao reč „ali“ — u saglasnosti sa Narodnom skupštinom dogadalo se je i dogada se da se pojedini zakonski predlozi stave na dnevni red odmah pošto je odborski izveštaj razdeljen.

To su, gospodo narodni poslanici, izuzetni slučajevi, a pravilo je što Poslovnik propisuje. Ja stavljam na savest vama, gospodo narodni poslanici, pitanje da li vi smatrate izuzetnim slučajem — kada smo danas, 10 marta, još uvek na radu po budžetu u Narodnoj skupštini mesto u Senatu Kraljevine Jugoslavije, — ja vas pitam, gospodo, da odgorite po vašoj savesti, mislite li vi da je važnije u ovome trenutku da odgovorimo ovom propisu Poslovnika ili da što pre predamo budžet na pretres Senatu Kraljevine Jugoslavije. (Uzvici: Što pre Senatu!).

Gospodo narodni poslanici, u odbranu Narodne skupštine ja mogu da kažem to, da nije krivica Narodne skupštine što je došlo do toga da smo u zakasnjenu dva do tri dana, nego se je otstupilo od onog do sada uobičajnog reda, a to je da se u Finansijskom odboru pretresaju izmene i dopune predložene od Kraljevske vlade, dok u plenumu traje pretres u pojedinostima budžeta rashoda pojedinih Ministarstava. Da se je tako postupilo, gospodo narodni poslanici, budite uvereni da ne bismo izgubili ova dva — tri dana.

Ja molim zato Narodnu skupštinu da predemo na dnevni red s obzirom na to da je budžet u ovom trenutku vrlo hitne prirode, da ga predamo što pre Senatu Kraljevine Jugoslavije već i s obzirom na to što će i g. Ministar finansija i gospoda izvestioci i većine i manjine jasno pokazati u čemu se razlikuje izveštaj Finansijskog odbora od predloženih amandmana Kraljevske vlade. Iz tih obzira ja vas, gospodo, molim da dopustite da ipak predemo na dnevni red. (*Manfred Paštrović:* Prihvaćamo ako se amandmani odbace!) O tome će Narodna skupština rešavati. (Glasovi: Da predemo na rad!)

Gospodo, ja mislim da mogu da proglasim da je Narodna skupština moj predlog prihvatila, jer jedna strana prihvaća apsolutno, a druga pod uslovima. (Odobranje u centru i na desnici).

O ovakvim odlukama glasa se sedenjem i ustajanjem. Dakle, gospoda koja su za to da se prede na dnevni red neka izvole sedeti, a gospoda koja su protiv toga da se prede na dnevni red, neka izvole ustati. (Većina sedi).

Objavljujem da je Skupština većinom glasova rešila da se prede na dnevni red.

Reč ima Ministar finansija g. Dušan Letica.

Министар Финансија Душан Летица: Од 20 новембра кад је поднет Народној скупштини предлог буџета расхода и прихода за год. 1937/38 прошла су већ три и по месеца. Природно је, да

се у том времену потребе државног живота могу показати и показују у другојачијем светлу, но што су се приказивале онда кад је буџет поднет Народној претставништву.

И ови амандмани који се данас јављају у пленарној седници Народне скупштине, амандмани на предлог Финансијског закона, углавном су израз тих променених или нових потреба државе. Међу њима је приличан број таквих, којима се траже овлашћења за нормативно регулисање великог броја најактуелнијих административно правних питања. Има их и таквих, којима се Краљевској влади одобравају нова средства, у циљу подизања и изградње нових опште корисних објеката, а тиме омогућава подржавање живље радности и промета у држави. Међутим, има у овим амандманима и таквих, који тангирају постојеће фискално правне прописе.

Дозволите ми господо, да се са пар речи осврнем нарочито на ову групу амандмана.

Доследно изјави, коју сам раније дао у име Краљевске владе уноси се у Финансијски закон и одредба, којом се већ данас предвиђа да ће се и у год. 1938 порез на земљиште разрезивати са нижом (10%) стопом на бази оног ниског катастарског чистог прихода, како је год. 1935 спуштен за једну трећину.

Поред тога они земљорадници преко чијих имања прелазе индустријски колосеци неће више плаћати порез на ренту за онај вишак закупнине, који прелази катастарски чисти приход односног земљишта. Било је код нас доста задруга, које због укамаћивања пословних удела нису испуњавале услове за ослобођење, а у претпоставци да су ослобођене нису пријављивале и плаћале порез. Изузетно, од стране пореских власти, задругама овако накнадно разрезани порез неће се наплаћивати, у колико већ није плаћен. Сва три ова амандмана најбољи су израз непромењеног становишта Краљевске владе, како треба нашу земљорадњу штедети од јавних дажбина после тешких дана које је она претурела у привредној кризи.

Предложеним амандманима овог пута нарочито су обележени интереси ситног занатства у местима са и испод 20.000 становника. И то интереси занатлија који раде ручном снагом са највише два помоћника. Они неће више морати предавати пореске пријаве; излазити пред пореске одборе и пред њима бранити своје интересе и улагати жалбе на извршени разрез пореза. Њихов порез се фиксира умереном сталном сумом која се чак спушта и за она места и оне занатлије, који су и досад плаћали овај паушални порез. Што је пак нарочито важно, овако фиксирани нови занатлијски порез, само са 60% биће подложен самоуправним прирезима. И, кад знамо, да су прирези, нарочито општински у неким општинама ишли у неколико стотина процената, овом одредбом нашем ситном занатству по селима и варошима биће бремене јавних дажбина од ове пореске године већ ома знатно ублажено.

Овом врло бројном нашем привредном реду по селима и варошима, који са селом и селяком дели добро и зло, а с њиме ће га и у будуће делити, укинута је и обавеза плаћања прометног пореза. Овако порески растерећен и заштићен наш ситни сеоски и варошки занатлијски ред добија

могућност, да се и он рестаурира после тешких дана привредне кризе.

Држећи се принципа да расподела државних пореза треба да стоји у праведном размеру према економској снази, уложеном капиталу, обављеном промету и оствареном добитку појединог пореског обвезника, указује се потреба да се донесу законске одредбе које ће обезбедити државној благајници оне приходе које она с правом очекује од обвезника друштвеног пореза.

Удружени капитал постепено али стално осваја доминантан положај у свим привредним гранама наше државе. Из делатности овог капитала настаје добитак који би нормално и природно требао да дође до изржајаја у завршним рачунима. Међутим, предузећа обавезна на јавно полагање рачуна која располажу са знатним сопственим и туђим капиталима, чији годишњи промет износи на десетине или чак стотине милиона динара, чији су производи заштићени високим заштитним царинама, који се удружују у картеле у циљу подизања суперпрофита, показују у својим завршним рачунима врло често чисту зараду која се креће између 1 до 10% на обављени промет, или 0.5% до 2% на укупна сопствена и туђа средства.

Остали порески обвезници слабији, осећајући тежину неједнаког опорезивања, често истичу ове чињенице и захтевају да удружени капитал буде обухваћен порезом у једнакој мери, на исти начин и по једнаком поступку као што су обвезници течевине. Ово због тога, јер порески терет представља у ствари за обвезнике течевне одузимање једног дела њихових прихода, остварених личним радом и капиталом, прихода који су им потребни за живот њихових породица, док порески терет за обвезнике друштвеног пореза представља само исплаћивање ниже дивиденде или камата оним лицима који поред капитала не улажу и свој рад да би постигли те приходе.

Да би се данашње стање у погледу ове неједнакости поправило предлажем да се минимални порез који је данас фиксан, изгради у прогресивном облику, од 2% до 8%, дакле просечно до оне висине која одговара најнижем нормалном рентабилитету пласираног капитала у предузећу, односно најнижем нормалном чистом добитку на робни бруто — промет, односно бруто — приходе од премија, камата, провизија и услуга.

Ове стопе минималног пореза примењивале се и на уложени капитал до висине од динара 5.000.000.— 15.000.000.— 30.000.000.— и преко 30.000.000.

За предузећа која подлеже плаћању пореског додатка, минимални порез израчунат по предложеним изменама узимаће се у двоструком износу.

Ово повећање стопе минималног пореза неће тангирати предузећа са прометом, поменутом врстом прихода или уложеним капиталом до динара 5.000.000. Оно ће доћи до изражаја постепено код предузећа са прометом, приходима или уложним капиталом од динара 5.000.000.— до 15.000.000.— и од 15.000.000.— до 30.000.000.— тако да ће максималну стопу плаћати само предузећа са прометом, приходима или уложеним капиталом од преко 30.000.000.

Друштвени порез биће тангиран још и том законском новином, што ће пореска власт за пореску основицу моћи толерирати оцену вредности залиха при годишњем инвентарисању само до 20%

испод набавне, односно производне цене. Досадашња шира толеранција дала је могућности поступцима који нису хармонични са законским интересима државне благајне.

У оквиру државних трошаринских прописа, чине се неке измене у правцу, да се спрече извесне протузаконите радње. У опсегу заједничких бановинских трошарина чине се допуне у извесним новим предметима. Овде је обухваћено махом јужно воће, а и фабричка обућа и одећа. С обзиром на врло ниски став ових трошарина за обућу и одећу широких слојева народа, поскупљење ових потреба осетиће се минимално, али ће зато бановинске финансије добити ново врело прихода из ког ће моћи боље но до сад покривати своје нове неотклоњиве а по народ корисне потребе.

Систем заједничких бановинских трошарина, кога смо увели претпрошле године, дао је врло добре резултате. Без већих контролних мера и издатака, ове трошарине не пролазе кроз државну касу да би дошле до бановинске. Оне се слевају преко државно-финансијских есекутивних власти непосредно у Државну хипотекарну банку, одакле се свака два месеца, према броју становника, репартирају међу бановине. Бановине их овако добивају без икаквих својих трошкова и користе их у потпуности за своје буџетске потребе.

У своје првом експозеу, поднетом Народној скупштини уз сам предлог буџета, поменуо сам да ће Краљевска влада у току буџетске дебате накнадно поднети извесне предлоге, који ће имати сврху да обезбеде предвиђену суму прихода од државних такса. Овим амандманом Краљевска влада то и чини. У области нашег таксеног закона предлажу се извесне измене неколико тарифних бројева са сталним таксама. Тако се предлаже подизање таксе на молбе са 5 на 10, за прилоге са 2 на 4, за жалбе са 20 на 30 динара. Подижу се и таксе за промену породичног или рођеног имена, за товарни лист на колске пошиљке, за одобрења царинских приватних и слободних складишта и смештишта, као и односне годишње таксе. Подижу се и таксе за стицање држављанства, изузимајући Југословене по раси и језику, односно Словене који су код нас више од 15 година настањени. Затим, предлаже се изједначење таксе на пуномоћја, на уговоре о послузи, о издржавању које особе. Спуштају се таксе за товарни лист за денчане пошиљке са 5 на 2 динара, за огласе у новинама у местима испод 80.000 становника за 50%, а у местима испод 25.000 становника за 75%. За јавно радно приређивање таксу одређују власти које издају одобрење, највише до 1 динара дневно. За спортске вежбе у местима од 20.000 и мање становника такса се спушта за 50%, а за биоскопске претставе по школама, као и за приредбе просветних друштава укидају се потпуно. За превоз пртљага и робе моторним возилима такса ће се наплаћивати под условима и у висини, како се наплаћује и за превоз лица.

Уводи се и нова такса на исправу о уговору о куповини и продаји са 10 динара.

Међу повишењима фиксних такса фискално је најважније оно, које се односи на поднеске у административним стварима. Ова такса од садашњих 5 динара, подигнута на 10 динара, неће имати за последицу никакав поремећај у привредном нашем животу. Она тангира она лица, која, и кад, имаду

потребу да нешто захтевају или нешто моле од управне власти. Такве потребе грађана нити су опште, а нити су лично свакидање, и према томе оне се редовно не понављају, оне су спорадичне. И кад је нарав предмета, који се таксира, таква, ово повећање неће значити неки особити терет, у толико пре, што ће ова такса и у повећаном износу бити још увек нижа у паритету са одговарајућом таксом, која се за овакве предмете плаћала у већем делу наше државе пре Уједињења.

Свакако је врло важна и она законска измена, која се предлаже у опсегу такса на наслеђе и даривање за случај смрти. Предложене измене имаду за циљ да под ову таксу подведу већи број таксених обвезника. Ипак, ову реформу не треба посматрати само са фискалне тачке гледишта. Њоме се извршује и извесно униформисање ове таксе, која се сад још наплаћује по разним наслеђеним таксеним пормама. Сад ћемо имати нашу заједничку таксену стопу и једнако оптерећење с обзиром на степене сродства. Уз наследну таксу, уопштена је у целој Краљевини и незнатна преносна такса за наслеђене некретнине.

Данас се наследна и даровна такса плаћа само од оставина које прелазе 100.000 динара чисте вредности. Због овог овако високо фиксираног минимума остајале су у пракси, недирнуте наследном таксом, врло често и оставинске имовине, које по својој чистој вредности далеко превазилазе законски минимум. Већто извршеним нижим проценама саставних делова имовине, држава је остајала без таксе, а то, због високо удареног минимума, чак није много ни падало у очи. Од сад се ове веће наслеђене имовине, неће барем више моћи крити од таксе, јер је минимум фиксиран ниже. С обзиром на то што је он у предлогу фиксиран не вредношћу саме оставине као до сад — него с обзиром на сваког наследника са по 10.000 динара чистог дела — овај нови минимум је још увек једно наше фискално фаворизовање наследне имовине, кад погледамо колико се од наслеђа узима данас у фискалне сврхе у ближем и даљем нашем суседству. Такса на наслеђа данас се свуда у модерном свету сматра као једна од најумеснијих, најоправданијих јавних дажбина. Ове таксе су изграђене тамо у облику посебног пореза, понегде са врло оштрим прогресивним ставовима. Тамо су изузетци од тог наследног пореза сведени на минимум. Са оваквим законским прописима те државе покривају из наследног пореза врло знатан део својих буџетских потреба.

Али ми се нисмо повели за иностранством. Ми имамо у виду наше прилике и најне односе и о њима треба да водимо рачуна. Ми знамо да ми немамо много богатстава и због тога ћемо и даље штедети наследном таксом имовине наших породица. Штедимо их и у овом законском предлогу, јер нећемо ни у будуће дирати лично наследство до 10.000 динара чисте вредности. И мада нам то наше државне и народне потребе овог часа диктују, ми ипак нисмо ишли, као другде, догле да се ослобођење од таксе избрине без обзира на вредност наслеђа. Ми смо ослобођење задржали и за будуће и то на опом нивоу где мислимо да се плаћањем таксе, с обзиром на породични однос и висину наслеђа, такса неће теже осећати.

Закон таксени за Србију и Црну Гору, како у погледу груписања сродника тако и у погледу таксене стопе, најоштрији је у нашој држави. Но-

вом тарифом ова оштрина врло знатно се ублажује. У прву таксену групу која се највише фаворизује, у коју су до сад улазила само деца, уврставају се сад и унучад. У другу групу, стављен је брачни друг, који је досад у Србији у трећој групи са оштрим пореским ставом. Исто тако, у ову групу уносимо и ванбрачну и позакоњену децу, која су до сад била у последњој таксној групи са најјачим пореским ставовима. Мало скрупулознија анализа нових таксених стопа показаће нам, да је и у овом погледу законско стање за Србију и Црну Гору заиста ублажено.

Да, господо, и поред тога, што нам ово проширење круга обвезника наследне и даровне таксе диктују наше данашње замашне народне и државне потребе, Краљевска влада и овог пута водила је нарочито рачуна о нашим земљорадничким имовинама. Она је и у новом законском предлогу предвидела један минимум од 50.000 динара чисте имовине оставитељеве, по одбитку свих дугова. На оставине земљорадника са и испод 50.000 динара чисте вредности неће платити наследну таксу не само деца него ни унучад оставитеља.

Господо, кад се уважи, да и даље остаје у снази она одредба чл. 24 Закона о таксама за Србију и Црну Гору, која каже да „наследници у задрузи, без обзира на остале степене сродства, плаћају половину таксе изложене у табели за наслеђе између мужа и жене”, а у новом законском предлогу, та је такса још и блажа, — и да „наследну таксу плаћају задругари односно задруга само на онај део задружног имања, који је умрломе по закону припадао”, онда, господо, практично узето, на наслеђе земљорадника у задрузи, нови законски предлог једва да ће имати икаквог фискалног значаја. То Краљевска влада није желела, напротив, њезина је политика, да се породично задружне имовине земљорадника крепе и чувају за будућност, јер ће наша држава, као земљорадничка, своју снагу увек гледати и имати у здравој, имовно обезбеђеној земљорадничкој кућној задрузи. (Пљескање).

Pretsednik Stevan Ćirić: Reč ima izvestilac odborske većine g. dr. Jure Koce.

Izvestilac odborske većine dr. Jure Koce pročitа izveštaj većine Finansijskog odbora, koji glasi:

NARODNOJ SKUPŠTINI

Beograd

Finansijski odbor Narodne skupštine primio je preko Gospodina Predsednika Narodne skupštine predlog Gospodina Ministra finansija VII Br. 2940 od 8 marta 1937 godine za izmene i dopune predloga Finansijskog zakona za budžetsku 1937/38 godinu.

Na sednici svojoj, održanoj 8 i 9 marta 1937 godine, Finansijski odbor uzeo je u svestrani pretres i ocenu pomenuti predlog, pa ga je, posle iscrpne i svestrane diskusije, većinom glasova usvojio sa sledećim izmenama i dopunama:

U § 12, tačka 6a u desetom redu mesto reči „njihovom” staviti reč „njegovom”.

U § 15, tačka 2 reči „opštinske uprave i gradska poglavarstva” zamenjuju se rečima „opštine i gradske opštine”.

U § 18, tačka 3a u četvrtom redu briše se reč „isključivo” a u petom redu brišu se reči „po porudžbi, a ne za stovarište”. Isto tako u tabeli u tre-

čoj naslovnoj rubrici brišu se reči „i jednog učenika (šegrta)”. U tački 3d stav 9 reč „viškovi” zamenjuje se rečju „interesi”. U tački 3d na kraju dodaje se nov stav koji glasi: „Stav 10 i 11 člana 116 Zakona o neposrednim porezima brišu se”.

U tački 3ž u drugom redu iza reči „udela” dodaju se reči „ili zbog podele viška među članove u srazmeri poslovanja sa zadrugom”.

U § 18a tačka 5 u petom redu cifra „40” zamenjuje se cifrom „30”, a u sedmom redu cifra „40” zamenjuje se cifrom „30”. U tački 7 na strani 8 amandmana posle trećeg stava dodaje se nov stav, koji glasi: „Na dopunsku taksu ne može samoupravno telo udariti svoj prirez, koji bi bio veći od 50% od dopunske takse”. Na strani 9 u tablici takse za nasleđe pod rimsko II u preposlednjem redu posle reči „rastavljen” dodaju se reči „ili razveden”.

U tački 13 prvu napomenu celu izostaviti; druga napomena postaje prva napomena i u njoj u prvom redu reči „može da” izostaviti, a u drugom redu posle reči „obzira” dodati reči „može da”; u trećem redu posle reči „takse za” dodati „dekret za”.

U tački 18 u sedmom redu cifra „3” zamenjuje se sa cifrom „1”. Posle tačke 24 dodaju se nove tačke 24a i 24b, koje glase:

24a. Stav drugi tarifnog broja 312 Zakona o taksama menja se i glasi:

„Za upis na Univerzitetu i drugim školama istoga ranga za svaki semestar dinara 25.—”

24b. Stav prvi tarifnog broja 318a Zakona o taksama menja se i glasi:

„Na ime školarine za pohanjanje svih srednjih i visokih državnih škola, plaća se i to:

ako godišnji porez iznosi d i n a r a	II grupa dinara	I grupa dinara
preko. 800.— do 1.000.—	75.—	100.—
1.000.— „ 3.000.—	112.50	150.—
3.000.— „ 5.000.—	150.—	200.—
5.000.— „ 6.000.—	262.50	350.—
6.000.— „ 7.000.—	300.—	400.—
7.000.— „ 8.000.—	375.—	500.—
8.000.— „ 9.000.—	487.50	650.—
9.000.— „ 10.000.—	600.—	800.—
10.000.— „ 12.000.—	750.—	1.000.—
12.000.— „ 15.000.—	1.125.—	1.500.—
15.000.— „ 20.000.—	1.500.—	2.000.—
20.000.— „ 25.000.—	1.875.—	2.500.—
25.000.— „ 30.000.—	2.250.—	3.000.—
30.000.— „ 40.000.—	2.625.—	3.500.—
40.000.— „ 50.000.—	3.000.—	4.000.—

preko 50.000.— dinara poreze na svakih daljih započelih 1.000.— dinara plaća se još po 10.— dinara više.

U 2 napomeni tačka 2) a) mesto: „po III grupi” stavlja se: „po II grupi”.

U 2 napomeni tačka 2) b) i v) brišu se i mesto toga stavlja: „b) za više razrede po I grupi”.

U 2 napomeni tačka 3) briše se tekst: „u I i II godini po II grupi, a u daljim godinama po I grupi. Ako je u ovim školama dvogodišnja nastava, onda se plaća: u I godini po II grupi, a u drugoj godini”.

U 2 napomeni tačka 4 mesto: „po II grupi” stavlja se „po I grupi”.

U 2 napomeni tačka 5 mesto: „po III grupi” stavlja se: „po II grupi”.

U 2 napomeni tačka 6 mesto: „iz III grupe” stavlja se: „iz II grupe”.

U 3 napomeni slovo „v” mesto „300 dinara” stavlja se „800 dinara”.

Izmene iz ovog tarifnog broja važiće za univerzitet i za škole istoga ranga već od 1 marta 1937”.

§ 186 u stavu pod 3 u šestom redu izostaviti reči: „u svrhu da se time uklone od plaćanja trošarine”, a u dvanaestom redu mesto reči „za navedenu svrhu ili nisu” staviti reči „ili nisu za svrhu za koju su napravljene”. U tački 7 stav poslednji u drugom redu cifra „48%” zamenjuje se sa cifrom „50%”, a na strani sedamnaestoj u drugom redu mesto cifre „48%” staviti „50%”. U tački 9 prva napomena u šestom redu reč „vispozit” zamenjuje se rečju „viskozitet”.

U § 18v posle tačke 4 dodaje se nova tačka 4a koja glasi: „Aeroklub Kraljevine Jugoslavije „Naša krila” oslobađa se od plaćanja uvozne carine i ostalih državnih kao i samoupravnih dažbina na onaj materijal i rezervne delove potrebne za izradu, opravku i održavanje aeroplana i motora, koji se ne proizvode u zemlji, a koje uvozi Aeroklub „Naša krila” isključivo za turističke aeroplane.

„Aeroklub Kraljevine Jugoslavije „Naša krila” oslobađa se od plaćanja uvozne carine i ostalih državnih kao i samoupravnih dažbina na motore male snage za avionete (do 60 ks.), koji se ne izrađuju u zemlji, a koje uvozi Aeroklub „Naša krila” isključivo za turističke aeroplane.

„Način kontrole za izvršenje ove odredbe propisuje Ministar finansija u sporazumu sa Ministrom vojske i mornarice.”

U § 19 tačka 3 kod trošarine na limune itd. na kraju se dodaju reči „za jelo”, a posle reči „kokošovo ulje” dodati reči „za jelo”, zatim kod trošarine na fabričku obuću tačka 1 menja se i glasi: „Na bakandže i cokule od kravetine po paru 1 dinar”, a u tački 2 posle reči „papuče” dodaju se reči „izuzimajući opanke” i od 2 trošarina se povećava na 3 dinara; kod trošarine na hartiju na strani devetnaestoj u tridesetom redu odozgo mesto „1 m³” staviti „1 m²”.

U § 20 posle tačke g dodaje se nova tačka g/1 u koju se prenosi sa strane 50 ceo tekst posle člana 62v, jer materija koja se reguliše odnosi se na Uredbu o likvidaciji zemljoradničkih dugova.

U § 22a u stavu 3 posle reči „za taj zakon” mesto tačke staviti zapetu i dodati reč „zatim”, a „za” izostaviti.

U tački 4 u početku izbacuje se „a” i zagrada. Stav pod b dolazi u produženju tačke 4 i izbacuje se „b”. U petom redu odozgo na strani 22 reči „prema I” brišu se; a u šestom redu umesto reči „na” stavlja se reč „za”. U tački 5 u prvom redu na mesto „II” staviti „tačka 4”. U tački 7 u drugom redu iza reči „zakonskom” staviti reč „snagom”.

U § 22b ispred prvog stava staviti I.

Tačka 7 briše se, a na mesto nje dodaje se:

„II. Ministar pravde može u koliko se područja sreskih sudova ne poklapaju se područjima opštih upravnih vlasti, uredbama sa zakonskom snagom pojedine opštine ili delove opština izdvajati iz dosadanjeg područja sreskog suda i pripajati području drugog sreskog suda. Isto tako se Ministar pravde ovlašćuje da ovim uredbama propiše potrebna naređenja za izvršenje pomenutih izdvajanja, pripajanja i prenoša poslova.

Ministar pravde može u onim srezovima, koji su u budžetskoj godini 1936/37 osnovani, ustanoviti sreske sudove.”

U § 22v tačka 2 u drugom redu posle reči „škola” dodaju se reči „svih vrsta”. Posle tačke 2 dodaje se nova tačka 2a koja glasi: „da po odobrenju Ministarskog saveta propiše Uredbu sa zakonskom snagom o izmenama i dopunama Zakona o udžbenicima od 27 septembra 1929 godine”.

U tački 3 u drugom redu posle reči „uredbu” dodaju se reči „sa zakonskom snagom”.

U § 22d u tački 2 reč „zgrade” zamenjuje se rečju „zgrada”.

Tačka 4 menja se i glasi „u sumi od 25 miliona dinara za potrebe zgrade univerziteta u Zagrebu”.

§ 24 tačka 2 na kraju dodaje se nova rečenica koja glasi „nadzornici sa fakultetskom spremom i položenim profesorskim ispitom unapređuju se po grupama kao profesori srednjih škola”.

U tački 3 stav poslednji u četvrtom redu posle reči „će” dodaje se reč „se”. U tački 4 stav 2 u trećem redu slovo „S” zamenjuje se slovom „O”. U tački 7 pretposlednji stav na kraju dodaje se nova rečenica koja glasi: „služba prestaje otpuštanjem, danom sklapanja braka”.

§ 31 tačka 4 oba stava i tačka 6 brišu se.

Posle člana 31b dodaje se nov član 31v koji glasi:

„I Ovlašćuje se Ministar unutrašnjih poslova, da u roku od 6 meseci po stupanju ovog zakona na snagu, a uz odobrenje Ministarskog saveta, može uredbom spajati opštine, stvoriti nove opštine razgrupisavanjem i odvajati pojedina mesta od jedne i pridavati drugoj opštini, izuzetno od § 6 Zakona o opštinama.”

II §-u 85 Zakona o opštinama dodaje se nov stav koji glasi:

„Opštinski odbor može iz važnih državnih interesa ukloniti iz službe opštinskog službenika. Ako ovo ne bi opštinski odbor učinio, u slučajevima gde je dokazano da je opštinski službenik radio protiv važnih državnih interesa, Ban to može učiniti. U koliko je takav službenik stekao pravo na penziju, to pravo ne gubi”.

U § 32 u tački 2a u četvrtom redu mesto reči „stanovanje” staviti reč „stanove”, a na kraju mesto tačke staviti tačku i zapeću i dodati „3/ od godišnjih ušteta koje budu ostvarene u kreditu za izvršenje člana 5 Zakona o osiguranju letećeg osoblja vojske i mornarice”.

Dodaje se nov § 38b koji glasi: »Ovlašćuje se Ministar građevina da u sporazumu sa Ministrom trgovine i industrije a po odobrenju Ministarskog saveta propiše uredbu sa zakonskom snagom.

»1) Za instalacije plinskih (gasnih) i kanalizacionih uređaja;

2) Za instalacije parnog, vodnog i vazdušnog grejanja kao i provetravanja zgrada, koje instalacije vrše instalateri iz § 23 stav 1, 81 i 82 Zakona o radnjama;

3) Za električne instalacije svih vrsta i za normalizovanje i izradu elektro-tehničkog materijala u vezi sa § 50 Zakona o radnjama kao i za kontrolu nad izradom i upotrebom normalizovanog elektro-tehničkog materijala sa kaznenim odredbama za prekršaje koji su protivni donetim propisima.»

§ 39 predloga Finansiskog zakona briše se, pošto ista odredba postoji u § 47 a tačka 7.

U § 40 dodaje se nova tačka II koja glasi: »Put koji vodi od Bitolja preko Novaka i Broda do Kajmakalana proglašuje se državnim.»

U § 41 pod tačkom 2 u prvom redu reč »samoupravni« zamenjuje se rečju »nedržavni«; a u pretposlednjem stavu iste tačke u drugom redu reč »u« zamenjuje se rečju »po«. Tačka 4 menja se i glasi: »Oslobodavaju se plaćanja dugovanog doprinosa za prekomerno iskorišćavanje puteva sva lica i preduzeća, koja su vršila prevoz teretnim automobilima i kolima na linijama nekonkurentnim državnim železnicama i to samo za dugovane sume za prevezene životne namirnice.

Oslobodenje od plaćanja odnosi se na razrezani doprinos do 31 marta 1937, no već naplaćene sume na ime doprinosa neće se vraćati, a u buduće neće se zaduživati za prevoz ove robe”.

§ 43a na kraju 2 tačke dodaje se nov stav koji glasi: „Budžetski kredit odobren za otplatu zajma u Nemačkoj od 400 miliona dinara može se upotrebiti i za otplatu zajma zaključenog i u drugim državama, kao i za isplatu nabavaka i radova u zemlji ili inostranstvu”.

U tački 3 u drugom redu posle reči „saobraćaj” dodaju se reči: „kao i ostalih luka na moru”.

Dodaje se nova tačka 5 u § 45 koja glasi:

5) da može izvršiti sve prethodne radnje i preduzeti mere za osnivanje direkcije pošta, telegrafa i telefona u Banjoj Luci za Vrbasku banovinu, ne opterećujući sadašnji budžet.»

Dodaje se nov § 65a koji glasi: »Stavljaju se van snage propisi člana 34 tačka b), v), g) Uredbe o saobraćenju Zakona o poljoprivrednom kreditu od 12 juna 1925 godine Zakonu o Privilegovanoj agrarnoj banci od 16 aprila 1929 godine sa izmenama i dopunama od 25 februara 1930 godine i 27 marta i 5 decembra 1931 godine i Zakonu o nazivu i podeli Kraljevine na upravna područja od 3 oktobra 1929 godine.

Dodaje se nova tačka 2 u § 40 koja glasi: »Stav 4 člana 34 Uredbe o organizaciji Ministarstva pošta, telegrafa i telefona menja se i glasi:

»Zvaničnici-zanatlije služe u poštansko-telegrafsko-telefonskim radionicama, poštanskim autogaražama i telegrafsko-telefonskim tehničkim sekcijama, a zvaničnici šoferi u auto-garažama i telegrafsko-telefonskim tehničkim sekcijama.»

U § 47a tačka 1 u četvrtom redu reč »od« zamenjuje se rečju »do«. U tački 6 cifra »350.000« zamenjuje se cifrom »150.000«.

Na kraju tačke 6 dodaje se nov stav koji glasi: »Stav 4 člana 43 ove Uredbe menja se i glasi: »Za svako zakašnjenje u polaganju anuiteta naplaćivaće se od dužnika 6% zatezne kamate za ono vreme, koje je proteklo od poslednjeg dana roka do naplate«.

Dodaje se nova tačka 4 u § 48/I, koja glasi:

»Ovlašćuje se Ministar trgovine i industrije da po odobrenju Ministarskog saveta može izmeniti i dopuniti Uredbu o unapređenju turizma iz 1936 godine. Ovom se Uredbom ne može menjati Zakon o činovnicima ni povećavati odobreni budžetski krediti.

Dodaje se u § 52a tačka 6 koja glasi:

»Ovlašćuje se Ministar šuma i rudnika, da može manastiru Žiči dati 100 hektara u državnoj šumi »Stolovi« oko livada zvanih »Vilovo«, koja je i ranije pripadala manastiru Žiči.»

§ 53 tačka 6 u poslednjem redu posle reči »luga« dodaju se reči »i izgradnju novih«.

§ 55 tačka 3 menja se i glasi: »Za služboprince kod rudarsko-topioničkih preduzeća osiguranih kod

Bratinske blagajne važi § 219 Zakona o radnjama sa izmenom, da pridržavaju svoje pravo na platu od 3 (tri) dana, kad nemaju pravo na hranarinu.

U § 55/II tačka 2 u trećem redu reč »medunarodnom« zamenjuje se rečju »medusobnom«.

U § 55/III tačka 8 cifra »XXII« zamenjuje se cifrom »LXXII«.

Na kraju ovog § dodaje se nova tačka 11 koja glasi: »Da može preneti poslovanje udruženih zdravstvenih opština na zdravstvene zadruge u mestima gde one postoje ili gde budu osnovane«.

§ 56 tačka 4 u trećem redu posle reči »iz« dodaje se reč »centralnog«.

§ 57 tačka 2 u trećem redu odozdo reč »platu« zamenjuje se rečju »planu«.

§ 61a. Posle tačke 1 dodati novu tačku 1a koja glasi: »U Zakonu o činovnicima od 31 marta 1931 godine čine se sledeće dopune:

1) U § 114 dodaje se nov treći stav koji glasi:

»3) u rok iz stava 1 računa se i ono vreme koje je državni službenik proveo kod imovnih opština u zvanjima, koja povlače pravo na ličnu penziju i to pod uslovom neposrednog prelaza odnosno premeštaja u državnu službu.«

2) U § 116 tačka 1 na kraju mesto tačke stavlja se zapeta i dodaju se reči: »Kao i vreme pomenuto u § 114 stav 3«.

3) U § 143 dodaje se nov četvrti stav koji glasi:

»4) Izuzetno od drugog stava svi ulozi koje su posle 31 marta 1931 uplatili u penzioni fond imovnih opština oni državni službenici koji su premešteni u državnu službu predaće se, zajedno sa odgovarajućim interesom, činovničkom penzionom fondu kod Državne hipotekarne banke. Isto tako svi ulozi koji su posle 31 marta 1931 uplatili u činovnički penzioni fond oni državni službenici koji su premešteni u imovne opštine, predaće Državna hipotekarna banka, zajedno sa odgovarajućim interesom penzionom fondu dotične imovne opštine. Ovako će se postupiti u svakom slučaju kad se službenik premešta iz imovne opštine u državnu službu i obratno.«

4) U § 99 dodaje se nov četvrti stav koji glasi:

»4) Odredba stava 2 važi i za slučaj premeštaja iz imovnih opština u državnu službu.«

Posle tačke 4 dodati tačku 5 koja glasi:

»Odredbe § 62 tačka 24 Finansijskog zakona za 1932/33 godinu imaju se razumeti i primenjivati tako, da odluku o prevodenju donosi nadležni organ po slobodnoj oceni u granicama budžetske mogućnosti.«

§ 62 u stavu 4 cifra »270« zamenjuje se cifrom »300«.

U stavu 5 u četvrtom redu odozdo mesto reči »odredbe ovog paragrafa« staviti reči »ove odredbe stupaju na snagu 1 juna 1937 i«. Poslednji red ovoga stava — V briše se.

§ 64 u tački 7 četvrti red mesto reči »održati« staviti reč »odrediti.«

Posle tačke 8 dodati novu tačku 9 koja glasi:

»Smanjenje kazni po monopolskim krivicama u smislu § 17 Zakona o budžetskim dvanaestinama za mesece: avgust-decembar 1935 i januar-mart 1936 odnosi se na sva rešenja ili presude, izrečene na osnovu starih monopolskih taksa po uredbi od 15-IV 1932 (»Službene novine« br. 92 XLI), ukoliko nisu već izvršene kao i na one slučajeve gde presude nisu bile donesene ali je postupak u toku.«

§ 65 brišu se tač. 3), 4) i 5).

U § 66 tačka 35 u prvom redu kod »(M.S.br.)« staviti: »(M.S.br. 147)« a u drugom redu posle reči »od 1937« staviti: »Od 8 marta 1937«.

U § 86 prvi red posle reči »uredbe« staviti reč »o«.

Odboru je čast umoliti Narodnu skupštinu, da predlog gospodina Ministra finansija VII br. 2940 od 8-III-1937 godine sa izmenama i dopunama koje je Finansijski odbor učinio izvoli u svemu usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio g. dr. Časlava Nikitovića, člana Odbora.

Sekretar,

Dr. Branko Miljuš, s. r.

Pretsednik

Finansijskog odbora,

Dr. Vojislav Janjić, s. r.

Članovi:

Dr. Časlav M. Nikitović, s. r.,
 Petar Bogavac, s. r.,
 Ljubomir Božinović, s. r.,
 Vladimir Kazimirović, s. r.,
 Žarko D. Tomašević, s. r.,
 Đuro Mikašinić, s. r.,
 Novica Popović, s. r.,
 Spira Hadži Ristić, s. r.,
 Dimitrije Mirković, s. r.,
 Dušan Antonijević, s. r.,
 Mihailo Stojadinović, s. r.,
 Dr. Niko Novaković, s. r.,
 Inž. Nikola Kabalin, s. r. (odvaja se),
 Milivoje Perić, s. r. (odvaja se);
 Dr. Fran Šemrov, s. r.,
 Ilija P. Mihailović, s. r. (odvaja se),
 Luka Kostrenčić, s. r.,
 Dr. Ivan Lovrenčić, s. r. (odvaja se),
 Alija Kadić, s. r.,
 Sekula Zečević, s. r. (odvaja se),
 Ismet-beg Gavran Kapetanović, s. r.,
 Života Milanović, s. r.,
 Dr. Mihailo Popović, s. r.,
 Borivoje Đurić, s. r.,
 Oto Gavrilović, s. r.,
 Dr. Jure Koce, s. r.,
 Đuro Čejović, s. r.,
 Mihailo Lukarević, s. r.»

Gospodo narodni poslanici, na strani 8 izveštaja Finansijskog odbora, posle druge tačke trebalo je da dode jedan amandman, koji je ispao a koji je juče u Finansijskom odboru bio usvojen u saglasnosti g. Ministra trgovine i industrije i g. Ministra finansija. Finansijski odbor odobrio je i prihvatio sledeći amandman, koji glasi:

„Udruženja po Zakonu o radnjama, koja su po odredbama Zakona o izmenama i dopunama obrtnog reda od 5 februara 1937 godine osnovala osiguranje svog članstva, zadržavaju pravo da ovo osiguranje vrše po odredbama tog zakona sve dok se ne sprovede osiguranje privrednika po § 384 Zakona o radnjama.«

Obrazloženje

Obzirom na to, da nije osiguranje sprovedeno u smislu § 384 Zakona o radnjama, to je potrebno, da se stvori pravna baza za osiguranje kod svih udruženja, koja su osiguranje sprovedla već pre stupanja na snagu zakona o radnjama.«

To je, gospodo, juče bilo usvojeno u Finansijskom odboru u saglasnosti g. Ministra trgovine i industrije i g. Ministra finansija, ali je slučajno, pri diktovanju, ispalo iz izveštaja.

Predsjednik Stevan Ćirić: Gospodine izvestioče, ako ima kakve sumnje, da je nešto ispalo u originalnom tekstu, to će se utvrditi naknadno u saglasnosti sa resornim ministrom. Za sada samo konstatujem, da Vi tvrdite, da je nešto izostalo iz izveštaja, što je u Finansijskom odboru primljeno, a naknadno ćemo ustanoviti u saglasnosti sa resornim ministrom, zašto je to ispalo. To će se autentično utvrditi i to svakako u toku sednice a pre glasanja.

Izvestilac većine dr. Jure Koce (nastavlja): Ja smatram da to treba da kažem, pošto sam smatrao da govorim u ime Finansijskog odbora, koji je to jednoglasno prihvatio.

Predsjednik Stevan Ćirić: Ima reč narodni poslanik g. Oto Gavrilović radi jedne primedbe.

Oto Gavrilović: Gospodo narodni poslanici, Finansijski odbor je doneo odluku, da se u § 48 pod II posle reči „Dubrovnik” doda i „Sombor”. Pošto u originalnom izveštaju Finansijskog odbora to postoji, a u prepis to nije ušlo, ja želim da se to u Stenografskim beleškama konstatuje, da bi se učinila ispravka u izveštaju koji je podnet Narodnoj skupštini.

Predsjednik Stevan Ćirić: G. Oto Gavrilović tvrdi da je jedan amandman iz prepisa ispao, koji je u Finansijskom odboru primljen i koji se u originalu nalazi. I to će se autentično utvrditi u toku sednice, a svakako pre glasanja.

Reč ima narodni poslanik g. Nikola Kabalin, kao izvestilac manjine Finansijskog odbora.

Izvestilac manjine Nikola Kabalin: Gospodo narodni poslanici, izveštaj manjine Finansijskog odbora glasi:

„NARODNOJ SKUPŠTINI

Manjini Finansijskog odbora čast je predati svoje odvojeno mišljene o predlogu g. Ministra finansija VII Br. 2940 od 8-III-1937 g. o izmenama i dopunama predloga Finansijskog zakona za 1937/38 godinu.

I.

Praksu, zavedenu po ratu, da se u Finansijske zakone unose odredbe koje su strane izvršenju budžeta, valja jednom ukinuti. Osobito ako se tim putem sprovodi izmena i dopuna postojećeg zakonodavstva. Šteta od ovakve prakse je očigledna. Predložene zakonske izmene i dopune se u istini i ne pretresaju, već i bez prava pretresa ozakonjuju. Naročito treba da je štetan slučaj zakonske izmene i dopune posredstvom amandmana, koji se u poslednjem momentu — kao što je sadanji slučaj — razdeljuju, te se nema vremenske mogućnosti čestito ni da pročitaju, a kamoli temeljito da prouče. Takvu zakonodavnu radnju ne možemo nazvati ozbiljnom, pa ni zakone tako postale dobrim i pravednim. Tako s nogu donešeno zakonodavstvo podleži čestim promenama, a česte promene zakona stvaraju osećaj pravne nesigurnosti i neizvesnosti. Zato, ovako teške posledice najrečitija su osuda za ovako brze, kratke i nedovoljno promišljene zakonodavne postupke.

Sadanji predlog Finansijskog zakona, dopunjen dvostruko većim amandmanima u poslednjem času,

sadrži trostruko više odredaba koje nemaju neposredne veze za izvršenje budžeta. Njime se menja i dopunjuje postojeće zakonodavstvo; njime se odobravaju nova zaduženja za više od 8 milijardi dinara; i njime se uvećavaju stare i stvaraju nove poreze, — a sve to neispitano, neproučeno i neocenjeno kako treba!

II.

Takse za pretstavke (molbe), rešenja, istupne žalbe, administrativne žalbe i punomoćja dvostruko se uvećavaju i tako dostižu dvajestostruko visinu svojeg predratnog iznosa. Ovoliko opterećenje je očigledno preterano. Ono uskraćuje mogućnost korišćenja postojećom pravnom zaštitom siromašnijim građanima, a takav je veći deo našeg življa, i upućuje ih na samopomć, a samopomć znači pravo pesnice i pravo jačega. Samim tim neopravdano je očekivati veći finansijski efekat. Otuda ovako uvećane takse zaslužuju svaku osudu.

III.

Predlogom finansijskog zakona oduzima se pravna (sudska) zaštita ustanovljena u Državnom savetu i upravnim sudovima, budući se odluke Ministarstva finansija njime proglašuju za izvršne, a to će reći bez mogućnosti upotrebe tužbe na Državni savet. Ovim postupkom Vrhovna uprava ide očigledno za tim da izbegne sudsku kontrolu upravnih akata i da ni sudski ne nadziravana po svojoj volji upravlja. Jasno je da se time ruše temelji pravne države. Građani su ostavljeni na milost i nemilost upravnih organa, jer su bez mogućnosti da izdejtstvuju ispravku loše primene zakona.

Bez prave parlamentarne kontrole, ako ostane i bez sudske kontrole, Vrhovna uprava biće sva i neograničena vlast u državi. U interesu dobrog reda stvari ovo valja onemogućiti. Jer svaka vlast naginje zloupotrebama; otuda, u koliko veća vlast, u toliko i više sklonosti ka zloupotrebama; dosledno neograničena vlast pretstavlja najveću opasnost za građane, njihovu slobodu i njihov imetak.

IV.

Nasledne takse u stvari su poreze na imovinu, — dakle gube pravi značaj poreze, kao nameta na prihod pojedinaca. Zato su one teške naročito za decu i unuke u porodičnim životnim i privrednim zajednicama, koje su, u suštini to isto što i zadruga. Jer sva njihova tekovina vodi se na oca, odnosno deda; to je zajednička tekovina njihova i, mahom, više njihova nego oca odnosno deda. Na slučaj smrti oca odnosno deda deca odnosno unuci moraju platiti naslednu taksu najvećim delom na svoju vlastitu tekovinu. Očigledno to je poreska nepravda, koju valja otkloniti.

Isto tako minimum nasledni za decu i unuke valja povećati bar na 100.000 dinara.

V.

Kod društvene poreze zapažaju se u većem broju poreske utaje. Očividno ovaj poreski oblik ne daje ni izbliza onaj finansijski efekat koji bi inače trebalo da da. Ovo stanje ima dvostruki uzrok. Prvi je u oblasti zakonodavstva, a drugi u oblasti administracije. Samo zakonodavstvo nije pravedno. Mesto da poreska osnovica bude čist prinos, kao što je uzeto i kod ostalih poreskih objekata, kod društvene poreze je osnovica bruto prinos. U poresku osnovicu,

pored ostalog, ulazi i plaćeni porez i prirezi su nesumnjivo izdaci; te kao takvi imaju biti, mesto pribitne, odbitna stavka. Isto tako zavodi se minimalni porez, koji se ima platiti i kad se u poslu pokažu gubici.

Poreza na bruto prinos u stvari znači da veći deo čistog prinosa ima da uzme država. Minimalni porez, kad se gubici pokažu, znači u istini porezu na imetak. I jedno i drugo stvara teško stanje za društva podložna ovom poreskom obliku, a to opet dovodi do sve nižeg i nižeg poreskog morala. Ova društva su stavljena pred alternativu: ili da budu poštena pa da svu zaradu tako reći dadu državi ili da budu nepoštena, pa da izbegnu plaćanje i onoga što bi pravedno bilo. I zato većina, blagodareći defektnoj administraciji, ide ovim drugim putem.

Zato se reforma ovog poreskog oblika nameće kao nužnost. I on se ima postaviti na pravednu osnovu. Samo valja poraditi na poboljšanju poreske administracije: ona mora da umotri pravi prihod, ovaj da porezuje i tako oporezovani iznos da naplati.

VI.

Oproštaj nenaplaćene poreze a bez povraćaja naplaćene istovetne poreze stvara poresku nejednakost, kažnjava poreske uredne platce i time obara poreski moral. Zato su ovakve odredbe koje su naše mesta u Predlogu finansiskog zakona za svaku osudu.

VII.

Uvećanjem postojećih i zavodenjem novih trošarina samo se uvećava (i inače velika nepravda) kod ovog poreskog oblika, koji teško pritiskuje najsiromašnije slojeve našega življa.

VIII.

Ovlašćenje za donošenje političkih zakona poslužiće Vladi za novu političku igru. I ono će, kao i dva ranija, svakako ostati neiskorišćeno, ali će se i sa njim, kao i ranije, Vlada moći da, vladajući autokratski, i dalje igra demokratije.

Naravno, u načelu smo protivnici ovakvih ovlašćenja. Umesto Vlade, samo Narodno predstavništvo valja ove zakone da donese. Ne postoji nikakva stvarna potreba za ovakvu delegaciju zakonodavne vlasti.

IX.

Amandmani Finansiskog zakona sadrže vazda ovlašćenja za Vladu da Uredbama sa zakonskom snagom reguliše pitanja i odnose koja ulaze u zakonodavnu oblast državne vlasti. Od Uredaba iz nužde malo po malo došlo se skoro dotle da sva zakonodavna funkcija, bez ikakve stvarne potrebe a još manje nužde, bude preneti na Vladu. I tako je uloga Narodnog predstavništva svedena na ulogu mašine za izglasavanje rada. Ovakvo postupanje koncentrisanja vlasti u rukama Vlade skriva mnoge opasnosti, te ga zato i osudujemo.

X.

I amandmani sadrže nova ovlašćenja za zaduženja od blizu dve milijarde, a to sa iznosom onih ovlašćenja iz Predloga finansiskog zakona čini ukupno više od 8 milijardi. Osudujemo ponova ovako ogromno zaduženje, činjeno bez ikakve kontrole, a čiji utrošak ima da se sprovede, u koliko već nije sproveden, neplanski i nenadziravano. Sva nova za-

duženja, ovako utrošena, znače nova fiskalna opterećenja naroda, koji i pod sadanjim teretima pokleca-va. Zato ovakav rad Vlade najstrožije osudujemo.

Iz istaknutih razloga manjina Finansijskog odbora je mišljenja da predlog Finansijskog zakona treba u celini odbiti i tako osuditi politiku Kraljevske vlade izraženu u istome.

10-III-1937 god.

Beograd

S poštovanjem,

Ing. Nikola Kabalin, v. r.; Milivoje Perić, v. r.; Ivan Mohorič, v. r.; Ilija Mihajlović, v. r.; Mita Dimitrijević, v. r.; Josip Cvetić, v. r.; Vojislav Lazić, v. r.; Ing. Franjo Horvat, v. r.; Nikola Sokolović, v. r.; Jovo Zagorac, v. r.; Sekula Zečević, v. r.; dr. Ivan Lovrenčić, v. r."

Gospodo narodni poslanici, ja bih imao samo jednu primedbu kod izveštaja većine i molim g. Predsednika da na to izvoli upozoriti Predsedništvo Finansijskog odbora. Na izveštaju većine potpisano je 26 članova većine Finansijskog odbora. Držim da to nije nikako u redu.

Predsednik Stevan Ćirić: To znači da je izveštaj potpisalo i pet zamenika pored svih redovnih članova? Treba utvrditi stanje stvari.

Gospodo narodni poslanici, prelazimo na pretres Finansijskog zakona u pojedinostima. Pre no što dam reč prvom govorniku, dopustite mi da vam pročitam listu, da bi se gospoda narodni poslanici mogli prema tome upravljati. (Pročita listu govornika). Molim gospodu da vode tačno računa o svome mestu, a ja ću radi lakše kontrole dati razdeliti ovu listu i po klubovima.

Reč ima narodni poslanik g. Mihailo Stojadinović.

Михаило Стојадиновић: Господо народни посланици, као члан Финансијског одбора у дискусијама о буџету за годину 1937/38 видео сам да су у Финансијском одбору сва господа посланици како из већине тако и из мањине код свију ресора налазили да је буџет мален и да би га требало повећати. Са малим изузетком морам напоменути да је пао и већи плусак од амандмана. Сваки је тражио за свој крај да се допуни буџет разним амандманима.

Кад би се свима изашло у сусрет, поред амандмана, које су г. г. министри поднели, требао би буџет да буде барем 15 милијарди. (Жагор на левици и гласови: Требао би да буде 20 милијарди.) Али као што се зна, то народ не може поднети, него се мора онако урадити, што се може. И ови напори, који су учињени, они су сувише велики и питање је, како ће се и ово у потпуности извести. (Милинко Милутиновић: За вас из Језреце требало би 20 милијарди!)

Господо народни посланици, код закона, који се имају донети, господин Министар а нарочито г. Министар правде нагласио је у своме говору у дискусији Министарства правде, да господа и једне и друге стране, критикујући рад да ово и оно не ваља, боље би било кад би изнели своје предлоге са сугестијама, што и како ваља. (Др. Јанко Баричевић: Изнели смо, па су све одбили!)

Напротив ја налазим да није кривица увек до закона, јер и ове законе, које имамо, сматрамо да нису рђави. Наравно треба донети савременије

законе, али ове које имамо, могли би спроводити боље, кад би било већег и бољег надзора.

Ми имамо да чекамо дуго на извршење судских пресуда, често пута у недоглед. Од тога трпи привреда, трговина, занатство и индустрија и целокупан народ од застоја у судовима.

Ја сам имао прилике да о томе у Финансијском одбору говорим, да би требало учинити што се може, да се та извршења код судова брже свршавају.

Исто тако и кад се доносе судске пресуде, оне се врло споро извршују, тако да од тога трпи и привреда и јавни кредит уопште, и јавни кредит је пао испод нуле, што судске извршне власти не извршују своје одлуке на време.

Треба једним прописом то уредити тако, да се зна, докле и када треба да буде један спор свршен, а извршне власти кад треба да изврше одлуку, а не да то стоји по годину и две дана тако да често пута забрањене ствари, роба и кућне ствари пропадају, да се то никога не тиче, док се те одлуке донесу. Тиме се штети и поверилац и дужник и сви. Да не би тога било, требало би прописати нарочите услове, кад и како треба да ове извршне власти свој посао заврше.

Господо народни посланици, има један пример у нашој историји, кога ћу овде навести. Можда вам је то свима познато, ви сте слушали свакако за ону причу о белом Мемеду. Кад је у нашој земљи била владавина турска, стизале су разне жалбе на турску власт и на неваљале људе, који су се појављивали са разних страна. Кад су те жалбе дотужиле, изабран је један повереник, који се звао бели Мемед. Он је са својом пратњом од можда 20—30 људи на коњима, јер онда није било ни жељезнице, ни аероплана, ни аутомобила, ишао из места у место, да извиди те случајеве по жалбама које су стизале посведневно. Кад је долазио у које место, нико није знао кад ће он доћи; он то није поверовао ни својој пратњи када ће у које место стићи и у коме ће месту осванути. Он није ишао, кад би дошао у неко место, ни среском начелнику, ни окружном начелнику, ни Бану, него је ишао у народ и питао: Да ли у исти ни стоје такве и такве ствари, због којих стижу разне жалбе. И кад би му људи из народа то потврдили, кад би се о томе тачно уверио преко честитих људи, он је доносио одлуке на лицу места и одмах их извршивао. Није потребно да вам објашњавам даље да се у многим крајевима, када се чуло за тога честитог човека који је своје одлуке одмах извршивао, сваки после тога мало више побринуо да све ствари уреди, и то је учинило да су престале многе неправде које су дотле чињене и од стране ондашњих турских власти, и од стране појединих неваљалих људи. Ја мислим да би и данас у нашој земљи много боље било, када би и наши господа министри више пута изненада завирили да виде шта се ради и код управних власти, и по среским начелствима, и по судовима, и свуда, али не улазећи одмах код среског или окружног начелника, или код Бана, да му он референтно шта се ради, него да се у самом народу распитују шта се и како се ради. Слично томе ради министар г. Цветковић, који, попут оног Мемеда, врши надзор, и то можемо да похвалимо. Ту би било потребно да се оде само у неколико места, па да сви остали виде шта су и колико урадили, шта треба још да ураде, и јесу ли

свршили послове које су могли свршити, или нису могли; па да се с оним људима који не раде како треба поступи одмах строго по закону, без обзира коме припадају. Онда би се коракнуло много напред. Ове законе које имамо треба праведно и савесно примењивати, а још ће боље бити ако се донесу бољи, модернији закони и ако се тачно примењују. И најбољи закони не ваљају, ако их људи не извршују како треба, већ наопако. Треба поступати строго по закону са људима који су неисправни у вршењу њихових дужности, и онда би се видело да би ствари кренуле на боље. Хтео бих да напоменем још и ово. У своме говору о ресору Министарства трговине, г. Мохорич се до- такоа Занатске банке Краљевине Југославије и изнео неке нетачности. Мада је г. Мохорич увек у излагању чињеница био објективан, овога пута није се тачно известио о томе како се радило од постанка ове полудржавне установе. Г. Мохорич је нагласио: да је та Банка делила кредите само по акцијама; међутим, то не стоји. Само у почетку, док капитал банчин није био уплаћен, делио се кредит најмањима, почев од 3.000 до 25.000 динара. То је било донде док капитал није био уплаћен.

Кад је капитал мало више уплаћен и кад је створен један кредит мало јачи тада је се могао дати и један већи кредит него што је у почетку био. Словенија нарочито није имала толико интереса за кредите, јер код њих постоје задруге на једној идеалној основи и они су онда имали кредита из тих својих задруга и нису имали потребе за овим кредитом, јер им је и камата била мања, док је овамо у предратној Србији и другим крајевима од рата било много јаче потребе за кредитом па се је тамо много више кредита и пружало. Доцније кад су се и код њих извесни улози повукли онда се и код њих појавила потреба па им је и дат кредит не по кључу према акцијама него кад год је било новаца. Ми смо у то време најтеже кризе давали кредите људима који су пружали најнужније подлоге да им се могло дати. То сам хтео одговорити г. Мохоричу да не стоји онако као што је он рекао. Овим сам завршио. (Одобравање код већине).

Председник Stevan Ćirić: Reč ima narodni poslanik g. dr. Mirko Došen u ime grupe JNS kluba.

Dr. Mirko Došen: Gospodo narodni poslanici, ovim Finansiskim zakonom izmenila je Vlada mnoge neobično važne pozitivne zakone i pribavila sebi puno ovlašćenje da donosi najvažnije uredbe bez učešća i bez kontrole Narodnog predstavništva, pa je šta više lišila Narodno predstavništvo prava da samo neposredno donosi osnovne političke zakone o štampi, o zborovima i udruženjima i o izboru narodnih poslanika. (Odobranje na levlci). Kako se u ovom konkretnom slučaju radi o političkim ovlašćenjima Vlade, ja ću u svome govoru u ime grupe podvrci kritici današnju vladinu politiku. Odmah u početku svoga govora želim da učinim ovu konstataciju: za vreme svog parlamentarnog rada doživio sam za pet godina dve likvidacije naše unutrašnje politike. U adresnoj debati 1932 godine likvidirali smo našu unutrašnju politiku od pre 6 januara a danas, evo, ovde likvidira se naša unutrašnja politika posle 6 januara. Ko objektivno i kritički promatra razvoj naše jugoslovenske unutrašnje politike, mora dobiti utisak da ona ide iz jedne likvidacije u drugu i mora

konačno doći do uverenja, da će najstrašnija likvidacija biti likvidacija današnjih likvidatora koji su oživeli one negativne snage na čijim se ruševinama izgradila ova država i ova zemlja. (Odobranje na levici).

I tako gospodo, narodni poslanici, u našoj se je politici doteralo dotle da danas imamo tabulu razu u Jugoslaviji, te i nije nikakvo čudo kad g. dr. Maček kaže da treba da se vratimo u 1918 godinu. Gospodo narodni poslanici, greši se odavde, teško se greši u Beogradu, a tamo dole u Hrvatskoj samo su reperkusije ovih pogrešaka i ništa više! Srećom te likvidatori u ovom opštem principijelnom haosu nisu iste osobe! Samo bi nam još i to trebalo da doživimo da to budu isti ljudi. Mi smo već čuli na svoje uši i videli na svoje oči ljude koji sa istim oduševljenjem i istim elanom govore i kad se likvidira režim pre 6 januara i kada se likvidira sa politikom od 6 januara. Ja bih taj fakat našeg političkog života podvukao kao jedan od najvažnijih razloga naše današnje političke krize i nazvao bih ga krizom morala naših političkih ljudi. Ko uzme stenografske beleške u ruke pa ih samo malo prelista i prouči pojedine govornike vidiće kako su oni govorili pre 3 do 4 godine a kako danas govore, i moraće s najvećom rezignacijom doći do uverenja da se s tim političkim ljudima slabo šta može uraditi. Mi nemamo karakternih i izgrađenih političkih ljudi u ovoj zemlji. Mi imamo političkih trkača na 100 metara, na 200 metara, a imamo ih i na tri do četiri stotine metara, ali maratonskih trkača nema ova zemlja, a čoveka koji bi uspešno dotrčao do Kupinca nije rodio Beograd.

Gospodo, ja ću biti slobodan da vas upozorim na jednu vrlo lepu interesantnost u našem političkom životu. Naša država ima jedan kolosalan politički barometar na kome bi nam mogli pozavideti mnogi daleko napredniji evropski narodi od nas. Taj politički barometar, to je moj parlamentarni drug g. Mita Dimitrijević. Kad se vodi državna politika velikoga stila i istorijskih perspektiva, onda Mita Dimitrijević govori krupnim rečnikom, a kad se vodi mala sitna politika, kao ova današnja, onda g. Dimitrijević usitni. Ko ne bi poznavao prilike naše zemlje i ko ne bi čitao novine i pratio ono što se kod nas radi, taj bi trebao samo da pročita kako govori naš drug Mita Dimitrijević, pa bi mu stvari odmah bile jasne. U adresnoj debati 1932 god. g. Mita Dimitrijević je govorio od prilike ovako: zastarele političke partije predstavljaju jedan od najvažnijih elemenata koji je rušio životnu snagu našeg Parlamenta, pa je onda u onoj govorničkoj empfazi i elanu vizionerski predvideo za jugoslovensku politiku našu veliku misiju na Balkanu i izveo: „Mi treba da stvorimo treću civilizaciju na Balkanu; — prva je bila jelinska i ona je stvorila temelje evropske civilizacije; druga je bila vizantiska, koja je kolevka i izvor našeg pravoslavlja i ideje stvaranja naše srednjo-vekovne države, a treća civilizacija treba da bude jugoslovenska”.

Tako je govorio g. Mita Dimitrijević posle 6 januara, a sada, kad je u pitanju politika ovog današnjeg režima Milana Stojadinovića, g. Dimitrijević kaže u Finansijskom odboru ovo: Ja ne mogu da glasam za g. Stojadinovića, jer ne vidim u njegovoj Vladi g. Acu Stanojevića, kao da bi ovaj čestiti starina, zajedno sa ostalim starinama, svojim drugovima, od jedanput postao mlad i bio u mogućnosti da nas osposobi za neku novu misiju na Balkanu.

Gospodo narodni poslanici, nisam izneo ovaj primer našeg prijatelja g. Mite Dimitrijevića iz nekog političkog animoziteta prema g. kolegi, nego sam to učinio zato, jer je on tipičan čovek ove naše sredine i jer niko tako vešto kao on ne ume da oscilira u politici. Naš savremeni politički život pun je paradoksa, a jedan od najvećih paradoksa pokazao se u ovoj budžetskoj debati u kojoj je opozicija branila vladinu deklaraciju u pogledu Ustava od 1931 godine i unitarističke njegove strukture, a vladina većina aplaudirala dr. Kosiću koji je razvijao autonomističku tezu.

Pa, gospodo, šta hoće konačno ova Vlada? Ona je otvoreno i jasno izjavila da ona hoće da sprovede demokratizaciju ove države i da reši hrvatsko pitanje.

Pa dozvolite, gospodo, i meni da nešto ovoga časa kažem o njenome radu na demokratizaciji Jugoslavije.

Svaka savremena država, bila ona demokratska, nacional-socijalistička ili komunistička, ima jedan isti cilj, a taj je da svoje građane nadahne jedinstvom svesti ili bolje reći da postigne moralno jedinstvo svojih državljana. Komunizam to moralno jedinstvo postizava materijalnim izjednačanjem; fašizam drži da se jedinstvo uverenja stvara ukidanjem slobodne prepirke; a demokratija polazi od pretpostavke pa se jedinstvo javnoga mnjenja stvara putem slobodne prepirke.

Prema tome, gospodo, slobode nisu cilj nego sretstva demokratije, a vrednost jedne demokratije meri se prema tome u kojoj meri takve slobode vode moralnom jedinstvu građana.

Ja ću biti tako slobodan pa ću prema ovom kriteriju izmeriti rad ove vlade na demokratizaciji naše države. Vlada dr. Milana Stojadinovića s jedne strane ograničava slobodu današnje demokratije, a s druge strane daje i previše sloboda izvesnim elementima, tako da ona likvidirajući ovaj autoritativni režim, potpuno likvidira našu državu u Primorskoj i Savskoj banovini. (Odobranje i pljeskanje na levici). Mi znamo vrlo dobro da se prava politička veština sastoji u tome da se konstruktivnim narodnim snagama daje punog poleta, a destruktivne snage da se ograničavaju u okviru zakona. Naša vlada radi baš protivno: ona sapinje konstruktivne snage u našoj zemlji, a destruktivnim snagama daje punu slobodu. (Odobranje i pljeskanje na levici).

I tako naša demokratija u prvom svom početku polazi krivim putevima. Umesto da ide ka stvaranju moralnog jedinstva nacije, da stvara jedinstvo kolektiviteta, ona izaziva partikularističke svesti na svima linijama.

Haos, pun haos karakteriše unutarnju političku situaciju zemlje i ja ću biti slobodan, gospodo narodni poslanici, da vam navedem nekoliko primera koji deluju kao paradoksi ali vanredno dobro ilustruju rad današnje Vlade.

Tvrđi se gospodo, da nesredenost dominira u celoj Evropi, da je nered i savršena neorijentacija karakteristika današnje Evrope. Ali, gospodo, dok zapadna Evropa gubi tek demarkacionu liniju između komunizma i buržoazije, dok se u Francuskoj ne zna više granica između desničara i levičara, dok se u svetu ne razaznaje gde je levo a gde desno, gde počinju principi a gde nastaju kompromisi, mi više ne znamo jesmo li Sloveni ili Goti, jesmo li tri naroda ili jedan jedinstveni jugoslovenski narod!

Gospodo, u današnje kritično vreme mi svi skupa vidimo teške činjenice, da su plemenske veze već pokidane, da se kulturne veze prekidaju, da hoće i ekonomske veze da se prekinu, a naša draga i lepa Jugoslavija pretstavlja danas na žalost jednu običnu mehaničku tvorevinu, državu bez srca i duše, bez ideje i orijentacije. (Pljeskanje na levici.) Mi danas više ne znamo, čija je Bosna, čiji je Srem, jesu li Muslimani Srbi ili Hrvati, a naš dragi hrvatski narodni deo uhvatio je jedan recidiv, koji bi ja nazvao hiljadugodišnji hrvatski recidiv — Recisliva croatica millenietis! U Zagrebu se pevaju srpske pesme na hrvatski način, u Zagrebu i trava raste hrvatski, i sunce hrvatski sija, a hrvatski purger vidi na Maksimirskom jezeru Tomislavovu flotu. Ovu ludu igru s Hrvatima gleda iz oblaka srpski bog i sprema se da nešto slično počne sa Srbima. (Pljeskanje na levici.)

Gospodo, na ovome mestu hoću da iznesem jednu ozbiljnu misao. Naša državna ideja traži jugoslovenski nacionalizam. Današnji režim izazvao je sukobe između plemenskih nacionalizama od kojih ni jedan ne može da pobedi, a nemoguća je i kolaboracija. Ovo stanje rada anarhiju društva, a to je najpodesniji teren za komunističku akciju.

Vi vidite, gospodo narodni poslanici, mi smo imali prilike da čujemo nemoguće govore u ovome Domu, a i da čitamo još gore članke u našoj štampi. Mi smo doživeli da se otvoreno i javno piše i govori da ona jugoslovenska ideja, bez koje ove zemlje ne bi bilo; da je ona kriva za ovaj kaos i nered, koji se u ovoj zemlji odigrava, a otvoreno da kažem, krivnja je baš u tome što u Jugoslaviji nikada nije bilo jugoslovenske politike. U našoj državi išao je Pašić sa Radićem, Radić s Davidovićem, Pribičević sa Radićem, ali čiste jugoslovenske politike još nismo imali i na tome su pali demokratski režimi pre 6. januara, a na tome će svakako skrahirati i ovaj režim koji je danas na površini.

U svoje vreme pisao je o nama veliki i mudri Masarik jednu studiju i dozvolite mi, da iznesem najkraće misli iz te studije. On je tvrdio: Jugoslavija se od svih novih država posle Svetskog rata najsporije konsoliduje. Razlog za to vidim u faktoru što predratne stranke i koncepcije ne samo da nisu likvidirale, nego drže ključ rešavanja u svojim rukama. Izlaz iz te teške situacije može biti samo u dva pravca: ili će sam fakt državne egzistencije uzdrmati strukturu nesavremenih partija, ili će unutrašnji politički život demantovati osnovne principe državne organizacije.

Vidite, kad se naši noviji demokrati, najnoviji demokrati pozivaju na Masarika, možemo i mi da se pozivamo na njega, i to da se pozivamo na onaj deo njegovih misli, gde upire prstom na to da plemenske i verske partije nisu sposobne da vode jugoslovensku demokratiju. Možemo da se zapitamo da li Masarik ima prava i zašto? Hajde da analizujemo njegove reči! Plemenske partije sasvim logično vode plemenskim vladinim koalicijama. Plemenske vladine koalicije dele državu u interesne zone, a u interesnim zonama postoje građani prvog i drugog reda. U interesnoj srpskoj zoni, Hrvati postaju građani drugoga reda, a u interesnoj hrvatskoj zoni postaju Srbi građani drugoga reda. Podvojenost u grupe prvoga i drugoga reda, gospodo, nije demokratija, jer demokratija pretstavlja punu, aritmetičku jednakost.

Gospodo, dozvolite mi da kažem nešto o srpsko-hrvatskom sporazumu i o današnjoj vladinoj sporazumaškoj politici.

Koliko god je ovaj Parlamenat dao dobrih govornika za vreme budžetske debate, a bilo je pravo uživanje slušati ovde i čitati u novinama njihove govore, ipak budite uvereni da je naša javnost bila u priličnom haosu i nije mogla da se snade posle tih govora. A znate li od kuda, gospodo, taj kaos?! Ceo taj kaos dolazi otuda, što celokupna budžetska debata nije imala pravu liniju i određen pravac, a nije to imala zato što u budžetskoj debati Vlada nije iznela svoj program i što nije rekla dokle hoće da popusti i gde je granica njenog popuštanja. Jedan od g.g. ministara otišao je u svome govoru tako daleko, da je počeo govoriti o granicama preko kojih Vlada neće da prede, ali nije imao snage da kaže koje su to granice. (Žagor...)

Gospodo narodni poslanici, ja mislim da se u ovome pitanju greši iz osnova i da se baš ova »sporazumaška« politika krsti krivim imenom. Ja mislim da je to kriva nomenklatura, kad se govori o srpsko-hrvatskom sporazumu, ja mislim da su to pojmovi postavljeni naglavce. Onaj koji hoće sporazum ne može polaziti sa gledišta da će njegov protivnik kapitulirati, nego mora i sam biti spreman na ustupke. Kod sporazuma mora postojati raspoloženje na obe strane za davanje koncesija. Te koncesije moraju biti u srazmeri snaga koje imaju obe stranke i onda se tek može govoriti o povoljnoj atmosferi za sporazum.

Gospodo, kad se sa Mačekove strane rezonuje: sporazum ćemo napraviti sa svima strankama koje imaju koren u narodu, i kad se dodaje istovremeno, a koje su odbacile i svoj program unitarističkog državnog uređenja, onda smelo tvrdim da se tu ne radi o sporazumu nego o tome ko će kapitulirati, Maček ili država.

Gospodo, a sad mi dozvolite da vas upitam: može li Jugoslovenska država kapitulirati pred ovako postavljenim zahtevom?! Može li se naša država odreći one misli iz koje je postala, i može li ona konačno da prekine kontinuitet sa svojom ideološkom prošlošću? Na to pitanje lako je odgovoriti! — Ja bih hteo još da rekнем nekoliko reči i o jednom pitanju o kome se ovde mnogo govorilo, ali ću gledati da se ne ponavljam. Mnogo se u generalnoj budžetskoj debati govorilo o federaciji. Ja želim da naglasim da je federacija jedan prelazan sistem koji ako je nastao iz centripetalnih razloga vodi unitarizmu, a ako je nastao iz centrifugalnih razloga, vodi do potpune samostalnosti.

Gospodo, kad se stoji na gledištu zasebnoga naroda, onda federacija ne pretstavlja adekvatnu formu za ovu sadržinu. Druga politička forma odgovarala bi ovom gledištu, a federacija se u ovom slučaju traži samo kao privremeno etapno rešenje.

Gospodo, ovde su neki govornici sasvim ispravno tvrdili da je federalistički pokret opasniji danas posle dva unitaristička ustava nego što je bio onda, dok se nismo unitaristički organizovali. Ta tvrdnja je umesna i tačna i ja ću sa vašim dopuštanjem da citiram mišljenja nekih naših velikih ljudi o autonomističkom i federalističkom pokretu u našoj zemlji pre donošenja Vidovdanskog Ustava, da vidite kakve su opasnosti oni gledali u njima, pa onda iz toga da zaključite šta bi oni danas rekli o autonomističkim i

federalističkim pokretima, kad ovi imaju daleko opasniji karakter.

U ustavotvornom odboru 1921 god. g. Milenko Vesnić, koji je bio profesor univerziteta i poznati naš državnik, izneo je ove misli: »Mi smo se ujedinili u jednu državu samo zato, jer smo svi koji smo na tome radili tvrdili da smo jedno i jer smo se pred vanjskim svetom pretstavljali kao jedan narod.

Ako naša država u međunarodnoj zajednici treba da ostane, da živi, da napreduje, ona to po mom dubokom uverenju može učiniti samo tako, ako bude čvrsto ujedinjena država, ako se zajedničkim sredstvima, zajedničkom snagom, zajedničkom pameti bude poradilo, da se daje delovima našeg naroda podjednako razvijanje kako na kulturnom, tako na ekonomskom, na vojničkom i svim ostalim poljima. Samo jedinstvena naša država biće u mogućnosti da se održi u međunarodnoj zajednici.«

A dr. Vojislav Marinković, jedan od najodličnijih naših državnika i političkih ljudi, izneo je u Ustavotvornom odboru 1921 g. ove misli: »Autonomija (federacija) nije strašna ako iza nje stoje administrativni razlozi. Ali, prema stanju stvari koje je danas, mi moramo imati garancije za to da iza ovih traženja samouprava ne stoji ništa do administrativni razlozi. Mi možemo te garancije dobiti samo tako ako se načelo unitarizma ustavom prizna i ako se preduzmu mere koje su potrebne da se sačuva dobra administracija.

U Ustavu, gospodo, mi moramo izrično postaviti kao ideju kojoj naša zemlja treba da teži: potpuno ujedinjenje; tu mi nikakve koncesije, ni nikakva ustupanja ne možemo učiniti.«

Gospodo narodni poslanici, ovo su bila mišljenja o uređenju naše zemlje i naše države prvih naših ljudi onda, kada federalistički pokret nije uhvatio ovakav zamah kao danas, i kada se je još moglo o autonomističkim ili federalističkim tendencijama i blaže govoriti.

E pa dozvolite da vas upitam: kako bi se o današnjem federalističkom ili autonomističkom pokretu izrazili Milenko Vesnić i dr. Vojislav Marinković, da su u životu?!

Gospodo, ja želim još da postavim na kraju mog govora jedno kratko pitanje: Mogu li se izmiriti hrvatski partikularistički zahtevi sa osnovnim principima našeg državnog života, ili ne mogu? Ako ne mogu, jasno je da ova država ne bi imala rezona a ako mogu, onda je jasno da će ona ne samo ostati, nego da će se konsolidovati i učvrstiti.

Pošto ja duboko verujem da je to moguće, ja istinski i duboko verujem u život, napredak i sredivanje ove naše lepe Jugoslavije. (Burno odobravanje na levici).

Mi smo imali dokaza da se to dvoje može izmiriti. To je bilo 1925 godine! Partije su ostale još stare, ostale su plemenske, ali Stjepan Radić, koji je najmerodavniji i najautoritativniji predstavnik svih Hrvata koji su u ovoj zemlji bili, on je jasno i odlučno priznao unitaristički ustav. I celokupna svetska štampa i sve važnije evropske publikacije zabeležile su taj datum kao dan likvidacije hrvatskog pitanja i kao dan stabilizacije Jugoslavije.

Vrlo poštovani poslanik g. dr. Mirko Kosić tvrdio je da je ta Radićeva politika 1925 godine predstavljala pokušaj da on vodi jednu realnu politiku i time je on hteo da dade ovom celom aktu taktično-politički karakter.

Gospodo, dozvolite da vas upitam kada bi to stajalo, kada bi to bilo tačno i kada bi hrvatska državno pravna ideja imala tu snagu i tu dinamiku kod hrvatskih seljaka, zar ne bi hrvatske mase demantovale Radića, koji je učinio ovakav taktički potez?! (Odobrovanje.)

A šta se je desilo? Ne samo da hrvatske mase nisu demantovale Stjepana Radića nego su mu odmah iza toga na izborima od 1927 godine, dale skoro jednak broj mandata koji je imao i pre toga. Kaže se da nije bilo plebiscita a ja evo smelo tvrdim da su izbori od 1927 godine predstavljali pravi hrvatski plebiscit za unitarizam.

Kao Jugosloven, gospodo narodni poslanici, ja držim da ova država može da izmiri sve partikularističke zahteve, sve male prohteve pojedinaca i pojedinih krajeva, samo u punom, pravednom i ravnopravnom jugoslovenstvu.

I gospodo, mi Jugosloveni najzad nemamo razloga da ne verujemo u pobedu naše misli i mi evo u ovim teškim danima koje preživljava naša jugoslovenska ideja ostajemo tvrdi i nepokolebljiviji nego što smo ikad do danas bili. (Burno pljeskanje na levici.)

Danas se prave i šale u ovoj srećnoj zemlji na račun te misli koja ju je stvorila. Tako jedan šaljivi list o nama Jugoslovenima ovako piše: »Uz Jugoslovene su još samo po neki mrtvaci, ali oni u ovom našem narodu nemaju pristaša. Oni rade toga i ne treba da održavaju političke konferencije u narodu, nego treba da drže spiritističke seanse, na kojima mogu da dozivaju pokojnike.« Gospodo, dovdé je šaljivo, ali tragično je onda kada vas ja upozorim na to da je ovde šala izabrana tek kao forma da se kaže ono što se ozbiljno misli. Ja ovima odgovaram: moje je mišljenje da je bolje imati za sobom genijalne mrtve nego zavedene žive (Tako je — Burno pljeskanje na levici), jer prvi bolje poznaju puteve i staze jedne nacije nego zavedeni živi.

Gospodo, na kraju moga govora hoću da vam kažem ovo: mogla je misao našeg narodnog jedinstva, kao što se tvrdi, biti i misao tek manjeg broja naših intelektualaca; mogla je ona, kao što neki naglašavaju, biti misao intelektualno aristokratske provenijencije, t.j. ideja prvih naših književnika, filozofa i t. d., ali bez nje ova država nije mogla biti ovako velika kao što je s njom. (Pljeskanje na levici.) Gospodo, ja mislim da mogu smelo reći da su žrtve Kraljevine Srbije bile dva puta veće nego što su bile, a velike su bile, i mi im odajemo svaku čast, da je Antanta mnogo snažnije potukla centralne vlasti nego što ih je potukla, bez ideje narodnog jedinstva srpski imperij pod Zagrebačkom Gorom i pod Triglavom ne bi niko mogao konstruisati, a isto tako ni hrvatski ovde. I kada je to tačno i kada to stoji, kada je ideja narodnog jedinstva jedino konstruktivna za postanak ove zemlje, onda fundamentalna linija naše državne politike mora biti u logici postanka naše države (Pljeskanje na levici). Jer, gospodo, nije badava veliki Masarik rekao Benešu kada je silazio sa svoga visokog mesta: država se vodi uspešno samo onda ako se podržava ona misao iz koje je ta država stvorena i rođena. I, mi ćemo, gospodo narodni poslanici, tu misao podržavati. Mi ćemo se za nju fanatički boriti imali danas manje ili više pristaša u narodu, jer verujemo u ovo: Misao novog i svežeg nacionalizma, jednom probudena, može se možda momentalno i prigušiti ali nema te

snage na ovom svetu pred kojom će ona definitivno kapitulirati. (Burno odobravanje i pljeskanje na leviци.)

Pretsednik Stevan Ćirić: Reč ima narodni poslanik g. Dušan Antonijević. (Glasovi: Nije tu!) G. Dušan Antonijević nije prisutan i prema tome gubi pravo na reč u pretresu Finansiskog zakona. (Mita Dimitrijević: Gospodine Predsedniče, molim vas za reč.)

Има реч г. Мита Димитријевић ради личног објашњења.

Мита Димитријевић: Господо народни посланици, има извесне господо са ове стране са деснице, један мали број, који ме напада не само сада него који ме напада већ од 1925 године, један мали број, који ме је увек нападао, и онда када сам са својим позитивним гледиштем дејствовао да се односи између Срба и Хрвата доведу до једне нормалне основе. (На левици: Није тако, није тачно). И, господо, удари су били тада много јачи, може бити, а ово је само један мали, несташни удар једног доброг човека. Али и на тај несташни удар једног доброг човека ја ипак морам да реагирам, да му кажем да моје мишљење никада није било промењено. И, ако сам ја говорио о југословенској цивилизацији, господо, ја сам оснивао то на мислима и на речима Блаженопочившег Краља, који је у првој својој изјави рекао: „Срби ће остати Срби, Хрвати Хрвати, Словенци Словенци, а сви поносни да су Југословени”. Господо, — ја се обраћам и једној и другој страни — Фрања Рачки био је Хрват па је говорио — и г. Дошен то врло добро зна — говорио је онда о југословенској мисији на Балкану. И заиста, господо, то је један историски факат: после Јелинске мисије, после Византиске мисије, ево долази југословенска мисија на Балкану, али то није по вашем рецепту (обраћа се г. Дошену) одмах сутрадан него у једном великом процесу, у процесу сабирања интегралних југословенских снага од Јадранског до Црног мора. Господо, ја овде могу са поносом рећи — ево, ако ме можете демантовати — који је од вас говорио против изборног закона? Само још један и то је био мој друг г. Милован Лазаревић и ја. Ево штампе! Који је од вас отворено говорио да не можемо живети као у једном стакленом звону овде, како сам ја говорио, него треба да отворимо приступ за све позитивне народне енергије, са лева и са десна. Који је, господо, од вас имао куражи као ја — можете читати у стенографским белешкама од 1933 год. да отворено каже: Доста са шестим јануаром, доста са шестим јануаром! Јер се хтело и хоће наш Блаженопочивши Краљ да веже за један тежак датум..... (Жагор и протести на левици)..... Ја знам да ћете се ви бунити.....

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodine poslanice, ja vas opominjem da ne unosite u diskusiju ime našeg Blaženopochivšeg Kralja a najmanje sa tako nezgodnim rečima. Uostalom, vaše je vreme isteklo i molim vas da završite i da zauzmete vaše mesto.

Мита Димитријевић (наставља): Данас је дошло време за ликвидацију свих грешака шестог јануара, о чему сам онда говорио, а ево и сад говорим.

Pretsednik Stevan Ćirić: Reč ima narodni poslanik g. Mirko Kosić u ime grupe Narodnog radnog kluba. (Mita Dimitrijević i Manfred Paštrović objašnjavaju se). Gospodo, molim vas za mir.

G. dr. Mirko Kosić ima reč da govori u ime grupe Narodnog radnog kluba. (Objašnjenje između g. Dimitrijevića i g. Paštrovića i dalje traje).

Molim gospodu narodne poslanike da se ne objašnjavaju. Gospodine Paštroviću, molim Vas da se ne objašnjavate. Gospodine Dimitrijeviću, opominjem Vas na red. (Glasovi sa leveice: Kaznite ga!) Kaznio sam ga opomenom.

Molim g. Kosića da izvoli govoriti.

Др. Мирко Косић: Господо народни посланици, пре него што ћу прећи на главни део мога излагања, ја бих имао да упутим један апел и један протест, ако хоћете, а то је, прво: да се са много више смишљености, са много више правичности и широкогрудости поступа од стране надлежних државних инстанција, у овом случају Централног пресбиороа, који врши цензуру и идејног дириговања наше јавности, а то стога што смо доживели током ове буџетске дебате крајњу неједнакост у објављивању, не само у границама оним где поједине редакције листова имају своје право да дају мање или више простора у извештајима, него и тамо где се са мање или више предусретљивости допушта да штампа једнострано, нетачно и тенденциозно изврћући приказује поједине говоре. Давало се је даље слободнога маха једној срачунатој кампањи и то кампањи и наше такозване жуте штампе, коју ми имамо, а имамо и „револверских” типова у њој, који су очигледно дириговани из иностранства и који код нас распирују извесне страсти и хоће да се извесна становишта и код нас афирмирају, а која су апсолутно туђинска и која на тај начин ометају у служби туђина и процес наше унутрашње консолидације. Јер, господо, немојмо се варати ми имамо такозваних нових пријатеља којима није стало да се у овој земљи изврши консолидација.

И тој штампи, њој је дата пуна могућност од стране тога нашег Пресбиороа, на којег смо имали пуно разлога и ми са левице као и са деснице да се жалимо у Финансијском одбору, дата јој је пуна могућност да то своје роварење несметано развија.

Сви сте читали да су се у исто време дешавале у суседној Мађарској припреме пучева, исто тако и у Румунији, из истих извора дириговани, а немојмо заборавити да се то ради и код нас. Код нас није још толико видно, а то долази само отуда што смо ми мање погодан терен за те њихове експерименте, али знаци су очигледни да се у том правцу и код нас дејствује. И ми имамо пуно право да протествујемо против те широкогрудости наше цензуре, али истовремено захтевамо пуну слободу за нас одговорне претставнике народа да оно што говоримо овде, да можемо заступати и у јавности и пред бирачима и пред свима да зато одговарамо. (Одобравање на левици).

То је једно што сам имао да кажем начелно на адресу те наше цензуре.

Друго, морам да се жалим, а држим да смо у томе такођер сви сагласни — на начин како смо морали обавити буџетску дискусију, да се је морало радити дању и ноћу, да су били чак и најважнији ресори, као што је Министарство пољопривреде такођећи смотани, за једно врло кратко време, тако да је морало скоро две трећине говорника да отпадне; да је морало две трећине говорника да отпадне и да нису могли улазити у расправљање наше пољопривредне, наше аграрне

политике, која је свакако основни део наше укупне социјалне и економске политике у овој земљи. Мени је познато, господо народни посланици, као и свима вама, да у том случају није кривица до самог Претседништва Народне скупштине, али ја држим да смо ми сви тога свесни, да је Финансиски одбор могао раније и пре Божића један добар део свога посла обавити, и ми би имали више времена да са више савесности и озбиљности претресамо буџет за 1937/38 годину. (Пљескање на левици).

Господо народни посланици, у овом предлогу Финансиског закона има мноштво ствари против којих се говорило и у Финансиском одбору, и говориће се извесно и овде. Ја се нећу задржати на тим стварима које су обухваћене и у извештају мањине Финансиског одбора. Ја ћу се задржати на два три питања која су у предлогу или нису у предлогу, па ћу да говорим о њима што нису у предлогу Финансиског закона.

Код нас је заведена пракса да се кроз Финансиски закон решавају многа питања која се сматрају за неодложна и актуелна и на тај начин добијају брзо своја решења. Међутим, има питања од крупног значаја било са гледишта свеопштег државног, било са гледишта покрајине, али у оквиру интереса државних које би требало исто тако решавати. Ми смо, као што вам је познато, добили у Финансиском закону продужење снижења земљарине за 33% и за 1938 годину, али нисмо добили нешто друго, што је исто тако важно, а то је обавеза Владе, односно г. Министра финансија у овом случају, да ће у том размаку, то јест да ће до конца 1938 године спровести ревизију катастарског чистог приноса према данашњим привредним приликама, и на тај начин створити нову правичнију и трајнију основицу за порез на земљишта, а не да се сваке године приликом буџетске дебате или чак дебате о дванајестинама, ако би дошло до њих, мора да расправља да ли ће то снижење бити продужено или неће, које продужење захтева из основа промењена привредна ситуација. Господо, мени је врло добро познато да са стране Министарства финансија може да се аргументује на овај начин, рекло би се: мењају се привредне прилике, не можемо приступити трајном утврђивању катастарског чистог прихода и тврди се, да се ситуација, коњунтура привредна из темеља променила. Господо, ми смо се о тој ствари изјашњавали у Финансиском одбору да „из темеља промена“ не постоји. Постоји једна нарочита коњунтура данас, пре свега коњунтура сировина и животног намирница услед потреба стварања великих резерви из бојазни од ратних заплета, и друго, постоји специјална наша коњунтура пољопривредна, аграрна у Дунавском басену, јер смо ми ове године у Дунавском басену имали добру жетву док је у осталом свету жетва подбацила тако да су у знатној мери опале расположиве резерве у Сједињеним Америчким државама и Канади. Ми смо се користили тим моментом који је у стицају са ратном коњунтуром и отуда то нагло скакање, не само код нас него су цене у истом износу повећане на светском тржишту. Али трајна тенденција није у пољопривредним производима ка скакању цена, тенденција је ка одржању ниских цена, јер се приступило засејавању већих површина у Америци и Канади, тако да ми идемо опет у сусрет нагомилавању расположивих

резерви, отуд долази притисак на тржишту, на цене, значи ка опадању цена.

И услед тога не може се говорити о неком трајном преокрету у ситуацији пољопривредних производа на светском тржишту, према томе и у рентабилитету наше пољопривреде. Правичност би захтевала неминовно, да се приступи израчунавању новог катастарског чистог приноса па би на тај начин дошло до једне објективно утврђене основице за порез, који плаћа земљорадник, а том приликом израчунали би реалну основицу не само за усеве, културе на ораницама, него за укупну пољопривредну производњу. То је једна жалба, један гравамен, који имам да изнесем против овога Финансијског закона, што у њему није изречена и примљена обавеза, да се приступи томе неопходно потребном израчунавању чистог катастарског приноса.

Друга ствар, на којој, као посланик из Војводине морам нарочито да инсистирам, то је да у Финансијском закону није протегнуто ослобођење од пореза на земљиште или опрштај заостале дужне земљарине нашим ситним „аграрним интересентима“. То је крупно једно социјално и национално питање у Војводини. Наша аграрна реформа у Војводини имала је првенствено — ту нема никакве сумње — националне циљеве, националне задатке, имала је да мноштво наших људи без земљишта, без земље, учини малим сопствеником, да их учврсти на томе земљишту, како би од њих направила што чвршћу брану наших државних граница, како би се променио карактер, етнички карактер те покрајине. И тако је спроведена у томе смислу наша аграрна реформа а ми смо имали масу „интересената“, осим колониста. На 95.000 округло интересената пало је по 1½ хектар земљишта на главу. И шта се дешава? Држава која је подарила ту земљу, она их је отерала после под теретом великих јавних дажбина, јер они за време велике пољопривредне кризе за прошлих пет година нису могли да испуњавају своју пореску обавезу. И данас им се, због дугованих јавних пореза, одузима та земља и прелази у спекулантске руке. Да ли су то спекуланти ове или оне народности, то је са гледишта основног нашег државног интереса прилично свеједно, јер се врши шпекулација с том земљом, међутим она прелази чак и у ненационалне руке. Ту другог излаза и лека нема, него извршити отпис и онако ненам плативе дужне порезе, а истовременим снижењем земљарине или опростом за извешан број година, који је дат колонистима који имају пуних пет хектара земље, а они су добили опрост, истовремено им дати могућност да стану на снагу. Иначе, у догледно време изгубиће свих 150.000 хектара, који су у рукама ситних аграрних интересената и прећи ће у непотребне руке. То је класичан пример како се изводи једна непромишљена политика. С једне стране се извела колонијација великог стила у сврху национално политичку, а с друге стране чист фискализам, који не може да дође до своје користи, јер не може да изврши наплату, тотално упропашћује основни циљ и основни интерес који је аграрна реформа имала код нас да изврши. То је друга тешка ствар, која није обухваћена овим Финансијским законом, и ја имам да се јако жалим на то.

Код нас се говори о аграрној реформи као једном великом делу, који је извршила Југосла-

вија, али да узмемо мало статистику, па ћемо видети да смо ми у томе „великом делу“ остали најмањи.

Господо, Румунија је поделила 3,600.000 хектара, просечно на главу 2 хектара и 7/10; Бугарска је поделила само 60.000 хектара, просечно на главу 3½ хектара; Грчка је поделила 1,300.000 хектара, на главу 5 хектара; Југославија је поделила пола милиона хектара, а на главу долази 1.50, а то није ни једна трећина онога што је Грчка дала, а једва половина онога што је дала Румунија или онога што је дала Бугарска. Дакле, није тако великих димензија била та реформа, и колика је била она се са непромишљеношћу наше фискалне политике и са невођењем бриге да се осигура даље трајање резултата те реформе, она се потпуно доводи у питање.

Господо народни посланици, код нас има још једно мноштво интересената који нису добили земљу, нису ни дошли до свога земљишта, чак и међу самим добровољцима — Солунцима, да не говорим о добручанским добровољцима, него о солунским добровољцима, чији је број нарочита интерпретација Закона редуцирала, а што је створило веома злу крв! На тај начин ми смо стали на почетку једног само започетог дела и пустили и то што смо започели да време изликвидира.

Ја хоћу да подвучем аграрну реформу. Код нас још није извршена аграрна реформа, она је код нас једно отворено питање (Одобравање).

Господо народни посланици, мој поштовани предговорник г. др. Мирко Дошен вратио се на ову централну тему наше генералне дебате, на тему народног и државног јединства, на тако звано хрватско питање и поставио је један низ тврдња које су требале да изазову тај ефекат, као да ми не знамо и нисмо свесни где се налазимо и којим правцем идемо у нашој унутрашњој политици.

Господо, крива је много и та тако лоше диригована штампа од стране наше цензуре што се могао створити у Југославији утисак као да је овде једна конфузија идеја и као да је наш предлог нешто што није до краја изведено са потпуном јасношћу и са потпуном прецизношћу. Господо народни посланици, то питање је не само основно питање нашег државног живота, него је то заиста и објективно узевши једно најтеже питање, не само за нас који смо заинтересовани и обухваћени тим питањем (па услед тога нама тешко пада да имамо потребну дистанцију за објективност у том питању), него је то једно од најтежих питања и за једног добронамерног странца који би се у њега упустио без заинтересованости. Толико су наши односи сложени и компликовани. Таква сложена и компликована питања не могу се решавати а ни постављати са „крилатицама“, са неким добронамерним одушевљеним фразама или лепо формулисаним речима. Једно је извесно, ја ту морам донекле да будем сагласан са г. Дошеном, а то је да није и да не може југословенска идеја бити крива за несређено стање у нашој земљи. Југословенска је идеја, господо, једно а друго је оно што се у име те идеје предлаже, оно што се све том идејом покрива, то је оно што нас је довело до данашњег тешког стања. (Тако је!) Југословенска идеја, то је наша жеља и наша одлука да будемо уједињени, да ову земљу сачувамо као једну државу.

О том нема никакве сумње ни за кога. Сви смо ми за ту идеју. И, господо, ту почиње одмах оно што је, држим, најнеумесније и најштетније када се приказују тенденције у оквиру те идеје које тобож хоће да ту заједничку државу, те њезине јединствене границе, да разбију, да ликвидирају.

Господо, ја знам да је неколико пута г. др. Мачек јавно казао да је он за југословенску државу и за династију Карађорђевића. Кад је он то неколико пута јавно казао, онда о томе, држим, не може бити спора да он прихвата југословенску државу као такву са династијом Карађорђевића. Него настаје питање: а шта у оквиру те државе? Каже се да ми нисмо прецизирали, да није прецизирао г. Министар Цветковић, али се и мени каже да нисам ја прецизирао, где су границе тога споразума, онога што се може учинити а без штете по одржање државе, напротив у интересу учвршћења ове државе. Где су те границе?

Ја сам два пута у току мог излагања јасно казао: Једна држава, један Краљ, једна војска, једна спољна политика, једно царинско подручје, (баш у њиховом интересу а и у интересу Словенаца исто тако) и основно јединствена културна политика; т.ј. оне установе, које су потребне да би се обезбедило изграђивање духовног јединства, те морају бити заједничке, а извршење и администрација, на пр. школовања, ако хоћете, то може бити покрајинско или бановинско, аутономно.

То су основни услови, преко којих се не може ићи. Ако имате једно царинско подручје и једну војску, онда морате имати и заједничку политику и неке заједничке финансије, т.ј. средства за све то, саобраћајну политику јединствену, да би сте могли водити једну јединствену економску политику на једном подручју. То значи да је то све заједно повезано и да је то читав скелет оних уставова национално државних, које су потребне ради живота јединствене државе. То мора бити једно и заједничко. То је јасно и о томе не може бити спора ни за кога. Господо народни посланици, ко год познаје уређење разних федерација, а федерација је врло широк и сложен појам, ко познаје уређење тих разних федерација тај зна да свуда овога мора да буде. Друга је ствар била са бившом царевином Немачком пре рата и револуције, пре републиканског режима, где су преостали били извесни атрибути државе у Баварској, Баденској, Саксонској, Виртенбершкој и т. д., где су оне имале своје „суверене“ владе и неке контингенте војне и новчанице, то је други случај. Али како је дошло брисање тих историјских права, дошло је до унифицирања у овом смислу, и ту су границе. Унутар тих граница може даље да се експериментира. Оно што је важно то је ово: да т.зв. компетенција компетенције, да право за ревизијом Устава не може зависити од протеста једне покрајине (име бановине), него може да то тражи квалификована већина или читавог народа или претставника појединих покрајина, да се таквом квалификованом већином може вршити измена Устава.

Оно што се обезбеђује на првом кораку и од чега се одуступити не може, — то су виталне атрибутације једне државе, која има за задатак, да се у њеним границама формира једна нација.

Господо, Италијани кад су извршили уједињење, који су имали Римску империју и Рисорђи-

менто за собом, који су дакле имали једно духовно јединство, Италијани су дочекали, да им је први велики државник казао: „Створили смо Италију, и сад треба да стварамо Италијане!”

Ми смо, господо, створили Југославију и сад треба тек да стварамо Југословене. (Узвици на десници и у центруму: Тако је!)

За тај процес стварања постоје повољни објективни услови. О томе нема никакве сумње. Нема повољнијих објективних услова него у нашем случају, где највећи део говори или пише потпуно једним језиком, где постоји и сродност психичка, где постоји и слична структура социјална, једно мноштво заједничког схватања живота, — ту има толико повољних услова, да је, као што сам неколико пута рекао, потребно много незграпности и многе зле воље, па да се тај процес омете.

Али и то је један животни процес. То значи, појединци могу да су обухваћени свешћу, да су Југословени, а други нису. Маса — рецимо — још нису, па ће постепено кроз школе, касарне и јавни живот да се прошири тај круг и да се пробуди та свест. (Узвици: Тако је!)

И то је тај процес, јер је националност динамичан појам, како се каже, ти у јачој или мањој мери може неко припадати тој заједници, у јачој или мањој мери прожет је свешћу, којој заједници припада.

1918 године по моме мишљењу учињена је једна грешка, а то је, да се није довољно волило рачуна о реалностима. И морало је да се ревидира. И онда је речено: „Лајбек је раскопчан”, — али рекло се, да се види, какво ће ново доћи. Изгледа да није дошло онако, како су они очекивали.

Али оно што је најфаталније, то је да у разматрању тога необично тешког и сложеног питања уносе се појмови, изрази, намерно или ненамерно, који треба да направе збрку.

Мој поштовани преговорник говорио је на пр. о „индивидуализму”, који је захватио наше покрајине, „племена” итд.

Ја сам, господо, до сада знао, шта је индивидуализам, а сад сам дошао до увећања, да нисам довољно упућен у ствар, јер не знам да ли има мање индивидуализма, да ли је било икада мање индивидуализма, него што је данас случај код хрватског народа, где су сви у једној fronti, или тако рећи сви. (Др. Мирко Дошен: А са државног гледишта?) Са гледишта државног зове се партикуларистички покрет, а не индивидуализам. Индивидуализам је сасвим нешто друго. (Манфред Паптровић: Они кажу да је то индивидуализам!) То није индивидуализам, то је сасвим нешто друго. Ви сте употребили још један други израз, то је тзв. племенски национализам. (Др. Мирко Дошен: То нисам!)

Јесте, ја сам га забележио. Господо, племенског национализма нема! Има народни национализам, али племенског национализма нема! (Др. Мирко Дошен: То ја нисам рекао!) Ја сам одмах забележио како сте рекли. Биће, да су и стенографи забележили.

Само то није важно! (Манфред Паптровић: Ви се хватате за реч!) Ја се не хватам за реч! Ја хоћу да укажем на ово:

Ми не смемо замагљивати ствари, које су по себи већ компликоване и тешке, да их чинимо

мање разумљивим и мање јасним, тиме што уносимо појмове, који немају с њима никакве везе.

Каже се: унитаристичко уређење државе, то је једино, које може да обезбеди егзистенцију ове државе.

Па, господо, прво је питање, у коме смислу унитаристичко, да ли у томе смислу да је држава једна, да постоји једна државна територија, да постоји једно поданство на тој државној територији? Ми стојимо сви на томе гледишту. Ко год је за аутономију, чак и за федерализам покрајински или бановински, само не племенски, ко год је за све то, тај је за унитаризам у овом смислу.

Али, ако они мисле унитаризам као централистичку државу, просту државу, не сложену државу, онда није унитаризам тај који решава наше питање, него је унитаризам био тај који је довео до овог стања. Дакле, цело је питање: шта се подразумева под тим унитаризмом? Ако се подразумева једна држава, и у оквиру те државе као њен крајњи циљ једна нација, онда, нема сумње, сви смо ми у том смислу југословенске унитаристе. Али, ако се тим мисли да правда и продужава она политика која је до сада вођена, која није узимала довољно у обзир стварне снаге, стварне разлике које су ту, и које, ако се не узму у обзир, ако се преко њих прелази, оне се организују као непријатељи политичког поретка а које, кад се тера у крајност, кад се неће никаква рачуна о њима да води, кад се терају у очајање, могу да постану непријатељи саме државне идеје као такве. — такав унитаризам ми отклањамо. Једно је идеологија националистичка, а друго је реална политика свакога патриоте у оквиру једне Југославије. То је друго нешто. Каже се, господо, федерација то је центрифугална сила, она води распаду онда, када се с том намером и прихвати та федерација, а она је конструктивна, када се она захтева с намером да се држава учврсти. Пре свега, о намерама које се јавно не исповедају, које се јавно не исказују, врло је тешко дискутовати, и врло је тешко њих утврдити. Али, када неко јасно каже: Ја хоћу једну државу, ја хоћу ову Династију, и ја хоћу аутономију покрајина, ту је прекретница, ту је пресудан моменат, када се г. др. Мачек изјаснио за покрајине, а не за народна подручја, или племенска подручја — зовите их како хоћете. Ко тражи аутономију покрајина, тај хоће једну државу, тај неће разлаз, тај неће распад. Распад — свесно или несвесно, јер људи могу и несвесно то да чине и припремају — омогућавају они који проповедају организовање три покрајинске или племенске земље, који заговарају једну велику српску територију, једну хрватску територију, и једну словеначку, сасвим апстрахујући како се може разграничити српска од хрватске територије. Према томе, док г. др. Мачек може, у име хрватског народног покрета, да тражи једну државу, са једном Династијом, и у оквиру те једне државе аутономије покрајина, догле ја морам да одбијем свакога онога који тврди да то инволвира у себи разлаз, распад, да је то процес распањања ове државе. То није истина. (Глас са левице: Када је то др. Мачек рекао!?) Он је то врло јасно казао у својим захтевима, и чак се јасно обвезао према претставницима тога покрета из других покрајина. (Глас са левице: Ми то не знамо! Он је сасвим друкчије говорио!) То није никакво самовољно тумачење.

Када се говори о покрајинама, онда нема више места никаквом самовољном тумачењу. (Милаш Петковић: Где и када је то рекао г. Мачек?!) Г. Мачек је то током ове зиме у неколико махова рекао, и у летцима које је потписао, и у интервјуима у страниој штампи. За мене лично, то је био најважнији моменат, када сам се уверио да је тежиште постављено на покрајине, а не на племена, на народ. То је најважнији момент. И, према томе, господо, ми имамо могућности да крећемо са мртве тачке. Не може се вечито тапкати у месту, и вечито излазити са фразама, крилатицама, идеологијама. Част свима њима, али не може се тиме одлагати ма и први корак конструктивног решавања нашег основног државног питања. (У центруму пљескање).

Питање је дозрело, о томе питању има да се расправља и има да се приступа његовом, ако хоћете, етапном решавању. Господо, ја сам јасно казао овде: питање ревизије Устава не зависи само од нас; има и других уставних фактора, и ако не постоји могућност ревизије Устава, онда је први корак у оквиру данас постојећег Устава — дати пуне праве бановинске самоуправе. Господо народни посланици, има једна ствар која је истина тешка у овој данашњој политичкој ситуацији, а то је: праве и пуне бановинске самоуправе захтевају истовремено и демократизацију државно-правног политичког живота. Према томе та ствар мора да иде напореда. А демократизација нашег државног политичког живота, господо народни посланици, она је отежана, она је скоро спречена мноштвом мера из данашње праксе владања кроз Финансиски закон, кроз амандмане и т. д. Господо народни посланици, ја држим да смо ми у овом нашем заједничком раду на претресу буџета за 1937/38 годину дали довољно доказа добре воље, па ваљда и неких способности, да нам се може са више поверења изићи у сусрет, мање нас искључивати из онога што је наша дужност али што је и право наше, а то је да смо ми законодаван фактор у пуном значењу. И према томе ако се хоће да створи уверење код широких народних слојева, свеједно кога имена, да се заиста иде ка оздрављењу и такозваној нормализацији нашег државно-политичког живота, онда је потребно да се пре свега и овоме Парламенту не крње његова права и да га се не спречава и не отежава у вршењу његове дужности. Ту држим, господо, да смо сви заједно једног мишљења и онда на заједничком раду да учествујемо у доношењу свих тих закона који су потребни да би се извршила та нормализација државно-политичког живота, да би се ликвидирало све оно што је остало од прошлости, која није имала среће, и да се истовремено у оквиру тога рада приступи и организовању тих истинских правих самоуправа бановина. Па кад извршимо часно тај наш рад, онда ће доћи ред на друге, било да смо ми тамо или не, да продуже, и кад дође моменат да могу доносити и темељнија решења у једној атмосфери која ће већ бити лакша, у једној пречишћенијој атмосфери него што је данашња. Али свагда ће остати једна граница, једна мисао водиља а то је: једна Југославија, једно подручје царинско, једна војска, једна спољна политика и јединствена културна политика а у служби тога финансије и саобраћај, колико год то државни интереси захтевају. (Приговори на левици и гласови: То неће

Мачек! То је било у Аустрији!) Господо народни посланици, да је то Аустрија имала, ја држим да би Аустрија теже пропала. Аустрија то није имала али о томе нећемо да говоримо.

Господо народни посланици, да ли ће то штети г. др. Мачек или неће штети, то ће се онда показати, кад се то буде остваривало, али је извесно да ће огромне масе тога народа ући да учествују конструктивно у том свом самоуправном животу. То је извесно. Не може се апстинирати онда кад се слободно располаже својим свакодневним најважнијим интересима. Не може се онда апстинирати. Апстинирати се може само онда кад се зна да од нашег учешћа не зависи бог зна шта, а кад се може да одлучује, онда се не апстинира. Према томе, за нас може бити све једно да ли ће онда штети Мачек или неће. Али оно што ми данас још можемо да знамо а што је за нас најважније то је ово да ми, који смо најважнији елемент у овој држави, ми Срби, ми сносимо одговорност пред историјом да ли ћемо умети да искористимо ово време које нам је историја дала и да ли ћемо умети да искористимо ову једну велику цивилизаторску задаћу, да створимо једну велику југословенску нацију и једну велику југословенску националну културу. А она се не искоришћује тиме што се седи скрипчених руку и чека „споразум“, већ треба узети иницијативу и са пуном одговорношћу радити, па ћемо видети ко ће бити противу нас, а ко ће нам се прикључити. (Одобравање и пљескање).

Господо народни посланици, ја желим да ми што пре будемо позвани на тај рад, на тај задатак, да се што пре пред нас донесу закони и о самоуправама бановинским и ми желимо да се то покрене са мртве тачке, да се што пре почне са стварном „нормализацијом“, или ако хоћете, демократизацијом политичког живота учествовањем свих конструктивних снага у израђивању југословенске нације и државе. (Пљескање).

Potpretsednik Franjo Markić: Има рећ народни посланик г. Јован Аранђеловић.

Јован Аранђеловић: Господо народни посланици, приликом претреса Финансијског закона хтео сам да подвучем неколико ствари које су од општега значаја. Са ове говорнице чуле су се многе речи и то са левице да се говори о национализму и о патриотизму. Ова буџетска дебата ишла је у том правцу далеко, и колико сам ја могао да оценим, левица је хтела да утврди да су десница и Краљевска влада анационални. (Жагор и протести). Са ове говорнице ја морам господо, да подвучем и да одбијем приговоре који су у том погледу чињени. Господо, у овој нашој земљи има много патриота, има много националиста. Част свима који су за време мишулих ратова учинили што за стварање наше Југославије. Али господо, ми имамо једну групу сирочади која је заборављена и којој ни држава ни ми народни посланици нисмо поклонили довољно пажње, а то су сирочад која су остала без родитеља, који су своје животе дали у мишулим ратовима на разним бојиштима. Та сирочад, због тога што није имао ко да се о њима брине и стара, остала су без оне потпоре која им по закону припада, нису им исплаћене инвалидске потпоре, јер чл. 81 Закона о државном рачуноводству каже: да сва потраживања

застаревају ако се у року од 5 година не буду тражила.

Десило се, господо, да та ратна сирочад, за које као што рекох није имао ко да се стара, да су остала без свога права. Г. Министар социјалне политике и народног здравља примио је амандман који обезбеђује судбину и ове наше ратне сирочади.

Ја сам са ове говорнице нарочито хтео да нагласим за ширу јавност, да опет ово питање не би прошло неопажено, да сирочад о којој је реч у овом амандману не би опет остала без своје заслужене инвалидске потпоре.

Тај амандман гласи:

„Сирочади, којој је право на признату инвалидску потпору застарело по чл. 5 Закона о потпори војних инвалида и породица погинулих, од рана умрлих и несталих војника, и по чл. 81 Закона о државном рачуноводству зато, што нису у року од пет година тражила да им се иста исплати, оставља се рок до 31 марта 1938 године да накнадно траже исплату те потпоре. — Пријава једног сирочета важи као пријава и остале сирочади обухваћене истим решењем о признању инвалидске потпоре.”

Прелазим, господо, на друго једно питање које је такође од великог значаја за наш земљораднички свет. Ово се питање односи на кредит земљорадника. Вама је свима познато, да доношењем Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, кредит наших земљорадника је у питању, али ја сматрам да о томе питању треба озбиљно водити рачуна, јер наш земљорадник, наша привреда, не могу да остану без кредита, и то нарочито да нагласим без јефтиног кредита. Треба се бојати да се поново не укорени зеленаштво-лихварство. Још 1925 године створен је Закон о пољопривредном кредиту. Ондашњи Министар финансија а сада Претседник Краљевске владе г. др. Милан Стојадиновић, као Министар финансија, дао је прву помоћ, створио обртни капитал и омогућио јефтин кредит земљораднику преко кредитних задруга. Те задруге имају специјалан задатак чисто кредитног карактера, оне су за ово време досада показале добре резултате. Догодило се да је то кредитно задругарство при оснивању Аграрне банке, верујући да ће Аграрна банка бити чисто земљорадничка кредитна банка, откупило и 40.000 комада акција Аграрне банке у вредности од 20 милиона динара. Новац који је плаћен за ове акције, то је новац из удела сталне штедње задругара. Кредитно задругарство сматрало је да из вишкова својих прихода и резервних фондова исплати ове акције, а да удели и стална штедња служе и даље ономе чему су намењени. Међутим догодило се, с обзиром на тешке економске прилике и доношењем Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова то, да се ове наде кредитног задругарства нису испуниле. Кредитно задругарство уложивши 20 милиона динара свога капитала у акције Аграрне банке остало је без обртног капитала. Настаје питање шта да се ради, да то кредитно задругарство дође до свог капитала и преко тог капитала омогући кредитирање најсиромашнијих наших крајева. Држава као целина она је увек у могућности да поднесе веће жртве него појединац. Па и у овоме питању, стварању кредита за земљораднике, ја верујем да само држава може помоћи. Нас 30 посланика из већине упутили смо

један амандман г. Претседнику Краљевске владе г. др. Стојадиновићу у овоме смислу. Г. Министар финансија није могао овај амандман да прими, а нама је познато из којих разлога, јер финансије наше данашње то не дозвољавају, али ипак г. Претседник владе дао нам је наде да ће о кредитирању наших широких народних маса водити рачуна.

Господо, има пута и начина да се кредитном задругарству створи обртни капитал, а тај је овај.

Вама је познато да у Правилнику Народне банке постоји чл. 10 који гласи: „Народна банка prima у есконт и земљорадничке менице са роком не дужим од 9 месеци, рачунајући од дана есконта до доспелости” итд. у истом члану последњи члан гласи: „Укупан износ тих меница не може никад износити у лисници банкиној више од 25% укупног износа пословних меница есконтраних код Народне банке”.

Када се, господо народни посланици, зна да Народна банка располаже кредитом преко 1 милијарде динара за есконт меница и да по својој Правилнику може земљораднику дати кредит до једне четвртине, онда треба омогућити да тај кредит може Народна банка и дати.

Али стоји друга једна ствар по среди, која омета да Народна банка може кредитирати путем Кредитног задругарства широке слојеве нашега народа. А то је, господо, да кредитно задругарство не употребљава менице при издавању zajmova, него оовезнице, док по Правилнику и Закону о Народној банци, Народна банка даје своје кредите само путем менице. Да би се, господо, ово питање решило, и да би Народна банка омогућила кредитирање том кредитном задругарству, потребно је да се створе сељачке менице, специјалне менице које би служиле за реесконт код Народне банке и других државних установа тако, да преко ове менице може да дође до кредита онај осиромашени земљораднички сталеш у нашој држави. Господин Министар финансија који је у овом питању заинтересован пристао је тад да образује једну комисију, која ће ово питање да проучи и види колико може да учини и изађе у сусрет.

Господо, у садањи Финансијски закон унета је једна одредба којом се укидају све поштанске таксе и порезе од којих је кредитно задругарство било ослобођено, док друге задруге су по Закону о задругама од 1898 године ослобођене од такса и имају по општим законима ослобођење од порезе под истим условима, док задруге за пољопривредни кредит у будуће немају никаквих бенефиција, јер досадање бенефиције се укидају овим Финансијским законом, а бенефиције по Закону од 1898 г. и других закона не важе за кредитно задругарство. Ако се повластице по Закону о пољопривредном кредиту укину, онда задругама за пољопривредни кредит треба дати оне повластице које уживају остале задруге по ранијим другим законима.

Ово кредитно задругарство распрострањено је у целој земљи и обухвата у једнакој мери српске и хрватске, православне, католичке и муслиманске крајеве, и није друкчије обележено него као бранилац народног и државног јединства.

Зато ја молим Краљевску владу, да учини колико је могуће, исправку, да и ово кредитно задругарство има право да ужива оне бенефиције,

које уживају друге задруге. Изјављујем, да ћу гласати за овај буџет. (Одобравање код већине).

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima reč narodni poslanik g. Vojislav Lazić u ime grupe Nezavisnog kluba.

Војислав Лазих: Господо народни посланици, по питању Финансијског закона ја ћу да почнем онде где је г. Министар финансија стао, и чиме је он завршио. Г. Министар финансија је завршио крилатицом „све за сељака и сељачки народ“, тако је од прилике испао завршетак његовог говора, — што значи, да је ова Влада, што год је радила, радила је на добро нашега сељака и сељачког народа и била су му пуна уста тих хвала и обећања нашем сељаку. Да видимо, господо, кад се мало удубимо у рад ове Владе, кад се мало удубимо у предлог овог Финансијског закона, — да ли је то тако и на делу као што је на речима. Господо, ја одмах констатујем и тврдим да ова Влада даје сељаку само речи и обећања, да му пева лепу песму а да ради све против интереса села и сељака. Господо, за ово моје тврђење ја ћу одмах сад да пређем на чињенице и доказе: У Финансијском закону имамо чл. 20 који гласи овако: „Оброци који се наплаћују за рачун државе на основу чл. 28 до 31 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, уживају законско право првенствене наплате из целокупне имовине дужника у смислу чл. 146 Закона о непосредним порезима“. Шта значи то. Ево шта то значи и нашта се ово односи. По Уредби о регулисању земљорадничких дугова сви сељачки дугови прешли су у касу Привилеговане аграрне банке. Тамо у трезорима ове банке налазе се све сељачке менице које су биле код појединих новчаних завода и Привилегована банка ће те менице наплаћивати, али овако како пише § 20 и продаће целу имаовину дужникову, неће му оставити ни пепео из куће, него ће му и то узети и продати, док је међутим раније наш земљорадник у Србији и Црној Гори по § 471 Грађанског судског поступка имао пуну економску заштиту јер је било одређено шта му се за приватне дугове није могло продати.

То је била прво окућница, кућа и зграде, шест плуга ораће земље, два вола и кола, крава и теле, пет оваца, десет свиња и његов земљоделски алат. Међутим, сад та заштита се укида, она се гаси и онда ја питам и вас и већину и господина Министра финансија да ли је то добро за село и сељака. Господо, наш сељак је имао ту своју економску заштиту и колико је она морално утицала на његов живот, не треба ништа друго да вам послужи него ратови и ратни подвизи које је наш сељак чинио у одбрану своје земље, јер бранећи своју грудну земљу, он је бранио своје огњиште за које је знао да му неће бити продато, да му неће бити продата кућа и окућница, а укидањем ове заштите он сад, господо, нема идеје за шта да се бори, шта да брани, кад ће сутра или преко сутра Аграрна банка га истерати из куће и продати му све, па и кућу. (Пљескање на левици.)

Господо, у § 18 Финансијског закона, мењају се многе одредбе Пореског закона, та промена Пореског закона обухвата и земљорадничке кредитне задруге и наређује да су земљорадничке кредитне задруге дужне плаћати порез. Овлашћује пореске власти да их задужују порезом и ако до сад нису биле опорезиване. Па, господо, да ли је и та одредба за добро нашег сељака. Опорезива-

ње земљорадничких задруга значи опорезивање двапута земљорадника, јер је он опорезован на своју земљу, а задруга је његова кућа и он одваја од уста да унесе динар, два или пет динара у задругу, да направи штедњу, да би могао од те задруге добити позајмицу онда кад буде запао у невољу. Та штедња његова зарађена је на његовој земљишту које је већ једном порезом задужено, а преко задужења земљорадничке задруге, задужује се и ова његова штедња, на његовом имању зарађена, из чега јасно излази два пута задужење сељачке имовине.

Пореским задужењем задруга, изједначене су задруге са банкама а шта је задатак задругарству а шта је задатак банака? То је могла учинити само Влада г. др. Милана Стојадиновића да изједначи задругарство са банкарством и то зато што она нема осећаја за село и сељака и што нема идеологије ни задругарске ни сељачке.

Влада г. др. Милана Стојадиновића запојена је банкарском идеологијом и није чудо кад су ту у Влади у превази банкари, и онда не треба се чудити што код ње нема заштите ни задругарство ни сељачки народ.

Од пре неколико година, незаконитим путем, земљорадничке задруге опорезоване су тако страховито да њихов иметак има да буде продат за порезу. Финансијске дирекције затражиле су од задруга све њине билансе од оснивања до данашњега дана, и уназад за петнаест година су их опорезовале.

Овде се у овом Дому за време буџетске дебате тражило и молило да се задруге ослободе од тога наметнутог опорезивања и незаконите пљачке и глобе. Међутим, г. Министар финансија унео је такву одредбу у Финансијски закон по којој оне неће бити ослобођене.

У место да се унесу одредбе јасне и кратке које би гласиле: ослобођавају се задруге пореза којима су до сада задужене, он уноси једну двосмислену одредбу, условљава да ли су оне капиталисале обичну штедњу у висини каматне стопе Народне банке, да ли су добит делиле међу своје задругаре или не, и само на основу тих услова може бити неког ослобођења. Ко ће доносити одлуку по том ослобођењу? Наравно опет онај који је задруге неправилно и задужно.

Ја оваквом одредбом, која је овде унета тобоже да се тог неправедног пореза ослободе задруге, не могу бити задовољан. Ја тврдим да се оваквом одредбом у погледу земљорадничких задруга неће ништа учинити.

Господо, да пређемо и на даље одредбе по овом Закону и да видимо да ли су остале одредбе онакве, као што господин Министар рече, на добро сељачког народа.

Ја вас упозоравам на § 18 који се налази на 7 страни овог Финансијског закона, по коме се досадашње таксе за подношење преставки властима, било полицијским, било судским, било војним или властима уопште, од 5 динара, ступањем на снагу овог Финансијског закона повећавају на 10 динара. Господо, да се упитамо ко је ту погођен? Ту је погођен највише наш ситни радник, ситан земљорадник, сиротиња која је у беди, којој се вечито чине неправде, и која сваког дана мора да дође пред власт. Та сиротиња и до сада није могла да

плати ових предвиђених 5 динара, а како ће сада моћи да плати 10 динара?!

Господо, није ово помагање села, није ово помагање ни занатлија ни радника, није ово њихово помагање, ово је рушење њихово, ово је утамањивање њихово!

Таксе су биле постигле једну такву висину да је ова влада, да је било реда, требала да их смањи, а не да их овако повећава на 100%.

Господо, исто тако имамо у овом истом параграфу, на страни 9 повећање оних такса које су до сада биле 20 динара на 30 динара, а таксе од 2 динара на 4 динара.

Па затим, господо, имамо овде једну таблицу, којом се регулисава такса за наслеђе.

Господо, и до сада је била такса на наслеђе, али је та такса била много мања, и била за сељака много сношљивија. По ранијем закону у првој линији ако деца наслеђују имање од оца плаћали су таксу тек онда ако имање вреди 100.000 динара па надаље. Међутим, сада по овој табlici, деца и унучад плаћају таксу за наслеђе одмах ако вредност наслеђене имовине прелази 10.000 динара.

По овој табlici плаћа се такса на наслеђе за вредност имовине од 10.000 до 25.000 дин. 1.50%, на вредност имовине од 25.000 до 50.000 2%, од 50.000—100.000 динара 2½%, од 100.000 до 200.000 3% и т. д.

Г. Министар нам је објаснио да постоји једна клаузула да се код земљорадничког наслеђа неће оптерећивати таксом до 50.000 динара него од 50.000 па на даље. Али, господо, разлика је опет на штету земљорадника за 50.000 динара. Док је раније било не само земљорадницима, него свима уопште за наслеђе од оца, тек од 100.000 динара, сада се силази код земљорадника на 50.000 а код осталих на 10.000 динара. Дакле померање је извршено у циљу већег оптерећења, него што је било. Ја, господо, сматрам да је неправична такса на наслеђе, на имање, које деца наслеђују од својих родитеља. Замислите, господо, отац има петоро ситне деце и умре после дугог боловања и лечења. Његов дом истроши се, губи свога храниоца, губе деца оца, губе онога који је имао над њима да бди и да их подиже. Па онда та деца сем што ће њега да изгубе, падају под стараоца, који никоме нису кућу скућили, имовина им пропада и они иду у службу, и сада треба да плаћају таксу, зато што су изгубили родитеља и свога највећег заступника. Ја, господо, мислим да је то једна велика неправда и да је то рушење националног осећаја нашег народа. Па, господо, кад би деца била и пунолетна, и ту није право да се удари такса на наслеђе, и ако пунолетни синови наслеђују имовину од свога оца, јер су заједно са оцем ту имовину повећавали, радили, кућу кућили и сада, кад им је отац умро, треба да плате таксу на наслеђе, у коју се таксу рачуна и оно што су и они са оцем заједно зарадили. (Пљескање на левици). На тај начин значи да ми наше домаће патријархалне задруге насилно нагнамо да се деле, и ако оне не желе. У место да стварамо такве погодности да наше патријархалне домаће задруге на селу одржавамо и оснажавамо, да им дајемо потстрека на бољу будућност и опстанак, ми радимо тако да их силом нагонимо да се растурају и распарчавају и да отац одељује своје синове за свога живота.

Господо, не бих био противан такси на наслеђе, али на оно наслеђе које је неко наследио случајно, не очекујући да ће то наследити, није мислио да ће доћи до тога наслеђа него је стицајем прилика које су се десиле дошао до наслеђа. Добро, до тога случајног наслеђа дошао је он, па нека и држава дође до случајног наслеђа заједно са њим, нека с њим подели и нека узме један удео. Али да држава узима удео у наслеђу између оца и његове рођене деце, није ничим оправдано, нити то води каквој доброј националној будућности.

Господин Министар није се задржао само на томе, да ову таблицу о таксама за наслеђе поштри у толикој мери да поштри да што више новца у касу утера, већ је донео једну нову тарифу по којој се установљава такса за пренос некретнина услед смрти или даривања међу живима. То је нов облик таксе, који до сад није постојао. Шта тај облик значи? Значи опет наследну таксу само уместо ове, о којој сам мало час говорио а која је била прва нумера, ова сада наследна такса је нумера два. Господо, кад отац умре имовина његова по gruntовним књигама треба да се пренесе на наследнике, треба да се брише очево име, а да се упише име његових синова или кћери, који су га наследили. И у том случају за то брисање имена очевог, и уписивање имена његових синова или кћери, долази опет такса. Опет имате таблицу по којој се плаћа такса према вредности имања и почиње одмах од прве паре наслеђа, али сада само од некретног имања, и то од 50.000 ½%, преко 50.000 1% итд., и то само на непокретна имања. Господо, колико је неправично да деца плаћају таксе ако су од свог оца наследила имање толико је још неправичнија ова такса. Али има ту још једна велика неправилност. Ту се каже да се ове таксе плаћају само на непокретна имања а не на покретности, тј. не на покретни капитал и на уложени новац по заводима. Зашто је то тако, ко је ту највише погођен? Погођен је само онај који има непокретних имања, а то је опет сељак. А они који имају пуну собу обвезница ратне штете, који имају нагомилане банкноте и наполеоне у сефове банака, који имају уложне књижице на хиљаде и милионе динара, који имају милионе у стоковима робе, ти нису предвиђени по Закону о таксама за пренос имања добивеног путем наслеђа. И ту је нашло одзива банократство заштићено у Влади г. Милана Стојадиновића.

Господо народни посланици, § 31 на страни 28 даје овлашћење г. Министру да донесе Уредбу са законском снагом о кретању и понашању грађана у варошима и варошким улицама, па поред осталог ту се налази и преступ за скакање и ускливање у трамвај, за избакивање ђубрета на улицу, па поред многобројних преступних одредаба има чак и једна одредба, по којој се кажњава и пљување на улици (Смех на левици). Ко ове преступке учини, против њега ће одмах жандарм или полицајац да поступи и да га на лицу места казни са 20 динара. Кажњени мора одмах казну да плати, а полициски орган да му да признаницу о тој казни. Али, господо, то не важи само за Београд, већ и за све вароши у земљи. Замислите, господо, пође сељак на пијацу и тера вола или свињу или другу стоку. Сељак није толико небрижан и комотан да мисли још и на пљување. Он не мисли на то кад ће да пљуне, кад мора а кад не сме да пљуне, он пљује махијално. И то је још једино

његово право које је до сад имао да пљуне кад хоће и где хоће. (Одобравање на левици). И зато ће од сад морати да пази где ће да пљуне и за непажњу мора бити кажњен и кад дође у Београд или другу варош, превариће се, пљунуће на улици и за то ће га зауставити први полицајац и казниће га са две банке, а он нема те две банке да плати, па шта ће онда? Да иде у хапс због тога. Ето, видите, ту се ништа не мисли кад се тако нешто наређује, али се у тим ситним стварима огледају и оне крупне ствари јер се од ситница стварају велике ствари. (Глас са левице: Дакле и пљување се плаћа).

Влада је даље, господо, у § 20 унела извесне измене по Уредби о раздужењу земљорадника.

Ја сам очекивао, да ћемо овде видети много боље и напредније измене.

Међутим шта видимо? Видимо да се овде помићу рокови, који су прошли банкама за продају меница Аграрној банци; рокови за пријаву дужника суду и рокови за подношење уверења дужника. Али рок онај, који је у Уредби предвиђен, по коме је рок за плаћање прве отплате 15 новембар 1936 године, он је остао и даље такав, он није промењен, док међутим сама Влада признаје, да са потребним административним пословима није се могло приступити извршењу и у привођење у дело Уредбе о раздужењу земљорадника, па је за то померила рокове који се тичу чисто административних ствари, а први рок за плаћање није померен, док земљорадник, чекајући на обрачун колики је први оброк не може ништа да плаћа. (Милинко Милутиновић: Не може сељак и неће да плаћа!)

Оваким радом се иде на то, да се и даље нагомилава дуг сељаку, уместо да је плаћање првог obroка помакнуто за јесен, па да сељак, кад добије обрачун види да ли може платити или не може и колико може. Међутим рок плаћања је прошао он обрачун за први рок не добива а доцније добиће обрачун за два рока једновремено, а он не може платити ниједну отплату која припада за један рок а камо ли за оба рока.

Он је већ неспособан да плати једну отплату, а шта ће бити, кад му нагомилате две отплате? Он ће казати: Нисам спреман да дам ни једну; а камо ли две отплате.

Сељак не може платити. Ја верујем да ћемо ми ускоро дочекати да дође боља влада од ове Владе др. Стојадиновића, која ће ово питање много боље и корисније решити за нашег сељака. (Пљескање на левици.)

По § 36 ове Уредбе дугови, који потичу за куповину робе на кредит, се не смањују ништа, а ови дугови налазе се по целој земљи, код највиђенијих сељака. То су сопственици вршаћих машина. То су све сељаци. Они су куповали машине на кредит од банака или од чивута по скупе цене са великим каматама. Има вршалица, које су плаћане по 180.000 динара. До сада је отплаћено 120.000 или 150.000 динара, и опет дугују око 80.000 до 100.000 динара. Тим се људима од овог дуговања ништа не смањује, они остају и даље да буду дужници по истој суми само зато што је та пољопривредна справа узета на кредит.

Ја сам јуче дао господину Министру један предлог, у коме сам тражио да се ти дужници сматрају као дужници менични, јер они су својим повериоцима издали још и менице на ове дугове.

Ја сам очекивао од господина Министра да ће ово правилно решити и пристати на то, да се ти дужници сматрају као менични дужници, а не као робни. Господин Министар је то одбио.

Као што видите, господо, целокупно питање раздужења земљорадника ради се тако, како се земљораднику неће ништа помоћи. (Узвици на левици: Тако је!)

Господо, по § 58 Финансиског закона тражи се овлашћење да Краљевска влада може доносити уредбе са законском снагом. Другим речима: да Краљевска влада врши дужност Народне скупштине, да она у исто време буде и законодавна и управна власт; а ви, господо посланици, да абдицирате на своје суверено право, и да то своје право уступите господи Министрима. Ја мислим, господо, да је то погрешно, да је то незаконито, да је то противуставно. По Уставу, ви немате право да законодавну власт пренесете на министре. (На левици пљескање.) Није народ бирао вас за то да се ви одречете народног поверења, па да то поверење уступите неколицини господе Министара. Вас је народ бирао да ви овде радите, да ви законе доносите. (На левици пљескање.) Али, ви се, господо, играте са народним поверењем и тако лако то поверење одбацујете од себе, па кажете: не треба нам то поверење народно, ми га дајемо господи Министрима. Али, зато ће вам народ идући пут рећи: кад то наше поверење нисте чували, када нисте искрено бранили оно што смо вам ми дали и поверили, када нисте чували и очували то наше поверење, онда вас нећемо више бирати. (Са деснице глас: Зашто сада не пљескате?! — Глас са левице: Ако фалсификују, опет ће имати већину!)

Ако прелистамо овај Закон, видећемо да он кипти од самих овлашћења. Свака друга реченица је овлашћење Краљевској влади да може доносити уредбе са законском снагом по том и том питању. Триста овлашћења има овде, па опет поред тога и једно генерално овлашћење. Па, господо, ако сте ви толико убеђени у добар рад ове Владе, да јој све то можете да поверујете, ја вам кажем да је то много, да је то толико велико и широко поверење, да ће вам се то грдно осветити. Народ ће вам рећи свој суд на првим изборима. (На левици пљескање. — Са деснице глас: Не бој се ништа!) Поред осталих овлашћења, овлашћује се Краљевска влада да може донети и закон о штампи, закон о удружењима, зборовима и договорима и закон о избору народних посланика, али се ипак овде условило да то буде у сагласности са нарочитим одборима Народног претставништва, који ће се одбори образовати на начин предвиђен у § 17 Закона о пословном реду у Сенату, односно у Народној скупштини. Влада је ово овлашћење узела до сада већ два пута, а сад га ево узима и трећи пут. Кад она те законе није донела до сада, иако је имала то овлашћење, ја не верујем да ће их донети и сада. Она је узела ово овлашћење да са њиме плаши вас, господо посланици из владине већине, да вам каже: Ево, имам овлашћење, донеху законе, па ћу распустити Скупштину. (Пљескање на левици.) А ви ћете на то рећи: Аман, за ман, немој, Владо, то да урадиш, даћемо ти поверење и гласаћемо за све што ти хоћеш. (Смех!)

Господо, ово је нов изум, ово овлашћење то је неки нов начин парламентарног живота који је код нас наступио, начин непознат нашој прошло-

сти а најмање познат нама Србијанцима у Краљевини Србији који нисмо никад имали те случајеве које имамо данас да се дају овлашћења Краљевској влади, овлашћења не у ситним стварима, него у најкрупнијим стварима, па, господо, и у грађењу железница и у задуживању ове земље. Ја се, господо, сећам добро да некада у нашој Краљевини Србији влада није могла задужити државу ни са пет пара без одобрења Народне скупштине. А, господо, шта сад ви радите? Ви овлашћујете Краљевску владу, ви овлашћујете Министра саобраћаја да може задужити државу равно са једном милијардом динара, да може учинити зајам за грађење железница а ако не може зајам наћи да може закључити грађење железница на кредит. Господо, потребне су нама железнице, и треба да их традимо али ми смо позвани да решавамо о томе, ми смо позвани да решавамо које железнице треба градити, и којим правцем. Ми смо господо, позвани да решавамо о задужењу државе и закључујемо уговоре о грађењу железница. По нашем Уставу како уговоре за зајмове тако и уговоре за грађење железница закључује Народна скупштина, влада је дужна те уговоре пре него што ступе на снагу да изнесе пред Народну скупштину, да их Народна скупштина одобри па тек онда да ступе на снагу. А овако, господо, кад дајете Влади да сама закључује уговоре без вашег знања, ви ћете можда само преко новина сазнати како је Влада закључила те уговоре и са киме и после кад они ступе у дејство читаћете опет у новинама о великим и великим аферама. (Одобравање на левици.) Кад би то дошло редовним путем, т. ј. да ти уговори закључени за грађење железница прво дођу пред Народну скупштину, да их Народна скупштина прегледа и види какви су ти уговори, да буду извршивани под контролом Народне скупштине а не иза леђа њезиних, то би био правилан пут; а овако, господо, ви ћете само до године у овоме Дому имати опет један велики списак око 300 уредаба, уговора и погодаба да одобрите, које је Влада закључила а ви ни појма немате како су они у ствари закључени и извршени. (Одобравање на левици.)

Ја, господо, на завршетку свога говора хоћу да укажем још на једну страховиту одредбу у овоме закону, са којом се не могу поносити они који се боре за демократију. Ако ову одредбу усвоје, њима неће служити на част прошлост радикалне странке, зато се и обраћам нарочито оној господи са десне стране која чине гро владине већине и тврде да су они још радикали. (Жагор и приговори).

Синоћ је, господо, на седници Финансијског одбора сукнуо из рукава г. Часлава Никитовића, известиоца владине већине у Финансијском одбору један предлог, за који ни Влада није знала, са којим ни Влада није била упозната, да се одобри Министру унутрашњих послова, да он може у року од 6 месеци по ступању на снагу овога закона уредбом спајати општине, стварати нове општине, одвајати поједина места од једних општина и придоавати другим општинама.

Затим, господо, учинио је други предлог који гласи: „У § 85 Закона о општинама додаје се нов став, који гласи:

„Општински одбор може из важних државних интереса уклонити из службе општинске службенике. Ако ово не би општински одбор учинио, у

случајевима где је доказано, да је општински службеник радио против важних државних интереса, Бан то може учинити. У колико је такав службеник стекао право на пензију, то право не губи”.

Ја ћу, прво, господо, да се позабавим овом првом одредбом; кад њу расветлим, онда ћу прећи на ону другу.

Господо, код нас раније пре нашег Уједињења у Краљевини Србији водила се дуго и дуго борба о општинским самоуправама. И победили су они, који су се борили за општинску самоуправу. Та општинска самоуправа значила је, да народ решава сва питања у својој општини без ичијег натурсања. Тако је и у погледу величине општине и у погледу састава општине, припајања једног села другој општини, општинска самоуправа имала толико права да се село имало само да изјасни, хоће ли да се од једне општине одвоји и другој припоји.

А овде шта видимо? Овде видимо да се то начело општинских самоуправа руши и даје се Министру унутрашњих дела право да он ствара општине како хоће својом уредбом. А он ће све то да учини против жеље и воље народа, али онако како партијски интереси ове Владе захтевају. (Пљескање на левици). Господо, страначки интерес ЈРЗ он ће овде имати главну улогу. Главно питање ће бити приликом избора општинских или посланичких, какав ће резултат испасти у овој општини, или оној општини па ће се рачунским путем спајати и одвајати општине, групација ће се тако вршити, да би се Јерезином шилкошу натерали гласови, да би био изабран за председника или посланика (Одобравање на левици).

Шта значи ове друга одредба, где се каже да ако општински одбор не би из важних државних интереса разрешио неког општинског часника, то ће учинити Бан.

Одмах да упитам који су то важни државни интереси, ко ће да цени те интересе?

Госполо, боље би било да сте овде написали, да се то има учинити увек кад интереси Ј. Р. З. захтевају, немојте се тога стидети, немојте се заклањати за државне интересе; јер, господо, ви ћете ово злоупотребити кад год хоћете и казаћете да то захтевају државни интереси, међутим то ће диктовати ваши партијски интереси. Тако ћете ви имати општинске службенике, имаћете онога јалног општинског писара у својој руци и моћи ћете му насилно наметнути да буде присташа Ј. Р. З., па ћете му још рећи и то: ти си сад у нашој руци, чик ако смеш да не промажеш Ј. Р. З., јер ако нећеш, ми ћемо те уклонити. Дакле господо, то је видите у питању; а нису у питању државни интереси. Овде се каже да одбор може уклонити из службе општинског службеника. Ја бих се с тим задовољио и могао бих примити, да је ту ударена тачка, да је с тиме свршено, али не могу примити ове речи „из важних државних интереса”. Ако хоћемо праву самоуправу, онда ово несме да се прими. Ви сте на седници Финансијског одбора бранећи ову своју реакцију и рекли да то није самоуправа, ако један општински деловођа, општински писар или општински благајник заселне тамо и неће да иле, ако је цела општинска управа против њега, јер да не може се сменити, пошто му је сталност загарантована. Ви кажете да то није самоуправа, онда кад таквог чиновника не може

претседник ни цео одбор да смени. Па добро, господо, кад већ општинским службеницима не дате сталност, онда усвојите начело, да општинског службеника бира и смењује општински одбор да се у то управна власт не меша. То је права самоуправа, а није ово што ви сад хоћете. Господо, ви се нисте само на томе задржали да општински одбор може из важних државних интереса уклонити из службе општинског службеника, него сте отишли још и даље, па сте рекли: „Ако ово не би општински одбор учинио у случајевима где је доказано да је општински службеник радио противу важних државних интереса. Бан то може учинити”. Шта сте тиме урадили? Где је ту самоуправа, где је ту право општинског одбора, кад Бан може деловођу, благајника или писара општинског, коме је цео општински одбор веровао и коме цела општина верује, кога је цела општина и довела, — уклонити кад год хоће, ако није у љули начелника среског или владиних присталица. Зар је тешко упутити Бану једну доставу па је ствар готова. Капетан ће написати писмо и у њему ће рећи да деловођа или благајник или писар тај и тај ради противу државних интереса и Бан ће чим доставу добије одмах га разрешити. И, господо, сад настаје питање шта ће да ради општински одбор кад му Бан једног таквог службеника уклони? Хоће ли општински одбор моћи и даље да остане и ко ће му бити понова постављен и ко ће бити тај који ће заменити разрешенога деловођу, благајника или писара. То ви овде нисте ништа написали, а то само зато, што вам није стало до тога да искрено решите питање општинских самоуправа, него до тога да ове људе држите у шапи и да их можете прогањати по милој вољи ако не припадају вашој партији, а ако припадају вашој партији, ти људи могу правити и разна чуда и покове, и њима се опет неће ништа догодити, неће им бити ништа, од њих неће бити утрожени државни интереси.

Претседник Stevan Ćirić: Gospodine poslanice, Vaše vreme izmiče, mogli bi da završite.

Војислав Лазих (наставља): Неће, господо, ова ствар, нарочито подвлачим, код нас у Србији бити олако примљена. Имајте, господо, на уму, да се народ у Србији читав један век, нарочито селачки народ, борио за своју самоуправу, јер он у својој општинској самоуправи, види своје огњиште и види своју кућу, и он ће се борити за ту своју општинску самоуправу и даље. И биће великих потреса, кад будете почели да ову своју злу намеру приводите у дело, кад буде дошла жандармерија да избаци једног службеника, кога је општина преко својег општинског одбора изабрала, коме је општински посао поверила, и чијим је радом општина задовољна, неће га лако избацити и неће га општина тако лако жртвовати.

Ја вас молим, господо, и нарочито упућујем апел на ове са деснице, који се зову да су радикали. (Узвици на левици: Они нису радикали!)... ако имају у себи штогод радикалско, ако имају осећај радикалски, ако имају једну једину кап радикалске крви, да они не би смели да ово приме. Они би баш морали најоштрије устати против овога. (*Миличко Милутиновић:* То су чувари Пашићевих идеја!)

И ја вас молим, господо, да примите мој предлог, ако сте ви занста за општинске самоуправе,

ево сад је моменат да то посведочите, примите овај предлог, који вам ја предлажем, заједнички ћемо га примити, заједнички ћемо за њега гласати, он ово питање решава у духу потпуне општинске самоуправе у духу потпуних самоуправних начела. Тај предлог гласи:

„Општинске службенике на предлог претседника општине бира и смењује општински одбор.” (Одобравање и плескање на левици.)

Ја подносим овај предлог и молим да га прими г. Министар унутрашњих дела и Краљевска влада, која је обележила себи пут на многобројним зборовима, које су њени Гебелси... (Смех на левици и узвици: А ко је Гебелс? Је ли Ђура Јанковић или Драгиша Цветковић?)... одржавали у циљу пропаганде Владиног програма и у својој пропаганди ударали у глас за народна права, за народне слободе, за демократију, па ево их нека сада заступају демократију, јер ако приме мој предлог, који ја предлажем, онда ће показати да барем у неколико раде оно што народу обећавају.

Иначе ако то одбију и остане на овоме, да општинске самоуправе нема, тај њихов рад неће им служити нити у правцу ове њихове демократије, а најмање ће служити с обзиром на оно што кажу да су они радикали и да су они продужили радикалски програм. (Плескање на левици.)

Завршујући овај говор, ја изјављујем господо, да ћу, осуђујући овако реакционарну политику ове Владе, осуђујући овако насиље, које Влада овим законом спрема нашем народу, гласати против. (Одобравање и плескање на левици.)

Претседник Stevan Ćirić: Reč ima izvestilac većine Finansijskog odbora, narodni poslanik g. dr. Časlav Nikitović, da pročita jednu ispravku, rdavo štampanu u izveštaju većine.

Известилац већине др. Часлав Никитовић: Господо народни посланици, случајно је, приликом откуцавања из оригиналног примерка извештаја, изостало у извештају, који је раздељен господи народним посланицима, неколико измена и допуна, па је онда Финансијски одбор накнадно упутио Народној скупштини следећи акт којим се врши у извештају потребна исправка:

„НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

Београд

Финансиском одбору Народне скупштине част је известити Народну скупштину, да су у његовом извештају Бр. 487 од 9 априла 1937 године омашком изостављене извесне измене и допуне Предлога Господина Министра финансија VII Бр. 2940 од 3 марта 1937 године а које је Финансиски одбор на седници својој од 9 марта 1937 године усвојио.

Те се измене и допуне састоје у следећем:

У § 48/II у тачци 3 на крају додају се речи „и Сомбору”.

Додаје се нова тачка 4 у § 48/III која гласи: „Удружења по закону о радњама, која су по одредбама закона о изменама и допунама обртног реда од 5 фебруара 1907 године основала осигурање свог чланства, задржавају право да ово осигурање врше по одредбама тог закона све док се

не спроведе осигурање занатлија и трговаца по § 384 Закона о радњама.”

Претседник Финанског одбора,
Др. Војислав Јањић, с. р.”

Известилац,

Др. Часлав Никитовић, с. р.

То је, господо, та допуна.

Pretsednik Stevan Ćirić: Ova ispravka, gospodo narodni poslanici, umnožena je i razdeljena gospodi narodnim poslanicima.

Др. Часлав Никитовић (наставља): Господо народни посланици, ја сам дужан, као известилац већине Финансијског одбора, да кажем неколико речи поводом говора г. Војислава Лазића. Г. Војислав Лазић у своме говору поменуо је моје име и рекао да сам ја извукао из рукава један амандман, за који није знала ни Краљевска влада. Господо, ствар не стоји онако, како је г. Лазић изнео.

Реч је о амандману г. Министра унутрашњих послова. Ту се, код § 31 предлаже нов параграф 31в, који је г. Лазић мало пре прочитао, а који, дозволите да га и ја прочитам, гласи овако:

После § 31б додаје се нов § 31в који гласи:

„I — Овлашћује се Министар унутрашњих послова, да у року од шест месеци по ступању овог закона на снагу, а уз одобрење Министарског савета, може Уредбом спајати општине, створити нове општине разгрписивањем и одвајати поједина места од једне и придавати другој општини, изузетно од § 6 Закона о општинама.”

II — §-у 85 Закона о општинама додаје се нов став који гласи:

„Општински одбор може из важних државних интереса уклонити из службе општинског службеника. Ако ово не би општински одбор учинио, у случајевима где је доказано да је општински службеник радио против важних државних интереса, Бан то може учинити. У колико је такав службеник стекао право на пензију, то право не губи.”

Господо, овај амандман упућен је Финансијском одбору и Финансијски одбор га је усвојио већином гласова са 19 против 12. (Приговори на левици).

Влада је са овим амандманом потпуно сагласна, јер га је Влада одобрила и једино као такав могао је да буде поднесен, а то је учињено из више разлога:

Током последњих неколико година, за време режима који нису водили рачуна о потребама народа приликом груписања и разгрписивања општина, то се вршило произвољно, па је било потребно да се омогући, да се да овлашћење г. Министру унутрашњих послова, да може уредбом разгрписивати и груписати општине онако, како то захтевају интереси народа тих општина.

Господо народни посланици, г. Министар унутрашњих послова имао је то исто овлашћење у прошлој години, и није се десио ниједан случај злоупотребс, није се десио ни један случај, који не би био сагласан са жељама народа односних општина. Зашто онда онемогућити да се то може и сада да ради на корист народа?

Ја мислим да ова Влада баш води рачуна кад тражи овлашћење г. Министру унутрашњих послова да може продужити разгрписивање и гру-

писање оних општина, које није успео да изврши у току последњих шест месеци, а које је народу неопходно.

Треба да знате, господо народни посланици, да су, на пример у Јужној Србији, поједина села удаљена од своје општине по 6—8 сати. Има случајева да по 20 села припадају једној удаљеној општини. Тај народ вапије да му се општине групишу и разгрупишу онако како то њихови интереси захтевају. Такав је случај и у другим крајевима.

Када се, господо, Министру унутрашњих послова да једно такво овлашћење, онда је то учињено за добро народа, а никако на његову штету. (Живо одобравање у центруму и на десници. — Приговори на левици.)

Господо, много је теже да се другојаче уради, јер је процедура тешка и компликована, па је најбоље да се овако уради.

Дозволите ми, господо, да кажем неколико речи о сталности општинских службеника. То питање, господо не покреће Влада, због тога што је њена жеља да она тако уради из каквога каприца или ината. То је питање покренуто зато што народ тражи да се правилно реши не нападајући ничији интерес, али водећи рачуна о државном интересу и бранећи га. По закону о чиновницима, сваког државног чиновника који нема десет година службе, може Министар по дискреционом праву, да отпусти из службе кад то нађе за потребно и кад то интереси службе захтевају.

Господо, може да се смени високи државни функционер; може да се пензионише, може да се уклони из државне службе онда кад то интереси службе захтевају, а (Граја и добацавања са левице).

Pretsednik Stevan Ćirić: Molim vas, gospodo, da ne upadate g. govorniku u reč. Naročito molim gospodu sa levece, koja su pažljivo slušala govor gospodina Vojslava Lazića, da isto tako saslušaju i govor gospodina izvestioca.

Известилац већине др. Часлав Никитовић (наставља): Господо, по досадашњим прописима Уредбе о општинским службеницима, није било могуће то учинити и општински одбори нису имали и немају сада те власти. Краљевска влада не жели никога од општинских службеника да прогони. Њен предлог је за њих много бољи од онога г. Лазића. (Граја на левици. *Милићко Милутиновић:* То није тачно!)

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodine Milutinoviću, opominjem Vas na red.

Известилац већине др. Часлав Никитовић (наставља): Господо, Краљевска влада не жели никога од општинских чиновника да прогони, јер она цени њихов рад, али ако се за некога од њих утврди да је радио против важних државних интереса, онда се мора повести рачуна о мерама да се то спречи. Ви морате да знате, да наше деловође воде мобилизациони материјал, који је неопходно важан за земаљску одбрану, а влада која заступа државу у свима приликама, мора да води рачуна о томе, ко ће руковати тим мобилизационим материјалом, да њиме не могу руковати она лица која раде против државних интереса. (Пљескање на десници).

Господо, Краљевска влада није учинила ништа против општинске самоуправе. Остављено је право

општинском одбору, да општински одбор из важних државних интереса, кад он то нађе за потребно и кад утврди да постоје важни државни разлози, да се општински службеник из важних интереса уклони из службе, да може то да учини. Али не може то да учини самовољно. Ако пак случајно општински одбор, кад буде доказано, да је неки општински службеник повредио важне државне интересе, не уклони таквог службеника из општинске службе, онда тек долази Бан који може то да учини. (Пљескање код већине). Даље, господо, општински службеник који би сматрао да га је Бан неправилно и погрешно отпустио из службе, има право жалбе Министру унутрашњих дела. Ако буде незадовољан одлуком Министра унутрашњих дела, има право тужбе Државном савету, највишем управном суду у земљи где седе потпуно независне високе судије. Потпуно и одлучно одбијам да може бити о томе речи да је повређена општинска самоуправа, коју ми баш желимо да сачувамо у потпуности. Још једанпут понављам, да Краљевска влада не жели ни једним најмањим потезом пера да уништи општинску самоуправу и да ће је она чувати онако како је то у светлој традицији Радикалне странке. (Пљескање у центруму и на десници).

Председник Stevan Ćirić: Reč ima narodni poslanik g. Sava Mikić. (Graja na levici. — Dr. Branko Miljuš objašnjava se sa poslanicima na levici). Molim poslanika g. Miljuša da se ne objašnjava, a gospodu molim da ne upadaju i reč govorniku.

Сава Микић: Господо народни посланици, овогодишња буџетска дебата била је опширна и врло плодна, што чини особиту част овоме високом Дому, а мислим и свима нама. Претседништво Народне скупштине остало је на завидној висини и показало широкогрудост према свима говорницима, али се можда мало и огрешило о сам Пословник, дајући да се говори и преко одређеног времена, док други стицајем прилика и околности нису ни узимали реч. Ја хоћу са овога места да истакнем да је овогодишња буџетска дебата била врло корисна за нашу отаџбину, јер се у овом високом Дому чуло много добрих ствари. (Глас са левице: Чуло се са левице!) Чуло се, драги господине, и са деснице још много више, али ја са овога места хоћу да истакнем само једну ствар која мора веселити све југословенске родољубе а то је ова: да се у овој дискусији нису чуле речи о сепаратистичким тенденцијама и томе слично, а што се често чује ван овога Дома и од оних који не желе да виде снажну и уједињену југословенску државу, даље да је народ задовољан са данашњим политичким стањем у земљи. Зашто је то? Зато што брод државне политике води добар бродар и што се данас води помирљива народска политика због које је завладао ред, мир и опште спокојство у земљи.

Скоро две недеље био сам отсутан службеним послом на другој страни и дубоко жалим да нисам имао прилику да са овога места говорим у начелној дебати, и да се тако опширније позабавим са многим проблемима и питањима која дубоко засепају у опште народне интересе, а нарочито оне који тангирају стање и прилике у Зетској бановини. На жалост овом приликом, услед краткоће времена, о свему томе овде се сада не може говорити, али ипак не могу а да не учиним

неколико бар кратких констатација и напомена које су у тесној вези са предложеним Финансијским законом.

Господо народни посланици, прилике у Зетској бановини нису онакве како су оне често претстављене са разних страна.

Народ у Зетској бановини кроз векове високо је носио национални барјак, па га и данас носи. Он је са политичким стањем у земљи задовољан и има пуно поверење у данашње своје политичке вође. За њега не постоји ни хрватско ни црногорско питање, јер су та питања коначно и за сва времена решена 1 децембра 1918 године. Овде морам признати и нарочито истаћи да су се прилике знатно побољшале доласком на Цетинје овог бана г. Петра Иванишевића, који је као стари национални радник и борац са пуно разумевања и такта водио и данас са успехом води све државне и народне послове у нашој бановини. Његови су први потези били успешни и за народ корисни. Овогодишња бановински буџет је скроман и треба га што пре одобрити.

Дакле, као што сам већ рекао, политичке прилике у Зетској бановини су добре и према томе остаје нам да се позабавимо тешким економским приликама и овогодишњом исхраном Зетске бановине. Г. Министар финансија у свом експозеу у Финансијском одбору изјавио је да је година свуда добро родила, не знајући какве су прилике у Зетској бановини и да тамо у многим срезovima влада глад, да је прошле године летина од елементарних непогода потпуно пропала у многим срезovima, док у другим ништа није родило. Ове године у Црној Гори влада глад што то одавно није било и потребно је хитно прискочити у помоћ. У срезу бјелопољском у неколико општина град је уништио сву летину и народ страда од глади. Овде морам истаћи да је г. Драгиша Цветковић министар социјалне политике и народног здравља предузео све са своје стране да се нашим крајевима притекне у помоћ. Он је већ г. Бану ставио на расположење милион динара као прву помоћ за исхрану и надам се да ће његове предлоге у погледу исхране усвојити и г. Министар финансија. И са овог места ја му изјављујем своју топлу захвалност за све оно што је учинио и што чини за Зетску бановину.

Што се тиче путева и железница ми у Зетској бановини стојимо на последњем месту, али овој Краљевској влади можемо бити веома захвални, јер је приступила грађењу железничких пруга и нових путева и у томе правцу показала више разумевања за Зетску бановину него све владе до сада. Ми смо поносни што на челу данашње владе видимо г. др. Милана Стојадиновића... (Одобравање код већине) еминентног политичара, државника и народног вођу. Он је са своје стране учинио све што је могао да Зећани буду задовољни и он и даље чини све напоре за добро наших крајева. Зећани су му за све ово захвални и потпуно су задовољни са његовим радом... (Одобравање код већине.) ... и њихова је жеља да га дуги низ година виде на челу државне управе... (Упадице са левице.) Драги другови, почев од 1919 године изређале су се многе Владе али ниједна није у толикој мери помогла да се прилике у Зетској бановини поправе и побољшају као што је Влада

г. др. Милана Стојадиновића у кога ми данас имамо пуно поверење.

Што се тиче прилика у моме изборном срезу а може се рећи и целом Санџаку оне су услед оскудице у храни ове године врло тешке. Санџак је остао још крај на кога се увек мало мислило и у коме се нимало није радило. Његова саобраћајна и културна карта је скоро бела, јер нема ни путева ни железница а мало и других напредних установа, али морамо признати да је ова Влада учинила доста и тиме што је приступила довршењу пута Пријепоље—Бијело Поље и даље преко Мојковца, Колашина и Платија за Подгорицу. Овај пут има велики и привредни и стратегијски значај и вредност, јер ће Београд бити најкраћим путем везан са Санџаком и Црном Гором. Наравно да се граде и други путеви у нашој бановини који су такође од велике потребе и на којима такође треба убрзати радове. Верујем да ће се ускоро приступити и грађењу железнице Лимском Долином и да ће у програм рала из новог зајма за железнице у први ред ући и Лимско—Колашинска пруга.

О мом изборном Срезу бјелопољском имао бих много да говорим и да изнесем многе ствари које су потребне народу, али ми то краткоћа времена не дозвољава, те ћу овде само напоменути неке нужне и хитне ствари. Питање подизања гимназије потеже се још олавно и већ неколико година у буџет уће по нека свота за бјелопољску гимназију, али се то никада не оствари нити се зидању приступи. И у прошлогодишњем и овогодишњем бановинском буџету предвиђена је свота од 300.000 динара и крајње је време да се приступи грађењу. Апелујем на г. Министра просвете да и са своје стране додели већу помоћ за довршење бјелопољске гимназије. Г. Министар просвете добро је разумео просветне прилике у нашем крају и много учинио за побољшање прилика па се надам да ће и овде учинити шта треба. Морам признати да је ова Краљевска влада посвршавала у моме срезу многе послове који су били корисни за народ и државу и ту нарочито истичем рад г. Министра пољопривреде који је приступио коначном решењу аграрног питања у Округу бјелопољском, рад г. Министра шума који је створио Шумску управу и средио многе прилике око шумских ствари у Срезу бјелопољском, даље г. Министар финансија извршио је исправке порезе у неким општинама које су биле страховито погођене високом пореском стопом услед рђавог класирања земљишта. Овај рад и остала настојања за мој срез учинили су да је народ на последњим општинским изборима гласао за листе Југословенске радикалне заједнице која је победила у свих једанаест општина. У Срезу бјелопољском има још доста ствари које треба свршити и које су народу веома потребне и овде нарочито истичем изградњу водовода у Бијелом Пољу за кога је кредит обећао г. Министар грађевина и мени и депутацији која је код њега долазила у том циљу.

Ја бих имао читав низ оваквих и сличних потреба да изнесем за Санџак и Зетску бановину, али томе овде данас нема места, већ хоћу да се зауставим на једној другој ствари због које сам се и јавио да говорим о предлогу Финансијског закона и због које ствари са ове говорнице хоћу да ставим на оптуженичку клупу све владе од 1923 године до ове садање, која ће, верујем, ово пита-

ње праведно да реши. Ствар се, господо, тиче признавања ратних година. У прошлогодишњој буџетској дебати ја сам опширно изнео цело ово питање, али је на жалост то остало нерешено. Закон о државним чиновницима грађанског реда од 1923 године у свом пројекту признавао је ратне године за напредовање, али је то један Министар ондашње Владе избрисао и оставио „ово важи за будуће ратове“, док је исту одредбу у чл. 270 тога закона задржао да важи за све ратнике ван граница Србије и Црне Горе. Ова омашка не чини част ондашњој Влади нити Народној скупштини. Верујем да се ви многи народни посланици нисте много интересовали овим питањем, али од колике је важности ово питање ви најбоље можете замислити, ако упоредите и освежите у свести наше борбе које је наш народ водио од 1912 до 1918 године. Наша омладина која је у тим ослободилачким ратовима најпреданије послужила својој земљи и која је своје кости посејала на свима бојним пољима она је тим законом од 1923 године највише погођена. Ми који смо се као ратници борили у српској или црногорској војсци гнушам се и стидимо се овога шта је учињено са нашом омладином. Да не улазим у танчине овог болног питања, већ само да Вам примером покажем како су прошли ђаци-патници наше војске а како они бив. аустроугарске војске: два матуранта или два студента из Загребца који су пошли у рат 1914 године и онај који је остао у аустројској војсци до свршетка рата све су му ратне године признате по чл. 270 З. о чин. за напредовање и за пензију двоструко, док ономе који је пребеглао у српску војску и као добровољац борио се за ослобођење ништа му се не признаје. Даље свима њашим ратницима у српској војсци ратне године нису признате за напредовање, док су онима као што рекох који су служили у аустројској војсци све године признате. То је факт, и закон је ту, па видите као и многе одлуке Лажавног савета којима се ниште унапређења због ратних година. Једном речју омладина која се борила за наше национално ослобођење и уједињење подређена је једним законом онима који су се борили у непријатељској војсци.

Ето, господо народни посланици, то је болна једна истина коју треба да зна Народна скупштина и цео југословенски народ. Ја са овога места апелујем на Народну скупштину и Краљевску владу да ову грешку исправи и да учине један најпопуларнији гест који се могао учинити од нашег народног ослобођења и уједињења до данас, да једним тј. већ поднетим амандманом признају ратне године онима који су највише крви и костију узидали у темеље наше велике и уједињене отаџбине, онима који су са песмом и осмехом гледали често пута смрти у очи.

Ја имам безброј писама од тих заслужних ратника у којима ми излажу своје невоље и због чега не могу да напредују, већ се налазе подређени својим млађим друговима. Ево ако желите прочитајте само писма г. г. Љубомира Вуксановића, др. Михаила Петровића, Животе Перића и др. па ћете се уверити о неправди која их тишти.

Ово признање ратних година не чини никакв финансијски ефекат у буџету, јер, Министар има дискреционо право за унапређење чиновника. Амандман су поднели народни посланици Финансијском одбору и надам се да ће га усвојити и Кра-

љевска Влада, јер би и за њу ово био један веома популаран гест.

Председник Stevan Ćirić: Gospodine poslanice, molim Vas da završite, jer je vaše vreme isteklo.

Сава Микић (наставља): Господо, ја сам већ напоменуо да је прошлогодишњи финансијски закон имао многе одредбе које су олакшале напредак привреде и свега осталог. Овогодишњи финансијски закон такође има много добрих одредаба и других олакшања, а што ме нарочито радује и весели као ратног авијатичара и што као рез. ваздухопловни официр желим да истакнем да је Краљевска Влада у овом финансијском закону обратила нарочиту пажњу нашој узданици — нашем ваздухопловству. У овоме финансијском закону предвиђене су извесне мале повластице за развитак наше националне авијације којој је пружена могућност да оствари свој петогодишњи план. Истичем дакле да је Влада г. др. Милана Стојадиновића по први пут правилно схватила значај нашег ваздухопловства, јер господар ваздуха је господар света. Жалим што о томе немам времена да говорим. Сматрам, да ништа друго није вишло у финансијски закон већ ове одредбе о развитку ваздухопловства, да би ми дужност била да за овај буџет гласам, али како имам пуно поверење у данашњу Краљевску владу, изјављујем да ћу гласати за овај буџет и за овај Финансијски закон. (Одобравање и плескање код већине).

Председник Stevan Ćirić: Reč ima narodni poslanik g. Dimitrije Vujić u ime grupe Jugoslovenskog kluba.

Димитрије Вујић: Господо народни посланици, моје присуство у буџетској дебати до овога тренутка, желео бих да разумете као моју добру вољу, жељу и намеру да дам могућности за што брже и лакше доношење буџета, који је нашој држави потребан.

Али, господо, моја дужност је била, и као члана овога Дома и као родољуба, да пратим политичке смернице, које нам Влада г. Милана Стојадиновића кроз државни буџет и Финансијски закон открива, а које се из политичких разлога, изгледа ми, љубоморно крију од шире јавности. О овоме, господо, о чему хоћу у јавном интересу да говорим, желим претходно да нагласим последње судбоносног карактера за земљу, одговорност Председника Владе, као носноца политике уопште, и одговорност Министара, посебно свакога, за политику свога ресора. Но, господо, и поред све своје толеранције да не говорим, кад сам прочитао предлог Финансијског закона, сматрао сам за дужност да узем реч данас, и да верно прикажем чињенице, које треба да се збуду, а које могу земљи да панесу велике моралне, финансијске, па чак и националне губитке. При своме излагању, руководићу се чистим интересима народа и државе, не уносећи никакве личне ни партијске моменте, сматрајући да је буџет са Финансијским законом огледало политике коју води Влада г. Милана Стојадиновића. Моја пажња, господо, била је појачана обавештењима, у која, признајем, нисам одмах могао веровати, да ће се у спровођењу политике покувати озваничење тежње сепаратистичког карактера. Те тежње, господо, јасно су изражене у извесним одредбама овог

предлога Финансијског закона, и тако вешто сти-пулисане, да их нестручњак, и поред највеће пажње, верујте господо, не може уочити, ако не познаје питање о коме се говори. Пре но што претјем на објашњење овог свог увода, ја бих вас молио, господо, да имате мало српљења, да бисте могли разумети све што вам говорим. Ја вам показујем мрежу наших пруга жељезничких у нашој земљи. (Показује карту жељезничке мреже Краљевине Југославије). Све наше пруге у нашој земљи подељене су на два система: на систем нормалних пруга и систем узаних пруга, које заједно координирају и дају целину. После рата, шта је био циљ нама држављанима ове наше велике државе, него прво, у погледу саобраћајном, да све пруге, које су кретале ка Пешти и Бечу, јер им је тамо даван увек смер, да их прегрупишемо, да дамо нове везе и подвезе, и окренемо их нашем центру, Београду нашем — нашој престоници.

Господо, у поднетим амандманима Министарства саобраћаја има три врсте одредаба, и оне су подељене овако: на организаторске, на персоналне и на финансијске. У § 44а) Финансијског закона тражи се овлашћење: да се пропише уредба са законском снагом о организацији установа Министарства саобраћаја, међу којима су на првом месту жељезнице.

Ово тражење по своме лицу, кад га гледате, господо, не изазива никакве сумње, али како ово тражење има и своје наличје, која нас упознаје са правим смерницама, које доказују, да овде није тенденција за правилном и корисном реорганизацијом, као што се наглашава, него за друге, сасвим друге циљеве. Ја вам, господо, тврдим са овога места, да г. Спахо ово овлашћење неће користити у интересу установе којој је на челу. Ја жалим, господо, што овог момента нема поштованог колеге г. Спаха да и он чује ове ствари, јер часни људи један другом говоре у лице, гледају се у очи и признају онда један другом врлине. Ово тражење по своме лицу изгледа веома симпатично, али, молим вас, загледајте мало боље, па ћете видети како оно изгледа с друге стране и шта се мисли с тим. Ако г. Спахо има добре намере за реорганизацију железница, зашто онда тражи специјално овлашћење овим Финансијским законом кад га има у одредбама постојеће Уредбе (чл. 66), а ја верујем, ако г. Министар Спахо за то не зна, он има околину која мора то да зна и да га с тиме упозна. Тај члан 66 Уредбе даје, господо, Министру саобраћаја широка овлашћења у том погледу да може радити, готово, како сам хоће. Господо, има једна ствар која показује, а која ме натерује да мислим, да г. Спахо и не поима шта значи реорганизација, пошто тражи овде, за све друго овлашћење само не измену ових закона без којих се реорганизација не да ни замислити, или се хтело да се баци један вео да се не би видело шта се хоће. Ви знате, господо, да у другом ставу овог члана стоји, да се не могу мењати одредбе Закона о чиновницима и Закона о саобраћајном особљу, аналогно, да се не могу мењати ни други закони, као што је закон о Државном рачуноводству и Главној контроли. Господо, проблем стоји у томе, што пропис закона не дозвољава да се код овог привредног министарства може пословати као и код сваког приватног привредног предузећа. Свака реорганизација код железница — Министарства саобраћаја је немогућна, ако остане овакав какав је закон о Др-

жавном рачуноводству и закон о Главној контроли, јер та два закона су унела у саобраћај бирократизам, који ће срушити наш саобраћај, ако се не изврши коренита реорганизација.

Овлашћењем у § 44б предлога овог Финансиског закона, г. Спахо тражи ревизију разврставања лучких старешина, заповедника државних пловних објеката, лучких надпељара, рибарских стражара итд., узимајући притом у обзир одредбу тачке д чл. 8 Закона о државном саобраћајном особљу од 1923. у погледу испита интелигенције. Какве намере г. Спахо има, тражећи овакво овлашћење, надам се, господо, да вам је јасно и да је непотребно даље говорити о томе, кад се зна да су за последњих 14 година чињени разни покушаји код свих влада и министара саобраћаја, и да ни један министар, господо, ни по својој савести и по својој стручности, и ни једна влада, нису смели то да приме, а још мање да предложи у Финансиском закону и да га профуртимаше на овај начин да се одобри и прође неосетно.

Још једна карактеристична предложена одредба у § 44в. Финансијског закона, којом се мења § 134 Закона о државном саобраћајном особљу и којом се жели да избегне сагласност Министара Финансија приликом постављења и пензионисања чиновника у ресору Министарства саобраћаја.

Господо, питам се зашто само г. Спахо, од осталих ресорних министара, само он једино тражи да избегне контролу Господина Министра Финансија кога ће да пензиониса и кога ће да постави, кад свако постављење и пензионисање повлачи финансијски ефекат! (Др. Војислав Јањић: Зато што Министарство саобраћаја само себе издржава!) Онда то значи да може само, без контроле, и паре да троши! Извините ви, господине, Јањићу.

Господо да нису овде, можда, у питању савесни и родољубиви чиновници, које треба заменити новим, који ће жмурети да гледају шта се тамо ради и како се вршља без контроле?

Пређимо, господо, сада на друга овлашћења, која нам г. Спахо тражи, а која се односе на финансијске одредбе. Ова овлашћења указују нам на потпуно одсуство сваког доброг и корисног планског грађења железница. Господо у § 44 додаје се нова тачка, којом се тражи 9 милијона динара за личне и материјалне издатке на грађењу пруге узаног колосека Штип—Струмица.

Ми смо, господо, дали много милијона до сада да би избацили узану пругу 0,60 см са десне стране Вардара у Јужној Србији (Велес—Битољ), а предвиђено је да се још једина узана пруга колосека Скопље—Гостивар замени нормалним колосеком.

Сада видимо да г. Спахо, не знам из каквих разлога, тражи овлашћење, да у Јужној Србији убаци нову пругу узаног колосека у систем нормалних железница и ствара претоварну станицу на територији, која у погледу општих интереса захтева само нормалну железницу.

Замислите, господо, ево вам карте, (показује на карти) не треба ту бити стручњак, видите на њој како иду пруге. Прво од Београда нормалним колосеком долази се до Штипа, кроз који пролази нормални колосек и иде лево за Кочане. Ми смо бацили милијоне, кажем да се пруга узаног колосека Битољ—Прилеп—Велес замени нормалном

пругом, јер стратегијски и економски разлози су то као неопходно захтевали. И сад наједнапут да се прави нова пруга узаног колосека Штип—Струмица са претоварном станицом за нормални колосек који везује Београд, преко Ниша и Косова, и Солун, преко Битоља и Ђевђелије. А замислите колико милијона кошта годишње наше привреднике тај прелом.

Верујте, господо, ја г. Спаху ценим као човека, јер ми је колега, али као син ове земље морам да укажем на све појаве које коче привредни напредак у нашој земљи и иду на уштрб наших националних интереса.

Ако би се десило, господо, да г. Спаху дате овакво овлашћење и да он ту и такву пругу направи, ја сам убеђен да ће свака друга влада, која дође после ове, ради економских, стратегијских и националних разлога, бити принуђена да такву пругу поруши и подигне нормалан колосек. То би биле нове велике материјалне жртве. Ја се чудим да се овако ради без питања Главног Генералштаба, који за овакву ствар никада не би дао сагласност, ја сам у то уверен. (Жагор...)

Разлози овакве политке г. Спахе у грађењу нових железница, можда ће бити истоветни са разлозима за оне пруге, о којима ћу мало доцније говорити.

Ограничено време, са којим располажем, не дозвољава ми да говорим о општој политици, коју у погледу грађења железница ова Влада има, али ћу напоменути само један случај, који се ту скоро одиграо и који нам открива политичке планове сепаратистичких смерница.

Иницијативом, да не кажем по наређењу г. Спахе, конференција привредника и претставника високих државних институција, која је пре кратког времена одржана у Министарству саобраћаја, имала је да послужи као параван за политичке смернице г. Спахе у вези промена органске целине железничке мреже у северо-источној Босни која се везује са северо-западном Србијом.

Тражи се, господо, да се дигне пруга узаног колосека Босански Брод—Добој—Зеница, а то је главна артерија Босне, и да се замени нормалном пругом. Ви, господо, можете рећи: Јесте, и ми смо против пруга узаног колосека, треба правити пруге нормалног колосека. Јесте, имате право, али кад постоји главна артерија, која вуче цео систем узаних пруга, као што је случај са Босном, и кад је то једина веза са Западном Србијом, онда кад се то парцијално мења, значи да ту има нарочите тенденције, о којој ћу вам говорити. Позвана је конференција да би се са њом покрили они, који су план спремили, а који немају куражи да сами на себе приме одговорност. Исто тако има да се дигне пруга узаног колосека Добој—Тузла, преко које се има ухватити веза са Србијом, односно са железницом узаног колосека код Ковиљаче. На овај начин онемогућава се веза Северне Босне са Западном Србијом. Даље, тражи се да се од те много хваљене пруге Чачак—Бања Лука изгради само мали крак, а то је Бања Лука—Добој—Зеница—Сарајево. На овај се крак нарочито бацило око. Ако г. Спахо успе да ово изведе; онда вам је, господо, јасно да ће Босна изгубити потребну везу са Престоницом. Досадашњи систем железничке мреже као органске целине узане пруге, потпуно се сече и квари. Тим начином главна артерија, која је почета да се гради Устипрача—Фоча—Гацко—

Билеће, а од пруге Билеће—Никшић да се веже и за Ресан, изгубила би потпуно свој значај, јер би се систем, који је у вези са том артеријом у Босни и западној Србији порушио, и потпуно пресекао.

После овако лепо смишљене градње у Босни, није се на томе само задржало. Док се горе са градњом тражи деконцентрисање пруге, т.ј. вађење извесних делова да се онемогући веза са Шумадијом, док се горе са градњом сече, дотле се и доле — погледајте сад у Старој Србији — са градњом кочи.

У исто време г. Спахо је одустао од сваке градње на вези жељезничкој Пећ—Црна Гора, где су бачене велике паре на студије — па и то је у истој тенденцији — да би Подгорицу—Никшић итд. упутио на правац, не ка Србији и Београду, него преко Мостара на другу страну. (Гласови на левици: Слушајте сад Црногорци! — др. Војислав Јањић: Није тако!).

Господо моја, је ли вам јасно, шта са овим планом г. Спахо хоће? Хоће територијално одвајање Босне од Шумадије. (Одобравање и плескање на левици.) Хоће са најважнијим саобраћајним нервима да удари унапред будуће границе своје домене, хоће кроз саобраћајну политику да Србију усаму и изолира од осталих делова наше земље. (Повици на левици: Тако је!) Хоће да Црну Гору прво одвоји и изолује од Србије, па да је остави без саобраћајне жељезничке комуникације уопште. (Повици на левици: Тако је!)

Лукавим начином, господо, криумчарским методама, ова Влада већ унапред удара граничне кочеве за будуће федеративне јединице, а после тих јединица шта Бог да! (Живо одобравање на левици. — Др. Војислав Јањић: Влада није за федерације! То није њезин програм!)

Питам вас, господо, из Босне, кршне Херцеговине и Црне Горе, да ли ви имате овлашћење тамошњег народа, да помажете политику разједињавања и одвајања тих делова од Шумадије? (Плескање на левици и узвици: Тако је! — Др. Бранко Миљуш: Излаз на море мора ићи преко Босне!) Јесте, г. Миљуш, али онда вежите и Шумадију да и она преко Босне може ићи на море.

Дакле, господо, г. Спахо тражи ситницу од једне милијарде динара у две три тачке овога предлога Финансијског закона.

Што је најкарактеристичније, тражи да може закључити уговоре за грађење нових пруга, као и овлашћење да се те пруге раде на кредит. (Рагиб Чапљић: Хоће ли бити у Босни и те пруге?) Па даће Бог!

Значи, господо, онај исти метод, који је употребљен од ранијих претходника уговорима са Лозингером, Батињолом и Европским Друштвом.

Г. Спахо велича своје успехе са ликвидацијом тешких — раније закључених уговора о жељезницама.

Мени су ти уговори добро познати, јер сам и ја радио на њиховој ликвидацији, и стога ћу вам бацити мало више светлости само на неколико ствари из којих ћете видети, какви су ти успеси г. Спахе и да ли има смисла да и даље овакве „успехе“ чини нашем народу и нашој држави.

Почнимо господо са фирмом Лозингер.

Г. Спахо, у место да је фирми Лозингер исплатио само онолико колико јој је следовало по ценовнику, што према експозеу г. Спахе износи 21

милион динара, он му је дао свега 34 милиона динара, и у споразуму са Лозингером уступио је довршење пруге Пожаревац—Кучево неком Швајцарцу Ротплецу за 28 милиона динара, иако та пруга, не можее више да стаје од 14 милиона динара. (Одобравање на левици. — Приговори у центруму и на десници.)

Господо, оваквим успехом г. Спахе, фирма Лозингер зарадила је бруто око 40 милиона динара, иако нас није кредитовала ни динаром, јер је радила са нашим парама. Увек и сваког пута узимала је паре унапред, и док је било пара, радила је са нашим предузимачима и радницима. Када је обустављено давање пара, престала је са радом. (Приговори у центруму и на десници.)

Ја се позивам на врло уваженог претседника владе г. др. Стојадиновића, јер он зна све махинације које су раније биле са Лозингером? (Приговори у центруму и на десници. — Жагор на левици.)

Господо, зашто се револтирате?! Ја се чудим, господо! Ја сам био шест месеци министар у влади која је извршила прво бановинске, па сенатске а затим треће изборе за народне посланике. Колико сам учинио, учинио сам господо. Ваше је да ме осудите, или да ме хвалите! Шта има ту, господо. Наша народна пословица каже: Еспап говори. (Узвици на левици: Тако је!)

Господо, најинтересантније је оно што је г. Спахо у своје експозеу изнео, на страни 29, без коментара, а то је:

Да је друштво „Феникс“ узело 24 менице од банке „Компас“ и zaloжило их за рачун своје београдске филијале.

Ове 24 менице износе 1,693.000 долара, што по курсу 43 динара за један долар износи 73 милиона динара.

Те менице, господо, ми имамо да платимо за рачун Лозингера.

Нека ме изволе демантовати господо из Владе.

Када се све ово сабере, што нисмо морали да платимо фирми Лозингер, износи суму од 110 милиона динара.

Ето, господо, колико смо изгубили при регулисавању уговора са Лозингером. Ето какав изгледа тај „успех“ г. Спахе, коме се дају коментари преко јавности да је направио чудо у саобраћају. (Приговори у центруму и на десници. — Жагор на левици.)

Господо, да смо ми платили Лозингеру онолико колико су износили извршени радови, ништа он нами преко Међународног суда не би могао, исто онако као што нам није могао да исплати ни оних 24 милиона динара, које је тражио као разлику због ажије на злато.

Што то није примио за време наше владе? Ево господина Стојадиновића, који се потпуно слаже самном у том погледу, и који онда није дао да се то плати.

Господо народни посланици, ја имам обавештење, да је Лозингер хтео да пристане... (Глас са деснице: То су само причања!) Немојте, господо, да кажете причање, јер сам ја 17 година у овој Скупштини и ништа нисам говорио докле нисам имао доказе. (Боривоје Ђурић: То је нешто много мистериозно!) Ја не могу бити винарски трговац и железничар! (Плескање на левици.)

Господо, ја имам обавештење да је Лозингер хтео да пристане на такву солуцију, али какве су

силе помогле Лозингера да узме још 110 милиона динара, — то нека нам кажу г. Спахо и његова десна рука г. Бехмен, или боље рећи обрнуто.

Да пређем на случај Батињола, јер сте ретко кад имали прилике јасније да видите ове ствари, пошто су исте увек биле нејасно изношене. Да видимо какве је успехе по овом случају г. Спахо постигао. Ако коза нешто каже неистинито, онда ће рог показати тачно.

Господин Спахо каже, да је успео да редуцира 14% од погођених цена Батињолу. Господо, ви сви знате да је о томе успеху писано читаве две недеље дана по новинама. Према обавештењима, која ја имам, Батињол је после овога „успеха“ г. Спахе, одмах издао нашим предузимачима изградњу Унске пруге за 30% испод погођених првобитних цена са државом. Изволите питати предузимаче, па ћете се одмах уверити о овоме што сам казао. Што је најгоре ми кредитирамо Батињола већим делом сума, које су потребне за грађење. Због тешких услова и због тога што су изабрали варијанту на Книн (25 км. дужу), у место да идемо на Зрмању, нас ће та пруга да кошта са интересом и другим трошковима око овога кредитирања близу 600 милиона динара. Стручњаци тврде да би на ову лакшу варијанту са нашим парама и предузимачима могли изградити исту пругу Унску за суму око 200 милиона динара.

Као што видите, господо, на таквом успеху г. Спахе, наша држава на том послу има да изгуби око 400 милиона динара. (Нурија Поздерац: Зашто ви нисте извели грађење те пруге?! — Др. Јанко Барићевих: Зато није извео, јер господу нису дала, јер сте ви дошли?)

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodine Barićeviću i g. Pozderac, molim vas da se ne objašnjavate. Gospodine govorniče, izvolite nastaviti.

Димитрије Вујић (наставља): Оваква политика Господина Спахе и његово пословање даје нам наде да ће наша држава садашњим и будућим уговорима за изградњу железница имати „огромне користи“. Поред многобројних успеха г. Спахе, које нам је у своје експозеу изнео, ја ћу указати на још један случај, који претставља повреду највиших државних и националних интереса. Тај случај односи се на уговор о грађењу моста преко Дунава код Турн Северина. Тенденција је била и данашњег Претседника Владе, — ако се не варам. (Настају упадице.) Е, господо, то није питање тазе, то је питање које се повлачи од дужег времена и до данас су се све владе трудиле да га корисно реше — т.ј. да донесу правилно решење за тај мост. Ту има и политичких и економских проблема да се реше решењем са тим мостом. Тенденција је била наше земље, да се тај мост подигне код Циганоша, т.ј. да железничка пруга иде од Београда на Кучево, да пређе Дунав код Циганаша и да иде директно за Букурешт. И ту шта се урадило? Наш Господин Министар саобраћаја без сваке сумње из симпатија према своје колеги у Румунији, коме је Турн Северин изборни срез, дао је свој пристанак да се тај мост подигне тамо, и да тако наша главна артерија, наша главна транспортна и транзитна линија, која треба да везује Букурешт са Београдом преко Винковаца, постане споредна веза са западом.

Оваквим решењем подизања моста код Турн Северина цео ће транзит, који је требао да иде кроз

нашу земљу, отићи ван наше земље преко Темишвара на Запад. (Гласови: Срамота!) Железничку пругу, дакле: Београд—Пожаревац—Кучево—Мајдан Пек—Брза Паланка према Букурешту, која је требала да буде главна артерија и веза са Румунијом, и која је имала да прими и да привуче цео транзит из Румуније преко Београда на Запад, Господин Спахо је са овим уговором подредио румунској железничкој прузи Крајева—Темишвар и тиме је направио ову нашу пругу као безначајан споредан крак, јер је изгубила значај транзитне железничке пруге.

Ја се, господо народни посланици, надам, да се за овакве ствари, судбоносне по интересе наше земље, мора одговарати не само пред народом, него и пред историјом. (Одобравање на левици). На вама је, господо, да одлучите. Ја сам сматрао за дужност као дугогодишњи народни посланик, да вам унесем извесне светлости на ове ствари, а ви гласајте, али и примите одговорност на себе. (Одобравање и плескање на левици.)

Pretsednik Stevan Ćirić: Рећ има народни посланик г. Радивоје Николић.

Радивоје Николић: Господо народни посланици, као претставници народа ми претпостављамо да се данас у нашој земљи управља парламентарно, или бар да ће се, ако је раније било отступања, грешка поправити и управљати парламентарно. По парламентарним узусима Краљевска влада са својим буџетским предлозима излази пред нас као народне посланике износећи своју политику и од нас, као од народних посланика, тражи сретства за спровођење те своје политике. Краљевска влада је приликом доласка на власт у својој декларацији народу дала врло лепа обећања. Она је дала обећање да ће средити финансијске прилике у нашој земљи као и да ће довести у ред и политичко стање у нашој земљи. Господо, и овим Финансијским законом даје се завршна фаза буџетским предлозима Краљевске владе, односно ми као народни посланици по буџету имамо Краљевској влади дефинитивно да дамо своје поверење. Са обзиром на досадашњу политику Краљевске владе и на њена ранија обећања, ја ћу изложити како гледам на досадашњу владину политику и како претпостављам да ће се та њена политика и у будуће кретати.

Господо народни посланици, привредне прилике у нашој земљи су се измениле, и не само да су се измениле у нашој земљи него су се измениле и у целоме свету. Дужност је Краљевске владе била, да државне расходе саобрази привредним приликама. Она је и пошла тим путем, или нам је бар дала обећање да ће тако урадити. Много се говорило, господо, о растерећењу народа и о смањењу пореза. Ја се, господо, сећам, није то давно било, то и ви сви знате, какве су биле економске прилике пре извесног времена, а какве су данас, и како државни расходи стоје у размери са привредним приликама наше земље. Кад је био највећи просперитет у нашој земљи, цена земљорадничких производа у првоме реду пшенице, кретала се од 4 до 5 стотина динара. Један страни стручњак је казао: да се привредне прилике у једној земљи мере према том кретању цена пшенице. И онда када је у нашој земљи била цена пшенице 4 до 5 стотина динара, онда су се расходи кретали у висини око 14 милијарди динара. А данас, господо

народни посланици, цене пшеници па и свима другим пољопривредним производима, пале су на једну трећину. Међутим државни буџет, како га је Влада предложила, износи 11 милијарди динара, управо 10.949.000.000. То значи да је овај данас предложени буџет мањи за 3 милијарде динара.

Ганији министар финансија, ако се не вaram, то је био бивши министар г. Ђорђевић, рекао је, да је чист приход на земљиште одмерен на бази кад је цена пшеници била 280 динара. Ми смо, господо, чули, за колико је смањен порез на земљиште. Колико се ја сећам, то смањење износило је око 33% динара. Међутим од сада када је одмерен чист принос на земљиште до данас, цена пшеници пала је равно за половину. Данас је цена пшеници 140 динара, и то данас у ово време када је сељак не продаје, а онда када је сељак продавао пшеницу она је била 100 динара. Е па, господо, да ли ће моћи сељак у таквоме односу између висине порезе и цене пољопривредних производа да одговори обавезама према држави? То је питање које ми као народни претставници морамо себи да поставимо.

И не само да пореза на земљиште није смањена сразмерно паду цена, него су извесне порезе и повећане. Ви сте чули од г. предговорника, а видели сте и из предлога Финансијског закона односно његових измена, да се повећавају извесне порезе: повећане су таксе, па су заведене и неке нове порезе. Заведена је као нова пореза преносна такса на наслеђена имања.

Господо посланици, до сада преносна такса плаћана је, односно задуживане су њоме само општа народна имања као што су била општинска, манастирска имања итд. Ја вас уверавам, господо, да ти порези нису плаћани, јер нису могли бити плаћани. Поред свега тога што су ова опште народна имања задуживана порезом на земљарину ако су зиратна земљишта, онда и порезом на ренту ако их општина издаје под закуп — то је био други вид пореза, и онда као трећи вид долази преносна такса. И када та општенародна имања нису могла плаћати ту преносну таксу, ја вас питам, како ће моћи приватна газдинства, сељачка имања, да плате ту таксу?

Према оваквом стању ствари није, господо народни посланици, учињено ништа на смањењу порезе у сразмери пада цена пољопривредних производа. Господо посланици, сем тога што су, с обзиром на овакве финансиске прилике, у народу порезе постале неподношљиве, ипак у овом предлогу Финансијског закона, односно у његовим изменама, добили смо још једну одредбу у питању плаћања сељачких дугова. Код нас на територији Краљевине Србије за читавих 70 година важило је једно благодетејање, које је дато сељаку по § 471 Зак. о грађ. суд. поступку по коме није му се могла узети за наплату приватних дугова окућница и пет дана орања, као и најнужнији алат, и потребна запрега. Са овом изменом наплата приватних дугова, која ће се вршити по Уредби о ликвидацији земљорадничких дугова преко Аграрне банке, наплаћиваће се уз порез по прописима Закона о непосредном порезу.

А по тим прописима — ја не знам, нисам то скоро читао — раније је био минимум за егзистенцију нашег сељака 20 ари земље, а сада, чини ми се, да је и мање. Овај пропис § 471 имао је благотворно дејство на наш народ. Тај законски

пропис сачувао је наш народ од пролетаризације. Тај законски пропис сачувао је наш народ од нагомилавања капитала. Само том законском пропису има де са захвали што код нас, на територији предратне Краљевине Србије, није било ни спахија, ни грофова. Ако се ово благодетејање нашем народу укине, верујте, господо посланици, да ће, с обзиром на то што код нашег народа неће моћи да се нађе запослења јер немамо индустрије, доћи наш народ у једно тешко стање.

У овом финансиском погледу, као и у политичком погледу, Влада је пошла путем широких овлашћења. Она је и раније од Скупштине тражила овлашћење за измену политичких закона. Видимо да је у овом предлогу Финансијског закона то исто учинила. Она је у овом предлогу пошла и даље. Док је, по раније датим овлашћењима, имала могућност да мења политичке законе: Закон о изборима и удружењима, Закон о штампи, Закон о избору народних посланика, сада пак, овим затраженим овлашћењем добија могућност да мења Закон о општинама. Поред тога што је наш народ у погледу поменутог благодетејања овим законским предлогом погођен, ја вас уверавам, господо, да ће у погледу општинске самоуправе наш народ бити још много осетније погођен. Наш народ је навикао на своју општинску самоуправу. Он неће моћи лако да се растане са својом самоуправом. (Велимир Милијановић: Не дамо вама!) Не бој се, Вељо, неће ни они твоји имати своје егзистенције! А ја ти кажем, ако си имао прилике да читаш, ти си могао да видиш, да су и у Русији општинске деловође одиграле значајну улогу. Богам, ја се бојим тога да се не догоди и код нас.

У политичким питањима, господо, у буџетској дискусији ишло је као централно питање хрватско питање. Много се о томе дискутовало, и говорници су покушали да поставе његову дефиницију и казали су: да долазе до закључка, да се оно састоји у ономе како се постави, или, боље речено, како је расположење да се оно постави. Хрватско питање се манифестовало у нерасположењу хрватског народа. Кад ми имамо, господо посланици, пред нама факат да је Хрватски сабор 1 децембра 1918 године решио да се уједини са браћом Србима и Словенцима, и кад се узме у обзир и факат, да је и пок. Стјепан Радић са својим претставницима признао Устав од 1921 године, ми, господо посланици, морамо да се питамо: Како је сада могло доћи до тога, да се манифестује оволико и овако тешко нерасположење хрватског народа.

Свакако да узрока има и у самој администрацији. Али, господо посланици, ја мислим да има узрока и у самом неповерењу према Хрватима. Ја се сећам да је чехословачки политичар покојни Швехла за прилике у Чехословачкој рекао: неће се у овој земљи средити политичке прилике све дотле, док не дође један Словак за председника чехословачке владе. Ја мислим, господо посланици, да би се и на нас исто тако могла применити таква констатација. Нерасположење хрватског народа још јаче је потенцирано Изборним законом по коме су вршени 5 маја избори. По томе Закону претставници народа који су изабрани, који су добили огромну већину гласова нису могли доћи у Народно претставништво. Ја се бојим ако пођемо путем широких овлашћења, бојим се да се незадовољство у нашем народу са хрватског дела

naroda ne proširi i na srpski deo naroda. Zato, gospodo poslaniци, ја мислим да овлашћења која Краљевска влада тражи за измену политичких закона треба ускратити. Та овлашћења за измену политичких закона треба да задржи Народна скупштина за себе. Јер верујем да ће ипак Народна скупштина наћи пута и начина да ове политичке законе тако реши да ће наступити боља атмосфера у нашем народу.

С обзиром на то, што су подбацила обећања у погледу сређивања финансиских прилика у нашој земљи, и с обзиром на то, што политичка питања нису ни кроз две године решена, и што не видим изгледа, никаквог повољног изгледа да се реше путем овлашћења које Краљевска влада тражи, ја ћу, господо народни посланици, гласати против предложеног финансијског закона. (Пљескање на левици.)

Pretsednik Stevan Ćirić: Reč ima g. dr. Vojislav Došen u ime grupe Narodneog radnog kluba.

Dr. Vojislav Došen: Gospodo narodni poslanici, kao što vidimo ova Vlada vrlo žurno rešava svoje poslove. Ona radi od jutra do mraka ali tek na Badnje večē. Mi vidimo da ova Vlada želi da donese i izglasa budžet, želi da deluje na govornike da odustanu od reči zato da bi još večeras stigao budžet u Senat i da bi još večeras mogao Finansijski odbor u Senatu da otpočne pretresanje celokupnog budžeta. Pa kad je Vlada znala još lanjske godine, pošto se kalendar pravi unapred, da će ipak jedanput doći 1 april, onda je ova Vlada na vreme trebala da otpočne skupštinski rad, da pusti Finansijski odbor Narodne skupštine da radi a ne da se s brda i s dola, na vrat i na nos rešavaju pitanja koja se tiču naroda. Gospodo, pošto sam po zanatu pravnik to mi je vrlo neprijatno kad vidim da sam sin zemlje u kojoj atentatori sa bombama u rukama atakiraju na zakonodavstvo.

Mi vidimo da se svi zakoni proturavaju, mi vidimo da se svakome zakonu, u svakom finansijskom zakonu kod donošenja svakog budžeta daje po jedna injekcija tako, da niko od nas nije u stanju da se snade u takvom zakonodavstvu. Mi vidimo da je Vladi jedini cilj i jedina namera ta, da tu pometnju unese u zakonodavstvo, jer se drži one narodne: „U mutnome se najbolje lovi!”

Bilo je već predgovornika koji su kritikovali tražena ovlašćenja, naročito za donošenje političkih zakona; pa ću ja radi toga u kraćim crtama samo da se na to osvrnem da ne bi ponavljao ono što je već pretreseno.

Kao što je predgovornik Voja Lazić konstatovao, ovo je već treće traženje ovlašćenja za donošenje političkih zakona, kao što su zakon o štampi, o slobodnom zboru i dogovoru i o izboru narodnih poslanika. To je treće ovlašćenje koje ova Vlada traži i to od iste vladine većine. Dozvolite mi da kažem, da to smatram jednim zabavištem, jednom „Spielschule”, gde se igra a ne radi ništa ozbiljno, jer kad je ta Vlada tražila ovlašćenje prvi put, onda je motivisala da može čim hitnije i čim lakše u danom momentu da donese te zakone, jer donošenje zakona u samoj Skupštini i u Narodnom predstavništvu ide sporije. Mi vidimo da je tu igru Vlada ponovila i lane, a ponavlja je evo i ove godine.

Zašto je Vladi potrebna ta igra? Zato, da bi mogla da obmane javnost i da kaže: „Ja hoću sporazum, ja imam oružje u ruci da te zakone donesem”;

— a kao što je rekao jedan predgovornik vrlo dobro, mislim Voja Lazić, ujedno je jedno strašilo desnici, ako ne glasa za Vladu onda će da je otera kući. Prema tome Vlada želi da ovim ovlašćenjem seče na dva kraja.

Da Vlada ne misli iskreno kad traži ova ovlašćenja, najbolji je dokaz opštinski zakon, najbolji su dokaz opštinski izbori. Da je Vlada htela malo poštenja, malo demokratije, malo morala, onda bi ova Vlada u prvom redu popravila ono što ne valja u Opštinskom zakonu, a mi međutim vidimo da ova Vlada i ono malo što je valjalo u Opštinskom zakonu, što nije bilo 100% rdavo, učinila rdavim i to. Mi vidimo, da ova Vlada i ne misli na demokratizaciju zemlje, nego misli samo na vlast i zato traži ovlašćenje u amandmanima, čije primanje traži od desnice, a ne od Narodne Skupštine.

Mi vidimo da nema ni govora od slobode štampe iako Vlada već treći put traži ovlašćenje. Mi vidimo da je ta strogost cenzure delovala čak i na Predsedništvo Skupštine, jer je i ono počelo strožije da primenjuje cenzuru nego ranije, i ako nema nikakvog prava na to, nego ima pravo samo na korekturu uvredljivih izraza, a korektura ne znači brisanje. Mi vidimo da je ova desnica vrlo mnogo tapšala mome drugu i drugu iz Kluba dr. Mirku Kosiću, kad je kazao da je potrebno za sređivanje našeg unutrašnjeg pitanja donošenje banovinskih samouprava, odnosno zakona za banovinske samouprave, za oživotvorenje i sprovođenje u život tih samouprava, a kad tamo u mesto da Vlada donosi te zakone prema raspoloženju koje je desnica pljeskanjem pokazala, nema ni govora o toj samoupravi, nego se ban postavlja za krvnika koji će seći glavu i onako krnjim opštinskim samoupravama. (Pljeskanje na leviци). Čuje se: Da prekinemo sednicu? — Narodni poslanik Života Milanović ustaje sa svoga mesta.) Molim gospodina pretstavnika Seljačkog kluba, da se ponaša seljački, a ne ovako gospodski da se šeta. (Žagor).

Gospodine Predsedniče, ja ne mogu da držim svoj govor kad gospoda kažu da treba da idu da ručaju, i kad neće da slušaju govor. To znači da je gospodi iz vladine većine preči ručak nego ovaj budžet, nego da slušaju govore.

Bolje da prekinemo sednicu, da idemo da ručamo, i onda posle da se nastavi pretres. (Odobranje na leviци — Glasovi: Tražite glasanje!)

Potpredsednik Vojko Ćvrkić: Glasanje ne može da bude, jer nije rešavanje sada, već je u toku diskusija.

Dr. Vojislav Došen (nastavlja): Ja stavljam predlog da se sednica prekine, jer nema interesovanja kod gospode koja se nalaze ovde dok ne ručamo, a posle da nastavimo sednicu u 4 sata.

Potpredsednik Vojko Ćvrkić: Po Poslovniku ne može biti nikakav predlog stavljen u tome pravcu, jer budžetska diskusija teče, a ovde ima gospode poslanika. Predlog o glasanju kod ovakvog slučaja kad diskusija teče nisam u mogućnosti da prihvatim, jer ima poslanika koji slušaju, a Poslovník nigde nije predvideo slučaj da poslanici moraju da slušaju govore. (Glasovi sa levice: Gospodin govornik je učinio predlog da se sednica prekine! — Žagor....) Gospodo, vi znate kako se podnosi predlog (Žagor...) Molim vas da čujete gospodina govornika.

Dr. Vojislav Došen (nastavlja): Onda ćemo terati dok se ne svrši. Molim da mi se uračuna ovih 10 mi-

nutu koje sam izgubio ovim prekidima. (*Milinko Milutinović*: Ja konstatujem da je od cele Vlade najrevnosniji g. Ministar građevina).

Gospodo, kad sam utvrdio i konstatovao da je ova Vlada zadržala sa predloženim amandmanima u sva moguća zakonodavstva, to ću ipak biti slobodan da se osvrnem na neke od tih slučajeva, po kojima je Vlada zadržala teško u već postojeća i u narodu stečena pravna osećanja pravne sigurnosti, normirane i u samim zakonima.

Kad uzmemo Ministarstvo prosvete u obzir, onda vidimo, da g. Ministar traži, da ne mogu pojedini organi Ministarstva prosvete ni sami sobom da raspolazu u pogledu stupanja u brak. Mi vidimo, da ova Vlada i skupštinska većina želi da propiše učiteljicama s kime će se udavati i da im naredi za koga će te učiteljice da se udaju. (Glasovi na desnici: To ne stoji! — Tako i treba!)

Izgleda, da će gospodin Ministar prosvete do godine, ako na tome mestu ostane, što verovatno neće, da će doneti jedan amandman, gde će Ministar prosvete izbirati onoga duvegiju, koga će trebati učiteljica da uzme, jer za sada može samo učiteljica da se uda za učitelja, inače za drugu profesiju ne.

Znači Ministarstvo prosvete i Vladina većina i Kraljevska vlada stoje na stanovištu, da učiteljica i ako je udata, može biti na dužnosti u školi, može ostati aktivna učiteljica, ali samo onda ako se uda za onoga, koga joj Zakon propisuje, a to je za učitelja. Ako se uda za drugoga, gubi svoje mesto i dobija ne znam koliko otpremnine, koja ne odgovara uloženom trudu i trošku oko školovanja.

Druga moja primedba odnosi se na zadiranje u Zakon o opštinama.

Pre nego što bih prešao da ovo analiziram, hteo bih da potsetim sve one, koji se nalaze u Jerezi i koji žele da tvrde, da su oni naslednici Radikalne stranke, da su dobili testament od gospode Đurđinke Pašić i od pokojnoga Pašića... (Smeh na levlci) ...pa neka se oni posluže i sa onim Pašićevim stanovištem, koje je bilo potpuno ispravno. Kad se god sastavljao, kad se pravio tekst koga zakonskog propisa, onda je pokojni Pašić uvek pitao: Da li će taj tekst odgovarati, ako budemo mi Radikali u opoziciji?

Pa zato kad ste već primili testament od pokojnog Pašića, onda primite i ovo njegovo stanovište, jer sigurno niste prikucani za ove klupe, da sedite do smrti i pet godina posle smrti na ovim klupama, na desnici, nego ćete sigurno i posle najmanjeg povetarca odleteti kao onaj zmaj, kad ga deca puste u vazduh: (Smeh i odobravanje na levlci).

Vidite, ovde se pravi jedan atentat na zakone, pravi se atentat na pravni poredak, pravi se atentat na opštinske samouprave. A zašto se to pravi? Zato jer ovde rad ide ekspres preko noći. Ja sam sinoć video u Finansijskom odboru, da je bilo i članova između desnice, koji nisu hteli da pristanu na ovu prvobitnu stilizaciju, pa su onda promenili stilizaciju, koja je ostala ista kao ona, samo je rečeno sa drugim rečima. Neću da kažem, da se to može postići kod nesposobnih da ih prevare, nego je bila noć i toj gospodi je bila preča večera kao nekima sada ručak, i za ljubav večere ta gospoda nisu toliko posvetili pažnju onome poslu, za koji su izabrata u Narodnu skupštinu, i tako je išao ovaj rdav amandman, koga će desnica sigurno prihvatiti.

Danas je izvestilac odborske većine Finansijskog odbora rekao kako je predlog za taj amandman pod-

net u onome času, kada su bili podneti amandmani za Ministarstvo unutrašnjih poslova i rekao je, kada je pročitao ovaj tekst, da je ovaj tekst predložen u saglasnosti sa gospodinom Ministrom unutrašnjih poslova.

Ja sam međutim sinoć, gospodo, čim sam čuo onaj probitan tekst, koji se razlikuje od ovog teksta, što mora priznati i g. izvestilac većine, prišao zastupniku Ministra unutrašnjih dela g. dr. Kreku i pitao ga: Je li moguće da vi ovakav jedan nazadan amandman predlažete. G. dr. Krek mi je rekao: Ja nemam pojma o tome, vidite da nemam koncept, ovo je neko iz većine predložio i Vlada to ne zna. To mi je rekao g. Krek.

Izvestilac većine danas pre podne, kada je ovde govorio propustio je ovo da kaže ili je zaboravio, ili je slučajno, ili namerno, ako nije zaboravio mislio je valjda da nije toliko važno, ali sam ja ovo ipak istakao da to nije došlo ni iz kakve opasnosti po državu, koju bi prvo uočilo Ministarstvo, nego je došlo iz sitnog interesa pojedinih poslanika iz većine, koji su videli da su prilikom opštinskih izbora izgubili opštine, pa im sad treba jedan tutor, ili da se izrazim fudbalski, jer imamo Ministarstvo za fudbal, jedan dobar dribler, koji će izdriblati one koje je narod izabrao na ovim izborima. (*Dr. Časlav Nikitović*: Zar bi moglo da bude da nije saglasan Ministar unutrašnjih dela?) Posle se saglasio. (*Dr. Časlav Nikitović*: Bilo je samo pitanje forme. — Glasovi sa levice: Ko je podneo amandman! — *Života Milanović*: Finansijski odbor valjda ima neko pravo).

Baš govornik iz većine naglasio je da sa časništvom opštinskim raspolaze opštinski odbor. Na osnovu toga saglasila se i levlca i desnica, s tim da je ostao taj amandman rezervisan za docnije, da će se stilizovati nov. (*Dr. Časlav Nikitović*: Finansijski odbor ima pravo stilizacije amandmana. — *Života Milanović*: Bila je samo igra reči!)

Prema tome kada je došla nova stilizacija ovoga amandmana onda je istim rečima rečeno ono što je bilo u ranijem tekstu, t. j. raniji tekst amandmana, koji je prestilizovan, od prilike glasio je: da može sreski načelnik onog opštinskog delovođu otpustiti, za koga nade da je nepodesan, a sada se reklo: Toga delovođu ima da otpusti opštinski odbor iz državnih interesa, a ako to ne učini opštinski odbor, onda će to učiniti Ban.

Prema tome ako imate najboljeg delovođu, koga opštinski odbor, sasvim prirodno, neće razrešiti dužnosti, jer je najbolji, Ban će kazati: Pošto opštinski odbor ovog štetnog delovođu ne razrešava, ja ga razrešavam. (*Dr. Časlav Nikitović*: Ali onda ta stvar ide pred Državni savet!) Gospodo, to znači igrati se sa propisima, a gospodin upravljač vrlo dobro zna da dok se dočeka rešenje Državnog saveta da prođe dugo vremena, a time se nanosi opštini šteta.

Mi smo takvu priliku videli u Vojvodini jer i bez ovog amandmana bilo je slučajeva da sreski načelnik Jereze i poslednji korteši Jereze smenjuju opštinske uprave i opštinsko osoblje. Mi koji imamo tu praksu sa opštinama znamo da se dešavaju ovakve stvari. Na primer razreši se dužnosti jedan činovnik a na njegovo mesto postavi se drugi. Ovaj drugi, od dana kad vrši dužnost, dobija platu, a ako onaj prvi dobije spor od Državnog saveta, i on dobije platu. Usled toga dogada se da u stvari postoji jedan činovnik, a opština daje dve plate.

To vi zovete štednjom narodnog novca i to vi zovete demokratijom! Ja se takve demokratije stidim.

Sad šta znači ovo ovlašćenje, šta kaže sad ono ovlašćenje u pogledu arondacija opština? Mi smo to već imali u samom Zakonu o opštinama. Taj Zakon o opštinama predviđa u prelaznim naređenjima Ministru unutrašnjih dela da to ima da svrši u roku od 6 meseci, a dozvolio je još i duži rok, da su mogla i sama sela da određuju spajanje, koja su bila u sastavu t.zv. okružnih beležništava, što na vašoj teritoriji nije bilo nego samo kod nas kad se dve opštine sjedinjavaju dozvoljeno je da očituju želju da li da ostanu u sastavu jedne opštine ili svaka zasebno. I sad kada se prešlo sa diktatorskog zakona i sa prelaznih naređenja na demokratizam ili malo demokratskije principe, sad dolazi ova Vlada, koja bi trebala da da još veću demokratiju, pa daje Banu oružje u ruke da taj Ban može opštinske beležnike, delovode i ostalo činovništvo da razreši onda, kad su u opasnosti ne viši interesi države nego kad su u opasnosti interesi Jereze.

Gospodo, mi imamo Opštinski zakon koji propisuje i disciplinsku odgovornost za svakoga opštinskog službenika a imamo i Krivični zakon, pa ja vas pitam: ako jedan opštinski službenik dovodi više državne interese u opasnost, da li je on onda počinio krivično delo ili, u najmanju ruku, disciplinsko delo. Jer ako se dovode u opasnost viši državni interesi, onda je to krivično delo. Mi vidimo da je jedan poslanik, koji je pucao u ventilator, za to osuđen 15 godina robije, a valjda jedan ventilator nije jedan viši državni interes. (Pljeskanje na levici). A kako bi onda bilo kažnjavano kad bi bilo dovedeno u pitanje po opštinskom službeniku ugrožavanje viših državnih interesa, ako bi on poduzeo stvarno nešto protiv države? Bilo je govoreno: Tu dolaze vojna akta, tu dolazi poverljiva arhiva, pa se kaže ako taj nepoćudni opštinski časnik to saopšti javnosti ili izda tajnu, onda je to slučaj kad će biti razrešen. A ako jedan činovnik izda službenu tajnu ovakve prirode, onda on odgovara po Vojnom krivičnom zakonu, on odgovara po Disciplinskom zakonu i odgovara po redovnom Krivičnom zakonu. Prema tome, ovo znači nije ništa drugo nego davanje oružja jednoj partizanskoj vladi, da bi mogla s jednim još većim nasiljem, nego što je do sada činila, da se bori protiv svih demokratski nastrojenih službenika u ovoj zemlji.

Gospodo, nije ovo samo moje mišljenje da je ova Vlada nasilna, da se ova Vlada služi nasilničkim režimima, evo ja ovde vidim i gospodina Piveca, koji je izabrat na listi gospodina dr. Mačeka, pa ja mislim da je njemu merodavnije mišljenje gospodina dr. Mačeka, nego g. dr. Stojadinovića. Pa evo u »Narodnom Valu« od 24 februara 1937, — to je list koga uređuje i kome je vlasnik Vladimir Radić, sin pok. Stepana Radića, izišla je izjava od g. dr. Mačeka i ja sam uveren da je ta izjava vama poznata. Ali zbog njene važnosti, zgodno je da se ta izjava ipak ponovo pročita, da se podvuče i da je vi upamtite. U toj izjavi se pita g. Maček sledeće: Da li se pokazuju kakvi rezultati sastanka sa Pretsednikom Vlade dr. Milanom Stojadinovićem. Sada odgovara Maček: (»Kakvi rezultati... Pa svakom pametnom čoveku je jasno, da je Stojadinoviću potrebno kao »eksportna roba« fingirati nekakve »predradnje« za sporazum... U stvari međutim dr. Milan Stojadinović vodi istu politiku koju su vodili njegovi pretšasnici. Ipak držim, da je postupak Pretsednika Vlade od 6 siječna 1929 godine bio mnogo pošteniji, jer je bio otvoren. Izboru nikakvih uopšte nije bilo, a kod izbora koje

je vodio general Petar Živković kao Pretsednik Vlade, bila je dozvoljena samo jedna lista. Tada, u tom vremenu, celom svetu bilo je jasno o čemu se radi. Prvi je bio Bogoljub Jevtić, koji je dozvolio da osim njegove liste bude postavljena i lista opozicije, ali zato je vodio izbore tako, da se je nad tim snobivao čitav svet. Milan Stojadinović natkrililo je daleko Bogoljuba Jevtića i u bezobzirnosti. U lukavosti zato, jer je nakanió svoju tobožnju »legitimaciju« — »zastupnika Srpskog naroda« utemeljiti na opštinskim izborima, gde je kontrola mnogo teža nego kod izbora za Parlament. U bezobzironosti zato, jer su Jevtićeve metode bile petljanija (to znači igračka) u prisposobi sa Vladom dr. Milana Stojadinovića. Najbolji primer su naknadni opštinski izbori, koji su neki dan provedeni u Bečeju u Vojvodini. — (Tu misli na Stari Bečej.) — O tim izborima porazgovorićemo se još posebno.

Dakle, znači, da onaj koga želi g. Stojadinović da ufačka za sporazum, da mu je taj dao lepo mišljenje. Ovo je svakako u jeku demokratskih sloboda Stojadinovićev Centralni presbiro konfiskovao, ali kako mi imamo veza i sa Zagrebom, to nam dolaze ovakve stvari do ruku. Sada ste, gospodo, čuli autentičnu izjavu dr. Mačeka, kako on misli o dr. Stojadinoviću. To znači da je vrlo zgodno i lepo podvučeno, da ono što je radio Bogoljub Jevtić, da je to igračka naspram onog što radi g. Stojadinović. Ako vam je to na čast, gospodine kolega, (obraća se Gavran Kapetanoviću, koji nešto upada), Vi kao Mačekov kandidat na njegovoj listi, morate da pazite što će kazati vaš nosilac, a ne ovaj protiv koga ste se borili.

Sada, kada sam kazao šta kaže ovaj list koji je svojina Vladimira Radića, koga je ovaj režim mislio da upotrebi za čepanje Hrvata, a mislim da će sebe pocepati, sada ću vam pročitati šta se događa na sednicama JRZ gradskog veća u Petrovgradu. Jedan od gospode Ministara je rekao, da su u JRZ sve elitni članovi, da je to elita, pa ću vam sada najpre kazati ovo: Gospodin kolega Kašanin poznaje Petrovgrad jer je služio kod suda i mislim da me neće moći demantovati. Voda JRZ i potpretседnik Mesne organizacije je Dušan Popović, a voda u srezu član Upravnog odbora Dragomir Dević. Kad dođe Ministar poljoprivrede g. Štanković u Petrovgrad, onda mu sedi Popović sa desne, a Dević sa leve strane.

To je njegova pratnja i njegova parada i oni su obojica sada imenovani za gradske većnike. Da je bilo slobodnih izbora, oni svakako ne bi se tamo ni našli kao odbornici. Evo, sad ćete odmah videti šta je bilo u opštinskom odboru između ta dva lidera JRZ u Petrovgradu.

Odmah posle druge tačke prijavio se za reč Dragutin Dević i pročitao je ovo pismo u kome je kazao da je još 1933 godine grad Petrovgrad pokrenuo parnicu protivu g. Dušana Popovića, sadašnjeg gradskog većnika i njegove žene, koji da su osuđeni da plate Gradskoj siročadskoj blagajni 42.000 din.; da je po njihovom prizivu drugostepeni sud osnažio presudu prvostepenog suda. G. Popović je, kazao je g. Dević, uložio reviziju Kasacionom sudu, čiji je postupak još u toku. On, kazao je g. Dević, ne može biti odbornik po § 25 Zakona o gradskim opštinama, jer je on dužnik toga fonda i jer duguje 42.000 dinara. Na to je Pretsednik opštine Živković izjavio: Ja ne mogu da rešavam o tome da li on može ili ne može biti odbornik gradske opštine, jer odbornike imenuje Banska uprava,

Posle ovoga uzeo je reč g. Dušan Popović radi ličnog objašnjenja pa je rekao: Pre nekoliko meseci pisala je lokalna štampa, da je Dragomir Dević običan lopov i da krade žito, a isto tako pisala je i to, da su Dragomira Devića istukli jer je primio novac da postavi jednog policajca, pa to svoje obećanje nije održao.

Znači, gospodo, da mi imamo tamo dve grupe JRZ. Prva grupa kaže za drugu, da su oni lopovi, a ova druga kaže za prvu da su lopovi oni. Pošto ja kao pristojan čovek neću da se mešam u interne stvari JRZ i da ulazim u to pitanje ko je od njih lopov, ja ću da izjavim, da verujem i jednoj i drugoj strani. (Smeh na levcici. — Protesti na desnici).

Kao što ste videli, gospodo, u onoj izjavi g. dr. Mačeka, gde on govori o teroru, on se naročito poziva na slučaj u Starom Bečeju, pa je stoga na mestu da vam kažem nekoliko reči o teroru koji se je tamo desio prošle nedelje, a koji će se desiti i iduće nedelje. (Glasovi: Vi to znate unapred?) Znam unapred, jer znam sa kim imam posla. Zašto je, gospodo, takvo stanje u Vojvodini? To ćemo morati najpre da utvrdimo. Stanje je takvo zato, što je naša država podeljena u sfere ili pošto imamo tu i dr. Spahu i dr. Behmena, mogli bi reći i pašaluke. Ali pošto je tu i g. Korošec, reći ću i u dijeceze. I sad da se upitamo ko je paša u Vojvodini? To je Ministar poljoprivrede Stanković koji ima za Bana vršioca dužnosti Bana Rajića, koga je danas trebao da brani jedan poslanik, ali pošto je taj poslanik ipak jedan vrlo pristojan čovek, on je od toga odustao.

Pošto je prisutan ovde neću dalje o tome da govorim.

A sada, gospodo, da vidite šta radi g. Stanković i šta radi g. Rajić. Sada imamo da malo pretresemo ulogu ove dvojice koji žare i pale po Vojvodini. (Čuje se: Koji su to?) To su Ministar poljoprivrede Stanković i podban Rajić. (*Velimir Milijanović*: Koliko je vaš toliko je i naš!) Pa vi ga onda uzmite, još ćemo vam platiti ako ga preuzmetel!

Kada pročitate u novinama više puta u ličnim vestima videli ste, a po kad-kad ima i po neka slika, da g. Pretsednik Vlade zalazi po kad-kad u Vojvodinu. Ali gde zalazi i zašto zalazi g. Pretsednik Vlade u Vojvodinu? On ide u lov na divljač, a istovremeno on pokušava da lovi i narod. Pa tako je on išao u lov i u Kulpin kod g. Đoke Dunderskog. Kad su bili izbori 6 decembra nisu mu ni svi zečevi, ni kurjaci, ni lisice pomogli, jer je tamo pobeđila opozicija na opštinskim izborima! I pošto je to, što je tamo pobeđila opozicija bila sramota i za g. Đoku Dunderskog i za g. Stojadinovića i za aparat pa i za državu i za celu naciju, a naročito bila je sramota za g. Đoku Dunderskog koji sam ima tamo preko 300 radnika upisanih u glasačke spiskove, — to su oni uložili žalbu da je tamo bio teror na izborima, i to teror od strane opozicije. I tada je Upravni sud dao mesta toj žalbi u korist JRZ i 28 prošlog meseca bili su tamo izvršeni naknadni izbori. I sada je najedanput ispalo to da tamo JRZ ima 16 glasova većine a do toga je došlo pošto su žandarmi odvlačili glasače sa glasačkoga mesta i pošto je sreski načelnik svukao jednoga glasača golog golcatog i isprebijao ga na mrtvo ime. Eto to su bili slobodni izbori na kojima je izvojevala pobedu Jereza ali ne krvlju Jereze nego krvlju onoga naroda. I sada je uložena žalba i evo na 14 strana telegrafskim stilom izloženi su svi prestupi i nepravilnosti koji su počinjeni u samom tom jednom mestu Kulpinu.

Sada imamo, gospodo, još jedan tipičan slučaj. Naš podban Rajić koji je veliki vezir ili paša u Vojvodini, — ne znam kakvu titulu da mu dam — on je rodom iz Sivca u Bačkoj, pa je i on propao na izborima u svome rodnom mestu jer ga poznaju.

Zatim imamo našega Ministra za fusbal koji je advokat u Banatskom Karlovcu pa je i tu propala Jereza na opštinskim ozbirima. Tamo je izabran jedan lekar koji se zove dr. Mijatović za pretrednika opštine kao opozicioni kandidat. I zamislite kakva se borba vodi protiv toga pretrednika opštine? Sada se dovode žene pojedinih redara i pandura u sresko načelstvo i nagovaraju se da ga terete da im je on izvršio pobačaj.

Pa sad, pošto je podbacila Jereza, sad bi trebalo da odgovara ovaj dr. Mijatović. (Pljeskanje na levcici). Eto vidite, gospodo, to vam je od prilike kratka slika u Vojvodini, a sad ću vam reći šta se desilo sada, u nedelju, u mome srezu. Imali smo ponovne izbore. (*Velimir Milijanović*: Da nije i tamo bilo pobačaja!?) Opet je podbacila Jereza. Kad sam došao u moj srez, osećao sam se vrlo prijatno, jer u Nemačkoj Crnji, koja ima 2.500 stanovnika, bio sam obezbeden sa 30 žandarma pod bajonetima i 7—8 civilnih policijskih detektiva. Pošto se meni, kad o nasilju govorim, obično ne veruje, u nedelju sam pozajmio od prijatelja fotografski aparat, pa sam lepo izfotografisao svu tu oružanu silu koja je bila tamo sakupljena, da se sačuva uspomena ovih sloboda koje nam daje ovaj režim. U birački odbor se svakako među ljudi u koje Vlada ima poverenja, u koje ima takvo poverenje da je računala da će oni učiniti sve što Vlada od njih traži. Lista mojih pristalica imala je za nosioca Anđona Štibela, moga prijatelja, a lista Jereze Josifa Majmajera, koji je umro i sahranjen baš u oči izbora. Tako se glasalo za mrtvu listu, i trebao je da bude biran njegov idući kandidat. Prilikom glasanja redni brojevi se ne vode u Vojvodini. To se piše naknadno, kad se razide birački odbor, tako da se daje biračima vremena da preko noći studiraju, da se predomisle i da pređu sa opozicione liste na listu Jereze. I, šta se desilo? Kad je bio završen izbor, delovođa, opštinski beležnik je onda stupio u akciju. To je opštinski beležnik iz Aleksandrova, koji je doveden iz četvrte opštine od Crnje da bude delovođa, jer je on kvalifikovani falsifikator, jer je do sada već više puta učestvovao u falsifikovanju izbora, i njega sreski načelnik i podban upotrebljavaju kod svih naknadnih izbora, jer je stručnjak, majstor u falsifikovanju, i zato mu je vladina većina, falsifikovana većina, u opštinskom odboru — svuda je analogija: i ovde, i u banovini, i u opštini — povećala platu za 300 dinara mesečno, što je mogao dobro da falsifikuje izbore, ali nije mu povećala platu iz džepa Jereze, nego iz džepa onog naroda. (Glas iz centra: To je malo! To je jeftino radio!) Molim da se zapiše ta upadica: „Da je to malo, i da je on to jeftino radio”. Dakle, gospodo, kada je trebalo da bude proglašen rezultat izbora, šta se dogodilo? Opštinski beležnik ne da biračkom odboru da vidi spiskove. Kaže: „Potpišite ovde! Kandidat JRZ dobio je 30 glasova više nego opozicioni kandidat.” Oni iz odbora kažu mu: „To je nemoguće! Pretstavnik naše liste po našoj evidenciji dobio je 473 glasa, a za listu JRZ glasalo je 44 glasača.” Beležnik im kaže na to: „Privatne beleške ne možete upotrebiti. Ovo je zvanično što ja kažem.” Oni mu na to rekoše: „Vi ste perovoda; nemate prava tu da govorite.” Opštinski beležnik im nudi da potpišu zapisnik, ali oni ga nisu hteli potpisati. On je onda

pozvao žandarme da natera birački odbor da potpiše zapisnik. Ali, tu se Jereza prevarila. Tamo ima poštenog sveta, i sva četvorica koji su bili imenovani u izbornu komisiju, kazali su: „Lako je vama iz drugog sela, lako je i pretседniku, koji je Jevrejin iz drugog sela, da potpiše zapisnik; ali nas četvorica živimo u ovom selu, i mi bismo izvukli batine, kada bismo potpisali taj zapisnik, a vi ih ne biste izvukli.“

Ta četiri člana odbora, dva člana i dva zamenika, nisu htela da potpišu zapisnik i sad još ne znam kako će pravno dejstvo to imati, ali mislim da neće biti ništa od toga, jer § 45 Zakona o opštinama kaže da ima važnosti samo onda izborni zapisnik ako ga potpišu svi članovi odbora, jer taj paragraf propisuje i kaže: birački zapisnik, odnosno zapisnik o izborima moraju potpisati svi članovi odbora, a oni, koji se sa nečim ne slažu, ti mogu da odvoje mišljenje.

Dakle, kao što vidite, gospodo, ovo su fotografije današnjeg režima. Ako vam se ovakve fotografije svidaju a vi ih zadenite za pojas, pa se ponosite, ja bih vam to i preporučio da vas naš narod vidi i da se ne bi prevario pa da ne bi nas zamenio sa vama koji takvu politiku odobravate.

Imamo, gospodo, opet jedan iskaz dvojice svedoka koji su pred sudom potvrdili da je ukradeno 300 glasova sa naše liste u korist JRZ. To je razlika već od 600. (*Velimir Milijanović*: To nije uneto u zapisnik!) Ali je uneto u krivični zapisnik. I, gospodo, prema rezultatima krivične istrage utvrđeno je da je u Jaši Tomiću ukradeno preko 300 a dopisano 150, to je svega 450. Imali ste ukupno 526, sad računajte koliko ste dobili, poštenih dakle 76, a od tih ima policijom doteranih i oko 50 cigana. Sad imamo i u drugim opštinama falsifikate: u Srpskoj Crnji opet je ukradeno oko 270, dopisano oko 200, u Aleksandrovu je ukradeno!... (*Upadice*: To si već govorio.) ...To sam govorio i sad podvlačim, jer sam napravio statistiku pa kad sam uzeo u statistici zbir srez Jaša Tomić, srez Pančevo, srez Kovačica, srez Titelski, onda srez Novosadski i srez Novobečejski, onda rezultat izbora u Vojvodini izgleda ovako: vojvođanska opozicija dobila 65% od ukupnog broja glasača koji su predali glasove, 20% glasača palo je za opozicione liste koje su pod pritiskom vlasti primile firmu JRZ a 15% za liste JRZ. To su činjenice a osim toga mogu da vam kažem to da je glasalo oko 67% stvarnih glasača, znači ona 33% nisu htela da glasaju zato, kao što su i meni govorili, jer su videli da se krade, pa kažu: što da dajem glas kada će biti ukraden. I kad, gospodo, ne bi to bilo tako onda ne bi u jednom selu prilikom izbora bilo po 30 žandarma i po 7—8 tajnih policajaca za vreme izbora, jer ti žandarmi i policajci nisu tamo da agituju za opoziciju nego da štite JRZ koja sedi sa ove strane. (Pokazuje na desnicu.)

I sad moram da vam i ovo kažem. Žandarmi se razmile po selu za vreme izbora i terorišu narod a kada dođe 6 sati i prođe 6 sati posle podne onda žandarmi cerniraju, opkole opštinsku kuću. Zašto? Zato jer znaju da bi narod pobio kao volove u kupusu te falsifikatore kad ne bi bilo te oružane sile da ih čuva. I kad se rade takve stvari onda su to nasilja, pa se onda nemojte čuditi kad g. dr. Maček onako ispravno i lepo piše o dr. Milanu Stojadinoviću, piše kao da je sam bio u Vojvodini. A mogu da vam kažem i to da je on slao u Novi Bečej i u Srez Jaša Tomić svoje poverenike da i oni utvrde ove divne slobode koje se našem narodu od ovoga re-

žima daju. Izbori su provodeni u onim krajevima, koji su samo čisto hrvatski dosta slobodno da bi »vešti« Stojadinović prevario »nevestog« Mačeka; a u drugim krajevima stegao je da dobije većinu pa da se pretstavi kao legitimni predstavnik srpskog naroda. (Glas sa desnice: A koliko su vaši birači ukrali glasova za vreme vašeg izbora?) Ovde ima i takve gospode koja znaju da nisam uživao blagonaklonost ondašnje Vlade i da prema tome takve krade glasova u moju korist nije moglo biti.

E sad ću još nešto kazati. Pre no što su bili ovi opštinski izbori u Crnji, kako sam slušao ekspozice Ministra unutrašnjih poslova smatrao sam za potrebno da se obratim na njega i da mu kažem: da ste naredili da ne smeju da se falsifikuju izbori, dajte naredite i vlastima u mome srezu jer ta naređenja vaša nisu došla u moj srez. Nisam našao g. Ministra unutrašnjih poslova nego sam bio upućen na Ministra dr. Kreka, koji je bio zastupnik Ministra unutrašnjih dela. I g. Krek je uputio ovakvu depešu opštinskoj upravi u Crnji:

„Odmah zvanično izvestite članove i Pretседnika biračkih odbora da imaju uz neposrednu saradnju pretstavnika lista najtačnije sprovesti izbore po zakonu, jer se nepravilnosti ne smeju ponoviti.“

Sad vi analizirajte šta to znači, ima li tu priznanja ili nema. Ali onda je sreski načelnik kad je stigla depeša video da mora izgubiti ako ne pokaže rezultat falsifikovan, obratio se onome v. d. bana Rajiću u Novom Sadu a ovaj pitao Ministra Stankovića šta da rade, našta je on odgovorio: „Valjda sam ja paša u Vojvodini, Korošec je za Sloveniju a ja sam Ministar za sve resore za Vojvodinu.“ Sad dolazi do toga da se počine najgrublji falsifikati ne samo sa znanjem nego po želji i odobrenju ove Vlade. (*Anton Videc*: Da je pola od toga istina!) Ja kažem ako je 1% istina onda je mnogo. Ako ne verujete da je ovo tačno, onda da sprovedemo jednu anketu i ako ovo nije tačno onda dajem ostavku na mandat, vi ne morate dati ostavku, jer je vaš mandat na lutriji, po premiji u Hrvatskoj dobiven, a moj je dobijen većinom.

Baš na ovu primedbu gospodina prote, hoću da odgovorim. Ja sam o ponovnom nasilju obavestio gospodina Ministra Kreka i kazao: Gospodine Ministre, Vaš je ugled pao u mome srezu. Jer, kad sam išao u narod, kazao sam narodu da sam se dobrovoljno ponudio da budem poslužitelj Ministarstva unutrašnjih dela i da ja predam depešu, jer sam smatrao da će biti sigurnije ako ja predam depešu, nego ako bude to služitelj predao. I ja sam tu depešu sa Ministrovim potpisom predao. Narod je mislio onda da će biti sve u redu. Ali je narod rekao: Jeste, g. Ministar mora tu depešu da preda kad to tražite ali je zato telefonirao da oni rade naopako. G. Ministar mi je na to odgovorio, da to nije istina i da nije nikakva druga naređenja dao. Mene sad zanima ovo: da li će g. Ministar Krek, kad je naredio sreskom načelniku da postupa pravilno, postupiti protiv tih organa ne javne bezbednosti nego nasilja i to ne samo u mome srezu nego u celoj Vojvodini.

Gospodo poslanici, morate mi dozvoliti ovo da sa strane Krivičnoga zakona učinim jedno upoređenje. Krivični zakon ne kažnjava samo neposrednog izvršioca, lopova itd. nego i onog ko se koristi plodovima izvršenog krivičnog dela. Ja pitam Kraljevsku vladu, ako ima poštenja i morala da li ona hoće posle ovih optužbi da uzme za gotovo ono kako je referisao g. podban ili će da sprovede dokazni postupak i rasturi to društvo, pa da da poštene izbore ili hoće.

ako to već neće da učini da postane jatak onih, koji pljačkaju naš narod ne samo u stoci i drugoj imovini, nego i u njegovoj duši i poštenju. (Žagor... — Čuje se: Ja sam uveren da i vi izbore ne želite!) Ja ih od srca želim. Vi mislite sigurno da ćete opet biti izabrani ali dajte slobodu izbora, pa ćemo videti gde ćete biti. (Čuje se sa desnice: Mi u Skupštini!) Pitanje je da li ćete biti u Skupštini. Kad bi bili sigurni za Skupštinu, ne bi otišli na desnicu.

Da vam sada kažem kako se primenjuju zakoni i po članovima Vlade. Evo imamo Ministra za fizičko vaspitanje g. dr. Rogića, koji je advokat. Imamo i jednog drugog ministra, Ministra pošta i telegrafa, koji je takode advokat. To je gospodin Ministar dr. Kaluderčić. Obojica su kao advokati postali ministri: Ministar pošta se je onoga momenta kad je postao ministar ispisao iz Advokatske komore u Sarajevu, jer je ministar javni službenik i ne može biti advokat. A Ministar g. dr. Rogić se ne prijavljuje Advokatskoj komori kad je postao ministrom, nego lepo tera i dalje advokatsku kancelariju. I sad šta biva (Žagor... Čuje se: Konkurencija!) Nije konkurencija. Ja sam u Petrogradu a on je u Karlovcu. Ja nisam imao tamo posla gde je on, niti je on imao tamo posla gde sam ja. I sad šta biva? Advokatska komora u Novom Sadu briše po zvaničnoj dužnosti dr. Rogića iz spiska advokata, pošto je on aktivni ministar, a g. Rogić je uložio žalbu protiv toga. Žalba još nije rešena, jer se je govorilo o premeštaju kacionih sudija.

On je član Vlade i kao aktivan član Vlade g. Rogić lepo vodi advokatsku kancelariju na taj način, da on sedi u Beogradu u Ministarstvu, i tamo je uzeo nekoga ko ga zastupa. I sasvim naravno da taj ministarski položaj biva ako ne sa njegovom voljom, ali sa njegovim znanjem iskorišćavan u inerkantilne svrhe. (Velimir Milijanović: Je li platio taksu? Ako je platio taksu, to je korisno za državu.) Dobro, to je vrlo duhovito! Hvala lepo! A za državu bi bila još veća korist, kad vi o njoj ne bi vodili brigu! (Smeh na levici).

Sad, gospodo, kad mi pogledamo ceo postupak ovog režima, kad mi pogledamo šta sve vlasti rade, pa zar onda može biti govora o tome, da se može imati i najmanje vere, da ova današnja Vlada želi da povрати narodu ona porobljena prava, kad je ova Vlada najveći nasilnik, kakav je uopšte do sada mogla da bude. (Glasovi sa desnice: Nemoj tako!)

E, sad gospodo narodni poslanici, kad vidimo, da ova Vlada neće moći narodu da povрати ono, što mu pripada, kad vidimo, da ova Vlada neće da prizna narodu slobodu na život, kad vidimo, da ova Vlada steže taj obruč nasilja oko narodnog tela sve jače i jače, onda ovde smelo mogu da tvrdim da niko od rođoljuba ove zemlje ne može dati poverenje ovoj Vladi za takav postupak, niti odobriti njen rad. (Pljeskanje na levici).

Iz tih razloga, gospodo narodni poslanici, ja kažem da ću glasati protiv ovog budžeta, jer ne odobravam ovu Vladinu politiku, i iz tih razloga isto tako obećavam, da ću i nadalje trpiti sva ta nasilja i da ću uvek i mimo tih žandarma ući u narod, pa ako jedanput dočekamo malo više pravde i poštenja, onda ćete videti da ćete se raspuknuti kao mehur od sapunice. (Odobranje na levici — Žagor na desnici).

Potpredsednik Vojko Čvrkić: Gospodo narodni poslanici, reč ima narodni poslanik g. dr. Jordan Aćimović.

Dr. Jordan Aćimović: Gospodo narodni poslanici, u listu govornika, koji se nalazi kod gospodina Predsednika Narodne skupštine, video sam da pripadam Nezavisnom klubu.

Međutim to nije tačno. Ja ne pripadam ni jednom klubu. Nас неколико другова на челу са г. Жиком Рафајловићем поднели смо једну претставку г. Председнику Народне скупштине и молили смо га, да нам се одобри клуб са називом „Демократски клуб“.

Међутим, господин Председник није примио нашу молбу, изјављујући да нема довољно простора за то да нам одређује засебно одељење за наш клуб, те према томе ми смо остали овако за сада у бифеу.

Али пошто постоји један Независни клуб и тамо има места и за друге посланике, наравна ствар ми се само привремено налазимо тамо, а ја и моји другови не припадамо Независном клубу.

Господо народни посланици, узео сам реч, да укратко изнесем моје погледе на овај Финансијски закон, који је примљен једном муњевитом брзином. Ја сам био присутан дискусији Финансијског одбора и могу да вам кажем, да са том дискусијом ја нисам очаран.

Наиме, господо, ишло се тако брзо, па се чак и предлагало, да пошто народни посланици имају у рукама предлог закона и пошто су га читали, да није потребно да се пред Финансијским одбором прочита садржина тих параграфа него да се каже просто напросто: прима се параграф тај и тај.

Међутим, господо, свакога момента падали су нови амандмани и нове измене у самом закону. Сама дискусија била је сувише неозбиљна и Финансиски закон био је примљен тако рећи за један дан.

Господо, да се један финансијски закон прочита треба сваком посланику време бар од три до четири дана да га прегледа, и да прегледа многе друге законе, на које се односи тај Финансиски закон, да на основу тога дође до тачног закључка, на шта се односе ове одредбе.

Међутим, господо, то је све пропуштено, па је Финансиски закон примљен на две на три. Ја сам исто тако видео, да су многи посланици из владине већине стављали примедбе на амандмане у Финансиског закону, али и поред тога што су били противни, гласали су за ове амандмане. Г. Министар, на кога су упућиване те примедбе и жеље за изменама увек је говорио: Није потребно, нека остане овако, ја ћу расписом по том питању тражити објашњење па ћу онда дати упуства како ви захтевате да се тако и ради.

Господо, ја се са тим не могу сложити. Јер један Министар може данас да буде Министар, а сутра да не буде и да му се деси тај малер да он и не расписује тај распис, а да дође други Министар, који ће радити како је у Финансиском закону, а не по распису.

Као што видите, ја не могу никакав значај да дам овом закону који за мене, како је рађен, није закон, него једна књига.

Прелиставајући сам Финансиски закон дошао сам до убеђења, да је то више један закон за изигравање свих закона, а не један Финансиски закон. Јер, ја сам мислио да ћу у Финансиском закону наћи одредбе које се односе на сам буџет, односно на начин како ће се спроводити буџет.

Међутим, ми видимо да се овде говори о општинском закону, о чиновничком закону, о стварима које, такорећи, немају везе са финансијама.

Ја не мислим да овде надугачко претресам разне тачке овог Финансиског закона, али интересује ме једна ствар у њему. Ту скоро имао сам прилике да видим како се одигравају поједине ствари и како се врше злоупотребе од стране управне власти, а сад хоћу да говорим о одредбама које су предвиђене у § 31 Финансиског закона, где се говори о томе како је Министар унутрашњих дела овлашћен да може, из важних државних интереса, уклонити из службе општинског чиновника. Ако ово не учини општинска управа, ово може учинити Бан. У колико је стекао право на пензију, не губи ово право.

Господо народни посланици, жеља народа у Струмици била је да да своје поверење удружењу опозицији, за чији се циљ и ја залажем.

Ја оправдавам рад г. Љубе Давидовића и његов сам сарадник (Драган Краљевић: Признаје ли Вам г. Давидовић?) Мени је потребно да ми призна народ а не г. Давидовић. Ја признајем тај програм, који он ради (Тодор Тонић: То је покајање!) Нема никаквог покајања, ја не тражим да ме г. Милан Стојадиновић упише у радикалну странку, па да на тај начин очекујем мандат. Ја могу очекивати мандат и без г. Давидовића и без г. Стојадиновића, али верујем да се мени неће десити малер, као што се вама г. Тонићу може десити, и ако сте уписани у радикалну странку. Овде се малочас тврдило, да је народ тражио ово, што је овде сада изнето по питању општинских службеника. На томе је нарочито инсистирао г. др. Часлав Никитовић и казао је да треба општинска управа да смени поједине чиновнике који наносе штете важним државним интересима. Господо, ја се слажем с тим да може општинска управа односно општински одбор да смени једнога деловођу или једног благајника или другог чиновника, али да га смени општински одбор, а не да га смењује срески начелник или Бан, како је овде прописано. Ја ћу вам дати један врло леп доказ о тенденцији ове одредбе у Финансиском закону.

Господо, пошто сам ја одборник општине струмичке, ми смо ту скоро донели одлуку, да се два општинска служитеља отпусте из службе на име због тога, што је већ постојао реферат, да не раде онако како треба, да свој посао занемарују и да на тај начин заслужују да буду кажњени отпустом из службе. Напомињем још и то да је један од њих од једне раније управе био отпуштен због пијанства. И шта се дешава? У статуту општинском каже се овако: не могу се сматрати општинским службеницима хонорарни службеници, надничари, дневничари итд. Господо, пошто су ово дневничари, о њиховом отпусту доноси решење сам претседник општине одн. управа. Срески начелник није се хтео задовољити тиме него је казао: за мене није меродавна општинска управа, она их не може да отпусти, јер ја треба да ценим да ли заслужују да буду отпуштени или не. Господо, поред тога што општина плаћа служитеље и што има права по закону да их смењује, начелник срески не даје то право. У овом случају, одбор односно народ не жели да ови и даље остану у општинској служби, јер су штетни по општинске интересе, а начелник је задржао те службенике. На основу чега? Питао је жандарме-

ријску станицу, да ли су ти људи рђави службеници, па је добио одговор отуда, да су добри службеници. На основу података жандармеријске станице служитељи су враћени у службу. Према томе са овим се не иде на то, да се да слобода општинама, да врше своју службу како то народ захтева, већ се са овим иде на то, да се општинска служба врши онако како начелник срески захтева. Ево вам један доказ, из кога се може тачно закључити, како има да буде по општинама кад буде ступила на снагу ова одредба, која предвиђа, да један срески начелник, кад постоји повреда важних државних интереса, може у том случају натерати општину да смени свога службеника. Господо, као што видите ово је опасност за сваку општину, јер на основу овога начелник срески је све и сва а одбор није нико и ништа. И, господо, ја се чудим господи са деснице која се размеђу да су наследници радикалне странке, а ми знамо из историје радикалне странке да је она толике жртве поднела, да би се дошло до самоуправе, па кад су они издејствовали самоуправу, дошли су на седници да и оно што је остало мало слободе и то одузму од општинских управа и на тај начин да те општинске управе подведу на то, да раде како то захтева начелник срески а не како народ то захтева.

Поред овог овлашћења, овлашћује се Министар унутрашњих дела да у року од 6 месеци од ступања на снагу овога закона може уредбом спајати нове општине и одвајати их. Ово је јасна тенденција. Има случајева у мојим општинама, где не може ЈРЗ да добије, као што то није могла да добије ни у самој Струмици, где је ЈРЗ изгубила општинску управу као и друге две општине, што чини 50% губитка према броју општина. Ја сам у принципу за то, да се општине преуреди, али не како то хоће Министар унутрашњих дела, него како то жели народ. Овде код мене је случај, да је мој срез на самој тремећи, с једне стране граничи се са Грчком, а с друге стране са Бугарском. Према грчкој граници је опозиција у јакој већини, па се бојим, да Министар унутрашњих дела не буде приморан, да неке од ових општина не споји са грчким општинама, тако да би ЈРЗ добила, али ипак не верујем да ће ићи тако далеко. (Смех.) Види се да је тенденција друга, а да народ то не тражи, те остаје једино да то ЈРЗ искоришћује за своје партијске циљеве. То се види и по томе, што сам приметио једну деветку у § 31, која се налази између тачке 4. и 5. Према овоме не би могао да буде кандидат за одборника онај који за 2 године није платио порез. Господо, ово је један јаван атак на грађанска права свакога сиромашног грађанина, јер не може бити одборник у таквим случајевима. Дешава се да неко није платио порезе пола динара или динар, па не може бити кандидат за одборника, али ви сте то у Финансиском одбору јако постиђени избрисали на дреку опозиције. Тенденција је јасна, да су ове одредбе за партијско искоришћавање а не ради државних и народних потреба.

Један од господо народних посланика рече ми, да тако захтевају важни државни интереси, бар на граници. Међутим, ја сматрам да је то увреда за мој срез који је на граници. Не треба са тим оперисати. Са тим је оперисала ЈРЗ на једном избору говорећи: Ви сте на граници и ви не смете да гласате за опозицију, него за ЈРЗ. То је једна

велика срамота за све нас у том крају. Ми са тиме вређамо оне врло честите и исправне грађане у срезу струмичком, који су толико пута давали исказа о оданости према својој земљи, који су били по 10 до 15 дана у шумама и са пушкама гонили комите. И кад би сада дошао срески начелник и рекао: То је граница, ти не смеш да гласаш за опозицију него само за ЈРЗ. (Упадице). То се односи на целу границу и то је једна жалосна појава.

У Новом Селу на дан избора било је опсадно стање. Било је тамо око 60 жандарма послато и начелник је наредио, да се опколи то село у коме има да се гласа а где су имали да дођу гласачи из 15 других села. Нико из других општина није смео доћи у Н. Село. Кад би који од сељака из тих села долазио да гласа прво му је тражена легитимација на улизу у село, и ако је нема, враћен је кући од жандарма. На постављено питање, за кога хоће да гласа, кад би се видело да од хоће да гласа за кандидата опозиционог, онда је он марширан од председника бирачког одбора. По наређењу начелниковом требало је и мене протерати, али су се ипак мало прибојали, па су питали начелника среског за савет шта да раде, и он им је одговорио да то наређење не треба применити према мени као народном посланику. Као што рекох, тај човек, срески начелник тамошњи, увек би се распитивао прво о томе за кога хоће ко да гласа, па чим би видео да неко неће да гласа за владиног кандидата, он би с њим одмах поступао као са сумњивим човеком. Тако је он и једном нашем човеку, који је учествовао у свима ратовима, казао да је сумњив. Овај му је на то одговорио, да је срамота да му он такве речи упућује. „Ја сам рањен на Кајмакчалану”, казао је он, и „да није било мене и других као што сам ја, ко зна да ли би ти био на овоме месту”. Све ово што вам рекох, то је сушта истина, и ја сам у ту општину дошао био само зато да видим шта се тамо ради и о томе сам се лично и уверио и овде вам то изнесо. Нико се због терора није смео примити од мештана за кандидата Удружене опозиције. И зато, господо, што се овако ради од стране државних власти, које то раде по упуству Владином, ја нећу да гласам за овај Финансиски закон, сматрајући да је он и штетан за нашу земљу, па користим ову прилику да и вама, као наследницима Радикалне странке, препоручим да не гласате за овај закон и да не дајете Влади овлашћења која вам она тражи, јер вас народ није ни послао овамо да дајете Влади овлашћења, него да свој мандат употребите за себе. (Одобравање и плескање на левици).

Potpredsednik Vojko Čvrkić: Има рећ народни посланик г. Каџанин ради личног objaшњења пошто га је господин Дошен поменио у своме говору.

Јоца Кашанин: Господин др. Дошен апострофирао је у свом говору моју личност и том приликом је казао, да је мени за данас била намењена улога да браним г. Светислава Рајића, заменика Бана, али због тога што сам ја пристојан човек, како он рече, ја сам од тога одустао и нисам хтео да браним човека кога не може нико одбранити.

Ја сам, господо, заиста данас био на листи говорника, али с обзиром на околност да сам ја хтео да изнесем једну студију о државном имању

Беље, а о државном имању Беље не говорити два сата значи уопште не говорити, — ја сам из тога разлога одустао од говора. Истина је да сам имао намеру, да неколико речи кажем и о г. Светиславу Рајићу. Али то само с обзиром на околност, да је један господин из опозиције дана 18 децембра прошле године у своме говору назвао г. Светислава Рајића изродом само због тога што је г. Светислав Рајић за време рата био у мађарском Министарству војске као чиновник. Ја сам, господо, имао намеру не да браним г. Светислава Рајића него сам имао намеру да изнесем истините чињенице о њему, које ће њега претставити у свим другом светлу него што га је претставио г. Димитрије Вујић. Наиме, хтео сам да изнесем то, да је истина да је г. Светислав Рајић био у мађарском Министарству војске као чиновник, али г. Рајић је у томе својству многе и многе Србе ослободио војне дужности, о чему има много доказа по целој Бачкој широм, да је г. Рајић као тадашњи чиновник многе војне обавезнике послао на отсуство са кога се нису ни враћали. Хтео сам да наведем даље, да је г. Светислав Рајић син српског православног свештеника, чија је породица у назад 200 година увек била свештеничка породица, а ми, господо, врло добро знамо какву су улогу српски свештеници у Војводини играли и какву су улогу одиграли у националном погледу. Надаље, господо, морао бих да споменем и то да је г. Светислав Рајић одмах 1919 године у фебруару месецу примио барањску жупанију од бивших мађарских власти, да је он барањску жупанију национализирао, да је у ту сврху после прешао у Бачку и да је у Бачкој жупанији исто то урадио, да је национализирао нашу војвођанску администрацију и дао превести све оне законе који су остали у важности. Према томе г. Светислав Рајић служио од 1919 до 1929 године под свима режимима важио је увек као способан, безувјетно исправан, чистих прстију чиновник, на чију способност и карактер као великог жупана није могла ни једна партија да пружи прстом (Др Војислав Дошен: Али је др. Стојадиновић пружио прстом у својој интерпелацији!) То је само због тога што нисте у Јерези, како је то Ви називате, а да се и Ви, колега, данас у Јерези, и Ви не би грдили г. Рајића. (Др. Војислав Дошен: Јесте ли Ви поп кад толико кадите?) Ја никоме не кадим, ја говорим само искрено.

Надаље, господо, ја сам хтео да се осврнем што је колега споменуо за Председника Владе на име да иде у лов у Војводину. Међутим, колега је заборавио, да је ваљда једини др. Стојадиновић од србијанских државника био тај, који је ишао у Војводину и онда кад није био на власти него кад је био у опозицији. И да је г. Стојадиновић онда студирао војвођанско питање када није био у влади; да је био за време ауторитативног режима у Војводини, онда су најкритичнији политички услови били у Војводини; да је био у Војводини онда кад су се доносиле пунктације у Хрватској и пунктације у Војводини, да студира те прилике, и на основу тих његових утисака ми видимо да он данас лечи те неправде, које су се дешавале за време ауторитативног режима. (Др. Војислав Дошен: Јеси ли већ постао јавни бележник?!) Нисам, али ако постанем, имам све услове за то. Мислите ли да сам зато отишао у ЈРЗ? (Др. Војислав Дошен: Не за то!)

Ja hoću da pomenam još jednu stvar, na koju se g. dr. Voјislav Došen neobično okomio, a to je izmena opštinskog zakona. Ja znam vrlo dobro, da je g. dr. Došen, dok je bio u vladinoј већини, сам разрешио своје општинске бележнике. Онда г. др. Дошену није била потребна измена. Он их је отерао једноставно из свог среза. А сада он долази овамо и заступа мишљења, да је ова измена општинског закона знак најкрвавијег режима који је икада постојао. Према томе, г. др. Дошен долази сам са собом у контрадикцију, јер је онда када је он био присталица владине већине терао бележнике немилице, а сада, пошто је у опозицији, сада то не треба. Уосталом, ја сам одговорио на оно због чега ме је г. др. Дошен апострофирао.

Potpretsednik Vojko Čvrkić: Reč ima narodni poslanik g. dr. Dragan Kraljević. (Dr. Voјislav Došen: Molim za reč, radi ličnog objašnjenja.) G. Dr. Došen je u svome govoru apostrofirao g. Kašanina na taj način, što se pozvaо na njega kao svedoka, da mu potvrdи njegov navod o progonu beležnika. G. Kašanin je našao za potrebno da mu odgovori. G. dr. Došenu ne mogu sada dati reč radi ličnog objašnjenja, jer bi to u stvari bila jedna diskusija o objašnjenju na objašnjenje. (Dr. Voјislav Došen: Molim Vas, da mi date reč da govorim o povredi Poslovnika.) Gospodo narodni poslanici, reč ima g. dr. Voјislav Došen, da govori o povredi Poslovnika.

Dr. Voјislav Došen: Gospodo narodni poslanici, ovde je pogažen Poslovník, a pogažen je inače i ugled i dostojanstvo јednog akademski obrazovanog čoveka. Kad se nešto tvrdи u Narodnoj skupštini, onda bi to trebalo da bude tačno. Ja ovde izjavljuјem da ono što je kazao g. Kašanin, da sam ja naime premeštao opštinske beležnike, da je to od prve do poslednje reči јedna obična i tendenciozna neistina. Ni јednog јedinoг opštinskog beležnika niti sam premeštio niti sam mogao premeštiti. To najbolje zna g. Kašanin, jer ni on nije mogao da ih premešta tako dugo dok nije stupio u Jerezu; a pošto ja nisam hteo stupiti u Jerezu, to, prema tome, nisam mogao ni imati taj uspeh. A želim reći g. Kašaninu: da sam ja bio u vladinoј већини zato što ona nije trebala tada biti partizanska, nego je kazala i obećala: da će vratiti narodu njegove političke slobode i sva njegova prava; da će doneti izborni zakon i da će doneti zakon o štampi. I kada sam 1935 godine govorio o budžetским dvanaestinama, rekao sam: da sam protiv budžeta, ali da ću glasati za budžet, jer je Vlada obećala da će doneti političke zakone.

Potpretsednik Vojko Čvrkić: Molim Vas, g. poslanice, da govorite o povredi Poslovnika, inače ću Vam oduzeti reč.

Dr. Voјislav Došen (nastavlja): Pošto meni g. Pretsednik Narodne skupštine ne da reč na lično objašnjenje, iako ja po Poslovníku na to prava imam kao i svaki drugi narodni poslanik, pošto me je apostrofirao g. Kašanin sa јednom tvrdnjom na koju ja njega nisam izazvao, nego je on to učinio zato što je uzео ulogu popa govoreći o dvestagodišnjim popovskim porodicama, sa kadionicom u ruci, to ja imam pravo da ugasim tu kadionicu koja je napunjena sa јereskim tamnjanom.

Potpretsednik Vojko Čvrkić: Gospodo narodni poslanici, neću da kažem da nije bilo povrede Poslovnika već hoću da konstatujem, da se ona odredba koja govori o tome da se može govoriti radi ličnog

objašnjenja ne može tumačiti tako, ako se samo neko pomene da onda samim tim što je g. narodni poslanik pomenut ima prava i da govori radi ličnog objašnjenja, već da ta odredba ima јedan širi značaj, t.j. ako se g. narodni poslanik pomene tako i u tome smislu, da se u odnosu na njegovo ime ili njegov politički rad tvrde ili iznose neke uvrede. Zatim, ta se odredba može tumačiti i ovako, ako je g. poslanik izazvan na onaj način, onda taj g. narodni poslanik daje obaveštenje sa svoje strane i on u svome obaveštenju ne izaziva g. narodnog poslanika koji je apostrofirao njega ili njegov rad. Ako bi se uzelo ovako zakonsko tumačenje Zakona o poslovnom redu, tumačenje kao što je hteo g. Došen, onda bi diskusija o obaveštenjima mogla, gospodo narodni poslanici, da se otegne u nedogled, jer bi se pretvorila u diskusiju objašnjenja na objašnjenja i moglo bi da se tera u beskonačnost. Međutim, gospodo, ja konstatujem ovo, da je g. Došen umesto da govori o povredi Poslovnika sam sa svoje strane povredio Poslovník i ja, gospodo, sa ovoga mesta molim gospodu narodne poslanike koji se javljaju da govore o povredi Poslovnika, da budu toliko uvidavni, pa da braneci Poslovník od povreda ne čine to na advokatski način, jer sam i sam advokat, i da ne izigravaju Zakon o poslovnom redu prilikom ličnih objašnjenja. Reč ima narodni poslanik g. dr. Dragan Kraljević. (Joca Kašanin: Gospodo narodni poslanici, istina je da je dr. Voјislav Došen 1935 godine proterao iz svoga sresa, dok je bio pripadnik vladine većine, sve beležnike koji su za vreme izbora radili protiv njega. Primera radi napominjem, da je tako proterao i Vidmira Josića, beležnika iz Molina, pa sam ja morao da intervenišem kod kolege g. Butorke da ga primi u svoj srez sa ženom i dvoje dece i ovaj ga je primio.)

Dr. Dragan Kraljević: Gospodo narodni poslanici, ne bih uzео reč u ovoj budžetskoј diskusiji da nisam čuo nekoliko ispada sa strane takve gospode koja tumače mišljenje ne samo u Savskoj banovini već i u drugim krajevima, da hrvatski narod nije nikada pristao na јedinstvo. To je na primer tvrdio g. dr. Đorđe Marković u svome govoru.

Gospodo, ja moram ovde protivno da dokažem, da to nije istina, jer gospodin ili nezna istoriju, ili ju je pokvario, ili je od nekoga to naučio i to krivo. Da to nije tačno, najbolji su dokaz „Gajeve novine“ od 1847 godine koje u ono vreme još pišu o požeškoј županiji, u prvom redu na predlog moga dede, kad se je počelo uredovati narodnim језиком. Pre 90 godina uredovalo se je na latinskom језику. Ali, gospodo, i to nije toliko važno što hoću da naglasim, jer su županije požešku, virovitičku i sremsku hteli da oduzmu i da ih pripoje Budempešti.

Gospodo, zatim dalje, još 1848 godine, kad je dočekaн vladika Rajačić u Požegi. Da li su ga dočekali samo Srbi? Dočekali su ga i Srbi i Hrvati zajedno, a za dokaz navodim gradski arhiv u Požegi te novine dalmat. horv. slavon. 1848 XIV str. 262. „Svetoga Patrijarha našeg naroda dočekali su najvećom slavnošću Pleterničani i Požežani“. Zatim „narod je dovrveo, da ga samo vidi i njegova oćinskog blagoslova dionikom postane, ovo vam je перво znamenito pojavljivanje naklonosti i ljubavi bratinske između Ilira zapadne i istoćne cerkve. Kerv nije voda... Ova međusobna svezа znamenitog milovanja i bratimstva našega nerazdelјivoga nikada se neće dati rastrgati... „Sveštenstvo obiju vјера bilo je јedno pozdravilo patrijarha“.

Godine 1861 izdavao je isti Miroslav Kraljević list „Slavonac” u kojemu su saradivali vrli naši književnici, naučenjaci i pesnici, kojima je mnogima naša istorija zabeležila imena zlatnim slovima u anale naše slavne prošlosti.

U tome „Slovenu” djede moga nalaze se i ovi pasusi: „Što nam hasni i ime hrvatsko i ime srpsko, ako mi stvar ne postignemo za kojom težimo. Sama imena neće nas usrećiti, ako mi to ne oživotvorimo, a budućci je stvar velika koju želimo postići, to se ista može postići samo velikom ljubavlju između Srba, Hrvata i Slovenaca. Zar ćemo uvijek ostati podnožje drugih naroda, zar ne vidimo što drugi narodi čine? Ako mi stvar ne postignemo za kojom težimo, tada nas nitko od sigurne propasti spasiti neće? Što će reći drugi narodi kada vide u kakvoj smo neslozi? Kakvo dobro oni od nas očekivati mogu? Rasvijetli nas, gospode, ljubavlju, istinskom i bratskom itd.”

Da nabrojim nekoliko dopisnika i saradnika „Slavonca”. Vjekoslav Babukić, Josip Evegna Tomić, Vladimir Nikolić, Ilija Okruglić, Ljudevit Bukotinović, Luka Ilić, Janko Jurković, Mirko Bogović, Franjo Rački, Josip Juraj Štrossmajer, August Šenoa, Vatroslav Jagić, Đuro Daničić, Petar Preradović.

Ilija Okruglić u svome sastavu: „Jadna majka Slava o Đurđevu Danku” navodi sledeće:

„S narodnošću nema ništa vjera,
Jer nije vjera narodnoga smjera,
S njome nikve ona veze nema,
Vjera samo na put vječni sprema.
Svi smo braća krvi iste vrsti,
Dal se neko klanja, križa ili krsti.”

Dalje u Slavoncu:

„Još ni jedan narod nije proživio žalosnije, nego narod jugoslavski živuć do tad protinaravski, sa svakim se on sporio a međ sobom raskolio. Tom su krivi naučeni vrh naroda uzvišeni a to zlotvor podupira da med nami nije mira, u svadnji se ne zna brata u mutnom se riba hvata.”

Usled toga što ste nesložni — dalje govori moj djed Miroslav Kraljević:

„So postaste tude čorbe,
Kruh postaste tude torbe,
So se topi, kruh pojide,
Tako vama davno ide.

Po čem poznaš da Srb, po čem Hrvat da govori.
Ili je međa te Hrvatske i Srbije te junačke,
Jel su humake pometali kad su amo došetali.
Što će nama dva imena kad smo jednog svi plemena,
Ime jedno, narod jedan čini vrijedan i ugledan.
Zašto ne bi mi Slavini bili Juga po širini.” ...

Neću, gospodo, da vam sve redam šta je napisano, ali je još u ono vreme bila ista situacija kao sad. Bili smo tada pod tuđinskom kapom. I evo šta on dalje kaže:

„Na države razbaškane, na komade rastrgane,
Vi postaste komadići i ostaste narodići.
Svaki ima svoju volju, baš hitate u nevolju.”

To sam hteo da odgovorim na one specijalne individualitete, koji se nagoveštavaju ovde ili tamo, jer čitav jedan deo našeg naroda oseća se da je za sebe, a to vam je već jedan raskol, koji ne treba da bude. A ko je za sve kriv? Da li su krivi oni u Zagrebu? — Ne, nego su krivi postupci koji su odavde dolazili. To su odjeci one politike, koja se odavde vodila nedosledno.

Gospodo, neprijatelji našega naroda nastojavaju da razbiju veru u Jugoslaviju. To mi vidimo da se istorijski dešavalo kroz niz godina. Istorija za 100, 200 i 300 godina unazad nam pokazuje sva ta nastojavanja naših neprijatelja. Ali da ne idemo toliko daleko, da odemo za 40 godina unatrag, pa da vidimo kako se nastojavalo da se pojedine grupe, bilo Hrvati bilo Srbi upotrebe u službi tuđinske vlasti i to nehotice. Možda su mnogi i mnogi iz poštenja i čestitosti to radili, ali ovaj speratizam je služio samo neprijatelju za njegovo dobro i nikako za naše. I mislite li vi da neprijatelj i danas stoji skrštenih ruku i uživa kako se mi slažemo. Ne, braćo, i u ono vreme je bilo isto tako. Sam poziv na pretplatu toga lista „Slavonca” iz 1861 godine kaže ovako: Naročito ćemo krčiti i braniti put književnom i narodnom jedinstvu Južnih Slovena, jer vidimo da nam je samo na tom temelju jedino budućnost za nas moguća.

S tim istim gospodinom dopisivali su se mnogi naši poznati ljudi kao Evgen Tomić, Ilija Okruglić, koji je napisao: „Jadna Majka Slava o Đurđevu Danku”, gde govori o sporu između Srba i Hrvata. Tu su bili još i mnogi naši poznati ljudi, koji su se sa mojim djedom dopisivali. Na primer: Tu nam dolaze i ovi znameniti ljudi Luka Ilić, Vukotinović, Šenoa, Jagić, Daničić, Petar Preradović, Nikolić, Bogović, Franjo Rački, Josip Juraj Štrossmajer. Ja imam listova iz kojih se vidi da su se oni dopisivali sa mojim djedom i ti isti velikani priznavali su u ono vreme jugoslovensko narodno jedinstvo i želeli su da ga sprovedu. Šta nam kaže Mirko Bogović. Evo šta: Srce mora da puca od žalosti siroti majci, de vidi kako joj se mila dva sina blizanca, što ih ona jednom rodi, mlekom zadoji svojim, i odgoji, kako se ta dva brata jur ponarasla zavadiše, do zla Boga pogrdiše, progoniše, pače i krv bratsku proliše. (List „Pozor” 1860 br. 53). Što se, nažalost, i sada događa.

Gospodo, šta je pisao Stjepan Radić 1897 godine? On je u knjizi: „Hrvatski ideali i hrvatska misao” — Prag, 1897 kazao: „Posvemašno narodno jedinstvo je naš ideal. Nećemo sloge, kompromisa. Slogu uglavljaju različni elementi. Slogu treba ugovarati, kod ugovaranja treba popuštati, kod popuštanja se tuži i sudi, a to vazda ostavlja žalac, koji prije ili posle dovodi do ponovnog rascjepa. Naša je narodna duša jedna. Sad treba to jedinstvo samo manifestirati...”

Narodno jedinstvo postostručuje narodnu snagu. Ono je prvi uvjet da narod ne propadne.

Prilikom demobilizacije srpske vojske Regent Aleksandar navodi sledeće: „Oslobodeni smo i ujedinjeni sa jednorodnom braćom Hrvatima i Slovencima, ali su pred nama još mnoge i teške zadaće, da to veliko djelo dogradimo. Od naše braće, sa kojom ćemo odsada pod istim krovom boraviti, nisu nas razdvajale samo državne međe, duboke reke i visoke planine, već nas je razdvajao još više onaj, koji je svoju moć na neslozi zidao. Međe smo pregazili, reke prebrodili, planine prevalili snagom i hrabrošću, ali sad nam treba slogom, ljubavlju i mudrošću zbratiti razbraćeno, prisvojiti otudeno, te da nam u slobodi nikakav nesporazum ne remeti miran i napredan život, koji smo zaslužili kao nagradu za svoje velike napore.”

Gospodo, vidite ovu reč „nesporazum”. Kako je to tako reći proročanski kazano, jer je opet sada bez one reči „ne” radimo. Nažalost usled takvog nesporazuma i nastaje ovo. Grupisanje preko nije ništa drugo nego posledica toga, što ne osećaju nikakve

vlasti, nikakve sigurnosti. Nesigurnost rada strah, a strah vodi tome da se ljudi grupišu i organizuju. To je prvi uslov svake odbrane.

Ja, iskreno da kažem, čudio sam se kad sam gledao ova nova ovlašćenja, koja su uzela gospoda Ministri i što ste vi kao većina odglasali i odglasacete, to je bar jasno kao sunce, sve to što ovde piše, bez obzira da li pristajete ili ne, jer na koncu konca kad je čovek u većini, mora uzimati sve. To je opet sudbina sa vaše strane. Ali se postavlja pitanje, šta će biti sa našim siromašnim opštinskim službenicima? Tu će se tući jetrve preko svekrve, odnosno preko magarca i uvek će opštinski službenik stradati. Dode li ovaj, po glavi njega! Dode li onaj, opet po glavi njega!

Ja mislim, da se ovo ovlašćenje nije smelo dati Ministru unutrašnjih dela. Trebalo je stegnuti u toliko, da ne može Ministar unutrašnjih dela da premesti jednog činovnika. Ovde se kaže općenito, „koji radi protiv državnih interesa“. To je rastegljiv pojam i to se može kao harmonika protezati. I ako se čovek nezgodno nakašlje, već je taj protiv državnih interesa, i biće premešten, otpušten ili penzionisan.

Treba stegnuti i kazati: Imate disciplinski sud, i ako ga disciplinski sud osudi, onda ga Ministar može kazniti. (*Pešar Bogavac*: Ja sam zato da oni budu državni službenici, pa neka ih država plaća!)

Bože sačuvaj! To se protivi samome pojmu samouprave. Sama opština ima pravo da uzme činovnika, da ga namesti i da mu otkáže.

Bila je jedna anomalija u našem opštinskom zakonu: kada je činovnik hteo ili opština, Banovina ili Ministarstvo da se činovnik makne iz službe, nije bilo zakona, po kome bi se opštinski službenik mogao maknuti.

Sada će, međutim, Ban jednostavno imati pravo da kaže: Jovane, Prvane, nisi više u toj opštini činovnik. Ja mislim da je to ipak malo pooštreno, i da se moglo ovo pitanje na neki drugi način rešiti.

Vidite kako su pojedini Ministri postupali. Dele zemlju, kako se barem ovde kaže, na pojedine Ministre. Svaki Ministar ima svoj domen, kako smo čuli od predgovornika g. Vojislava Došena, i ima svoj kraj gde je on, ne znam kako ono rekoste... (Glasovi sa leve: Paša! Vezir!) Da, paša. Teško je reći veliki vezir. I ja onda mogu da kažem, da mora da dode — Pejgamber, izaslanik Božiji, pa da to sve skupa sredi i da se zbilja osetimo jedno! (Odobravaње na levi.) Jer, ako će svaki Ministar, po svome načinu, da gospodari jednim delom države, ja držim da je to naša najveća nesreća.

Na taj način mi nismo državu podelili ni po oblasti, ni po banovinama, nego po domenu pojedinih Ministara. Neko je, možebiti, sposoban, neko manje sposoban. Sada će nastati jedno vrlo nezgodno stanje. (*Aleksandar Dačić*: Isto tako je bilo kada ste i Vi bili Ministar!) Ne znam, gospodine! Ja znam da sam ja bio Ministar Kraljevine Jugoslavije. Ja sam jednaka prava imao sa severa na jug, od istoka na zapad, svuda sam imao jednaka prava. (*Aleksandar Dačić*: Niko Vas u mom kraju nije znao! — Žagor!).

Potpredsednik Vojko Čvrkić: Gospodine Dačiću, molim Vas da se umirite! (*Aleksandar Dačić*: Kakav je to način: Da se umirite! Neka me kazni! Kakav je to način: Da se umirite! Nisam ja dak, a vi učitelj! — *Vojislav Lazić* nešto prigovora. — *Mihailo Kostić*: Čuti, Vojo, ako se ti nisi nagovorio ne znam ko je! — Žagor!).

Dr. Dragan Kraljević (nastavlja): Moja je knjiga otvorena i čista! Ja samo kažem, da sam bio Ministar Kraljevine Jugoslavije. (*Aleksandar Dačić*: Tako je to Vama izgledalo. — *Vojislav Nenadić* — prema dr. Draganu Kraljeviću: Nemojte Vi, Dačiću odgovarati!)

Ja kažem: radi toga što vidim da u ovim ovlašćenjima ima teških stvari neću moći glasati za budžet. Samo bih neke sugestije morao da dam. Na primer kod Ministarstva prosvete. Mi smo ovde čuli, kako hoćemo jedinstvo duhovno i Jugoslovane da pravimo, u koliko ih danas nema dovoljno. A šta smo mi napravili? Mi još nemamo jedan jedinstveni bukvar. Mi nemamo jedne knjige za osnovnu školu, a da i ne govorim o gimnaziji! Ja sam 1932 god. molio da svake godine bar uredimo jedne knjige za jedan razred osnovne škole, pa za drugi i tako redom, pa da makar posle dvanast godina dobijemo maturante, koji će u celoj Kraljevini čitati jedne knjige.

A kod nas šta se dešava? Ja imam jednu nećaku, koja se doselila iz Sarajeva, a koja je morala, usled premeštaja, da promeni više mesta, pa mi je ona, slučajno kazala, da je tri puta menjala čitanku za četvrti razred osnovne škole.

Ja ne znam zašto je to potrebno i kome to ide u račun da se na ovaj način radi?

Mi smo na primer imali jedinstvene knjige u Bosni gde su bile tri vere, pa se niko nije bunio. Ja znam da sam bio dobio za nagradu, mislim da je bio još živ moj stric župnik, jednu knjigu, pa niko nije bio radi toga povređen, i pored njenog sadržaja, u kojem se je baš u lepoj slici prikazivali neki muslimani ili Turci, verovatno dokazujući onu istu paralelu po Hristovom: Ko je bliži, i priča o milostivom Samarjaninu. Držim da bi se moglo naći izlaza da Prosvetni savet nešto učini u tom pogledu. Jer badava se novac baca od prosvete kad svaki čas imate druge udžbenike. Ja ne govorim, gospodo, ni levo ni desno i ne poznajem nikoga od ovih ljudi, koji izdaju knjige. Ja sam 1932 godine molio, da se u tom pogledu nešto učini u Ministarskom savetu i obećano mi je, da će se to učiniti u 1933 godini, a sad evo već 1937 godina i još ništa nije učinjeno. To će biti interes par ljudi.

Dekonzentracija i samouprave iz sitnih materijalnih razloga nisu još uvedene, pošto kuće ne bi toliko vredele, stanovi bi pojedvinili i ima svojih razloga zašto to nije sprovedeno. To nije sprovedeno 1932, 1933 pa sve do 1937 godine. Da li će to biti sprovedeno 1938. godine, ne znam, to su drugi razlozi a ne pravi o kojima se ovde raspravlja.

Imam jednu sugestiju g. Ministru poljoprivrede. On istina nije ovde, ali je ovde g. Đorđević. Ovdje su najedanput pronašli da treba jabuku „srčiku“ regenerirati. Sad g. Artur Mahnik, koji je bio pristav na ratarnici u Slavenskoj Požezi znade vrlo dobro, da je ta jabuka 1902 godine već propala, a bila je poznata ranije čak u Carigradu a prodavala se je čak u Londonu. Ta je jabuka sasvim propala. I šta se događa? Načelnik Banske uprave Savske banovine zove anketu 1936/37 godine ne bi li tu jabuku opet nanovo uskrasnio. I znate koga zove? Činovništvo Banske uprave i činovnike ratarnice, da bi ponovo tu jabuku regenerirali. Privatnike i vlasteline nisu zvali na anketu, mada bi im mnogim svojim savetima pripomogli da su već pokušali da održe tu jabuku, ali im to nije uspjelo! Međutim, gospodo, mi imamo nove sorte jabuka, na pr. g. poslanički drug Milenko Glišić ponrenuo je jabuku „budimku“, koja je isto tako do-

bre sorte i koja bi se mogla i kod nas preneti i uspevati. Oni se međutim bave nemogućim mišljenjem, da tu sortu jabuke nanovo dignu do starog dostojanstva, a ona je međutim potpuno propala, jer je zaražena rakom i ništa se ne može njome postići. Zato se bacaju novci uzalud. Ovakve stvari treba izbaciti i ne smemo te eksperimente praviti, za koje se zna unapred da neće uspeti.

Pod Ministarstvo fizičkog vaspitanja, kad sam ja bio Ministar, dobio sam i vatrogasce. Ja sam bio predsednik odbora, kad se donášao taj Zakon a prvu saveznu upravu imenovao je g. Hanžek na tri godine nakon toga ista je imala da sprovede redovne izbore. Imenovan je jedan tajnik saveza, koji je dugo godina radio na tome. Jednoga dana se sete, maknu tu upravu i toga čoveka bace na ulicu. Neznam kome je to koristilo. Samo to konstatujem i to je protivno Zakonu, jer upravu imenuje Ministar. (Jedan glas sa desnice: Ima pravo žalbe Državnom savetu!) Sad će Državni savet o tome da daje odluku. Ni ova stvar ne može ići tako. Nekad se radilo da onaj čovek, koji je učinio protivzakonitost i Državni savet to konstatovao, snosio je posledice. Nije bilo samo tako da Državni savet donese jedno rešenje i da kaže Ministar nije imao prava, nego mora snositi odgovornost, mora se podneti moralna i materijalna šteta, a to nije laka stvar. Taj je čovek bačen na ulicu, a zašto?

Isto tako ima nekih stvari da kažem i na račun g. Ministra unutrašnjih dela. Izgleda da je Ministarstvo unutrašnjih dela uzelo kao nešto zasebno našu Hrvatsku i Slavoniju, odnosno Savsku banovinu, koja je na poseban način upravljana. Neće biti godinu dana kad su se zavadila dva Hrvata i Brkljačić ubijen. Onda su se u Slavoniji razbijali prozori. Tom prilikom ta rulja išla je od kuće do kuće i tako je razbila prozore na 47 kuća. Gradski stražari od 10 do 1 sat u podne pratili su te ljude i posle toga je svaki otišao na svoju stranu, a da nije ništa preduzeto protiv nikoga i nikakva se šteta nije nadoknađivala. Ja nisam tražio ništa za sebe, ali ima tamo sirotinje koja je nevino stradala. Ima činovnika koji su stradali ni krivi ni dužni. Ima aktivnih kapetana, ima učitelja, kojima su razbiveni prozori. Zar oni moraju da snose štetu za to što onog momenta državna vlast nije bila prisutna? (Jedan glas: JRZ bi trebala da plati!) Ne JRZ nego upravna vlast, koja je tu zgrešila, jer nije davala dovoljno zaštite.

Gospodo, postulat državne vlasti jeste da zaštiti život i imetak državljana i da održi red i mir u državi. Ako toga nema onda nema ni države. Mi ovim amandmanima i ovlašćenjima izbacujemo našu državu iz reda pravnih država. One učiteljice koje su stekle pravo na penziju gube je ako se ne udaju za učitelja. Svaka učiteljica koja u buduće stupa u službu znaće već unapred kakve su posledice ako se uda za učitelja ili ako se ne uda za učitelja. Ali ako jedna dođe pod drugim uslovima u službu nego što su sada, onda nije pravo da ona sada gubi ono pravo koje je već stekla. Mi na taj način uvodimo nestalnost u život, a to rađa nezadovoljstvo. Tu su često u pitanju ne samo učiteljice nego i njihove familije, koje su tu zainteresovane. Vi ćete dobiti sigurno više žalopojki. Mi nismo krivi, jer smo mi glasali kontra, ali vi ćete imati od tih pojedinih familija, koje će vam se potužiti sigurno dosta pisama. Mi na ovaj način silimo jedan uzoran stalež, kao što je učiteljski, na konkubinatu, silimo ih na jednu nelegalnu vezu, jer ako se tako bude dalje radilo, onda ćemo imati slu-

čajeve da učiteljice neće uzimati učitelje, jer gube 500—600 dinara plate, a on dobija samo dodatak na ženu a ona gubi 500—800 dinara i tako se sili na jedan nelegalan život. Ja bih vas molio, ja znam da ćete vi glasati za to, ali ja vas molim da date sugestije svojim Ministrima, da uoče ove stvari sami i da gledate u vašim srezovima kakve će reperkusije imati ovakva naređenja. Glasacu protiv. (Odobrovanje i pljeskanje na levici).

Potpredsednik Vojko Čvrkić: Ima reč narodni poslanik g. Pavao Matica.

Pavao Matica: Gospodo narodni poslanici, kad je Narodna skupština otpočela generalnu debatu budžeta, dobila je da odglasa gospodinu Ministru finansija i Kraljevskoj vladi jednu cifru. Ta cifra je iznosila 10,949.000.000 din. Mi smo pretresali budžet sa tim izdacima u generalnoj a posle i u specijalnoj debati kad smo govorili o pojedinim Ministarstvima. Današ pak imamo pred sobom Finansijski zakon koji je drugi budžet. Prvi je budžet bio ovaj od 10,949.000.000 dinara a sad imamo u Finansijskom zakonu drugi budžet koji iznosi ni manje ni više nego li dinara 6,400.000.000. Ako tačno pogledate u § 12 tač. 1 videćete da tamo imate zaduženje za 500 miliona dinara. § 12 tačka 2 sadrži zaduženje za 300 miliona dinara. § 17 govori o investicijama, gde opet imate zaduženje za 68 miliona i 350 hiljada dinara. I tako dalje i tako dalje. Ako podete dalje kroz Finansijski zakon vi ćete sabrati i skupiti jednu svotu ukupno od 6,400.000.000 dinara. To dosta jasno vidimo iz Finansijskog zakona. Ali sem tih 6,400.000.000 dinara, koje su vidljive, vi imate i još raznih kreditnih operacija, kojima se angažuje državni kredit. Imate u Finansijskom zakonu nešto što je cifarski neprecizirano a od vrlo je zamašnog finansijskog efekta, među koje valja spomenuti kredite za sanaciju zadrugarstva, za funding odeljke kojima se povećava plaćanje na strani državnih dugova i drugo, za sumu od milijardu i pet stotina miliona dinara. Sa ovih 6 milijardi i 400 miliona što nam donosi Finansijski zakon uz ove kredite koji nisu cifarski tačno označeni možemo reći da se državni budžet kroz Finansijski zakon povećava za blizu 7 milijardi dinara.

Ako uzmemo sad i treći budžet, a to su amandnani, videćemo da se i kroz te amandmane koje Kraljevska vlada predlaže, državni budžet povećava još za 1 milijardu i 100 miliona dinara. Eto, gospodo, pogledajte u amandmane Ministarstva saobraćaja. Eto, tu ćete odmah videti, da se traži ovlašćenje za Ministarstvo saobraćaja za zaključenje zajma od 500 miliona dinara za gradenje novih pruga, pa onda traži se i pozajmica od 400 miliona dinara za obnavljanje voznoga parka, pa 100 miliona dinara za gradenje luka, pa i još jedan kredit od 9 miliona dinara, koji ide u lične rashode. Ako ovde dodamo još i kredite koji su ovim amandmanima odobreni Ministarstvu prosvete i ostalim Ministarstvima onda možemo reći, da u tim amandmanima imamo i treći državni budžet koji iznosi od prilike 1 milijardu dinara.

Ako mi celu ovu sumu brojimo tj. ovaj budžet prihoda i rashoda po pojedinim Ministarstvima koji iznosi 10 milijardi i 949 miliona i kada tome dodamo i Finansijski zakon, bez ovih raznih obaveza koje nisu jasno vidljive, već samo ono što je jasno vidljivo, što iznosi 6,400.000.000 dinara i tome dodamo još 1 milijardu i 100 miliona dinara od amandmana, mi onda dobijamo jednu sumu od 18,400.000.000 dinara. Ja držim da je to tako visoki budžet kakav još ni jedna

Narodna skupština od našeg Ujedinjenja nije izglašala ni jednoj vladi, a ove su cifre tačno navedene, jer su uzete iz budžeta prihoda i rashoda, uzete su iz Finansiskog zakona kao i iz predloga Vlade o amandmanima.

Gospodo, ako ovoj cifri od 18,400.000.000 dinara dodamo još samoupravne prireze, koliko će se ta suma povećati? Vi znate da se banovinski budžeti svih banovina kreću između 100 i 200 miliona do blizu 300 miliona dinara; pa ako dodamo tome u budžetu velikih gradova kao na primer Zagreba i Beograda po 250 do 300 miliona dinara i zatim budžete ostalih gradova i budžete seoskih opština, — ako sve skupa te budžete spojimo to će opet iznositi jednu cifru od oko 3 milijarde dinara. I ako vi sve to zbrojite dobićete 21 i po milijardu dinara, čime opterećuje ova Narodna skupština i ova Vlada celu našu državu i ceo naš narod.

A, gospodo, koliki je naš nacionalni prihod? Po rečima g. Ministra finansija naš nacionalni prihod iznosi nešto preko 38 milijardi dinara. Dakle, kad ceo naš nacionalni prihod iznosi 38 milijardi dinara, od celokupnog tog svog prihoda narod treba da da državi, banovinama, opštinama, bilo gradskim bilo seoskim, 21 i po milijardu dinara. To znači da će opterećenje našega naroda na njegov prihod iznositi preko 50% — ne onako kako je izračunao g. Ministar finansija 31 i $\frac{1}{2}$ % nego će to opterećenje ići preko 50%. I kad je to opterećenje naroda preko 50% onda je ono tako visoko da postaje već nesnošljivo.

Moguće da će kazati g. Ministar finansija povodom ovih mojih brojeva da svi ti krediti neće morati biti naplaćeni ove godine, nego da se ti krediti odnose i na buduće godine. Ja koncediram da je delomice tako, na primer što se tiče seljačkih dugova, što se tiče nekih investicija itd., ali to je samo delomice, a najveći deo ipak ostaje kao opterećenje za ovu godinu, pa ipak to opterećenje, i kada se uzme u obzir da će izvesni krediti biti ostvareni i u idućim godinama, ipak ono iznosi ne 31 i po % nego preko 50%. Ja držim da s time ova Vlada previše opterećuje narod ove godine, pa makar bila i rodna godina kao što je bila prošla što mi ne možemo znati kakva će biti, jer to nije u našim rukama, pa makar bila i gospodarska konjunktura dobra kao što je bila prošle godine, opet smatram da je ovo opterećenje previsoko. Nema ni jednog gradanina ove zemlje koji ne bi bilo direktnim ili indirektnim porezima, bilo različitim taksama morao pridoneti svoju žrtvu za ovaj budžet i za ove potroške koje je nama iznela Kraljevska vlada. Ne samo da je ovo opterećenje previsoko, nego ovakav način traženja tih kredita nije ni demokratski ni jednoj demokratskoj zemlji, kako to Kraljevska vlada naglašava da ona ovde uvada demokratiju. Ne daju se toliki krediti amandmanima koji se svršavaju za vrlo kratko vreme. Mi smo juče u sednici Finansiskog odbora imali ne samo jedan amandman, nego jedan veliki niz amandmana, koje je trebalo rešiti za jedan dan, za jedno pre podne i za jedno posle podne. I tu se dogodilo da mi tako krupne stvari moramo na prečac da lomimo i da dopuštamo i ovlašćujemo pojedine Ministre da, prema svome nahodenju, zadužuju i narod i državu. To ne odgovara demokratskom principu, niti je zasnovano na parlamentarnom principu. (Glas sa leveice: To je radikalni princip!) Nije niti radikalni, jer kad bi bio pravi radikalni, onda bi bio i demokratski. Tu treba parlament da ima glavnu reč. Kad bi bilo prave

demokratije i parlamentarizma, onda bi parlament imao da pita: Na što će se utrošiti kredit od 500 miliona dinara za izgradnju željeznica? Gde će ići te željeznice? Kuda će se trasirati ta i ta željeznička pruga. Je li važnija ova ili ona grupa? Ne, ne, gospodo. To je prepušteno potpuno samovolji g. Ministra saobraćaja, kao i ostali krediti za koje mi glасamo; i koji su dati pojedinim Ministrima kroz Finansiski zakon, ili su dati kroz ove amandmane, i oni to potpuno samovoljno, uz saglasnost Ministarskog saveta, troše i tako zadužuju narod.

Ima još jedna velika anomalija. U ovom Finansiskom zakonu i u ovim amandmanima koje vam je predložila Kraljevska vlada, imade preko 200 uredaba sa zakonskom snagom, koje mi moramo ovako kratkom rukom da uzakonimo. Vi ćete, gospodo, svojim glasom, koji će slediti posle ove debate, uzakoniti 200 uredaba, koje niti znate, niti poznajete, niti im znate pravi naslov, nego se samo kaže: „Ovlašćujemo Ministra toga i toga resora da donese te i te uredbe sa zakonskom snagom”. Vi mu dajete u ruke zakonodavnu vlast. Ne samo upravnu, nego i zakonodavnu vlast mu dajete u ruke. I tu se ne radi o jednoj sitnoj uredbi, nego su često puta u pitanju baš važne uredbe. Ja sam brojao i nisam mogao naći kraja tim uredbama, nisam mogao da izbrojim koliko se sve tu traži ovlašćenja za donošenje uredaba sa zakonskom snagom. Ima ih više od 200. Svih tih 200 uredaba vi ćete ozakoniti jednim svojim glasom ovde. Ja smatram da je to jedna anomalija. Zašto je jedna anomalija? Radi toga je anomalija, jer mi imamo ovde parlament koji bi mogao svih tih 200 uredaba zakona pretresti, proučiti, doneti svoje odluke i ozakoniti, i ti bi zakoni bili doneti posve drukčije, imali bi drugi sadržaj i drugu formu, nego što će biti onda ako ih donesu dva do tri činovnika iz dotičnog Ministarstva. Ministar je prouči, da Ministarskom savetu na saglasnost, i stvar je svršena. To je jedna anomalija, sa kojom se ne samo mi sa leveice ne možemo složiti, nego se s njome ne biste smeli ni vi sa desnice složiti, nego bi ste imali reći Kraljevskoj vladi: G. Predsedniče, g. g. Ministri, mi smo tu, dajte nam te zakone da ih proučimo, da ih izmenimo, i mi ćemo vam pomoći, mi ćemo ih odglasati. Nemate nikakva razloga da tražite da vam to damo na prečac, da činite šta hoćete.

Gospodo, ja onda ne znam zašto se govori o demokratiji, zašto se govori o demokratizaciji zemlje, zašto se govori o parlamentarizmu itd. Sa ovim zasedanjem kad odglasamo budžet, kad odglasamo Finansiski zakon i ove vladine amandmane, mi smo svršili naš posao za celu godinu, jer smo ovlastili Vladu da radi sa zakonima onako kako hoće po svojoj miloj volji. To, gospodo, nije ni demokratski ni parlamentarno i gospoda se uzalud lupaju u grudi pred svojim izbornicima i govore: to je demokratija, sad je parlamentarno vreme! Gospodo, ja mislim da je to obmanjivanje od strane te gospode i samih sebe i svojih slušaoaca. (Života Milanović: To rade i Francuzi!) Ja ne znam šta rade Francuzi, samo znam da to nije opravdano i dobro.

Gospodo, ne samo da se na taj način donose novi zakoni ili uredbe sa zakonskom snagom nego se menjaju i već postojeći zakoni. Gospodo, ti postojeći zakoni menjaju se, ali ne možda na bolje nego mogo puta na gore. Evo, izmenjen je Zakon o neposrednim porezima i Zakon o opštinskim samoupravama. Gospodo, mi smo doneli u bivšoj Skupštini, i to Vlada u kojoj sam ja bio član, jedan Zakon o op-

štinskim samoupravama, koji se vama čini previše slobodouman i pošto je previše slobodouman za vas demokrate, za demokratiju, zato morate stezati i sad pomoću amandmana da menjate. Vi stežete, gospodo, kako? Stežete na taj način da skraćujete te opštinske samouprave. (*Života Milanović: I Vi ste za demokratiju!*) Ja ne govorim o sebi već o tome šta vi radite.

Gospodo, menjate Zakon o trošarini i to ne u kakvim malenkostima nego, izvolite pogledati, gospodo, ove amandmane, pogledajte § 19 koliko se tu novih trošarina uvodi! Uvodite trošarinu počev od opanaka i cipela pa do kaputa. (*Života Milanović: Nije na opankel!*) Tu su: radničke cipele, cokule, obuća od gume, kaučuka, platna itd.; imate tu kapute načinjene od lana, platna i sličnog materijala 5 dinara, od poluvune 10 dinara, od vune 20 dinara. Molim lepo, izvolite uzeti u ruke, evo amandmana pa ovo tačno pročitajte.

Gospodo, to vi sve unosite ne jednim redovnim putem kad je Skupština već na okupu, nego onako kratkom rukom, da se ne može niti o tome raspravljati, da se mora to za 24 časa pročitati, oglasiti itd.

Kao što ste ovim izmenili Zakon o trošarini, tako isto ste izmenili Zakon o tarifi, Zakon o taksama. Takse na molbu povećali ste od 5 na 10 dinara, a taksu za rešenje od 20 na 30 dinara. Zaveli ste taksu na ostavštinu, da je onaj čovek što mu je otac umro plati taksu što je umro, pa ne samo tu taksu nego i prenosnu taksu. Isto tako taksu na brata, isto na sestru, isto na rodbinu i svi koji dolaze na zaostavštinu.

Ali ne samo, gospodo, da su te takse malene, recimo primerne koje mogu da se plate, nego se one penju do 34%, 20% i 12% itd.

Gospodo, ja držim da je to jedna anomalija raditi ovako kako se radi u ovoj Narodnoj skupštini, da Kraljevska vlada čini veliku grešku i veliki greh i protiv Narodne skupštine, i protiv Ustava i protiv naroda. I ja mislim da vam narod neće to zaboraviti, i da će vas zato osuditi kad dodete među njega.

Vi sa velikim obećanjima idete na zborove u narod, naročito vaši g. g. Ministri, o tome čitamo u novinama. I sad kad dodete među narod i kažete mu kakve ste mu terete navalili na leđa i ramena, onda će, gospodo moja, drukčije biti sa narodom i drukčiji će biti njegov sud. Ali bez obzira na taj narodni sud ja tvrdim, da je greh i protiv parlamentarizma i protiv Ustava i protiv pozitivnih zakona što se tako na prečac menjaju svi zakoni. (*Mihailo Krstić: A zašto protiv Ustava?*) Dok je Skupština na okupu sva ta povećanja treba da prođu kroz Narodnu skupštinu. (*Todor Tonić: Pa tako je i u Francuskoj!*) Nemojte Vi da uspoređujete nas sa Francuskom. Demokratija Francuske i njihov parlamentarizam prema našem to je kao Bog i šeširdžija. (*Žagor.*) Ja bih hteo da drukčije bude, ali nažalost tako je.

Potprednik Vojko Čvrkić: Gospodine govorniče. Vaše je vreme proteklo. Molim Vas da završite.

Pavao Matica (nastavlja): Nije još proteklo, ali ću uskoro da završim.

Gospodo, kad se govori o demokratiji, kad se govori o demokratskim slobodama, kad se govori o parlamentarizmu koji hoćemo da uvedemo u našu državu, onda treba najpre čuvati samouprave, i ne dirati u samouprave onako kako ste ih dirali, kad ste dozvolili Ministru unutrašnjih poslova i banovima da komandiraju i opštinskim samoupravama. Ako ste

hteli sačuvati opštinske samouprave, onda ste trebali primiti predlog g. Voje Lazića, pa da se amandman donese kako ga je on predložio. Kada se to već tako uradilo sa opštinskim samoupravama možemo da se zapitamo, šta će biti dalje. O banovinskim samoupravama nema ni govora.

Ovde ima još jedna značajna stvar, koju je rezervisao g. Ministar unutrašnjih poslova, a to je da može menjati granice opština, da može menjati granice srezova i tako da pravi za sebe izbornu geometriju kako će mu konvenirati. Kad je 1883 god. Kuen Hedervari došao u Hrvatsku, vi znate šta je sve učinio, srušio je obzorašku stranku, koja je imala ogromnu većinu Hrvata i Srba. On je davao opštinama i srezovima druge granice. Izmenio je stare i dao druge geometrijske granice tako da ni jedna opoziciona stranka nije mogla doći do većine, mada je imala većinu u narodu. To je tako trajalo sve dokle nije ta vladavina potpuno srušena. Tražeći ovo ovlašćenje izgleda da g. Ministar unutrašnjih poslova hoće okružnim opštinama i srezovima da da takve geometrijske granice, kako bi to godilo njegovom izbornom sistemu, da može dobiti većinu, vladati kako bude hteo jugoslovenskim narodom u ovoj državi. (Pljeskanje na levice).

Budući da se tolika velika opterećenja čine narodu preko Finansijskog zakona kao i preko drugih zakona, budući da se čine takvi amandmani kojima se menjaju toliki zakoni, budući da se uvode kroz amandmane povlastice, koje se daju g. Ministru unutrašnjih poslova i ostalim Ministrima a koji idu za uvođenje samovolje, ja izjavljujem da ne mogu glasati za ovaj Finansijski zakon. (Pljeskanje i odobravanje na levice).

Potprednik Vojko Čvrkić: Ima reč narodni poslanik g. Joca Georgijević.

Joca Georgijević: Najveće razočarenje koje je moglo da me postigne, jeste ovaj Finansijski zakon, i to iz jednog vrlo prostog razloga, što sam sve do sad smatrao da ćemo postepeno ipak moći da se vraćamo na normalan rad u ovom Parlamentu, da će sve ono što je nužno i potrebno da se vodi odavde u Narodnoj skupštini u vidu podnesenih zakonskih predloga a ne u vidu amandmana u Finansijskom zakonu. Gospodo, ne samo da budžet nije na vreme podnet nego je i Finansijski zakon iznesen u poslednjem momentu bez mogućnosti da ga iko, i ma koliko puta to da ponovim, ne mogu dovoljno da naglasim, — ma i približno može da odmeri u dejstvu koje ima.

I šta na taj način stvaramo, gospodo? Stvaramo prazne klupe u ovoj Skupštini, gde su poslanici premoreni ovim radom, traje već nedeljama dan i noć, gde ne pokazuju nikakva interesa za ona pitanja, koja su na dnevnom redu i gde se pri tome onemogućava sa takvim sistemom jedina prilika, u kojoj mi treba da upoznamo među sobom potrebe svih naših krajeva i da udemo u njihovu pravilnu procenu.

Na taj način ne rušimo samo moral u ovoj Skupštini, moral narodnih poslanika u shvatanju njihovih političkih zadataka, nego uopšte rušimo moral politički i privredni širokih masa narodnih. Neka moti više kako ko hoće, ali to ne može i ne ide u prilog moralnog razvitka, niti konsolidacije političkog života u našoj domovini.

Ja neću da ulazim u detalje onih cifara, koje Finansijski zakon i njegovi amandmani sadržavaju. Ja želim da u načelu naglasim samo ovo, da je zbir onih cifara, koje su tu iznete, blizu tri milijarde dinara.

Tri milijarde dinara državnih potreba, ma koliko one bile opravdane, ipak su nešto, o čemu vredi razmišljati, o čemu vredi hladnokrvno prosuivati, pre nego što se donesu konačne odluke.

I kad se u tim finansijskim amandmanima traži povišenje raznih tarifa, traži preinaka raznih vrsta oporezivanja, onda, gospodo, to znači jedno novo opterećenje za sveukupnu našu nacionalnu privredu.

Ja protiv toga ne bih imao ništa, ali uz jedan uslov, da se prethodno osposobi ta privreda, da ova njoj nametute terete i snosi, a ne prvo natovariti kao na kljuse, da više ne može da podnese, pa kad ono klone i padne, uhvatiti ga za ular i silom podići na noge, nego da se prvo osposobi i natovari mu se tovar, koliko može da podnese. (*Todor Tonic*: E, bre, zar smo mi kljuse?) Druže, Tošo, ja nisam nikoga apostrofirao. Ako misliš da se kljuse odnosi na naše poslaničke drugove, ja ne mogu nikoga da branim, da uzme nešto na sebe, što na njega spada.

Meni je u toj stvari najmerodavniji g. Ministar finansija, koji je ove godine u svome raspisu, pre nego što su se banovine sastale da svoje budžete odmeravaju i procenjuju, dao jedan raspis, u kome je kazao ovako: ne vredi preopterećenje poreza. Ostavite unutar mogućih granica, jer prevelikim opterećenjem postizemo protivno od onoga što želimo. Osećamo da privreda popušta i da ne može da snosi ono, što smo natovarili. Nemojte tovariti više.

Ali kad to g. Ministar finansija poručuje banovinama, onda bih ja mogao sledstveno i logično da očekujem, da će to načelo g. Ministar da primeni sam ovde u državnom budžetu, koji je izneo pred Narodnu skupštinu. I gospodo, onda se moramo duplo da čudimo, kad vidimo da je Finansijski zakon pun novih tereta, a s druge strane moramo da ukažemo na momente, koji znače, da se privredi ni u koliko nije izašlo u susret i da bi mogla te nove terete da podnese.

Ja ću navesti samo nekoliko primera. Evo vam jedan dokaz, šta taj sistem postiže ovakvim načinom raspravljanja.

Pitanje zemljoradničkog dugovanja o kome se neprestano tvrdilo da je već finalno rešeno, krpi se iz dana u dan, pa se krpi najnovijim odredbama Finansijskog zakona, odnosno ovlašćenjima. Pa šta još ima originalnog na tome zakonu? To je sve sam krpež kao u prosjaka pantalone ili kaput. Tu niko na svetu ne razlikuje, kojim se je načelima rukovalo pri izradi toga zakona. Gde ostaju od silnog krpeža načela? Ona su se izgubila. Mi smo se udaljili od osnovnih principa, mi krpežom onemogućujemo da uopšte dodemo do zdrave osnove, kojom treba direktno rešiti pitanje, gubeći se u samim nedoglednim krpežima.

Da je današnja Kraljeska vlada ovde jače zastupljena, ja bih morao ovde da tražim, da u prekluzivnom roku iznese u vidu jednog zakonskog predloga Narodnoj skupštini onako, kako to pitanje po svojoj važnosti, po svome značaju i svojoj težini, kojom zaseca u privredni život, iziskuje.

Ali, ja ću vam dati primere, koji su još mnogo prostiji. Mi smo tražili u jednom amandmanu da se trošarina paušalno ubira na vino i rakiju. To smo učinili, jer je to eminentni interes vinogradarskih krajeva, bez obzira kojih, u našoj domovini. Gospodin Ministar finansija izašao nam je tu u susret u toliko što je prihvatio, i to ne on, jer nam je on činio možda manje smetnje, nego njegovi saradnici, koji, kad su nas dočekivali, mnogo su manje bili predustrtljivi i mnogo teže i laganije mislili nego g. Mini-

star, jer možda imaju drugi interes koji diktira njihovo držanje, — dozvolio je da banovine fakultativno, a ne obligatorno, mogu da odlučuju o načinu ubiranja trošarine u opšte i paušalno.

Ali i tu se ne ulazi u stvarno rešenje jednog problema, u nervus rerum jedne stvari. Mi smo tražili paralelno ujedno i to da se maksimira banovinska trošarina na vino i voćnu rakiju. To nije prihvaćeno. Šta vredi jedna mera bez druge? I sad izvolite uzeti ovo: s jedne strane novo opterećenje kao punu meru zahtevao je fiskalni interes, a s druge strane polumere, ili četvrt mere za ožvljenje svih grana naše privrede, koja te terete treba direktno ili indirektno da nosi.

Gospodin Ministar finansija uputio je gradove i banovine u raspodeli trošarine, napominjući da trošarina ne bude veća od 5% vrednosti dotičnog predmeta za industrijske proizvode, a kod onih proizvoda, koji su više luksuzni, više stvar udobnosti maksimalno do 10%. I sada jedan proizvod naše poljoprivrede ima da bude opterećen sa 50%, a možda i sa 100% ad cirkulandum.

Ali, g. Ministar kaže: Sve trošarine moraju biti u saglasnosti sa postojećim zakonskim propisima. Ovo se naročito odnosi na trošarinu na alkoholna pića, što ne sme preći onu visinu iz odnosnih zakonskih odredaba. Ovo naročito vredi u pogledu trošarine na vino.

E pa sad vidite, gospodo, šta preporučuje g. Ministar, a evo šta kaže zakon: visinu trošarine na vino odredio je Zakon od 18 aprila 1932 Br. 31686/III sa svega jedan dinar po litru skupa državne i banovinske trošarine, s tim da banovinska trošarina ne može biti veća od polovine toga iznosa.

Znači da banovina danas ne bi imala prava da uzima više od pola dinara trošarine po jednoj litri.

Međutim oni podižu dinar i dinar i po po litru. Znači nesmetano podižu jednu trošarinu protivno zakonu, mada je taj Zakon još danas u kreposti i mada je naročito upozorio g. Ministar finansija da to ne sme da čine. Isto je tako i sa gradovima. I ako tako budemo dalje išli, kažem, mi ćemo da se uvek žurimo onda kad državi trebaju novci, a nećemo da se žurimo nikad onda, kad treba da pružimo privredi mogućnosti da stvori državi novac koji je potreban. To košta jednog Ministra finansija jedan diktat od dva reda i zato ne treba dugih rasprava i dugih priprema. Zato treba jedina uvidavnost ta: da finans nije žandarm i da finans nije samo tu kao kaznena vlast nego samo kao kontrolna vlast, a da je dužnost vodioca finansija Kraljevine Jugoslavije, da se postara zato da privreda one prihode koje se od nje traže i očekuju može i da pruži.

Mi smo n. pr. u svima našim naporima naših vinogradara iznašali poslednjih godina tu tendenciju, da pobijemo industriju špiritusa i njenih proizvoda i tražili smo već od dugog vremena, da se granica jačine alkohola koji se proizvodi iz vina ili vinskog destilata protegne do 50%. Međutim, maksimalna granica odobrena je samo 48%. Ja, gospodo, neću da vas zamaram stručnim razlaganjem zašto je to potrebno. To je učinjeno nekoliko puta. Ali vas pitam, gospodo, sada šta je ono što smeta g. Ministru finansija da jednim prostim potezom pera tu granicu pomakne za 5 do 6% u vis kod kvalitetnih uslova za produ vinskih destilata, kojima se tako isto ne koriste vinogradari, minimalno 54% a isto tako i kod voćnih rakija. To traži trgovina. Tome treba zakonom izaći u susret a ne izlazi se na susret, jer se protive dve

težnje: težnja da se ova traženja pobiju i koja su mnogo manje značajnija od onih koje smo mi razlagali i tražili. Ja ovde moram da molim g. Ministra finansija da više u Finansijskom zakonu ovake greške ne treba činiti i da pred Narodnom skupštinom da svečanu izjavu, da će za najkraće vreme te greške da popravi i da zadovolji elementarnom zahtevu naše privrede, koja sa puno prava može to od nas da traži. Nisu to jedine zamerke, koje može privreda sa punim pravom da čini u pogledu njenog osposobljavanja za snašanje ovih novih tereta. Imate našu vunu i njenurodu. Imali ste carine, danas imate devizna ograničenja, imate ograničenja s obzirom na potrebe domaće industrije, koja sputavaju razvoj i mogućnost razvoja vune, našeg važnog privrednog artikla. Imate slično sa drugim proizvodima na drugoj strani i ipak se tome zahtevu ne izlazi na put i ti se zahtevi ne uzimaju u obzir.

Gospodo narodni poslanici, za ovo nekoliko minuta, koliko imam prava o ovako važnim pitanjima da govorim, nemoguće mi je osvrnuti se ma samo i približno na najvažnije tačke, koje su dostojne napomene. Ovde je to samo jedan dokaz, koliko su štetni jednostrani zahtevi izloženi u ovom Finansijskom zakonu kao nova žrtva naše privrede, bez planova i bez ikakve koncesije da se ta privreda osposobi za njihovo snaženje. Isto toliko su nepravilni pokušaji koji idu za tim, da nasuprot Ustava menjaju naš poredak recimo u samoupravama.

Ja ne mogu dosta da osudim onaj pokušaj u vezi sa pitnjem opština gospodina Ministra unutrašnjih dela, u koliko je njegov, jer jučer nam je tvrdio gospodin Ministar Krek, njegov zastupnik, da to nije želja gospodina Ministra unutrašnjih dela, nego da je to jedna stvar koja je došla sa drugih strana. U toliko gore ako takve sugestije mogu da dodu i da nadu svoj značaj ovde u Finansijskom zakonu t.j. da se ono što je seljaku najsvetije dira, a to je ono malo njegove slobode što smo mu ostavili da u svojoj opštini raspolaže kako želi. Jer ja, pored sve naše naučenosti i mudre iskrenosti, negiram ovde svakome pravo da bolje oseća potrebe svoje opštine nego onaj seljak. Ograničavati njega u toj mogućnosti, da ima bar neki kutić, u kome i on može da kaže po koju reč, to znači jedan atentat na osnovu, na bazu svakog osećaja morala na naš narod. (Odobranje na levici.) Ja bih morao sa ove govornice da uputim gospodinu Ministru unutrašnjih dela ili njegovom zastupniku g. Kreku tu želju, da, mada je ovo već prihvaćeno sa strane vladine većine, pokuša da bude kavalir i da povuče taj predlog. Inače sa ovim ne može biti naš narod zadovoljan.

Ja neću da duljim. Ja sam svoju dužnost ispunio. Učinio sam one primedbe koje su stvarne i ozbiljne i kojima ne može da bude prigovora. I ja vam kažem svima, ne iz partijskih razloga, nego iz razloga unutrašnjeg ubedenja kao narodni poslanik koji odgovara sa vami zajedno za sve ono što se ovde dešava, molim vas da upregnemo iz petnih žila, da ovo bude poslednji put da je Finansijski zakon prepad, nego da svi zakoni koji su važni, kao što to i Ustav naređuje, od sada budu predmet blagovremenog rasmatranja i ocene u Narodnoj skupštini po načelu „ni po babu ni po stričevima, nego po pravdi našeg naroda“.

Ja sam s ovim rečima završio. Ali kako mi je u poslednjem momentu stavljeno u ruke, to moram da kažem još jednu želju industrijskih korporacija produkcije hartije u Beogradu, moleći vas da se ovo stilizuje na ovaj način: Na hartiju nesatiniranu po teži-

ni... (Glasovi iz centra: Ovo je već svršena stvar!) E, ako je svršeno, onda je dobro, hvala Bogu bar ne moram da se s ovim trudim. Hvala vam još jednom na strpljenju sa kojim ste me saslušali i još jedanput kažem: neka nam ovo bude poslednja prilika da se tu razilazimo. (Odobranje na levici).

Pretsednik Stevan Ćirić: Reč ima narodni poslanik g. Velimir Jojić.

Велимир Јојић: Господо народни посланици, овај Финансијски закон дат нам је на такав пречац, тако изненада, да о њему не можемо говорити онако како он то заслужује и како би требало да буде. Баш као да смо у неком опседнутом граду, дато нам је да решавамо по тој ствари одмах, место да прво продискутујемо и да скренемо пажњу Влади, шта је у њему добро а што рђаво, и да на основу тога извучемо закључке, па да извесне потребне ствари унесемо, а непотребне да одбацимо.

Влада то није од нас тражила. Она нас је ставила пред једну дилему да га примимо овакав каква је. Народ нас је послао овде да радимо и да доносимо потребне законе а, међутим, како се овде ради, Скупштини је одузета могућност да изврши задатак који јој је народ поверио.

По своје значењу њој је задаћа да доноси законе али она, кад се овако ради, не може да их доноси него их само прима готове и ми имамо само да кажемо једно амин и ништа друго. Према овоме, господо, илузорно је код нас доносити законе, јер Народна скупштина нема удела у њима, она их не доноси, она само носи моралну одговорност за оно што други раде. Овим законом који нам је овако брзо предат у рад, пренета је законодавна власт са Народне скупштине на Владу која има да донесе многе а нарочито политичке законе који се тако жељно очекују у овој земљи. Према оваквом стању ствари, ја налазим, да је Народна скупштина изгубила свој смисао и да је најбоље одрећи јој сваки даљи рад, и једноставно треба пренети сву законодавну власт на Владу, као што је стварно и учињено. Тиме ћемо се бар оправдати пред народом да не седимо овде забадава.

Како кроз буџет тако и кроз овај Финансијски закон, ништа се не говори о Црној Гори нити се њој шта даје. Ја морам отворено да констатујем једну чињеницу: да се од Уједињења па све до сада конзеквентно спроводи једна иста политика према Црној Гори, без обзира на то која је влада спроводи. Свака је влада сматрала и сматра да је задовољила Црну Гору, ако је појединцима учинила какву услугу и ако је из сретстава којима располаже дала неку цркavicу црногорској сиротињи, сматрајући да је тиме помогла Црну Гору. Али оно што би кроз државни буџет требала Црна Гора да добије, она то никако не добија, према њој се поступа као према пасторчету. Не тражи се да се Црној Гори да нека милостиња, него да јој се створи могућност поштене зараде; да би могла поштено зарађивати и хранити себе и своју породицу.

Изгледа ми, господо, да нас историја није ничему научила. Каже се, истина, да је историја свакоме учитељица живота, али, изгледа, само нама није. 1915 године, приликом катастрофе српског народа, Србија је са својом војском и са огромним ратним материјалом отступила до Пећи, до Метохије и ту у тој класичној нашој земљи, око

Пећи српска војска našла је своју гробницу а тако исто и српски народ. А Зашто? Зато, што није било путева који би Србију везивали са Црном Гором. Да је тих путева било, српска војска могла би да уједини своје снаге са црногорском војском, и онда не би било њене Албанске голготе, не би било ни Крфа ни острва Вида ни Солунског фронта ни све оно остало што је српски народ преживео, јер је Црна Гора имала јединствени положај за одбрану, пошто су црногорске гудуре јединствене за дефанзивне ратове, а згодне и за полазне офанзиве.

И у место да из тога изведемо закључак, па да одмах после ослобођења прионемо да се та најважнија артерија у нашем државном и саобраћајном животу, та веза железничка преко Санцака и Црне Горе за везу са Јадранским морем што пре изведе ми то нисмо ни до данас учинили. Многи од вас сећају се 1908 године, када је била анексиона криза, када је Србија и Црна Гора поставила своје захтеве пред Европом: да се спроведе железничка пруга преко Санцака за везу Србије и Црне Горе са Јадранским морем. Већ је прошло 30 година, господо, како је та жеља учињена а она је и данас остала неизвршена. Желело се да се преко Санцака добије бар један појас од 5 километара да се преко Боке Которске добије веза са Јадранским морем. И то се желело и тражило још онда када је Санцак био у туђим рукама. А данас када је он наш, и када нам треба само једна добра државна управа, ништа није учињено за ову нашу покрајину али, господо, ако дође сутра до рата, њу ће баш бранити онај појас који спаја Србију са Јадранским морем; не кажем да земљу неће бранити и друг крајеви, али ће је бранити највише баш онај народ који је највећим жртвама њу и створио.

Овим питањем, господо, подизањем пруге преко Санцака и Црне Горе за Јадранско море, бавиле су се многе владе. Нешто су покушале и да ураде. Одређени су били и планови за трасирање те пруге, направљени су и неки зајмови и било је решено да се та пруга подигне; али уместо да се пође тим путем, ево дошао је и данас Финансијски закон који је све то спречио. Ни ја, господо, нити ма ко са левице, немамо ништа противу тога, да се праве друге пруге, јер су нам сви делови ове земље подједнако мили и драги, али није право да се од једнога краја одузима да би се другоме дало. Ако би се ценило према саобраћајној политици коју ова Влада спроводи према Црној Гори, могло би се доћи до закључка да се тај домен ње ништа не тиче и да према Црној Гори треба спроводити једну политику кажњавања, не дајући јој никаква саобраћајна сретства. Али, господо, треба имати на уму да то кажњавање изазива незадовољство у првом реду према Београду, и мени изгледа да се то баш намерно и чини.

Путеви и друга саобраћајна сретства у Црној Гори налазе се на истоме нивоу на коме су се налазили и пре Светскога рата, и од тога доба није ништа урађено, ни један метар железнице Црна Гора више није добила. Сећам се добро оне доскоиче у 1935 години када је распуштена Скупштина, када је један шаливи лист донео једну овакву вест: „Одузете су народним посланицима бесплатне карте за све железнице изузев на железнице у Црној Гори — и ту је још додато: — за пругу Вир Пазар!“ Ето, господо, у таквом саобраћајном ста-

њу налази се Црна Гора. Ја морам да вам кажем да ја и моји другови који смо онако срдечно и искрено проповедали и изводили народно и државно уједињење са Србијом, обећавали смо тада томе народу да ће све добро бити од те заједнице. Није нам било потребно да га убеђујемо у националном правцу, јер је национална свест код њега била већ на потпуној висини, али смо га уверавали о економским добитима које ће са уједињењем са Србијом добити. Говорили смо да неће проћи ни неколико година а кроз Црну Гору прохујаће железнице, експлоатисаће се велики комплекси шума и биће хлеба и зараде за све раднике и за сав овај сиромашан крај. Међутим, могу да кажем да се данас ја и моји другови који смо спроводили уједињење стидимо да погледамо у очи томе народу, јер и данас стојимо онде где смо стајали пре 20 година.

У овом тренутку ја не говорим ни левици, ни десници. Кад се тиче ових ствари, за мене не постоји ни левица, ни десница. Ја говорим Народној скупштини. Свестан је народ у Црној Гори и види шта се ради у другим крајевима земље. Ничу железнице у другим крајевима, и право је да ничу, али треба да ничу и у оним крајевима где народ треба такође да живи. И та неправда, коју онај народ гледа, ствара велико незадовољство, само то незадовољство није изражено у виду комунизма, као што полиција хоће да претстави. Нема комунизма у Црној Гори. Тамо има политичког незадовољства, има режимског незадовољства, има незадовољства према онима који спроведе ненационалну политику; али државну политику, националну политику државну идеју, тамо нема да чува ни г. Корошец, ни његови жандарми, и ако је за време овог режима г. др. Стојадиновића, који се хвалио да је пријатељ Црне Горе, било више сиротиње црногорске по затворима, него за време окупације. У Црној Гори може бити економског незадовољства, може бити режимског незадовољства, али никада незадовољства против државе. И ако једног дана треба бранити државу и наше народно јединство, ја гарантујем с овога места да ће га највише и најбоље бранити Црногорци. Не могу бити комунисте они који су све дали за ову земљу, који су све приложили на олтар наше слободе и нашег уједињења. Све што је било најбоље у Србији, дали смо ми, почев од Карађорђа и Милоша Обреновића, па до војводе Мишића и Бојовића и све оне гвоздене пукове који су прославили српску војску. Они који су дали све за Србију, бориће се увек за ову земљу, и они се не могу третирати као комунисти и као издајници отаџбине. Али се оваквом економском политиком и оваквим политичким мерама које Влада спроводи не добија љубав народа, љубав оних који треба ову земљу сутра да бране.

Овим законом, поднетим од вас, гази се једно основно право нашег учитељског реда, једне од наших најкултурнијих организација. Г. Министар просвете нашао се побуђен једним можда идеалним мишљењем, да буде провладајућа нашим учитељима за женидбу. Можда ће му учитељи неки бити на томе захвални, али је срамота да се у нашој земљи у двадесетом веку доноси овакав један закон. (Пљескање и одобравање на левици). Пре четрдесет година, Андра Николић, професор универзитета и тадашњи Министар просвете, донео је био овакав закон. и цела земља се тресла због тога

што је донет један тако назадан и мрачњачки закон. И тај је закон морао бити повучен. А ми данас хоћемо да донесемо закон који ће удаљити из школе толико нашег дивног женског учитељског подмлатка, који тако успешно ради у нашим школама. Учитељице удате за неучитеље радиле су често пута боље него оне које су удате за учитеље, јер учитељ често замењује своју жену — учитељицу, а жена свога мужа, док она која је удата за неучитеља увек сама ради. А најжалоснија чињеница, браћо и господо моја, је ова. Кад се забрани једној учитељици која има двадесет до двадесет пет година службе да се уда за неучитеља, шта ће бити од ње у моралног погледу? Зар ће се таква једна учитељица моћи онда решити да се уда за неучитеља и да због тога остане без хлеба? Овим законом биће доведен у питање сам морал; нека ме извине поштоване даме, које су овде, а и сви остали, али, овде се овим законом иде на укидање нашег подмлатка и на уназађивање нашег становништва. Зар једна учитељица да се не сме удати за професора? Професор је као и учитељ. Они раде исти посао. Ако ове године буде донет овакав закон, друге године можемо очекивати опет такав неки закон, и тако ће се из године у годину поништити сва стечена права. Доношењем таквих закона и на такав начин ликвидираће се једно по једно право наших грађана, и не дај Боже да једног дана оваквим законима не ликвидирамо и ову земљу. Мене не чуди, господо, овакав поступак Министра просвете; вас можда да, али мене не, а знате ли зашто? Зато што он нема љубави према школи. Он нема нимало љубави према нашој школи, ни према основној, ни средњој, ни према стручној нашој школи.

Лете учитељи из краја у крај, премештају се као да нису чиновници, тако се не поступа ни са слугама. И кроз државни буџет и кроз овај закон свуда се ради консеквентно на томе, да се што мање пусти омладине у школе, тешком школарином оптерећује се сиротиња да се не би могла школовати. А знате ли зашто? Зато што наш Министар просвете мисли да је боље доћи до дипломе кроз ову Народну скупштину као 1935 године. Збиља рентабилније је свршити некакав абитуријенски курс и добити диплому овде. Ја се чудим што г. Министар просвете није разјуррио цео Просветни савет зато што му није нострифицирао диплому, која је у ствари диплома само једног енглеског трговачког курса. Ја мислим да би Народна скупштина после оваквог случаја могла да добије назив: Завод за добијање диплома.

Г. Министар унутрашњих дела такође нам је приредио лепих ствари са општинама. Ја нећу да о томе говорим, јер је говорено о томе исцрпно, и нећу сада да понављам да вас не бих замарао, само могу да кажем, да се овим нишло не на корист народа него да се ишло на корист кортеша. Ако би била општа државна потреба или за олакшање народу да се општине подвајају, ја мислим да не би било никога ко то не би оберучке примио. Г. Министар се потрудио да каже, да ће раздвајати и срезове и да ће стварати нове, и то је лепо али би далеко било боље да се г. Министар постарао за безбедност у срезовима да осигура ту безбедност по срезовима. По 30 грађана убија се у једној општини, а преко јавности не сме о томе бити ни речи. У другој земљи све би се тресло, владе би падале, парламентарне комисије би ра-

диле а код нас ништа, као да је погинуло 30 кокошију. И, господо, ко то ради? Раде органи јавне безбедности, ради срески начелник са својим особљем коме је наређено, како он каже, а ја не верујем у толику нискост, али он каже да му је било наређено да тако спроведе изборе. Наименовао је бирачке одборе од људи горих од хајдука, терао људе да гласају по наредби и крали гласове, па кад је народ поцепало лажне и фалсификоване спискове, онда је тражио гласачке спискове, па кад нису дали онда је побијено 30 грађана ове земље, од којих је било 6 мртвих а остало рањених. То господо, говорим зато, што је то било код мене али претпостављам да је тако исто и у осталим крајевима, само се ћути и ако се зна. Па, господо, може ли се тако ћутке прећи преко једног злочина, где је пало преко 30 грађана, и у место да се узму на одговорност они се данас шепуре пред истим народом. Ја не знам, господо, шта би могла та Влада да очекује од поштених посланика ове земље и ове Скупштине, зар и после оваквог незаконња она може да тражи поверење и да тражи потпору? Ја никада не бих био опозиционар по сваку цену ономе што г. Министар предлаже а што иде у корист ове земље, ја бих увек гласао за сваки паметан предлог, али, господо, кад је убијено 30 грађана, онда се, господо, не може преко тога прећи и ја не могу без револта да говорим о једној таквој Влади. И нека зна Народна скупштина, нека зна Краљевска влада, нека зна цела земља да се оваквим некажњеним убијањем грађана не само убија ауторитет државе већ се ствара дубоко незадовољство према држави. Комунисти не треба да траже друге боље сараднике од данашњих полицијских органа који некажњено масакрирају народне масе. (Пљескање на левици).

Ја морам на завршетку да напоменем једну чињеницу. Кад је овако велика гомила амандмана прошла и проћиће, жалим што у Финансиском закону нема никаквог овлашћења за г. Министра пољопривреде, којим би олакшао тешко стање насељеника на Југу. Држава их је населила али им није омогућила живот. Ја не кривим овога г. Министра, али жалим што није поднео један амандман, јер насељеници су настањени у име високе државне идеје: национализација и култивизација нашега Југа. То су све бивши ратници и држава не сме дозволити да они буду бедници. Они могу и смеју само достојно репрезентовати државу. Мора се водити рачуна и о томе: шта ће мислити будући ратници, шта ће мислити наша омладина кад види како се награђују бивши ратници. Да би неко могао бити добар бранич отаџбине, он тражи осигурање егзистенције своје породице. И омладина, кад види како се награђују ти ратници, тешко да ће да гине онаквог срца како су гинуле старе генерације. (Одобравање на левици).

Господо, после свега овога што сам изнео мислим да је закључак јасан и готов. Никад не бих могао да гласам за овакав буџет и за овакав рад Владе. (Пљескање на левици).

Predsednik Stevan Ćirić: Reč ima narodni poslanik -g. Miloš Rašović:

Милош Рашовић: Подносићи предлог буџета 1937/38 годину Влада г. др. Милана Стојадиновића поднела је и Предлог финансиског закона. Ми смо читав месец дана дискутовали на бази тога предлога, међутим јуче на препад добили смо сасвим

нов предлог Финансиског закона који уопште мења оно о чему смо дискутовали него чак дубоко задире у читаво законодавство, па чак и у оно законодавство које интересује наш народ у првоме реду, а то су закони по којима народ има да сноси разне државне дажбине.

Овим је, господо, Влада потврдила оно што сам ја у начелној дебати казао: да ми расправљамо на бази једног предлога Финансиског закона, који у суштини не постоји, јер је Влада у могућности да га без обзира на нашу вољу измени како њој буде конвенирало. Ето то се и обистинило. Ја сам том приликом нагласио још и то да смо ми изгубили морални ослонац да тако важна питања решавамо, јер смо се од бранилаца народних интереса претворили у заштитнике владиних интереса. То је овом приликом потпуно потврђено.

Ми нисмо били у стању да прегледамо а камо ли да уђемо у домашај свега овога што је у новом Финансиском закону унето, али смо од многих г. г. предговорника упознати донекле. Ја нећу да улазим у анализу тачке по тачке и на тај начин да понављам што се већ рекло, али ћу изнети неколико чињеница, којих се предговорници нису дотакли.

Прва господо и једна важна чињеница јесте, да Влада помоћу уредаба као кукавица јаје потура и прикрива срамне афере, којима су оштећени 24 хиљаде грађана са преко 90 милиона динара. Преко једне такве афере, господо, без иједног објашњења од чланова Владе, ја мислим да се лако не може прећи. Ви ту аферу гутате у обланди и ако се о њој нешто износило и по новинама.

Господо, у афери Феникс, којом је 24.000 грађана, међу које долазим најалост и ја, оштећено са 90 милиона динара нема одговорних личности. Како је то могуће да се грађани оштете са 90 милиона а да нема одговорних лица. Могуће је зато што се они, који су одговорни за то прикривају оваквим уредбама.

Господо посланици, један од г. Министара, одговарајући мени на оно што сам ја изнео у начелној дебати, казао је: Јесте, један од посланика је тврдио да су неки чланови Владе били чланови управе Феникса, међутим, то није истина. Они су били чланови управе у Бечу. Па то и јесте, господо. Бечки Феникс је крив за пропаст Феникса у Београду, а у управи тога Феникса у Бечу били су чланови Краљевске владе и то баш у данима кад су злоупотребе вршене, а нису били у управи онда кад су се јавиле последице рада кад су они били у управи. 1935 јавиле су се последице рада из 1931, 1932 и 1933 године, кад су они били чланови управе централе и кад су се те злоупотребе радиле? Са ове три уредбе Влада је прикрила целу аферу и одговорне личности. Ми знамо да се свака афера гони и траже одговорна лица па и кад су много мање суме у питању, а овде не само да се не траже одговорна лица, него се крију уредбама и постављају за спасиоце оштећених пријатељи господе; која су одговорна за пропаст тога друштва. То није никад било.

Још једне чињенице хоћу да се дотакнем. Ви се сећате да смо сви са овога места апеловали на Владу да поправи бедно стање извесних људи који су за ову земљу толико заслужни, да то нико не може оспорити. Ми смо тражили да се извесним официрима, који су пензионисани по старом за-

кону, тако да данас примају свега 1.400 до 1.500 дин. месечне пензије, поправе пензије јер мање примају на име пензија од њихових негдашњих поднаредника који су доцније пензионисани по новом закону. Међу таквим људима налази се и генерал Живко Павловић за кога сте чули ко је и какве су његове заслуге за нашу земљу и државу. Кад смо поставили то питање одговорено нам је да нема материјалних средстава? Зар кад је у питању да се отаџбина одужи својим заслужним људима, да им да оно што је њихово, може овако да се одговори а кад је у питању да се осигура рента од 5000 дин. месечно од државе људима који никакве заслуге за земљу и народ немају то се може и зато има сретстава. Ево видите из овог амандмана како се ради: „Изузетно од одредаба Закона о чиновницима од 31 марта 1931 године и Закона о уређењу Министарства иностраних послова од 25 марта 1930 године могу се у току 1937 године поставити на звање генералног конзула III положајне групе првог или другог степена и почасни генерални конзули који су се на дан ступања на снагу овог Закона затекли на томе положају а који су провели у том звању најмање 10 година.”

Шта значи ово господо? Значи да људима трговцима, који су радили за себе и за своје интересе, држава хоће да створи једну ренту од 5.000 динара месечно а онима којима држава дугује морално то не може. Зар није срамота да тако што примите, а да одбаците оно што сам малочас рекао, трговцима се може признати у године државне службе десет година за 20 година.

Кад би ти људи били способни за земљу и државу Влада би их, не газећи Чиновнички закон, могла поставити за посланике на страни, али кад то не чини, значи да нису ради способности ушли у дипломатску службу него само ради тога да им се осигура рента од државе.

Ето, господо, видите, како ви расуђујете и одлучујете о народним интересима, кад су у питању овакве две одлуке, једна која се односи на Живка Павловића и остале његове заслужне другове за отаџбину и друга која се односи на овакве људе, који немају никакве заслуге за земљу.

Треће питање, господо, о коме сам мислио да говорим, то је питање железница. Али, како сте то данас лепо могли да чујете из излагања г. Димитрија Вујића, који је за то и стручан и позван, ја вас са тим питањем више нећу замарати.

Ја ћу само по својој дужности још једанпут да нагласим, да је са оваквом саобраћајном политиком г. Спахо ударио глогов три у леђа Црној Гори. Он је Црну Гору економски осудио на смрт са оваквом његовом политиком. Ја жалим само што има на тој страни Црногораца, који помажу овакву његову политику примајући на себе грех и одговорност пред онима који су их послали да овде бране њихове интересе а који су се оглушили о највиталније интересе њиховог родног краја. (Један глас са деснице: Али се неће кајати!) Они може бити лично неће. (Један глас са деснице: И примиће ту одговорност.) Може бити.

Господо, најалост чули сте данас да су са овога места неколико посланика из Црне Горе, одавали признање Влади г. др. Стојадиновића за добра што је урадила за Црну Гору. Али ни један од њих није могао да наведе ни један једини доказ, што је то тако Влада учинила за Црну Гору.

Ја бих господо, само желео, да г. др. Милан Стојадиновић оде у Црну Гору да прими ту благодарност Црне Горе, (Пљескање на левици), али се бојим да то неће урадити, као што није урадио ни за време општинских избора.

Он је претседник бановинског одбора ЈРЗ, па ипак није отишао у Црну Гору. (Један глас са деснице: Како то?) Из благодарности. (Један глас: Па зар он нема никога? Зашто га бирају?)

Господо посланици, сматрам за дужност да са овога места као претставник, и то прави претставник свога краја, демантујем своје колеге, који су одавде одавали захвалност Влади г. др. Стојадиновића што је дала Црној Гори неколико вагона кукуруза. Није њих Црна Гора послала овде да просе за њу, него их је послала да заступају њене интересе. (Одобравање и пљескање на левици.) Послала их је да траже оно што је њихово, оно што су заслужили, оно што им припада а што им се не даје. То хоће и тражи Црна Гора.

Према овоме, господо, ја као што се само може очекивати од правог заступника интереса онога краја јавно осуђујем овакав поступак Владе према Црној Гори и указујем јој своје неповерење, уверен да тиме тумачим осећаје свих поштенних и честитих Црногораца. (Одобравање и пљескање на левици.)

Pretsednik Stevan Ćirić: Reč ima narodni poslanik g. Sekula Zečević.

Секула Зечевић: Господо народни посланици, у низу изненађења, и то само непријатних, Влада нам је и овом приликом приредила једно велико изненађење, тешко по последицама, које ће имати за наш привредни и уопште јавни живот.

Реч је о овогодишњем Финансиском закону, и о амандманима који су, у последњем часу, дотурени Финансиском одбору Народне скупштине, да их проучи и о њима поднесе свој извештај.

Лепо рече г. предговорник: као кукавица јаје! Да, ова Влада поднела нам је ове амандмане исто онако, као што кукавица протура своје јаје у туђе гнездо. И овај Финансијски закон препун је одредаба, које из основа мењају не само структуру овогодишњег буџета, него ће врло поразно деловати и на опште привредно стање наше земље.

Ако бисмо савесно хтели да проучимо све оно што овогодишњи Финансиски закон одређује или узаконјује, ако бисмо, као што смо дужни да чинимо, претресли не сваки детаљ него само генералне одредбе, нама би, господо народни посланици, требало цео месец дана проучавања и стручне дебате. Ту обилну материју ми смо, уз све то, морали да претресемо у Финансиском одбору за свега 10 сати дебате а пленарна дебата неће трајати ни толико.

Али, нажалост, — то је у стилу политике Владе г. др. Милана Стојадиновића, која је завела већ и пре тога једну врло чудновату праксу: да путем уредаба, којих је до сада издала преко 300, регулише цео привредни, културни, социјални и уопште јавни живот наше земље, покрај живог и здравог Народнoг претставништва, и покрај једне већине у томе Претставништву покрај једне ропски послушне већине, која изгласава од корице до корице све што јој се поднесе. (Приговори у центруму и на десници. — Одобравање на левици.)

Чим је дошла на власт Влада др. Милана Стојадиновића, људи који су поближе познавали водеће личности те Владе, забринули су се тврдећи да улазимо у једну еру распикућства, у један период у коме ће се трошити и давати и капом и шаком, у један период када ће се с леђа осиромашеног нашег народа почети да скида и последњи каиш. (Одобравање на левици.)

Доказ за то даје нам не само овогодишњи наш државни буџет, него и нови Финансиски закон, којим се земљи намећу нови, огромни намети, који се, господо народни посланици, пењу на милијарде.

Већ и у току буџетске дебате, говорници и са деснице и са левице довољно су јасно нагласили сумњу, своју тешку бојазан, да је буџет превелик према финансиској и привредној снази народа. То ништа није помогло, јер једна распикућска Влада, једна распикућска привредна политика, нема уво да чује, и нема смисла за онај тешки вапај који се разлеже по нашим убогим кривињарама, по нашим селима која немају ни хлеба, ни соли, ни светла, ни обуће. (Одобравање на левици и узвици: Тако јел!)

Ова Влада толико олако троши и расипа, да се ми у чуду морамо да питамо: докле ће тако и толико трошити, докле ће се растурати народна имовина. Е, али баш они који су највише позвани да подигну свој глас против тога, они које је народ послао да у овоме Дому заступају његове интересе, они који би требали да буду најбољи, легитимисани одраз народних жеља и потреба, ти ћуте, јер су предмет особите бриге владине, и јер се Влада брине да сваком од њих зачепи уста, а они за компензацију покривају све њене и фискалне и законодавне операције. (Приговори на десници.)

И док је тако, док се на једној страни растура, на другој страни удара се намет на вилајет, и заводе се тако несоцијалне одредбе, да се ми с правом морамо питати није ли већ дошао крај стрпљивости, није ли већ наступило време да се раскрсти са тим методама рада.

Једна од главних несрећа коју носи собом систем државног финансирања какав је код нас уведен, какав нарочито спроводи Влада др. Милана Стојадиновића, јесу таксе.

У току последњих неколико година ми смо са таксама били толико претерали, да никаква интервенција државе није била могућа, док се држава није осигурала таксама. У томе се ишло тако далеко да се за уверење о незапослености морало платити преко 120 динара таксених марака, да би се то уверење могло пуноважно искористити код државних установа а према одредбама разних закона и уредаба.

Видите, господо народни посланици, када човек мора да потроши 120 динара само за таксене марке да би доказао да је незапослен, т.ј. да нема никаква сталног прихода од личног рада, другим речима да нема од чега да живи, тај само за таксе треба да даде толику суму коју, у добрим приликама и када има могућности за зараду, може да заради једва за пет дана рада.

Сада, господо, по новом Финансиском закону и по одредбама које он доноси о повишењу такса, које су делимично повећане са 100% за уверења за доказ незапослености, мораће да се плаћа преко 200 динара, а ја вас питам, господо, како ће да

их плаћа онај, који нема од чега да живи и мора да вади та уверења, да би то доказао. Кад смо већ на таксама, сматрам за дужност да овде нагласим, да је мало држава у свету, које имају таксе овако високе као наше досадашње и да ће сада када их двоструко повисимо, да би само покрили ове године буџетске рупе, постати прохибитивне. Међутим, да баш те таксе изазивају отпор, изазивају оправдане протесте, изазивају осиромашење и незадовољство, више је него сигурно, а Влада г. др. Милана Стојадиновића имаће, ја сам дубоко уверен, и времена и могућности да осети шта то значи, када се и без тога превисоке таксе повисе још за 100%. Ми, разуме се, нећемо имати ништа против тога да Влада у пуној мери осети задовољство, које ће искалити народ на њу, јер је и право да га осети, и јер неко мора да понесе не само одговорност него и оно што се зове „народни одисај”. Али, господо, нама је жао земље, нама је жао овога нашег осиромашеног и напаћеног народа, коме је душа у подгрлац, и ми на време упозоравамо Владу и све меродавне факторе ове земље да се овај наш таксомански систем мора што пре укинути, јер таква финансиска политика води 100% осиромашењу, незадовољству и банкротству.

Није боље среће Влада др. Милана Стојадиновића била ни са предложеним амандманима, којим се уводи пореза на наследство. Ја не спадам међу оне, који су против увођења пореза на наследство, напротив ја сам имао част да пре мало времена у Скупштини предложим овај облик праведног опорезивања. Али то увођење пореза на наследство треба да буде извршено стварно, правично, практично и релативно привлачно па да се од њега може очекивати максимум користи. Ја сам н. пр. био зато да се приход од ових пореза употреби за обнову наше привреде, а не да се овај нови намет употребљава за текуће издатке. А зар је праведан један порез код кога власници некретнина имају да плате више порезе него они спекуланти, који држе вредносне папире, капитале на страни и томе слично?! (Повици: Тако је).

Ми знамо да у циљу привлачности и ефикасности овога пореза друге земље урачунавају у порезу за наследство управо одобравају порезе на наследство и оне суме које су још за живота дародавца дате у добротворне сврхе, јер се уз то још развија и смисао за добротворства и племенита дела. А нама је свима добро познато, да наш народ има и смисла и разумевања за остављање задужбина и легата и сви знамо шта је то до сада значило у нашем културном животу. Па реците и сами, господо, зар се смео поднети нама један овако важан закон и тражити да га проучимо, продискутујемо и изгласамо у овој збрци од амандмана. (Пљескање на левици).

Да је Влада г. др. Стојадиновића, и поред тога што у њој седи један Министар социјалне политике, који жели да буде активан, лишена сваког социјалног смисла, да она, управо рећи атакира, напада на све оно што би могло бити социјално, види се и из амандмана, којим се заводи бановинска трошарина на одећу и обућу.

Тај § 19 Финансијског закона, у ствари, заводи тежак намет на сељака и сиротињу, он је једна несоцијална мера, каква се до сада није појављивала пред Народном скупштином. Питамо се, господо, да ли је уопште могуће одредити трошарину по пару ципела а не по стварној вредности

њиховој. Ко је то видео, и да ли има игде у свету да се плаћа такса, односно трошарина на тако несразмерне артикле, да ће онај сиромаш који носи ципелу од 60 динара, морати да плати исто толику трошарину као и онај који носи луксузну ципелу од 500 динара! Али некоме од оних из наше државне администрације, који носи ципелу од 500 динара и који је у могућности да пази на шик и елеганцију, некоме је од њих пало на памет да и сељачке баканце претстављају изврстан предмет за оптерећење, јер се троше у маси, и он је не улазећи у суштину питања и не мерећи последице које ће то изазвати, одредио управо онолико, колико је Господину Министру финансија требало да макар привидно покрије и последњу буџетску празнину.

Кад ја, господо, говорим о трошарини ципела, напоменућу и то како је моје име синоћ на радију прослављено, и то на један доста оригиналан начин. Неки шаљивција из ове владине већине дао је преко радија објавити, како сам ја предлагао да се повиси трошарина на опанак, а да се снизи на луксузну ципелу, и како је тај предлог одбијен. (Гласови: Ко је тај?) Међутим, ја немам да се позovem на другога него баш на господина Министра финансија. Вероватно да је дотични шаљивција слушао кад сам ја у невезаном говору примећивао члановима владине већине, који су пре него што су дошли у пленум Финансијског одбора, снизили предложену трошарину од 1.— динара по пару гумених опанака, које израђује Бата, и кад сам поменуо да би било правичније спустити динар потрошачу на кожни опанак, који сељак више носи и који израђује ситни занатлија и који су опанци више употребљавани него гумени. Јасно је, дакле, да сам ја тражио снижење на царини и олакшање потрошачу кожног опанка, који се код нас највише носи, а ето видимо, како фалсификују и изврћу и те међусобне разговоре и у јавност протурују баш оно што је обрнуто, јер Влада хоће да своја недела пред народом пренесе на другога, у овом случају на мене, опозиционог посланика. Ето, господо, још једно изнешено кукавичје јаје. (Настају упадице.) Па синоћ је то било на радију, питајте Централни пресбиоро.

Господо, то не води добру. Таква трошаринска политика води равно у катастрофу, води у неминовну пропаст.

Нерационално трошење народне имовине видимо и код Министра просвете, јер ће се према Финансијском закону трошити на Универзитете и на велерадске потребе огроман износ од 70 милиона динара, док се за народно просвећивање треба да потроши само три и по милиона динара. Ја сам у дебати у Финансијском одбору тражио да се од четири учитељске школе из Моравске бановине једна пренесе у Херцеговину, у тај крај где се српски најчистије говори, и где има највише услова за једну такву школу, али то поред извесних обећања није учињено. И видите, господо, уместо да Министар поведе рачуна о стварним потребама народне просвете, он улаже и даље милионе на Универзитете, те тако подижемо кућу одозго.

Министар грађевина завео је у своје доба допринос за прекомерно искоришћавање путева, па како огроман број аутобусних предузећа, који је превозио или превози путнике, дугује тај допри-

нос и нема могућности да свој дуг исплати, тражио сам од Министра да се тога дуга ослободе. Међутим, и то није учињено.

Господин Министар не води рачуна да има бановина са површином од 30.000 км², као што је н.пр. Зетска бановина, а да свега има коју десетину километара железнице. Аутомобилизам је тамо једино модерно превозно средство, а држава га је оптеретила царинама, трошаринама, порезима, тако да је аутомобилизам у самом његовом почетку угушен.

Код ресора Министарства пољопривреде видимо да се све мање поштују закони, па се чак мењају и установе нашег досадашњег позитивног законодавства. Укидају се велике националне тековине које су нам некада служиле као дика, као понос демократије, као камен темељац, осигурања села и сељака. Овим се Финансијским законом ништи познати § 471, чије благотворно дејство би, на против, требало пренети и на друге наше крајеве. По нашем Финансијском закону, одредбе тога параграфа стварно су поништене, јер је Аграрној банци дато право да се може осигурати и на тим елементима, и тако је тај параграф постао играчка банкарских ћуди и других злоупотреба, којима је тешко сагледати крај и последице. На тај начин, Уредба о земљорадничким дуговима, т.ј. Уредба о регулисању земљорадничких дугова, која је решена с обзиром на интересе Аграрне банке а не с обзиром на интересе сељака и народне привреде, стварно је претворена у закон за заштиту интереса моћних пред слабијима.

Да би ова Влада и даље рушила основне политичке законе, као што је то до сада у неколико махова чинила, она, ево, и кроз Финансијски закон покушава да удари на наше најосетљивије место, она хоће да уништи наше најмање самоуправне јединице, наше општине. § 31 (в) који нам је Министар унутрашњих дела сервирао, каже:

„Овлашћује се Министар унутрашњих послова да у року од 6 месеци по ступању овог Закона на снагу а уз одобрење Министарског савета може уредбом спајати општине, створити нове општине разгруписавањем и одвајати поједина места од једне и придавати другој општини, изузетно од § 6 Закона о општинама. Хоћемо дакле, и овај једини Закон о тим малим самоуправним јединицама, Закон о општинама, да дамо Влади у руке да се може да уплеће у послове општина, наравно овде, из Београда, из наше славне администрације у Београду.

Ја се веома плашим да Влада не мисли на овај начин ударити на разгруписавање наших општина, па се нарочито плашим да то неће практиковати и у моме срезу, јер, господо народни посланици, ја сам уз помоћ народа противу воље ове Владе пре кратког времена спровео спајање четири општине у једну, па како Влада жели да опет две насилно раздвоји, то би се могла послужити овим овлашћењем. Изјављујем овим у напред, да народ мога краја ово неће никако дозволити, па ћу и ја овим силама радити да до овога не дође, а Краљевску владу већ унапред чиним одговорном за све што би се могло догодити.

Али Влада г. др. Стојадиновића треба да се покаже као једино спасавајућа, као незаменљива

и као Влада која све може и све зна на време да предвиди, то треба да буде Влада која ће и политички и привредно извући земљу из хаоса у којој се она данас налази. Ништа зато што наличје сасвим друкче изгледа и ништа при том када се стално иде из дефицита у дефицит. Ја сам вам у начелној дискусији приказао како изгледају некоја велика грандиозна решења која је Влада донела, на пример оно у питању подизања тешке индустрије у Зеници или у питању снабдевања Југославије бензином, и ви сте могли да видите како је јадна, како је мала и ни мало генијална и по државне интересе корисна решења донела та Влада.

У току претреса буџета у Финансијском одбору, Министрима су дате многе корисне сугестије, предложена многа корисна решења и они су изјавили, да ће се у ту сврху послужити Финансијским законом и амандманима. Такав је случај био и са Министарством шума и рудника. Да наведемо само један пример. У току дебате у Финансијском одбору, Министар шума и руда изнео нам је тешку и тужну слику наше политике пошумљавања, тврдећи да од десетогодишњег плана на пошумљавању, који почиње од прошлог лета, ни једногодишњи план није могао да оствари, јер му је недостајало нешто преко милион динара.

Не један милион, него и десетина милиона динара годишње треба да се троши на пошумљавање, јер покрај наше нерационалне и расипкућске шумске политике ми ћемо у најскорије време остати без шуме, а морамо мислити на будућност.

Онде, где се троше народне милијарде, могло је наћи места и која десетина милиона динара за пошумљавање, а могла је наћи места и одредба да, кад већ Министар шума долази сам на мисао да пошумљавање треба да се врши и преко школа, ђака и војске, пошумљавање изврши обавезна радна служба, и да се заводи обавезно пошумљавање.

Но, видите, господо народни посланици, Влада на то и не помишља. Уместо да преоријентише и реорганизује цео привредни живот, путем нових опробаних мера, уместо да даде потстрека за стваралачки рад она са сто на сто подиже таксе и тура руку у џеп грађана ове земље, ризикујући да једном, ипак, извуче празну шаку.

Ја хоћу још једном да поновим мисао, неколико пута јасно подвучену од стране еминентних претставника народних у овоме Дому. Привредна криза није преброђена, и ми још увек идемо у сусрет данима тешких криза и искушења, са непознатим последицама које могу бити врло тешке.

Са оваквом привредном и финансијском политиком, са оваковим начином државног газдовања, ми не можемо примити одговорност за ту и такову политику, за те и такове начине рада, и са страхом помишљамо на то у каквом ће тешком положају бити привреда наше земље, наше државне и народне финансије, у часу када ову Владу замени једна друга, једна истинска народна влада. (Одобравање и плескање на левици).

Pretsednik Stevan Ćirić: Реč има Министар физичког васпитања народа г. др. Rogiћ ради личног објашњења.

Ministar fizičkog vaspitanja naroda dr. Josip Rogić: Gospodo narodni poslanici, narodni poslanik g. dr. Vojislav Došen u svome govoru u dva maha dotakao se i moje ličnosti i ustvrdio je, da je u Banatskom Karlovcu, Sreza belocrkvanskog, prilikom opštinskih izbora pobjedila opoziciona lista na čelu sa dr. Mijatovićem, bivšim opštinskim lekarom; i da je usled toga vlast preduzela progon, čak šta više ustvrdio je, da je vlast inscenirala jedan sudski progon zbog pobačaja protiv toga lekara.

Na ovo tvrđenje čast ma je izjaviti, da prilikom opštinskih izbora u Banatskom Karlovcu nije pobjedila nikakva opoziciona lista, već je pobjedila građanska lista, za koju su glasali 90% naših najboljih članova Jugoslovenske radikalne zajednice. (Prigovori na levcu.) Ta opština je čisto nemačka opština, u kojoj opozicija apsolutno nema nikakvog korena; tamo postoji samo organizacija Jugoslovenske radikalne zajednice, a građanska lista nastala je iz čisto personalnih motiva, nikako političkih.

Što se tiče druge tvrdnje narodnog poslanika g. dr. Došena, da se ja nisam brisao iz Advokatske komore u Novom Sadu, to mi je čast izjaviti ovo: da je Advokatska komora u Novom Sadu odmah nakon toga što sam ja postao aktivan član Kraljevske vlade dostavila meni jedno rešenje u kome stoji jednostavno da se ja brišem iz imenika Advokatske komore u Novom Sadu. Pošto to rešenje nije bilo na zakonu osnovano, zato što meni Advokatska komora ima da da rok od mesec dana, da ja javim u tome roku Advokatskoj komori: da li želim da ostanem advokat, ili da zadržim položaj aktivnog Ministra, ja sam se žalio protiv tog rešenja Advokatske komore, i Kasacioni sud je svojim rešenjem poništio odluku Advokatske komore, i uputio je Advokatsku komoru da po zakonu postupi. (Glas sa leve: Jeste li Vi još advokat?) Pošto se ta stvar nalazi sada u toku, sub judice, ja, kao pravnik, moram da čekam konačno rešenje, i čim mi to konačno rešenje bude dostavljeno, ja ću postupiti samo onako kako zakon propisuje. (Glas sa leve: A Vaša kancelarija radi!) Kako u prvom slučaju, tako ni u drugom slučaju, apsolutno nije bilo na mestu da g. dr. Došen spominje ovde moje ime, i ja odbijam sve invektive učinjene od njegove strane, da vlasti vrše neke progone protiv naših političkih protivnika. Jer, gospodo, g. dr. Mijatović, koji je bio nosilac opozicione liste, moj je lični vrlo dobar prijatelj, a postupak protiv njega vodi se eks ofo, pošto je u pitanju bio jedan pobačaj, i jedna siromašna žena, koja ima petoro dece, usled tog pobačaja je umrla. Stvar se nalazi kod suda, i ja mislim da nije korektno da se iznašaju stvari koje se nalaze kod suda, dok sud ne kaže svoju poslednju reč.

Ja molim gospodu narodne poslanike, da izvole primiti ovo moje objašnjenje k znanju. (Odobravaње u centru i na desnici.)

Pretnednik Stevan Ćirić: Reč ima narodni poslanik g. dr. Ivan Jančić.

Dr. Ivan Jančić: Gospodo narodni poslanici, za predloženi Finansijski zakon podneto je od strane g. g. narodnih poslanika približno 350 amandmana. Taj neobično veliki broj amandmana znači da je naše zakonodavstvo nepotpuno, nejasno i nedostatno, i da narod i pojedinačni slojevi i pojedinci od toga stradaću. Bilo bi poželjno da se uklone ili barem umanjne te nezgode predloženim amandmanima. Međutim, primljeni su samo Vladini amandmani, koji se pak ne

odnose na dopune i izmene postojećih zakona, u korist naroda, već na njegovu štetu, koji ne poništavaju nepravde i ne umanjuju narodu nametnute terete, već se odnose na razna ovlašćenja. Ministrima i Vladi, i uvadaju nove poreske terete, nove takse i nove trošarine, ili povišuju već postojeće javne dažbine, koje tangiraju naročito najsiromašnije slojeve, te im tako otežavaju traženje njihovih prava pred vlastima.

Očekivali smo i nadali smo se mi, koji smo podnosili razne amandmane, očekivali su se oni koji su ove amandmane želeli i tražili ih, da će biti barem najbolje nepravde ispravljene, a dočekali smo sa Finansijskim zakonom baš obrnuto: ne ublažuju se tereti, ne ispravljaju se nepravde, već se uvadaju i novi tereti, nove takse, nove trošarine onima koji su već sasvim iscrpljeni.

Uzalud tražimo u budžetu i Finansijskom zakonu mere za poboljšanje naše poljoprivrede, za koju se u toku poslednjih 25 godina ništa nije učinilo, te je, prema statističkim podacima danas ona na istom nivou kao što je bila pre 25 godina, dok su sve susedne države, u koje smo izvažali viškove naših poljoprivrednih proizvoda, onoliko napredovale te digle poljoprivrednu produkciju na hektar u takvom obimu, da su od nas potpuno nezavisne, a mi smo izgubili naša tržišta.

Javnih radova takoreći nema, bar u koliko je u pitanju Slovenija, koji bi radovi oživelu privredu i pružili mogućnost zarade nezaposlenim.

Isto tako ništa nije učinjeno za državno činovništvo i penzionere, ma da je Vlada obećavala raznim deputacijama povišenje mizernih plata i izgovarala se da sve to zavisi od Narodne skupštine.

Zanatlije propadaju, pošto zbog opšteg siromaštva stanovništva nemaju posla, te ih ubija konkurencija stranih preduzeća. Trgovina životari, a izvozna trgovina u koliko je zaposlena, bori se sa najvećim teškoćama u platnom prometu i živi u neprestanoj nesigurnosti, tako da će usled nestabilnosti stranih valuta izgubiti svoje zarade i dobiti, a eventualno i svoj kapital.

Naši zakoni ostaće dakle onakvi kakvi su bili dosad, pa će prema tome narod i dalje morati da strada i stenje pod nesnosnim teretom javnih dažbina i nameta, dok će Vlada i dalje vladati onako kako ona smatra za dobro partije kojoj ona pripada.

Ovako se međutim ne sme produžiti, nego je dužnost Vlade da računa o željama, potrebama i zahtevima naroda, koji proizilaze iz podnetih joj amandmana, smesta odredi stručne i zakonodavne komisije, koje će na osnovu predloženih amandmana izraditi dopune i izmene onih zakona koji su već na snazi, i tako isto izradi projekte i onih zakona koji još nisu doneti a koji su takode hitno potrebni, s tim da se oni odmah imaju da podnesu Narodnoj skupštini na odobrenje.

Iskustvo nas uči, da je rdav zakon u rdavim rukama još nesnosniji, još nepotpuniji, još nejasniji. Ima slučajeva, da su poreski obveznici na osnovu podnesenih žalbi bili za jednu ili dve godine delimično ili potpuno oslobođeni od plaćanja poreza, ali ipak su im u smislu čl. 149 Zakona o neposrednim porezima naplaćene kamate od kamata i to od onog ranijeg razreza poreza, od čijeg su plaćanja docnije posle njihovih žalbi delimično ili u potpunosti oslobođeni.

Uz to njihove pretstavke i žalbe protiv naplaćivanja kamata od kamata od poreze, od čijeg su plaćanja bilo delimično, bilo u potpunosti oslobođeni, bile su uzaludne a isto tako i njihove molbe da im se

neopravdano naplaćeni iznosi vrate ostale su bez uspeha.

Da uzmemo još jedan slučaj. Po čl. 151 Zakona o neposrednim porezima egzekutivni troškovi za dostavljene pismene opomene kao i za popis stvari kod poreskih zaostataka koji prelaze 10.000 dinara, iznose ukupno 3%.

Mnogi poreski obveznici došli su usled privredne krize u nemogućnost da odgovore svojim obavezama, te su bili prinuđeni da do krajnje mogućnosti ograniče obim svojih poslova. Jasno je bilo, da će zbog toga razrez poreza za tekuću godinu biti znatno manji nego u prošloj godini. Međutim, šta se desilo? Ma da su poreski obveznici upozoravali poreske vlasti na pomenute okolnosti i fakta, te ujedno molili da im se odobri produženje roka plaćanja do definitivnog razreza poreza za tekuću godinu, njihovim se molbama nije išlo u susret, šta više poreske vlasti uzele su u popis mnogo veće sume no što je bilo zakonom predviđeno i to na podlozi prošlogodišnjeg poreskog razreza, i tako se desilo da su nekim poreskim obveznicima naplaćene za izvršne troškove neverovatne sume novca, koje se penju čak do trećine definitivno razrezanog poreza. Uprkos tome poreske vlasti neće da te sume otpišu niti da ih uzmu u račun prilikom naplaćivanja poreze, i ako za naplatu svih iznosa ne postoji nikako zakonsko opravdanje. Sve te nepravde mogle bi se bez velikog truda, kratkim putem ukloniti ako bi se član 151 Zakona o neposrednim porezima izmenio tako, da bi se smatralo kao poresko dugovanje celokupni definitivni razrez poreza poreskih obveznika za dotičnu poresku godinu.

Takvih i sličnih slučajeva nepravednog naplaćivanja poreza od strane pojedinih poreskih vlasti ima bezbroj. Nije potrebno biti pravnik, već sam zdrav razum svakome kaže, da su to nepravde, koje oseća najjače onaj koji mora neopravdano da plati. Takve nepravde ne bi smele da se dešavaju pošto one oduzimaju narodu poverenje u pravdu kao i u poštenje i objektivnost državne uprave.

Govoreći o poverenju u pravdu, moram da se dotaknem postupanja Vlade za mnogobrojna raspuštanja opštinskih odbora i odbora raznih javnopravnih institucija.

Kad se pomisli, da su i onako bili opštinski izbori predviđeni za jesen 1936 godine, zašto je onda bilo potrebno, da se u toku godine 1936 raspuste desetine opštinskih odbora. Političke strasti time su se mnogo raspalile, osim toga iskrsele su lične mržnje i osvete. Umesto stišavanja strasti možemo i moramo konstatovati raspaljivanje strasti naročito s obzirom na to, što u mnogim slučajevima nisu postojali ni stvarni ni objektivni razlozi za to. Dozvolite mi da navedem samo jedan primer.

Potpredsednik neke opštine u Slovenskim Goricama dozvolio je svome bratu, da uzme iz njegove šume dvojica kola granja. A pošto su seljaci baš u isto doba popravljali svoj opštinski put, brat je ovo granje poklonio za popravku puta. Ni potpredsednik opštine ni njegov brat nisu ništa tražili od opštine, a pošto je Banovina htela razrešiti i toga potpredsednika, pozvao ga je banovinski revizor u opštinu, da potpiše izjavu, da mu duguje opština za granje, koje je dao njegov brat 70 dinara. Kada je potpredsednik to odlučno odbio, revizor je i pored toga poslao još naročitog izaslanika tome seljaku u kuću, da potpiše takvu izjavu. I ako je i tome to odbio, on je razrešen kao opštinski dobavljač sa motivacijom, da ima pravo tražiti od opštine 70 dinara.

Da je takvo opravdanje pravno nemoguće, a moralno za svaku osudu, proizlazi iz gore navedenih podataka.

Kao opštinski odbori tako su raspuštani i odbori raznih javnopravnih institucija.

Gospodo, zašto sam ovo kazao? Zato pošto se iz amandmana g. Ministra za socijalnu politiku vidi, da postoji namera da se raspusti još više zakonito izabranih odbora.

Gospodo, ja sigurno nisam ni u čemu preterivao u svome govoru u načelnoj debati, a ne preterujem ni sa ovim svojim govorom, pošto je jedino moj cilj dobiti naše otadžbine. S toga skrećem Vladi pažnju da prestane sa bespotrebnim i ničim opravdanim raspuštanjem odbora raznih javnopravnih korporacija, pošto se njime samo povećava lična mržnja, međusobne srtasti, te se sprema teren za razorni rad raznih prevratničkih elemenata.

Čuvajte se, gospodo, da ne oduzmete narodu veru u pravdu. To bi se moglo strahovito osvetiti.

Gospodo, u toku načelne i specijalne debate mnogo je govoreno i diskutovano o protivzakonskim otpuštanjima iz službe, o bespotrebnim i neopravdanim premeštajima i prevremenim penzionisanjima državnih službenika.

Mene ova debata nije zadovoljila, pošto je kulminirala samo u dobacivanjima sa jedne i druge strane: koji je režim otpustio, penzionisao i premestio veći broj državnih službenika i koji je režim razrešio veći broj opštinskih odbora i odbora raznih javnopravnih institucija.

U tom pak, gospodo, ne sastoji se suština toga problema, koji je poslednjih godina postao naročito aktuelan, i koji uzima sve veći razmer, već je biće ovog problema život i egzistencija stotine i čak hiljade državnih službenika i njihovih porodica.

Smatram da imam, osim navedenoga, još naročitu legitimaciju da govorim o tome problemu, pošto sam januara 1934 godine nakon 24 i po godine provedene u državnoj službi, penzionisan, mada za sve vreme svoga službovanja nisam zgrešio ni najmanju neko-rektnost ni neurednost, i da me mnogi od braće Srba znaju po mom radu u godinama 1931 i 1932, kada sam pomagao organizovanje državnih tužioštava, a delimično i sudova po novim zakonima. Prema tome, nisam znao zašto sam penzionisan a protivu mene nije poveden ni disciplinski ni ma kakav drugi postupak, kao što je to predviđeno Činovničkim i Krivičnim zakonom. Da nisam uoči samoga dana penzionisanja od strane vlasti, kojoj sam bio podređen, telefonski obavestjen, ja bih iznenadnu „zgodnu“ vest saznao tek sutra dan iz novina, a ne bih ni sam niti bi ma ko drugi mogao da joj poveruje. Najbolji dokaz tome je činjenica, da osim onog jednog ili dva lica koja su na mom penzionisanju radila, niko nije hteo da poveruje u ono što je ipak bila istina.

Ono isto što se desilo meni, desilo se i onolikim činovnicima, — njihov broj ide na hiljade, — za vreme sadašnjeg pa i ranijih režima. Takav postupak je međutim protivzakonit i ruši i gazi najosnovnija prava čoveka i najsvetija načela pravde. Svakom radniku, pa bio intelektualac ili fizički radnik, mora se preno što se otpusti dati otkaz službe. To je izrično propisano svakim zakonom, pa i Zakonom o državnim činovnicima. Po § 189 toga Zakona najteža disciplinska kazna jeste otpuštanje iz službe, druga za njom je najteža kazna penzionisanja, a treća najteža premeštaj. Zatim dolaze još druge blaže disciplinske kazne.

Penzionisanje i premeštaji državnih službenika su prema tome kazne. Osnovno načelo svake kazne, međutim, jeste da svaki kažnjenik prethodno bude saslušan te da mu se pruži mogućnost odbrane. Tako se i postupa sa najtežim zločincima i svaki ima zakonsku mogućnost i pravo da se brani.

Šta više zakon ide dotle, da nalaže sudovima, da moraju najtežim zločincima postaviti zvanične branioce, ako krivci nisu u stanju ili neće da ih uzimaju sami. Tako se dakle postupa sa zločincima.

Državnim službenicima se međutim ta mogućnost ne pruža i ako je zakonom propisana. Državni službenici su dakle u gorem položaju nego veleizdajnici, špijuni, ubice, razbojnici itd.

Niko mi ne može prigovoriti da ima razlike u konačnom efektu kazne. Naprotiv, državni službenici, usled izrečenih otpuštanja, penzionisanja i premeštaja, nalaze se u gorem položaju nego zločinac koji je kažnjen kaznom lišenja slobode. Egzistencija otpuštenog, prevremeno penzionisanog i premeštenog činovnika je često puta uništena, a uništen je i opstanak njegove dece, dok egzistencija mnogih zločinaca, koji su osuđeni na kaznu lišenja slobode, uopšte ne dolazi u pitanje. Kakvog zanimanja da se prihvati, na primer, nakon devet i po godina službe, otpuštena učiteljica sa nezbrinutim detetom?

Za fizički rad je nesposobna, niti ga ume da radi, a druge službe neće moći da dobije. Šta joj još preostaje? Neću da kažem što mislim, naime da joj preostaje samo revolver. To treba da imaju pred očima oni koji nesavesno i nezakonito otpuštaju, penzionišu i premeštaju državne službenike, kao da su to neke mrtve figure na šahovskoj tabli. Ne, gospodo, to su živa bića, koja imaju isto tako kao sva ostala pravo na život, naročito isto tako kao oni, koji ih premeštaju, a naročito imaju pravo da se i prema njima primenjuje Zakon onako kako se primenjuje i prema svim drugim državljanima.

Gospodo, čuli smo ovde u Skupštini, da se ovakve odluke, uperene protiv državnih službenika, opravdavaju krilaticom „ispravljanja nepravde”. Objektivno uzevši, to nije tačno, — da ne upotrebim mnogo oštrij izraz.

U čemu se sastoji ispravljanje nepravdi? Samo u dve tačke:

1) da se onome, koji je bez krivice, iz političkih razloga ili niske lične mržnje ili osvete otpušten iz službe, penzionisan ili premešten, da zadovoljenje i

2) da se onaj, koji je tu protivzakonitost izvršio, pozove na odgovornost po propisima Zakona i da se po propisima zakona i na osnovu zakonito sprovedenoga postupka kazni.

Drugih ili drugačijih načina ispravljanja učinjenih nepravdi nema, a što bi se više učinilo od toga, opet je nova nepravda. Na taj način ranije učinjene nepravde povlače za sobom sve nove i nove nepravde. Broj službenika, koji se otpuštaju, penzionišu i premeštaju, stalno je u porastu. G. dr. Veble koji pripada JRZ, a kome zbog toga morate vi iz vladine većine da verujete, izneo je neverovatne cifre i to samo za Sloveniju i ako iznose one mnoge više. Jednako a delimično još i gore stoji stvar u drugim banovinama. Čuli smo u Skupštini i čitali u stenografskim beleškama takve stvari, da se moramo ozbiljno zapitati i razmisliti, da li je zbilja nešto ovako moguće u jednoj pravnoj državi.

Gospodo, vi koji niste bili niti ste državni službenici — radi lakšeg razumevanja. — stavite su u položaj, da dobijete nekog dana sasvim neočekivano,

kao grom iz vedrog neba, odluku, da ne smete više da radite na svome imanju, da ne smete više u vašem oboru da gajite vašu stoku, ili da zanatlija ili trgovac ne sme više obavljati svoju radnju, ili da primi advokat ili javni beležnik odluku, da ne sme da vrši svoje zvanje a da sve to ni na koji način ne može da izbegne. Protiv ovakve odluke nema pravnog leka. Sa tim se morate bezuslovno da pomirite i ako ostanete na svome imanju ili u svojoj radnji ili u svojoj kancelariji samo jedan ili dva dana preko određenog vremena, već vas primeti budno oko policajca, koje vas uvek prati, odmah je dostavljena prijava, što niste smesta napustili vaše mesto. Uzalud će biti vaša odbrana da ga niste mogli napustiti, pošto niste mogli odmah regulisati vaše službene obaveze. Tako vam se može desiti najzad i to, da iskusite povrh svega još i policijsku kaznu.

Šta da se čudimo onda, ako pogodeni padaju u očajanje, skaču kroz prozore ili pribegavaju revolveru i oduzimanju sebi živote, jer im je to jedini izlaz?

Naprotiv, treba se čuditi i diviti otkud u njih ima još toliko moralne snage, toliko savesti i odgovornosti, da ne pribegavaju nepisanim zakonima pravde, samozadovoljenja i krvne osvete. A ja kažem samo jedno, kogod oseća to onako kako osećam ja, ko nije slep i vidi, kakve posledice povlače za sobom navedene odluke i mere i kogod zna, da je moral posle rata strahovito pao, taj sa strahom očekuje dela očajnika.

Zaustavite jednom, gospodo, vi koji imate tu mogućnost, ovu lavinu ličnih persekucija, dokle još ima vremena te nije dockan. Ali je već krajnje vreme, pošto se broj nevinih žrtava strahovito množi.

S druge strane merodavni treba da vode računa i o tome, koliko teške milione koštaju državu ti premeštaji i prevremena penzionisanja. Ti prosipani milioni radaju samo zlu krv i povećavaju bedu, umesto da koriste našem siromašnom narodu, koji u mnogim krajevima nema ni vode, da ne govorim o drugim životnim potrebama.

Pitam se, da li se svi oni, koji su prouzrokovali toliko zla, i čiju savest tereti propast tolikih egzistencija i koji su uništili toliko državnog imetka, osećaju odgovornim pred svojom savešću, pred zakonom i pred narodom? Da li se ne boje, da bi se prolivene i isplakane suze osvetile njima i njihovoj deci? Da li se ne boje, da će ih pogodeni i narod zvati na odgovornost i tražiti od njih, da polažu računa o svome radu? Ovakve presude su, kao što nas uči istorija, mnogo puta suviše teške i okrutne.

Netačno je, međutim, tvrdjenje i mišljenje, da su za sve krivi samo Ministri. Formalno doduše jesu, i to u toliko, u koliko potpisuju dotične odluke; ustvari međutim nisu, pošto je to običajno i u većini slučajeva delo podređenih nadležnih organa i političkih spletkasa. (Odobranje na levici). Ministar najzad mora da se pouzda u izveštaje svojih podređenih organa. Ali se on na tu činjenicu može oslanjati samo dotle dok nije obavešten i informisan o pravoj podlozi i o pravoj pozadini. Ako dakle krivimo ma kojeg ministra kojeg bilo režima, za protivzakonita otpuštanja, penzionisanja i premeštaje državnih službenika, videćemo da često puta nije krivica do ministra već do referenta za dotičnu banovinu.

Verovatno znamo to mi svi iz Slovenije, ali iznad svake sumnje zna to većina, da bi poslednje mere u resoru Ministarstva pravde izgledale za Sloveniju mnogo gore, da nismo dobili sadašnjeg Ministra pravde.

Na kraju svog govora, gospodo sa desnice, želim primetiti samo ovo, da li ste pomislili, šta će biti, ako ste vi sa ovim budžetom i ovim Finansijskim zakonom spleli bič protiv samih sebe?

Gospodo, iz sadržine moga govora možete zaključiti, da ne mogu da glasam za ovaj budžet. (Živo odobravanje na levisi).

Potpretседник Franjo Markić: Reč ima narodni poslanik g. Milenko Glišić.

Миленко Глишић: Уважена господо, другови и колеге, на овом завршном нашем послу рад бих био ја да донесем нешто, ако могу, какве користи.

Ми смо радили цело ово време и старали се, колико је било могуће, да би учинили нешто добро, и да бисмо се одужили нашој заклетви, а да би смо се одужили и нашим бирачима и нашој држави.

Мени изгледа да ми малко овде, право да вам кажем, доносимо једну пресуду, тежу него што би требала да буде. Буџет је, по мом мишљењу, као што сам рекао и први пут, велики, и ја се бојим да ми пред народом, пред бирачима и пред својом заклетвом не будемо на кривом путу.

Јер, што се каже, ми овде ништа друго не претстављамо него један велики народни суд, а ја мислим да томе великом народном суду када падне једна ствар у део, треба да је поштено пресуди.

Ја мислим оно што треба кући то мора и да се да. Држава мора имати своје дохотке и своје приходе. Ја нисам био никад против тога, да се има да држави оно што је потребно и што је прече од мене и моје куће Али сам, господо, исто тако био увек за то, да се брани и помаже нејач.

Ја ћу сада да пређем на ствар. У овој завршној фази имали смо ваздан неких ствари, које нисмо у пленуму могли да испитамо и лепо о њима да сазнамо, да би благовремено могли дати своје мишљење и своје савете. Зато сам сада устао да проговорим на овоме месту и да у последњем моменту, ако се може нешто поправити и спасти, да гледамо да спасемо.

Господа колеге говорили су овде о једној тачци која се тиче надлежности полицијских власти према општинским управама. Ја сам био и у Финансиском одбору и слушао сам предлог заступника г. Министра унутрашњих дела, који је био отсутан, у моменту, док се није ствар развила онако, како се после хтело. Ја сам за то да сваки има своје одређено место: суд своје, полиција своје, а општина своје. Ништа горе нема, него вршљати по туђој кући, јер у туђој кући не знате где је газда и врло рђаво ћете се провести. Ја нисам, господо, за то да се општински судови међу полицијске самовољнике, јер то може рђаво утицати не само на једној страни на оне који управљају земљом, да им буде добро, а на другој страни да буде лоше, него може да буде и контра. Ако је данас један капетан приврженик једне владе, чиниће за њих, а ако не буде сутра та влада већ друга, опет ће он то чинити. Ја нисам за то да се дају та овлашћења полицијским начелницима да могу по ћефу и како хоће вршљати по туђој кући. Општина није ништа друго него наша самостална кућа и ми знамо шта је у нашој кући најбоље. У нашу кућу не треба да се мешају ни комшије а камоли капетани! Ја нисам много млад ни много стар, знам како су се времена мењала и знам како су полицијски органи одигравали све ствари и како

су тиме чинили и Влади и држави а и појединцима штете. Ја сам за то да општинска управа као домаћинска кућа остане апсолутно недирнута и да сама собом ради. Ако управа добро ради, народ ће то да благослови, а ако не ради добро осудиће, а не сутра да дође срески капетан, који није способан ни да буде жандармеријски наредник а камо ли капетан, па да вршља по општини. Ви знате каквих све имате капетана, који дођу па кажу: овога ћу сменили а онога наместити. Одкуда он то зна боље од мене у мојој кући. Ја то боље од њега знам. Зато ја молим све пријатеље да то не буде, јер ће се то сутра и вама десити.

Ја молим г. Министра да се то некако поправи у последњем моменту и да се начелницима не да та могућност. Ја ћу бити слободан, зато што то мене жуљи, да вам наведем један пример. Ја сам био дуго година претседник општине, кад је било у прво време гласање јавно, као што се гласа и данас, па је после преокренуто у тајно гласање. Ја знам шта су радили полицијски чиновници тада, а шта раде данас. Друга је ствар један старији човек, као што је чика Стева, а друга младић, који игра футоала. Старији не човек друкчије водити кућу, а друкчије младић. У моме срезу постоји срески начелник и ја верујем да се он отео и од Бана и од Владе и од свакога решења и закона и ја верујем да ће једнога дана послати депешу и казати: треба ми толико и толико жандарма да то умирим, и неће се ништа стидети што ће пасти 30, 40 или 50 жртава ни кривих ни дужних. Ја мислим, да он не би требао да има то право и кад га не би имао, не би било тога зла. Код мене се одиграо случај, да је срески начелник кажњавао све људе који нису гласали за листу за коју је он хтео да се гласа. Биле су две листе, обе су биле ЈРЗ, а за једну је хтео да учини да је боља и да се за њу гласа, али није победио са том листом. Он је од тих људи који нису гласали за ту листу, узимао и кажњавао их по 100, 150 и 200 динара и на тај начин газдио закон. Ја знам да то од њега није тражила ни Влада, ни Бан, него је он то сам тако чинио на своју руку. Он чини лажне и фалсификоване спискове и подноси их суду, да му их суд овери. Он је тако уписао у списак једнога који је био у душевној болници. Кад му се даје то и такво право, онда он може једнога дана да ухвати за уво и деловоћу или одборника и да га избаци. Ја бих вас молио да се поради на томе, да се од тога ослободимо.

А сада остављам тога фамозног начелника Гвозденовића, кога познају људи и овде и који наноси само штете а не користи овој Влади.

Ја ћу сада да пређем на друге ствари. Господин Министар је унео, да се таксе на молбе повећају, и то оне од 5 динара на 10 динара, а од 20 динара на 40 динара. Ја мислим да би то био један грех. Већина нашег света која нешто моли, сиромашна је, то су обично мали ситни људи и њима је онако тежак овај живот. Ја мислим да би зато ове таксе требале да остану како су биле, јер је тим ситним људима и онако доста тих разних такса, нека ме извину господа свештеници, доста им је и бира, те оно, те ово, тако да оно не може да сноси све то. (Др. Војислав Јањић: Па није ту само бир, има још ту других такса.) Е, па зато сам баш и казао да није само бир него да има оно и ово, и да је баш ситан мали свет много преоптерећен. Ја верујем у добру намеру госпо-

дина Министра финансија, да је он хтео, да хоће, и да је он имао вољу као добар домаћин у кући да гледа, што но се каже, да гости буду што боље угошћени и да буде све у реду, али није довољно обавештен, нису га обавестили и није му дато довољно материјала, па се он спустио на оне ситне ствари да прибире, а није се спустио на оне велике где би могао да прибире. Ја сам за то да се то повећање такса за молбе брише, и да се начини онако као што је било, јер ево ако пљунеш негде на улици, треба да платиш 20 динара, ако нешто тражиш, опет 20 динара. Онда је боље да у неку фабрику, на чијим вратима пише да има један милион динара обртног капитала, а у ствари га има 50 милиона, боље је да тамо наместимо једнога или двојицу, него да казним онога који пљуне на улици са 20 динара, боље је да онога стражара који то кажњава наместимо код Тате и Бате, код оних великих картела где се прави дневни пазар од 150 до 200 и више хиљада динара, и да ту наместимо људе а не да од тих несрећника малих купимо динар. Ми од тих малих несрећника и од те сиротиње узимамо динар по динар, као оно у цркви кад се збирају стопарчићи, док међутим ми треба да се кренемо на ону другу страну, на оне велике. Ја сам баш ономад говорио о Бати и казао како је он пријавио за порезу свега 140 хиљада динара. Па, господо, да ли је то доста да он свега толико порезе плати. Он један изради обуће много више него ли све друге занатлије у нашој земљи и док те наше ситне занатлије немају пара да купе својој деци хлеба и хаљину, дотле он, који је својом обућом преплавио целу нашу земљу, плаћа свега 140 хиљада динара! Па да узмемо истога „Тату“. Тај исти „Тата“ пријавио је капитал своје радње свега 1 милион динара, док ја верујем да је ту унет капитал од 30 милиона динара. Он данас ради више него ли сви наши трговци по чаршији који пропадају, чије се радње затварају и чије се ствари продају. Ту, на ту страну, треба Министар да се окрене, и ту треба да потражи сретства за државну благајну, а никако од ових ситних занатлија и наших трговаца, који се једва могу да изхранјују. Ја знам шта мени жели тај Бата и шта ми је баш и поручено с његове стране, али ја сметрам да бих учинио грех ако не бих овде говорио овако као што мислим и осећам, јер сам ја за то готов и свој живот да дам. (Одобравање). И ја сам за то, да у нашу земљу дођу капитали са стране, али не да нас пљачкају и да доводе наше ситне занатлије и наше мале трговце до просјачког штапа, него да рале са једном пристојном зарадом. Ми треба да будемо сложни па да ударимо на њих и да их измеримо колико су дугачки, па толико и да исечемо. Ја ћу да вас замолим да ме извините, што сам вас заморио овим својим говором и што ћу вас још мало сада заморити.

Ви сви знате, господо, зашто је у Русији дошло до стања у коме се она сада налази. До тога је стања тамо дошло зато, што у Русији није било средњега сталежа, што није било оне алке која је имала да повеже цео народ, више и ниже сталеже, и да их тако држи све у једној хармонији. Тога је међутим код нас било, нарочито пре рата, јер смо ми имали тада своје мале поседнике који су чинили ту везу и то је био онај гранит камен који је давао отпора на свима странама. Господо, ми о томе треба да водимо рачуна и не треба да допустимо да нас једнога

дана и у нашим варошима по унутрашњости преплаве странци, као што су нас преплавили овде у Београду.

Ја сам за то, браћо, да се мало обрнемо и на тог ситног занатлију и ситног трговца. Они представљају ту спону тај ланац између нашега народа и интелигенције и они су вечито били та спона. Зато вас молим, да сви настанемо и помогнемо г. Министра, а и ја ћу га помоћи ако буде узео у заштиту тога малог човека, нашег занатлију и трговца. Не треба, браћо, за љубав неких конзорција и неких великих кућа у којима је неколико великих газда и банкара и који су се увукли унутра ради што већег ћара, не треба да кољемо свој рођени народ, а само они да остану живи. (Одобравање и плескање на левици). На тај начин, браћо и другови, ми сами сечемо грану на којој стојимо, јер чувајмо се да једнога дана не дође нешто неочекувано. Ми имамо велике задатке у нашој држави и у нашој будућности и ми не смемо убијати оно што се не сме убијати. Ми не смемо за љубав капитала да стварамо хаос у овој земљи, ми морамо чувати и поштовати оне који су темељ ове државе. Ја сам вам ономад казао да не постоји хрватско питање, него постоји фузбалско питање као у овим великим кућама и магацинима у којима ови велики капиталисте представљају голмана а сви други трче око њега! Ми на првом месту дужни смо и треба да обезбедимо нашега сељака, а упоредо с тим и нашега малог занатлију и трговца да имају шта ручати и вечерати. Нема хрватског питања, јер мени ни један брат Хрват никада ништа рђаво није казао нити учинио, него су ме увек искрено и радо примали. Исто тако и ми на левици и на десници треба заједнички и сложено да радимо нити смо ми завађени између себе што нам не ваља Марко или Јанко, него наиђе неко трећи, као оно жене што наиђу па нас заваде, а ми смо међу собом браћа и морамо да сложено радимо за добро ове наше лепе Отаџбине. Ја сам већ рекао, нема куће без дима, па не може ни у мојој кући бити све потаман па ни у Југославији не може све да буде потаман, али ми сви треба заједнички да радимо и да стварамо оно што је добро. Ја вам кажем, браћо, говорило се толико о томе хрватском питању — ја нисам дорастао да и о њему третирам — али свако се вара који каже да постоји хрватско питање. Не постоји оно, браћо! Него се ми лепо слажемо и дружимо као оно младић и девојка, а кад дођу бабе и свекрве, па се оне умешају, онда настане свађа.

Да се опет вратим на малог занатлију. Целога века се боримо око тога да се помогне нашем сељаку, те Аграрна банка, те овај, те онај. Није ту само Аграрна банка. Она прича те непоштени ми, те непоштени сељаци итд. па кад онамо она продаде своје акције по 500 динара, а сада се продају по 130 динара и ту она зарађује таман 730%. Зашто не пустимо тога сељака да мало оживи, немојмо га косити. Али у исто време, поред сељака, треба заштитити нашег малог занатлију и трговца. Немојте га испуштати, јер ћете се тиме одужити и своме народу и својој земљи и господо Министри, сви заједнички у министарској седници, треба да се дубоко посаветују за добро како сељака тако и малог занатлије и трговца. Нека и овима малим људима дадне даха бар 2—3

године да се мало приберу. Неће они однети ни кућу ни њиву него нека се мало подкраве као неки болесник што му је потребно неге и одмора да се опорави. Не продајте му кућу ни њиву, не стварајте од њега богаља и непријатеља ове земље! Ја сам за то, браћо, да се то не чини, него да и ви поступите као онај лекар кад види у рату тешког болесника и рањеника, он гледа да га излечи, да га извиди.

Тако исто и ми треба да се лепо договоримо, па да томе нашем болеснику, томе мученику, који је 15 година био у рату и дошао на згариште, да му дамо да се мало одмори, да му дамо мало хладне воде да се освежи, да му дамо ваздуха, да нађемо пута и начина да му се помогне. Ја сам рекао већ толико пута: да се може помоћи и нашем трговцу, и нашем малом занатлији, и малом сељаку. Две наше фабрике шећера поднеле су извештај г. Министру да губе по два и по милиона динара на шећер. То није могуће, господо. То је исто као кад би мени дао неко наполеон да га продам, и ја га продам за 14 динара, иако наполеон вреди данас 300 динара. Кад бих то учинио, ја бих био луд човек и требало би ме метнути у лудницу. Те две фабрике шећера кажу да имају 2 и по милиона динара дефицита. Ја верујем да кад бих узео обичног човека из народа и дао му да управља тим фабрикама, а и ја да будем с њим у компанији, ако не би за 10 година показали 20 милиона динара прихода више него до сада, ја ћу се убити.

Хоћу да кажем нешто о картелу гаса, картелу шећера и о картелу цемента. Ту треба да се газдује добро и рационално. Када би г. Министар финансија газдовао како треба с тим предузећима, њему не би биле потребне оне ситне рибе плуцкавице да их узима од сиротиње, него би узимамо оне велике рибе — ајкуле, па да од њих прави ајвар и што год хоће. (Смех. — Глас из центра: Нема ајвара од ајкуле!) Немојте ми замерати што се опет враћам на наше занатлије. Ми треба да се постарам да помогнемо нашим малим, сиромашним занатлијама: опанчарима, кројачима, обућарима. (Глас са деснице: И бифецијама!) И бифецијама. Ја увек хоћу да нејаке брањим, а са тигром увек да се борим. Волим што има овде сада више господе Министара, па их молим да туре руке на срце, јер смртни смо људи, па нека не носе грех на души. Нека изнесу једног дана то на операциони сто, и нека нађу начина да помогну нашим занатлијама. Они ће тиме помоћи и г. Претседнику владе, и себи, и свима нама скинуће грех са душе и опраће наш образ, ако буду дали тим малим људима одушке, да им се не продају имање и ствари, и да се од њих ствара кадар бескућника, него да они буду добри синови, који ће можда ускоро бити потребни да бране ову земљу. Ја мислим да ме госпола Министри неће у томе рђаво разумети, него да ће и сами, ако имају срца и душе, на том послу истрајати. До њих стоји, хоће ли ти наши вредни људи бити украси или мученици нашег народа.

Постоји закон о заштити животиња, а нема закона о заштити племенитих и честитих синова ове земље. То је грех. Казни се онај који бије коња зато што не може да повуче, а онај свет бију свакога дана ђа полицајац, ђа порезник, порезама, казнама и другим теретима. Ми морамо дати све

што треба нашој кући. Нисам противан да се сутра повећа буџет Министарства просвете, јер треба наш народ што више просветити, а то ћемо учинити преко учитеља, професора и свештеника.

Ја сам за то: нахрани душу, па да те служи, дај маломе па ће бити велики. Ја сам за то да се учитељима и учитељицама даду веће награде, али да се од њих тражи да раде. Тако исто и у другим струкама свима треба да се даде онолико награде да би могли да раде и да буду задовољни.

Potpredsednik Franjo Markić: Gospodine govorniče, imate još tri minuta vremena. (Jedan glas: Kažite nam nešto o Behmenu!)

Миленко Глишић (наставља): Ја ћу вам рећи и о Бехмену, немојте мислити да не смем. — Ја сам зато да се Министру пољопривреде пруже веће могућности, јер тај Министар претставља саме темеље наше куће, њему треба дати што више могућности како би могао да подигне и воћарство и сточарство и виноградарство и све гране наше пољопривреде, како би тиме подигао привредни живот од кога ми сви живимо од највећег до најмањег.

Сад да вас не бих замарао више а пошто ми је казао и г. Претседник, — нећу да га љутим, лобао је човек, — хоћу да ми не замерите ако кажем још коју реч. Није то зато што мене опомиње Претседник Скупштине и Министар. — то ми није жао, нас по неки пут опомиње и служитељ, па мојам сваког поштовати. Ја сам мало пре рекао о г. Бехмену а имам да кажем још и ово, да сам га једном упитао: Хоћеш ли мени дати једну карточку бехманку, тако се то зове у Босни, а он је мени казао: Лаћу ја теби оно како ћеш да упамтиш мене.

Хоћу да вас замолим, господо, у овој завршној речи да ви лепо прихватите предлоге и ове левнице који су у истини једна добра кочица која држи да се овај тешки баланс не сурва у содом, ми смо вама цабе стражари који вас опомињемо да се не скрхате у поток, и ми смо г. Претседнику Владе пријатељи, јер га опомињемо где је окука и где би могао да се сурва, па се бојимо да не буде незгола. Треба да будемо сви заједно да одржимо ову Кућу, а кроз ову Кућу да се одржимо сви у целини, јер ми имамо велики аманет који овде нико није поменуо.

Ви знате, господо и браћо, да смо се ми примили да у овоме Дому у историји одиграмо нешто што нико није одиграо, нама је остављен аманет од Оца нашег, од Узвишеног Краља светитеља, да чувамо овако скупа Југославију, да имамо љубави један за другог, да један другом опраштамо и да се не свађамо. Зато не треба да будемо ситничари, него треба да будемо свесни свога положаја и својих права и да све учинимо од своје стране. Треба да буду сви задовољни и срећни и занатлије и трговци и сељаци. Ја вас поздрављам, браћо и другови! (Одобравање и плескање на левици).

Potpredsednik Franjo Markić: Ima reč izvestilac manjine g. Nikola Kabalin.

Izvestilac manjine Nikola Kabalin: Gospodo narodni poslanici, sva naša kritika, koju smo dali u generalnoj i specijalnoj debati po ovom predlogu budžeta, nije mnogo pomogla, i mi vidimo da je Vlada padala u stanovite greške dapače, da su se ove godine greške i povećale. To se specijalno odnosi na Finansijski zakon. Jer ne samo da je Finansijskim za-

konom donela mnogobrojna ovlašćenja, nego nas je pre dva dana Vlada iznenadila sa novim mnogobrojnim amandmanima. I kad smo bili to dobili, dobili smo deset sati kasnije još jednu partiju naknadnih amandmana.

Ovakav rad neposredno pred zaključak debate o budžetu onemogućava svaki pregled, onemogućava svaku kontrolu i onemogućava svaki pretres. Radi toga mi smo u našem izveštaju, u izveštaju manjine, taj postupak najodlučnije osudili. I radi toga se dogodilo da se u mnoga ovlašćenja i odredbe Finansijskog zakona uvukle i mnoge greške čak i u stilizaciji, dogodilo se da su neki amandmani ispali i ako smo ih jučer primili, kako je to danas priznao izvestilac većine g. dr. Koce.

Ja imadem kod pojedinih paragrafa izvesnih napomena i molim g. Ministra finansija i drugu gospodu Ministre da po mogućstvu izadu u susret i te paragrafe izmene.

Ja ću ići redom po Finansijskom zakonu. I to u prvom redu u § 22b je u prvobitnom amandmanu bilo predloženo po Kraljevskoj vladi, da se područje sreskoga suda Sremskokarlovačkog proširi. Međutim, za vreme rasprave nama je u Finansijskom odboru predložena nova stilizacija, po kojoj se ova odredba uopštava. Mi nemamo ništa protiv toga da gospodin Ministar pravde odredi nova područja sreskih sudova, ali bi hteli znati konkretno o čemu se radi. A da on uopštava kao što je učinjeno naknadnim amandmanom, koji je jučer doneo, a u kome se kaže „u koliko se područja sreskih sudova ne poklapaju sa područjima opšte vlasti, itd.“ i kad je Ministar unutrašnjih dela dobio ovlašćenjem pravo da može cepati i pregrupisavati opštine, onda po toj praksi se želi da Ministri mogu praviti geometriju upravnih i sudskih vlasti kako hoće.

Zbog toga bih molio gospodina Ministra pravde, da ostane kod svoga prvobitnog ovlašćenja, a da se to ovlašćenje ne uopštava.

Dalje § 22v. novi pod tč. 2 ja bih molio da se izbrišu reči „ovom se uredbom ne mogu menjati odredbe Zakona o činovnicima.“

Nadalje bih molio da se usvoji traženje manjine, po kome se ima izmeniti predloženi stav, koji govori o tome da učiteljicama narodnih i domaćičkih škola kao i zabavljama prestaje služba kad stupe u brak sa licem, koje nije učitelj narodnih škola. I ako su ovakve učiteljice odnosno zabavilje ispunile uslove za sticanje prava na ličnu penziju, dobijaju jednom za svagda u mesto penzije otpremninu. Ja bih molio da se tu posle reči „penzije“ umetnu reči „dobijaju penziju prema propisima zakonskim“.

Dalje bih molio g. Ministra unutrašnjih poslova, da bi izostalo ovlašćenje iz novog paragrafa 31v po kome se ovlašćuje da po odobrenju Ministarskog saveta može uredbom spajati opštine, stvarati nove opštine razgrupisavanjem itd. Dalje isto tako molim, da izostane i ono ovlašćenje koje govori o tome, da u koliko opštinski odbor iz važnih državnih interesa nije uklonio službenika opštinskog, to može učiniti Ban.

Kod Ministarstva građevina ja sam izneo u generalnoj debati slučajeve, gde bi radi velikog doprinosa za izvanredna iskorišćenja došli vlasnici teretnih automobila do velikih neprilika. G. Ministar građevina je te želje honorisao i dao prvobitni amandman, po kome je oslobođen daljeg plaćanja onaj, koja nije do sad platio doprinos. Mi smo tada tražili, da se to učini i za ubuduće. To je doista une-

seno, ali mi izgleda da stilizacija nije baš srećna i ja bih predložio da stilizacija u stavu 2 glasi: „Oslobođenje od plaćanja odnosi se na razrezani doprinos do 31 marta 1937 godine“ — pa dalje da glasi: „a već naplaćene sume na ime doprinosa se vraćaju“.

Dalje bi imala da dođe jedna rečenica koja ima da glasi: „U buduće neće se na ime doprinosa za iskorišćavanje puteva zaduživati kod prevoza ove robe.“

Kod § 43a gde se govori o građenju železnica, koji smo paragraf mi juče obradili u Finansijskom odboru, ja ponovo stavljam na srce g. Ministru saobraćaja da vodi računa o reparticipiji kod izgradnje železničkih pruga, a specijalno u Južnim Krajevima i u Crnoj Gori, da ovi krajevi ne budu kao Sibir odeljeni od čitavoga drugog sveta, i osim toga molim da se u § 43a (nov) izbrišu iza reči „za građenje“ reči „na kredit“. Ove dve reči „na kredit“ treba izostaviti.

G. Ministar saobraćaja nam je juče izjavio, da ovo traži zato, što nije siguran da li će se moći sklopiti jedan zajam kao posebna operacija odeljena od operacije izvršenja gradnji. Po mome mišljenju to opravdanje nije tačno, jer je ovo izdavanje na kredit samo fiktivno izdavanje na kredit. Kao što smo videli svi ti stranci, koji su dolazili da grade kod nas i da izvršuju velike radove, svi su plaćani sa bonovima koje su onda eskontovali kod naših prilivegovanih zavoda i kod Narodne banke.

Radi toga je to izdavanje na kredit samo prividno i samo izgleda da je izdavanje na kredit, a stvarno Ministar iz državne kase finansira bilo posredno, ili neposredno te preduzimače.

Radi toga molim gospodina Ministra, da primi ovo, da se izostave ove reči „na kredit“ i da on dobije samo ovlašćenje za sklapanje zajma, i onda neka se razdele poslovi u veće i manje jedinice i neka izda domaćem preduzimaču.

U istom paragrafu kod tačke 3 g. Ministar saobraćaja nije hteo pristati, da se kod umetka „kod ostalih luka na moru“, da se doda ono „kod pristaništa“.

Ponovo skrećem pažnju gospodinu Ministru, da mi imamo vrlo veliki broj pristaništa, gde ima samo malo za putnički saobraćaj i da su ova pristaništa ostala potpuno bez kredita, jer krediti koji su u ranijim budžetima bili predviđeni, ti su ove godine u budžetu izostali. Radi toga molim, da se doda još i reč: „i pristaništa“.

Gospodo, prilikom jučerašnje debate g. Života Milanović tražio je, da se pogodnosti, koje su dane kreditnim zadružama, protegnu i na druge zadružne saveze, i ako to nije moguće, da izostanu i kod ovoga.

Ja se u tom pogledu ne slažem sa g. Životom Milanovićem. I ako g. Ministar pošta i telegrafa nije bio u stanju iz finansiskih sretstava da dade te iste pogodnosti i drugim zadružnim organizacijama, držim, da je bilo dosta neopravdano od strane g. Milanovića, da je tražio, da se to ukine kod jednog zadružnog saveza, koji je te pogodnosti već imao.

To nije — neka me izvini g. Milanović — možda niti drugarski, a nije ni zadrugarski. Naravno Ministar pošta, koji želi da njegovim prihodi budu što veći, on je to oberučke primio. Ali bih molio gospodina Ministra, da ostavi ovo i da ovaj amandman povuče i da nastoji, da to protegne i na druge zadružne saveze.

Gospodin narodni poslanik Josip Cvetić predložio je kod §-a 48/1 nov i u pogledu ovlašćenja za Uredbu sa zakonskom snagom, koja će se izmeniti i dopuniti, Zakon o stručnim školama u resoru Ministarstva trgovine i industrije, da se kod stava 2 pod /1 iza reči:

„o činovnicima” izostave reči: „ni povećavati sadašnje lične rashode”.

Pošto cela ova Uredba neće imati nikakva smisla, ako nije moguće povećati sadašnje lične rashode, jer cela ta Uredba imala bi baš da reši taj problem ličnih rashoda, koji se sastoji u povećanju, — čim se metne ova stavka: „ni povećati sadašnje lične rashode”, onda celo ovlašćenje nema nikakva smisla.

Molim g. Ministra trgovine, da predlog g. Cvetića primi.

Moj amandman, koji se odnosi na Uredbu o unapređenju turizma, g. Ministar trgovine i industrije primio je juče u Finansiskom odboru, ali je u brzini kod toga ovlašćenja izostavljen datum te uredbe. Ja bih molio g. Ministra trgovine i industrije da primi da se iza reči „turizma” briše reč „iz” a mesto toga da se umetne „od 20 februara”.

U § 55 III (nov) u tački 8 dobio je Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja ovlašćenje, da može izmeniti i dopuniti Uredbu o zbrinjavanju nezaposlenih radnika. Ja molim da se iza reči „Uredbe” reči: „po prethodnom odobrenju Ministarskog saveta” brišu, jer to samo komplikuje stvar. G. Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja je to juče, očito iz skromnosti, odbio, ali ja ga molim da ovo primi, jer je inače ovo ovlašćenje sasvim iluzorno i neće biti sprovedljivo.

Nadalje predlažem da se kod Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja povisi stavka za školu narodnog zdravlja u Zagrebu za 1,500.000 dinara iz vlastitih sretstava, što ne znači faktično povećanje budžeta, nego da se omogući školi narodnog zdravlja u Zagrebu da iskoristi svoj kapacitet.

Nadalje hoću da skrenem pažnju g. Ministru finansija i Ministru socijalne politike i narodnog zdravlja da je 8 oktobra 1929 godine donet Zakon o osnivanju zakladne bolnice u Zagrebu, koji u § 2, tačka 4 propisuje, da država imade zakladnoj bolnici u Zagrebu dati jedan doprinos od 10 miliona dinara u 4 godišnja obroka, a do sada nije niti jedan obrok isplaćen.

Gospodo, ako država traži od svojih državljana da se drže zakona, ona na to ima pravo samo onda, ako je ona udovoljila svojim zakonskim obavezama. Jer, ako to ona ne čini, nema moralno pravo da traži ni od svih državljana, da se zakonima pokoravaju. Ja molim Ministra finansija da nađe puta i načina, da se ovih 10 miliona dinara, koji su morali biti isplaćeni još 1933 godine potpuno, makar sad, posle četvorogodišnjeg zakašnjenja, isplate.

Konačno predlažem, — ovo je još jedna rekompensacija za državnu kasu, — da se u § 61 novom, tačka 4, koja govori o postavljenju konzula, izostavi, jer držim da je potpuno nepravedno kad nije primljen amandman narodnog poslanika i predsednika Finansiskog odbora g. dr. Voje Janjića, da se prizna katihetama i ostalim sveštenicima u javnoj službi to kao državna služba, da još manje možemo priznati ljudima iz privatnog zvanja, koji su probavili vreme u privatnoj struci, kao što se predlaže. Prema tome ja predlažem, kad se nije primilo ovo što predlaže g. dr. Voja Janjić, da se izbriše i ovaj amandman. (Života Milanović: Ti ideš poput mene!) Jeste! (Života Milanović: Kad ne može ovo, ne može ni ono!) Samo je jedna mala razlika: da ovo nije zadrugarstvo. Niti sam zadrugar ja koji predlažem ovu promenu, niti onaj na koga se amandman odnosi.

Gospodo, ovo bi bile moje napomene, koje bi želeo da gospodin Ministar finansija, po mogućnosti, primi.

A da smo imali vremena u Finansiskom odboru, sigurno bi naišli i na druge stvari, koje bi trebalo ispraviti. A pošto to nije moglo biti učinjeno radi kratkoće vremena, izjavljujem da ću glasati protiv predloga finansijskog zakona: (Pljeskanje na levici).

Potpredsednik Franjo Markić: Gospodo narodni poslanici, reč ima narodni poslanik gospodin Jeremija Protić.

Jeremija Protić: Gospodo narodni poslanici, ja sam u načelnoj debati o bužetu govorio i ukazao sam na izvesne stvarne чињенице и указивао сам на штетност рада Краљевске владе, давао сам извесне закључке о тим чињеницама и да сам знао за овај амандман, који смо добили пре 48 часова, а који је пао као гром из ведра неба, ја бих тада имао прилике и о њему да говорим, те би скратио време Влади да дође што пре до буџета. Али како то није благовремено урађено, нека ми је дозвољено, да продужим, где сам стао. Ја ћу, господо, вршити констатације и ништа друго.

Господо, прво да се запитамо у Народном претставништву овде, шта је то Финансиски закон? Да ли је Финансиски закон Кодекс свих измена и допуна позитивних постојећих закона у свима гранама државне управе или је то поступак по буџетском праву за извршење буџета за једну годину. Да ли одредбе тога Финансиског закона, ако је он поступак за извршење буџета, трају дуже него што траје истекла буџетска година или оне са истеком буџетске године престају да важе. Кад, господо, тако поставимо питање, онда долазимо до закључка да овакав Финансиски закон, у који се уносе све могуће одредбе из позитивних закона, све измене из позитивних закона, ствара један хаос у правној администрацији, која иначе, код нас није на своме месту. Овакав поступак унеће још више забуне у нашу управну администрацију, и будите, господо, уверени, да ни наши најбољи адвокати, правозаступници у Југославији, неће се моћи снаћи при решавању управно-административних спорова. То је било и до сада, али није било у овој мери, у којој се ово запача у овоме Финансиском закону. Господо, да ли овај Финансиски закон треба да садржи извесне измене илр. Закона о држављанству. Да поређам само неколико чињеница, јер ако би све набројао, не би их за 12 сати набројао и таман би пропустио толика времена, колико је Финансиски одбор имао времена да проучи ове амандмане.

Господин Министар унутрашњих дела донео је једну одредбу, једну измену и допуну, један амандман, по коме чини извесне привилегије страним поданицима, који су по раси, језику и народности нама сродни. Господо, ја не знам зашто треба г. Министру унутрашњих дела један такав амандман, кад он има специјалан позитиван закон, који је донет пре 4 до 5 година и који је савршено добар. Тим Законом регулисан је држављански статус сваког југословенског држављанина, а регулисан је и поступак по коме се стиче држављанство страног држављанина. И ако је г. Министру требало то зарад нарочитих заслуга учињених Југославији, ја бих још то разумео за таква лица, али ја сам, господо, свесан да

је то један политички мотив и да од тога политичког мотива Југославија може имати само ште-те, а никакве користи. (Пљескање на левици).

Господо, и ти наши будући нови држављани, ако осећају као и ми, ако су по раси и по језику као и ми, они су могли за 18 година већ да постану држављани ове земље; имали су ту могућност. А кад то нису учинили за 18 година, онда за њих важи онај исти поступак као и за свакога страног држављанина.

Господин Министар унутрашњих послова, о коме сви причају да је широких политичких концепција и да је широко слободоуман, доноси амандмане и уноси у Финансијски закон, по коме бановине могу да врше разграничење општина, па чак и срезова, а ви знате да је у демократској предратној Србији то питање било решено на тај начин, што се то могло учинити само на предлог Министра унутрашњих послова и декретом шефа Управне власти, а разграничење срезова могло се извршити само једним позитивним законом. И ту провејава један политички крупни моменат, и ту може да се дешава оно што ми не бисмо желели. Није требало да нас неко припрема унапред за једну ситуацију. Ми тражимо да свако време има своје људе, а кад Министар унутрашњих послова може да буде у свакој ситуацији и у сваком времену, онда дозволите, он за мене није никакав слободоуман човек. (Одобравање на левици.) Он не само што није слободоуман човек, него је и диктатор, али такав диктатор да он сам не врши ту диктатуру, него подметне другоме да је врши. Тако се доноси извесна мера по којој Министар унутрашњих послова може да премешта и да ради шта хоће са службеницима и самоуправним, и бановинским и општинским, али ако ће ти службеници вечито бити под његовим Дамокловим мачем, онда од тих службеника не може имати користи ни друштво ни држава, јер они знају да нису стални, па не могу имати оне особине које би имали и које бисмо могли тражити од њих кад би били стални. Господин Министар унутрашњих дела стиже да донесе такве драконске измене и допуне, а није се сетио да узме у заштиту нашег друга др. Српка Вукановића, који је био регулисан општински чиновник и кад је против закона лишен слободе па тек онда био издат суду, онда се нашао један од претставника градске општине који је говорио како Вукановића треба отпустити, јер је он квалификован, по самом исказу акта Министра унутрашњих послова, као учесник у делу атентата. И шта настаје даље? Долази суђење и г. др. Вукановић на суђењу код Државног суда буде пуштен као невин.

Господо, кад се један политички или неполитички човек од суда пушта као невин, требало би да се он враћа у сва своја права. Међутим ни Краљевска влада, ни Министар унутрашњих послова није се нашао побуђеним да запита, зашто тај наш друг и посланик данас седи ван службе. Па ни сам Господин Претседник Скупштине, коме је по мом мишљењу дужност да се заинтересује за једног народног посланика у таком случају и да штити његов ауторитет и углед, није нашао за потребно да испита тај случај и да види, зашто је Господин Министар унутрашњих дела одобрио одлуку за његово отпуштање из службе а да га

није повратио на положај лекара београдске општине. (Одобравање на левици.)

Сад, господо, да се мало вратимо и на Министарство саобраћаја. Ја ћу овако мало да проширам, јер су и многа господа говорила о разним конкретним случајевима. Ја ћу да изнесем само неке ствари. Господин министар саобраћаја успео је да добије овлашћење за закључење једног новог зајма од 1 милијарде динара за изградњу неких железница, а није, међутим, успео да кроз Владу спроведе један амандман којим му је тражено да се престоничка општина изједначи у правима са општинама из најудаљенијих крајева Јужне Србије или Далмације. Он то није успео зато, да се не би замерио некој господи у Влади, зато што је ту у питању престоничка општина. Ја ћу, господо, да вам кажем нешто. Кад је у питању какав занат, трговина или индустрија, или кад је у питању упосленост радника у Престоници, упосленост по свима установама у Престоници, онда нам се каже: ми смо Југословени, имамо право на Београд, јер је Београд југословенска престоница. Ја то примам као тачно, али и кад су у питању права те Престонице, онда су сви Југословени тако исто позвани да та њена права бране. А у чему се састоји то њено право? Њено је право да као и свака друга Општина добије накнаду за експропријацију њених имања. Међутим она је једина која је тога права лишена. И ако би се потрудили да видите како се спроводи експропријација по генералном плану у Београду, ви би дошли до уверења да београдски грађанин, који је једва успео да дође до једнога куперка, кад му се изврши експропријација тог његовог имања, тешко долази до накнаде, јер београдска Општина натезе и тражи извора одакле ће томе своме грађанину дати накнадну штету. Такав човек по правилу има да чека на ту накнаду од 4 до 5 година и да потпуно пропадне. А шта међутим ради држава кад она има да да накнаду београдској Општини. Држава је узела више стотина хектара; па и неколико хиљада километара од београдске Општине, а београдска Општина није од државе добила за то накнаде ни пет пара. Ето тако се спроводи политика кад хоћете да су вам пречи политички рачуни у Краљевској влади него ли што су интереси нашега народа у Југославији.

Господо, Краљевска влада поред свих брига у изналажењу извора за покриће силних расхода, сетила се и тога да регулише и једно, по мом схватању, врло крупно питање, а то је питање регулисања службеног односа просветних радника, учитељица, у односу на њихову удају. Ја мислим, господине Министре, да је то један крупан атак на просветне раднице, на оне раднице које дају основно знање нашој деци и спремају је за више школовање, који се не може предузимати пре него што се овај проблем озбиљно не проучи и пре него што се озбиљно не проучи колико све има женских чиновника у служби са квалификацијама и без квалификација. Ја мислим да је то један крупни проблем и да се његовом решавању морало приступити тактички и са претходним проучавањем, а не да се овако спроводи кроз Финансијски закон. То је питање требало решити једним специјалним законом и то за сав женски чиновнички кадар, а не само за учитељице. Господину Министру изгледа да је олакшао ситуацију ако је донео то решење у свом ресору, али оно има да се

проведе по свима ресорима и свима установама, где има маса женских службеника, писмених и неписмених, неодатих и удатих, од којих су многе удате и за чиновнике високог положаја па им ипак то не смета да и даље остану у државној служби само зато што нису учитељице.

Кад тако посматрате ситно тај проблем онда вам мој говор изгледа смешан. Али, господо, удубите се, кад би се тај проблем радикално решио и корисно и целисходно решио, какви би односи наступили међу нашим интелектуалцима; несумњиво је да би велики број школованих људи и велики број наших домаћинстава нашао посла и не би седео као данас без хлеба и зараде. Краљевска влада сматра да је то један успех њен, и ако неће да га повуче, а ја сматрам да то не служи на част овој Скупштини да тај амандман прими, онда нека одиум за то сноси Краљевска влада и носите га ви који сте овој Влади поклонили поверење. (Одобравање и пљескање на левици).

То је што се тиче чисто законског дела Финансијскога закона. Да се само дотакнем још једне ствари у ресору Министарства просвете.

Чудновато је, али је истинито, да Краљевска влада, односно Министар просвете диктаторски ремети Закон о чиновницима и службеницима државним па гађа — кога? Редовне професоре Универзитета. Смањује им ранг досадашњи. Она Финансијским законом и том одредбом ставља редовне професоре Универзитета са почетном каријером од III групе другог степена па до II групе првог степена, међутим до данас редовни професори почињали су од II групе другог степена па су ишли до II групе првог степена. Ја нећу да се упуштам у то да ли ми имамо велики број факултета, односно Универзитета него што треба да имамо у нашој земљи. И то је једно крупно политичко питање, о коме нека решава Краљевска влада, било данашња било она, која ће после ње доћи. Али дирати у ранг професора Универзитета, ја сматрам, да је то повреда њихових права, јер треба имати на уму да у овој земљи не може бити свако професор Универзитета. Можемо ми сви свршити факултете, али ако немамо још онај плус који се тражи да неко може добити катедру, не можемо бити професори Универзитета.

Ето тако се решавају ствари код нас. И сада, господо, када ја треба да правдам овај опозициони став и да га правдам са фактичким чињеницама, да бих ја уопштио те чињенице и пред вама оправдао став који заузима Клуб Југословенске националне странке, нека ми буде, господо, дозвољено, да прочитам пред Народном скупштином једну изјаву:

„Финансијски закон уз буџет за 1937/38 годину разликује се од свих који су му претходили од када постоји Југословенска држава по овим својим главним обележјима:

1 — Без мало сви основни закони и закони за поједине ресоре измењени су у многобројним својим одредбама (тако закон о уређењу Хипотекарне банке, Закон о непосредним порезима, Закон о порезу на пословни промет, Закон о таксама, Закон о државној трошарини, Царински закон, Закон о народним школама, Закон о верској настави, Закон о жандармерији, Закон о Универзитетима, Закон о држављанству, Закон о градским општинама, Закон о устројству војске и морна-

рице, Закон о експропријацији за потребу грађења железница, Закон о државном рачуноводству, Закон о болницама, Закон о чиновницима итд. итд.). Те измене често пута дирају у суштину самих тих закона.

И у ранијим Финансиским законима постојале су одредбе по којима се отступало од појединих прописа из посебних закона, али нису до сад та отступања никад била ни у толиком броју ни у толиком обиму. Овај Финансиски закон који ће важити само за једну годину пошто је везан за буџет за 1937/38 постаје закон над законима, јер су Министри овлашћени њиме да сами, без опширног претресања а и без довољно познавања од стране Народног Претставништва, по некад из основа скоро целокупно законодавство упућују другим смеровима и дају му смисао који првобитно није имао.

2 — Небројене су уредбе које по овоме Финансиском закону поједини Министри могу доносити или већ постојеће мењати, без учешћа Народног Претставништва (тако: Уредба о извођењу јавних радова, Уредба о ликвидацији земљорадничких дугова, читав низ уредаба Министарства правде, Уредба о уређењу Државне штампарije, општа Уредба о универзитетима, Уредба о заштити јавних путева, Уредба о развоју ваздухопловства, Уредба о искоришћењу електричне енергије, читав низ уредаба Министарства саобраћаја, читав низ уредаба Министарства трговине, шума и руда, социјалне политике и народног здравља итд. итд.)

Овлашћењем за доношење оваквих уредаба законодавна власт највећим својим делом преноси се на Управну власт, па тиме постају илузорне функције законодавне власти. На тај начин Народно претставништво губи и онај значај који има. Тако је Влада, поред постојеће Народне скупштине и Сената, приграбила себи више мање све што спада у њихову надлежност. Дајући овлашћења влади у толикој пространости и одричући се само своје власти, Народно претставништво Југославије не само што губи сваки разлог да и даље постоји, већ себе лишава и сваког права контроле над управном влашћу у погледу начина како ће тим уредбама ова законодавна материја бити регулисана, мада се тиче најбитнијих грана народног живота. (На левици пљескање.) То значи у законодавству створити потпуно хаос.

3 — У члану 58 овог Финансиског закона тражи се понова овлашћење да Министарски савет може ту побројане политичке законе донети „у сагласности са нарочитим одборима Народног претставништва”. Међутим, Министар унутрашњих дела г. др. Антон Корошец изјавио је у Народној скупштини, приликом генералне буџетске дебате, да ће се ти закони донети у Народном претставништву, заједно са опозицијом и у споразуму чак и са ванпарламентарном опозицијом. Сводећи овом Уредбом ту сарадњу само на један парламентарни одбор, г. др. Корошец је погазно дату реч и без потребе одузео и Скупштини и Сенату главну функцију: наиме да донесе законе. Тај се скраћени поступак не може више правдати хитношћу да се што пре дође до поменутих политичких закона, јер Влада г. др. Милана Стојадновића је већ без мало две године на управи

земље, а још ниједан од тих закона није успела да реши.

4 — Осим напред изложеног, потребно је нагласити још да се амандманима, које је поднела Краљевска влада у последњем тренутку, мењају и допуњују: Закон о порезима, Закон о таксама, Закон о државној трошарини, предлог закона о општој царинској тарифи, Закон о општинама у својим битним одредбама, и налажу се народу и привреди нове пореске дажбине и повисују постојеће на начин којег сваки објективни познавалац прилика мора означити као претеран и штетан. Најважније таксе, које се наплаћују у свакодневном административном пословању повисују се сто на сто, заводи се шеснаест врсти нових скупних бановинских трошарина, и то већином на предмете који су већ до сада прекомерно оптерећени јавним дажбинама. Бановинска трошарина на кафу, на пример, која на вредност робе од 12 динара, већ сад мора да подноси 28 дин. царине и осталих државних дажбина, утростручује се према досадашњем износу.

5 — Поред одобрених кредита, који се већ налазе у првобитном пројекту Финансијског закона, накнадно се у виду амандмана ангажују нови зајмови и кредити, који само у колико су цифарски назначени, износе суму од 1230 милиона динара. Међутим има у амандманима овлашћења за издатке и набавке осим наведене суме, чији износ није одређен, те се према томе и не може рачунски оценити.

6 — Увоз робе, која се може израдити у земљи, ослобађа се Финансиским законом од плаћања царине, премда би се по јасним одредбама Закона о радњама, требало набавити ове производе у земљи. Тако се домаћој привреди наноси двострука штета, што се лишава запослења и лишава заштите, а плаћа на тај начин трибут иностранству. Нарочито је карактеристично да то чини ова Влада г. др. Стојадиновића, која сваком приликом и на свим местима подвлачи како унапређује домаћу привреду.

7 — Као нарочиту новост наводимо, да се код друштвенога пореза у виду минималног опорезивања заводи порез на чисту имовину. То чини Влада, која у велико даје повластице странцима, и која ослобађа страна друштва од свих пореза и приреза, царина, такса и трошарине.

8 — Великом рекламом наговештене пореске олакшице за ситне занатлије зато су приређене, да ће се њима моћи користити само најпримитивнији занатлија, који ради искључиво снагом својих руку. Код најмање употребе машина, па било на ма који погон, занатлија је лишен могућности паушалног опорезовања.

9 — Такса за свакодневне претставке власти која је пре рата износила пола динара, а сада износи 5 динара, повећава се на 10 динара, дакле на дведесетороструки износ предратне дажбине, што је у читом нескладу са приходима и могућностима зараде најширих слојева народа.

10 — Министар саобраћаја тражи бијанко овлашћење за милијарду нових зајмова без икаквог прецизирања и без конкретног програма. Поред тешког искуства, које је имала држава са уговором са фирмом Лозингер и Друг у § 66 предлаже се на одобрење и примање нови уговор са непознатом швајцарском фирмом који Финансиском одбору уопште није предложен. Мањина је

стала најодлучније на гледиште, да не треба више страним фирмама, које су се својим радом дискредитовале, поверавати нове грађевинске послове, међутим Влада г. др. Стојадиновића прелази преко свих најодлучнијих протеста и поверава истим фирмама нове послове.

11 — Влада г. др. Милана Стојадиновића подноси на узаконење уредбу о Фениксу и уредбу о надзору над осигуравајућим друштвима. Првом уредбом се решава питање на рачун и терет домаћих осигуравајућих друштава, уместо да се потраже одговорни фактори за крах Феникса и потраживања осигураника обезбеде на њиховој имовини. Другом уредбом уводи се надзор, који није ни мало ефикасан, те ће и у будуће омогућити страним осигуравајућим друштвима несметана експлоатација нашег осигурања.

12 — Новим и скупним бановинским трошаринама оптерећују се најважнији потрошни предмети широких слојева народа, одело и обућа. Они су већ сада били оптерећени скупним порезом на кожу 7,5%, на текстил 6,2%, на ситни материјал за обућу 5%. Делимично и луксузним порезом 12% — али се сада додаје још осетно оптерећење бановинском трошарином, док се општинама оставља и даље неограничено могућност оптерећења тих производа који служе најсиромашнијим слојевима. Тиме се онемогућава даље појефтињавање ових производа, изазива нов пораст цена.

Господо, ја мислим да сам у овако општим разлозима довољно образложио став Клуба посланика Југословенске националне странке да не можемо дати поверење овој Краљевској влади и да се ограђујемо од свега што она сада ради у овој земљи. Одговорност не примамо. А, господо, камо лепе среће да је Краљевска влада одржала своју реч и да је ликвидирала петомајске изборе, онда не бисте ни ви били доведени у ситуацију да је помажете и да с њом заједно носите одговорност. Гласаћемо против. (Одобравање на левици).

Potpredsednik Franjo Markić: Gospodo narodni poslanici, reč ima narodni poslanik g. dr. Luka Šoški.

Dr. Luka Šoški: Gospodo narodni poslanici, svi ste vi čuli ili ste čitali u stenografskim beleškama, da je na 11 februara o. g. Ministar poljoprivrede podneo ovoj Skupštini radi znanja i odobrenja Uredbu o likvidaciji zemljoradničkih dugova od 25 septembra prošle godine. Svi vi znate i to, gospodo, da je nakon ovog saopćenja Predsedavajući g. Ćirić izjavio, da će se za proučavanje ove Uredbe izabrati naročiti odbor, kada Skupština to odredi, ali ne znate svi, gospodo, sigurno to, da stoji u onom moru odredaba, za koje se traži odobrenje, takode i ova Uredba, da se ona nalazi u tač. 21 § 67 Predloga Finansiskog zakona, koji ima sada da se primi. Vi znadete, gospodo, i to, da taj Odbor do danas nije izabran. I ja, smatrajući ovu stvar veoma važnom, stavio sam upit na g. Predsednika, šta je s tim odborom. Tek nakon urgencije na taj upit dobio sam 6 ovog meseca odgovor, da taj odbor neće ni biti biran, nego da će se Uredba primiti kroz ovaj Finansiski zakon, a ja imadem pravo još kod debate o Finansiskom zakonu o tome govoriti.

Gospodo poslanici, vršeci svoje pravo a ujedno i svoju dužnost, koju mi nalaže kao i svima vama § 11 Poslovnika i čl. 59 Ustava, na koji smo svi i zakletvu položili, tj. da ćemo Ustav čuvati i dobro naroda pred očima imati, ja, gospodo, iznosim ovo pitanje makar

i u zadnjem času, makar i u 12 času pred vas, i molim vas da mu poklonite punu pažnju, a radi važnosti njegove i radi naroda, i radi vas samih, da ne budete govorili da niste na to bili upozoreni, nego da ste nekim slučajem, slepo verujući, za ovaj Finansijski zakon glasali.

Još godine 1935, u septembru mesecu, kad je imala biti donesena nova Uredba o zaštiti zemljoradnika, ja sam, nemajući druge prilike, jer Skupština nije bila na okupu, ja sam odnosnim resornim ministrom poljoprivrede, pravde te trgovine i industrije dao dve sugestije, kako se to danas kaže. Tražio sam da se u novu Uredbu unesu ova dva načela:

Prvo, zaštita ekonomski slabijeg prema ekonomski jačem, i drugo načelo, da se tamo, gde je verovnik uzimao protuzakonitu kamatu — a protu zakonito ovde smatram sve ono što zakon nije dozvoljavao — ta kamata odračuna od glavnice na korist dužnika.

Prvo ovo načelo nije provedeno u Uredbi od 1935 godine, ali je provedeno u ovoj od 1936, i ako kasno, ipak je provedeno i na to se ne treba sad obazirati.

Drugo načelo, koje bi bilo od mnogo dalekosežnijih posledica, nije niti u ovoj Uredbi prihvaćeno.

Gospodo poslanici, žalosno je, da ne rečem i sramotno, što mi narodni poslanici, cela Skupština, nemamo uvida u ovako važne stvari, tako da ne možemo sa sigurnošću o tome govoriti, pa nemajući pred sobom podatke, izvesti siguran zaključak.

Gospodo, ipak prema onome što ja znam i u koliko ja stvari poznajem, držim da moji zaključci neće biti daleko od stvarnosti, ako i ne budu sasvim tačni. Poznavajući dakle donekle prilike došao sam do zaključka: kad bi se odračunala sva kamata, koju je verovnik protuzakonito primio od svoga dužnika i kad bi se to dužniku uračunalo u otplatu njegove glavnice, bar 25%, tj. četvrtina svih dužnika bila bi se automatski rešila duga. Druga četvrtina ostala bi tako malo dužna da joj ne bi trebala ova i uopšte nikakva zaštita, odnosno da bi bolje stajala bez te zaštite nego sa ovom zaštitom. To bi, gospodo, bila jedna korisna posledica: što bi se rešila polovina dužnika automatski duga. Ostalo bi prema tome još druga polovica, za koju bi se možda trebalo pobrinuti zaštititi je. Druga korisna posledica bila bi ta, što onda za ovu drugu polovicu, imajući je pred sobom i poznajući sve prilike verovatno ni Vlada ne bi bila mišljenja da treba posegnuti u privatna prava i da treba pogaziti pravo svojine, koje je doista ovom Uredbom pogaženo. Treća posledica bila bi, što bi se zaprečilo, da verovnik i dalje, makar je davno već isplaćen, iskorišćuje dužnika, a nesavestan dužnik opet da oštećuje poštenoga i savesnoga verovnika. Jer ima, gospodo, i toga, hvala Bogu, jer ova Uredba daje široko polje rada nesavesnima i na jednoj i na drugoj strani.

Usvojenjem ovoga načela ne bi se ni verovniku učinila nepravda, jer je on primio ono, na šta je po zakonu imao pravo. A sprečiti dalje uzimanje, dakle eksploataciju, ne bi bila nepravda; šta više to bi bio samo akt pravednosti. Ovako, bez usvojenja ovoga principa dolazi se do toga, da se dužnik, koji je ovakvom verovniku već davno isplatio dug, još uvek nije rešio duga, i drugo, da strada i baš pošten verovnik.

Gospodo, dva primera iz života i prakse najbolje će ilustrirati ono što govorim. Prvog januara 1924 godine uzeo je čovek, zemljoradnik, zajam od 10.000 dinara uz 25%, što znači 2.500 dinara godišnje kamate. I čovek je plaćao, dok je mogao, naime do kon-

ca 1930 godine. Na taj način platio je on 17.500.— dinara same kamate.

Ali uza sve to ostala je netaknuta glavnica od 10.000 dinara.

Sad nam, gospodo, dolazi ova Uredba o likvidaciji zemljoradničkih dugova, o kojoj govorim, da se ne sme primiti ovako samo, i prema čl. 4 iste Uredbe pribrojice se 12% kamata za vreme od 1 januara 1931 do 20 aprila 1932 godine, što čini okruglo 1563 dinara, tako da glavnica na 20 aprila 1932 godine je 11.563 dinara, i sad se to po Uredbi snižava, prepovoljuje i iznosi okruglo 5.781 dinar. Tu svotu od 5.781 dinara duguje ovaj zemljoradnik povrh već plaćenih 17.500 dinara plaćene kamate. K tome se sada pribrajaju kamate od 20 aprila 1932 do 15 novembra 1936 godine opet na celu glavnicu od 10.000 dinara, koje kamate variraju između 1 i 10% i kad se broje čine ukupno 1.484 dinara, tako da sada imamo svotu od 7.265 dinara, koju ovaj zemljoradnik još uvek duguje svome verovniku na 15 novembra 1936 godine, a koju on mora da plati u roku od 12 godina uz 3% kamate, uz pogibelj da će izgubiti blagodat toga godišnjeg otplaćivanja, ako sa kojim obrokom zaostane.

A, gospodo, da se je prihvatilo, ili da se još prihvati ovo do sada neprihvaćeno načelo, da se odbiju oni preplaćeni kamati od glavnice uz 8% kamata, koliko su npr. u Hrvatskoj dozvoljeni, a uz faktično plaćanje 2500 dinara kamate, onda bi ovaj dužnik već 1928 godine isplatio potpuno celu glavnicu sa kamatama i još bi preplatio 53 dinara.

Ako uzmete k tome sada još što je platio za 1929, 1930 godinu po 2.500 dinara, ukupno 5.000 dinara, on je već dotle preplatio 5.053 dinara.

Ovaj je iznos verovnik protivzakonito profitirao, protivzakonito se za ovaj iznos obogatio, jer ovu preplatu dužnik ne može natrag tražiti (§ 1431 hrvatskog općeg građanskog zakona). Međutim dužnik to ni ne traži. On bi bio sretan, da se je samo rešio duga. Ali da! Kako smo videli, njega, jer ova Uredba nije ovaj princip usvojila, još uvek tišti dug na 15 novembra 1936 godine za 7265 dinara! — Ako se ove dve svote zbroje — 5053 dinara već preplaćenih i 7265 dinara još dužnih, — dobiva se suma od 12.318 dinara, koju dužnik nepravedno gubi, a verovnik nepravedno dobija. Mesto dakle da se to Uredbom popravi, sankcionira se, ozakonjuje se dalje verovnikovo globljenje za 7265 dinara!

Ima, gospodo, i obrnutih slučajeva. Ima slučajeva gde je verovnik stradao, i to onaj pošten. Ima jedan ovakav slučaj. Prvog januara 1928 godine pozajmio čovek 10.000 dinara uz 8% kamate. Dobar, pošten čovek, nije tražio više nego što je zakonom dozvoljeno. I kako je bio dobar prema svome dužniku, nije mu ovaj platio ni pare kamate, a kamo li glavnice. Zatekla ga je ova Uredba o likvidaciji, s tim da je onaj još uvek dužan tih 10.000 dinara i kamate. I kako se, po tom istom čl. 4 Uredbe uračunava neplaćena kamata od 20 aprila 1932 godine, dobiva se svota od 13.533 dinara, zatim se skida 50% na korist dužnika i izlazi da dužnik sad duguje 6.766 dinara i 50 para. Ovde je, gospodo, dužnik profitirao. Ne samo da se je koristio badava sa glavnicom od 10.000 dinara kroz 4 godine i 3 meseca, nego on za nagradu, za poštenje, za čestitost onog svog verovnika dobiva na dar, na poklon, ovom Uredbom 3.232 dinara i 50 para, uzimajući to od poštenog, dobrog verovnika, zato što ga je ovaj čekao, što ga nije terao!

Gospodo, prenesite sebe lično u koji god od ova dva položaja, bilo u onaj prvi, položaj dužnika, bilo u onaj drugi, položaj verovnika, pa ćete onda istom osetiti kakva je to nepravda, i kakve se sve stvari mogu dogodati pod režimom ovakve Uredbe, ako ona doista postane zakonom.

Gospodo, kad sam se ja osvrnuo na govor Pretsednika skupštine g. Čirića 6 o. m., gde mi je on odgovorio na moje pitanje, jedan od drugova sa ove strane — desnice — prišao mi je i rekao... (Glasovi na desnici: Ko je taj?) Ja mislim da g. Lazarević spada k vama, — i rekao mi je da je za vreme prošle Skupštinske periode bila podneta Skupštini jedna takva Uredba, u kojoj se je ovo načelo unelo, ali nije bila primljena.

Znači, gospodo, da je i onda bilo ljudi kao što ih je i sada na odlučujućim mestima, kojima to nije konveniralo. A zašto im ne konvenira, gospodo? — Jer se sa 8% dobiti ne grade kuće i ne kupuju imanja, dok to sa 100% i više već nekako ide! Gospodo, već u rimskom pravu postoji pravno pravilo: „neminem laedere, suum cuique tribuere — nikoga povrediti u njegovom pravu, svakome dati što je njegovo. U oba slučaja, što sam naveo, oba su ova pravna načela povredena.

Kako bi se moglo rešiti zemljoradničko pitanje, o tome nemam vremena ovde da govorim, to bi bila stvar debate u odboru i u Skupštini, ako do toga dode. Ja ću samo da nabacim ono do čega sam došao i umujući sam i razgovarajući sa ljudima: i verovnicima i dužnicima. Rezultat tih razgovora i umovanja je, da se zemljoradničko pitanje može rešiti na taj način i bez zasecanja u tuđe, bez oduzimanja jednima i davanja drugima, a to tako, da se, gospodo, cene seljačke imovine, blaga, proizvoda itd. dovedu u razmjere sa cenama onoga što zemljoradnik kupuje i na šta inače izdaje novac, kao što su poreze, takse itd. itd.; da se sve to dovede u razmerje po prilici kao što je bilo pre rata, i onda seljak neće trebati zaštite od nikoga. On će, gospodo, regulisati svoje obaveze bez intervencije države, bez ičije intervencije. Naprotiv, ova intervencija koja je počela 1932 godine, još je stvari pogoršala. Već se onda, gospodo, 1932 godine, kada je bio objavljen sam projekat Zakona o zaštiti zemljoradnika, osetilo, kako najpre zemljoradnik, a zatim svi drugi malo po malo, gube kredit, gube veresiju. Ne može se, reklo se, — i sasvim su pravo rekli, — dati novac nekome, pa onda trčati za njim, i još ga ne dobiti. A onda, gospodo, još nije bilo ove ustanove, da se oprašta polovica dugova. Ali svet je to nekako njušio, mirisao, da će do toga doći i nije davao i neće da daje.

Ova Uredba, gospodo, ne rešava zemljoradničko pitanje, ona ga samo pogoršava. A kad se još uzme da treba tu imati na umu i druge staleže, kao što su obrtnici, trgovci i ostale profesije, slobodne profesije, koje su povezane, — jer mi smo povezani međusobno kao karike u lancu, i strga li se jedna karika, raspada se lanac, — onda, gospodo, vidite, da tu nastaje jedan sklop pitanja, koja bi trebalo uzeti zajedno i zajedno rešavati. A to se ne može kod zelenog stola. To ne mogu ljudi koji nisu okusili šta to znači kad te tera za stanarinu, a ti nemaš odakle da platiš, koji nisu okusili šta to znači, kad su ti gladna deca, a ti nemaš čime da ih nahraniš, kad ti je gladno blago a ti nemaš sena ili druge krme da ga nahraniš. Tu treba da zadru ljudi iz naroda, kako se kaže: sa terena da saraduju kod

rešavanja ovih krupnih pitanja, a to nije moguće ako ta uredba ne dode ovamo pred Skupštinu. Mali trgovac, mali obrtnik i sve ove slobodne profesije tuže se takode, i sa punim pravom, jer dok seljak ima makar krov nad glavom i dok njega hrani njegova gruda zemlje, dotle ove ljude ne štiti ništa, u tuđem su i na tuđem, oni primaju, ako primaju, samo jednu dvanajstinu — prema sadašnjem — od svoga dužnika-zemljoradnika, a oni moraju da plaćaju celu cenu za robu, koju su naručili. Moraju da plate i kiriju za stan i za lokal, moraju da izdržavaju sebe i svoju decu i da ju izvode u svet, a odakle? Ja sam u generalnoj debati tangirao ovo pitanje i kazao da je gospodin Ministar finansija nepravедno tražio povećanje tecivarine, tečevine kod ovih stališa, ako se ne varam, 130 miliona dinara više nego prošle godine, a to je uz ovakve prilike nemoguće. Medutim, ja sam to ovdje samo onako an pasan spomenuo uz ovo pitanje. Ovde je moja zadaća da dokažem, kako mi, uz ovakvo stanje stvari, kako sam ga izneo, ne možemo da dozvolimo, da se ova Uredba provuče kroz Finansijski zakon, a ne možete to ni vi sa desnice. Ona je, gospodo, upropastila, kako smo videli, i verovnika i dužnika, i one poštene verovnike koji nisu više tražili nego što im zakonom pripada, i onog dužnika, koji je mislio da mora da bude pošten i da plaća kako je pogodio. Ona je zadovoljila samo one „odbrane“, „mahere“, koji su znali i koji se znaju uvek snaći. Tom je Uredbom povredeno i načelo Ustava, koji u čl. 22 kaže, da je svojina zajemčena. Ona uvodi komunizam odozgo.

Ona je sasvim dotukla veresiju i poverenje i zato nema novaca. Uredba je i nepravедna, jer ulog, koji je neko dao u banku, — a njega je dao i onaj sitni štediša, — taj će se ulog vratiti ulagaču kad tad, i to sa punih 100%, što je sasvim pravično. Ali onaj, koji je uložio kod zemljoradnika, njemu će se vratiti svega 50%. Pa i to je pitanje: kad? Kroz 12 godina, što znači, verovatno, za mnoge, baš ništa. Gde je tu pravica i gde je ravnopravnost. Tu će najviše štetovati baš sam zemljoradnik. Pre svega štetovaće u tome što posle ove Uredbe više nikada neće dobiti kredita. Bada vi njemu kažete: novi zajmovi ne podpadaju pod zaštitu ove Uredbe. Na to vaše uveravanje niko ništa ne da. Kad mi je danas, veli, uzeto ono što sam godinama krvavo sticao i za što smo i ja i drugi držali, da je i po ljudskom i po božjem pravu moje, — kako mi se neće uzeti sutra? Ukratko: ne veruje vam se, gospodo, ne veruje! U ostalom, nisu, gospodo, tu poverioci samo banke i nisu tu poverioci samo oni koji su imali otkuda dati zajmove. Preko njih bi se moglo možda još i učiniti krst, ali, gospodo, tu su poverioci, u koliko je meni poznato, bar 80% sami zemljoradnici, koji su uzajmljivali jedni drugima, a tek 20% moglo bi se odbiti na banke i ostale. Pa kako sad to, gospodo, ide kad se jedan seljak muči pa u nuždi pomogne svom bližnjemu, svome susedu, da mu se sada kaže: ti moraš od toga svoga zajma 50% da oprostiš? Kako će on gledati na onoga suseda i na državu, koja mu otime njegovo? Nemojte zaboraviti, naš seljak jednostavno ali često vrlo ispravno umuje. A on o ovoj stvari umuje ovako: možeš ti skinuti svoj kaput sa sebe i dati ga drugome, ali nemaš prava dirati u moj! I on smatra da je država ovom Uredbom, koja se sada ozakonjuje, postupila prema njemu onako isto kao i neki drumski razbojnik koji ga je pričekao na drumu i oteo mu novac: otimačina ovo, otimačina ono!

Pa šta sad, gospodo, da činimo? Finansijski zakon sadrži odredbu da se ova Uredba primi „k znañju i odobrenju.“ Ja znam, gospodo, sa desnice, da vi sad nemate kuda i ne smete da glasate da se Finansijski zakon ne prima, ali ću učiniti na vas apel: da bar izlučite tačku 21 iz § 67 Finansijskog zakona te da se ova Uredba donese ovamo pred Skupštinu, da je uzmognemo mirno, čestito i objektivno rešavati. (Odobranje na levlci).

Potpretsednik Franjo Markić: Ima reč g. narodni poslanik g. Milan Banić u ime grupe Jugoslovenskog kluba.

Milan Banić: Gospodo narodni poslanici, od ovih mojih reči što ću ih sada izreći, valjda ništa neće doći u štampu, ili, ako dođe, biće sasvim iskrivljeno. Ne upravljam ih, dakle, narodu, jer naprosto nemam za to fizičke mogućnosti. Ako sam uzeo reč, to je samo zato da izvršim dužnost, pre svega, prema samome sebi, i da izvršim dužnost pred istorijom.

Vlada g. dr. Milana Stojadinovića traži od nas ogromna, nevidena ovlašćenja, traži ih toliki broj, da to parlamentarni život ni ove niti ikoje zemlje nije još čuo ni video. Predloženi finansijski zakon — to više nije ni omnibus. Kad bih tražio neko upoređenje za nj, onda bih se nehotice morao setiti takozvanog kolombarija, pokraj krematorijuma na pariskom groblju Père Lachaise. Kolombarijem se naziva groblje onih koji daju, posle smrti, spaliti svoje telo, umesto da im bude pokopano. Grobovi u kolombariju nisu veliki, sve kutija do kutije. Tako otprilike izgleda i ovaj Finansijski zakon sa svima tim raznim amandmanima, ovlašćenjima itd. Tražiti tolika i takva ovlašćenja, to znači negirati sam princip parlamentarizma i demokratije. I vrlo je značajno da to čini ona Vlada, onaj režim, koji se inače vrlo mnogo i često poziva na blagopokojnog Nikolu Pašića. Hoće ljudi čak da budu i naslednici Nikole Pašića. A dopustite, gospodo, da vas potsetim, da Nikola Pašić, čak i u vreme rata, čak i onda kada se Parlament Kraljevine Srbije nalazio u emigraciji, na Krfu, čak i onda on nije vršio ovakav atentat na parlamentarizam i demokratiju, kao što to čini ova Vlada! Ali, ovaj način rada, ovaj način budžetiranja, ovaj način gazdovanja državnom i narodnom imovinom, imade i svoju drugu stranu. Gospodo, zar je posle toga, posle ovakvog Finansijskog zakona, posle ovakvih ovlašćenja, posle ovakvih i ovolikih amandmana, zar je onda čudo da oni u Zagrebu kažu: „Ne damo mi svoj džep Beogradu! Svaki ruku u svoj džep!“ Ili, kako Pernar kaže: „Svoje finansije i svoje puške!“ Nije to nikakvo čudo, kada se ovako gazduje!

Nemam vremena da sa čisto finansijske strane prikažem kolika opterećenja se nameću narodu ovim budžetom. Samo to da se zapitamo: sa kolikim smo sumama ukupno mi opteretili naš narod kroz ovih 18 godina od ujedinjenja? Ako uzmete u obzir dažbine, podavanja, što ih je narod davao kroz ovih 18 godina, državi s jedne strane, a s druge strane svima samoupravnim telima: ranije oblasnim samoupravama, dotično sada banovinama, pa opštinskim samoupravama, gradskim i seoskim; pa ako uzmete, pored toga, u obzir i ono što se davalo za Okružne urede, pa razne komorske prireze itd. itd.; — ako se uzme u obzir, na primer, i to što je narod stvarno imao da žrtvuje na račun carinske zaštite za industriju u ovoj zemlji, koja stvarno nije naša, nego je u suštini tuda industrija, — ako sve to uzmemo u obzir, onda ćete dopustiti da ne preterujem kada kažem: da je kroz

ovih 18 godina naš narod bio prosečno opterećen sa 15 milijardi dinara u jednoj godini. U 18 godina što zajedno živimo u ovoj državi, to znači 18 puta 15 svega 270 milijardi dinara. Ja ću malo da reduciram tu cifru, pa da kažem: 250 milijardi dinara.

Gospodo, od tih 250 milijardi šta smo mi faktično vratili našem narodu i dali za njegovo opšte unapređenje? I kako se je u ovoj zemlji gazdovalo? Da povučem jednu paralelu, pa da vam pokažem kako se je, za razliku od države, gazdovalo jednom oblasnom samoupravom, kojoj sam i ja bio deonikom. Reč je o primorsko-krajiškoj oblasti, čijoj su samoupravi 1927—1928. godine stajali na čelu i Radićevci, i radikali, i samostanci. Mi smo iz rada te samouprave posvema izbacili partijsku politiku i radili smo samo za dobrobit naroda. Naši personalni izdatci u 1927 godini iznosili su svega 7%, a u 1928 godini, kada je ta oblasna samouprava bila u punome jeku svoga rada, naši personalni izdatci iznosili su svega 14%. Investicije su 1927 godine iznosile 60%, a 1928 godine osigurali smo iz samoupravnog budžeta izgradnju 50 osnovnih škola. Pedeset osnovnih škola u jednoj oblasti — to iznosi taman toliko koliko država na tu potrebu utroši u čitavoj državi godišnje. Sve u sve, na investicije trošili smo preko 50% samoupravnog budžeta. A država, koliko ona daje na investicije?

I ove godine mi smo naš narod opteretili, ako uzmemo u obzir i samoupravna opterećenja, sa punih 17 milijardi dinara! Medutim, ako se ne varam, čist nacionalni prihod iznosi kod nas ukupno 34 milijarde dinara; znači narodu uzimamo neto polovinu nacionalnog prihoda.

Razume se, neću da odgovaram što smo ovim budžetom i Finansijskim zakonom dali narodu. Dovoljno je da konstatujem da mu vrlo malo dajemo! Ali, bar da narod zna na što daje tolika podavanja. Da smo bar motivisali i pravilno rasporedili tolike državne izdatke, ali mi ni to nismo učinili. Mi se, gospodo, — uzevši u obzir opšte stanje u Evropi — također naoružavamo. To je van spora. Ali, dok Englezi kažu da će u roku 3 do 4 godine na svoje naoružanje potrošiti jednu i po milijardu funti šterlinga, a to je oko 370 milijardi dinara, dokle Francuzi takođe otvoreno kažu kakve astronomske sume izdaju za naoružanje, dok to radi i Sovjetska Rusija, a tako isto i Nemci, jer svi hoće da impresioniraju inostranstvo i da se opravdaju pred narodom, dotle mi pred narodom, a navodno i pred inostranstvom, tajimo da se naoružavamo (*Dr. Vjekoslav Miletić:* Mi nismo Englezi!) Gospodine Miletiću, da se našem narodu, a i inostranstvu, kaže da ćemo i mi utrošiti, u toku dve-tri godine, 6 milijardi na naše naoružanje, budite uvereni da bi efekat tog saopštenja u svakom pravcu bio pozitivan!

Gospodo, ova ovlašćenja u Finansijskom zakonu su u suštini diktatorska ovlašćenja. Takva ovlašćenja nije tražio ni Klemanso za vreme rata, nije ih tražio ni Dumerig u jednom momentu kad je Francuska bila u vrlo teškim prilikama. I što je najkarakterističnije, takva diktatorska ovlašćenja traži jedan režim, jedna Vlada, koja sprovodi likvidaciju takozvane diktature i 6-januarskog režima. Zar može biti veće protivrečnosti?!

U ovome Domu pitalo se često šta je taj režim, je li on demokratski ili diktatorski režim? Jedni kažu jedno, drugi drugo, a ja kažem: „ni jedno ni drugo.“ U decembru mesecu, video sam u restoranu „Vračar“ jednu ekvilibristicu: na napetom konopcu devojića

korača i igra. Kako ekvilibrira? Kad se telom nagne na desnu stranu, hvata ravnotežu tako da parasol, što ga drži u ruci, upravi na levu stranu; a kad joj se telo prebaci na levu stranu, ona parasol pruži prema desnoj strani i tako održava ekvilibrij. Tako u stvari, i režim dr. Milana Stojadinovića operiše sa parasolom: pleše, igra na konopcu između demokratije i diktature! (Odobrovanje i smeh na levlci).

I ne samo između demokratije i diktature nego i između unitarizma i trializma, da o drugom i ne govorim!

Uopšte, gospodo, da li je potrebno da ja karakterišem režim g. dr. Milana Stojadinovića? Nije potrebno, jer ga je već karakterisao jedan njegov učesnik, uvaženi Ministar PTT, pošta, telegrafa i telefona, g. dr. Kaluderčić. On je u svoje vreme držao jedan govor i u njemu rekao: „Mi i sada spasavamo zemlju, kao što smo je, otprilike istom kombinacijom (Vukićević—Korošec—Spaho), spasavali 1927 godine!” Vrlo lepo, vrlo tačno! I sada je gotovo ista kombinacija: tek jedan manji deo radikala, pa Korošec i Spaho. A spasavaju ovu zemlju na sasvim isti način kao što su je spasavali i 1927 godine! I ja se bojim, neobično se bojim, da će i rezultat toga spasavanja biti jedan te isti, da ćemo opet da doživimo jedan novi, ali samo još daleko katastrofalniji 20 juni 1928 godine! Dakle, gospodo, po rečima samoga g. dr. Kaluderčića ovo je jedno obnovljeno izdanje „tvrdog grada.” Sad, da li je to pogoršano ili poboljšano izdanje, — odgovor na to pitanje prepuštam vama. Ima još jedna analogija između „tvrdog grada” pokojnog Velje Vukićevića i ovog „tvrdog grada”. I jedan i drugi obožavali su, i obožavaju „zemaljsko carstvo”; toliko ga obožavaju da bih za uvaženog g. dr. Kaluderčića mogao da kažem, razume se bez ikakve uvrede, da je on „Don Kihot zemaljskog carstva”. Gospodo, mi opet živimo u eri velike „praktičnosti”, u pravoj idolatriji „zemaljskog carstva”. „Praktičnost” je danas kod nas do te mere dovedena da se čoveku kosa diže i da mu se koža ježi od te velike „praktičnosti”.

G. dr. Stojadinović, doduše već unapred se je ogradio protiv ovakvog gledanja na njegov režim. On je, naime u jednom svom govoru rekao: »Ima ljudi koji u ementaleru vide samo rupel! Tja, gospodo, pre svega, da li ima ementalera bez rupa? Nisam valjda ja sam nego je i mnogi od vas nedavno gledao film »Moderna vremena«, najnoviji film Čarla Čaplina. Ima u tom filmu jedna neobična komična scena: Kad je Čarl Čaplin postao kelner, pa kad mu gost poručuje porciju ementalera, trči on u kuhinju i vidi tamo sir, ali bez rupa. Čarl Čaplin dohvata svrdlo i izvrta rupe u siru. Dakle, nema ementalera bez rupa, čak ni na ekranu. Stvar je samo u tome da režim g. dr. Milana Stojadinovića nije ementaler; on ima, istina, neobično mnogo rupa i ne treba ih tek vrtiti; rupa je i odviše, ali to nije ementaler nego je to, hajde recimo, rokfor.

U ovom Domu, u toku budžetske debate, iznesena je prilično temeljita kritika rada ovoga režima. Kako je režim odgovorio na tu kritiku? Čuli smo taj odgovor kroz usta uvaženog Ministra g. Dragiša Cvetkovića, režimskih »porte-parole«. Svi oni kažu unisono te isto: »A što ste vi radili kad ste bili na vlasti?« Taj prigovor je pogotovu upućen na adresu JNS. Gospodo, možda je malo nezgodno upirati prstom na JNS. Ja neću da je branim, ja nisam njen pripadnik, niti ću ikada to da budem, ali mislim da je nezgodno upirati prstom samo na JNS, jer ako

ima JNS-ovaca ovdje na levlci, dozvolićete mi, ima ih, iako ne baš najprominentnijih, i tamo na desnici; i prigovori upućeni na JNS na ovoj strani, pogadaju i bivše JNS-ovce na toj drugoj strani, u samoj vladinoj većini. Ne mislite li, i ne osećate li, da je tako?!

Moram, gospodo, pošteno priznati da je stvarno u redu po nekad reći: — A šta ste vi ranije radili? Radilo se doista koješta. I nemaju prava ljudi koji su stvarno bili upropastitelji šestojanuarskih intencija, nemaju ti ljudi političkih kvalifikacija da upiru prstom u režim dr. Milana Stojadinovića. Meni se lično desilo da sam došao pred jednog premijera, u vreme vrlo kritično po ovu zemlju, pa je taj premijer rekao: »Vidite li kako mi radimo! Sve smo probleme već rešili!« Gotovo u tragičnoj situaciji ove zemlje reče mi jedan njen premijer da su svi problemi rešeni!! Ništa drugo nije mi preostalo nego da mu kažem: — »Pa raspišite konkurs za nove probleme!« Takvi ljudi nemaju uistinu prava da prigovaraju režimu dr. Milana Stojadinovića. Ali ipak nije zgodno da se na jednu stvarnu kritiku, koja se iznosi protiv režima dr. Milana Stojadinovića, odgovara samo sa pitanjem: »Šta ste vi radili?« Jer aktuelni režim radi tako da će do skoro početi da rehabilituje sve ranije režime. Već je g. Bogoljub Jevtić skroz na skroz, moralno i politički, rehabilitovan praksom koju vrši vlada dr. Stojadinovića; a pode li i dalje tako, dovešće ovaj režim do pune nerehabilitacije svih JNS-režima!

Šta karakteristiše ovaj režim, i što mu se pošteno mora priznati? Karakteristiše da aktivnost, veća nego što je to bio slučaj kod drugih režima, veća ekspeditivnost, pa čak i veća odvažnost: u njega zbilja ima mnogo više odvažnosti i srčanosti nego što su je imali mnogi raniji režimi. Samo ne valja to što aktivnost, što ekspeditivnost, odvažnost i srčanost, većim delom, nisu upotrebljene na dobro nego na zlo. Na žalost, aktivnost, ekspeditivnost i srčanost ovog režima upotrebljeni su, u prvom redu — kako sam već spomenuo — na demontiranje 6 januara. A kod ovakve demontaže, zna se gde počinje, ali se nikad ne može znati, gde će se svršiti. Iz prakse, za ovih 21 mesec vladavine g. dr. Stojadinovića, i sami vidite da se vrši ne samo likvidacija 6-januarskog režima nego da se paralelno likvidira i unitarizam; ako se pode i dalje tim putem, može da se likvidira još mnogo i mnogo vrednosti koje direktno proističu iz 6-januarskog režima! Neću da ih spominjem, neću da kažem koje su to! Nije čudo da se to dešava jer kod demantovanja 6-januarskog režima, režim g. Stojadinovića ima dve vrste pomagča: s jedne strane, na istoku države, to su oni koji se jasno deklariraju za »narodni front«, za ono što mi Hrvati tačnije kažemo »pučki front«, a s druge strane, u zapadnom delu države, pomagači u demontiranju su oni koji kažu: »tražimo svoje puške i svoje finansije!«

Vi kažete: »Govori šta hoćeš! Ipak, daćemo ovlašćenja. U to nisam ni za časak posumnjao. Uostalom, zašto i vi, od većine, tom režimu nebi dali ovlašćenja kad je taj isti režim dobio daleko veća ovlašćenja — zna se od koga — da u zemlji zavede red i da zemlju konsoliduje. Je li on to uradio? (Čuje se sa desnice: Jeste!) Jeste.

Kad se ovaj režim nama pretstavio, on je čak kazao, kojim će putem da izvede i sprovede konsolidaciju zemlje. Tada nam se, naime, g. dr. Stojadinović pretstavio rečima, ne mogu doslovce da ih ci-

tiram, ali je kazao: »Kad sam bio u Severnoj Americi, jedan moj prijatelj Amerikanac mi je kazao da jedinstvo američke nacije počiva na sistemu dveju američkih partija.« To bi, gospodo, moglo biti tačno, ali g. Stojadinović je zaboravio drugu jednu stvar. Naime da je pre formiranja ovih dveju partija u Uniji trajao godinama i jedan od najkrvavijih građanskih ratova, tzv. rat za secesiju, rat između američkog Severa i Juga, i tek kad je Jug podlegao, kad je kapitulirao, onda je tek moglo doći do formiranja partija, koje predstavljaju dupli kolosek, na kome se razvija američki državni i nacionalni život. G. dr. Stojadinović, čim nam se pretstavio, rekao je: »I mi treba da težimo za zavodenjem dvopartijskog sistema u Jugoslaviji!« Gospodin dr. Stojadinović je i nedavno, ne u ovome Domu već pred članovima Finansijskog odbora, rekao da nema drugoga izbora nego ili Mačeku ili ka JRZ. Vidite kako nam alternativu postavlja g. dr. Stojadinović! Ali, još pre njega, ovakvu ili sličnu alternativu je postavio g. Bogoljub Jevtić sa petomajskim izborima. Te je i daleko bolje i solidnije na bazi unitarizma i antiunitarizma, sproveo alternativno razvrstavanje našeg političkog sveta. Pa dok je tako, zar je trebalo da izgubimo gotovo pune dve godine pa da se vratimo na ono što smo imali već u maju 1935, naime: na jednoj strani front dr. Mačeka, a na drugoj strani front unitarizma jugoslovenskog?!

Režim dr. Stojadinovića pretstavio se je jula 1935 godine sa još jednom izjavom. Vi znate, s čim smo mi stvarno pošli na izbore 1935 godine. Imali smo parolu, koja je predstavljala program nacionalne i državne politike. Taj program g. Jevtića i njegove vlade dao bi se, otprilike, ovako formulirati: Kriza ekonomska i socijalna je neobično teška, tako teška da mi, u Jugoslaviji, nemamo vremena da se bavimo političkim pitanjima. Pre svega, imamo da rešimo goruća ekonomska i socijalna pitanja i tek onda možemo da se pozabavimo i političkim pitanjima, u koliko se ona uopšte tada budu postavljala. Tako je na stvari gledao g. Jevtić i njegov režim, i na toj platformi smo pošli na majske izbore 1935. G. dr. Stojadinović je, formiravši svoju vladu, ovo gledište okrenuo za 180 stepeni i u njegovo ime pred Finansijskim odborom, kad se je vodila diskusija o budžetskim dvanaestinama jula 1935 godine, Ministar g. Miloš Bobić, član Kabineta dr. Stojadinovića, izjavio je podvlačeći svaku svoju reč: »Ne može da se reši ni jedan ekonomski i socijalni problem sve dotle dok ne budu rešeni politički problemi, a glavni aktuelni politički problem je hrvatsko pitanje.

Gospodo, tako je izjavio g. Miloš Bobić. Ali nije samo on tako govorio, nego je tada izišao pred nas i sam Predsednik Vlade g. dr. Milan Stojadinović, te je izjavio: »Jedan francuski kralj je rekao: Dajte mi dobru politiku, pa ću vam dati dobre finansije!« Na tu poznatu krilaticu pozvao se je g. dr. Milan Stojadinović. On možda nije baš bio tačan, kad ju je pripisao »jednom francuskom kralju«, jer to nije rekao jedan francuski kralj nego jedan francuski ministar finansija, kad mu se prebacilo da je vodio lošu finansisku politiku.

G. dr. Milan Stojadinović zastupao je, dakle, u početku ovog režima, gledište, da valja najpre rešiti kardinalna politička pitanja, da bi se moglo pristupiti rešavanju finansisko-ekonomskih problema. Ovo gledište g. dr. Milana Stojadinovića i g. Miloša

Bobića poklapa se sa gledištem g. dr. Mačeka i onoga, koji tako grlato govori u ime njegovo, t. j. g. dr-a Milivoja Dežmana. Ja ne znam, sa čime da isporodim g. Milivoja Dežmana. Najbolje bi bilo možda, kad bih kazao, da potseća na staro, pokvareno pivo u nežnom stomaku. I g. Maček i g. Dežman kažu da se ne može rešiti nikakvo ekonomsko ni socijalno pitanje ove zemlje, dok se ne reši hrvatsko pitanje. Medutim, život ih je demantovao, a i sami su sebe demantovali. Kad bi g. Maček zaista stajao na stanovištu da se ni jedno ekonomsko ni socijalno pitanje ove zemlje ne može rešiti pre hrvatskog pitanja, onda ne bi osnovao Gospodarsku slogu i rešavao gospodarska pitanja znatno pre rešenja hrvatskog pitanja!

Isto to desilo se i Vladi g. dr. Milana Stojadinovića. Kako znate, u ovo 21 mesec, ona nije rešila kapitalni problem ove zemlje, tzv. hrvatsko pitanje, ali je prešla na rešavanje ekonomskih i socijalnih pitanja. Pa, iako ona ima u svojoj bilansi neki plus, ona može da ga zabeleži samo na polju ekonomskom i socijalnom. Tu su Bor i Zenica, tu je razduženje seljaka, kontrola spoljne trgovine, Uredba o minimalnim nadnicama itd. To nije bogzna kako mnogo, ali ipak je nešto. Ali to je urađeno na terenu ekonomske i socijalne politike, a ne na terenu čiste politike. Kako vidite, režim g. dr. Milana Stojadinovića, pretstavio nam se je drukčije nego li danas izgleda; ako on ima uspeha, onda to nije na terenu gledišta koje glasi: »Politika pre ekonomije.« Tu on nema uspeha nego na drugoj strani. (Jedan glas: Glavno je da ima uspeha!) Ja sve lojalno priznajem, ali priznaćete i vi da se režim g. dr. Stojadinovića pretstavio nama sa tezom: »Najpre politika, onda drugi problemi.«

Jedan drugi član Vlade, g. Kožul, rekao je na jednom zboru u Vojvodini: »Dosta je politiziranja, treba da radim. I ova Vlada radi!« To je gledište g. dr-a Kožula. Ja ga usvajam stopostotno, ali to nije originalno gledište, to nije ishodište režima g. dr. Milana Stojadinovića. Sve u sve, režim g. Stojadinovića ne sprovodi danas politiku, koju je najavio, nego stvarno sprovodi politiku g. B. Jevtića.

Da predemo na takozvano hrvatsko pitanje. Gospodo, ja na taj problem, koga sam ranije, u debati o budžetu Ministarstva unutrašnjih poslova, definisao kao problem srpsko-hrvatskih, ili hrvatsko-srpskih odnosa, gledam bez ikakvih strasti. Zašto? Zato, gospodo narodni poslanici, jer sam u svome životu već jedanput gledao i doživeo to kako se jedna Jugoslavija razbija. Mi smo u Rusiji, za vreme rata i revolucije 1916—1917 godine, imali jednu Jugoslaviju an minijatur. Ta mala Jugoslavija bila je naš dobrovoljački korpus. Tamo je bilo i nas Hrvata i Slovenaca, ne samo Srba, i tamo smo videli kako može da se razbije jedna, doduše, mala Jugoslavija, ali ipak Jugoslavija.

Tamo sam video i osetio, gospodo narodni poslanici, da mi Jugosloveni malo živimo tercijarnim duševnim pojavama, a više subliminalnim sferama, afektom i strastima. I tamo sam video kako naši afekti, naše strasti, znadu da budu strahovito negativni. Razbili smo dobrovoljački korpus u Rusiji i umesto 40.000 pušaka, koliko smo ih već imali u Rusiji, dovelo se je svega 10—12.000 vojnika na Solunski front. Tamo sam naučio još jednu veliku stvar. Srpstvo se je iz te afere izvuklo kako-tako, ali prvenstveno platili smo »ceh« mi Hrvati i Slovenci!

Gledajući sasvim objektivno na strani, konstatujem da u Jugoslaviji, ali ne više miniaturnoj i emigracionoj, danas također plamsa jedan ogroman požar strasti — da se poslužim izrazom našeg literata Kosora. Mi naša pitanja ne rešavamo po razumu ni pozitivnim osećajima, nego po negativnim osećajima. Kada se je dozvolilo da se dogodi ono što se nikada nije u istoriji srpskohrvatskih odnosa desilo, naime da jedan Srbin u političkoj borbi čak u Parlamentu ubije vode Hrvata; kada se to dozvolilo, još onog časa zapalila se je naša kuća i od onda gori. Badava apelovati na razum. Ja pratim politiku dr. Mačeka još od 1928. godine pa dalje. Blaženopochivši Kralj bio je pripravan da dr. Mačeku i centrifugalnoj većini Hrvata dade maksimalne ustupke, ali pod uslovom da pristanu na unitarizam, da definitivno usvoje aksiom, da pogotovo mi Srbi i Hrvati sačinjavamo puno nacionalno jedinstvo. Da je na to pristao dr. Maček pokojni Kralj bio bi dao čak i federaciju, razume se ne trijalističku. Ali dr. Maček nije to hteo. Vi znate, kako se je, i posle smrti Ujedinitelja dr. Mačeku izlazilo u susret; on je tretiran gotovo istom pažnjom kao neki suveren; njemu se na noge slao ban Savske banovine, g. Kostrenčić, da ga zamoli da dođe u audijenciju. U svemu se je pripravno da se Mačeku izide u susret, ali samo uz uslov da pristane na narodno jedinstvo. Ali on to neće, pa neće.

I ujedinjeni, mi Srbi i Hrvati smo šaka jada; rastavljeni nismo niko i ništa. Mi Hrvati sami za sebe skoro i ne postojimo; mi smo sa Srbima i dušom i telom srasli. Isti nam je temperament, isti jezik, isti običaji narodni, ista pesma, isti teritorij obitavamo: srpskih naselja ima na krajnjoj zapadnoj granici Hrvatske!

Kada bi se ova država i razbila, kad bi došlo do nezavisne Hrvatske, i onda bi u toj nezavisnoj Hrvatskoj postojalo pitanje odnosa Srba i Hrvata. Pod tuđom vlašću i u svojoj slobodnoj kući pitanje srpskohrvatskih odnosa postojalo je, postoji i postojace. I ljuto se vara onaj koji misli da se ono može rešiti u nekom kratkom terminu!

Jer nismo ni sijamski blizanci; mi smo još više srodni: Imamo stvarno jedan organizam i jedan krvotok, a to se ne može cepati. To je jasno; to zna i dr. Maček, ali nošen, teran besom — besom u Dostojevskom smislu reči, neće da prizna i neće da se na unitarističkoj bazi uredi pitanje srpskohrvatskih odnosa. Zašto neće? Zato što u sredini, kojoj je on rob progovaraju negativni osećaji, sve jače dolaze do izražaja »besovi«. Ja poznajem teške stvari koje neću da iznesem pred vas; neću da ih iznesem zato što neću da sipam ulja na vatru. Ali samo mogu da kažem, da nas požar strasti sve više obuzima. Zašto dr. Maček traži federaciju, i šta leži u osnovi toga zahteva? Nije tu ništa drugo posredi no mržnja i prezir srpstva. Ko ne mrzi i ko ne prezire srpstvo, taj ne traži odvajanje od njega; to traži samo onaj koji prezire i mrzi srpstvo. A na toj liniji mržnje i prezira u odnosu prema srpstvu, ja se bojim da ćemo opet, nažalost, mi Hrvati da platimo račun, da će račun uglavnom da plati hrvatski seljak koji je žrtva jedne politike koja nije njegova, seljačka. Nedavno, možda pre mesec dana jedan čovek koji ne stoji na mojoj, jugoslovenskoj, nego na Mačekovoj uniji, g. Rudolf Bičanić, napisao je knjigu, u kojoj kaže i dokazuje, da 70% Hrvata ne spava na postelji. To, gospodo, stoji; ali dr. Maček ne vodi o tome računa

nego vodi hrvatskog seljaka putem, na kome bi danas sutra mogla da zakuka mnoga hrvatska majka. Dok to kažem, nisam nipošto »mačkožder« kao što je to za mene dosta duhovito kazala muslimanska sarajevska »Pravda«. Ja ne mrzim nikoga, pa ni dr. Mačeka. Ali kad sam već kod sarajevske »Pravde« i kod naših muslimana, dozvolite mi da kažem i ovo: Razume se, ne mogu da imam animoziteta prema našim muslimanima, jer ih slabo i poznajem. Ali ja pratim sve ono što radi dr. Spaho, potpomognut od dr. Behmena i njihovih ljudi. Pratim to pažljivo, i biću slobodan da uputim apel g. Spahi, da pazi šta radi, jer je čudnu igru zaigrao. Zaigrao je igru koja dira u živac srpstvo, vaskoliko srpstvo, ne samo u Bosni i u Crnoj Gori nego čitavo srpstvo (Burno pljeskanje na levici). Priznajem također da je srpstvo momentano klonulo, ali možda će doći vreme kada će se plaćati za krilaticu »sjaši, Vlaše«, koju smo nedavno ovde u Parlamentu čuli! Čudnu igru zaigrao je dr. Spaho; na njegovom mestu, ja se ne bih ovako poigravao sa sutrašnjicom naših muslimana!

Gospodo, kako se prema tzv. hrvatskom pitanju odnosi srpstvo? Govorio sam o tome, ali dopustite mi da iznesem još neke nove momente: Nisam pristalica srpske hegemonije; daleko sam od toga, ali kao pošten čovek priznajem da srpstvo treba u ovoj državi da bude »primus inter pares«.

Primat, gospodo, pripada stvarno Srbima i oni ga stvarno i drže u rukama. Ali, koja se politika vodila od strane srpstva prema centrifugalnim težnjama Hrvata? Da se je, gospodo, već 1918. godine reklo otvoreno i pošteno, da se je reklo svima i svakome u ovoj našoj zemlji, da se reklo pogotovo Hrvatstvu, da se reklo ovako: „Slušajte ljudi! U ovoj zemlji koju smo pre svega mi Srbi izgradili svojim žrtvama — a to je neosporno — u ovoj zemlji ne može niko da vodi protivrpsku politiku; mi ne dozvoljavamo nikome da okuplja bilo koga protiv Srba u ovoj zemlji!“ Da se je to pošteno i otvoreno reklo odmah, i da se je državna politika na toj bazi sprovodila, gospodo, ne bi došlo do ove situacije. Da se je, dalje, reklo: „Slovincima možemo mi Srbi da dopustimo izvesno odvajanje, jer, otkako je, nažalost, Franc Prešern Slovincima dao posebni književni jezik, oni žive svojim posebnim ne samo jezikom nego, u izvesnom smislu reči, i posebnim duhovnim životom. Ma da smo mi jugoslovenski unitaristi, jugoslovenski nacionalisti, mi moramo da Slovincima dozvolimo izvesnu odvojenost. Ali vama Hrvatima mi Srbi ne možemo dozvoliti ono što i Slovincima, jer ste jedno te isto s nama, jer ne postoji pojam Srbin za sebe a Hrvat za sebe; nego pojam Srbin ili Hrvat ili Srbohrvat. Dr. Maček i njegovi sledbenici su svoj materinski, svoj rodni jezik učili iz jedne gramatike, iz gramatike Marčetića koja se zove gramatika hrvatskog ili srpskog jezika. Mi smo, dakle, jedno te isto, mi Srbohrvati smo kičma ove države, mi smo njeno srce i njen mozak. Tu podvajanja nema i ne sme da bude!“ Da se je ovako reklo 1918. godine i na tome ostalo, ne bi punih 18 godina mi od Hrvata koji smo hteli da saradujemo sa Srbima, mi koji stojimo na gledištu, koji zastupamo mišljenje, da možemo da se i svadamo sa Srbima, mi koji stojimo na gledištu da ima problema gde se ne moramo u svemu složiti sa srpstvom, ali da se „hrvatsko pitanje“ ima sasvim, skroz i na skroz, rešavati unutar naše države, a ne iznositi na tapet Evrope, — mi koji smo to hteli, kako smo bili od Beograda za celo to vreme tretirani i gledani??

Mi smo od 1918 godine, nažalost, u očima Beograda, u očima srpskih vlastodržaca bili i ostali „quantité négligeable.” U ovoj zemlji vredeo je i vredi onaj Hrvat koji je protiv ove zemlje, koji je bio protiv ove države, koji je protiv srpstva. S takvim Hrvatima se računalo. S druge strane punih 18 godina između hrvatstva se probiraju ljudi koji nemaju nikoga iza sebe i koji sami po sebi ništa ne znače. Takvi ljudi dovode se, većim delom; u ovoj zemlji na položaje, ljudi bez kičme, ljudi bez karaktera, ljudi koji su pripravnici da služe, ali koji su pripravnici i da svakog časa izdadu Beograd i srpstvo.

Gospodo narodni poslanici, režim dr. Milana Stojadinovića, u ovo teško vreme, kada konačno sazreva problem srpsko-hrvatskog odnosa, kada on mora da bude rešen il' ovako il' onako, u to ozbiljno vreme, koga je režim dr. Milana Stojadinovića doveo na bansku stolicu u Zagrebu, na bansku stolicu koja ima izvesnu svoju tradiciju? Nisam nikada bio orijentisan prema „gospodskoj” Hrvatskoj, ali moram priznati da ta stolica ima svoje dosta svete tradicije. Koga je, dakle, doveo ovaj režim na bansku stolicu? Mađari su prema nama Hrvatima znali da budu veliki cinici; oni su znali da budu upravo perverzni pa i sadiste, ponekad. Sam Lajoš Košut 1848 godine je na adresu Hrvata rekao: „Ko su ti Hrvati? Gde na geografskoj karti postoji ta Hrvatska?”

Znali su da budu cinici prema nama Hrvatima Mađari, ali, gospodo poslanici, nikada Mađari, a pogotovo u ovoj situaciji, ne bi na bansku stolicu u Zagrebu doveli dr. Viktora Ružića! To je mogao samo ovaj režim da uradi! Dabome, dr. Ružić radi kao ban za svakoga pre, nego li za Beograd; posledice tog njegovog „rada” ćete vi uskoro da uvidite!

Takozvano hrvatsko pitanje režim dr. Stojadinovića rešava tako da je — kako već rekoh — neverovatno ojačao hrvatski nacionalizam a likvidirao nas Hrvate koji hoćemo da saradujemo sa Srbima na bazi unitarizma. Poznato je kako nas je likvidirao — to sam kazao prošli put. Naveo sam slučaj sa gradonačelnikom Sušaka, s predsednikom sušačke gradske opštine. Da nadopunim podatke, koji se na taj slučaj odnose: Đuro Ružić bio je postavljen za sušačkog predsednika opštine godine 1930 i ostao na tom položaju sve do pred majske izbore 1935 godine. Tada je otstupio, ali s dolaskom režima dr. Stojadinovića on je ponovo imenovan za predsednika opštine. Njega, eksponiranog pristalicu 6-januarskog režima i JNS, koji je punih 5 godina bio sušački gradonačelnik u autoritativnoj eri, vaspostavlja režim g. Stojadinovića, koji inače likvidira i demontira mrsku „diktaturu.” Ali, ipak ga Stojadinovićev režim nešto drukčije tretira nego li šestojanuarski: Dok je u „diktatorskoj” eri Đuro Ružić ipak imao opoziciju u sušačkom gradskom odboru, Stojadinovićeva vlada izbacuje iz gradskog odbora i poslednjeg Ružićevog opozicionara, tako da ovaj, od druge polovine 1935 godine imade mogućnost da po miloj volji žari i pali u sušačkoj opštini. Pa, kako i ne bi: opozicije u gradskom odboru nema, a sad gradske opštine kontroliše ban savske banovine, koji je ne samo rođeni brat nego i inspirator, „animus rector”, gradonačelnika Ružića! I stvari se prekrasno razvijaju: u Sušak dolazi sekretar dr. Mačeka Jelašić i sušačkom građanstvu očita bukvicu, nagovestivši im da Sušak „mora, silom ili milom, da napusti jugoslovenstvo i da postane hrvatski.” Dok je Jelašić te reči govorio, s desne strane stajao mu je gradonačelnik Ružić, prekrilivši grudi

hrvatskom trobojnicom. I da bi se što bolje dodvorio dr. Mačeku i zagrebačkim propovednicima hrvatskog nacionalizma, Ružić kroz gradsko veće proturuje zaključak da se u Sušaku, dojučerašnjoj nepredobivoj kuli jugoslovenstva, podigne „Hrvatski kulturni dom”. („Vreme” ga izjedno naziva samo „Kulturnim domom”), i da se grad zaduži za 15—20 miliona. A Beograd potvrđuje taj zaključak: Odobrava zajam. Eto, tako režim g. Stojadinovića rešava hrvatsko pitanje! (Pljeskanje). Vidite i sami, to je jedan sistem izigravanja i prividnog ali i stvarnog popuštanja, jedan sistem zamaranja: ide se zatim da se zamore, zavade i bace jedni na druge, one u Hrvatskoj. Ali se, gospodo, to ne postizava, nego se postizava to da odnosi između Srba i Hrvata postaju sve gori i gori, sve teži i teži; i nimalo ne preterujem ako kažem, da su odnosi između Srba i Hrvata danas daleko gori nego što su bili pre 5 i posle 5 maja 1935. Onaj svet tamo vodi da mu se iz Beograda pošteno u brk kaže šta se hoće i što se neće, a ne da se laže i maže, da mu se dozvoli da veša hrvatske zastave, pa nakon dva meseca da plaća globu za to. Zbog ove bedne hipokrizije beogradskih „genija”, jaz postaje sve dublji i dublji, reakcija sve veća, a „požar strasti” sve ogromniji!

Od 1918 godine dozvoljava se da se u ovoj zemlji izgrađuju tri kulture, posebna slovenačka, posebna hrvatska i posebna srpska kultura. I kao da postojećeg trializma nije dosta, hoće se još da intensifikuje zasebnost srpske kulture.

Gospodin Slobodan Jovanović, čovek velikog autoriteta; osniva „srpski kulturni klub”, kao promotor zasebne srpske kulture, a zaboravlja on, naučni autoritet, da je na primer Italija bila politički ujedinjena tek od 1848 godine do 1870 godine, ali da su je stvarno, duhovno, ujedinili još u eri trećenta Bokačio, Petrarka i Dante. Italija je bila samo jedan geografski pojam, kome su oni dali dušu, sadržinu, kulturu, — stvorili su prvo jednu jedinstvenu nacionalnu kulturu, iz koje je nikla, posle 5 vekova, jedna jedinstvena nacija. Ista je stvar i kod Nemaca. Nemački narod ujedinjen politički tek 1870 godine, ali je i u njega još mnogo vekova ranije postojalo duhovno, kulturno jedinstvo koje su izgrađivali Foglvajde, Ešnbah, Direr i Luter, i iz koga je niklo fizičko i političko jedinstvo nemačke nacije. Kako se, gospodo, danas može misliti da se izgrađivanjem posebne srpske, posebne hrvatske i posebne slovenačke kulture ipak ide u susret unifikaciji naše nacije?! To je apsurd, krajnji apsurd, a upravo je ne lepo pozivati se, u vezi sa tim, na Jovana Skerlića. U godini 1912 Skerlić je govorio u prilog federativnog uređenja Jugoslavije. Tada je to imalo smisla. I ja sam bio 1917 godine federalista, jer je besmisleno bilo 1918 godine zavoditi kruti centralizam. Ali Skerlić je izbacio nešto drugo, daleko veće. On nije bio političar, on je bio naučenjak, ali rasni čovek bogom dane intuicije, koji je osetio da pretstoji ujedinjenje, i spoznao najbolje put ka duhovnom ujedinjenju, te je pred svetski rat rekao da je potrebno zavesti kod Srbohrvata jedno pismo i jedan jezik. I kamo lepe sreće da je tako i učinjeno, pa da se danas na Sušaku „Politika” čita umesto u 500 primeraka u 2000 primeraka, a to bi bilo kad bi se „Politika” štampala latinicom umesto ćirilicom. Pseudonauka je izmislila da je ćirilica naše narodno pismo a latinica da je tuda. Međutim, ćirilica je vizantijskog porekla kao što nam je i latinica došla iz Rima. To je istorijski fakat, a naša „nauka” je i taj fakat izfalsifikovala, kao što su nam lažni

i reakcionarni „naučenjaci“ izfalsifikovali i čitavu istoriju Srbohrvata!

I tako idemo u susret sve većem raskolu, sve većem požaru strasti između nas. Ima jedan momenat na koga sam hteo da upozorim vas, gospodo narodni poslanici — momenat o kome treba mnogo voditi računa. U našim zapadnim krajevima, u takozvanim prečanskim krajevima, dovodi se samo srpstvo u očajanje već pune dve godine, i nad tom pojavom se valja zabrinuti. Srpstvo — ja ga znam, poznajem mu karakter i temperamenat — ima jednu malo čudnovatu odliku: guta, guta; nema „žabe“ koju srpstvo ne bi moglo da proguta; prividno, guta mirno, tako kao da srpstvo nije sinonim junaštva i muškosti.

Ali, kada mu dode do grla, kada se prede mera, onda ide sve do davola, onda srpstvo reagira, go-spodo, brutalno reagira. Ja se bojim upravo te brutalne reakcije srpstva na sve ono što se radi u hrvatskim krajevima. Već 2 godine u onom kraju srpstvo se tera u očaj koji će ga dovesti jednoga dana do eksplozije. Šta će onda da bude od ove zemlje?! Odgovorite, gospodo!!

Da vam ispričam samo jedan mali detalj.

Potpredsednik Franjo Markić: Gospodine govornice, imate još 5 minuta, i molim Vas da zaokružite Vaš govor.

Milan Banić (nastavlja): Samo jedan mali detalj, gospodo. Žandarmi u našim krajevima su Srbi, dobri ljudi, vredni ljudi. Naide nedavno jedan od njih i razgovaramo. Kaže „Gospodine poslanice, ne mogu više, ne mogu više da patim. Pljuje se iza mene, iza leđa mi se dobacuju najsravnije pogrede. Narednja Ministra g. Korošca traže od nas da ne reagiramo ni na šta! Ne mogu više! Za 800 dinara mesečno ne mogu to više da podnosim. Došlo mi je do ovde. Bacili su sve pod noge. Ja hoću da progovorim kao „Srbin“. (Žagor i graja na levice. — Dobacivanjem sa desnice)... Ja kažem pošteno svoje mišljenje. Ja govorim za istoriju, ne radi vas. Gospodo, u mom srezu, nažalost u Sušačkom srezu, koji je bio kula jugoslovenstva, u mome srezu nažalost desilo se to pre nekoliko meseca: pijana raja navalila je u jednoj gostionici na patrolu žandarma, otela im puške, počela da ih bije, da ih šamara, da pljuje po njima, dok na kraju nije jedan od žandarma izvukao revolver, koji mu još nisu bili oteli, pa je dvojicu pijanih izgreznika sravnio sa zemljom. Još dan danas, leži u sušačkoj bolnici jedan od tih žandarma kome su izbili oko!

Gospodo, da svršim, jer vama se žuri; razume se, vama je najvažnije da se ta diskusija što ranije svrši, da možete da idete na večeru.

Potpredsednik Franjo Markić: Gospodine govornice, završite, ne radi toga što je najvažnije to što nije najvažnije, nego zato što je vreme proteklo.

Milan Banić (nastavlja): Gospodo, mi imamo u ovoj zemlji pored ekonomske i socijalne krize još jednu, imamo najveću, t.j. moralnu krizu, tešku, strašnu krizu. Mi se nalazimo danas u moralnoj dekompoziciji, a gospodo, opstanak jedne države i jedne nacije zavisi od njenog morala. Srbija je bila malena, bila je slaba materijalno, sirotinja. Srbija nije u ratove ulazila naoružana kako Bog zapoveda. Kada ste, godine 1914, ušli u rat, vaši vojnici su išli na front čak i bez pušaka. Ulazili ste u rat, a niste imali i vojničkih uniformi, vi ste ulazili u rat tako, da su heroji gejaci od kuća nosili sami sebi hranu. Bili ste siromašni ali ste imali jedan veliki moral

i sa moralom ste stvorili novu našu današnju otadžbinu; imali ste moral koga su poštovali ne samo vaši prijatelji nego i neprijatelji. Meni se dogodilo to da sam se na Karpatima, kod klanca Užoka, 1915 godine upoznao sa jednim Hrvatom frankovcem. Neće da čuje za narodno jedinstvo sa Srbima, a ipak kaže: „Poštujem Srbe“. Došao je on gore na Kar-pate sa srbijanskog fronta. Pitam ga: „Zašto poštuješ Srbe?“ Priča mi on, frankovac: „Ostupao sam kroz Užice kada su Počoreka razbili Srbijanci; bežim jednim drumom a pokraj druma naidoh na jedan običan drveni krst i na njemu vidim kako jedna stara seljakinja svojom seljačkom rapavom rukom urezuje neke reči. Čitam što plačuci urezuje. Čitam: „Stani, putniče, i pokloni se seni moga sina koji je poginuo za otadžbinu“. Kaže: „Kada sam to čitao i pročitao, ja frankovac, ja sam počeo da respektujem Srbe“. Slušajući tog frankovca, suze sam ronio i kroz suze pevao: „Oj, Srbijo, mati...“. To je moral, gospodo. To je bio moral Srbije. — (Burno pljeskanje na levice).

Gospodo, kako režim dr. Stojadinovića rešava tešku moralnu krizu, u kojoj se ova zemlja nalazi? Da li je uopšte rešava; čak, da li je i kvalifikovan da je rešava?! Gospodo, kriza morala u jednoj zemlji može da se rešava čak i političkim sredstvima.

Dešava se, u istoriji se to više puta desilo, da na jednom frontu padne komandant jedne trupe. Ako ta trupa napusti poziciju i taj front, ona je propala, ona beži, ona se razilazi. Ali, ako ima morala, ona će na toj istoj poziciji, na kojoj je poginuo komandant, voda, da izdrži, ona će u sebi da kaže: „Mi imamo ne samo da izdržimo; mi moramo da pobedimo; mi moramo da osvetimo smrt svoga komandanta!“ Tako biva u istoriji svijeta. Kod nas, na žalost, jedan komandant je poginuo na jednom ideološkom frontu, a mi uzmičemo. Dokle ćemo uzmaknuti, to se ne zna. Hoćemo li se vratiti na napuštenu poziciju, da branimo njegovu ideologiju, to se također ne zna! Ali, ja se bojim najtežega! (Odobranje na levice).

Da završim gospodo. Ja sam, kao što sam već spomenuo, proživio u ruskoj revoluciji pune tri godine. Nisam nikakav genijalan čovek, ali sam u revoluciji naučio jednu stvar, naučio sam čitati na socialnom seizmografu — predosećati i predviđati događaje. Zato vam kažem: Ovaj se režim ne može usporediti sa režimom Kerenskoga, kao što to neki čine. Ništa taj režim nema zajedničko s režimom Aleksandra Kerenskoga. Zna li zašto? Jer je Kerenski bio jedan veliki idealista. On je učinio krupne greške, ali ih je učinio zato što je verovao da sve što narod radi, da je to dobro, i da će dobrim da svrši. Ta vera je Kerenskog dovela do debakla. Ali, režim g. dr. Stojadinovića nema ništa zajedničko s Kerenskim, nego se bojim da ima mnogo zajedničkog s režimom Protopopova! (Odobranje na levice.) Kada sam već kod toga da karakteriziram ovaj režim, i kada već spominjem Rusiju, dozvolite da citiram reči genijalnog ruskog pesnika Ljermontova, koji u »Demonu« kaže za samog Demona ovako: »Ni dan, ni noć, ni mrak, ni svet«, a to znači: »Ni dan, ni noć, ni mrak, ni svetlo«. To je režim dr. Milana Stojadinovića: Niti je unitaristički, niti je trialistički, niti je demokratski, niti je diktatorski. To je uopšte nešto neodređeno. Taj režim još nije ništa definitivno upropastio, ali je sve, apsolutno sve, razlabavio, rasklimatao, (Odobranje na levice), čak

i kompromitovao, da ne upotrebim jači izraz: profanisa. Degradovao je u suštini i samo hrvatstvo, degradovao je i srpstvo, degradovao je i jugoslovenstvo! (Odobranje na leviци).

I gospodo, taj režim je stvarno svršio. On se drži samo još po zakonu inercije. On se drži samo zato, jer još nema zamene za njega. Ako sam u decembru govorio: »hoću da vidim da se eksperimentat konsumira«, danas kažem: »eksperimentat je konsumiran«, consumatum est! Kada bi g. dr. Stojadinović voleo ovu zemlju, koliko i sebe, on bi već sada sam spremio teren za jedan nov režim, za novu državnu politiku.

A vizavi njega šta bismo mi morali da uradimo? Kad je gospodo, rimska vojska bila od Hanibala tučena kod Kana...

Potpredsednik Franjo Markić: Gospodine govorniče, molim Vas, da završite svoj govor.

Milan Banić (nastavlja): Sad sam gotov, za dva minuta sam gotov.

Kad je rimska vojska bila tučena kod Kana, u Senatu rimskom zavladao je ogromna konsternacija. Bilo je senatora, koji su tu tražili da se pobedeni, a lakomisleni vojskovođa, konsul Varon, koji je kod Kana upropastio rimsku vojsku, kazni smrću. Ali se našao jedan senator koji je kazao: »Nećemo da mu sudimo! Treba da mu odamo hvalu, jer je verovao u nepobedivost i besmrtnu snagu Rima!« To isto i mi treba danas da kažemo g. dr. Milanu Stojadinoviću. On nam unitarističke »legije«, pogotovo one upropaštene u Hrvatskoj, neće da vrati. Ali, ipak možemo da mu kažemo: »Gospodine Stojadinoviću, hvala Vam, jer niste sumnjali u snagu i solidnost ove države. Vi ste je rasklimatali, ali je ona ipak ostala!« Ali, nakon toga, treba i da postupimo isto onako, kao što su postupili Rimljani posle Kana. Posle toga teškog poraza, patricijke rimske rezale su svoje kose i davale ih za tetive strela, davale su burme, zajedno s muževima i ocima radilo se danju i noću, naoružale su i robove; i poslednji Rimljanin bio je mobilisan da, na gradskim zidinama, svojim grudima dočeka Hanibala. Tako treba i mi da radimo, jer jedino tako možemo da spasemo ovu zemlju.

Gospodo, dozvolite mi da završim rečima koje su bile crvena nit mog govora, izrečenog u generalnoj debati: Mi idemo drugom Kosovu u susret! (Burno pljeskanje na leviци).

Potpredsednik Franjo Markić: Ima reč narodni poslanik g. dr. Sulejman Hafizadić.

Др. Сулејман Хафизадић: Господо народни посланици, у име Радикалног клуба дајем ову изјаву:

„Радикални клуб је у најбољој намери и бризи за народ сарађивао у буџетској дебати, неосврћући се на ненародну и реакционарну владину политику, која угушује сваки радикалски, слободоумни осећај у народу, а то све у име великог Пашића — чија се светла успомена врећа и овим начином рада приписује му се и оно, што најљући противници његове политике нису заступали.

Радикални клуб констатује:

1 — Да амандмани Владе г. др. Милана Стојадновића дају поновног доказа да Влада жели наставити владавину маскиране диктатуре, дајући огромне концесије групама, које сачињавају њену странку, задужујући мимо Народног претставништва народ новим милијардама, чинећи огромну

штету трајним и битним интересима државе и народа.

2 — Да је Влада амандманима у Финансијском закону ишла затим да уништи и последње остатке народне самоуправе и народно-парламентарне владавине, за коју је Народна радикална странка водила одлучну и бескомпромисну борбу.

3 — Да је Влада својим поступцима дала видног доказа да политичком обманом и насиљем жели да се и даље одржи на управи земље, проигравајући и последње остатке демократских тековина.

Са свега тога Радикални клуб је одлучио да у знак одлучног протеста против оваквог владиног рада гласа против.” (Пљескање на левици).

Potpredsednik Franjo Markić: Reč ima narodni poslanik g. Jovan Zdravković.

Јован Здравковић: Господо, с обзиром на то да сте и ви уморни, ја ћу бити кратак.

Ја мислим да је ова Влада показала своје право лице тек онда, када нам је поднела овај последњи предлог Финансијског закона. И ја мислим да је то оно што је она могла најбоље да да. Не жалим што је то учинила, јер осећам, за ово неколико дана колико сам овде, да се добро фундирала и да она, пошто има своју већину и овде и на другој страни може пасти само онда када саму себи обори.

Ја нећу да улазим ни у какве детаље овога Финансијског закона, само ћу да вам скренем пажњу да је ово рађено сувише на брзину, тако да има одредаба које ни сама Влада не може да разуме а ви из већине, ви ћете за ово у народу добити одговор онда када се ово буде почело примењивати. Најтежа и најосетљивија одредба биће за мале људе у томе што је ударена такса за пренос имања код наслеђа, и то није само једна такса, о томе водите рачуна. Не знам какве су прилике ван територије Србије, али у Србији знам, где правни односи нису уређени и да се дешавало оваквих случајева: почела је расправа масе Петра Павловића. Он је умро, па је дошао његов син, али се наслеђе није расправило, него је у поступку расправљања умро и син, па је онда дошао и унук. По овоме законском пројекту има да се плати онолико пута такса на пренос код уписа у земљишне књиге, колико је било тих узастопних наслеђивања.

Господо, то што ћете ви изгласати Влади и овај Финансијски закон, то мене не чуди из разлога које сам казао овде у прошлу суботу. Мене не чуди, када већина изгласа Влади законске пројекте. Али нисам веровао, јер до сада то није било, па изгледа да није било ни у Скупштини од 1931 године, да Скупштина абдицира потпуно на своја права. Господо, за доказ да се Владина већина спрема да потпуно абдицира на своја права, служи као доказ то што су овде ушла овлашћења за Владу: да она донесе нове политичке законе. Овде се не каже, господо, „нове” него се само каже: за штампу, зборове, удружења итд. Међутим требало је рећи „нове законе” јер ми све те законе већ имамо и по тим политичким законима живимо и данас и по тим политичким законима извршени су избори 5 маја. И, када сам ја овде критиковао петомажске изборе, није тачно оно што је један од господо хтео да мени набаци, да сам критиковао сам тај чин избора, јер сам у тим изборима и сам

учествовао, него сам критиковао изборни закон који је страхан и по својим одредбама и који даје немогуће и страшне резултате.

Друго, господо, критиковао сам методе петомажских избора и на ту критику најосетљивији је био др. Драг. Јанковић, који ми је на ту критику одговорио. Ја мислим да ће он бранити петомажске изборе док је жив али их неће одбранити.

Треће, господо, овде има једна одредба из које се јасно види да Влада бежи од Скупштине. Интересантно је, господо, зашто Влада бежи од Народне скупштине, кад је Министар унутрашњих дела једном, урби ет орби, изјавио: да постоји брак из љубави између Владе и Народне скупштине.

Осим тога, господо, у погледу ресора Министарства социјалне политике предвиђене су одредбе које потпуно дају диктатуру Министру социјалне политике да може да сломије све радничке институције и да их поставља како он хоће по своме нахођењу.

Сви ови греси, господо, нека се сруше на његову главу и на саму Владу, чији је он члан.

Кад овако ствари стоје, ја мислим да је вама свима јасно да ћу гласати против буџета. (Одобравање на левици).

Potpretsednik Franjo Markić: Reč ima izvestilac većine narodni poslanik g. dr. Časlav Nikitović.

Известилац већине др. Часлав Никитовић: Господо народни посланици, Краљевска влада поднела је Народној скупштини још 4 амандмана, и допустите да вам прочитам извештај Финансијског одбора по тим амандманима. Тај извештај гласи:

„НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

У вези извештаја Финансијског одбора X.бр. 487 од 9 марта 1937 године и акта истог одбора X.бр. 490 од 10 марта 1937 године, Финансијском одбору част је извести Народну скупштину, да су се поткрале још неке ситне штампарске грешке које треба исправити и то:

Код § 186 тачка 7 став 4 уместо „48%“ треба ставити „50%“, што је остало неисправљено једино на овоме месту.

У § 32 тачка 2а под 3) уместо „од годишњих уштеда“ ставити: „годишње уштеде“.

Сем тога Краљевска влада предложила је следеће амандмане:

Код § 19 на страни 19 где се говори о хартији за штампање на ротационим машинама, после речи: „на ротационим машинама“ уметнути речи: „новића и часописа према утврђеном контингенту“.

Код § 24 додати на крају тач. 7 ст. 1 ово: „Ова одредба ступа на снагу 1 августа 1937 године“.

Код § 316 тачка 3 на крају додати: „Ово се овлашћење односи само на Београд и седишта Бановина.“

Код § 31в став 1 уместо речи „Уредбом“ ставити „Краљевим указом“.

Код § 56 иза тачке 7а ставити нову тачку 7б, која гласи:

„Лица, заштићена инвалидским законом, имају почев од 1 априла 1937 године право на инвалидске принадлежности, без обзира на основни непосредни порез разрезан на земљу добивену по законима

о аграрној реформи и на зграде подигнуте на тој земљи које служе искључиво у пољопривредне сврхе и за становања у њима, њиховој породици или задрузи, све док не буду у потпуности отплатила поједине пореске објекте. Ова одредба не односи се на земљу коју су или коју буду поменута лица добила бесплатно.

Лица која су по овоме основу одбијена од овог права, могу у року од шест месеци, рачунајући од 1 априла 1937 године, поднети надлежном инвалидском суду при штабу обласне дивизијске команде молбу за поновно суђење ради признања овог права. Овакви предмети који до 1 априла 1937 године нису коначно расправљени, расправиће се, без тражења поновног суђења, и по овим одредбама.

Одредбе члана 2 Закона о изменама и допунама Закона о добровољцима од 18 септембра 1930 године и става 4 § 20 Закона о насељавању јужних крајева од 11 јуна 1931 остају и даље на снази“.

Секретар,

Др. Часлав Никитовић, с. р.

Претседник Финансијског одбора,
Војислав Јањић, с. р.

Господо народни посланици, ја сам вам прочитао овај кратак извештај, а сад вас молим да ми допустите да кажем неколико речи и дам свој одговор на поједине критике које су овде пале.

Ми смо имали прилике данас цео дан да слушамо дебату о Финансијском закону и амандманима уз Финансијски закон поднесеним од стране Краљевске владе. Као известилац већине Финансијског одбора, ја морам да констатујем и да подвучем да је Финансијски одбор, и левица и десница, највећу пажњу обратио и буџету државних расхода и Финансијском закону заједно са амандманима поднесеним од стране Краљевске владе. Финансијски одбор је, господо, сва питања, која су садржана у Финансијском закону расправио пажљиво и темељно, улажући велике напоре да нађе најпогодније решење за сва питања, која су тим законом регулисана. Та расправа у Финансијском одбору учинила је да је и пленум Народне скупштине могао да Финансијски закон претресе исто тако са пажњом и разумевањем, као што је био претресен и у Финансијском одбору.

Господо, са Финансијским законом и амандманима које је поднела Краљевска влада није било препада, како су то нека господа говорници данас тврдили. Није било препада због тога, што је Финансијски закон дат на дискусију пре 3 до 4 месеца и што су амандмани поднесени на време Финансијском одбору, те је тиме дато времена и већини и мањини Финансијског одбора да се тим амандманима позабаве, а седница Финансијског одбора трајала је пуних 15 сати и сва питања, која су амандманима у Финансијском закону била предложена да се реше, решена су у Финансијском одбору онако, како то томе Одбору у свему доликује. (Гљескање на десници, а бурни протести на левици).

Господо, и Финансијски закон, који је поднела Краљевска влада уз буџет у уставном року, и амандмани које је поднела уз тај Финансијски закон, имају своје добре стране, које не могу да се критикују, или ако се критикују, та је критика,

господо народни посланици, без основа. Господо, да ли може да се критикује амандман Краљевске владе додат Финансијском закону, који снизује порезу ситним занатлијама, који даје такве олакшице да ће занатство тим амандманом готово у целој земљи бити задовољно? Да ли може да се критикује одредба, која омогућује снижење земљарине и за идућу годину и којом се земљораднику даје могућност да плати порезу онако, како је он данас у могућности да то учини? Господо то је добро и корисно за нашу земљу. Краљевска влада, када је те мере предузела, она је погодила народне жеље и оно што је народ желео да буде законом санкционирано. (Граја на левици — Одобравање и пљескање у центруму и на десници).

Potpretsednik Franjo Markić: Gospodo, molim vas budite ljubazni i mirno saslušajte izvestioca većine, kao što je većina mirno saslušala govornike sa levice.

Др. Часлав Никитовић (наставља): Господо народни посланици, центрум овога Дома и десница овога Дома саслушали су најпажљивије све говорнике са леве стране, и шта више, нису се узрујавали ни онда, када су од стране појединих говорника чињени такви предлози, да би могло да се мисли, да се народ на буну позива. И тада десница и центрум сачували су хладнокрвност и све су говорнике мирно саслушали. Ја молим господу народне посланике да буду мирни и да саслушају и говорнике са деснице онако мирно и достојанствено како су и наши пријатељи са деснице саслушали говорнике са леве стране.

Господо народни посланици, док је Краљевска влада учинила олакшице у погледу плаћања малих ситних занатлија и земљорадника, дотле је повећала порез на крупни, махом страни, капитал, који је, у виду акционарских друштава, господо народни посланици, избегавао плаћање пореза онако како је требао да плаћа. (Одобравање и пљескање на десници). Господо, та мера Краљевске владе мора да се похвали од сваког објективног грађанина, и сваког члана овога Дома, био он на левици или десници. Ова мера може да служи на част Краљевској влади и она је била свесна да је овим предлогом решила један проблем, који цен наш народ жели и тражи да се овако праведно реши. (Одобравање и пљескање на десници — Протести на левици и међусобна објашњења).

Potpretsednik Franjo Markić: Molim, gospodo, da saslušate govornika u miru. Vi ste sa levice bili saslušani sa najvećom pažnjom i u potpunom miru, pa vas molim da mirno saslušate i g. govornika.

Др. Часлав Никитовић (наставља): Господо народни посланици, ја сам у почетку свога говора направил један комплимент и Финансијском одбору и члановима овога Дома, констативни да је рад у Финансијском одбору текао савршено и да је тачна дискусија текла у потпуном реду. Међутим, извесна ме господа са леве стране демантују и показују да желе да покваре онај склад и ред који треба у овом Дому да влада. Ја вас молим да мирно саслушате моја излагања, пошто су сва господа са леве стране већине и центрума саслушана у потпуном миру.

Господо, Краљевска влада водила је рачуна о свима жељама г. г. народних посланика, о оним жељама које је могуће данас у овим приликама

задовољити, и Краљевска влада примила је један велики број примедба и амандмана господо народних посланика. Међу тим амандманима било је и оних које су поднели народни посланици из опозиције, само ако су ти амандмани могли да заступе пажњу и пуну важност. Ми смо чули једног посланика са леве стране који је казао да је његов амандман у извештају Финансијског одбора који је прочитан. Није ли то доказ, господо, да је Краљевска влада била на висини и да је примила све сугестије са леве стране које су могле бити примљене с обзиром на своју оправданост и важност?

Ми смо данас, господо народни посланици, чули један велики број критика буџета и политике Краљевске владе. Ту је било и недобронамерних критика, ту је било и неоправданих критика, које се морају, господо народни посланици, са овога места побити.

Највише је опозиција критиковала три ствари: Прво, такозвани учитељски целибат, друго амандман код § 31в. (*Претседник Министарског савета др. Милан Стојадиновић* улази у дворану и седе на своје место, поздрављен са деснице бурним пљескањем и усклицима: Живео!) И треће, господо, овлашћења за грађење железница.

Господо, ви сте малопре чули један амандман, који је поднела Краљевска влада, а који се односи на питање удаје учитељица за лица која нису учитељи, где господин Министар просвете предлаже да та одредба ступи на снагу 1 августа 1937 године. У свима оним случајевима где постоје веридбе између учитељица и лица која нису учитељи, у свима тим случајевима, моћи ће, од данас па до ступања на снагу ове одредбе, да се изврше венчања. Ви знате који су разлози руководили господина Министра просвете да предложи Скупштини ову уредбу.

Било је случајева да је муж извесне учитељице, рецимо, порески чиновник, па по потреби службе буде премештен у друго место и тада се појављује потреба да се и његова жена учитељица премести у то исто место. Рецимо: један мали чиновник у некој малој паланци у Босни или у Јужној Србији добије Нови Сад и онда он тражи да му се и жена премести у Нови Сад где га њу нема места или за то не испуњава услове. Због таквих случајева господин Министар просвете је био принуђен да предложи ову одредбу, али је он, како сте малопре чули, предложио амандман да она ступи на снагу од 1 августа 1937 године. Даље, господо, повод критике био је амандман код § 31в којим је дато овлашћење господину Министру унутрашњих дела да може предлагати да се Краљевим Указом спајају и раздвајају општине, — као и поводом амандмана за измену § 85 Закона о општинама.

Ја сам имао прилике јутрос да одговорим на извесне примедбе неке господо народних посланика поводом овога и да изнесем који су разлози руководили Краљевску владу да тај амандман поднесе. А тим амандманом, господо, нити се дира у самоуправе нити у сталност општинских службеника. Краљевска влада се труди да нађе решење које ће бити корисно и за самоуправе и за општинске службенике и она је такво решење и нашла.

Господо, поводом критике коју је јутрос дао на овлашћења г. Министру саобраћаја један народни посланик и бивши Министар саобраћаја, ја

сам дужан да кажем неколико речи. Његова критика, господо, своди се на следеће: Он критикује грађење ускотрачних железница у Јужној Србији. Затим критикује план владин за изградњу железница и каже да постоји сепаратистичка железничка политика која има за тежњу одвајање Босне од Србије. Затим говори о запостављању Зетске бановине у погледу изградње железничке мреже, најзад о великом мосту на Дунаву код Кладова и Турн-Северина и на крају о аранжману који је Краљевска влада направила са групама Батићол и Лозингер поводом послова који су раније са тим друштвима били закључени за грађење железничких пруга.

Господо, те критике нису ни оправдане, а нису ни тачне. Ево како ствар стоји. Железничка пруга, која има да се прави од Штипа преко Радовишта до Струмице, у дужини од 70 км., јесте заиста ускотрачна пруга. Господо, нема ни једног грађанина у нашој земљи који не би желео да ми повежемо све центре наше државе широким колосецима, да имамо најлепше путеве, да имамо аутостраде првог реда итд. А, господо, и ми сви желимо да имамо широке колосеке не само од Штипа преко Радовишта до Струмице него и преко Скопља, Тетова и Гостивара, од Битоља до Охрида, у Јужној Србији, а исто тако на западу, у другим крајевима наше земље. Када бисмо имали више могућности, све те пруге имале би широке колосеке!

Господо, пруга коју има Краљевска влада да изгради од Штипа преко Радовишта до Струмице кошта свега 9 милиона динара. Ту се преноси железничка пруга уског колосека од Градског до Прилепа, која је постала беспредметна због тога што је изграђена железничка пруга Велес—Прилеп широког колосека. Да се овај материјал не би бацио и не би упропастио, Краљевска влада је савим оправдано донела одлуку да ту пругу пребаци од Штипа преко Радовишта до Струмице, која неће коштати ни 9 милиона динара (Бурно пљескање на десници)... а оном становништву у Брегалници, нарочито становништву које насељава Струмичко поље и Радовишки срез омогућиће се да може своје производе да извози лакше него што је то било до сада. Господо, Струмички срез је један од најпитомијих срезова у нашој земљи. У њему се готово редовно могу да скину два рода и становништво тога среза без ове пруге мучило би се и даље како се до сада мучило. Овај акт Краљевске владе може да буде само похваљен, а никако нападан и критикован! (Бурно пљескање на десници). То је била, господо, потреба тога краја и Краљевска је влада схватајући ту потребу, и учинила овако како је поступила. А кад буду прилике боље, онда ће се туда направити широки колосек.

Господо, ја мислим да је сувише смело и неоправдано рећи, да постоји сепаратистичка железничка политика, сепаратистичка политика у погледу подизања железничких пруга! Господо, нико не сме да каже да се железничком политиком Краљевске владе иде на то да се одвоји Босна од Србије. Ово што ради Министар саобраћаја г. др. Спахо, у погледу подизања железничких пруга, то је, господо народни посланици, баш везивање ове две покрајине, баш супротно од онога што је г. народни посланик јутрос тврдио. (Бурно одобравање на десници). Зар, господо, везивање Јужне

Србије преко Скопља, Косовске Митровице, Краљева, Чачка, Ваљева, Лознице, Тузле, Добоја и Бања Луке са западним покрајинама наше државе, зар то, господо, није једна корисна ствар и зар то није везивање ове две покрајине? (Александар Лазаревић жучно добацује).

Potpretsednik Franjo Markić: Gospodine Lazareviću, opominjem Vas treći put da budete mirni. (Aleksandar Lazarević: Makar po petnaesti put!)... Gospodine poslanice, kažnjavam Vas zapisanom opomenom.

Др. Часлав Никитовић (наставља): Зар, господо, везивање Источне и Јужне Србије са Босном и са целом западном Југославијом, зар то везивање те две покрајине — зар то везивање, господо, није за похвалу када ова пруга буде готова и кад буде израђена и урађена онако како је то у плановима Краљевске владе предвиђено? Ово је, господо, централна пруга, која, не заборавите, води кроз центар наше државе и која је корисна у сваком погледу, а не само у економском. (Одобравање на десници).

Говорило се јутрос о томе да је Зетска бановина запостављена у подизању железничких пруга. (Један глас са левице: Није запостављена, има 10 километара). Ми знамо да је Зетска бановина беспутна и Краљевска влада баш обраћа пажњу на то да кроз Зетску бановину изради такве железничке пруге, које ће је везати са другим крајевима наше отаџбине и које ће јој омогућити да се економски подигне. Зар пруга Приштина—Пећ, која је прва такве врсте у Зетској бановини, зар та пруга која је баш довршена за време Владе г. др. Стојадиновића, зар она није доказ да је Краљевска влада обратила пажњу подизању пруга у том крају? Затим, ради се пруга од Билећа до Никшића, затим пруга од Никшића до Бара и други крак од Никшића до Боке которске. Господо, Краљевска влада овим пругама обраћа најозбиљнију пажњу и оне ће бити узете у рад у најскорије време. Ви знате да постоји план за изградњу железничке пруге од Рашке преко Новог Пазара, Колашина и Подгорице на Јадранско море, а затим други план за изградњу железничке пруге од Скопља преко Тетова до Гостивара. Планови су велики, а Краљевска влада ће учинити све да те планове приведе у дело и да створи ове железничке пруге које су неопходна потреба целе наше отаџбине, а не само једне бановине. (Одобравање код већине).

Господо народни посланици, исти господин посланик критиковао је подизање великог моста на Дунаву, који ће да споји нашу државу са свеседном нам, пријатељском и савезничком Краљевином Румунијом. Ја морам да зажалим овде, што је у ову дискусију уплетено име Министра једне стране државе, име господина Франасовића, румунског Министра саобраћаја, и што је уплетен у дискусију његов изборни срез, који се не налази у Краљевини Југославији, него се налази у Краљевини Румунији, и према томе нема никакве везе са овом дискусијом. Господо, господин народни посланик, који је критиковао овлашћење за грађење железница, изнео је јутрос једну мапу и говорио о томе да је много zgodније и потребније било правити тај мост између наше државе и Румуније не код Турн-Северина, него код места Циганаша, које се налази јужније од Турн-Северина,

блizu бугарске границе. Господо, овај пројекат, о коме је г. посланик јутрос говорио, морао је да постоји и постојао је пре рата. Пре рата је то било. То је било онда кад је мађарска граница била исувише близу Турн-Северина и кад један мост таквих размера, један тако важан мост, није могао да буде близу аустро-угарске границе. Господо, онда се бежало од те границе. Сада је стање друкчије. Десила се једна ситница, једна мала ствар, коју је г. посланик заборавио да спомене, десио се, господо, светски рат, па је светски рат померио границе даље на север, па сада нема никакве опасности ни од кога, што ћемо ми да правимо мост код Турн-Северина.

Може бити да је г. народни посланик преспавао ту ситницу, која се зове светски рат, а можда није знао који су разлози пре 30 година руководили тадашње меродавне факторе да говоре о мосту код Циганаша. Али данас не стоји ситуација као пре 30 година, и ми данас правимо мост где нам је најгодније и где нас тај мост не кошта толико колико би нас коштао код Циганаша. Подизањем овога моста код Турн-Северина, не треба заборавити, ми везујемо нашу јуначку Крајину, са центром наше државе. Читав тај крај био је беспутан, а кад буде прошла ова пруга, која ће ићи преко моста за Румунију, онда ће он бити везан пругом преко Пожаревца са Београдом и Загребом и даље са Западном Европом, а преко Неготина и Ниша са Скопљем и Солуном и даље са јужним делом Балканског Полуострва. И с тога разлога, мислим да је било важно да се подигне мост где је сада утврђено. Стручњаци југословенског Министарства саобраћаја ово су питање претресали детаљно и нашли да је најбоље место за мост код Турн Северина, не обзирући се на то, што је у суседству тога места изборни срез румунског Министра саобраћаја г. Франасовића. То на њих није утицало; они су се руководили овим разлозима. Мост код Турн-Северина јевтинији је јер је на том месту камен, и ту је Дунав најужи. За време Римљана ту је био Трајанов мост. Код Циганаша, међутим, постоје спрудови и са друге стране на румунској територији нема никакве пруге. Господо, за изграђивање потребне пруге на румунској страни требало би 300,000,000 динара, а тај новац не може данас да да ни Краљевина Румунија, а ни ми, да би се та пруга подигла.

Господо народни посланици, у нашој земљи последњих четири до пет година стално се и у овом Дому и у јавности водила дискусија око фамозног случаја са уговорима о грађењу жељезница, око случаја са фирмама „Батињол” и „Лозингер”. Уговори са тим фирмама нису склопљени под Владом др. Стојадиновића и за време министровања г. др. Спахе. Ти уговори су наслеђени; то је тешко наслеђе од ранијих влада, и то наслеђе, које је примила са теретом Влада г. др. Стојадиновића, она је покушала и успела да регулише онако како је то корисно за наш народ и за нашу државу, (Дуготрајно и бурно одобравање у центруму и на десници). Господо, има једна народна пословица: Оно што један непаметан и неисправан поквари, не може сто паметних и исправних да поправе. (Бурно одобравање). Требало је много знања, умешности и смисла да се поправи бар колико толико оно што је било упропашћено. А г. др. Спахо је ту ствар поправио колико је било могуће. Сем тога, господо, господин Министар саобраћаја др.

Спахо, у Финансијском одбору, кад је била дебата о буџету његовог Министарства, примио је да један ужи одбор Финансијског одбора, у који улазе и претставници опозиције, са њим прегледа све уговоре закључене до сада са друштвима за изградњу наших жељезница. (Бурно пљескање). Господо, једном таквом Министру, који сам тражи контролу Народног претставништва, његовог Финансијског одбора, уместо да се ода признање, његов рад се критикује сасвим неоправдано! То, господо, нема смисла!

Господо народни посланици, по питању уговора Батињол-Лозингер, консултовани су правни стручњаци. Ти правни стручњаци нашли су да, према тим уговорима, како су њихове одредбе тешке за нашу државу, наша држава тешко би могла добити спор код међународног суда. Тешко би могла добити спор због тога, што они који су потписали тај уговор, нису водили рачуна како су тешке клаузуле уговора примили, и што из искуства знамо до сада када год смо код међународног суда имали какав спор, ми смо редовно губили. Баш је успех Министра саобраћаја г. др. Спахе у томе што је, и поред тешких уговора, које је наша држава имала са фирмама Батињол и Лозингер, а за које не сноси ни мало кривицу Влада г. др. Милана Стојадиновића ни садашњи Министар саобраћаја др. Мехмед Спахо, — што је успео да те уговоре смањи на корист државе и народа. Г. др. Мехмед Спахо је, господо народни посланици, само код Батињола смањио државно давање за око 400 милиона динара, а код Лозингера за око 160 милиона динара. (Бурно одобравање код већине. — Протести на левици).

Господо, чиста народна добит овде износи преко пола милијарде динара, за шта су раније владе имале да сnose одговорност, а што је Краљевска влада г. др. Милана Стојадиновића и Министар саобраћаја г. др. Мехмед Спахо спасао народу. (Бурно пљескање код већине). За ову суму која износи преко пола милијарде динара, имајте на уму, господо, да Краљевска влада г. др. Милана Стојадиновића може да направи преко 500 километара нових жељезничких пруга. (Бурно пљескање код већине). А када се узме у обзир да су нам жељезничке пруге свуда потребне, мислим да је ово огромна добит за нашу државу.

Овде, господо, у овоме Дому, треба одати признање Краљевској влади г. др. Милана Стојадиновића што је успела да преко свога Министра саобраћаја г. др. Мехмеда Спахе народу задржи ово пола милијарде динара која је била изгубљена. (Бурно пљескање на десници).

И када знамо да Краљевска влада свима питањима, и економским и политичким, обраћа пуну пажњу и ради на стабилизовању наших политичких и привредних прилика, треба овој Влади дати пуно поверење и гласати за овај буџет! (Бурно пљескање код већине).

Potpredsednik Franjo Markić: Gospodo narodni poslanici, lista govornika je iscrpna. Sada će se прећи на гласање.

Pre гласања, са ваџим пристанком, одређујем један кратак одмор.

(Posle odmora)

Predsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, nastavljamo sednicu. Pre prelaza на гласање

izvolite čuti jedan amandman Kraljevske vlade na osnovu § 58 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini.

Molim gospodina izvestioca odborske većine da izvoli pročitati taj amandman.

Izvestilac većine dr. Časlav Nikitović: Taj amandman glasi: „Ministarstvo finansija Kraljevine Jugoslavije, Opšte odeljenje br. 8464/I od 10 marta 1937 godine Beograd.

NARODNOJ SKUPŠTINI

Na osnovu § 58 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini čast nam je predložiti sledeći amandman Kraljevske vlade s molbom da se uzme u pretres i odmah reši:

U § 66 predloga Finansijskog zakona za budžetsku 1937/38 godinu uneti novu: Tačku 36) Rešenje Ministarskog saveta br. 8464/I (M.S.Br. 165) od 10 marta 1937 godine.

Ministar finansija,
Dušan Letica, s. r.”

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, pretres predloga Finansijskog zakona za budžetsku 1937/38 godinu u pojedinostima završen je. Prelazimo na glasanje. Glasace se sedenjem i ustajanjem po paragrafima i po predloženim amandmanima Kraljevske vlade. Ona gospoda koji primaju sedece, a koji ne primaju ustaće. Molim izvestioca g. dr. Časlava Nikitovića, da izvoli čitati paragraf po paragraf i predložene amandmane, a gospodu narodne poslanike molim da budu mirni da bi mogli čuti sve pročitane paragrafe i sve predložene amandmane Kraljevske vlade. Izvolite čuti § 1 sa amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 1 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

I RAZDEO — OSNOVNE ODREDBE

§ 1

Državni budžet rashoda i prihoda za 1937/38 godinu sastavljen je ovako:

Redovni i vanredni rashodi i prihodi

Redovni i vanredni rashodi	
ukupno	Dinara 10.910,000.000.—
Redovni i vanredni prihodi	
ukupno	Dinara 10.910,000.000.—

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 1? (Glasovi: Prima — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 1 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 2.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu čl. 102 Ustava i § 67 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini jednoglasno usvojila u pojedinostima sve paragrafe predloga Finansijskog zakona za budžetsku 1937/38 godinu od § 2 do § 6 zaključno.

Pretsednik Stevan Ćirić: Izvolite čuti § 7 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 7 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 7

1) Isplaćene obaveze po budžetima za ranije zaključene godine koje se nisu mogle likvidirati u tim godinama pokazaće se u Završnom računu za narednu budžetsku godinu kao rashod na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice.

2) Sve izvršene isplate po ovlašćenjima ovog Zakona u koliko predstavljaju rashod za državnu kasu rashodovaće se na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice.

3) Potraživanja državnih preduzeća i ustanova od drugih državnih ustanova, koja su nastala u vremenu od 5 januara 1919 do 31 marta 1936 zaključno, otpisaće se na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice u koliko su u tim godinama ova potraživanja pokazana kao prihod.

4) Eventualni višak rashoda koji bi se po isteku budžetske godine pokazao po budžetskoj partiji za plaćanje interesa, provizije, kursnih diferencija i troškova Narodnoj banci i drugim korespondentima po tekućim računima za ovu i ranije godine, kao i plaćanje interesa po ostalim državnim obavezama i bonovima, rashodovaće se po ovom ovlašćenju na teret državne gotovine.

5) Kod nabavki u inostranstvu koje se plaćaju u stranoj moneti, naredbodavci će iz angažovanog kredita pokriti razlike, koje se mogu da ukažu u razlici na kursu od vremena angažovanja kredita do dana isplate. U tom cilju naredbodavci su dužni da rezervišu u svakom slučaju najmanje 5% od iznosa angažovanog kredita.

Od ovoga se izuzimaju nabavke Ministarstva vojske i mornarice koje se vrše na teret partije 502. Razliku na kursu u ovom slučaju plaćaće Ministarstvo finansija na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice.

6) Kod onih budžetskih partija gde su virmani po zakonu dopušteni, pozicija na čiji se teret povećava druga, ne može se više naknadnim kreditima povećavati.

7) Ne može biti virmanisanja za druge potrebe:

a) iz kredita odobrenih za ishranu bolesnika i nabavku lekova i ostalog sanitetskog materijala, i

b) iz kredita odobrenog za isplatu anuiteta izuzev onih, odobrenih, u razdelu državnih dugova za anuitete.

8) Virmani između pozicija partija: 721, 722, 723 i 724 donose se po saglasnosti Ministra finansija.

9) Izuzetno od člana 71 Zakona o državnom računovodstvu može biti virmanisanja sa partijom odobrenih na lične izdatke na partiju predviđenu za pri nadležnosti ugovornih poštara u istoj glavi budžeta rashoda Ministarstva pošta, telegrafa i telefona.

10) Naknade troškova za izdržavanje lica u sudskim zatvorima osuđenih na kaznu lišenja slobode presudama drugih vlasti unosiće se u korist odnosne budžetske partije i pozicije rashoda Ministarstva pravde, po kojima je kredit za izdržavanje pritvorjenika predviđen i odobren.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 7? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objav-

Izjavljujem da je § 7 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 8.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu čl. 102 Ustava i § 67 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini većinom glasova usvojila u pojedinostima sve paragrafe predloga finansijskog zakona za budžetsku 1937/38 godinu od § 8 do § 9 zaključno. —

Pretsednik Stevan Ćirić: Izvolite čuti § 10 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 10 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 10

1) Sve prihode od carina, monopola, takse i državne trošarine dužna su nadležstva ili organi, koji ove prihode prikupljaju, redovno predavati najbližim filijalama Narodne banke za račun Ministarstva finansija. Državna nadležstva i filijale Narodne banke izveštavaće i Glavnu državnu blagajnu o svakoj predatoj sumi.

2) Na račun ostvarenog prihoda od vozarinske takse po T.br. 101 taksene tarife Zakona o taksama polagaće Generalna direkcija državnih železnica u toku svakog meseca jednu dvanaestinu ukupno ostvarenog prihoda od ove takse u prethodnoj budžetskoj godini Glavnoj državnoj blagajnici, s tim, da se po isteku svakog tromesečja vrši definitivni obračun između Finansijskog odeljenja Generalne direkcije državnih železnica i Odeljenja državnog računovodstva Ministarstva finansija.

Na isti način postupaće i Direkcija rečne plovidbe.

3) Ministarstvo saobraćaja i Ministarstvo šuma i rudnika, dužni su isplaćivati Glavnoj državnoj blagajnici na račun viškova prihoda, a iz svojih tekućih sretstava, pored isplate redovnih prinadležnosti svojih službenika, pripadajuću mesečnu kvotu na ime ličnih i porodičnih penzijskih prinadležnosti svojih bivših službenika i njihovih porodica i to svakog meseca najdalje do 25-og u mesecu za naredni mesec.

Izuzetno za 1937/38 budžetsku godinu Ministarstvo saobraćaja isplaćivaće pripadajuću kvotu po prednjem stavu ove tačke samo u iznosu od 50%.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 10? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 10 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 11 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 11 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 11

Sva oslobođenja od plaćanja manipulativnih troškova po čekovnim računima kod Poštanske štedionice i njenih filijala, koja su do sada bila odobrena putem zakona ili specijalnih rešenja prestaju važiti. Nova oslobođenja može Ministar finansija odobriti samo državnim vlastima i ustanovama u opravdanim slučajevima.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 11? (Glasovi: Prima! — Ne

prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 11 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 12 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 12 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

II RAZDEO — ODREDBE ZA POJEDINA MINISTARSTVA

A. MINISTARSTVO FINANSIJA

1 Ovlašćenja za Ministra finansija i odredbe za računsku službu

§ 12

Ovlašćuje se Ministar finansija:

1) da saobrazno Zakonu o državnom računovodstvu izdaje blagajničke zapise na podlozi budžetskih prihoda. Suma ovih blagajničkih zapisa, izdatih na osnovu čl. 106 i 109 Zakona o državnom računovodstvu, u prometu ne sme biti veća od 500,000.000.— dinara i sa kamatom, koja ne može biti veća od 6%. U ovu sumu ne ulaze bonovi, izdati Narodnoj banci Kraljevine Jugoslavije, kao podloga za ranije avanse državi, na osnovu čl. 4 stav 1 Ugovora između Države i Narodne banke Kraljevine Jugoslavije ozakonjenog 17 juna 1931 kao i bonovi, izdati na osnovu specijalnih zakona i ugovornih odredaba.

2) da obaveze po materijalnim rashodima koje ispunjavaju i uslovi iz čl. 64 Zakona o državnom računovodstvu može izuzetno od propisa čl. 109 Zakona o državnom računovodstvu plaćati i blagajničkim zapisima sa rokom plaćanja do 2 godine i sa kamatom koja ne može biti veća od 6% a do iznosa od dinara 100,000.000.—. Ovaj iznos ne ulazi u kontingenat blagajničkih zapisa koji se izdaju na osnovu prednje odredbe.

3) da može sve one pozajmice i državna potraživanja za koje Državno pravobranioštvo na osnovu urednih zakonskih dokumenata utvrdi nemogućnost naplate, rashodovati na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice s tim, da se o njima vodi i dalje zasebna evidencija i u slučaju mogućnosti naplate naplaćene sume unesu u državnu kasu.

4) da razliku između berzanskog kursa i vrednosti kupljenih deviza može rashodovati na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice. Odluke po ovome donosiće Ministar finansija.

5) da povremeno određuje vrednost državnim i državom garantovanim obveznicama u slučajevima, kada se na osnovu specijalnih zakona, uređaba ili pravilnika ove obveznice imaju primati u jemstvo (kaucije) po berzanskom kursu.

Određena vrednost ovih obveznica ne može biti veća od njihove nominalne vrednosti, i ostaje na snazi za sve vreme trajanja jemstva (kaucije) obračunatog po toj vrednosti.

6) da sve obveznice državnih zajmova, koje pripadnu državnoj kasi od propalih kaucija i ma po kom drugom osnovu upotrebi za uvećanu amortizaciju dotičnog zajma kome obveznica pripada.

7) da može izvršiti zamenu obveznica 7% investicionog zajma od 1921, kojom će se prilikom na

osnovu obveznica i kuponskog tabaka snabdevenog kuponima od br. 33 i talonom izdavati nove obveznice sa novim kuponskim tabakom od 50 kupona od br. 33 za rok 15 marta 1938. Serije novih obveznica nosiće brojeve od B. ser. 1. Pri zameni za svaku predatu staru obveznicu i kuponski tabak dobiće se druga obveznica sa kuponskim tabakom koja će nositi novu seriju i nov broj. Ova zamena je obavezna i ima se izvršiti u roku od 5 godina počev od 15 septembra 1937. Obveznice koje ne budu zamenjene u ovom roku, po njegovom isteku gube pravo zamene, te samim tim neće predstavljati nikakvu vrednost. Bliže odredbe o ovome propisaće Ministar finansija pravilnikom.

Troškovi oko štampanja, nabavke hartije, pregleda i zamene ovih obveznica pašće na teret budžetske partije za provizije i druge troškove po anuitetskoj službi koje odobrava Ministar finansija.

8) da u smislu stava 2 čl. 12 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova M.P.br. 70380/V od 25 septembra 1936 isplaćuje potrebne sume Privilegovanoj agrarnoj banci za pokriće anuiteta iz čl. 14 Uredbe, ukoliko se za tim pokrićem ukaže potreba, na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice.

9) da rešenja koja shodno čl. 15 predloga zakona o opštoj carinskoj tarifi i docnijim njegovim izmenama budu doneta posle stupanja na snagu ovoga zakona istodobno sa uvođenjem u život podnese Narodnom predstavništvu na odobrenje. Ako Narodno predstavništvo ne bi odobrilo carine određene ovim rešenjima, razlika se neće moći zahtevati niti vraćati.

10) da može odobriti Upravi državnih monopola za materijalne potrebe i veće izdatke od iznosa predviđenih budžetom za 1937/38 godinu za slučaj da predviđeni rashodi, kako na utrošak potrebnih monopolisanih artikala, tako i na troškove koji stoje u vezi sa sumom prihoda od tih predmeta, budu nedovoljni prema stvarnoj potrebi tih rashoda za ostvarenje prihoda od odgovarajućih monopolisanih predmeta.

11) da može odobriti Upravi državnih monopola potrebne izdatke na: utrošak petroleuma i materijala za njegovu prodaju, isplatu potrebne radne snage, na prevoz i prenos petroleuma, na nabavku vaga i na ostale magacinske i druge troškove, ako Uprava državnih monopola bude uvela nabavku i prodaju petroleuma u svojoj režiji s tim, da se ovi izdaci imaju knjižiti na teret prihoda a da se ostvareni prihod ima u završnom računu pokazati u neto iznosu.

12) da može po odobrenju Ministarskog saveta uredbom sa zakonskom snagom propisati način i uslove za prekidanje postupka po monopolskim i trošarinskim krivicama.

12) da isplati bivšim radnicima i radnicama fabrike duvana na Rijeci zaostatak neisplaćenih prinadležnosti, koje im pripadaju po „Propisniku o mirovnoj providbi kod kr. ug. dohodarstva duhana u stališu radnika namještenih osoba” od 31 decembra 1912, sa povišicom od 100% na ime ratnog, odnosno skuparinskog dodatka, a u relaciji od jednog dinara za jednu krunu.

14) da može iz obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice izvršiti nabavku potrebnih plovnih jedinica kao i radio stanica za finansijsku kontrolu u sumi do najviše 8,000.000.— dinara.

15) da odobri Poštanskoj štedionici, da može u toku ove budžetske godine nabavljati inventarske

predmete do iznosa od dinara 1,500.000.— Ovi se nabavljeni predmeti knjiže u bilansu kao aktiva i otpisuje sa 10% godišnje.

16) da može lične i materijalne izdatke za osnivanje i rad novih filijala Poštanske štedionice u Dubrovniku, Splitu, Sušaku i Podgorici vršiti na teret tekućih prihoda Poštanske štedionice.

17) da iz sretstava kojima raspolaže stavi na raspoloženje Ministru prosvete iznos od 500.000.— dinara na ime obrtnog kapitala za organizovanje izdavačnice, nagrade piscima, udžbenika državnog izdanja i nagrade komisijama za preglede rukopisa udžbenika po Zakonu o udžbenicima. Ova suma vratiće se Glavnoj državnoj blagajni iz prihoda od prodaje udžbenika državnog izdanja.

18) da po saglasnosti Ministarskog saveta, može zaključivati sve vrste sporazuma, kako u pogledu vršenja interesne i amortizacione službe po državnim i državom garantovanim zajmovima na strani, tako i u pogledu uslova za plaćanje zaključenih ugovora sa inostranim firmama i svih ostalih državnih obaveza u inostranstvu.

19) da po odobrenju Ministarskog saveta donese Uredbu sa zakonskom snagom o poništavanju državnih hartija od vrednosti.

20) da može odobriti da se svi oni fondovi, koji se nalaze na priplodu kod Državne hipotekarne banke još od pre rata, koji su stvoreni u drugim prilikama i koji su vremenom izgubili svoj osnovni razlog postojanja ili namene, predaju Glavnoj državnoj blagajnici kao vanredni državni prihod. U slučaju da se koji od sopstvenika tih fondova docnije prijavi sa urednim dokazima o svojini dotičnog fonda isplata mu se ima izvršiti na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajne.

21) da može u sporazumu sa Ministrom trgovine i industrije produžiti do 1 aprila 1938 godine rok od 10 godina iz čl. 117. Ž. Zakona o uredenju državne hipotekarne banke. Ovo se produženje može vezati za uslove koje će odrediti Ministar finansija.

22) da visinu novčane kazne, po Zakonu o kaznenim sankcijama radi izvršenja čl. 9 Ugovora između Države i Narodne banke za izvršenje Zakona o novcu Kraljevine Jugoslavije od 11 maja 1931, od 8 oktobra 1931 godine, kao i o svim njegovim docnijim izmenama, za povrede propisa Pravilnika o regulisanju prometa devizama i valutama, kao i svih drugih naredaba, izdatih na osnovu čl. 9 Ugovora između Države i Narodne banke, određuje po slobodnoj oceni.

23) da u smislu člana 62 Finansijskog zakona za 1928/29 godinu, produženog čl. 40 Zakona o produženju važnosti određaba dosadašnjih finansijskih zakona i Zakona o budžetskim dvanaestinama, može priznati završne račune oblasnih direkcija državnih železnica za vreme od oslobođenja do zaključno 1922/23 budžetske godine i bez propisanih zakonskih formalnosti, ukoliko organi Glavne kontrole nadu da po ovim računima nije bilo zloupotrebe.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 12? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 12 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 12a (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 12a (nov) po predlogu Kraljevske vlade koji glasi:

§ 12a (nov)

Zamena obveznica 2½% državne rente za ratnu štetu, koja se vrši na osnovu ovlašćenja iz § 12 stav 16 Finansijskog zakona za budžetsku 1933/34 godinu, vršiće se do 31 jula 1939, od koga dana obveznice stare emisije gube pravo zamene te samim tim neće predstavljati nikakvu vrednost.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 12a (nov)? (Glasovi: Prima! Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 12a (nov) po predlogu Kraljevske vlade većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 13 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 13 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

2 Odredbe o državnim dobrima

§ 13

Ovlašćuje se Ministar finansija:

1) da može izložiti javnoj prodaji državna nepokretna dobra, koja ne donose prihod, a ne mogu se iskoristiti za koju državnu potrebu ili ne donose prihod srazmeran njihovoj prometnoj vrednosti; ona, čije je održavanje skopčano sa nesrazmernim troškovima prema prihodu i ona, koja se od više godina besprekidno nalaze u državi drugih lica i besplatno iskorišćuju.

Za dobra čija je prometna vrednost ispod 100.000.— din. konačnu odluku o prodaji donosi Ministar finansija, za ona čija je vrednost do 1.000.000.— dinara odluku donosi Ministarski savet na predlog Ministra finansija, a preko 1.000.000.— dinara Ministarski savet po prethodnoj saglasnosti Finansijskih odbora Narodnog predstavništva.

Prodaje nepokretnih državnih dobara vrednosti preko 100.000.— dinara vrše se javnom licitacijom. Prodaja dobara ispod te vrednosti može se vršiti i direktnom pogodbom (direktnim ugovorom) ako je kupac samoupravno telo, humano društvo ili ustanova, koja vrši poslove od javne koristi, ili ako se putem direktne pogodbe mogu postići povoljniji rezultati, ili ako je isključena mogućnost javne prodaje (slučaj dobara, koja su dugi niz godina u državi drugih lica).

2) da isplatu kupovne cene nepokretnih dobara označenih u prednjem stavu može odobriti u roku najdalje do 5 godina u jednakim polugodišnjim ratama, s tim da će se prenos prava svojine izvršiti posle potpune isplate.

3) da u slučaju potrebe, da se izvesno državno dobro razmeni sa kojim nepokretnim dobrom iste ili veće vrednosti privatnog vlasništva ili koga javnog tela — može odobravati takve razmene na predlog vlasti, za čiju se potrebu razmena vrši.

4) da može izuzetno od čl. 85 Zakona o državnom računovodstvu odobravati zakupe manjih državnih dobara i to do 3 godine, ako jednogodišnja zakupna cena ne prelazi sumu od 100.000.— dinara.

5) da može ustupiti u svojinu, po odobrenju Ministarskog saveta, pojedina državna zemljišta sokolskim društvima za podizanje sokolskih domova i vežbaonica pod uslovima, da sokolska društva ne mogu ustupljena zemljišta otuđivati i da ih imaju vratiti državi sa podignutim objektima bez prava na ma kakvu nagradu u slučaju prestanka Saveza sokolskog društva Kraljevine Jugoslavije.

6) da može zemljište državnog dobra zv. „Joksića imanje” u Požarevcu kat. parc. br. 1707 i deo parc. 1706 besplatno ustupiti Nemačkom poslanstvu u Beogradu, za ratnička groblja.

7) da može izuzetno od propisa tač. 1 ovog §-a prodati direktnom pogodbom društvu „Vistad” u Višegradu zemljište državnog dobra kat. parc. br. VIII/13, 14, 25, 27, 28, 64; 135/1, 193/2, 193/3, 194 i 195 u k. o. Višegrad.

8) da može ustupiti u svojinu, po odobrenju Ministarskog saveta, a izuzetno od tač. 1 ovog §-a pojedina državna nepokretna dobra (zemljišta, zgrade, zemljišta sa zgradama) opštinama za potrebe narodnih škola. Ovo ustupanje će se vršiti pod uslovom, da opštine ne mogu ustupljena zemljišta otuđivati ni opterećivati i da se označene nepokretnosti vraćaju u svojinu države sa svima podignutim objektima bez prava na makakvu naknadu, ako se ustupljena dobra ne bi upotrebljavala u svrhe osnovne nastave. Prestanak namenjene upotrebe utvrđuju organi državne finansijske uprave.

9) da stavlja predloge po stavu 2 § 1 Zakona o unutrašnjem uređenju, osnivanju i ispravljanju zemljišnih knjiga od 18 maja 1930 za upisivanje javnog dobra u zemljišnu knjigu po saglasnosti s onim državnim nadležstvima i ustanovama, koje rukuju odnosnim javnim dobrom. U smislu predloga javno dobro zadržaće svoj karakter ili će se upisati kao državno dobro.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 13? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 13 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 14 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 14 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 14

1) Sva državna nadležstva i ustanove, koje imaju na rukovanju nepokretna državna dobra, a nisu im potrebna u celini ili pojedinim delovima, dužna su ta dobra ili delove istih staviti na raspoloženje Ministarstvu finansija.

2) Osniva se fond za nabavku nepokretnosti, podizanje i opravku državnih zgrada. Ovaj fond postoji pri Ministarstvu finansija. U ovaj fond ulagaće se novac dobiven prodajom državnih nepokretnih imanja na osnovu § 14 ovog zakona, a izdaci iz tog fonda vršiće se za označene svrhe po pravilniku koji propiše Ministar finansija.

O stanju fonda kao i o izvršenim isplatama u toku budžetske godine podnosiće se izveštaji Finansijskim odborima Narodnih predstavništava jednovremeno s podnošenjem predloga budžeta državnih

rashoda i prihoda za narednu budžetsku godinu radi znanja.

3) Ovlašćuje se Ministar finansija da može iz ostatka čiste dobiti Državne hipotekarne banke koja pripada Glavnoj državnoj blagajni na osnovu čl. 10i Zakona o uređenju Državne hipotekarne banke, sumu do najviše 2,000.000.— godišnje upotrebiti za podizanje novih zgrada potrebnih za smeštaj poreskih uprava u unutrašnjosti.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 14? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 14 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 15 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 15 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 15

1) Na radovima detaljnog katastarskog premera i održavanju katastra, može se izuzetno od § 80 Zakona o činovnicima, zadržati stručno tehničko osoblje Ministarstva finansija — Odeljenja katastra i državnih dobara sve dotle, dok to bude zahtevala potreba i vrsta službe koju oni vrše, s pravom na prinadležnosti prema razredu skupoće u kome je sedište sreske katastarske sekcije ili katastarske uprave kojoj su odnosni službenici upućeni.

Za sve vreme toga rada i putovanja u ovoj radnoj godini iz jedne u drugu katastarsku sekciju, ne pripada im naknada za seobu pokušanstva i porodičnih članova, pošto im je pravilnikom br. 9810-V-1932 priznat dodatak na terenski rad.

2) Opštine i gradske opštine mogu poveravati ovlašćenim inžinjerima i geometrima obnovu premera, reambulaciju i izradu novog katastarskog operata zemljišta svoje teritorije o trošku vlasnika zemljišta. Ugovore o tim radovima odobrava Ministarstvo finansija.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 15? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koja ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 15 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 16 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 16 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 16

1) Za seoske, opštinske, manastirske, državne i privatne pašnjake i šume veće od 25 hektara u jednom komadu, u krajevima gde je izvršen katastarski popis zemljišta po odredbama člana 20 i 21 Zakona o neposrednim porezima, a u kojima još nije izvršen katastarski premer, do izvršenja katastarskog premera i novog klasiranja zemljišta mogu se u pogledu revizije kulture i klase po podnetoj molbi primeniti odredbe člana 56 do zaključno 59 Zakona o katastru zemljišta sa važnošću od 1 januara 1929 godine.

Prilikom postupka po prednjem stavu ovog §-a ima se proceniti i izdvojiti približna površina neplodnog zemljišta, koje je oslobođeno od zemljarine po čl. 10 tač. 10 Zakona o neposrednim porezima.

Pokazane razlike na porezu u korist poreskih obveznika otpisaće se, a ako su već naplaćene smatraće se kao preplate.

2) Izuzetno od propisa §§ 11, 13 i 17 Zakona o neposrednim porezima dozvoljava se pravo povraćaja (restitucije) poreza, počev od 1 januara 1937 godine za Bogojevo—Vajska—Živa vodnu zadrugu iz Bogojeva za investicije izvršene na području Žive od 1909 do 1920 godine.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 16? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 16 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 17.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 17.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština pročitani § 17? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 17 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 18 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 18 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

4 Odredbe o porezima, taksama, trošarini i carinama

§ 18

1) Neposredni porezi na državna zemljišta i zgrade neće se razrezivati za 1937 godinu.

2) Poresko olakšanje zemljarine predviđeno za poresku 1936 godinu u § 48 Zakona o budžetskim dvanaestinama za mesec avgust 1935—mart 1936 važi ne samo za 1937 nego i za 1938 poresku godinu.

3) Osnovni porez na prihod od zemljišta za 1937 godinu iznosi 10% od katastarskog čistog prihoda.

4) Na ime vanrednog doprinosa za budžetsku 1937/38 godinu plaćaće obveznici službeničkog poreza 1% od svojih primanja podložnih službeničkom porezu izuzev povratnih primanja iz onog službenog odnosa koji nije zasnovan na mesečnoj plati sa otkaznim rokom. Izuzetno ovaj vanredni doprinos neće se naplaćivati ni od kućne posluge, žandarma, graničara, podoficira i penzionera kojima su penzije regulisane po odredbama zakona koji su važili pre stupanja na snagu Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima građanskog reda od 31 jula 1923, Zakona o državnom saobraćajnom osoblju od 28 oktobra 1923 i Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice od 9 avgusta 1923.

5) Stavovi 9 pa do kraja tač. 1 člana 59 Zakona o neposrednim porezima brišu se i mesto toga stavlja se sledeći tekst:

„Sitne zanatlije iz tač. 2)b) druga grupa čl. 42 koji rade ručnom snagom (bez upotrebe strojeva na pogon) sa najviše 2 pomoćnika (kalfe) plaćaju na ime poreza godišnje i to:

U mestima	Ako ne uposljuju tuđu radnu snagu	Ako uposljuju jednog pomoćnika (kalfu)	Ako uposljuju dva pomoćnika (kalfe)
do 5.000 stanovnika	80.— din.	100.— din.	i za pomoćnika (kalfu) još 50.— din.
preko 5.000 do 10.000 stanovnika	120.— din.	140.— din.	i za pomoćnika (kalfu) još 70.— din.
preko 10.000 do 20.000 stanovnika	200.— din.	220.— din.	i za pomoćnika (kalfu) još 110.— din.

Obveznici treće grupe člana 42 plaćaju godišnje 80.— dinara, a za svakog pomoćnika (kalfu) 40.— dinara u mestima do 10.000 stanovnika; u mestima od 10.000 do 20.000 povećava se porez za 25%; u mestima od 20.000 do 50.000 povećava se porez za 50%; u mestima preko 50.000 povećava se poreza za 75%. Autotaksi plaćaju 50% više od ovih suma.

Porezi iz oba prednja stava plaćaju se u rokovima predviđenim u stavu prvom člana 148. A kao osnovica za razrez samoupravnih prireza služiće 60% godišnjeg poreza."

Odredbe ovoga paragrafa primeniće se već kod razreza poreza za 1937 poresku godinu.

6) Na kraju tač. 18 stava prvog člana 63 Zakona o neposrednim porezima mesto tačke stavlja se tačka i zapeta i dodaje ova nova tačka:

„19. zakupnine u novcu odnosno u pašarini, žirvini ili slično koje primaju zemljoradnici za svoja zemljišta izdata u zakup za industrijske ili šumske pruge."

Na ovakve zakupnine u poreskim godinama 1929 do 1936 već razrezani i nenaplaćeni porez otpisaće se, a već naplaćeni neće se vraćati.

7) Na kraju stava drugog tač. 8) člana 76 Zakona o neposrednim porezima brišu se reči: „trajan gubitak oslobođenja poreza" i mesto toga stavljaju ove reči: „gubitak oslobođenja poreza za dve poreske godine."

8) Na kraju tačke 13 člana 82 Zakona o neposrednim porezima umesto tačke stavlja se tačka zapeta i dodaje nova tačka koja glasi:

„14) ni u kom slučaju ne mogu se priznati odbici odnosno izdaci učinjeni u cilju sticanja takvih prihoda (dobitaka) koji po odredbama ovog Zakona u celosti ili delom ne ulaze u poresku osnovicu."

Odredbe ovoga §-a primeniće se već pri razrezu za poresku 1937 godinu.

9) Stav drugi tačka I člana 86 Zakona o neposrednim porezima briše se i na mesto toga stavlja sledeći tekst:

„Ali osnovni i dopunski porez ne sme biti manji od minimalnog poreza koji iznosi i to:

2⁰/₁₀₀ t.j. 2.— dinara od 1.000.— dinara od osnova koji ne prelazi 5.000.000.— dinara;

3⁰/₁₀₀ t.j. 3.— dinara od 1.000.— dinara od osnova koji ne prelazi 15.000.000.— dinara;

5⁰/₁₀₀ t.j. 5.— dinara od 1.000.— dinara od osnova koji ne prelazi 30.000.000.— dinara;

8⁰/₁₀₀ t.j. 8.— dinara od 1.000.— dinara od osnova koji prelazi 30.000.000.— dinara.

Kao osnov minimalnog poreza uzima se i to: a) kod industrijskih, trgovačkih i rudarskih preduzeća i zadruga, godišnji robni bruto promet; — b) kod osiguravajućih društava, iznos godišnjih bruto premija (podrazumevajući i reosigurane premije) po odbitku storniranih poslova i bonusa; — v) kod novčanih zavoda, štedionica, kreditnih zadruga i t. sl., godišnji iznos bruto kamata (izuzev kamate oslobođene od društvenog poreza), provizija i usluga. Ni u kom slučaju minimalni porez ne sme biti manji od:

2⁰/₁₀₀ t.j. 2.— dinara od 1.000.— dinara od uložnog kapitala, koji ne prelazi 5.000.000.— dinara;

3⁰/₁₀₀ t.j. 3.— dinara od 1.000.— dinara od uložnog kapitala, koji ne prelazi 15.000.000.— dinara;

5⁰/₁₀₀ t.j. 5.— dinara od 1.000.— dinara od uložnog kapitala, koji ne prelazi 30.000.000.— dinara;

8⁰/₁₀₀ t.j. 8.— dinara od 1.000.— dinara od uložnog kapitala, koji prelazi 30.000.000.— dinara.

U slučaju privremenog razreza poreza po čl. 80 kao minimalni porez, ako se isti u pomanjkanju uložnog kapitala ne može razrezati po odredbama prednjeg stava, uzeće se 2⁰/₁₀₀ t.j. 2.— dinara od 1.000.— dinara od čiste imovine.

Preduzećima koja podleže plaćanju posebnog poreskog dodatka (tač. II čl. 86) minimalni porez, izračunat po prednjim odredbama, uzeće se u dvostrukom iznosu.

Samoupravni prirezi mogu se udarati samo na 50% minimalnog poreza."

Stav osmi tač. I člana 86 Zakona o neposrednim porezima menja se i glasi:

„Kod preduzeća koja nemaju ni jedan od elemenata uložnog kapitala (stav deveti tačke I člana 86), uzima se da je rentabilitet 10%."

Stav poslednji tačke I člana 86 Zakona o neposrednim porezima menja se i glasi:

„Dividende po akcijama, interesi podeljeni po zadružnim udelima, naknade ili koristi osnivača ili drugih članova iz prihoda preduzeća (stav prvi tačka 4 člana 82), kamate sopstvenog uložnog kapitala (stav drugi tačka 4 člana 82) ili na drugi način podeljeni dobitak, podleže plaćanju 10% poreza. Ovaj porez

dužna su preduzeća iz čl. 74 zadržati i državnoj blagajni predati najkasnije u roku od 15 dana po isplati ili odobrenju. Ako se uvidajem utvrdi neispravnost u radu lica obveznih da odbijaju ovaj porez, a na štetu državne blagajne, šteta će se odmah naknaditi sa 8% interesa za sve odnosno vreme, a ako postoji i delo utaje poreza primeniće se odredba čl. 142. Na ovaj porez ne mogu se udarati samoupravni prirezi."

Gornja izmena stava drugog i osmog tačke I člana 86 Zakona o neposrednim porezima primenjivaće se već pri razrezu poreza za poresku 1937 godinu, dok će gornja izmena poslednjeg stava tačke I člana 86 Zakona o neposrednim porezima važiti za sve odnosno isplate ili odobrenja izvršena posle 31. decembra 1936, u koliko se odnose na 1936 poslovnu godinu pa nadalje.

10) U stavu sedmom člana 116 Zakona o neposrednim porezima posle reči izdaje Ministar finansija dodaje se: „čije je rešenje izvršno. Finansijsko-pravnom zastupniku za koga se ma kad utvrdi da je dato mu ovlašćenje za vršenje zastupništva zlopotrebio i vršio ga svesno i namerno neispravno i u cilju oštećenja zakonitog interesa državne kase, može Ministar finansija izvršnim rešenjem zabraniti vršenje ovlašćenja za izvesno vreme odnosno može mu i oduzeti dato ovlašćenje u kom slučaju tome licu ovlašćenje ne može više biti dato."

Odredba poslednje rečenice gornjeg stava važiće i za sva do sad već izdata ovlašćenja finansijsko-pravnog zastupništva.

Stav 10 i 11 člana 116 Zakona o neposrednim porezima brišu se.

11) U stavu sedmom čl. 142 Zakona o neposrednim porezima brišu se reči: „vrednosti zaliha ili visine otpisa i rezervisanja (čl. 81 poslednji stav i čl. 83 tač. 6 i 7) Zakona)", i mesto toga stavlja: „vrednosti zaliha (poslednji stav čl. 81) do 20% ispod nabavne odnosno produkcione cene, kao i po pitanju visine otpisa i rezervisanja (tač. 6 i 7 čl. 83)".

Odredbe ovoga paragrafa primenjivaće se već pri razrezu za poresku 1937 godinu.

12) Svim zadrugama i njihovim savezima koji zbog ukamaćivanja poslovnih udela ili zbog podele viška među članove u srazmeri poslovanja sa zadrugom nisu ispunjavali uslove za oslobođenje po tački 7 čl. 76 Zakona o neposrednim porezima ako to ukamaćenje nije premašilo eskontnu stopu Narodne banke neće se za poreske godine 1929 do zaključno 1935 razrezati društveni porez odnosno već razrezani a neplaćeni otpisaće se, dok se već naplaćeni neće vraćati.

13) Tač. 12 člana 8 Zakona o porezu na poslovni promet od 31. januara 1922 menja se i glasi:

„promet proizvoda kućevne industrije, u koliko se njome bave isključivo porodični članovi bez pomoćnika, kao i promet sitnih zanatlija koji se porezuju tečevinom paušalno u smislu odredaba člana 59 Zakona o neposrednim porezima;"

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 18? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 18 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 18a (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 18a (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 18a (nov)

1) Izuzetno od odredaba Zakona o taksama na račune, priznanice i ostala dokumenta, kojima naša zastupništva u inostranstvu pravdaju kredite utrošene za svoje nabavke i potrebe, a izvršene u inostranstvu, neće se naplaćivati nikakva taksa.

2) U stavu drugom tačke 5 člana 6 Zakona o taksama umesto iznosa: „100.000.—" stavlja se: „50.000.—", a na kraju istoga stava dodaje se ova nova rečenica:

„Ovo oslobođenje važi samo za zemljoradnike kojima se smatraju ona lica, koja se isključivo bave zemljoradnjom i nemaju drugo koje trajno zanimanje odnosno vrelo prihoda".

3) U tarifnom broju 1 Zakona o taksama u četvrtom redu između reči: „taksom", i reči: „bez" umeću se reči: „ili su oslobođeni od takse".

U istom tarifnom broju na mesto iznosa takse: „5" stavlja se: „10".

U drugoj Napomeni istog tar. broja brišu se reči: „i sudskim", a na mesto iznosa takse: „5" stavlja se: „10".

4) U tarifnom broju 2 Zakona o taksama na mesto iznosa takse: „2" stavlja se: „4".

U istom tarifnom broju u 1 i 2 Napomeni na mesto iznosa takse: „2" stavlja se takođe: „4".

5) U tarifnom broju 6 Zakona o taksama u petom redu iza reči: „veća taksa" dodaju se reči: „ili u koliko ove žalbe nisu oslobođene od takse".

U istom tarifnom broju na mesto iznosa takse: „20" stavlja se: „30".

U istom tarifnom broju u prvoj Napomeni u mesto iznosa takse: „20" stavlja se: „30".

6) Prva rečenica stava drugog tačke 3 tarifnog broja 8 Zakona o taksama menja se i glasi:

„U mestima do 40.000 stanovnika taksa iz odeljka 3) naplaćivaće se u 25%, a u mestima preko 40.000 do 80.000 stanovnika u 50%."

7) Tarifni broj 12 Zakona o taksama menja se u početku tako da glasi:

„Za ugovore o kupovini i prodaji plaća se taksa i to:

a) za kupovinu i prodaju pokretnih stvari od vrednosti 1%:

b) za kupovinu i prodaju nepokretnih stvari od vrednosti 4%:

v) za ispravu dinara 10."

U istom tarifnom broju iza 5 Napomene dodaje se nova 5a Napomena koja glasi:

„Sticanje ili prenos kupovnog prava u pogledu koje nekretnine potpada taksi kao i prenos same nekretnine, no ako kupovno pravo izgubi snagu pre nego što se gruntovno uknjiži ili preuzme u svojini nekretnina koja je predmetom kupovnog prava, onda se od vrednosti nekretnina plaća taksa određena za ugovore o kupovini i prodaji pokretnih stvari.

Za kupoprodajne ugovore određenu taksu treba platiti i onda, ako ko jednu nekretninu steče ili osigura u svrhu da je u delovima ili u celosti dalje proda tako da je vlasnik dužan nekretninu predati ili ugovornoj stranci ili trećoj po njoj označenoj osobi."

U istom tarifnom broju 6 Napomeni u redu drugom iza reči: „prodaji" dodaju se reči: „pokretnih stvari".

U istom tarifnom broju iza 11 Napomene dodaje se nova 11a Napomena koja glasi:

„Kad god se sačini isprava o pravnom poslu, koji podleži taksi na prenos nekretnina, bilo uz na-

knadu bilo bez naknade, plaća se pored odnosne takse na prenos nekretnina i taksa na ispravu u taksenim markama, i to u iznosu iz tarifnog broja 12 slovo v)".

U istom tarifnom broju u 12 Napomeni u odeljku I u tač. 7 dodaje se sledeći nov stav:

„Ako bez povećavanja ili smanjenja objekta u toku trajanja jednog taksenog perioda prometna vrednost nekog imanja skoči ili padne, onda mogu i finansijska vlast i stranka zatražiti novu procenu, ako smatraju da povišenje odnosno pad u vrednosti premašuje 50% one vrednosti koja je služila za tak-senu osnovicu za dotični takseni period. O dozvoli nove procene doneće rešenje u prvom stepenu Finansijska direkcija, a u drugom stepenu Odeljenje poreza Ministarstva finansija. Protiv rešenja Ode-ljenja poreza Ministarstva finansija nema mesta dalj-njem pravnom leku. Nova procena služi za tak-senu osnovicu dopunske prenosne takse za preostale još cele kalendarske godine dotičnog taksenog perioda”.

Na dopunsku taksu ne može samoupravno telo udariti svoj prizrez, koji bi bio veći od 50% od do-punske takse.

U istom tarifnom broju u 12 Napomeni u odeljku I u tač. 8. redu 5 umesto reči: „kao kazna” stav-ljaju se reči: „kao povišena taksa”.

U istom tarifnom broju u 12 Napomeni u odeljku IV u tač. 1 iza reči: „imanja” dodaju se reči: „od-nosno delovi imanja”.

U istom tarifnom broju u 12 Napomeni u odeljku V tač. 4 u mesto reči: „pored kazne” stavljaju se reči: „pored povišene takse”.

8) Tarifni broj 15 Zakona o taksama menja se i glasi sa važnošću za celu Kraljevinu:

„Za ugovore o posluži (posudbene ugovore) tj. za ugovore kojima se nepotrošna stvar daje na upo-trebu za opredeljeno vreme plaća se na ime takse din. 20.

Napomena. Ako se za upotrebu pogodi kakva naknada, onda treba primeniti propise koji važe za ugovore o zakupu i kiriji (tar. br. 14 taksene tarife)”.
9) Tarifni broj 16 Zakona o taksama menja se i glasi:

„Za punomoćije, bilo isto neograničeno ili ogra-ničeno, opšte ili posebno, plaća se na ime takse di-nara 20.—.

1. Napomena. Ako je u punomoćiju predviđena i kakva nagrada u pokretnim stvarima, naplaćivaće se još na ugovorenu sumu 1%.

2. Napomena. Naročite izjave o postavljanju za-menika ili o primanju zamene (supstitucije) koje se dodaju na samim punomoćijama za sudske zastupnike i advokate, smatraju se kao sastavni delovi punomo-ćija koje ne treba posebno taksirati.”

10) Tarifni broj 23 Zakona o taksama menja se i glasi sa važnošću za celu Kraljevinu:

„Za ugovore o darivanju (poklonu) među živima i na slučaj smrti, kao i za sve uopšte prenose po-kretnih ili nepokretnih stvari ili prava darom (poklo-nom), testamentom ili po zakonom redu nasleđa plaća se nasledna odnosno darovna taksa, kao i taksa za prenos nekretnina usled smrti ili usled darivanja među živima (prenosna taksa).

1. Nasledna taksa plaća se prema stepenu srod-stva između ostavitelja i naslednika, te prema celo-kupnoj čistoj vrednosti nasleđa koje je pojedinom nasledniku pripalo, a po sledećoj taksenoj tablici A:

A. TABLICA TAKSE ZA NASLEĐE

Grupa	Lični odnos između ostavitelja i sticatelja	S T E P E N I											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		Čista vrednost pripale imovine u dinarima											
		do 2.000	preko 2.000 do 10.000	preko 10.000 do 25.000	preko 25.000 do 50.000	preko 50.000 do 100.000	preko 100.000 do 200.000	preko 200.000 do 400.000	preko 400.000 do 600.000	preko 600.000 do 1.000.000	preko 1.000.000 do 2.000.000	preko 2.000.000 do 3.000.000	preko 3.000.000
		Stopa takse u procentima											
I	deca i unuci	—	—	1,5	2	2,5	3	3,5	4	4,5	5	5,5	6
II	vanbračna i pozakonjena deca; ostali srodnici u pravoj liniji; bračni drug koji u času nastanka taksene obaveze nije bio rastavljen od stola i postelje niti razveden kao i bračni drug koji je bio rastavljen bez vlastite krivice.	—	1	1,5	2	2,5	3	3,5	4	4,5	5	5,5	6
III	braća i sestre, makar i po jednom roditelju; pastorčad.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
IV	prvostepeni potomci braće i sestara; zetovi i snaje.	3,5	5	6,5	8	9,5	11	12,5	14	15,5	17	18,5	20
V	tast (svekar), tašta (svekrva), po-očim i pomajka, drugostepeni po-tomci braće i sestara.	8	10	12	14	16	18	20	22	20	26	28	30
VI	sva ostala lica kao i ustanove i zadužbine u koliko nisu oslobo-dene.	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34

2. Darovna taksa plaća se prema stepenu srodstva između darodavca i daroprimca, te prema celokupnoj čistoj vrednosti dara pojedinog daroprimca, a po istoj gornjoj taksenoj tablici A. za naslednu taksu, s tom razlikom, da lica iz grupe I i II za darove preko 2.000 do 10.000 dinara plaćaju 1%.

3. Istovremeno sa naslednom i darovnom taksom iz taksene tablice A. plaća se za prenos nekretnina

usled smrti ili usled darivanja među živima još i taksa za prenos nekretnina, i to toliko puta koliko je bilo promena pomenute vrste, bez obzira na okolnost da li je o dotičnom pravnom poslu sačinjena isprava ili nije i da li je promena upisana u javnu (zemljišnu) knjigu ili nije, a po sledećoj taksenoj tablici B:

B. TABLICA TAKSE ZA PRENOS NEKRETNINA USLED SMRTI ILI USLED DARIVANJA MEĐU ŽIVIMA:

Grupa	Lični odnos između ostavitelja i sticatelja odnosno darodavca i daroprimca:	S T E P E N					
		1	2	3	4	5	6
		Bruto vrednost pripale odnosno darovane nekretnine u dinarima					
		do 50.000	preko 50.000	do 30.000	preko 30.000	bez obzira na vrednost	
Stopa takse u procentima							
I	Deca i unuci; vanbračna i pozakonjena deca; ostali srodnici u pravoj liniji; bračni drug koji u času nastanka taksene obaveze nije bio rastavljen od stola i postelje niti razveden kao i bračni drug koji je bio rastavljen bez vlastite krivice.	1/2	1				
II	Braća i sestre makar i po jednom roditelju; pastorčad.			1 1/2	2		
III	Prvostepeni potomci braće i sestara; zetovi i snaje.					3	
IV	Tast (svekar), tašta (svekrva); počim i pomajka; drugostepeni potomci braće i sestara.					3	
V	Sva ostala lica kao i ustanove i zadužbine u koliko nisu oslobođene.						4

Sve odredbe propisane za naslednu odnosno darovnu taksu važe i za taksu za prenos nekretnina usled smrti ili usled darivanja među živima s tim, da za osnovicu razreza ove prenosne takse služi bruto vrednost nekretnina.

Napomena. Ako je od smrti ostaviteljeve prošlo više od dve godine, a prvostepeni razrez nasledne takse još nije izvršen bez krivnje taksenog obveznika, može mu Finansijska direkcija po dokumentovanoj molbi odobriti reviziju vrednosti ostavine, ako je njena vrednost u vreme prvostepenog razreza pala bar za jednu trećinu spram vrednosti u vreme smrti ostavitelja. Protiv rešenja Finansijske direkcije nema mesta žalbi. U slučaju ovakvog odobrenja troškove eventualno potrebne veštačke procene snosi molitelj.

Slučajevi sticanja usled smrti koja je usledila pre stupanja na snagu ovog §-a Finansijskog zakona, kao i slučajevi darivanja među živima po kojima je pravo države na taksu nastalo pre stupanja na snagu ovog §-a Finansijskog zakona, raspraviće se do pravosnažnosti još po ranije važećim odredbama o naslednoj odnosno darovnoj taksi, s tim da će se u ovakvim slučajevima u pogledu nasledne takse primeniti odredbe ovog §-a Finansijskog zakona ako su povoljnije za taksenog obveznika i ako to ovaj pismeno zatraži najdalje u roku od dva meseca od stupanja na snagu ovog §-a Finansijskog zakona.

U slučajevima gde je nasledna taksa po ranije važećim zakonskim odredbama već pravosnažno razrezana, ali je ostala za više od polovine još ne-

plaćena, može se u roku od dva meseca od dana stupanja na snagu ovog §-a Finansijskog zakona tražiti revizija vrednosti sastavnih delova, ako je ova vrednost, utvrđena prema vremenu smrti ostavitelja, pala za više od jedne trećine s obzirom na vreme, kad je taksa bila razrezana.

Dosadašnje odredbe Zakona o taksama kao i pojedinih pristojbinskih Zakona o naslednoj i darovnoj taksi i o taksi na prenos nekretnina usled smrti ili usled darivanja među živima prestaju važiti u koliko nisu u skladu sa odredbama ovog §-a Finansijskog zakona, a Ministar finansija ovlašćuje se da u sporazumu sa Ministrom pravde na osnovu ostalih odredaba pomenutih zakona Uredbom propiše za celu Kraljevinu zajedničke bliže odredbe za izvršenje ovog §-a Finansijskog zakona.

11) Tarifni broj 29 Zakona o taksama menja se i proširuje na celu Kraljevinu sa sledećim novim tekstom:

„Za ugovore o izdržavanju koje osobe plaća se taksa prema vrednosti sume izdržavanja 1%.

Ali, ako ko preuzme izdržavanje koje osobe, a da nije to dužan učiniti, onda se plaća taksa kao za darivanje rente po tarifnom broju 23 ovoga Zakona.”

12) U tarifnom broju 55 Zakona o taksama tač. v) menja se i glasi:

„Za vreme od jedne do dve godine din. 200.—”

U istom tarifnom broju menja se prva Napomena i glasi:

„Za prvu vizu na jedno putovanje već izdatih van graničnih pasoša i za svako produženje vize na jedno putovanje plaća se 10.— dinara. Za svaku vizu i za

produženje vize na više putovanja u roku trajanja do 3 meseca plaća se 20.— dinara, a do 6 meseci 30.— dinara. Viza na jedno putovanje prilikom izdavanja vangraničnog pasoša ne podleži plaćanju takse."

U drugoj Napomeni ovog tarifnog broja briše se reč: „tri” i stavlja reč: „dve”.

Posle treće Napomene dodaje se nova:

„4. Napomena: Za zajedničke i kolektivne vangranične pasoše plaća se samo jedna taksa kao i za individualne.”

13) U tarifnom broju 58 Zakona o taksama u mesto iznosa takse: „400” stavlja se: „1000”.

U istom tarifnom broju dodaje se sledeća nova napomena:

Napomena: Ministar unutrašnjih poslova u slučajeve, vrednim naročito obzira može da oslobodi plaćanja sviju taksa oko sticanja podanstva (takse za dekret, za molbu sa priložima i za sve radnje po Zakonu o državljanstvu u vezi ove molbe i uvažanja iste) ona lica koja su Jugosloveni po rasi i jeziku, a nastanjena i doseljena u jednoj od opština Kraljevine Jugoslavije, ako ista ne plaćaju preko 1000.— dinara godišnje državnog neposrednog poreza, koji se sumarno knjiži.

14) Tarifni broj 63 Zakona o taksama ukida se.

15) Tarifni broj 72 Zakona o taksama menja se i glasi:

„Za odobrenje promene porodičnog ili rodenog imena naplaćuje se od lica koja plaćaju godišnje državnog neposrednog poreza koji se sumarno knjiži, i to:

do 1.000 dinara poreza taksa je 100.— dinara;

preko 1.000 do 5.000 poreza taksa je 500.— dinara;

preko 5.000 do 10.000 poreza taksa je 1.000.— dinara;

preko 10.000 poreza taksa je 5.000.— dinara.

Ako je poreski obveznik oslobođen kog poreskog oblika, porez će se odrediti prema čl. 3 Zakona o neposrednim porezima.

1. Napomena: Za odobrenje promene nenarodnog porodičnog imena u narodno porodično ime plaća se taksa od dinara 100 bez obzira na visinu poreza koji plaća dotično lice.

2. Napomena: Za istovremno odobrenje promene porodičnog i rodenog imena plaća se za polovinu veći iznos takse iz ovog tarifnog broja.

3. Napomena: Promena rodenog imena prilikom promene verske pripadnosti u skladu sa postojećim zakonom ne podleži taksi po ovom tarifnom broju.”

16) U tarifnom broju 83 Zakona o taksama u mesto reči: „delima, dinara 20” stavlja se reči: „delima, i to bez obzira na broj krivičnih dela, plaća se taksa iz tar.br. 6 ovoga Zakona.”

17) U tarifnom broju 87 Zakona o taksama u mesto reči: „na ime takse dinara 20” stavlja se reči: „taksa iz tar.br. 6 ovoga Zakona”.

18) U tarifnom broju 99 Zakona o taksama dodaje se sledeći novi (drugi) stav:

„Za davanje odobrenja za javna radio-priredivanja naplaćivaće se ova taksa paušalno unapred po oceni one vlasti koja ovo odobrenje izdaje, i to u taksenim markama s tim, da kod odmere ovog paušala na jedan dan priredivanja ne sme otpasti veća taksa od 1 dinara. Prema zahtevu taksenog obveznika ovo se paušaliranje vrši bilo za jedan mesec, za tri meseca, šest meseci ili godinu dana.”

19) Na kraju tač. I tar. broja 99a Zakona o taksama dodaje se ovaj nov stav:

„Za javne vežbe i utakmice viteških i sportskih društava u mestima koja nemaju više od 20.000 stanovnika plaća se polovina prednje takse tj. 10 na sto od vrednosti prodane ulaznice.”

U istom tar. broju u 4 Napomeni u tač. 1 dodaje se sledeći nov (drugi) stav:

„Ulaznice učenika i nastavnika za bioskopske predstave, koje se u školama priređuju u prosvetne i vaspitne svrhe, ne podleže taksi iz ovog tarifnog broja.”

Za ranije vreme takse na ulaznice za ovakve bioskopske predstave neće se razrezati, već razrezane i nenaplaćene otpisaće se, a naplaćene neće se vraćati.

U istom tarifnom broju u 4 Napomeni tač. 3 menja se i glasi: „crkvene koncerte (u crkvama), javne vežbe sokolskih društava, koncerte i umetničke priredbe domaćih pevačkih, umetničko-muzičkih i književnih društava, kao i pozorišne predstave, prosvetne večeri, predavanja i koncerti domaćih prosvetnih društava, ali pod uslovom da se sva priređivanja iz ove tačke vrše bez igranke.

Kad se priređivanja iz prednjeg stava daju uz sudelovanje stranih umetnika, naplatiće se polovina ove takse iz ovog tarifnog broja tj. 10 na sto od suma koje se izdaju stranim društvima ili stranim umetnicima. Ova će se taksa naplatiti prilikom isplate ovih suma i u gotovom novcu predati nadležnoj poreskoj upravi najdalje u roku od 5 dana”.

U istom tarifnom broju u 4 Napomeni u tač. 6 u redu prvom iza reči: „pozorišta”, umeću se sledeće reči: „privatna pozorišta koja su povlašćena od Ministarstva prosvete”.

20) U tački 2 tarifnog broja 101 Zakona o taksama dodaje se ovaj nov stav:

„Izuzetno za prenos prtljaga i robe motornim vozilima važe odredbe iz prednje tačke 1v) ovog tarifnog broja.”

21) U tarifnom broju 124 Zakona o taksama umesto iznosa takse: „dinara 25” stavlja se reči: „plaća se taksa iz tarifnog broja 6 ovog Zakona”.

22) U tarifnom broju 204 Zakona o taksama briše se reči:

„Za tovarni list dinara 5.—” i umesto toga stavlja se ovaj nov tekst:

„Za tovarni list i to:

a) za denčane pošiljke din. 2.—

b) za kolske pošiljke din. 10.—”.

Ova izmena važiće od 1 jula 1937 dalje.

23) Tarifni broj 214 Zakona o taksama menja se i glasi:

„Za odobrenje otvaranja slobodnog carinskog skladišta dinara 5.000.—

Za odobrenje otvaranja privatnog carinskog smetišta dinara 2.000.—

Godišnja taksa za držanje slobodnog carinskog skladišta dinara 2.000.—

Godišnja taksa za držanje privatnog carinskog smetišta dinara 1.000.—”.

24) U tarifnom broju 227 Zakona o taksama mesto reči: „dinara 30” stavlja se reči: „plaća se taksa po tarifnom broju 6 ovoga Zakona”.

25) Stav drugi tarifnog broja 312 Zakona o taksama menja se i glasi:

„Za upis na univerzitetu i drugim školama istoga ranga za svaki semestar dinara 25.—”.

26) Stav prvi tarifnog broja 318a Zakona o taksama menja se i glasi:

„Na ime školarine za pohađanje svih srednjih i visokih državnih škola, plaća se i to:

ako godišnji porez iznosi preko	800 do 1.000 din.	II grupa 75.— din.	I grupa 100.— din.
„ 1.000 „ 3.000 „		112.50 „	150.— „
„ 3.000 „ 5.000 „		150.— „	200.— „
„ 5.000 „ 6.000 „		262.50 „	350.— „
„ 6.000 „ 7.000 „		300.— „	400.— „
„ 7.000 „ 8.000 „		375.— „	500.— „
„ 8.000 „ 9.000 „		487.50 „	650.— „
„ 9.000 „ 10.000 „		600.— „	800.— „
„ 10.000 „ 12.000 „		750.— „	1.000.— „
„ 12.000 „ 15.000 „		1.125.— „	1.500.— „
„ 15.000 „ 20.000 „		1.500.— „	2.000.— „
„ 20.000 „ 25.000 „		1.875.— „	2.500.— „
„ 25.000 „ 30.000 „		2.250.— „	3.000.— „
„ 30.000 „ 40.000 „		2.625.— „	3.500.— „
„ 40.000 „ 50.000 „		3.000.— „	4.000.— „

preko 50.000 dinara poreze na svakih daljnjih započelih 1.000.— dinara plaća se još po 10.— dinara više.

U 2. Napomeni tač. 2)a) mesto: „po III grupi“ stavlja se: „po II grupi“.

U 2. Napomeni tač. 2)b) i v) brišu se i mesto toga stavlja: „b) za više razrede po I grupi“.

U 2. Napomeni tač. 3) briše se tekst: „u I i II godini po II grupi, a u daljim godinama po I grupi. Ako je u ovim školama dvogodišnja nastava, onda se plaća: u prvoj godini po II grupi, a u II godini“.

U 2. Napomeni tač. 4) mesto: „po II grupi“ stavlja se: „po I grupi“.

U 2. Napomeni tač. 5) mesto: „po III grupi“ stavlja se: „po II grupi“.

U 2. Napomeni tač. 6) mesto: „iz III grupe“ stavlja se: „iz II grupe“.

U 3. Napomeni slovo v) mesto: „300 dinara“ stavlja se: „800 dinara“.

Izmene iz ovog tarifnog broja važiće za univerzitete i za škole istog ranga već od 1. marta 1937.

27) Tarifni broj 56 Zakona o sudskim taksama menja se i glasi:

„(1) za punomoćije, bilo isto neograničeno ili ograničeno, opšte ili posebno, plaća se od svakog tabaka dinara 20.—“.

Sadašnji stav (2) briše se.

Sadašnji stav (3) ovog tarifnog broja postaje stav (2), a stav (4) postaje stav (3).

Napomene:

I Ako je u punomoćiju predviđena i kakva nagrada u pokretnim stvarima, naplaćivaće se još na ugovorenu sumu 1%.

II Naročite izjave o postavljenju zamenika ili o primanju zamene (supstitucije) koje se dodaju na samim punomoćijama za sudske zastupnike i advokate, smatraju se kao sastavni delovi punomoćija koje ne treba posebno taksirati.

28) Oslobođavaju se svih taksa kako državnih tako i samoupravnih svi pravni poslovi zvanične radnje i spisi koji se odnose na preseljenje seljaka poplavljenog sela Vitojevca Srez rumski i na zamenu zemljišta njihovog dosadanjeg atara sa zemljištem Petrovaradinske imovne opštine. Isto tako oslobađaju se ovi seljaci i svih troškova u vezi sa premerom pomenutog zemljišta i njegovim gruntovnim prenosom.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 18a (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne primal!) Ona gospoda narodni poslanici koji pri-

maju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 18a (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 18b (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročitao § 18b (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 18b (nov)

1) Na kraju čl. 17 Zakona o državnoj trošarini dodaje se nov stav koji glasi:

„Ministar finansija može kod podeljivanja koncesija za podizanje preduzeća za proizvodnju trošarinskih predmeta zahtevati od lica kome će koncesiju izdati, da prethodno položi kauciju za osiguranje da će preduzeće stvarno podići i otpočeti sa radom o roku označenom u koncesiji i da će preduzeće iskorišćavati najmanje godišnje sa 50% kapaciteta izuzev da u tom iskorišćavanju bude dokazano sprečen vanrednim događajima nezavisnim od njegove volje. Visinu i način polaganja kaucije određiće Ministar finansija zasebno za svaki slučaj. U slučaju neispunjavanja uslova propisanih u koncesiji, položena kaucija propada u korist države, a pored toga Ministar finansija može zabraniti rad za izvesno vreme, odnosno može oduzeti i samu koncesiju.“

2) Na kraju čl. 36 Zakona o državnoj trošarini dodaje se nov stav koji glasi:

„Ako se trošarinska krivica učini u doba kad se u samoj fabrici ili krugu fabrike nalazi poslovoda ili u njegovom odsustvu njegov zastupnik, kada sopstvenik sam ne vodi preduzeće, kazniće se poslovoda odnosno njegov zastupnik po čl. 34 ovog Zakona. Sopstvenik jemči za plaćanje kazne, na koju je njegov poslovoda ili zastupnik ovoga osuđen.“

3) Posle člana 45 Zakona o državnoj trošarini dodaje se nov član koji glasi:

„Član 45a

Ako se u kom trošarinskom preduzeću pronađu ma kakve instalacije ili naprave pomoću kojih se mogu trošarinski predmeti proizvoditi, preobraziti ili odvoditi, a te instalacije i naprave nisu prethodno prijavljene i odobrene od nadležne finansijske vlasti, odgovorno lice kazniće se novčano od 100.000.— do 500.000.— dinara. Za primenu ove kazne dovoljna je sama činjenica da su takve instalacije ili naprave pronađene bez obzira da li su one upotrebljene ili nisu za svrhu za koju su napravljene.

Ako se pak utvrdi da je upotrebom u prednjem stavu pomenutih instalacija ili naprava — bile one odobrene ili ne — izvršeno i krijumčarenje trošarinskih predmeta, odgovorno lice kazniće se još i zasebno za krijumčarsku krivicu po čl. 34 ovog zakona u kom slučaju kao prikraćena trošarina koja će služiti za osnov kazne uzeće se ona količina trošarinskih predmeta, koja se kroz pomenute instalacije ili naprave može proizvoditi, preobraziti ili odvoditi neprekidno upotrebom kroz tri meseca. Dan se računa sa 24 sata, a mesec sa 30 dana.

Pored kazne iz prednjeg stava Ministar finansija može ujedno preduzetniku zabraniti rad za izvesno vreme, ili mu oduzeti i koncesiju.“

4) Na kraju čl. 49 Zakona o državnoj trošarini dodaje se nov stav koji glasi:

„Izviđaje i isledenja mogu pravovaljano zametnuti i izvršiti i više finansijske vlasti, koje će potom sva isledna akta dostaviti finansijskoj vlasti nadležnoj za rešavanje trošarinskih krivica.“

5) U tač. 4 člana 72 Zakona o državnoj trošarini briše se drugi stav.

6) Sadašnja Napomena uz tač. 7 člana 72 Zakona o državnoj trošarini postaje 1. Napomena, a posle nje dodaje se nova Napomena koja glasi:

„2. Napomena. Svaka popravljena sijalica smatra se u trošarinskom pogledu kao nova sijalica i podleži plaćanju državne trošarine prema gornjim odredbama u tač. I i II.”

7) Posle tač. 10 čl. 72 Zakona o državnoj trošarini dodaje se tač. 11 sa sledećim tekstom:

„I Na rakiju uvezenu iz inostranstva naplaćivaće se na ime državne i banovinske trošarine za hektolitarski stepen 20 dinara.

II Rakija proizvedena u zemlji ne podleži plaćanju državne trošarine.

Rakijom koja ne podleži plaćanju državne trošarine smatra se: destilat koline od voća sa jednom košticom ili jednom ili više semenki (zrna), ili čiji je plod bobica; destilat od grožđa (sem suvog: sultanina, rozaki, korinskog grožđa i t. sl.), od vina, vinske šire, kljuka ili masta (vinovice), vinskog koma, dropa; destilat od korenja (sem šećerne repe), od dinja, bundeva i vode pomešane s medom — ako ovakav destilat ne sadrži u sebi više alkohola od 45% za voćne rakije, odnosno više od 50% za destilate vina, vinske šire, kljuka ili masta (vinovice), vinskog koma, dropa, grožđa i ako ovakav destilat ima karakteristične osobine voćne rakije t. j. ukus i miris (buke) sirovine od koje je proizveden.

Zabranjeno je peći rakiju iz komina pomenutih u prednjem stavu ako su — u cilju pojačanja alkoholnog sadržaja — pomešane sa šećerom, melasom ili sličnim skrobnim proizvodima (sem meda) iz kojih se vrenjem može dobiti špirit (alkohol).

Rakija koja se ne upotrebljava kao takva za piće, već za spravljanje ruma, likera ili ma kakvih alkoholnih drogerijsko-farmaceutskih preparata, smatra se špiritom (alkoholom) i podleži plaćanju državne trošarine kao na špirit (alkohol).

Destilati proizvedeni iz gore pobrojanih sirovina koji sadrže u sebi manje alkohola od 45% odnosno 50%, a nemaju pomenute karakteristične osobine voćne rakije, kao i destilati proizvedeni iz gore pobrojanih sirovina sa sadržinom alkohola jačom od 45% odnosno 50%, smatraće se kao špirit i prema tome u svemu podležati propisima koji važe za špirit (alkohol).”

8) Na kraju tačke 13 člana 72 Zakona o državnoj trošarini dodaje se nova Napomena koja glasi:

„3. Napomena. Neblagovremeno upisivanje potrošnje beztrošarinskog benzina u knjige kazniće se po čl. 44 ovog Zakona, a netačno upisivanje u knjige, ili nevođenje knjige o nabavci i utrošku benzina smatraće se kao krijumčarenje i kazniti po čl. 33 i 34 ovog Zakona.”

9) Posle prvog stava tač. 13a člana 72 Zakona o državnoj trošarini dodaje se kao prva sledeća Napomena:

„1. Napomena: Kao plinsko ulje, solarno, zeleno i slična ulja koja ne služe za osvetljenje, podmazivanje ili rastvaranje, smatraju se svi nerafinirani destilati dobiveni iz sirove nafte, ostatka od nafte, katra, mrkog uglja, i parafinskih škrljaca, crne, mrke, crvenkaste, zelenkaste ili plavičaste boje, a čija je specifična težina na 15°C najviše 0,900; viskozitet po Engleru na 20°C najviše 2,5, zapaljivost u otvorenom

sudu po Markusonu najviše 120°C, a frakcija između 150 i 280°C mora biti ispod 60%.

Međutim, ako su ova ulja rafinisana, odnosno ako se, posmatrana prema svetlosti, pokazuju bezbojna ili žućkasta do izrazito žute boje, smatraće se kao ulja zvana parafinska, čista solarna ili ulja za podmazivanje i podležaće plaćanju trošarine po stopi uz tač. 13b) člana 72 Zakona.”

Sadašnja Napomena uz tačku 13a člana 72 Zakona o državnoj trošarini postaje 2. Napomena.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 18b (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 18b (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 18v (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 18v (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 18v (nov)

1) Železnička vozila, lokomotive, motorna kola, vagoni, strojevi (mašine) sviju vrsta kao i železnički materijal za koloseke i ista vozila, koji se nabavljaju u inostranstvu po kompezacionim ugovorima za duvan (monopolska režija), rudu, pragove i dr. kao i na teret kliringa kod Narodne banke Kraljevine Jugoslavije oslobadaju se plaćanja carine i svih dažbina, državnih i samoupravnih, koji se na carinarnicama naplaćuju, a po prethodnom odobrenju Ministra finansija.

2) Kompletni kolosečni materijal za železničke pruge (šine, vezice, rebraste, klinaste pločice, pločice za pričvršćivanje, zavrtnji, tirfoni i ekseri, groverovi prstenovi obični i dupli, kompletne skretnice — proste, engleske i poluengleske, kao i ukrštaji sa, ili bez gvozdjenih pragova, rezervni delovi za skretnice i to: kompletni jezičci, srce, krilne ili kolenaste šine, gvozdjeni pragovi i drugi sastavni delovi skretnica, mašinski uređaj za pogon kamenoloma, drobilica za tucanik ili pesak i njihovi sastavni delovi — parni valjak, kolske vage, drezine i pružne kolice), alat i mašine za održavanje pruge, vodovodne cevi sa fasonskim delovima i priborom, koji Ministarstvo saobraćaja (Generalna direkcija drž. železnica) po prethodno sklopljenom ugovoru nabavlja iz inostranstva, oslobada se od plaćanja carine i carinskih dažbina, gde to Ministar finansija odobri.

3) Obustavlja se carinsko-krivično postupanje i izvršenje još neizvršenih osudnih rešenja po krivica-ma iz čl. 145 i 163 carinskog zakona, učinjenih do 31 decembra 1936, od strane pograničnih stanovnika državljana Kraljevine Jugoslavije, kada su u pitanju stoka, drvena grada, težačka kola, delovi tih kola i opreme za tegleću stoku.

Po izvršnim rešenjima u celini ili delimično naplaćene dažbine neće se vraćati.

4) Oslobada se plaćanja carinskih i ostalih državnih i samoupravnih dažbina materijal uvezen od strane Kraljevske banske uprave Zetske banovine za gradnju žičane železnice Kotor—Cetinje, a koji je prijavljen carinarnici I reda u Kotoru deklaracijama uv.br. 30 i 31 od 12 juna 1933 i uv.br. 69 od 14 avgusta 1933.

5) Aero-klub Kraljevine Jugoslavije „Naša kri-la” oslobada se od plaćanja uvozne carine i ostalih državnih kao i samoupravnih dažbina na onaj mate-

rijal i rezervne delove potrebne za izradu, opravku i održavanje aeroplana i motora, koji se ne proizvode u zemlji, a koje uvozi Aero-klub „Naša krila” isključivo za turističke aeroplane.

Aero-klub Kraljevine Jugoslavije „Naša krila” oslobađa se od plaćanja uvozne carine i ostalih državnih kao i samoupravnih dažbina na motore male snage za avionete (do 60 KS), koji se ne izrađuju u zemlji a koje uvozi Aero-klub „Naša krila” isključivo za turističke aeroplane.

Način kontrole za izvršenje ove odredbe propisuje Ministar finansija u sporazumu sa Ministrom vojske i mornarice.

6) Zaglavlje naimenovanja robe kod tar. br. 657, u srpsko-hrvatskom tekstu, iz Zakona kojim je odobren ugovor o trgovini i plovidbi, zaključen između naše zemlje i Velike Britanije i Irske 12 maja 1927 godine, ispravlja se kako sleđuje:

iz 657 Nove mašine za tekstilnu industriju:

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 18v (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 18v. (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 19 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 19 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 19

1) Ovlašćuje se Ministar finansija da može, izuzetno od odredbe stava 2 čl. 19 Uredbe o izvođenju javnih radova br. 30271 od 22 novembra 1934 odobravati na predlog pojedinih banovina: da se plaća na teritoriji odnosne banovine banovinska trošarina na vino i rakiju pri puštanju u promet i potrošnju; da je plaća lice, koje vino ili rakiju od proizvođača kupi ili dobije ma po kom drugom osnovu, (poklon, ušur, pozajmica itd.); da banovinsku trošarinu ne plaćaju proizvođači vina na vino, koje upotrebe za kućnu potrebu i to za svakog odraslog člana porodice i kućne posluge 100 litara vina godišnje, ako je broj članova porodice sa poslugom do 8 članova, a ako je broj članova porodice veći onda za svakog daljeg člana po 50 litara godišnje; da proizvođači rakije ne plaćaju trošarinu na rakiju za kućnu potrebu i to: do 5 članova porodice i kućne posluge starije od 18 godina 25 hektolitarskih stepeni alkohola, a preko 5 članova 50 hektolitarskih stepeni alkohola godišnje; da lica koja proizvode vino ili rakiju iz sirovina dobivenih sa sopstvenog zemljišta, ako se ne bave trgovinom ili točenjem alkoholnih pića, ne plaćaju banovinsku trošarinu na vino ili rakiju proizvedenu za kućnu upotrebu.

Ministar finansija propisuje Pravilnik o načinu ubiranja i kontroli pri naplati banovinske trošarine na vino i rakiju, koji će važiti za one banovine, kojima bude odobrena naplata trošarine po ovoj odredbi.

2) U stavu 2 člana 19 Uredbe o izvođenju javnih radova od 22 novembra 1934 br. 30271 dodaje se na kraju:

„U pojedinim banovinama odnosno na teritoriji grada Beograda i Pančeva može se ova trošarina na vino i rakiju naplaćivati i paušalno. Paušalna naplata može se vršiti samo od lica i ustanova, koja se bave točenjem ili trgovinom vina i rakije. Od lica, koja proizvode vino i rakiju iz sirovina dobivenih sa sop-

stvenog zemljišta, ako se ne bave trgovinom ili točenjem alkoholnih pića ne može se naplaćivati nikakva paušalna trošarina. Paušalna trošarina naplaćivaće se po odluci bana odnosno banovine, a za teritoriju grada Beograda i Pančeva po zaključku odnosnog gradskog veća.”

Na kraju stava 3 istog člana dodaju se reči:

„Za naplatu paušalne trošarine propisuje Pravilnik ban odnosno banovine, a za grad Beograd i Pančevo odnosno gradsko veće.”

Na kraju člana 23 iste Uredbe dodaje se:

„ako se banovinska trošarina ne naplaćuje paušalno.”

3) U čl. 2 Uredbe o banovinskim trošarinama mesto: „kavu od 1 kg..2” staviti: „kavu od 1 kg..4”. Na kraju ovoga člana dodaje se:

„limune, kitre, narandže i mandarine za jelo od 1 kg.	din. 1.—
ananas, pinjole, pistacije, urme, kokosov orah i druge egzotične orahe za jelo sveže ili sušene, mlevene ili u salamuri, kokosovo ulje za jelo, kokosovo maslo i kokosovo brašno od 1 kg.	din. 2.—
vanilu, šafran i šafraniku od 1 kg.	din. 20.—
cimet, muskatni cvet, muskatni orah i kardamon od 1 kg.	din. 5.—
sve ostale začine u zrnju, ljusci, oljuštene, istucane ili samlevene (kao što su: biber, isijot, badijan, kapra, majoran, ganganat, karanfilić, anis, kim, korijander i slično sem paprike) od 1 kg.	din. 3.—
riblju mast i riblje ulje, spermacet, spermacetovo ulje od 1 kg.	din. 1.50
kalafoniju (sirovu, prerađenu, prečišćenu i ostalu) od 1 kg.	din. 1.—
Fabričnu obuću i to:	
1) Na bakandže i cokule od kravetina po paru	din. 1.—
2) na obuću od gume, kaučuka, platna, krajaca, klobučine i tkiva koje ne propušta vodu, sandale i papuče izuzimajući opanke po paru	din. 3.—
3) na obuću od kože po paru	din. 5.—
4) na obuću od fine kože kao i bronzovane, posrebrene, pozlaćene, lakovane, zmijske, krokodilske, antilopske, jelenske i slične luksuzne kože i svile, atlasa, somota, brokata i tome slično po paru	din. 12.—
Za dečiju obuću do zaključno 17 cm. dužine plaća se trošarina za 50% manje od označenih stopa.	

Fabrično odelo i kapute i to:

1) od pamučnog, lanenog, platnenog i sličnog materijala po jednom odelu ili kaputu	din. 5.—
2) od poluvunenog materijala i materijala koji ne propušta vodu po jednom odelu ili kaputu	din. 10.—
3) od vunenog materijala i od kože po jednom odelu ili kaputu	din. 20.—

Pod fabričnim odelom razumevaju se i zimski, jesenji i prolećni kaputi (dugi ili kratki) ogrtači, mantili i slično.

Za kapute sa bilo kakvim krznom plaća se trošarina za 100% veća od označenih stopa.

Za pojedine komade odela (sako, pantalone i slično) plaća se trošarina za 50% manja od označenih stopa.

Za dečja odela i kapute plaća se trošarina s 50% manje od označenih stopa.

Pod fabričnom obucom i odelom podrazumeva se samo ona obuća i odelo proizvedeno u radnjama, koje se po odredbi § 32 Zakona o radnjama smatraju industrijskim (fabričnim) radnjama.

Trošarina na odeću i obuću neće se naplaćivati od onih proizvođača (zanatlija) koji u svojoj radionici sa sopstvenim proizvodnim oruđem (alatom) direktno rade za kupca i to iskorišćavajući pretežno svoju radnu snagu ili svojih pomoćnika (kalfi) i učenika (šegrta). Isto ovo važi i za njihove proizvođačke zadruge (zajednice).

Ministar finansija daje potrebna objašnjenja i uputstva o svemu ovom.

Svu hartiju i kartone od 100 kg. . . din. 15 —

Na hartiju nesatinovanu u težini do zaključno 60 gr. po 1 m² za štampanje na rotacionim mašinama novina i časopisa prema utvrđenom kontingentu ne plaća se banovinska trošarina.

Izrade od hartije i kartona, ako su proizvedene od hartije i kartona na koju nije plaćena trošarina plaćaju istu ovu trošarinu.

Banovinska trošarina neće se naplaćivati na sledeće izrade od hartije ili kartona koji se uvoze: štampane knjige i povremena izdanja, muzikalije, časopise, novine, štampanice, geografske karte i učila, a koje su označene u uvožnoj carinskoj tarifi pod br. 471, 472, 473 i 474.

Monopolski predmeti iz hartije i monopolski obrasci ne podležu plaćanju banovinske trošarine.

Električne sijalice i plamene lampe od istovetne državne trošarine 20%.

Prvi stav čl. 3 iste Uredbe menja se i glasi: „Trošarina na predmete pobrojane u čl. 2 kada se uvoze iz inostranstva naplaćuje se pri uvozu na carinarnicama. Na ove predmete izuzev sirčetne kiseline i sirčeta od alkohola proizvedene u zemlji naplaćuje se trošarina prilikom puštanja u promet i potrošnju”.

Na kraju ovog člana dodaje se:

Banovinska trošarina na fabričnu obuću, fabrično odelo i hartiju, proizvedenu u zemlji naplaćuje se pre iznošenja ovih predmeta iz fabrike radi puštanja u promet i potrošnju.

Finansijski organi popisace na dan stupanja na snagu ove Uredbe kod prodavaoca na sitno i veliko sve zalihe limuna, kitra, narandža, mandarina, ananasa, pinjola, pistacija, urma, kokosovog oraha i drugih egzotičnih oraha za jelo, kokosovog ulja, kokosovog masla ili kokosovog brašna, vanile, šafrana, šafranike i svih ostalih začina, riblje masti, ribljeg ulja, spermaceta i spermacetovog ulja, kalafonije, fabrične obuće, fabričnog odela, hartije, električnih sijalica i kave i trošarinu odnosno razliku u stopi naplatiti. Sopstvenici radnja, koje prodaju takve predmete dužni su u roku od 10 dana prijaviti zalihu najbližem odeljku finansijske kontrole radi popisa, ako organi u tom roku sami ne izvrše popis.

Količine ovih predmeta na koje bi trebalo platiti trošarinu ili razliku u sumi od dinara 50 ili manje neće se popisivati i na njili se neće naplatiti ova trošarina.

Banovinska trošarina na sečiva za sprave za brisanje naplaćivaće se samo do kraja septembra 1937.

Za sečiva, koja ostanu neprodana vratiće se dokazano već plaćena banovinska trošarina samo na one količine, koje su uvezene ili proizvedene u vremenu od 1 aprila 1937 do kraja septembra 1937.

Ovlašćuje se Ministar finansija da donese prečišćeno izdanje ove Uredbe kao i Pravilnik o načinu naplate ove trošarine.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 19? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati! (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 19 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 20 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 20 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 20

1) Obroci koji se naplaćuju za račun države na osnovu članova 28 do 31 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova M.P.br. 70380/V od 25 septembra 1936 uživaju zakonsko pravo prvenstvene naplate iz celokupne imovine dužnika u smislu čl. 146 Zakona o neposrednim porezima: za postupak i troškove ove naplate važe odgovarajući propisi Zakona o neposrednim porezima.

2) Verovničke isprave koje je preuzela Privilegovana agrarna banka u smislu stava (2) člana 7 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova M.P.br. 70380/V od 25 septembra 1936 zadržavaju i bez zamenjene svoju punu obavezu snagu prema svima obveznim licima sve do konačne isplate tih dugova po propisima Uredbe.

3) Suma na koju glase bonovi koje Privilegovana agrarna banka izdaje u smislu člana 18 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova M.P.br. 70380/V od 25 septembra 1936 prestavlja potpunu isplatu potraživanja po tekućem računu ustanovama iz stava (1) člana 7 Uredbe; izdavanjem tih bonova gasi se u odgovarajućoj visini potraživanje pomenutih ustanova prema Privilegovanoj agrarnoj banci.

4) Sve poslovne pošiljke Privilegovane agrarne banke oslobođene su poštarine i drugih poštanskih dažbina.

5) U Uredbi o likvidaciji zemljoradničkih dugova M.P.br. 70380/V od 25 septembra 1936 i Pravilniku za izvršenje iste uredbe unose se sledeće izmene:

a) Dužnici iz čl. 5 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova M.P.br. 70380/V od 25 septembra 1936 imaju u roku od 2 meseca, od dana stupanja na snagu ovog zakona, preporučenim pismom obavestiti svoje verovnike da će se koristiti olakšicama iz čl. 5 i u istom roku zatražiti određivanje površine u smislu Pravilnika o načinu određivanja čestica (parcela) koje će se računati u površini od 50 odnosno 100 hektara. U protivnom gube pravo da se koriste olakšicama iz čl. 5 Uredbe.

b) U koliko dug zemljoradnika prema čl. 3 stav 4 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova M.P. broj 70380/V od 25 septembra 1936 prelazi 500.000 dinara višak duga preko 500.000 dinara ne smatra se kao dug zemljoradnika i poverioci imaju pravo naplate ovog viška u koliko imovina dužnikova vredi više od 500.000 dinara.

v) Rok iz stava 2 člana 20 Uredbe o likvidaciji zemlji-radničkih dugova M.P.br. 70380/V od 25 septembra 1936 produžuje se do 26 septembra 1938 g.

g) Rok za predaju isprava iz st. 2 i 3 člana 7 Uredbe o likvidaciji zemlji-radničkih dugova M.P.br. 70380/V od 25 septembra 1936 u vezi st. 1 člana 21 Pravilnika za izvršenje Uredbe produžuje se do 1 juna 1937 godine. Do tog roka dužnici-zemlji-radnici mogu se sporazumevati sa poverilačkim ustanovama da ovima plate svoj dug, držeći se određaba stava (1) člana 51 Uredbe, s tim da se u tu svrhu izuzete isprave od Privilegovane agrarne banke, ne mogu više predavati Privilegovanoj agrarnoj banci.

d) Nepokretna imanja založena za dugovanja zemlji-radnika koja su prešla u svojinu Državne hipotekarne banke putem javne prodaje bez obzira da li je prodaja postala pravomoćna ili ne, Banka može vratiti dužniku — bivšem sopstveniku — ako dužnik dokaže da ispunjava uslove za primenu propisa člana 35 Uredbe o likvidaciji zemlji-radničkih dugova M.P. broj 70380/V od 25 septembra 1936.

Pod dužnicima podrazumevaju se njihovi naslednici u pravoj liniji i u pobočnoj do drugog stepena srodstva zaključno.

Ako je imanje koje se, u smislu prednjeg stava, vraća dužniku, upisano u zemljišne knjige Banka će tražiti brisanje zabeležbe prodaje, zabeležbe dosudjenja i svih drugih zabeležbi, koje se odnose na javne prodaje, a na slučaj da ova nepokretna imanja nisu upisana u zemljišne knjige već u tapije Banka će tražiti kod nadležnog suda poništaj potvrde o prenosu ako je prenos na Banku već izvršen, s tim da tereti koji su postojali do prodaje na dotičnom imanju ostanu i dalje u važnosti.

d) Rok iz stava 1 člana 26 Uredbe o likvidaciji zemlji-radničkih dugova M.P.Br. 70380/V od 25 septembra 1936 produžuje se do 1 juna 1937 godine.

e) Uredbi o likvidaciji zemlji-radničkih dugova M.P.Br. 70380/V od 25 septembra 1936 dodaje se novi član 26a:

U slučaju kad dužnik zatraži smanjenje duga po čl. 24—26 sud će, ako se Privilegovana agrarna banka ne odazove pozivu na ročište, po službenoj dužnosti i po slobodnoj oceni proveravati navode dužnikove i doneti odluku.

ž) Agrarnim subjektima i drugim zemlji-radnicima, koji prema stavu 1 čl. 38 Pravilnika za izvršenje Uredbe o likvidaciji zemlji-radničkih dugova M.P.Br. 70380/V od 25 septembra 1936 izjave da se neće koristiti olakšicama iz glave VII nego ostalim propisima Uredbe, ako su ugovorili kupovinu u poljoprivrednim proizvodima obračunaće se ostatak duga po ceni proizvoda na dan sklapanja ugovora a prema tome će se sračunati i visina ostatka duga prema tač. b) stav 1 člana 36 Uredbe.

z) Na kraju stava 4 člana 13 Pravilnika za izvršenje Uredbe o likvidaciji zemlji-radničkih dugova dodaje se „kolonizacionom fondu. Isto tako ne mogu ova lica da se koriste propisima Uredbe za ostatak duga agrarnim zadrugama (zajednicama), koje su im pre stupanja na snagu Uredbe o likvidaciji zemlji-radničkih dugova M.P.Br. 70380/V od 25 septembra 1936 snizile dugovanje za najmanje 50%”.

i) Članu 39 Uredbe dodaje se ova rečenica: „a rok prvog anuiteta ovakvim dužnicima do-speva 15 novembra 1937 god.”.

6) Odredbe ovog §-a važe sve dok se zakonom ne izmene ili ukinu”.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 20? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koja ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 20 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 21 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade:

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 21 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

B. MINISTARSTVO PRAVDE

§ 21

1) Ovlašćuje se Ministar finansija, da po rasporedu Ministra pravde isplaćuje u mesečnim ratama bir imamima u koliko su do sada primali u Drinskoj, Zetskoj, Dunavskoj, Moravskoj i Vardarskoj banovini u ukupnoj sumi od 2,100.000.— (dva miliona sto hiljada) dinara. Ovaj bir stavljaće Ministar pravde na raspoloženje u globalnom iznosu a u mesečnim ratama Vakufskoj-mearifskoj direkciji u Skoplju.

U granicama ovih ukupnih suma nadležne verske vlasti islamske verske zajednice će određivati veličinu bira svakog džemata prema zaduženju poreskih glava za 1936 godinu. U nedostatku zaduženja za tu godinu važiće zaduženje za 1935 godinu.

Uplaćeni bir po 12.— dinara godišnje od svake poreske glave Islamske veroispovesti u označenim banovinama gde je i do sada naplaćivan ide na pokriće isplata koje se vrše po ovoj odredbi.

2) Ukida se zvanje čuvara ratničkih grobalja u Tunisu, a ustanovljava se sa istim prinadležnostima i na teret kredita imenovanog zvanja čuvara vojničkog groblja i kosturnice u Zejtinliku kod Soluna.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 21? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljuiem da je § 21 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 22.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 22.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 22? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljuiem da je § 22 većinom glasova primlien. Izvolite čuti § 22a (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 22a (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 22a (nov)

Ovlašćuje se Ministar pravde:

1) da po odobrenju Ministarskog saveta uredbama sa zakonskom snagom propiše potrebna naređenja o pismenoj izradi i potpisivanju presuda i zapisnika u krivičnim stvarima za slučaj trajne sprečenosti sudije ili zapisničara kao i naređenja o pismenom sastavu i potpisivanju zapisnika i sudskih odluka u građanskim stvarima za slučaj trajne sprečenosti sudije ili zapisničara.

2) da po odobrenju Ministarskog saveta propiše Uredbu sa zakonskom snagom o nepodignutim (propalim) sudskim ostavama.

3) da po odobrenju Ministarskog saveta Uredbom sa zakonskom snagom odredi dan stupanja na snagu Zakona o izvršenju i obezbeđenju od 9 jula 1930 godine i da propiše uvodne odredbe za taj zakon, zatim da u sporazumu sa Ministrom unutrašnjih poslova službenike odeljenja, za izvršenje kod upravnih vlasti prevede u resor Ministarstva pravde gde će ih upotrebiti u svojstvu izvršnih organa u sudovima na područjima Apelacionog suda u Beogradu, Skoplju i Velikog suda u Podgorici, i da kredite koji su predviđeni za ove službenike u budžetu Ministarstva unutrašnjih poslova upotrebi za isplatu njihovih prinadležnosti.

Po obrazloženom zahtevu Ministra pravde, Ministar finansija može staviti iz kredita za vanredne potrebe — budžetskih rezervnih kredita — do 500.000— dinara za postavljanje kod sreskih sudova na područjima Apelacionih sudova u Beogradu i Skoplju i Velikog suda u Podgorici potrebnog broja izvršnih organa — zvaničnika.

4) da Uredbom sa zakonskom snagom odredi dan stupanja na snagu Zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama od 13 jula 1929 godine i Uvodnog zakona za zakonik o sudskom postupku u građanskim parnicama od 9 jula 1930 godine na području Velikog suda u Podgorici. Kad Zakonik o sudskom postupku u građanskim parnicama i Uvodni zakon za zakonik o sudskom postupku u građanskim parnicama na pomenutom području stupe na snagu, a dok se za to područje ne ustanovi Apelacioni sud, rešavaće građanske predmete, koji po pomenutim zakonima odnosno po Zakonu o uređenju redovnih sudova spadaju u nadležnost Apelacionog suda, Veliki sud u Podgorici u većima od 3 odnosno 5 sudija.

5) da za veća iz tač. 4. a na račun ušteta po svima partijama kredita rashoda Ministarstva pravde za 1937/38 godinu može kod Velikog suda u Podgorici postaviti 3 apelacione sudije i da propiše Uredbom sa zakonskom snagom sve što je potrebno radi uvođenja u život Zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama.

6) da može, pored broja kasacionih sudija i sekretara predviđenog u budžetu rashoda Ministarstva pravde za 1937/38 godinu, postaviti pri Odeljenju B. Beogradskog kasacionog suda u Novom Sadu još 5 sudija i 2 sekretara; a pri Apelacionom sudu u Novom Sadu pored broja apelacionih sudija i sekretara predviđenog budžetom rashoda Ministarstva pravde za 1937/38 godinu, još 2 sudije i 4 sekretara. Prinadležnosti za ovo osoblje isplaćivaće se iz ušteta po svima partijama budžeta rashoda Ministarstva pravde za 1937/38 godinu.

7) da po odobrenju Ministarskog saveta Uredbom sa zakonskom snagom propiše pravila o uoravi i o zastupanju opšte plemenske zajednice, bratstva i seoskih opština na području Velikog suda u Podgorici — čl. 709—714 Opšteg Imovinskog Zakonika.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 22a (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 22a (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 22b (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 22b (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 22b (nov)

1) Odredbe zak. čl. I: 1911 o reviziji menjaju se i nadopunjuju ovako:

1) Revizijski sud odlučuje o reviziji redovno u nejavnoj sednici bez prethodne usmene rasprave. No revizijski sud može odrediti usmenu raspravu, ako to smatra za potrebno. Za tu raspravu vrede i dalje propisi iz §§ 538—539 zak. čl. I: 1911 godine.

2) Kad se revizija rešava u nejavnoj sednici, protivnik molitelja revizije može odgovor (i pridruženje) prema § 531 Gr.p.p. predati u roku od 15 dana, računajući od dana kada mu se po nalogu predsednika veća od strane Kasacionog suda uruči drugi primerak revizione molbe.

Pridruženje sadržano u odgovoru kasno prispele, uzeće se u obzir samo onda, ako se učini verovatnim, da stranku ne tereti propuštanje zbog zakašnjenja. U parnicama čiji predmet ne premaša vrednost 10.000.— dinara nema mesta pridruženju.

3) Predmeti koji se rešavaju u nejavnoj sednici, ne moraju biti izvešeni na sudskoj tabli za oglase.

4) Molbe radi opravdanja, kao i molbe iz §§-a 407—409 Gr.p.p. kao i utoke revizioni sud odnosno trećestepeni sud takođe rešava u nejavnoj sednici.

Protivnik može u roku od 8 dana po saopštenju molbe radi opravdanja i molbe po §§-ima 408 i 409 Gr.p.p. na iste dati odgovor. Zbog propusta ovog roka nema mesta opravdanju.

5) Protiv presude Apelacionog suda kao prizivnog suda u stvarima čija vrednost ne premaša 5.000.— dinara, nema mesta ni reviziji ni utoku na trećestepeni sud.

Zakašnjene, kao i zakonom isključene pravne lekove, odbacuje sud kod kojega se pravni lek podnosi.

6) § 544 zak. čl. I: 1911 shodno se ima primeniti i na utoke.

Odredbe iz tač. 1—5 imaju se primeniti i na one stvari koje se već nalaze kod Revizijskog suda, bez obzira, da li je usmena rasprava već istaknuta ili ne.

II. Ministar pravde može u koliko se područja sreskih sudova ne poklapaju sa područjima opštih upravnih vlasti, uredbama sa zakonskom snagom pojedine opštine ili delove opština izdvajati iz dosadanjeg područja sreskog suda i pripajati području drugog sreskog suda. Isto tako se Ministar pravde ovlašćuje da ovim uredbama propiše potrebna naređenja za izvršenja pomenutih izdvajanja, pripajanja i prenosa poslova.

Ministar pravde može u onim srezovima, koji su u budžetskoj godini 1936/37 osnovani, ustanoviti sreske sudove.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 22b (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 22b (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 22v (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 22v (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

V. MINISTARSTVO PROSVETE

§ 22v (nov)

Ovlašćuje se Ministar prosvete:

1) da po odobrenju Ministarskog saveta donese Uredbu sa zakonskom snagom o uređenju državnih štamparija Kraljevine Jugoslavije a to u saglasnosti sa Finansijskim odborima Narodnog pretstavništva.

Ovom se Uredbom ne može menjati Zakon o činovnicima ni povećavati lični rashodi odobreni po budžetu.

2) da po odobrenju Ministarskog saveta propiše Uredbu sa zakonskom snagom o umetničkim školama svih vrsta kojom će se obuhvatiti organizacija, uređenje i svi odnosi umetničkih škola u celoj Kraljevini, kao i da propiše Uredbu sa zakonskom snagom o Umetničkom savetu. Ovim se Uredbama ne mogu menjati odredbe Zakona o činovnicima.

3) da po odobrenju Ministarskog saveta propiše Uredbu sa zakonskom snagom o izmenama i dopunama Zakona o udžbenicima od 27 septembra 1929 godine.

4) da u saglasnosti sa Ministrom finansija propiše Uredbu sa zakonskom snagom, kojom će se regulisati način utroška iznosa naplaćenih za ispitivanja, koje vrše univerzitetski zavodi tehničkih fakulteta, na osnovu čl. 19 Uredbe o tehničkim fakultetima.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 22v (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 22v (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 22g (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 22g (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 22g (nov)

Ovlašćuje se Ministar prosvete, da u sporazumu sa Ministrom unutrašnjih poslova donese Uredbu sa zakonskom snagom kojom će se rasporediti sva mesta odnosno škole na koje se odnose uslovi propisa st. 1 § 101 Zakona o narodnim školama.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 22g (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 22g (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 22d (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 22d (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 22d (nov)

Ovlašćuje se Ministar prosvete, da po odobrenju Ministarskog saveta može zaključiti zajam:

1) u sumi od 25,000.000.— dinara za potrebne zgrade univerziteta u Zagrebu;

2) u sumi od 20,000.000.— dinara za podizanje zgrade Ministarstva prosvete;

3) u sumi od 15,000.000.— dinara za dovršenje i instalacije zgrada Državne štamparije u Beogradu;

4) u sumi od 6,000.000.— dinara za dovršenje zgrade dečje klinike Medicinskog fakulteta u Beogradu;

5) do sume od 2,000.000.— dinara za podizanje nove zgrade Hemijskog instituta tehničkog fakulteta u Ljubljani.

6) u sumi od 1,300.000.— dinara za dovršenje radova na zgradi I muške realne gimnazije u Beogradu i za nabavku nameštaja i učila za ovu školu.

7) u sumi od 1,100.000.— dinara za završne radove na zgradi I ženske realne gimnazije u Beogradu kao i za nabavku nameštaja i učila za ovu školu.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 22d (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 22d (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 23 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 23 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 23

1) Ovlašćuje se Ministar prosvete, da može svojim rešenjem vršiti podelu kredita odobrenih na subvencije i pomoći do sume od 50.000.— dinara.

2) Odobrava se Ministru prosvete da preostalu sumu po zajmu od 5,855.000 dinara, iz koga je podignuta zgrada Ženske učiteljske škole u Beogradu, a koja iznosi dinara 670.000.— može upotrebiti za nabavku nameštaja i učila za istu školu.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 23? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 23 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 24 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 24 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 24

1) Nastavnici narodnih, građanskih, srednjih i stručnih škola, kao i školski nadzornici mogu se dodeljivati na rad u druge škole, u Ministarstvo prosvete, Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda, u banske uprave, sreskim načelnicima za prosvetni referat i gradskim školskim nadzornicima; zatim mogu se upućivati kao prosvetni referenti, delegati, lektori i učitelji na strani, kao i u kulturno-prosvetna društva koja imaju svoje škole ili internate. Ovo upućivanje na rad može da bude duže od tri meseca izuzetno od § 80 Zakona o činovnicima. Službenici ovako dodeljeni nemaju prava na dnevnice po propisima Uredbe o naknadi putnih i selidbenih troškova državnih službenika građanskog reda osim ako im se to pravo, u slučaju upućivanja na rad do tri meseca prizna izrično odlukom o upućivanju na rad. Ovim se ne mogu povećati odobreni budžetski krediti.

Školski nadzornici dodeljeni po ovom paragrafu nemaju pravo na nadzornički dodatak iz § 293 Zakona o činovnicima.

Upućivanje na rad može se kod nastavnika narodnih škola vršiti samo u mestu službovanja, a kod nastavnika ostalih škola i izvan mesta službovanja. Od ovog se izuzimaju nastavnici narodnih škola koji se upućuju na rad u inostranstvo.

Učitelji narodnih škola, dodeljeni na rad u Ministarstvu prosvete, imaju prava na stanarinu iz državnog budžeta Ministarstva prosvete, a oni na radu u banskim upravama primaće stanarinu iz banovinskih budžeta dotične banovine.

Učitelji narodnih škola, koji su dodeljeni na rad građanskim školama, sreskom načelniku za prosvetni referat i gradskim školskim nadzornicima, zadržavaju pravo na stanarinu iz budžeta iz koga primaju stanarinu i učitelji narodnih škola u istom mestu.

Učitelji narodnih škola, koji su stekli kvalifikacije za nastavnike građanskih škola mogu se, bez obzira na uslove iz § 101 Zakona o narodnim školama, premeštati u mesta gde postoje građanske škole, ogleadne škole ili vežbaonice učiteljskih škola, radi dodeljivanja na rad u ove škole.

2) Sreski školski nadzornici kao i vršiocima dužnosti tih zvanja, u koliko se budu postavljali iz reda nastavnika građanskih ili narodnih škola, primaće svoje prinadležnosti iz kredita koji je predviđen za isplatu prinadležnosti tih nastavnika u glavi građanskih škola odnosno u glavi osnovne nastave. U koliko bi se ti nadzornici postavljali iz reda nastavnika srednjih i učiteljskih škola, njihove će prinadležnosti pasti na teret odgovarajućih partija budžeta srednje nastave odnosno učiteljskih škola. Nadzornici sa fakultetskom spremom i položenim profesorskim ispitom unapređuju se po grupama kao profesori srednjih škola.

3) Izuzetno od čl. 1 i 2 Uredbe br. 84600 od 12 decembra 1931 godine sreskim školskim nadzornicima i vršiocima dužnosti sreskih školskih nadzornika kao i izaslanicima Ministra prosvete, koji budu određeni za pregled narodnih škola, isplaćivaće se paušalno putni troškovi i dnevnice za redovne preglede škola po l 117 tač. 2 Zakona o narodnim školama.

Paušal za dva godišnja pregleda određivaće se, prema terenskim prilikama i broju škola i odeljenja, rešenjem Ministra prosvete u granicama odobrenih kredita.

Isto tako Ministar prosvete određivaće paušal inspektorima Ministarstva prosvete, koji će vršiti stalan redovni pregled srednjih, učiteljskih i građanskih škola. Ovaj će se paušal isplaćivati iz pozicije „za stručne inspekcije“ glave Ministarstva prosvete, s tim da se odobreni budžetski kredit ne može prekoračiti.

4) Na području gradova, koji čine zasebne upravne jedinice i kao takvi nisu pod upravom sreskih načelnika, mogu postojati posebni školski srezovi i za iste mogu se postavljati gradski školski nadzornici sa kvalifikacijama i pravima sreskih školskih nadzornika.

Gradska školska nadzorništva funkcionisaće kao posebna državna nadležstva u smislu rešenja Ministra prosvete O.n.br. 29057/31.

Izdržavanje ovih nadležstava pada na teret budžeta nadležne banske uprave, odnosno na teritoriji Uprave grada Beograda na teret budžeta Gradskog poglavarstva.

5) Posle § 270 Zakona o činovnicima od 31 marta 1931 godine dodaje se nov § 270a koji glasi:

„Licima koja su vršila nastavničku ili školsko-administrativnu službu u verskim autonomijama i školama, opštinskim školama i školama Družbe Sv. Ćirila i Metodija, i ta im je služba bila glavno zanimanje, pa su neposredno prešla u državnu službu, priznaje se vreme provedeno u pomenutim ustanovama i školama kao efektivna državna služba u smislu §§ 113, 116, 120 i 124 Zakona o činovnicima od 31-III-1931 g.

Ovo važi i za lica koja su ranije penzionisana, ukoliko im gore pomenuta služba nije uzeta u obzir kod odmeravanja penzije”.

6) Učiteljima i učiteljicama srpsko-pravoslavnih škola u bivšim pokrajinama: Bosni i Hercegovini, Dalmaciji, Vojvodini, Slavoniji i Hrvatskoj, vreme provedeno u nastavničkoj službi tih škola računa se kao efektivna državna služba kako za sticanje prava za penziju tako i za određivanje količine penzije, a učiteljima i učiteljicama istih škola u Bosni i Hercegovini, koji su prisilno stavljeni u penziju od bivših austrougarskih vlasti računa se za napred navedena prava još i ono vreme, koje su proveli u ovakvoj penziji i to od 1 marta 1916 pa do stupanja u državnu službu posle Ujedinjenja.

7) Za osoblje srednjih, učiteljskih i građanskih škola važe disciplinski propisi Zakona o činovnicima od 31 marta 1931 godine.

8) U Zakonu o narodnim školama od 5 decembra 1929 dodaje se posle § 93 nov § 93a koji glasi:

„Učiteljicama narodnih i domaćičkih škola, kao i zabavljamama prestaje služba, kad stupe u brak sa licem koje nije učitelj narodnih škola. Ako su ovakve učiteljice odnosno zabavilje ispunile uslove za sticanje lične penzije, dobivaju jednom za svagda umesto penzije otpremninu u iznosu jednogodišnje plate i položajnog dodatka, a ako nisu ispunile uslove za sticanje lične penzije a imaju više od pet godina efektivne učiteljske (zabaviljske) službe, dobivaju otpremninu u iznosu šestomesečne plate i položajnog dodatka. Služba prestaje otpuštanjem danom sklapanja braka. Ova odredba stupa na snagu 1 avgusta 1937 godine.

Ove otpremnine isplaćivaće se iz istih budžetskih kredita iz kojih su plaćene i plate i položajni dodaci, dok se za ovo ne unese u budžet naročiti kredit.”

9) § 3 stav 3 Zakona o verskoj nastavi menja se i glasi:

„U narodnim i građanskim školama mogu se postavljati i posebni učitelji vere ako u svima narodnim i građanskim školama dotične školske opštine ima bar 20 časova nedeljne verske nastave u razredima ili odeljenjima sa najmanje 20 učenika. Ove učitelje postavlja Ministar prosvete na predlog nadležne verske vlasti između kandidata koji su svršili bogoslovske nauke.

Veroučitelji napreduju kao učitelji narodnih, odnosno nastavnici građanskih škola. U srednjim i učiteljskim školama postavljaće se stalni veroučitelji samo onda kada ima dovoljan broj nedeljnih časova za taj predmet, inače se postavljaju honorarni nastavnici.

Ova postavljenja mogu se vršiti u koliko su već odobrena mesta i krediti u budžetu Ministarstva prosvete.”

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 24? (Glasovi: Prima! — Ne primal) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 24 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 24a (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 24a (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 24a (nov)

1) Članu 145 Opšte uredbe universiteta dodaje se nov stav koji glasi:

„Za asistente bogoslovskih fakulteta postoje ispitne komisije, i to: ispitna komisija u Beogradu

koja će ispitivati asistente pravoslavne Bogoslovske fakulteta Univerziteta u Beogradu i ispitna komisija u Zagrebu koja će ispitivati asistente Teološkog fakulteta Univerziteta u Zagrebu i Univerziteta Kralja Aleksandra I u Ljubljani.”

2) Svršeni učenici Pravoslavnih bogoslovija sa položenim bogoslovskim ispitom zrelosti, mogu se po odluci Saveta Bogoslovske fakulteta Univerziteta u Beogradu, po odobrenju Ministra prosvete, primiti za redovne slušaocce Bogoslovske fakulteta, ali bez prava prelaska na druge fakultete.

3) U stavu 2 § 23 Zakona o univerzitetima dodaje se:

„Polovina vremena provedenog u službi asistentadnevničara, asistenta-volontera, kontraktualnog i honorarnog asistenta Univerziteta, kao i polovina vremena koga su lekari-volonteri proveli na Univerzitetkim klinikama i zavodima, priznaje se kao vreme provedeno u državnoj službi u pogledu penzije, napredovanja i pripreme službe, ako oni docnije stupe ili su već ranije stupili u državnu službu ili samopravnu koja po svojoj struci odgovara katedri ili zavodu pri kome je takav asistent ili volonter bio na službi na univerzitetu. I za ova lica važe u svemu oni propisi i rokovi, za polaganje državnog stručnog asistentenskog ispita i obnovu izbora koji su propisani za razvrstane asistente: Broj lekara-volontera propisuje i njihovo postavljanje odobrava Ministar prosvete.

4) Na mesto stava 4 § 25 Zakona o univerzitetima od 28 juna 1930 godine koji je stav prestao da važi stupanjem na snagu Zakona o činovnicima od 31 marta 1931 g. stavlja se novi stav 4 koji glasi:

„Redovni i vanredni profesora univerziteta mogu i bez svoje molbe na predlog Ministra prosvete biti stavljeni u penziju pre navršanih 70 godina života u slučaju kad navrše 35 godina efektivne državne službe ili 65 godina života”.

5) U § 346 Zakona o činovnicima od 31 marta 1931 godine u III grupi 1 stepena kod resora Ministarstva prosvete dodaje se: „redovni profesor univerziteta i ekonomsko-komercijalnih visokih škola”; u III grupi 2 stepena kod resora Ministarstva prosvete dodaje se: „redovni profesor univerziteta i ekonomsko-komercijalnih visokih škola”, a u IV grupi 2 stepena dodaje se: „vanredni profesor univerziteta i ekonomsko-komercijalnih visokih škola”.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 24a (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima! — Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 24a (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 24b (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 24b (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 24b (nov)

Na državnom dobru u Miloša Velikog ulici br. 15 u Beogradu, zaostavštini poč. Stevče Mihailovića, biv. Ministra na kome se nalazi zgrada Etnografskog muzeja podićiće se zgrada Ministarstva prosvete, a u državnu zgradu Ministarstva prosvete u Kralja Milana br. 2 smestiće se Etnografski muzej i na njoj na vidnom mestu istaći će se ploča sa natpisom „Zadužbina Stevče Mihailovića”.

Ovlašćuje se Ministar prosvete da ovu zakonsku odredbu izvrši.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 24b (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 24b (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 25.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu čl. 102 Ustava i § 67 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini većinom glasova usvojila u pojedinostima sve paragrafe predloga Finansijskog zakona za budžetsku 1937/38 godinu od § 25 do § 30 zaključno.

Pretsednik Stevan Ćirić: Izvolite čuti § 31 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 31 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

D. MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

§ 31

1) Nagrade podeljenje pojedinim licima za usluge učinjene u službi javne bezbednosti kao i ucene određene za hvatanje ili prokazivanje hajduka-razbojnika, oslobađaju se prilikom isplate svih državnih i drugih dažbina.

2) Tačka 2) čl. 30 Zakona o žandarmeriji menja se i glasi:

„Otslužio rok u stalnom kadru u glavnim rodovima vojske i mornarice ili u automobilskim jedinicama”.

U stavu 2 čl. 58 Zakona o žandarmeriji reči: „Ne može preći 30%” zamenjuju sa rečima: „ne može preći 40% formacijskog stanja žandarma jednog žandarmerijskog puka”.

3) Dopunjuje se § 68 pod III) Finansijskog zakona za 1934/35 ovim stavom:

„Odredbre ovog propisa odnose se na roditelje pomenutih lica ako ih je ranije dokazno izdržavao u koliko nemaju žene ili dece — shodno § 37 Invalidskog zakona.”

4) Opština štubička, Srez brzopalanački i Glogovica i Sikole u Srezu krajinskog, Banovine moravske svoja zemljišta u Jasenici i Čubri, Sreza negotinskog, banovine moravske vodiće u svojim opštinama kao atar broj 2.

5) Kazne naplaćene zbog prekršaja saobraćajnih propisa idu u korist naročitog fonda za nabavku srestava potrebnih za održavanje, uređenje i poboljšanje saobraćaja. Ovaj fond će se obrazovati kod banskih uprava i kod Uprave grada Beograda njima će rukovati Ban, odnosno Upravnik grada Beograda a izdaci iz njega vršiće se po odobrenju Ministra unutrašnjih poslova.

6) Starešine kvartova Uprave grada Beograda, sa kvalifikacijama iz stava 3 § 45 Zakona o činovnicima mogu izuzetno od propisa § 346 Zakona o činovnicima, ako ispunjavaju ostale zakonske uslove, napredovati u ovom zvanju zaključno do IV položajne grupe 2 stepena.

7) Banski inspektori, sreski načelnici, starešine kvartova i viši policijski komesari, mogu se izuzetno od §§ 98 i 346 Zakona o činovnicima od 31 marta 1931 godine, postavljati i na druga zvanja resora Ministarstva unutrašnjih poslova za koja ispunjavaju zakonom propisane uslove, zadržavajući grupe u kojima se nalaze.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 31? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 31 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 31a (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 31a (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 31a (nov)

Nijedan film, bilo da je sa strane unešen u zemlju, bilo da je proizvod domaće izrade, ne može se prikazivati dok se ne podvrgne cenzuri Ministarstva unutrašnjih poslova.

Ko će, i na koji način vršiti ovu cenzuru propisaoće Ministar unutrašnjih poslova Uredbom sa zakonskom snagom po odobrenju Ministarskog saveta kojom se ne može menjati Zakon o činovnicima.

Dok Ministar unutrašnjih poslova ne donese novu Uredbu cenzurisanje će se vršiti prema dosadanjim propisima.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 31a (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi prema tome objavljujem da je § 31a (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 31b (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 31b (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 31b (nov)

Ovlašćuje se Ministar unutrašnjih poslova:

1) da može menjati i dopunjavati Uredbe izdate na osnovu čl. 55, 56 i 58 Zakona o unutrašnjoj upravi.

2) da po odobrenju Ministarskog saveta može doneti Uredbu sa zakonskom snagom o osnivanju policijske straže pri Upravi grada Beograda kao i o novom opštem regulisanju policijske izvršne službe naročito policijskim organima što je do sada bilo regulisano Zakonom o državnim policijskim izvršnim službenicima od 24 oktobra 1930 godine.

Ovom se Uredbom ne mogu povećavati lični rashodi ni menjati odredbe Zakona o činovnicima.

3) da može Uredbom sa zakonskom snagom za saobraćajne prekršaje, koji se kazne po Uredbi o zaštiti javnih puteva i bezbednosti saobraćaja na njima i po zasebnim naredbama koje se odnose na nepropisanu vožnju kroz varoš, kako u pogledu brzine, tako i u pogledu strana kretanja, davanja nepotrebnih signala, garažiranje i čekanje na ulici, pristajanje kola u suprotnom pravcu kretanja, pranje ili opravke kola na ulici, silaženje i ulaženje i uskakanje i iskakanje iz tramvaja, pljuvanje i pušenje u tramvajima, uznemiravanje putnika i zadržavanje na platformama u tramvajima, prelaženje preko ulica van obeleženih prelaza, ometanje pešačkog saobraćaja na trotoarima nepotrebnim zadržavanjem i za prekršaje koji se odnose na zdravlje ljudi, kao što su: izbacivanje dubreta na ulicu, istresanje prašine na ulicu, odbacivanje raznih otpadaka po ulicama, pljuvanje na ulici, pušenje u lokalima gde je to zabranjeno, vršenje nužde na ulicama, ispuštanje vode na ulici, nečišćenje trotoara i ne uklanjanje snega ispred kuća, propisati da izuzetno od postojećih pro-

pisa, kojima su ovi prekršaji već inkriminirani, egzekutivni policijski uniformisani organi, straža i žandarmerija mogu na licu mesta sprovesti postupak i izricati i odmah naplaćivati novčane kazne, bez formalnosti propisanih postojećim zakonskim propisima o izvidanju i kažnjavanju istupa.

Visina ovako izrečene kazne može biti najviše do 20.— dinara, bez naplate takse propisane Zakonom o taksama. Kazne će se izricati i naplaćivati po naročito propisanim blokovima-priznamicama. Forma i postupak regulisaće se istom Uredbom.

Ovo se ovlašćenje odnosi samo na Beograd i sedišta banovina.

4) da po odobrenju Ministarskog saveta može, ne menjajući odredbe Zakona o uređenju Vrhovne državne uprave, doneti Uredbu sa zakonskom snagom, kojom se reguliše celokupna služba odbrane od požara u Kraljevini Jugoslaviji. Ovom se Uredbom ne mogu povećati lični rashodi odobreni po budžetu.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 31b (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi prema tome objavljujem da je § 31v (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 31v (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 31v (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 31v (nov)

1) Ovlašćuje se Ministar unutrašnjih poslova da u roku od 6 meseci po stupanju ovog Zakona na snagu, a uz odobrenje Ministarskog saveta, može Kraljevim Ukazom spajati opštine, stvoriti nove opštine razgrupisavanjem i odvajati pojedina mesta od jedne i pridavati drugoj opštini, izuzetno od § 6 Zakona o opštinama.

2) §-u 85 Zakona o opštinama dodaje se nov stav koji glasi:

„Opštinski odbor može iz važnih državnih interesa ukloniti iz službe opštinskog službenika. Ako ovo ne bi opštinski odbor učinio u slučajevima gde je dokazano da je opštinski službenik radio protiv važnih državnih interesa, Ban to može učiniti. U koliko je takav službenik stekao pravo na penziju, to pravo ne gubi.”

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 31v (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi prema tome objavljujem da je § 31v (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 32 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 32 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

D. MINISTARSTVO VOJSKE I MORNARICE

§ 32

Ovlašćuje se Ministar vojske i mornarice:

1) da može predati Ministarstvu finansija sve vojsci nepotrebne vojne zgrade, zemljišta i materijal na slobodno raspolaganje.

2) da sve prihode od državnih zgrada i zemljišta izdatih pod zakup oficirima, podoficirima, činov-

nicima, službenicima, stručnim radnicima i zanatlija-
ma u vojsci i mornarici unosi u kasu Ministarstva
vojske i mornarice, u postojeći fond, koji će se upo-
trebljavati za podizanje i opravke zgrada za stanove
oficira, podoficira, činovnika, službenika, stručnih
radnika i zanatlija u vojsci i mornarici u mestima
gde je to potrebno.

3) da može ustanoviti zdravstveni fond za suzbi-
janje tuberkuloze u vojsci i mornarici i za podizanje,
uređenje i izdržavanje vojnih lečilišta. U ovaj fond
ulaziće kao prihodi: 1) deo prihoda fonda za stanove,
u smislu čl. 358 Zakona o ustrojstvu vojske i mor-
narice; 2) redovni mesečni ulozi oficira, vojnih činov-
nika, podoficira i muzičara; 3) godišnje uštede koje
budu ostvarene u kreditu za izvršenje člana 5 Zakona
o osiguranju letećeg osoblja vojske i mornarice.

Sve ostalo o ovom fondu propisace se Uredbom.

Na podlozi prihoda zdravstvenog fonda može Mi-
nistar vojske i mornarice zaključiti zajam do dinara
20,000.000.—, za podizanje i uređenje vojnih lečilišta
u zemlji.

4) da od sume predviđene za oficire na ime do-
datka na konja po odgovarajućoj budžetskoj partiji
budžeta državnih rashoda može upotrebiti potrebni
iznos na dotaciju Remontsko-komorskom fondu radi
nabavke konja za državu a za službenu upotrebu
oficira.

5) da može, prema potrebi, a izuzetno od čl. 82
Zakona o državnom računovodstvu vršiti nabavke
hrane, drva, uglja i drugih proizvoda od državnih
privrednih preduzeća bez javnog nadmetanja.

6) da prihode od prodatih rashodovanih automo-
bila, automobilskih delova i automobilske furde kao
i prihode naplaćene od raznih lica za upropašćene
delove automobila, unosi u kasu Remontsko-komor-
skog fonda radi obnavljanja automobilskog parka,
shodno tački 2 člana 242 Zakona o ustrojstvu vojske
i mornarice.

7) da za fond vojnog muzeja može upotrebiti:
dotacije odobrene budžetom, poklone i zaveštanja
pojedinih lica, društava i ustanova ukoliko ne budu
utrošene za ciljeve muzeja i prihoda od ulaznica, iz-
ložbi i prodaja, kao i druge vanredne prihode.

8) da u smislu čl. 374 Zakona o ustrojstvu vojske
i mornarice može primiti izuzetno u ovoj budžetskoj
godini na službu kod vojske, odnosno prevesti u in-
žinjere-oficire, najpotrebniji broj inženjera-stručnjaka
sa višegodišnjom praksom, i ako na dan stupanja na
snagu odredbe pom. člana Zakona o ustrojstvu vojske
i mornarice nisu bili na službi kod vojske.

Čin i prinadležnosti primljenih odnosno preve-
đenih lica imaju se regulisati u svemu po tač. 2 čl.
374 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice i pokriti
iz kredita za prinadležnosti predviđenih u budžetu
Ministarstva vojske i mornarice.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skup-
ština ovako pročitani § 32? (Glasovi: Prima! — Ne
prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju
neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole
ustati. (Većina sedi.) Većina sedi prema tome objav-
ljujem da je § 32 većinom glasova primljen. Izvolite
čuti § 32a (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 32a (nov)
koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 32a (nov)

1) Ovlašćuje se Ministar vojske i mornarice:

a) da izuzetno od čl. 44 poslednji stav Zakona
o naknadama putnih i selidbenih troškova i dodacima

na naročite službe u vojsci i mornarici Đ.br. 30540 od
5 decembra 1931 god., može u vojsci i mornarici po
potrebi službe za obavljanje službenog posla upo-
trebljavati nadničare i van mesta gde su sa službom,
s tim da im pri tome sleduju stvarne naknade pod-
voznih troškova.

b) da po potrebi službe može upotrebiti u dru-
gom mestu kontraktualne činovnike (inženjere i sruč-
ne tehničare) na službi u vojsci i mornarici i van
mesta gde su sa službom, s tim da im pri tome sleduju
stvarne naknade podvoznih troškova i pola dnevnice
koju imaju oficiri odgovarajućeg ranga.

Mehaničarima-nadničarima, kada se u nedostat-
ku mehaničara-podoficira i vojnika moraju postaviti
za eskadrilske mehaničare u vazduhoplovstvu vojske
(mornarice), priznaje se pravo na mehaničarski do-
datak po tablici VI Zakona o naknadama putnih i
selidbenih troškova i dodacima na naročite službe u
vojsci i mornarici, sa pravom povećanja po stavu 3
čl. 33 ovoga zakona.

Ovim se ovlašćenjima ne mogu prekoračiti već
odobreni budžetski krediti za ovu potrebu.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skup-
ština ovako pročitani § 32a (nov)? (Glasovi: Prima!
— Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji
primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka
izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi prema tome
objavljujem da je § 32a (nov) većinom glasova prim-
ljen. Izvolite čuti § 32b (nov) sa predloženim amand-
manom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 32b (nov)
koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade
glasi:

§ 32b (nov)

Ovlašćuje se Ministar vojske i mornarice:

1) da po odobrenju Ministarskog saveta propiše
Uredbu sa zakonskom snagom o petogodišnjem pro-
gramu rada na razvitku i propagandi civilnog vazdu-
hoplovstva.

Ovom se Uredbom ne mogu povećavati redovni
krediti odobreni budžetom.

2) da po odobrenju Ministarskog saveta propiše
Uredbu sa zakonskom snagom o pomoćnim letilištima
u cilju razvoja i obezbeđenja vazdušnog saobraćaja.

Ovom se Uredbom ne mogu povećavati lični i
materijalni rashodi odobreni po budžetu. Osim toga
ovom se Uredbom ne mogu menjati odredbe Zakona
o činovnicima.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skup-
ština ovako pročitani § 32b (nov)? (Glasovi: Prima!
— Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji
primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka
izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi prema tome
objavljujem da je § 32b (nov) većinom glasova prim-
ljen. Izvolite čuti § 33.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 33.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skup-
ština ovako pročitani § 33? (Glasovi: Prima! — Ne
prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji pri-
majuju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka iz-
vole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome
objavljujem da je § 33 većinom glasova primljen.
Izvolite čuti § 34 sa predloženim amandmanom Kra-
ljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 34 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 34

1) Ministarstvo vojske i mornarice dužno je, po zahtevu Ministarstva finansija, Ministarstva šuma i rudnika, Ministarstva pravde i Uprave državnih monopola, izdati besplatno iz svojih slagališta za finansijsku kontrolu, čuvare državnih šuma, čuvare sudskih pritvorenika, stražare u kaznenim zavodima i čuvare monopolskih stovarišta i stovarišta neprerađenih duvana, ispravno oružje, oružnu spremu i municiju.

2) Ministarstvo vojske i mornarice snosiće, bez traženja naknade, sve izdatke po sanitetskoj, veterinarskoj i artiljerijskoj grani za žandarmeriju i snabdevaće je svima potrebama iz svojih slagališta po ovim granama.

3) Pri izvodenju vojnih radova i nastanjivanju u prigraničnim zonama državne teritorije a u dubini do 20 km. od državne granice, u pogledu zauzimanja zemljišta i zgrada, važiće čl. 4 i 37 Zakona o zauzimanju nepokretnih dobara (ekspropriaciji) za potrebu građenja železnica od 15 januara 1880 godine, sa svima njegovim izmenama i dopunama bez obzira na kom se pravnom području države rad izvodi.

No, u tome slučaju, pored predviđenih članova, u komisiju za privremenu procenu zauzetih zemljišta i zgrada ima da ude i jedno vojno lice, koje odredi Ministar vojske i mornarice.

Isti propisi važe i za sve potrebe vojnog vazduhoplovstva na celoj državnoj teritoriji.

Ove se ekspropriacije vrše samo u granicama unapred odobrenih budžetskih kredita.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 34? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 34 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 35.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 35.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 35? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 35 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 36 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 36 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 36

1) Izuzetno od čl. 71 Zakona o državnom računovodstvu može biti virmanisanja između svih partija odobrenih za materijalne rashode budžeta Ministarstva vojske i mornarice. Virmane odobrava Ministar finansija na predlog Ministra vojske i mornarice.

2) Izuzetno od odredaba Zakona o državnom računovodstvu, ovlašćuje se Ministar vojske i mornarice, da po odobrenju Ministarskog saveta, može zaključiti nov ugovor sa društvom za vazdušni saobraćaj A. D. „Aeropot“ sa rokom trajanja do 10 godina, a dosadanji da raskine.

Ovim se ugovorom ne mogu povećavati rashodi odobreni u ovom budžetu.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 36? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 36 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 37 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 37 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

E. MINISTARSTVO GRADEVINA

§ 37

Ovlašćuje se Ministar građevina:

1) da na područjima koja su meliorirana radovima izvedenim na teret državnih ili samoupravnih kredita može osnovati vodne zadruge za održavanje izvedenih objekata i propisati im osnovna pravila;

2) da za izvodenje odbranbenih nasipa i regulaciju reka i potoka može narediti upotrebu narodne snage u slučajevima kada je izvodenje ovih radova od neophodne potrebe za javnu bezbednost i asanaciju poplavljenih ili nezdravih krajeva.

Pod upotrebom narodne snage ima se smatrati lični rad obveznika odnosno njihovih zamenika ili plaćanje odgovarajuće prosečne nadnice običnog radnika. U ovim slučajevima primenjivaće se propisi §§ 38 do 47 Zakona o nedržavnim putevima, s tim, da se za ove radove u jednoj godini može odrediti upotreba narodne snage odnosno plaćanje odgovarajućih nadnica najviše za tri jedinice;

3) koji shodno čl. 10 Zakona o regulisanju i upotrebi voda iz 1905 godine kao i Zakona o uredjenju Vrhovne državne uprave rukuje fondom voda, da otpiše Mačvanskoj vodnoj zadruzi glavnicu i sve prispele kamate po zajmovima podignutim kod fonda u svrhu investicionih radova na melioraciji Mačve.

Propis § 21 Finansijskog zakona za 1936/37 godinu prestaje važiti krajem 1936 poreske godine, a od 1 januara 1937 odobrava se restitucija poreza za meliorirano zemljište na području I Mačvanske vodne zadruge, obračunata po čl. 17 Zakona o neposrednim porezima.

Za utvrđivanje ove restitucije poreza služiće kao osnova porez na zemljište pre 1928 godine i osnovni porez zemljarine koji će se utvrditi obnovom klasi-ranja u 1937 godini.

Utvrđena restitucija poreza sa toga zemljišta isplaćivaće se fondu voda;

4) da može produžiti još za jednu godinu dana rok predviđen u §-u 74 Zakona o iskorišćavanju vodnih snaga iz 1931 godine za podnošenje molbi za dobijanje povlastica za primitivna postrojenja, jačine do zaključno 15 bruto konjskih snaga, tj. sa tri vitla — kamena —, na svim rekama izuzev plov-nih i splavnih;

5) da može izuzetno od Zakona o samoupravnim putevima i Pravilnika o upotrebi narodne snage za upravna područja gradova Beograda, Zemuna i Pančeva odobravati Gradskom poglavarstvu u Beogradu utrošak 60% (šezdeset procenata) od ubrane otkup-nine ličnog rada na opštinskim putevima za izradu i opravku gradskih ulica u Beogradu;

6) da može doneti Uredbu o naplati punog do-prinosa za (prekomerno) iskorišćavanje javnih pu-

teva, kojom će se merodavno objasniti postojeći zakonski propisi i odrediti ko, koliko i na koji način ima platiti ovaj doprinos;

7) da demontiranu gvozdenu konstrukciju, koja će ostati posle rekonstrukcije drumskog mosta preko reke Save kod Zagreba na državnom putu br. XLVIII može ustupiti besplatno Kraljevskoj banskoj upravi Savske banovine za izradu drugog mosta preko reke Save kod Jakuševca, pod uslovom da Banska uprava, o svome trošku ili u zajednici sa zainteresovanim opštinama, izvrši donji stroj novoga mosta, prilazne puteve, prenos, montiranje i bojenje ustupljene konstrukcije i izradu kolovoza.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 37? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 37 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 38.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 38.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 38? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 38 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 38a (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 38a (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 38a (nov)

Ovlašćuje se Ministar građevina da po odobrenju Ministarskog saveta može propisati Uredbu sa zakonskom snagom:

- 1) o nadzoru i o naplati taksa i naknada za preglede parnih kotlova i sudova pod pritiskom.
- 2) o proizvodnji i iskorišćavanju električne energije.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 38a (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 38a (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 38b (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 38b (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 38b (nov)

Ovlašćuje se Ministar građevina da u sporazumu sa Ministrom trgovine i industrije a po odobrenju Ministarskog saveta propiše Uredbu sa zakonskom snagom:

1) Za instalacije plinskih (gasnih) i kanalizacionih uređaja;

2) Za instalacije parnog, vodnog i vazdušnog grejanja kao i provetravanja zgrada, koje instalacije vrše instalateri iz § 23 stav 1, 81 i 82 Zakona o radnjama;

3) Za električne instalacije svih vrsta i za normalizovanje i izradu elektro-tehničkog materijala u vezi sa § 50 Zakona o radnjama kao i za kontrolu nad izradom i upotrebom normalizovanog elektro-tehničkog materijala sa kaznenim odredbama za prekršaje koji su protivni donetim propisima.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 38b (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 38b (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 39 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 39 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade koji glasi:

„§ 39 predloga finansijskog zakona briše se, pošto ista odredba postoji u § 47a tač. 7.”

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština § 39 sa ovako predloženim amandmanom Kraljevske vlade? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 39 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 40 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 40 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 40

I) Deo dosadašnjeg državnog puta Mitrovica—Kuzmin—Šid—Vukovar—Osijek—Našice—Požega—Kamensko—Pakrac—Banova Jaruga — održavaće se iz kredita za održavanje državnih puteva sve dok se ne izgradi put Sremska Mitrovica—Slavonski Brod, a tada će se pretvoriti u banovinski I reda i predati Dunavskoj i Savskoj banovini na dalje rukovanje i održavanje.

Do izgradnje puta Slavonski Brod—Nova Gradiška—Banova Jaruga, postojeći put održavaće Savska banovina po odredbama Zakona o nedržavnim putevima.

II) Put koji vodi od Bitolja preko Novaka i Broda do Kajmakčalana proglašuje se državnim.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 40? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 40 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 41 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 41 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 41

1) Stav 4 čl. 6 Uredbe o zaštiti javnih puteva i bezbednosti saobraćaja na njima Mg.br. 16122 od 6-VI-1929 dopunjuje se sledećom odredbom:

„U gradskim opštinama koje imaju modernu kaldrmu, Ban odnosno upravnik grada Beograda, na predlog Gradskog veća može odobriti i povećanje maksimalne brzine. Iz higijenskih i drugih razloga, Ban odnosno upravnik grada Beograda, može na predlog Gradskog veća smanjiti propisnu maksimalnu brzinu. Izmene propisane maksimalne brzine obeležice se internacionalnim signalima na ulazima u dotični grad.”

2) Propis § 11 Zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim putevima do 10 juna 1930 godine menja se i glasi:

„Članove sreskih putnih odbora imenuje i razrešuje Ban na predlog sreskog načelnika. Načelnika i njegovog zamenika biraju članovi sreskog putnog odbora na prvoj sednici. Za načelnika ne mora biti izabran pretседnik opštine. Načelnik i njegov zamenik se biraju na tri godine. Izborom rukovodi najstariji po godinama član sreskog putnog odbora.

Da izbor bude punovažan potrebna je prisutnost najmanje 3/4 svih članova sreskog putnog odbora i apsolutna većina članova svih prisutnih članova.

Ako se zbog nedovoljnog broja članova ne može izvršiti izbor načelnika i zamenika izvršice se novo biranje u roku od 8 dana bez obzira na broj prisutnih članova.

Glasanje je tajno sa listićima. Ako se prilikom glasanja ne dobije apsolutna većina pristupa se ponovnom glasanju. U slučaju jednakog broja glasova izbor se vrši kockom.

Protiv izbora načelnika i zamenika dozvoljene su žalbe Banu u roku od 8 dana. Po izboru načelnika i zamenika mora sreski putni odbor po isteku žalbenog roka Banu, da odredi predaju, odnosno preduzimanje načelničkih poslova u smislu § 18 navedenog zakona.”

3) Dozvoljava se izvlašćenje — eksproprijacija privatne nepokretnosti, odnosno odobravanje prava službenosti na teret privatne nepokretnosti u svrhu postavljanja i održavanja elektrovoda sa pripadajućim napravama razvodnih i transformatorskih postrojenja u korist države, samoupravnih i privatnih električnih preduzeća od opšte koristi, kad to odobri nadležna vlast.

Za provođenje izvlašćenja i određivanje oštete koju ima dati električno preduzeće primenjivaće se odredbe postojećih zakona o izvlašćenju — eksproprijaciji koji važe za razna pravna područja države s tim, da se izvođenje radova po punovažnosti odluke o izvlašćenju ne može sprečavati, čim je kod nadležnog suda položen iznos oštete određene odlukom iz tač. 1 ove odredbe.

4) Oslobodavaju se plaćanja dugovanog doprinosa za prekomerno iskorišćavanje puteva sva lica i preduzeća, koja su vršila prevoz teretnim automobilima i kolima na linijama nekonkurentnim državnim železnicama i to samo za dugovane sume za prevezene životne namirnice.

Oslobodenje od plaćanja odnosi se na razrezani doprinos do 31 marta 1937, no već naplaćene sume na ime doprinosa neće se vraćati a u buduće neće se zaduživati za prevoz ove robe.

Pretседnik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 41? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 41 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 42.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 42.

Pretседnik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 42? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 42 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 43.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 43

Pretседnik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 43? (Glasovi: Prima! — Ne

prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 43 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 43a (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 43a (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 43a (nov)

Ovlašćuje se Ministar saobraćaja da po odobrenju Ministarskog saveta:

1) u vezi Uredbe o trasiranju i gradenju novih železničkih pruga i o njihovom načinu finansiranja br. 11690 od 10 jula 1936 može zaključiti zajmove odnosno ugovore za gradenje na kredit do iznosa od dinara 500,000.000.— s tim, da se krediti za isplatu anuiteta odnosno radova unose redovno u budžet za gradenje novih železnica;

2) da u cilju obnove i investicionih objekata i voznog parka državnih železnica, može zaključiti zajam ili izvršiti nabavke i radove na kredit do iznosa od dinara 400,000.000.— s tim, da se krediti za isplatu anuiteta odnosno bonova imaju obezbediti unošenjem u budžet uprave državnih železnica;

Budžetski kredit odobren za otplatu zajma u Nemačkoj od 400,000.000.— dinara može se upotrebiti i za otplatu zajma zaključenog i u drugim državama, kao i za isplatu nabavaka i radova u zemlji ili inostranstvu.

3) da u cilju osposobljavanja glavnih luka, koje imaju železničku vezu, za tranzitni domaći i strani pomorski saobraćaj, kao i ostalih luka na moru, može zaključiti zajam odnosno ugovore za gradenje na kredit u iznosu do 100,000.000.— dinara za gradenje, uredenje i opravke tih pristaništa, i za nabavku plovnog parka potrebnog za gradenje i održavanje, s tim, da se anuiteti odnosno otplate plaćaju iz prihoda „fonda za gradenje i uredenje luka i pristaništa na moru”.

Pretседnik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 43a (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 43a (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 44 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 44 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 44

Ovlašćuje se Ministar saobraćaja:

1) da po odobrenju Ministarskog saveta može zaključivati ugovore o prodaji voznih isprava u zemlji i inostranstvu sa preduzećima koja se bave ovom prodajom i propagandom turizma;

2) da može izuzetno od čl. 95v Zakona o državnom računovodstvu objavljivati licitacije i zaključivati pogodbe, a po prethodnom odobrenju Ministra finansija i Ministarskog saveta, radi nabavke kreozota, cink-hlorida i dr. materijala za impregnisanje praga i grade na račun naredne budžetske godine u sumi od 10,000.000.— dinara s tim, da se osigura odgovarajući kredit u budžetu za narednu budžetsku godinu;

3) da u sporazumu sa Ministrom finansija u vezi Uredbe o trasiranju i gradenju železničkih grupa i njihovom finansiranju od jula 1936 godine član 4

tač. ž), može na račun ušteda po svima partijama budžeta rashoda Odeljenja za građenje železnica za 1937/38 budžetsku godinu odobravati izdatke lične i materijalne, za radnu snagu, nabavke i državni nadzor na građenju pruge uzanog koloseka Štip—Strumica do ukupne sume od dinara 9,000.000.—

4) da može analogno odredbi čl. 6 Zakona o vraćanju, naplati i storniranju vozarine i ostalih pristojbi na državnim železnicama odobravati storniranje kontrolnih primedaba iz vremena od 1918 od 1 avgusta 1929 godine u koliko se utvrdi da su kontrolne primedbe nepravilno izdate, ili su prilikom naplate pogrešno knjižene, ili su izdate suviše kasno te se nisu mogle naplatiti niti od stranaka niti od računopolagača, ili se usled gubitka transportnih i ostalih dokumenata ne može dokazati materijalna odgovornost zaduženih lica;

5) da može odobriti storniranje iznosa, koji su ušli u privremene priznanice Kontrole prihoda Generalne direkcije državnih železnica prilikom utvrđivanja staničnih salda 1928 godine na teritoriji Beogradske i Subotičke direkcije, na teret računa staničnih neobračunatih prihoda s tim, da se o njima vodi i dalje zasebna evidencija i u slučaju naplate naplaćene sume unesu u državnu kasu;

6) da može Direkciji rečne plovidbe odobravati:

a) da povraća neumesno naplaćene vozarine i ostalih taksa, usled pogrešno primenjene tarife i propisa, kao i vraćanje vozarine na osnovu datih refakcija u koliko one nisu zastarele, može vršiti iz tekućih prihoda iste vrste, bez obzira u kojoj je računskoj godini naplaćen prihod koji se vraća;

b) da storniranje kontrolnih primedaba u koliko se utvrdi da su kontrolne primedbe nepravilno izdate, ili su izdate suviše kasno, te se nisu mogle naplatiti ili se usled gubitka transportnih i ostalih dokumenata ne može dokazati materijalna odgovornost zaduženih lica, može vršiti na teret tekućih prihoda iste vrste. Ovako će se postupiti i sa svima slučajevima iz ranijih godina u koliko ovi nisu do sada naplaćeni.

Odluke po prednjem donosiće nadležni naredboдавci.

7) da za računopolagače u smislu čl. 62 Zakona o državnom računovodstvu može postavljati i regulisane zvaničnike i služitelje po Zakonu o državnom saobraćajnom osoblju kao i regulisano osoblje III grupe po Pravilniku o službenicima Rečne plovidbe, u koliko organizacija železničke i brodarske saobraćajne službe po važećim propisima predviđa upotrebu tih organa na mestu sa kojim je skopčana i dužnost primanja, držanja ili izdavanja novca ili materijala državnog;

8) da izuzetno od čl. 118 Građevinskog zakona može produžiti zabranu novog židanja na zemljištu rezervisanom u građevinskom reonu grada Beograda na osnovu rešenja Ministra saobraćaja G.Ž.Br. 6926/32 kao i njegovog pisma G.Ž.Br. 2017/33 s tim, da ova zabrana obuhvata onaj deo zemljišta, vidno obeležjenog na terenu, koje će se ekspropisati za potrebe građenja železničkih postrojenja prema detaljnom projektu beogradskog železničkog čvora.

Za delimičnu isplatu toga zemljišta kao i za delimičnu isplatu oštete za izmeštanje građevina podignutih na tom ekspropisanom zemljištu Ministar saobraćaja može iz viška železničkih prihoda utrošiti u toku budžetske 1937/38 godine sumu od 15,000.000.— dinara;

9) da s obzirom na nove međunarodne konvencije o prevozu putnika, prtljaga i robe na železnicama donese novu uredbu sa zakonskom snagom o prevozu putnika, prtljaga i robe koja će zameniti sadašnju železničku-saobraćajnu uredbu, donesenu na osnovu čl. 38 Zakona o budžetskim dvanaestinama za mesece: april, maj, juni i juli 1925 godine;

10) da u sporazumu sa Ministrom finansija, celokupno imanje Direkcije državnih železnica u Beogradu koje sačinjava blok između ulica: Kralja Petra, Gračaničke, Ivan-Begove i Čubrine, zajedno sa svima postojećim zgradama na njemu može prodati mimo odredaba Zakona o državnom računovodstvu i Zakona o železničkoj imovini.

Dobiveni novac od prodaje daće se Državnoj hipotekarnoj banci na tekući račun Generalne direkcije državnih železnica u Beogradu.

Ovim se novcem mogu kupiti zgrade i zemljište i na ovom podići zgrade za jednu ili dve oblasne direkcije u Beogradu;

11) da može doneti Pravilnik o izdavanju dozvola za prelaz vodova jake struje preko železničkih pruga;

12) da donese Uredbu o kupovini električne energije za potrebe državnih železnica;

13) da izuzetno od propisa čl. 10 Zakona o železničkoj imovini i čl. 82 Zakona o državnom računovodstvu može prodati one pruge bez javnog saobraćaja sa pripadajućim zemljištem i svima objektima i materijalom, koje su nerentabilne i bez komercijalne vrednosti za državne železnice i koje služe isključivo jednom interesentu ili maloj grupi interesenata s tim da ove pruge može prodati i bez javnog nadmetanja po prethodnoj komisijskoj proceni stvarne vrednosti;

14) da za potrebe podmorskih radova koje vrši Direkcija pomorskog saobraćaja u Splitu, može nabaviti do 20.000 hektolitara santorinske zemlje bez naplate uvoznih carinskih dažbina.

Prešednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 44? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 44 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 44a (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 44a (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 44a (nov)

Ovlašćuje se Ministar saobraćaja:

1) da po odobrenju Ministarskog saveta propiše Uredbu sa zakonskom snagom o organizaciji Ministarstva saobraćaja, područne saobraćajne službe i državnih saobraćajnih preduzeća.

Ovom se Uredbom ne mogu povećavati lični rashodi odobreni po budžetu ni menjati odredbe Zakona o činovnicima i Zakona o saobraćajnom osoblju.

2) da po odobrenju Ministarskog saveta propiše Uredbu sa zakonskom snagom o državnom brodarskom osoblju i prema istoj razvrsta sve osoblje rečne plovidbe Kraljevine Jugoslavije.

3) da po odobrenju Ministarskog saveta može propisati „Uredbu sa zakonskom snagom o tehničko-policijskom nadzoru nad parnim brodskim kotlovima”.

4) da po odobrenju Ministarskog saveta donese Uredbu sa zakonskom snagom, koja bi zamenila na-

redbu Ministra saobraćaja o osiguranju državnog saobraćajnog osoblja za slučaj bolesti i nesreće od 30 maja 1922 M.S.br. 16276/22.

5) da u sporazumu sa Ministrom poljoprivrede, a po odobrenju Ministarskog saveta, propiše Uredbu sa zakonskom snagom o morskom ribarstvu koja će zameniti postojeći Zakon o pomorskom ribolovu od 30-II-1922 godine.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 44a (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 44a (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 44b (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 44b (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 44b (nov)

1) Ovlašćuje se Ministar saobraćaja da izvrši reviziju razvrstavanja lučkih čuvara, zapovednika državnih plovnih objekata, lučkih nadpeljara, peljara, ribarskih stražara, svetioničara i ložača po propisima člana 199 i čl. 200 stav II tač. 3 Zakona o državnom saobraćajnom osoblju od 28 oktobra 1923 godine, kao i člana 1 i 9 Uredbe o razvrstavanju i raspoređivanju službenika državnih saobraćajnih ustanova od 31. decembra 1923 godine, ne uzimajući pri tome u obzir odredbu tačke d) člana 8 pomenutog Zakona u pogledu ispita inteligencije.

Zvanje ribarskih stražara jednako je zvanju lučkog peljara.

Prinadležnosti po ovom novom razvrstavanju stupiće na snagu sa danom 1 aprila 1938 godine.

2) Kontraktualni činovnici, dnevničari, i honorarni službenici sa utvrđenom mesečnom nagradom na radu u službi državnih saobraćajnih ustanova postaju počev od 1 aprila 1937 obavezni ulagači „Potpornog fonda pomoćnog osoblja u službi države“ ustanovljenog odredbom § 56 Finansijskog zakona za 1932/33 godinu i imaju pravo na ličnu i porodičnu potporu po odredbama Uredbe o potpornom fondu pomoćnog osoblja u službi države.

Mesečni ulog ovih ulagača iznosi 3% od osnova ulaganja, a osnov za ulaganje je njihova mesečna nagrada u bruto iznosu.

Vreme provedeno u službi države od 30 maja 1922 do 1 aprila 1932 računaće im se u vreme ulaganja pod uslovima propisanim u čl. 48 Uredbe o potpornom fondu pomoćnog osoblja u službi države sa izmenama po rešenju Min. finansija br. 25162/I-1934.

Vreme provedeno na radu u službi države od 1 aprila 1932 do 1 aprila 1937 priznaće im se kao vreme ulaganja samo u toliko, u koliko naknadno uplate odgovarajuće uloge, računajući 3% od bruto nagrade koju su imali na dan 1 aprila 1932.

Sve ostale odredbe Uredbe o potpornom fondu pomoćnog osoblja u službi države, izuzev čl. 2 tač. 3 i 4 čl. 31, 32, 33 i 34, važe i za u st. 1 pobrojano pomoćno osoblje.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 44b (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 44b (nov) većinom glasova pri-

mljen. Izvolite čuti § 44v (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 44v (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 44v (nov)

1) §-u 70 pod tač. 11 Zakona o železnicama javnog saobraćaja iz 1930 godine §-u 2 tač. 9 Priloga 1 železničko-saobraćajne Uredbe iz 1925 godine, daje se zakonodavno tumačenje s retroaktivnom važnošću:

Kao podna površina ili tovarna površina železničkog teretnog vagona odnosno podna ili tovarna površina donjeg sprata vagona sa spratovima, kao i podna ili tovarna površina donjeg sprata vagona sa kavezima u spratovima za prevoz pernate živine mora se smatrati sva unutarnja površina poda vagona, koja je zabeležena u kvadratnim metrima na vagonu. Isto tako se tovarnom ili podnom površinom donjeg sprata vagona na kojima površina nije zabeležena i kod kola stranih železničkih uprava ima smatrati ona, koja se dobija množenjem dužine i širine poda vagona iznutra. Ako su se u železničkim tarifama za prevoz robe upotrebljavali i ako se upotrebljavaju navedeni različiti izrazi morali su značiti i znače samo gore navedenu površinu.

2) Čl. 72 Zakona o železnicama javnog saobraćaja menja se i glasi:

„Nova kola se smeju pustiti u saobraćaj tek onda, kada su kola pregledana i nadeno da odgovaraju svima propisima.

Kola se moraju s vremena na vreme temeljno pregledati. Tom prilikom moraju se pregledati svi delovi a mazalice i noseći gibnjevi skidati i osovine izvezati.

Pregledi se moraju izvršiti i to:

1) kod putničkih, poštanskih službenih kola, koja pretežno trče u vozovima sa većom osnovnom brzinom kod normalnog koloseka od 75 km./čas. a kod uzanog koloseka od 40 km./čas., najkasnije posle jedne godine;

2) kod svih ostalih putničkih, poštanskih i službenih kola najkasnije posle 2 godine;

3) kod svih teretnih kola i onih kola koja trče u teretnim vozovima najkasnije posle 3 godine.

Izuzetno za pojedine vrste kola mogu se odobravati prekoračenja gornjih rokova i to najviše 6 meseci, pošto se prethodno utvrdi njihova sposobnost za saobraćaj.

Kolima, koja su garirana kao suvišna za saobraćaj vreme gariranja ne računa se u vreme proteklo za naredni periodni pregled, no pre ponovnog puštanja u saobraćaj takva kola imaju se pregledati.”

3) § 134 stav I Zakona o državnom saobraćajnom osoblju dopunjuje se i glasi:

„Odluke o penzionisanju službenika državnih saobraćajnih ustanova donose se po prethodnom sporazumu sa Ministrom finansija. Odluke o penzionisanju službenika državnih železnica donosi Ministar saobraćaja bez prethodnog sporazuma sa Ministrom finansija.”

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 44v (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 44v (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 45 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 45 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

Z. MINISTARSTVO POŠTA, TELEGRAFA I TELEFONA

§ 45

Ovlašćuje se Ministar pošta, telegrafa i telefona: 1) da po odobrenju Ministarskog saveta:

a) može izvršiti putem kreditiranja nabavku i polaganje telefonskog kabla na pravcu Beograd—Zagreb—Maribor—Austrijska granica;

b) i saglasnosti Finansijskih odbora Narodnog predstavništva može zaključiti sa Radió A.D. Beograd, Radio D.D. Zagreb i Radio D. Z. O. J. Ljubljana, za svako Društvo posebno, ugovore o izgradnji i eksploataciji novih radioemisionih stanica u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani na dosadanjim ugovornim područjima Radio Društva u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani i sa relejnim stanicama u Skoplju i Sarajevu, Splitu i Mariboru.

2) da po odobrenju Ministarskog saveta može kod Poštanske štedionice u Beogradu zaključiti zajam u iznosu do 10,000.000.— dinara za izgradnju novih i preuređenje postojećih poštanskih zgrada i za nabavku telefonskih uređaja u onim mestima, gde to interes poštanskog i telefonskog saobraćaja bude najviše zahtevao. Iz ovog zajma izvršiće se međutim prvenstveno oni radovi na zgradama i telefonskim uređajima u Splitu, Dubrovniku, Skoplju, u koliko nisu mogli biti izvršeni iz zaključenog zajma od 20,000.000 dinara na osnovu § 70 tač. 2 Finansijskog zakona za budžetsku 1936/37 godinu. Otplata ovog zajma sa interesom ima se vršiti kroz vreme od 10—12 godina u jednakim godišnjim iznosima, koji će se redovno unositi u budžet rashoda Ministarstva pošta, telegrafa i telefona do konačne isplate.

3) da po odobrenju Ministarskog saveta donese Uredbu sa zakonskom snagom o ustanovljenju bolesničkog fonda za osoblje Ministarstva pošta, telegrafa i telefona. Za izvršenje ove Uredbe doneće Ministar pošta, telegrafa i telefona potrebne pravilnike i izvršiti sve pripreme da Uredba stupi u život 1 aprila 1938 godine.

Udeo države u bolesničkom fondu u iznosu predviđenom Uredbom obezbediće se u budžetu rashoda Ministarstva pošta, telegrafa i telefona za 1938/39 g.

4) da može podići u Beogradu jednu državnu kratko talasnu p. t. t. radio emisionu stanicu jačine do 10 kv., koja će biti namenjena državnim potrebama a kojom će upravljati Centralni presbiro. Održavanje ove stanice i rad u njoj propisacće se posebnim Pravilnikom, koji će doneti Ministar pošta, telegrafa i telefona po odobrenju Pretsednika Ministarskog saveta.

Za kupovinu zemljišta, za podizanje zgrada i za potrebne instalacije ovlašćuje se Ministar finansija da može isplatiti Ministarstvu pošta, telegrafa i telefona sumu do 5,000.000.— dinara iz obrtnog kapitala Glavne državne blagajne.

5) da u toku ove budžetske godine može na račun ostvarenih prihoda po poštansko-telegrafsko-telefonskoj službi vršiti isplate na ime naknade za izgubljene i upropašćene poštanske pošiljke svih vrsta kao i za pokriće manjaka nastalih kod rukovanja istima i pokrića blagajničkih manjaka preuzetih na teret države u koliko odnosna partija budžeta rashoda za poštansko-telegrafsko-telefonsku službu ne bi bila dovoljna, a isto tako da sve one iznose koji su prijavljeni kao viškovi u kasama, i koji se kao takvi po

knjigama vode, a njihov povraćaj nije izvršen u zakonitom roku, može upotrebiti, po pristanku Ministra finansija, za pokriće gore pomenutih naknada i manjaka.

6) da može u buduće, iz sredstava koja dobije od državnih nadležstava, samoupravnih tela i drugih ustanova ili pojedinaca, radi izgradnje njihovih telegrafsko-telefonskih postrojenja i pretplatničkih telefonskih postrojenja u širem mesnom reonu i održavanje istih, nabaviti materijal potreban za ove radove, i vršiti sve potrebne izdatke oko izgradnje i održavanja ovih postrojenja.

Novac dobiven na ovaj način, kao i materijal koji se odatle nabavi, knjižiće se posebno a nabavke i isplate vršiti po važećim propisima.

7) da može staru rashodovanu i neupotrebljivu bronzanu i bakarnu žicu kao i bakarne elektrode i druge bakarne otpatke davati na preradu u zamenu za novu bronzanu žicu;

8) da može stari, rashodovani i neupotrebljivi gvozdeni telegrafski i telefonski materijal davati na preradu u nov telegrafski i telefonski materijal.

9) da može izvršiti sve prethodne radnje i preduzeti mere za osnivanje direkcije pošta, telegrafa i telefona u Banjoj Luci za Vrbasku banovinu, ne opterećujući sadašnji budžet.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 45? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 45 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 46 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 46 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 46

1) Izuzetno od čl. 4 Uredbe o oslobodenju od poštanskih taksa od 13 juna 1932 godine zvanične pošiljke državnih i samoupravnih nadležstava i ustanova, koje se poštom otpravljaju između Zemuna i Beograda i obratno ne podleže plaćanju poštanskih taksa u mesnom prometu.

Neplaćene takse neće se naplaćivati.

2) Stav 4 člana 34 Uredbe o organizaciji Ministarstva pošta, telegrafa i telefona menja se i glasi:

„Zvaničnici-zanatlije služe u poštansko-telegrafsko-telefonskim radionicama, poštanskim autogaražama i telegrafsko-telefonskim tehničkim sekcijama, a zvaničnici šoferi u autogaražama i telegrafsko-telefonskim tehničkim sekcijama.”

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 46? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 46 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 46a (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 46a (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

I. MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

§ 46a (nov)

Ovlašćuje se Ministar poljoprivrede da može u sporazumu sa Ministrom trgovine i industrije, radi

popravke kvaliteta i lakšeg izvoza zemaljskih proizvoda kao i radi olakšanja kreditovanja na osnovi lombarda zemaljskih proizvoda, preduzeti podizanje silosa i elevatora u izvoznim centrima, i to na bazi zajma ili garancije zajma do najviše 60.000.000.— dinara, s otplatnim rokovima do najviše 10 godina. Uslove zajma ili garanciju zajma odobriće Ministarski savet po predlogu Ministra poljoprivrede, Ministra trgovine i industrije i Ministra finansija. Organizacija rada ovih ustanova propisaće se Uredbom po predlogu Ministra trgovine i industrije u sporazumu sa Ministrom poljoprivrede.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 46a (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 46a (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 47.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 47.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 47? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 47 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 47a (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 47a (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 47a (nov)

Ovlašćuje se Ministar poljoprivrede:

1) da po odobrenju Ministarskog saveta, može od neutrošenih viškova državne poljoprivredne zaklade iz ranijih godina upotrebiti i to: na davanje pomoći za podizanje i uređenje zadrugnih podruma u vinorodnim krajevima sumu do 5.000.000.— dinara, a za isplatu oštete za pobijene konje zaražene saka-gijom sumu do 1.000.000.— dinara.

2) da može, po odobrenju Ministarskog saveta, radi uspešnijeg unapređivanja narodnog konjarstva, nabaviti nove objekte za premeštaj nepodesnih ergela na druga pogodnija mesta i to: za pojačanje rada postojećih ergela, za podizanje i osnivanje velikih pastuvskih staništa i stanica za odgoj ždrebadi kao i da može u budžetu za 1937/38 godinu predviđene kredite za ergele trošiti na tim novim objektima ergela, pastuvskih staništa i stanica za odgoj ždrebadi, i da za izvođenje ovih poslova može upotrebiti sretstva državne poljoprivredne zaklade po part. 754 poz. 6 i part. 857 poz. 5 budžeta za 1937/38 godinu.

3) da, u vezi čl. 5 Zakona o poljoprivrednim oglednim i kontrolnim stanicama, može osnovati: Poljoprivredno-oglednu i kontrolnu stanicu u Sarajevu, Državnu oglednu stanicu za južne kulture u Topolici kod Bara na mesto srednje poljoprivredne škole predviđene Finansijskim zakonom za 1936/37 godinu, Državni mlekarski zavod u Škofjoj Loki kao i Državnu ergelu u Ponovičama po Zakonu o ustrojstvu državnih ergela.

Ovim se ne mogu povećavati lični rashodi odobreni po budžetu za 1937/38 godinu.

Ministar poljoprivrede propisaće Pravilnikom ustrojstvo i rad Državne ogledne stanice za južne kulture u Topolici, Državne voćarske ogledne stanice

u Gorazdi i Državnog mlekarskog zavoda u Škofjoj Loki.

4) da može izvršiti preseljenje Poljoprivredne ogledne i kontrolne stanice iz Osijeka u Novi Sad, s tim, da nepokretnost stanice u Osijeku može otuditi a dobivene sume upotrebiti na preseljenje, dogradivanje i uređenje stanice u Novom Sadu.

Lični i materijalni krediti, koji su predviđeni u budžetu za 1937/38 godinu za poljoprivrednu oglednu i kontrolnu stanicu u Novom Sadu, mogu se, do konačnog preseljenja, trošiti i na lične i materijalne izdatke poljoprivredne ogledne i kontrolne stanice u Osijeku.

5) da radi grupisanja državnog imanja „Tešić” izvrši razmenu pojedinih parcela sa okolnim nepokretnim imanjima pojedinih privatnih lica i da na tako grupisanom imanju može ustanoviti poljoprivrednu ustanovu u smislu zaveštanja pok. Tešića kao i da propiše Pravilnik o upravljanju i iskorišćavanju „Zadužbine Aksentija Tešića za poljoprivredu”.

6) da iz neutrošenih viškova državne poljoprivredne zaklade iz ranijih godina može utrošiti sumu od 150.000.— dinara za pokriće svih troškova za izvlačenje zgoditaka V klase 34 i 35. kola Državne klasne lutrije u Zagrebu odnosno Ljubljani.

7) da na ime naknade za privatna zemljišta uzeta za izradu državnog puta Beograd—Pančevo, banovinskog puta I reda Beograd—Opovo i za melioracione objekte Dunavsko-tamiške vodne zadruge, može sopstvenicima tih zemljišta dati u vlasništvo zemljište kolonizacionog, fonda Ministarstva poljoprivrede na području te zadruge i to u veličini površine zauzetog zemljišta. Izuzetno od propisa § 36 Zakona o zemljišnim knjigama izvršiće se kod teritorijalno nadležnih opštinskih uprava ili gradskih poglavarstava po propisanom postupku overavanje potpisa na ispravama potrebnim u cilju zemljišno-knjižnog prenosa vlasništva kako za uzeto zemljište tako i za zemljišta data u zamenu.

Ovi pravni poslovi oslobadaju se taksa iz tar. br. 17 i 29 Zakona o sudskim taksama, a pri zakonskom postupku oko izvlačenja tih zemljišta i pri zemljišno-knjižnom prenosu neće se plaćati prenosna taksa po tar. br. 42 Zakona o sudskim taksama ni po tar. br. 17 odnosno 12 Zakona o taksama, kao ni banovinske takse.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 47a (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 47a (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 47b (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 47b (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 47b (nov)

Ovlašćuje se Ministar poljoprivrede:

1) da može pravilnikom propisati organizaciju i rad sreskih pripomoćnih zaklada a shodno odredbama Uredbe o direkciji sreskih pripomoćnih zaklada u Sarajevu od 1 oktobra 1936.

2) da može u sporazumu sa Ministrom trgovine i industrije i sa Ministrom unutrašnjih poslova, bez obzira na postojeće zakonske i druge odredbe o ribarstvu, propisati Uredbom sa zakonskom snagom:

1) Minimalne veličine ispod koje se pojedine vrste riba i rakova ne smeju loviti;

2) Vreme kada se pojedina vrsta riba i rakova ne smeju loviti;

3) Kakve se ribarske sprave, odnosno sretstva za ribolov smeju ili ne smeju upotrebljavati;

4) Odredbe o prometu riba i rakova u zemlji i o izvozu u inostranstvo;

5) Kaznene odredbe za ogrešivanje o propise ove Uredbe.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 47b (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 47b (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 48 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 48 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 48

1) Čist prihod Državne klasne lutrije kao i ostali prihodi predvideni § 44 Zakona o unapređivanju poljoprivrede imaju se uplatiti kod Privilegovane agrarne banke u korist tekućeg računa „Državna poljoprivredna zaklada” i imaju se upotrebiti za pokriće rashoda Državne poljoprivredne zaklade, u granicama odobrenog i šesto mesečnog otvorenog kredita.

2) Odobrava se Državnom bakteriološkom i serološkom zavodu u Križevcima da svoje prihode od prodatih cepiva u budžetskoj 1937/38 godini, može upotrebiti kao obrtni kapital i trošiti na materijalne rashode i potrebnu radnu snagu radi što veće i jeftinije proizvodnje cepiva i drugih preparata za suzbijanje stočnih zaraznih i invazionih bolesti.

3) Na zahtev agrarnih vlasti nadležni zemljišnoknjižni sudovi upisace zemljišta — javna dobra, koja dosada uopšte nisu upisana u zemljišnim knjigama a određena su na osnovu Zakona o likvidaciji agrarne reforme na velikim posedima pravosnažnim odlukama za agrarne svrhe, u zemljišne knjige na ime opštine, na čijem području ovo zemljište leži, ili na ime države, ako je ovo zemljište sastavni deo državnog poseda određenog za eksproprijaciju.

4) Članu 75 Zakona o srednjim poljoprivrednim školama od 27 novembra 1922 godine dodaje se:

„Ujedno se ovlašćuje Ministar poljoprivrede da može srednje poljoprivredne škole pretvarati u poljoprivredne ustanove druge vrste no bez daljeg opterećenja državnog budžeta.”

5) Na mesto ukinutog § 9 Zakona o uredenju Ministarstva poljoprivrede od 25 marta 1930 godine, dodaje se nov § 9 koji glasi:

„Ministar poljoprivrede može postavljati diplomirane inženjere agronomije i veterinare za činovničke pripravnike-volontere bez prinadležnosti.

Vreme provedeno u takvom svojstvu računace im se kao vreme privravne službe za polaganje državnog stručnog ispita.

Ovim država ne preuzima nikakvu obavezu, da ih primi u državnu službu, a na normalnim putem upražnjena mesta imaju se prvenstveno postavljati ovi pripravnici-volonteri.”

6) Član 42 Uredbe o finansijskoj likvidaciji agrarne reforme na velikim posedima br. 28000/VI-33 od 26 septembra 1933 menja i glasi:

„Rok uplate prvog anuiteta počecé teći 1 oktobra one kalendarske godine u kojoj je eksproprijaciona odluka postala pravosnažna.

Prvi i ostali dospeli anuiteti imaju se uplatiti najkasnije do 30 septembra naredne godine, a 6% zatezna kamata ima se računati od 1 oktobra iste godine”.

Ovaj krajnji rok uplate anuiteta može se produžiti na molbu dužnika, iz opravdanog razloga, najviše za 6 meseci, o čemu donosi rešenje Privilegovana agrarna banka.

Stav 4 čl. 43 ove Uredbe menja se i glasi:

Za svako zakašnjenje u polaganju anuiteta naplatice se od dužnika 6% zatezne kamate za ono vreme, koje je proteklo od poslednjeg dana roka do naplate.

7) Odobrava se Pravilnik za izvršenje Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova br. 79104/V od 30 oktobra 1936 godine.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 48? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 48 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 48/I (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 48/I (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

J. MINISTARSTVO ŠUMA I RUDNIKA

§ 48/I (nov)

Ovlašćuje se Ministar trgovine i industrije da po odobrenju Ministarskog saveta donese:

1) Uredbu sa zakonskom snagom, kojom će izmeniti i dopuniti Zakon o stručnim školama u resoru Ministarstva trgovine i industrije.

Ovom se Uredbom ne može menjati Zakon o činovnicima ni povećavati sadašnji lični rashodi.

2) Uredbu sa zakonskom snagom o uredenju Ministarstva trgovine i industrije, kojom se ne može menjati Zakon o činovnicima ni povećavati lični rashodi;

3) Uredbu sa zakonskom snagom o osnivanju instituta za proučavanje privrede.

Institut za proučavanje privrede, kao samostalna državna ustanova, imaće za zadatak da u saradnji sa zainteresovanim privrednim ustanovama sistematski proučava privredni život i daje obaveštenja o stanju privrede i njenom razvitku.

Uredbom će se propisati i odrediti činovnički položaj i zvanja i opredeliti specijalni uslovi za sticanje tih položaja i zvanja. Za postavljenje na zvanje Upravnika instituta važiće propisi § 49 stav 5 Zakona o činovnicima.

Od kredita koji je budžetom odobren kao subvencija zavoda za unapređivanje spoljne trgovine određuje se 220.000 dinara za lične i materijalne izdatke Instituta za proučavanje privrede.

4) da može izmeniti i dopuniti Uredbu o unapređenju turizma iz 1936 godine. Ovom se Uredbom ne može menjati Zakon o činovnicima ni povećavati odobreni budžetski krediti.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 48/I (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome

objavljujem da je § 48/I (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 48/II (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 48/II (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 48/II (nov)

Ovlašćuje se Ministar trgovine i industrije:

1) da na račun kredita predviđenih budžetom za lične rashode za stalno osoblje kod Srednje tehničke i muških zanatskih škola može postavljati honorarno stručno nastavničko osoblje s tim, da se broj i vrsta predviđenih zvanja, kao i iznos odgovarajućih zakonskih prinadležnosti i kredita ovim postavljenjem ne prekorači.

Ova postavljanja vršiće prema nadležnosti o postavljenjima Ministar i Banovi, po prethodnom zauzimanju budžetskih mesta, na osnovu čl. 66 Zakona o državnom računovodstvu kod Oseka računovodstva pri Ministarstvu.

2) da može prihode koji mu pripadaju odredbama § 26 Zakona o ustanovljenju i uređenju Državne klasne lutrije za potpomaganje narodne privrede, upotrebiti na unapređenje zanata i industrije, kao i za ciljeve unapređenja izvoza i ekonomske propagande u inostranstvu, kako u ličnom tako i u materijalnom pogledu.

3) da može ponova otvoriti Državne trgovačke akademije u Dubrovniku i Somboru.

Potrebni krediti za ove akademije unece se u budžet za 1938/39 godinu.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 48/II (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 48/II (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 48/III (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 48/III (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 48/III (nov)

1) Mesto Indija, koje pripada novoobrazovanom Srezu sremsko-karlovačkom, izdvaja se iz područja trgovinske i industrijske odnosno zanatske komore u Beogradu i pripaja se području trgovinsko-industrijske i zanatske komore u Novom Sadu.

2) Važnost § 446 stav 4 Zakona o radnjama produžuje se do 31 marta 1938 godine.

3) U § 3 Uredbe Ministarskog saveta od 12 juna 1936 godine II Br. 220444/U o obimu rada građevinskih radnja osnovanih pre stupanja na snagu Zakona o radnjama od 5 novembra 1931 godine ispred reči: „pravo” u petom redu dodaju se sledeće reči: „ili na osnovu obrtnog zakona (zak. članka XVII od 1884 god.)”, u šestom redu reč: „navedenog” zamenjuje se sa reči: „navedenih”, u osmom redu reč: „zakonom” zamenjuje se sa reči: „zakonima” i u devetom redu reč: „ranijeg” zamenjuje se sa reči: „ranijih”.

4) Udruženja po Zakonu o radnjama, koja su po odredbama Zakona o izmenama i dopunama obrtnog reda od 5 februara 1907 godine osnovala osiguranje svog članstva, zadržavaju pravo da ovo osiguranje vrše po odredbama tog zakona sve dok se ne sprovede osiguranje zanatlija i trgovaca po § 384 Zakona o radnjama.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 48/III (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 48/III (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 49.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 49.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 49? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 49 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 50 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 50 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 50

Ovlašćuje se Ministar šuma i rudnika:

1) da po saslušanju Vrhovnog državnog pravobranioštva i Glavne kontrole, a po odobrenju Ministarskog saveta, izuzetno od propisa § 112 Zakona o šumama, u naročito opravdanim slučajevima, u cilju arondacije poseda i pojedintinjavanja uprave, može izvršiti razmenu državnog šumskog zemljišta za zemljište imovne opštine u podjednaku vrednosti.

2) da može preneti besplatno u vlasništvo ono zemljište državnog erara, koje je pojedinim licima i ustanovama dato ugovorom u svrhu pošumljenja i zagajivanja pod uslovima unutarne kolonizacije u bivšoj Oblasti mostarskoj i Srezovima livanjskom i duvanjskom (danas Tomislav Grad).

3) da prilikom reambulacije međa državnih šuma i imanja u Srbiji, Južnoj Srbiji i Crnoj Gori može ovu izvršiti prema stvarnom stanju na licu mesta u svima onim slučajevima gde se pravo stanje međa ne može utvrditi postojećim dokumentima ograničavanja ili svojine usled njihove netačnosti ili kod državne šume Iverka još i prema potrebama arondacije. U takvim slučajevima postojeća dokumenta o svojini (granični protokoli, skice i tapije), imaju se saobraziti ovako izvršenoj reambulaciji.

4) da mimo Zakona o državnom računovodstvu može pojedine parcele Deliblatskog peska u svrhu obrade i lakšeg pošumljavanja izdavati okolnim zemljoradnicima u besplatan zakup na četiri godine pod uslovom da je zakupac po principu prelaznog šumsko-poljskog gospodarenja dužan dotičnu parcelu pošumiti i po isteku zakupa predati je državi u pošumljenom stanju. Sadnice potrebne za ovo pošumljavanje daje država besplatno.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 50? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 50 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 51.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 51.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 51? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objav-

ljudem da je § 51 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 52 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 52 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 52

Ovlašćuje se Ministar šuma i rudnika:

1) da može sukcesivno iz tekućih šumskih prihoda za 1937/38 godinu staviti na raspoloženje 15.000.000 dinara na ime obrtnog kapitala državnom šumskom preduzeću Dobrljin—Drvar, no s tim, da je preduzeće dužno do kraja ove budžetske godine vratiti ovu sumu kasi Ministarstva šuma i rudnika.

2) da u budžetskoj godini 1937/38 može utrošiti ostatak kredita u vezi rešenja njegovog i Ministarskog saveta br. 1310 od 7 juna 1934 god., te rešenja br. 5744 od 4 marta 1935 god., (§ 89 t. VIII i IX Zakona o budžetskim dvanaesinama za 1935/36 god.) i gotovinu fonda Teslićske fabrike u likvidaciji u iznosu od 2.450.000 na dodeljivanju državnog šumskog zemljišta i likvidaciju uzurpacija u ranijoj Bosni i Hercegovini i opravke državne šumske-industrijske pruge Usora—Pribinić.

3) da za tekuću budžetsku godinu odloži izvršenje § 123 Zakona o šumama, za koje vreme imaju u svemu važiti propisi Pravilnika o prikupljanju i rukovanju prinosa za pošumljavanje broj 855 od 11 januara 1928 godine sa izmenama i dopunama broj 20886/1928, 25507/1929 i 17525/1930 i po Uredbi o olakšicama naplate prinosa fondu za pošumljavanje od posednika nedržavnih šuma.

4) da iz depozita Ličke imovne opštine može trošiti na održavanje i popravke šumskih puteva izgrađenih iz tog depozita do 25.000 dinara godišnje sve dok se taj depozit ne likvidira.

5) da usled elementarnih nepogoda posušena bukova dubeća i ležeća stabla u državnim šumama, prodaje po stvarnoj vrednosti na osnovu procene bez licitacije u većim ili manjim partijama putem direktne pogodbe izuzetno od propisa Zakona o šumama i Zakona o državnom računovodstvu.

6) da može domaćim pilanarima, koji nisu snabdeveni po Zakonu o zaštiti domaće drvarske industrije, prodati potrebno drvo za snabdevanje njihovih pilana u granicama njihovih kapaciteta, ali najviše do 1000 m³ u oblom, uz naplatu takse po šumskom cenovniku. U ove svrhe može se izdavati samo: bukva, jela i smrča.

Ovo svoje pravo može Ministar šuma i rudnika preneti na Direkcije šuma.

7) da proda suvišna gradilišta, zgrade i materijal od porušenih zgrada te da od toga dobiveni novac neposredno mimo budžeta upotrebi za kupovinu gradilišta izolovana poljoprivredna zemljišta ili zgrada ili zidanje zgrada.

8) da do donošenja specijalnog Zakona o uređenju državnih šuma opterećenih službenostima u biv. Bosni i Hercegovini, koji je predviđen u § 184 Zakona o šumama od 21-XII-1929 god. izdaje iz državnih šuma potrebno drvo, kamen, šljunak, pesak i zemlju za gradnju, kao i ogrev i pašu servitutnim ovlašćenima na teritoriji biv. Bosne i Hercegovine na način i u obimu, kako se to praktikovalo pre donošenja pom. Zakona o šumama;

9) da može izdavati besplatno iz državnih šuma neophodno potrebno drvo za gradnju i ogrev ličkim

i dalmatinskim naseljenicima-zemljoradnicima na način kao i ostalim servitutnim ovlašćenima.

10) da servitutnim ovlašćenima jedne katastarske opštine može dati pravo servituta i u susednoj katastarskoj opštini u koliko isti ne mogu svoje potrebe podmiriti u svojoj katastarskoj opštini a u susednoj opštini imade viškova, ali time ne mogu se krnjiti stečena prava ovlašćenika susedne opštine, niti isti stiču trajno pravo servituta u toj katastarskoj opštini.

11) da pravo prebacivanja ovlašćenika iz jedne katastarske opštine u drugu može preneti na direktore direkcija šuma.

12) da može podeliti interesentima (opštinama, zemljišnim zajednicama, imovnim opštinama, javnim ustanovama, privatnim licima) besplatno sadnice, proizvedene u državnim rasadnicima kod šumskih uprava, kao i kod političkih vlasti (srezova) i to u prvom redu za pošumljavanje krša i goleti a u drugom redu za podizanje gajeva oko malog poseda zemljoradnika, škola, opština i gradova. U tu svrhu može interesentima podeliti besplatno seme, proizvedeno u državnim semenarama (trušnjacama).

13) da izuzetno od propisa § 53 Zakona o šumama pogorelcima Vučinić Sela opštine Srpske Moravice Sreza vrbovskog izda besplatno drvo iz državnih šuma u količini po overenom obračunu potrebne grade za obnovu izgorelih zgrada.

14) da putem šumsko-industrijskog preduzeća Dobrljin—Drvar a. d. izradi od drveta 53 zgrade za šumske uprave i 500 lugarskih kuća za čuvanje šumskih reona po utvrđenom tipu i uslovima i po prethodno utvrđenoj ceni.

Gradnje i isporuka ovih kuća ima se obaviti za vreme od 4 godine.

Preduzeće je dužno ove kuće na licu mesta podići i montirati.

Obračun između državnog šumskog preduzeća Dobrljin—Drvar a. d. i Ministarstva šuma i rudnika vršice se na taj način što će se vrednost predatih i podignutih kuća knjižiti na otplatu dužne šumske takse toga preduzeća iz ranijih godina.

15) da može egzekutivnim putem preko poreskih vlasti naplaćivati:

a) sve dugujuće državne rudarske dažbine, kako iz tekuće, tako i iz ranijih godina;

b) izvršne kazne izrečene na osnovu rudarskog zakona;

v) sva dugovanja, kako iz tekuće, tako i iz ranijih godina rudarskih i topioničkih preduzeća Bratinskim blagajnama za osiguranje radnika i nameštenika u preduzećima, koja potpadaju pod rudarske zakone u Kraljevini Jugoslaviji; i

g) sva dugovanja rudarskih i topioničkih preduzeća na ime radničkih zarada, kada radnička potraživanja, iz bilo koga uzroka, mogu doći u opasnost.

16) da po saglasnosti Ministarskog saveta u slučajevima potrebe može odobravati obročne otplate dugova za kupljene proizvode državnih rudarskih preduzeća.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 52? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 52 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 52a (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 52a (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 52a (nov)

Ovlašćuje se Ministar šuma i rudnika:

1) da po odobrenju Ministarskog saveta propiše Uredbu sa zakonskom snagom kojom će:

a) regulisati čuvarsko-lugarsku službu na bazi njihove stalnosti;

b) obezbediti njihovo uniformisanje i naoružanje na trošak države;

v) propisati naročiti disciplinski postupak i doneti specijalne odredbe o disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti, i

g) odrediti karakter prijave čuvara šuma i lugara, koje ima da budu potpuni dokaz kako o krivičnom delu tako i o krivičnoj odgovornosti krivaca.

Ovom se Uredbom ne mogu povećavati odobreni budžetski krediti za ovu svrhu. Osim toga ovom se Uredbom ne mogu menjati odredbe Zakona o činovnicima izuzev onih odredaba koje govore o disciplinskim propisima.

2) da po odobrenju Ministarskog saveta a po ukazanoj potrebi, dopuni i izmeni pojedine odredbe Pravilnika bratinske blagajne za osiguranje radnika i nameštenika u preduzećima koja potpadaju pod rudarske Zakone u Kraljevini Jugoslaviji R.br. 3600 od 16-II-1933 vodeći računa o sadanjim privrednim prilikama, broju osiguranika i povećanim izdacima bratinske blagajne.

3) da u sporazumu sa Ministrom finansija propiše pravilnik o naknadi putnih troškova državnih rudarskih službenika za putovanja o trošku privatne stranke po odredbama rudarskih zakona kao i za terenske radove u cilju rudarskih odnosno geoloških istraživanja.

4) da u sporazumu sa Ministrom finansija izvrši reviziju prinadležnosti u novcu državnih službenika određenim pravilnikom D.R.br. 87000/26 čl. 2 st. I u cilju prilagođenja novoj organizaciji rudarske službe Ministarstva šuma i rudnika M.S.br. 268/36, imajući u vidu zakonska ograničenja visine ovih prinadležnosti s tim, da se prinadležnosti imaju rasporediti na sve službenike Uprave državnih rudarskih preduzeća i njezinih podređenih ustanova srazmerno prema uticaju službenika na uspeh državnih rudarskih preduzeća.

5) da može zaključiti zajam kod Rudarske Bratinske blagajne u dinara 1,700.000.— a za zidanje rudarske škole u Knjaževcu.

Ovaj zajam ima se vratiti za 10 godina Bratinskog blagajni u godišnjim anuitetima.

6) da može manastiru Žiči dati 100 hektara u državnoj šumi „Stolovi“ oko livada zvanih „Vilovo“ koja je šuma i ranije pripadala manastiru Žiči.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 52a (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 52a (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 53 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 53 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 53

Ovlašćuje se Ministar šuma i rudnika:

1) da banskim upravama stavi na raspoloženje državno šumarsko osoblje za rad u banovinskim ustanovama, dok ovaj bude trajao, s tim da se tom osoblju za to vreme isplaćuju prinadležnosti iz banovinske kase a njihove prinadležnosti po državnom budžetu da idu na olakšanje dotičnih partija budžeta rashoda Ministarstva šuma i rudnika.

2) da diplomirane šumarske inženjere postavlja za činovničke pripravnike - volontere bez prinadležnosti.

Vreme provedeno u takvom svojstvu računae im se kao vreme pripravne službe za polaganje državnog stručnog ispita i ispita za samostalno upravljanje šumom.

Ovim država ne preuzima nikakvu obavezu, da ih primi u državnu službu, a na normalnim putem upražnjena mesta imaju se prvenstveno postavljati ovi pripravnici-volonteri.

3) da gotovinu fonda za opravku i izgradnju šumarskih kuća, koja se nalazi kod Državne hipotekarne banke u Beogradu sa svima kamatama do definitivnog utroška i likvidiranja toga fonda, upotrebi na podizanje zgrade za direkciju šuma u Novom Sadu i na opravku sviju ostalih zgrada pod upravom odeljenja za upravu državnih šuma.

4) da sve prihode od državnih zgrada pod upravom državnih šuma izdatih pod zakup unosi u specijalni fond, koji će služiti za podizanje novih zgrada za šumske uprave i lugarnice. Za prikupljanje prihoda i utrošak ovog fonda propisaće Ministar šuma i rudnika u sporazumu sa Ministrom finansija posebna uputstva.

5) da može ustupiti u svojinu selu „Kadrifalkovo-Olujić“ opštine Ovče-poljske srez Ovčepoljski državni pašnjak „Olujić“ u površini od 222,24 ha koji se nalazi na ograncima „Bogosavskih brda“ u ataru samog sela, za ekonomsku potrebu gradana ovog sela.

6) da može prodati državno šumsko zemljište zvano „Gaj“ koje se nalazi u poreznoj opštini Svilojevo srez Apatinski u površini od 134 kat. jut. i 1387 kv. hva., a da novac dobiven od te prodaje može upotrebiti za podizanje zgrade za Direkciju šuma u Novom Sadu, za opravku postojećih šumskih uprava i lugarnica i izgradnju novih gde iziskuje potreba njihovog podizanja.

7) da može ustupiti u svojinu parohiji hrama Svetih Apostola Petra i Pavla u Beogradu—Topčideru, zemljište sa zgradama u kat. opštini Beograd 7 i to: zemljišne parcele br. 300, 301, 302, 303 i 304 u ukupnoj površini od 1 ha 15 a. i 40,70 kv. m. upisane u zemljoknjižnom ulošku br. 59 kao državno dobro Ministarstva šuma i rudnika. Ustupanjem u svojinu pomenutog zemljišta sa zgradama crkvenoj opštini prestaju važiti za državu dosadanje obaveze prema Srpskoj crkvenoj opštini pri hramu Svetih Apostola Petra i Pavla u Topčideru.

8) da iz državnih šuma i trušnjaca može besplatno izdati šumsko semenje naučnim ustanovama, zavodima i oglednim stanicama u zemlji i na strani u cilju naučnog ispitivanja.

9) da ceo ostatak kredita po § 84 tač. 4 Finansijskog zakona za 1936/37 godinu može utrošiti u budžetskoj godini 1937/38 i to za radove uređivanja šuma, obeležavanje međa trajnim belegama i za radove po Uredbi o dodeljivanju državnog šumskog

zemljišta i likvidaciji uzurpacija u ranijoj Bosni i Hercegovini.

10) da u granicama brojnog stanja i kredita na lične rashode može inspektore ministarstva III grupe 2 stepena premeštati kod šumarskih otseka banskih uprava.

11) da izuzetno i u naročito opravdanim i hitnim slučajevima može odobriti, da se započne sa pošumljavanjem goleti i krševa na teret fonda za pošumljavanje i pre no što komisija u smislu Zakona o šumama donese odluku o izdvajanju i o generalnoj osnovi za pošumljavanje. Dalje pošumljavanje idućih godina ima se izvoditi samo na temelju odluke komisije.

12) da propiše pravilnik o obaveznom, nošenju službenog odela (uniformisanju) lugarskog osoblja uprave državnih šuma u kome će biti predviđena i pomoć za nabavku i održavanje službenog odela na teret državne kase i ova nabavka i pomoć mogu se određivati samo u granici kredita odobrenog po budžetu.

13) da na javnoj prodaji otkupi svu pokretnu i nepokretnu stečajnu imovinu (željeznički park, šine, razni tehnički materijal, zgrade, pilanu i pripadajuća zemljišta) šumskog preduzeća „Krivaja“ A. D. u likvidaciji. Ovaj otkup za račun Ministarstva šuma i rudnika izvršiće šumsko-industrijsko preduzeće „Dobrljin-Drvlar“ A. D. Otkupna cena, koja se postigne na javnoj prodaji, kao i sve takse i troškovi oko ovog otkupa, obračunace se šumsko-industrijskom preduzeću „Dobrljin-Drvlar“ A. D. na račun dužne šumske takse za sečni preliminar za 1937/38 godinu.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 53? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 53 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 54 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 54 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 54

1) Ministar šuma i rudnika u sporazumu sa Ministrom finansija proknjižiće sva nepodmirena dugovanja državnih nadležstava i ustanova iz ranijih budžetskih godina za liferovane im proizvode iz državnih rudarskih preduzeća. Proknjiženje se ima izvršiti na taj način, što će Ministarstvo finansija ova dugovanja upisati u korist tekućeg računa Specijalnog računovodstva i blagajnice Ministarstva šuma i rudnika (za Direkciju državnih rudarskih preduzeća u Sarajevu) na ime otpreme viškova prihoda državnih rudarskih preduzeća.

2) U ograničenim državnim šumama, gde još nije definitivno rešeno pitanje svojine, odobrava se stanovnicima sela i opština, u čijim atarima te šume leže, da mogu do definitivnog rešenja pitanja svojine uživati sva prava na ziratnim zemljištima, koja su uživali do početka ograničavanja, ukoliko su za ta zemljišta povelili spor pred sudovima za ograničavanje državnih šuma.

3) Prihodi po § 47 Uredbe o dodeljivanju državnog šumskog zemljišta i likvidaciji uzurpacija u ranijoj Bosni i Hercegovini Ministarskog saveta broj 472/36 unose se u fond, koji je osnovan po § 41 iste Uredbe.

4) U § 53 Zakona o šumama dodaje se nova tačka:

„5) za gradnju piramida, koje postavlja Odeljenje katastra i državnih dobara Ministarstva finansija u svrhu katastralnog premera, u koliko se te piramide postavljaju u državnim šumama ili u njihovoj neposrednoj blizini.“

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 54? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 54 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 55 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 55 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 55

1) Strani lovci pozvani od zemaljskih lovačkih organizacija dobiće po prethodnom odobrenju Ministarstva šuma i rudnika besplatnu lovačku kartu, a dozvoljeno im je u Kraljevini Jugoslaviji slobodno od carine uneti dve lovačke puške i pet stotina patrona (naboja) od osobe.

Besplatne lovačke karte izdaje Ministarstvo šuma i rudnika.

2) Prima se na znanje i odobrava rešenje Rudarskog otseka Ministarstva šuma i rudnika u Sarajevu Br. 9366/22 od 7 juna 1922, kojim je izmenjen i proširen ugovor za rekonstrukciju razredišta za državni rudnik u Zenici sa svima kasnijim izmenama i dopunama, pošto je nabavka izvršena u interesu državne kase.

3) Za služboprimce kod rudarsko-topioničkih preduzeća, osiguranih kod Bratinske blagajne važi § 219 Zakona o radnjama sa izmenom, da pridržavaju svoje pravo na platu od 3 (tri) dana, kad nemaju pravo na hranarinu.

4) Samorovne dozvole na teritoriji Rudarskog glavarstva u Ljubljani ne mogu se davati niti produžavati ako istovremeno sa molbom za dodeljenje odnosno produženje ne budu uplaćene i odgovarajuće pristojbe.

Dosada nenaplaćene samorovne pristojbe, ukoliko po zakonu nisu zastareli, naplatiće se najdalje do 1 aprila 1938 god.

Za izvršenje ove odredbe Ministar šuma i rudnika propisaće Pravilnik u sporazumu sa Ministrom finansija.

5) Analogno u §-u 189 Zakona o osiguranju radnika od 14 maja 1922 oslobadaju se od plaćanja takse po Zakonu o taksama sva uverenja o imovinskim prilikama koja podnose nadležnim bratinskim blagajnama osiguranici u cilju regulisanja svojih potpora i invalidnina.

6) Uz molbu za produženje rudarskih prava istraživanja prema čl. 23 i 30 Rudarskog zakona za Kraljevinu Srbiju svaki istražilac je dužan da podnese dokaze, da je u smislu čl. 29 Rudarskog zakona uplatio regalni danak za iduću godinu, da je osigurao radnike kod Bratinske blagajne i uolatio doprinose za osiguranje kao i da je položio odmerenu akontaciju za komesara za pregled radova.

U slučaju neispunjenja ovih obaveza postupace se po čl. 22 i 25 Rudarskog zakona za Kraljevinu Srbiju.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 55? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 55 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 55/I (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 55/I (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

**L. MINISTARSTVO SOCIJALNE POLITIKE
I NARODNOG ZDRAVLJA**

§ 55/I (nov)

Ovlašćuje se Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja da po odobrenju Ministarskog saveta, može Uredbom sa zakonskom snagom:

1) utvrditi oblik i način izdavanja legitimacije radnika i nameštenika, bez naplate nikakve druge takse sem cene koštanja izračunate paušalno, propisati obaveze u potrebljavanja ovih legitimacija i kazne između 50.— i 500.— dinara za povrede propisa ove Uredbe.

2) urediti odnose između novinara i vlasnika listova, kao i osiguranja novinara u slučaju starosti i onesposobljenja za rad.

Dok se ne donese ova Uredba, važiće propisi Uredbe od 25 septembra 1926 godine, sa izmenama i dopunama od 28 marta 1928 godine u pogledu uređenja odnosa između novinara i vlasnika listova („Službene novine” od 28 septembra 1926 godine br. 219—LVII), kao i postojeći propisi Zakona o osiguranju radnika, Zakona o zaštiti radnika i Zakona o radnjama.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 55/I (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 55/I (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 55/Ia (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 55/Ia (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 55/Ia (nov)

Ovlašćuje se Ministarski savet, da na predlog Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja donese Uredbu sa zakonskom snagom o radničkim komorama. Sa danom stupanja na snagu ove Uredbe pretaće da važe odredbe trećeg odeljka (§§ 36 do 69a) Zakona o zaštiti radnika, koje se odnose na radničke komore.

Dok se ne donese ova Uredba, može Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja produžiti mandat dosadašnjih članova samoupravnih organa radničkih komora. Za slučaj da broj članova skupštine radničke komore spadne do donošenja ove Uredbe ispod broja koji je potreban za punovažno odlučivanje, Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja razrešiće preostale članove njihovih dužnosti i kod Radničke komore imenovaće nove članove skupštine na predlog nadležnog bana (Upravnika grada Beograda), a po saslušanju radničkih i nameštenečkih organizacija sa dotične teritorije. Imenovana skupština radničke komore imaće ona ista prava kao i redovna skupština u smislu Zakona o zaštiti radnika.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 55/Ia (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 55/Ia (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 55/II (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 55/II (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 55/II (nov)

Ovlašćuje se Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja da može, kad oeni da privredne prilike to dovoljavaju a po odobrenju Ministarskog saveta:

1) Proširiti penziono osiguranje službenika, po propisima prečišćenog teksta Zakona o penzionom osiguranju službenika, obnarodovanog u „Službenim novinama” od 12 decembra 1933 godine br. 285—LXXXIV i na ostale krajeve Kraljevine Jugoslavije, gde do sada ovo osiguranje nije postojalo, bilo za sve, bilo za pojedine privredne grane odnosno grupe nameštenika te u tom cilju i izdavati provise o ustanovljeniu, organizaciji i međusobnom odnosu novih samostalnih nosilaca penzionog osiguranja službenika, kao i o odnosu prema penzionom zavodu za službenike u Ljubljani, kome može poveriti sprovođenje potrebnih predradnja za osnivanje ovih nosilaca.

2) Sprovesti osiguranje za slučaj iznemoglosti, starosti i smrti po Zakonu o osiguranju radnika, bilo za sve, bilo za pojedine privredne grane, te izdavati provise o međusobnom odnosu između ovog osiguranja i penzionog osiguranja službenika i rudara, kao i ostale potrebne propise.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 55/II (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 55/II (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 55/III (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 55/III (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 55/III (nov)

Ovlašćuje se Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja:

1) da u sporazumu sa Ministrom finansija može doneti Uredbu sa zakonskom snagom o obračunavanju i naplati bolničkih troškova u javnim bolnicama. Ovom će se Uredbom odrediti oslobodenje od plaćanja bolničkih troškova siromašnih lica i regulisati naplata bolničkih troškova od onih lica, koja su drugim zakonima od toga bila oslobodena.

2) da propiše Uredbu o uredenju letovališta Kalluderske Bare na Tari Srez račanski, u vezi sa Dečijim oporavilištem na Tari bez povišenja budžetskih predviđenih kredita. Postavljanje honorarnog upravnika letovališta i oporavilišta pada na teret part. 956 poz. 18 predviđene za izdržavanje i snabdjevanje dečijih oporavilišta.

3) da može izuzetno od propisa §§ 63 i 90 Invalidskog zakona ustanoviti više odeljenja kod onih invalidskih sudova, koji imaju veliki broj nerešenih invalidskih predmeta. Nedovoljne budžetske kredite za lične i materijalne izdatke invalidskih sudova može dopunjavati iz prihoda narodnog invalidskog fonda.

4) da može određivati specijalni dodatak poslovodama radionica i majstorima; zaposlenim u državnim ortopedskim zavodima (radionicama) i ustanovama za smeštaj slepih, gluvo-nemih i invalida: prvima po 540.— dinara, drugima po 350.— dinara mesečno, pored redovnih prinadležnosti, za stručni prekovremeni rad, na teret budžeta pomenutih ustanova.

5) da može higijeničarima (lekarima, biolozima, sanitetskim inženjerima, bakteriolozima, hemičarima i veterinarima) u higijenskoj službi odobravati i ukidati dodatke na epidemijsku službu.

6) da po odobrenju Ministarskog saveta može prodati bolnička imanja u Vašingtonovoj i Cvijićevoj ulici u Beogradu po komisijskoj proceni, na javnoj licitaciji ili po proceni mešovite komisije ustupiti državi ili opštini: za njihove potrebe, i da novac dobiven od te prodaje može upotrebiti za podizanje potrebnih bolničkih zgrada u Opštoj državnoj bolnici u Beogradu. Ova komisija će proceniti i delove imanja koje je do sad eksproprisala Beogradska opština za svoje potrebe, a opština je po toj proceni dužna isplatiti u roku od dve godine.

7) da iz prihoda narodnog invalidskog fonda odobri 500.000.— dinara Kraljevskoj banskoj upravi u Zagrebu za izgradnju i uređenje paviljona za lečenje tuberkuloznih invalida u banovinskom lečilištu na Brestovcu, kod Zagreba, s tim da besplatno lečenje i izdržavanje ratnih invalida u istome regulisava Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja sa Banom Savske banovine. Ovaj paviljon biće svojina Narodnog invalidskog fonda.

8) da može zaključiti zajam do 5.000.000.— dinara za dovršenje i uređenje državnih bolnica čije je građenje započeto.

9) da može zaključiti zajam u iznosu od dinara 2.000.000.— kod Središnjeg ureda za osiguranje radnika za podizanje i uređenje Higijenskog zavoda u Nišu.

Otplate se unose u budžet Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja.

10) da može u granicama celokupnog odobrenog budžeta razmeštati osoblje na celom području Kraljevine bez obzira na grupe predviđene u budžetu ustanove ili nadležstva Kraljevskih banskih uprava, s tim da ne može povećavati broj osoblja u ustanovama i nadležstvima na području Uprave grada Beograda i u sedištim Kraljevskih banskih uprava.

11) da propiše Uredbu o stručnim školama za dečje negovateljice ne menjajući odredbe Zakona o činovnicima i ne povećavajući lične rashode.

12) da može izmeniti i dopuniti Naredbu o zbrinjavanju nezaposlenih radnika i nameštenika od 15 decembra 1935 godine („Službene novine” br. 302—LXXII od 28 decembra 1935 godine) i izdati je u obliku Uredbe, po prethodnom odobrenju Ministarskog saveta.

13) da može izmeniti i dopuniti pragmatiku službenika Središnje uprave za posredovanje rada od 27 maja 1933 godine (Radnička zaštita, Glasnik Središnje uprave za posredovanje rada pod IV br. 7 od 1 jula 1933) i smanjiti službeničke plate do najviše 15%.

14) da može u sporazumu sa Ministrom saobraćaja propisati Uredbu o uredenju utovara, istovara i pretovara u pomorskim lukama i unutrašnjim pristaništima i ovom Uredbom predvideti kazne od 60 do 1.200 dinara, koje se, u slučaju nenaplativosti, mogu pretvoriti u kaznu zatvora najviše do 20 dana.

15) da može preneti poslovanje udruženih zdravstvenih opština na zdravstvene zgruge u mestima gde one postoje ili gde budu osnovane.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 55/III (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 55/III (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 56 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 56 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 56

1) Ukida se subvencija iz § 136 Zakona o osiguranju radnika.

2) Ukida se subvencija iz §-a 43 Zakona o penzionom osiguranju službenika, obnarodovanog u prečišćenom tekstu u „Službenim novinama” od 12 decembra 1933 god. Br. 285—LXXXIV.

3) U Zakonu o ustrojstvu socijalne i zdravstvene uprave: na kraju § 15, mesto tačke stavlja se zapeta i dodaju reči: „ako im je služba vezana za stalno boravljenje u ustanovi ili ako su im ustanove u mestima i selima gde nema dovoljno stanova. Naknada u novcu za hranu ne pripada im, ako je ustanova ne izdaje u naturi.”

4) Član 43 Zakona o zdravstvenoj zaštiti učenika menja se i glasi: „Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja može u sporazumu sa Ministrom prosvete iz centralnog fonda za zdravstvenu zaštitu učenika pri Državnoj hipotekarnoj banci u Beogradu uzeti zajmove za podizanje i uređenje školskih zdravstvenih ustanova, dačkih lečilišta i oporavišta, a sa interesom koji fondu plaća Državna hipotekarna banka. Rešenjem o zajmu određuje se i rok i način plaćanja ovih zajmova na račun ustanova i banovinskih fondova za zdravstvenu zaštitu učenika.”

5) — a) U § 19 Zakona o bolnicama dodaje se na kraju nov stav koji glasi:

„Lekarima volonterima u državnim bolnicama i higijenskim ustanovama polovina vremena provedenog u volonterskoj službi priznaje se u godine za napredovanje i penziju.”

b) Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja za ustanove svoga resora, a Ministar prosvete za universitetske klinike i zavode, propisaće Uredbom sa zakonskom snagom uslove o prijemu, privremenoj volonterskoj službi i trajanju, ispitima za stalno volontersko mesto, ocenama i ostalim odnosima u službi lekara volontera.

6) U Zakonu o opojnim drogama menja se § 15 t. 1 c) i glasi: „pružne apoteke zdravstvenih zadruga po propisima § 3 Zakona o zdravstvenim zadrugama.”

7) Na kraju prvog stava § 7 Invalidskog zakona dodaje se nova rečenica: „Ovo pravo zatim imaju i siromašni ratni invalidi II i III grupe u granicama budžetskih sredstava i slobodnih mesta u ovim domovima.”

8) Paragrafu 19 Uredbe o izmenama i dopunama Invalidskog zakona dodaje se nov treći stav koji glasi:

„Rešenja, doneta na osnovu ovoga paragrafa i § 16 ove Uredbe, invalidski sudovi oblasnih divizij-

skih komanada neće dostavljati Ministarstvu socijalne politike i narodnog zdravlja.”

9) Siročadi, — kojoj je pravo na priznatu invalidsku potporu zastarelo po čl. 5 Zakona o potpori vojnih invalida i porodica poginulih od rana ili nestalih vojnika, i po čl. 81 Zakona o državnom računovodstvu zato, što nisu u roku od 5 godina tražili da im se ista isplati, — produžuje se rok do 31 marta 1938 godine za naknadno traženje isplate te potpore.

Prijava jednog siročeta važi kao i prijava i za ostalu siročad iz iste zadruga obuhvaćenu istim rešenjem o priznanju invalidske potpore.

10) Lica, zaštićena invalidskim zakonom, imaju počev od 1 aprila 1937 godine pravo na invalidske prinadležnosti, bez obzira na osnovni neposredni porez razrezan na zemlju dobivenu po zakonima o agrarnoj reformi i na zgrade podignute na toj zemlji koje služe isključivo u poljoprivredne svrhe i za stanovanja u njima, njihovoj porodici ili zadrugi, sve dok ne budu u potpunosti otplatila pojedine poreske objekte. Ova odredba ne odnosi se na zemlju koju su ili koju budu pomenuta lica dobila besplatno.

Lica koja su po ovome osnovu odbijena od ovog prava, mogu u roku od 6 meseci, računajući od 1 aprila 1937 godine podneti nadležnom invalidskom sudu pri štabu oblasne divizijske komande molbu za ponovno suđenje radi priznanja ovog prava. Ovakvi predmeti koji do 1 aprila 1937 godine nisu konačno raspravljeni, raspraviće se, bez traženja ponovnog suđenja, i po ovim odredbama.

Odredbe čl. 2 Zakona o izmenama i dopunama Zakona o dobrovoljcima od 18 septembra 1930 godine i stava 4 § 20 Zakona o naseljavanju južnih krajeva od 11 juna 1931 ostaju i dalje na snazi.

11) U Uredbi o upotrebi novca iz fonda za izgradnju stanova za državne činovnike („Službene novine” br. 263/26):

1) Druga rečenica čl. 14 menja se i glasi:

„Pored ovoga Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja može tražiti radi dopune obezbeđenja, bilo pre odobrenja zajma, bilo u toku njegovog otplaćivanja, da se stavi administrativna zabrana do 50% aktivnih i penzijskih prinadležnosti dužnika, izuzev porodičnog dodatka na skupoću. Zabrana ima prvenstvo nad ostalim nedržavnim potraživanjima.”

2) Druga rečenica čl. 16 menja se i glasi:

„U ovim slučajevima zajam će biti odobren činovnicima tek pošto se stavi u korist fonda administrativna zabrana do 50% aktivnih prinadležnosti dužnika, izuzev porodičnog dodatka na skupoću.”

12) U poslednjem stavu § 36 Zakona o zaštiti radnika u drugom redu posle reči: „zemlje”, umeću se reči: „osnivati nove radničke komore i”.

13) Obrazovanje Vrhovnog suda radničkog osiguranja, predviđenog u §§ 172 i 173 Zakona o osiguranju radnika, odlaže se s tim, da nadležnost prednjeg suda po pomenutom Zakonu pređe u nadležnost Kasacionog suda u sedištu središnjeg ureda za osiguranje radnika.

14) Središnji ured za osiguranje radnika može prihode od kazna koje se ubiru po § 200 Zakona o osiguranju radnika, upotrebiti ne samo za vanredne potpore rentnicima, prema stavu 2 pomenutog paragrafa, nego i za vanredne pomoći obolelim uredskim članovima, koji su iscrpli 26 nedelja potpore po § 45 Zakona o osiguranju radnika.

15) Sva lica, koja su primila pomoć u hrani kao beskamatnu pozajmicu po Zakonu o pomoći oskud-

nima u hrani od 3 marta 1928 godine, u koliko istu do sada nisu vratili, imaju vrednost primljene hrane odraditi na javnim radovima po maksimalnoj nadnici.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja, u sporazumu sa Ministrom građevina, propisao je Pravilnik o načinu sprovođenja ovoga i zaposlenja dužnika na javnim radovima.

16) Pravilnik o uređenju, vaspitnom poslovanju i izdržavanju doma slepih „Kralja Aleksandra I Ujedinitelja”, u Zemunu, koji je donet na osnovu tačke 6 § 67 Finansijskog zakona za 1933/34 godinu, odobriće i Ministar finansija.

Sadanji član 9 ovoga Pravilnika se odobrava sa važnošću od 1 oktobra 1935 godine, koga je dana Pravilnik uveden u život.

17) U čl. 21 Uredbe o zaposlenju stranih državljana od 30 marta 1935 godine dodaje se na kraju nov stav 9 koji glasi:

„9) Prihode od ovih kazni može Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja upotrebiti i za pokrivanje izdatka za vođenje kartoteke, statističku službu, pojačanje kontrole nad strancima kao i za ostale upravne troškove.”

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 56? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 56 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 57 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 57 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

LI. MINISTARSTVO FIZIČKOG VASPITANJA NARODA

§ 57

1) Redovna pomoć Savezu Sokola Kraljevine Jugoslavije, za koju je odobren kredit u budžetu rashoda Ministarstva fizičkog vaspitanja naroda za 1937/38 godinu, isplaćuje se Savezu u mesečnim obrocima po naredbama Ministra fizičkog vaspitanja naroda.

Iz ove budžetom odobrene pomoći ne mogu se činiti izdaci za otkupe i zakupe nikakvih nepokretnih imanja i zgrada niti troškovi na lične rashode, kao: na plate, nagrade, honorare, putne troškove i druge lične potrebe, već samo na one materijalne rashode čija je namena određena budžetom rashoda Ministarstva fizičkog vaspitanja naroda.

Kad stupi na snagu ovaj zakon, Uprava Saveza Sokola podneće na odobrenje Ministru fizičkog vaspitanja naroda detaljne predračune rashoda koji se imaju vršiti iz ove pomoći.

Izuzetno od Zakona o državnom računovodstvu i Zakona o glavnoj kontroli, na kraju državne budžetske godine, a najdalje za dva meseca po isteku ove, Uprava Saveza podneće završni račun po rashodima iz ove pomoći Glavnoj kontroli na pregled i odobrenje.

Bliža upustva o izvršenju ove odredbe, propisao je Ministar fizičkog vaspitanja naroda.

2) Ovlašćuje se Ministar fizičkog vaspitanja naroda, da može za Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije zaključiti zajam u iznosu od 10,000.000 dinara sa rokom otplate od 10 godina u svrhu da se iz-

vede sanacija sokolskih domova u zemlji, s tim da se odgovarajući anuitet isplaćuje iz državne pomoći, koju savez Sokola prima iz budžeta Ministarstva fizičkog vaspitanja naroda, i s tim da se ova sanacija izvede po planu, koji će odobriti, na predlog Saveza Sokola; Minisar fizičkog vaspitanja naroda i Ministar finansija.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 57? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 57 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 58 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 58 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

III RAZDEO — OSTALE ODREDBE

§ 58

Ovlašćuje se Ministarski savet da može donositi uredbe sa zakonskom snagom u cilju sređivanja i olakšanja ekonomskih prilika u zemlji kao i uopšte unapređivanja privredne delatnosti.

Ove uredbe stupaju na snagu sa danom obnarodovanja i imaju se odmah podneti na saglasnost Narodnom pretstavništvu.

Ovlašćuje se Ministarski savet, da može na isti način doneti i Uredbe sa zakonskom snagom: o štampi, o udruženjima, zborovima i dogovorima i o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu, u saglasnosti sa naročitim odborima Narodnog pretstavništva, koji će se odbori obrazovati na način predviđen u § 17 Zakona o poslovnom redu u Senatu, odnosno u Narodnoj skupštini.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 58? (Glasovi Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 58 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 59.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 59.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 59? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 59 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 60.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 60.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 60? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 60 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 61 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 61 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 61

1) Odluke o prijemu službenika u državnu i samourpavnu službu, kao i odluke o unapređenju i nai-

menovanju državnih i samoupravnih službenika na zvanja više grupe, mogu se donositi tek pošto je nadležni organ konstatovao, da ima slobodno budžetsko mesto i slobodan kredit.

Činovnici koji su ovakve odluke spremali i podneli na odobrenje nadležnom ministru odnosno za to ovlašćenom organu odgovaraju solidarno za naknadu štete po Zakonu o glavnoj kontroli, ako je za donošenje takvih odluka nedostajalo slobodno budžetsko mesto i slobodan kredit. Na odluku Glavne kontrole može se izjaviti žalba Kasacionom sudu u roku od 15 dana računajući od dana prijema odluke. Odluka Glavne kontrole postaje izvršna kad je odobri Kasacioni sud.

Činjenica da unapređenje odnosno naimenovanje na zvanje više grupe ne tereti tekući budžet, s obzirom na § 4 Zakona o naknadnim i vanrednim kreditima uz budžet državnih rashoda i prihoda za 1933/34, neće se smatrati kao postojanje slobodnog budžetskog mesta i slobodnog kredita.

2) Na teret slobodnog kredita jednog činovnika više grupe može se postavljati samo jedan činovnik niže grupe, odnosno činovnički pripravnik s tim, da se ne može prekoračiti broj ni ukupna suma kredita po budžetu odobrena.

3) „U toku budžetske 1937/38 godine ne mogu se vršiti nikakva postavhjenja na zvanje zvaničnika i služitelja za kancelarijsku službu.

Na ma koje upražnjeno mesto zvaničnika ili služitelja može se postaviti samo jedan dnevničar.

Na upražnjena mesta zvaničnika kod poreskih uprava mogu se postaviti poreski pripravnici.”

4) Prinadležnosti isplaćene po odlukama o službenim odnosima, koje su poništene presudama Državnog saveta, naplatiće se od službenika, na koga se poništena odluka odnosi.

Činovnici, koji su ovakve odluke spremali i podneli na odobrenje nadležnom Ministru ili za to ovlašćenom organu, odgovaraju za naknadu štete pred Glavnim kontrolom, ako za donošenje takvih odluka nedostaju osnovni i jasno predviđeni zakonski uslovi i ako nastupi nemogućnost naplate od službenika, na koga se poništena odluka odnosi. Odluka Glavne kontrole postaje izvršna kad je u slučaju žalbe odobri Kasacioni sud. Rok žalbe je 15 dana.

5) Isplata svih mesečnih prinadležnosti Ministara bez portfelja vršiće se iz budžetskih rezervnih kredita. Iz ovog će se kredita vršiti i svi lični i materijalni rashodi ovoga zvanja.

6) U smislu §-a 24 Zakona o produženju važnosti odredaba dosadašnjih finansijskih zakona i zakona o budžetskim dvanaestinama putem virmana, na teret ostalih partija i pozicija ličnih rashoda Ministarstva vojske i mornarice, imaju se pokriti i izdaci na penzije licima vojske i mornarice, koja budu penzionisana u toku budžetske godine, kao i penzije porodica umrlih službenika vojske i mornarice, u koliko sume odobrene budžetom Ministarstva vojske i mornarice za ove potrebe ne budu dovoljne.

7) U § 6 pod I Zakona o organizaciji finansijske uprave od 7 decembra 1929 posle tač. 1 dodaje se nova tač. 1a koja glasi:

„1a) Otssek za kontrolu državnih prihoda.

Ovaj otssek vrši preko svojih organa kontrolnu i inspekcionu službu u smislu čl. 5 i 6 Zakona o državnom računovodstvu, kod svih državnih nadležstava, preduzeća i ustanova, koja pribiraju i primaju držav-

ne prihode, kao i u smislu svih zakonskih propisa o neposrednim porezima, taksama, trošarinama, monopoluma i carini.

Celokupna ova služba vrši se pod neposrednim nadzorom Ministra finansija.

Ovlašćuje se Ministar finansija da u duhu ove dopune može izmeniti Pravilnik o poslovnom redu u Ministarstvu finansija.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 61? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 61 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 61a (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 61a (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 61a (nov)

1) U § 26 Zakona o činovnicima od 31 marta 1931, § 27 Zakona o državnom saobraćajnom osoblju od 22 juna 1931, čl. 275 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice od 30 septembra 1931, i čl. 80 Zakona o žandarmeriji od 6 novembra 1931 posle reči: „Cetinje“ stavlja se zapeta i dodaje se: „Dubrovnik.“

2) U Zakonu o činovnicima od 31 marta 1931 čine se sledeće dopune:

1) U § 114 dodaje se nov treći stav koji glasi:

„3) U rok iz stava prvog računa se i ono vreme koje je državni službenik proveo kod imovnih opština u zvanjima, koja povlače pravo na ličnu penziju, i to pod uslovom neposrednog prelaza odnosno premeštaja u državnu službu.“

2) U § 116 tač. 1 na kraju mesto tačke stavlja se zapeta i dodaju se reči: „kao i vreme pomenuto u § 114 stav 3.“

3) U § 143 dodaje se nov — četvrti stav koji glasi:

„4) Izuzetno od drugog stava svi ulozi koje su posle 31 marta 1931 uplatili u penzioni fond imovnih opština oni državni službenici koji su premešteni u državnu službu predaće se zajedno sa odgovarajućim interesom, činovničkom penzionom fondu kod Državne hipotekarne banke. Isto tako svi ulozi koji su posle 31 marta 1931 uplatili u činovnički penzioni fond oni državni službenici, koji su premešteni u imovne opštine predaće Državna hipotekarna banka, zajedno sa odgovarajućim interesom Penzionom fondu dotinče imovne opštine. Ovako će se postupiti u svakom slučaju kad se službenik premešta iz imovne opštine u državnu službu i obratno.“

4) U § 99 dodaje se nov — četvrti stav koji glasi:

„4) Odredba stava 2 važi i za slučaj premeštaja iz imovnih opština u državnu službu.“

3) Odredbe §§ 132 tač. 5, 152 tač. 5 i 156 st. 2 Zakona o činovnicima od 31 marta 1931 kao i odredbe §§ 138 tač. 5, 158 tač. 5 i 162 st. 2 Zakona o državnom saobraćajnom osoblju od 22 juna 1931 imaju se počev od 1 aprila 1937 primenjivati i na one državne penzionere, koji su u samoupravnu službu stupili ili su od samouprave zadobili penziju pre stupanja na snagu § 80 tač. 6 Finansijskog zakona za 1933/34 i § 70 t. 3 i 4 Finansijskog zakona za 1934/35, i to bez obzira po kom zakonu im je određena penzija.

4) 157 Zakona o činovnicima od 31 marta 1931 i § 163 Zakona o državnom saobraćajnom osoblju od 22 juna 1931, menja se i glasi:

„Niko ne može bez odobrenja Ministra finansija da prima penziju dok se bavi u inostranstvu. Penzionerima, kojima Ministar finansija odobri primanje penzija za vreme dok se bave u inostranstvu smanjuju se ukupne penzijske prinadležnosti sa 20%. Ovo ne važi za one penzionere, koji se u inostranstvu bave manje od 2 meseca, koji su prešli 60 godina života i koji žive u zajednici sa svojom decom kojoj je domicil u inostranstvu.“

Ministar finansija će propisati bliža upustva za izvršenje ove odredbe.

5) Izuzetno od odredaba Zakona o činovnicima od 31 marta 1931 godine i Zakona o uredenju Ministarstva inostranih poslova od 25 marta 1930 godine mogu se u toku 1937 godine postaviti na zvanje generalnog konzula III položajne grupe prvog ili drugog stepena i počasni generalni konzuli, koji su se na dan stupanja na snagu ovog zakona zatekli na tom položaju, a koji su proveli u tome zvanju najmanje 10 godina.

6) Odredbe § 62 tač. 24 Finansijskog zakona za 1932/33 god. imaju se razumeti i primenjivati tako, da odluku o prevođenju donosi nadležni organ po slobodnoj oceni u granicama budžetske mogućnosti.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 61a (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 61a (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 62 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 62 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 62

1) — 1) Lični penzioneri državni i samoupravni ne mogu biti uposleni kod države i državnih preduzeća. Ovo se ne odnosi na penzionisane profesore univerziteta koji kao priznati naučnici rade na univerzitetu u svojstvu honorarnog profesora kao i na penzionere ratne invalide.

2) Ličnim penzionerima državnim i samoupravnim uposlenim u službi banovina i opština ili njihovih preduzeća u zvanjima koja ne povlače pravo na penziju pripadaju dok im ova služba traje umanjene penzijske prinadležnosti, izuzimajući porodični dodatak i to:

a) za jednu četvrtinu onima čiji mesečno bruto dohodak od ovog zaposlenja iznosi od 600—1499 dinara;

b) za jednu trećinu onima čiji mesečni bruto dohodak od ovog zaposlenja iznosi od 1500—2499 dinara;

v) za jednu polovinu onima čiji mesečni bruto dohodak od ovog zaposlenja iznosi 2500—4999 dinara;

3) Odredbe stava 2 ovog §-a važe i za one državne penzionere kojima je penzija određena prema prinadležnostima po zakonima koji su dobili obavezu snagu pre 1 septembra 1923, ako njihove bruto mesečne penzijske prinadležnosti ne računajući porodični dodatak iznosi više od 2000.— dinara. Isto

ovo važi i za penzionere koji su po stavu 1 ovog paragrafa zaposleni kod države i njenih preduzeća, ako njihove bruto prinadležnosti ne računajući porodični dodatak iznose više od 2.000.— dinara mesečno.

4) Penzionerima iz stava 2 ovog §-a kao i penzionerima ratnim invalidima uposlenim kod države ili samouprave, čiji mesečni bruto dohodak iznosi više od 5.000.— dinara, ne pripadaju penzijske prinadležnosti.

5) Odredbama ovog §-a ne dira se u propise Uredbe o ličnom i porodičnom dodatku državnih penzionera.

II) Pomoći koje se isplaćuju iz državne kase na osnovu Zakona o pomoći od 16 februara 1929 proglašenog u „Službenim novinama” br. 42 (pod 93) od 20 februara 1929 ne mogu se uzeti u izvršenje (pod ovrhu) ni za kakvo potraživanje. Ova se odredba odnosi i na ona izvršenja, koja su dozvoljena do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, ali tražilac izvršenja (ovrhovoditelj) nije dužan da vrati one iznose, koje je već primio pre stupanja na snagu ovog Zakona na osnovu dozvoljenog izvršenja.

Ova odredba važi za sve vreme za koje se prednje pomoći isplaćuju iz državne kase.

Pomoći iz napred pomenutih zakona u slučaju smrti majke iznose za svako dete po 1600 dinara mesečno.

III) Hercegovačko-Bokeškim ustašima iz ustanaka 1872—75 i 1881—82, koji dokažu da su lično učestvovali u ovim ustancima, isplaćivaće se po rešenju Ministarstva finansija, na predlog bana Zetske banovine i to počev od 1 avgusta 1935 stalna pomoć od 200 dinara godišnje.

Lični dodatak pripada im po čl. 2 tabeli III uredbe o dodacima na skupoću državnih penzionera br. 11330/I od 1932 godine.

IV) Dodatak koji je za bataljonske i četne barjaktare predašnje Crnogorske vojske određen rešenjem Dr.br. 194499 od 15 novembra 1929 povećava se počev od 1 juna 1937 na 300 dinara mesečno.

V) Pomoćnom osoblju ruske narodnosti, koje je na radu u službi države provelo više od 10 godina i koje je u svetskom ratu učestvovalo u ruskoj ili u kojoj savezničkoj vojsci a koje ima više od 65 godina života, u slučaju prestanka službe bez svoje krivice, izdavaće se iz državne kase potpora koja iznosi 900 dinara mesečno.

Uz ovu potporu ne pripada ni lični ni porodični dodatak.

Po smrti uživaoca lične potpore porodica ima pravo na potporu koja iznosi za jednog uživaoca 50%, za dva 65%, za tri ili više 75%, od lične potpore, a bez prava na lični i porodični dodatak.

Odluku o ličnoj i porodičnoj potpori donosi resorni ministar saobrazno čl. 95 Zakona o Glavnoj kontroli, uz saglasnu odluku Ministra finansija.

Potpore teče i prestaje po odredbama koje u tome pogledu po Zakonu o činovnicima važe za ličnu i porodičnu penziju državnih službenika.

Isplata lične i porodične potpore vršiče se na teret kredita, koji se u budžetu državnih rashoda određuje za isplatu penzija državnih službenika.

Ove odredbe stupaju na snagu 1 juna 1937 i ne odnose se na lica iz stava 1 koja po odredbama Uredbe o potpornom fondu pomoćnog osoblja u službi države imaju više od deset godina ulaganja.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 62? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 62 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 62b (nov) po predlogu Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 62b (nov) koji po predlogu Kraljevske vlade glasi:

§ 62b (nov)

Ministar inostranih poslova i Ministar unutrašnjih poslova mogu postavljati i premeštati službenike svoje struke, u granicama ukupnog broja i ukupnog kredita odobrenog na lične rashode tih službenika po budžetu, bez obzira na njihovo brojno stanje i visinu kredita odobrenih istim budžetom u Ministarstvu i pojedinim banskim upravama odnosno zastupništvima u inostranstvu i njihovim područnim ustanovama ili ostalim ustanovama.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 62b (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 62b (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 63.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 63.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 63? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 63 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 64 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 64 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 64

1) Prestaju važiti sve zakonske odredbe, po kojima je bilo dopušteno odobravanje u pogledu vrednosti licitacija i pogodaba za nabavke, izrade, prodaje i dr. izuzetno od načina predviđenog u čl. 95 g Zakona o državnom računovodstvu.

Od ovog se izuzimaju ovlašćenja, koja su u tom pogledu odobrena Uredbom o organizaciji Ministarstva šuma i rudnika od 23-IV-1936 M.S.br. 268.

2) Neće se naplaćivati zakupnine za one državne zgrade koje su upotrebljene za nadležstva banških uprava. Isto tako neće se plaćati zakupnine za one banovijske zgrade koje su upotrebljene za državna nadležstva i ustanove.

3) U mestima gde su građanske i narodne škole smeštene u državne, a ne u opštinske zgrade, školske opštine biće dužne da opravke i održavanje tih zgrada vrše iz svojih sredstava, ako državi ne plaćaju nikakvu zakupninu.

4) Odlaze se do 1 aprila 1938 godine stupanje na snagu Zakona o državnom računovodstvu od 15 jula 1934 godine, kao i izvršenje državnog budžeta za 1937/38 godinu po tom zakonu.

5) U čl. 3 Uredbe o merama za sanaciju finansijskih prilika u državnim narodnim pozorištima P.br. 21964 od 11 juna 1936 reči: „savetodavni organi” zamenjuju se rečima: „kontrolni organi”. Sa-

obrazno ovome Ministar prosvete u sporazumu sa Ministrom finansija izvršice potrebne izmene u Pravilniku o delokrugu rada savetodavnih organa u državnim narodnim pozorištima, koji je propisan na osnovu čl. 3 ove uredbe, i propisati delokrug rada, dužnost i odgovornost ovih organa.

6) Čl. 1 Zakona o kaznenim sankcijama radi izvršenja čl. 9 Ugovora između Države i Narodne banke za izvršenje Zakona o novcu Kraljevine Jugoslavije od 11 maja 1931 menja se i glasi:

„Ovlašćuje se Ministar finansija da povrede propisa Pravilnika o regulisanju prometa devizama i valutama kao i svih drugih naredaba, izdatih na osnovu čl. 9 Ugovora između Države i Narodne banke, kažnjava novčano do 750.000 dinara, a u težim i ponovnim slučajevima još i oduzimanjem prava rada sa devizama i valutama.

Za izrečenu novčanu kaznu potstrekači i pomagači odgovaraju celom svojom imovinom solidarno sa učinioem krivičnog dela. Ministar finansija izreći će u odluci istovremeno zamenu novčane kazne kaznom zatvora, koja će se primeniti u slučaju, ako se novčana kazna ni na koji način ne može naplatiti. Novčana kazna, zamenjuje se kaznom lišenja slobode tako, da na mesto svakih 60 dinara novčane kazne dolazi kazna jednog dana zatvora. Ovaj zatvor ne može biti duži od 6 meseci.

Izviđanje i izricanje kazne vršice se po postupku utvrđenom čl. 19 Pravilnika o regulisanju prometa devizama i valutama.”

Ove odredbe važe sve dok se zakonom izrično ne izmene ili ukinu.

7) Stav 3 § 121 Zakona o državnim monopolima menja se i glasi:

„Upravni sud rešava po žalbama u nejavnoj sednici bez prisustva stranaka. Ali, upravni sud će odrediti javni pretres, ako sam nade za potrebno ili ako to žalilac izrično zahteva i, u tom slučaju, pozvaće na pretres žalioca, njegovog branioca, ako ga ima, i zastupnika finansijske direkcije. Ako blagovremeno pozvani ne dođe, pretres će se i bez njega obaviti. Ako upravni sud u celosti osnaži ožalbeno rešenje, ono postaje pravosnažno.”

8) Iza člana 62 Zakona o uredenju Državne hipotekarne banke dolaze sledeći članovi koji glase:

Član 62a

Ukoliko Državna hipotekarna banka objekte svojih bivših dužnika koje je kupila na javnim prodajama za isplatu svoga potraživanja proda u roku od dve godine od dana kada su dotični definitivno prešli u bančinu svojinu, i tom prodajom postigne veću cenu od one po koju ih je ona kupila, — višak te cene odobriće računom odnosnog dužnika.

Za objekte koji su prešli u bančinu svojinu pre supanja na snagu ove odredbe, rok od dve godine računa se od dana stupanja ove odredbe na snagu.

Član 62b

Ako se provede delimična prodaja imanja, koje je prešlo u svojinu Državne hipotekarne banke putem javne prodaje, a kupovnom cenom dobivenom za prodati deo imanja Banka izmiruje kako kupovnu cenu isplaćenu od strane Banke prilikom kupovine imanja, tako i neizmirenu razliku potraživanja i ostale troškove u vezi sa prodajom, — Banka može ostatak imanja vratiti dužniku — ranijem sopstevniku, odnosno njegovim naslednicima u pravoj liniji i u pobočnoj do drugog stepena srodstva za-

ključno, bez ikakve naknade za to. Prenosna taksa u vezi sa ovim prenosom odmeriće se u srazmeri sa vrednošću imanja koje se vraća dužniku.

9) Smanjenje kazni po monopolskim krivicama u smislu § 17 Zakona o budžetskim dvanaestinama za mesece: avgust, septembar, oktobar, novembar i decembar 1935 i januar, februar i mart 1936 odnosi se na sva rešenja ili presude, izrečene na osnovu starih monopolskih taksa po Uredbi od 15-IV-1932 („Službene novine” br. 94—XLI), u koliko nisu već izvršene kao i na one slučajeve gde presude nisu bile donesene ali je postupak u toku.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 64? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 64 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 65 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 65 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 65

1) Za državne ustanove ne mogu se tražiti nikakve samoupravne dažbine. Ovo se ne odnosi na državna privredna preduzeća, koja se produktivno iskorišćavaju.

Tumačenje ove odredbe daje Ministar finansija.

2) Ovlašćuje se Ministar finansija, da po odobrenju Ministarskog saveta, Uredbom sa zakonskom snagom, reguliše u kojim slučajevima i granicama može vlast koja odobrava budžet opština i gradskih opština predložene prihode i rashode povećavati, smanjivati ili brisati.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 65? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 65 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 65a (nov) sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 65a (nov) koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 65a (nov)

Stavljaju se van snage propisi čl. 34 tačka b), v), g) Uredbe o saobraženju Zakona o poljoprivrednom kreditu od 12 juna 1925 godine Zakonu o Privilegovanoj agrarnoj banci od 16 aprila 1929 godine sa izmenama n dopunama od 25 februara 1930 godine i 27 marta i 5 decembra 1931 godine i Zakonu o nazivu i podeli Kraljevine na upravna područja od 3 oktobra 1929 godine.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 65a (nov)? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi.) Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 65a (nov) većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 66 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 66 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 66

Primaju se znanju i odobravaju:

I (Ministarstva finansija):

1) Rešenje Ministarskog saveta br. 3564/VII od 3 aprila 1936 za nabavku hrane za ishranu pasivnih krajeva u sumi od dinara 10,000.000;

2) Rešenje Ministarskog saveta Pov.br. 118/VII od 23 aprila 1936 za nabavku prevoznih sredstava i podmirenje drugih hitnih potreba Uprava policije u sumi od dinara 3,000.000;

3) Rešenje Ministarskog saveta Pov.br. 119/VII od 30 aprila 1936 za povećanje policijske straže u sumi od 2,164.720 din.;

4) Rešenje Ministarskog saveta Pov.br. 124/VII od 23 maja 1936 za nabavku motornih vozila za žandarmerijske pukove u sumi od din. 4,000.000;

5) Rešenje Ministarskog saveta br. 5351/VII od 30 maja 1936 za postavku 1500 novih žandarma u sumi od 6,000.000 din.;

6) Rešenje Ministarskog saveta br. 5750/VII od 25 juna 1936 za nabavku motornih vozila, pogonskog materijala i nagrade šofera za Upravu grada Beograda u sumi od 363.000 din.;

7) Rešenje Ministarskog saveta br. 6722/VII od 9 jula 1936 o pomoći Studentskom domu u Beogradu u sumi od 200.000 din.;

8) Rešenje Ministarskog saveta br. 6454/VII od 9 jula 1936 za troškove organizovanja — učestvovanje naše države na međunarodnoj izložbi u Parizu u sumi od 2,600.000 din.;

9) Rešenje Ministarskog saveta br. 7091/VII od 11 avgusta 1936 za podizanje zgrada za poštu, telegraf i telefon u sumi od 670.000 dinara;

10) Rešenje Ministarskog saveta br. 7136/VII od 11 avgusta 1936 za naknadu Društvu Sv. Vid u Zagrebu za ustupljeno imanje u Mlinarskoj cesti u Zagrebu u sumi od 2,000.000 din.;

11) Rešenje Ministarskog saveta br. 7189/VII od 11 avgusta 1936 za isplatu porodičnih dodataka osoblju resora Ministarstva šuma i rudnika u sumi od 480.000 din.;

12) Rešenje Ministarskog saveta br. 7615/VII od 10 septembra 1936 o izradi puta Čestobrdica—Kosjerić u sumi od 500.000 dinara;

13) Rešenje Ministarskog saveta br. 7942/VII od 10 septembra 1936 o odobrenju da Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja može zaključiti kod Državne hipotekarne banke zajam u sumi od 15,000.000 dinara za troškove uredjenja Vrnjačke Banje;

14) Rešenje Ministarskog saveta Pov.br. 237/VII od 24 septembra 1936 u sumi od 30,000.000 din.

15) Rešenje Ministarskog saveta br. 8459/VII od 24 septembra 1936 za uvođenje u život Uredbe o organizaciji Ministarstva šuma i rudnika br. 11903 od 23 aprila 1936 god. u sumi od 700.000 din.;

16) Rešenje Ministarskog saveta br. 8473/VII od 24 septembra 1936 za isplatu II i III anuiteta po zajmu od dinara 36,000.000 zaključenom kod Državne hipotekarne banke za dovršenje nove zgrade Narodne skupštine u sumi od 1,199.570 dinara;

17) Rešenje Ministarskog saveta br. 36866/VI od 24 septembra 1936 o sporazumu sa Narodnom bankom o regulisanju državnih plaćanja u Nemačkoj;

18) Rešenje Ministarskog saveta br. 10081/IV (M.S.br. 255) od 23 aprila 1936 o izmeni stopa tarifskih brojeva carinske tarife;

19) Rešenje Ministarskog saveta br. 17118/IV (M.S.br. 533) od 9 jula 1936 o izmeni stopa tarifskih brojeva carinske tarife;

20) Rešenje Ministarskog saveta Pov.br. 86 od 12 jula 1936 u vezi sa rešenjem Ministarskog saveta Pov.br. 63/VI (M.S.br. 790) od 7 septembra 1936, kao i Protokol sa Građevinskim preduzećem Lozinger i Komp. A. D. iz Berna od 23 oktobra 1936 i ugovor G.Ž.br. 22960 od 11 decembra 1936 zaključen između Ministarstva saobraćaja i Preduzeća inž. Ferdinanda Rotpleca iz Arau (Švajcarska) radi dovršenja pruge Požarevac—Kučevo;

21) Rešenje Ministarskog saveta br. 25550/IV (M.S.br. 802) od 16 oktobra 1936 o izmeni i dopuni tač. 5 Napomene iza br. 271 uvozne carinske tarife i tač. 6 i 9 opštih napomena uz XV deo uvozne carinske tarife;

22) Rešenje Ministarskog saveta br. 48335/VI (M.S.br. 1121) od 23 decembra 1936 da se rok zastarelosti kupona br. 1, 2 i 3 onog dela 6% beglučkih obveznica, koji je bio pod zabranom od 30 januara 1934 do 12 oktobra 1936, produži za vreme jednako trajanju ove zabrane;

23) Rešenje Ministra finansija Str.Pov.br. 49/IV od 18 januara 1937 o oslobodenju od carine i svih državnih i samoupravnih dažbina benzina nabavljenog u Rumuniji za potrebe Ministarstva vojske i mornarice;

24) Rešenje Ministra finansija br. 2339/VI od 20 januara 1937 o produženju izdavanja obveznica lutrijske 2½% državne rente za ratnu štetu bez kupona br. 15 i 16;

25) Rešenje Ministarskog saveta br. 12564/VII 1936, (M.S.br. 27) od 21 januara 1937 za povećanje materijalnih rashoda i izdataka na radničke nadnice državnih rudarskih preduzeća u sumi od 46,321.790 dinara;

26) Rešenje Ministarskog saveta br. 320/VII (M.S.br. 52) od 21 januara 1937 za povećanje kredita bolničkih i zdravstvenih ustanova u sumi od 4,640.000 dinara;

27) Rešenje Ministarskog saveta br. 3506/IV (M.S.br. 68) od 15 februara 1937 o ukidanju izvozne carine na opijum i o izmeni tarifnog broja 363 uvozne carinske tarife;

28) Rešenje Ministarskog saveta br. 1270/VII (M.S.br. 70) od 17 februara 1937 o povećanju budžetskog rezervnog kredita u sumi od 2,000.000 dinara;

29) Rešenje Ministarskog saveta br. 1692/VII (M.S.br. 99) od 25 februara 1937 za povećanje kredita Narodne skupštine u sumi od 4,712.250.— dinara;

30) Rešenje Ministarskog saveta br. 1247/VII (M.S.br. 102) od 25 februara 1937 za opravku telefonskih i telegrafskih linija u sumi od 3,000.000.— dinara;

31) Rešenje Ministarskog saveta br. 542/VII (M.S.br. 103) od 25 februara 1937 za isplatu prinadležnosti dnevničara univerziteta u Beogradu i Zagrebu u sumi od 838.781.— dinar;

32) Rešenje Ministarskog saveta br. 17000/II (M.S.br. 104) od 25 februara 1937 o obrtnom kapitalu Glavne državne blagajne;

33) Rešenje Ministra finansija br. 16001/II od 27 februara 1937 kojim je regulisano plaćanje prevoza vojske i materijala državnim železnicama;

34) Rešenje Ministarskog saveta Pov.br. 67/VII (M.S.br. 144) od 8 marta 1937 za povećanje kredita Senata u sumi od 3,135.750.— dinara;

35) Rešenje Ministarskog saveta br. 2081/VII (M.S.br. 147) od 8 marta 1937 za nagrade za noćni rad i vanrednu službu u poštama, telegrafima i telefonima u sumi od 200.000.— dinara;

36) Rešenje Ministarskog saveta br. 8464/I (M.S. br. 165) od 10 marta 1937 godine.

II (Ministarstva prosvete):

Rešenje Ministra prosvete P.br. 50946 od 14 decembra 1936 o isplati specijalnog dodatka nastavnici- cima srednjih škola odaslanih u Rumuniju.

III (Ministarstva vojske i mornarice):

1) Rešenje Ministarskog saveta Str.Pov. 41 od 30 aprila 1936 godine;

2) Rešenje Ministarskog saveta M.S.br. 666 od 11 avgusta 1936 godine;

3) Rešenje Ministarskog saveta Str.Pov.br. 703 od 31 avgusta 1936 godine;

4) Rešenje Ministarskog saveta Str.Pov.M.K.br. 2094 (M.S.br. 948) od 28 novembra 1936 o vojnim kreditima;

5) Rešenje Ministarskog saveta Str.Pov.D.br. 3155 (M.S.br. 1120) od 23 decembra 1936 kao i protokoli zaključeni 11 septembra i 30 novembra 1936 u Bukureštu između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Rumunije za isporuku benzina i bakra;

6) Rešenje Ministarskog saveta Str.Pov.D.br. 7 (M.S.br. 145) od 5 januara 1937 o vojnim kreditima;

7) Rešenje Ministarskog saveta Str.Pov.D.br. 2986/36 (M.S.br. 146) od 5 januara 1937 o vojnim kreditima.

IV (Ministarstvo građevina):

1) Ugovor M.G.br. 14177 od 21 aprila 1936 koji je Ministar građevina zaključio sa firmom Fridrih Krup iz Rajnhausena za isporuku 1500 metara Herbertotove mostovske konstrukcije sa pripadajućim brojem plovnih i stojnih potpora pribora i alata za ukupnu sumu 1.253.091.86 maraka. Plaćanje ima se izvršiti za pet budžetskih godina po odgovarajućim budžetskim partijama po planu plaćanja, koji je ugovorom utvrđen, a na zbirni račun preko Narodne banke.

2) Rešenje Ministarskog saveta Pov. br. 360 (M.S.br. 439) od 12 juna 1936 o građenju mostova preko Tise kod Žablja, preko Save kod Bosanske Gradiške i preko Tare kod Budečevice.

V (Ministarstva šuma i rudnika):

1) Rešenje Ministarskog saveta br. 2250/34 od 23 oktobra 1934 godine o pozajmici otočkoj imovnoj opštini iz fonda za pošumljavanje za sprečavanje puštošenja, sačuvanje sечиšta i kultura na kršu u sumi od 500.000.— dinara;

2) Rešenje Ministarskog saveta br. 420/36 od 24 septembra 1936 o pozajmici Otočkoj imovnoj opštini iz fonda za pošumljavanje za sprečavanje puštošenja šuma, sačuvanje sечиšta i kultura na kršu u sumi od 300.000.— dinara;

3) Rešenje Ministarskog saveta Pov.br. 38 (M.S.br. 839) od 14 oktobra 1936 kojim se ovlašćuje Državna hipotekarna banka da izda Državnom šumsko-industrijskom preduzeću Dobrljin—Drvar a. d. zajam od 14.000.000.— dinara radi otkupa akcija fabrike celuloze u Drvaru od stranih grupa.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 66? (Glasovi: Prima! — Ne

prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 66 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 67 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 67 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 67

Primaju se znanju i odobravaju:

Uredbe Ministarskog saveta donete na osnovu § 63 Finansijskog zakona za 1934/35, produženog odredbom § 7 Zakona o budžetskim dvanaestinama za mesece: avgust, septembar, oktobar, novembar i decembar 1935 i januar, februar i mart 1936 godine i naknadnim i vanrednim kreditima uz budžetske dvanaestine za mesece: april, maj, juni i juli 1935 i uz budžet državnih rashoda i prihoda 1934/35 god., odnosno na osnovu § 98 Finansijskog zakona za 1936/37 godinu i to:

1) Uredba o kupovini akcija Industrije gvožđa D. D. Zenica — M.S.br. 989 od 20 decembra 1935 g., („Službene novine” od 16 marta 1936, br. 61).

2) Uredba o prodaji proizvoda iz državnih rudarskih preduzeća — M.S.br. 188 od 28 februara 1936 godine („Službene novine” od 31 marta 1936, br. 74-XVI).

3) Uredba o upotrebi narodne snage na opštin- skim putovima umesto na banovinskim — br. 6259 od 20 februara 1936 god. („Službene novine” od 7 aprila 1936, br. 80).

4) Uredba o likvidaciji 2% fonda za održavanje putova u Kraljevini Srbiji, osnovanog kod Državne hipotekarne banke (Uprave fondova) u Beogradu, prema čl. 17 i 18 Zakona o javnim suvozemnim putovima od 1910 god. — Br. 6258 od 20 februara 1936 g. („Službene novine” od 8 aprila 1936, Br. 81—XVIII).

5) Uredba o odlaganju izvršenja za zemljorad- ničke dugove — M.S.br. 244 od 17 aprila 1936 god. („Službene novine” od 22 aprila 1936, Br. 91).

6) Uredba o privremenoj obustavi nekih prava osiguranika Društva za osiguranje života „Feniks” — Direkcije za Kraljevinu Jugoslaviju — II br. 15471/K od 23 aprila 1936 god. („Službene novine” od 28 aprila 1936, Br. 96).

7) Uredba o sanaciji i odlaganju plaćanja Sre- dišnjeg saveza hrvatskih sljačkih zadruga Z.s.o.i. u Zagrebu — Br. 29654/V od 30 aprila 1936 god. („Slu- žbene novine” od 26 maja 1936, Br. 118—XXVI).

8) Uredba o snabdevanju industrija semenskog ulja uljanim semenom — Br. 41638/II od 10 juna 1936 god. („Službene novine” od 15 juna 1936, Br. 134).

9) Uredba o obimu rada građevinskih radnja osnovanih pre stupanja na snagu Zakona o rad- njama od 5 novembra 1931 godine — II br. 22044/U od 12 juna 1936 god. („Službene novine” od 15 juna 1936, Br. 134).

10) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o izdavanju blagajničkih zapisa u iznosu od 500 miliona dinara — Br. 58300/II od 12 juna 1936 god. („Službene novine” od 20 juna 1936, Br. 139—XXXII).

11) Uredba o izmeni postojeće Uredbe o usta- novljenju Centralnog fonda za sanaciju glavnih Bratinskih blagajna za osiguranje radnika i name-

štenika u preduzećima, koja potpadaju pod rudarske zakone u Kraljevini Jugoslaviji — R.br. 2030/36 od 5 februara 1936 god. (»Službene novine« od 20 juna 1936, Br. 139).

12) Uredba o izvršenju ugovora o isporuci jugoslovenskih duvana u listu Direkciji poljskog monopola duvana — Br. 22198/I od 10 juna 1936 god. (»Službene novine« od 30 juna 1936, Br. 47—XXXV).

13) Uredba o instalisanju postrojenja za kovanje metalnog novca i drugih kovina sličnih metalnom novcu — Br. 32911/VIII od 9 jula 1936 god. (»Službene novine« od 13 jula 1936, Br. 158).

14) Uredba o državnoj intervenciji kupovinom pšenice u ekonomskoj 1936/37 godini — Kab.br. 1548 od 3 jula 1936 god. (»Službene novine« od 15 jula 1936, Br. 160).

15) Uredba o vanrednim kreditima i regulisanju položaja službenika na gradnju novih železnica — Br. 11689 od 10 jula 1936 god. (»Službene novine« od 17 jula 1936, Br. 162—XL).

16) Uredba o određivanju otkupnih cena pšenici — Br. 53259 od 20 jula 1936 god. (»Službene novine« od 25 jula 1936, Br. 169).

17) Uredba o izmenama Uredbe o privremenoj obustavi nekih prava osiguranika Društva za osiguranje života Feniks — Direkcije za Kraljevinu Jugoslaviju — Kab.br. 1688 od 22 jula 1936 godine (»Službene novine« od 28 jula 1936, Br. 171).

18) Uredba o oslobodenju od plaćanja javnih dažbina Industrije gvožđa D. D. u Zenici — Broj 20135/IV od 19 avgusta 1936 god. (»Službene novine« od 20 avgusta 1936, Br. 191).

19) Uredba o državnoj intervenciji na tržištu suvih šljiva — Br. 2061 od 16 septembra 1936 god. (»Službene novine« od 21 septembra 1936, Br. 218—LII).

20) Uredba o državnoj garanciji za kredit Glavnog savezu srpskih zemljoradničkih zadruga u Beogradu — Br. 69620/V od 21 septembra 1936 god. (»Službene novine« od 22 septembra 1936, Br. 219).

21) Uredba o likvidaciji zemljoradničkih dugova — M.P.br. 70380/V od 25 septembra 1936 god. (»Službene novine« od 26 septembra 1936, Br. 223—LIII).

22) Uredba o oslobodenju od carine, carinskih dažbina, skupnog poreza na poslovni promet, poreza na luksuz i drugih državnih i samoupravnih dažbina materijala i unutrašnje opreme, koje uvoze strane države za podizanje svojih izložbenih paviljona na našim domaćim sajmovima — Br. 23470/IV od 25 septembra 1936 god. (»Službene novine« od 26 septembra 1936, Br. 223—LIII).

23) Uredba o otkupu domaćeg pamuka — Br. 66175/II od 9 septembra 1936 god. (»Službene novine« od 17 oktobra 1936, Br. 240—LIX).

24) Uredba o izmenama i dopunama Zakona o beglučkim zemljama u Bosni i Hercegovini od 3 decembra 1928 godine, zakona o nadopuni zakona o beglučkim zemljama u Bosni i Hercegovini od 3 decembra 1928 godine — od 25 novembra 1930 godine i zakona o izmenama i dopunama zakona, koji se odnosi na agrarnu reformu u Bosni i Hercegovini od 12 avgusta 1933 godine. — Br. 66925/VIa od 14 oktobra 1936 god. (»Službene novine« od 17 oktobra 1936, Br. 240—LIX).

25) Uredba o oslobodenju od takse za prenos nekretnina, koje putem prinudne dražbe stiču novčani zavodi — Br. 59528/III od 16 oktobra 1936 god.

(»Službene novine« od 17 oktobra 1936, Br. 240—LIX).

26) Uredba o unapređenju svilarstva — Broj 76060/III od 16 oktobra 1936 god. (»Službene novine« od 20 oktobra 1936, Br. 242).

27) Uredba o izmeni Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih verovnika od 23 novembra 1934 god. — II br. 38651/K od 14 oktobra 1936 godine (»Službene novine« od 22 oktobra 1936, Br. 244—LX).

28) Uredba o proširenju telefonskih instalacija i telefonske mreže u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani i načinu finansiranja ovih radova — Br. 86983/36 od 16 oktobra 1936 god. (»Službene novine« od 22 oktobra 1936, Br. 244—LX).

29) Uredba o produženju važnosti Uredbe o zabrani osnivanja trgovačkih radnja velikog obima — II Br. 37207/u od 25 oktobra 1934 godine — Kab.br. 2120 od 22 oktobra 1936 god. („Službene novine” od 26 oktobra 1936, br. 247—LXI).

30) Uredba o Direkciji sreskih pripomoćnih zaklada u Sarajevu — br. 65663/V od 1 oktobra 1936 god. („Službene novine” od 16 novembra 1936, br. 265—LXVI).

31) Uredba o izmeni Uredbe o regulisanju uslova proizvodnje, predaje i otkupne cene šećerne repe br. 11271/V od 29 marta 1935 godine — br. 31722/V od 23 novembra 1936 god. („Službene novine” od 26 novembra 1936, br. 274).

32) Uredba o davanju šećera bez naplate državne trošarine za zasladivanje vinske šire — br. 73601 od 6 novembra 1936 god. („Službene novine” od 27 novembra 1936, br. 275).

33) Uredba o izmeni Uredbe o privremenoj obustavi nekih prava osiguranika Društva za osiguranje života „Feniks” Direkcije za Kraljevinu Jugoslaviju — II — br. 44853/K od 28 novembra 1936 god. („Službene novine” od 28 novembra 1936, br. 276—LXIX).

34) Uredba o sanaciji Saveza zemljoradničkih zadruga u Novom Sadu — br. 27081/V-1934 od 18 novembra 1936 god. („Službene novine” od 8 decembra 1936, br. 284—LXX).

35) Uredba o izdavanju blagajničkih zapisa u iznosu od 1.000.000.000.— dinara — br. 120300/II od 23 novembra 1936 god. („Službene novine” od 9 decembra 1936, br. 285).

36) Uredba o likvidaciji „Zora” Jugoslovenskog osiguravajućeg D. D. u Zagrebu — K.br. 2548 od 27 novembra 1936 god. („Službene novine” od 15 decembra 1936, br. 290).

37) Uredba o Jugoslovenskom portfelju bivšeg „Feniksa” Društva za osiguranje života u Beču — K.br. 2747 od 16 decembra 1936 god. („Službene novine” od 16 decembra 1936, br. 291—LXXII).

38) Uredba o izmeni Uredbe o prekidu zastarelosti zemljoradničkih menica — br. 128980 od 31 decembra 1936 god. („Službene novine” od 31 decembra 1936, br. 303—LXXVII).

39) Uredba o suzbijanju krijumčarenja veštačkih sladila — M.S.br. 21/37 od 21 januara 1937 god. („Službene novine” od 23 januara 1937, br. 16-IV).

40) Uredba sa zakonskom snagom o autorsko-pravnom posredništvu — M.S.br. 995 od 23 decembra 1936 god. („Službene novine” od 26 januara 1937, br. 18-VI).

41) Uredba o povlasticama Francuskog društva borskih rudnika u Parizu za podizanje tvornice za elektrolitično rafinisanje bakra — M.S.br. 62 od 12

februara 1937 god. („Službene novine” od 23 februara 1937, br. 41—XIII).

42) Uredba o Državnoj fabrici šećera na Čukarici — M.S.br. 101 od 25 februara 1937 god. („Službene novine” od 27 februara 1937, br. 45—XIV).

43) Uredba o nadzoru nad osiguravajućim preduzećima — M.S.br. 115 od 25 februara 1937 god. („Službene novine” od 1 marta 1937, br. 46—XV).

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 67? (Glasovi: Prima — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 67 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 68 sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 68 koji sa predloženim amandmanom Kraljevske vlade glasi:

§ 68

Prima se znanju i odobrava:

Uredba Ministarskog saveta doneta na osnovu § 100 Finansijskog zakona za 1936/37 godinu o marama za sanaciju finansijskih prilika u državnim narodnim pozorištima — P.br. 21964 od 11 juna 1936 godine („Službene novine” od 10 jula 1936, Br. 156—XXXVIII).

Odobrava se tumačenje Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova koje je izdao Ministar pravde pod br. 1140 od 5 januara 1937 g. („Službene novine” br. 13—III od 20 januara 1937).

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 68? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 68 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 69.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 69.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 69? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 69 većinom glasova primljen. Izvolite čuti § 70.

Izvestilac dr. Časlav Nikitović pročita § 70.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 70? (Glasovi: Prima! — Ne prima!) Ona gospoda narodni poslanici koji primaju neka izvole sedeti, a koji ne primaju neka izvole ustati. (Većina sedi). Većina sedi, prema tome objavljujem da je § 70 većinom glasova primljen.

Gospoda narodni poslanici, pošto je svaki paragraf Finansijskog zakona i svaki Vladin amandman pojedinačno primljen, objavljujem da je predlog Finansijskog zakona za budžetsku 1937/38 godinu u pojedinostima usvojen. (Burno pljeskanje).

Prelazimo na drugo i konačno glasanje u celini o predlogu budžeta državnih rashoda i prihoda sa predlogom Finansijskog zakona za budžetsku 1937/38 godinu. Glasace se poimenično. Gospoda narodni poslanici, koji su za konačno usvajanje u celini ovoga zakonskog predloga glasace sa „za”, a koji su protiv glasace sa „protiv.”

Molim gospodu narodne poslanike da izvole ostati na svojim mestima i da na prozivku g. sekretara daju svoj glas.

Gospoda narodni poslanici, pošto je poslednji put bilo pritužbe da glasanje nije tačno zabeleženo, ja vas molim da ostanete svi na svome mestu, a dopuštam da jedan član sa leve strane stane pored g. sekretara koji će prozivati, da može vršiti kontrolu.

Gospoda narodni poslanici, opominjem vas da ne radimo kao deca. Dogada se u školi da kad profesor proziva neki viču »ovde«, umesto onih koji su odsutni. Jedan direktor gimnazije tom prilikom je učinio ovu slavnu opomenu: Oni koji su tu neka kažu »ovde«, a koji nisu tu neka čute! Ja vas, gospodo, opominjem drugim izdanjem ove krilatice: gospoda koja su tu neka glasaju »za« i »protiv«, a za onu gospodu koja nisu tu neka drugi čute.

Molim gospodina sekretara da izvoli izvršiti prozivku.

Sekretar Todor Živković proziva narodne poslanike da glasaju i oni su glasali ovako:

Glasali su „za”: Andonović Sima, Antić Borivoje D., Antonijević Dušan, Arandelović Jovan, Arežina Miljkan, Badžak Milan Lj., Benko Josip, Belinić Vinko, Bećirović Voca Šerif, Beširović Dimitrije, Blažić Milan, Bogavac Petar P., Božinović Ljubomir, Božić Jakša, Borisavljević Strahinja, Bošković Mihailo, Brenčić Mihael, Brujić Jovan S., Bubić Stevan dr., Budimir Simo D., Vasić Tihomir, Veble Andrej dr., Veličković Miladin B., Veselinović Milorad dr., Videc Anton, Vodstrečil Hinko, Vrbić Velimir, Vučević Vuk dr., Vučetić Radisav, Gavrilović Nikola, Gavrilović Oto, Gajić Radomir, Gajšek Karlo, Galogaža Petar, Glavinić Milan dr., Golubović Milan, Grba Milovan dr., Davinić Brana, Damić Dragan dr., Dačić Aleksandar M., Dimitrijević Živojin, Dimitrijević Ljutica dr., Dimitrijević Stojadin, Dimić Radosav M., Dobrosavljević Branko D., Durgutović Mustafa I., Đikić Alojzije, Đokić Ljubomir, Đorđević Vojislav V., Đurić Borivoje M., Đurović Danilo, Ercegovac Bogdan, Živadinović Borisav P., Živković Todor M., Živković Radosav T., Zejnel-beg Ibrahim Stracimir, Zaharić Čedomir J., Zdravković Milenko, Zuber Nikola, Iveković Bogdan dr., Janković Desimir, Janković Stevan, Janjić Vojislav dr., Jevtić Đorđe, Jovanović Đorđe dr., Jovanović Nikola, Joksimović Zarije, Joksimović Ugrin, Kazimirović Vladimir P., Kadić Alija, Kalamatijević Mihailo, Kaluderčić Branko dr., Kapetanović Ismet-beg Gavran, Kačanski Stevan, Kašanin Joco, Kašper Mihail dr., Kersnik Anton, Klar Franc dr., Kožul Marko dr., Koce Jure dr., Kostić Vasilj, Kostrenčić Luka, Kraft Stevan dr., Krstić Mihailo, Kuzeljević Sreten, Kulenović Džafer-beg dr., Kurtović Vojko, Kursulić Velimir J., Lazarević Milan, Lazarević Nikon, Lazarević Todor dr., Lukarević Mihailo T., Marjanac Simo, Markić Franjo, Marković Đorđe dr., Mahnik Artur, Mijušković Luka, Mikašinović Đuro D., Mikić Sava, Milanović Života, Miletić Vjekoslav dr., Milijanović Velimir, Milošević Dušan R., Milošević Dušan S., Milošević Radivoje, Miljuš Branko dr., Mirković Dimitrije S., Mihailović Todor, Miškulin Mile dr., Muratbašić Osman, Nedeljković Uroš, Nikitović Časlav dr., Nikolić Branko dr., Nikolić Živko J., Nikolić Slavko, Nićiforović Spasa, Novaković Niko dr., Pantić Ljubomir, Patrnogić Hadži Ljuba, Pevec Rudolf, Pejin Gojko Ž., Pelivanović Malić, Perović

Dušan, Perović Milan R., Petrović Bogdan, Pozderac Nurija, Popović Aćim S., Popović Dušan, Popović Živko, Popović Mihailo dr., Popović Novica M., Predovan Krsto, Radenković Stojan, Radojičić Danilo V., Ramadanović Ramađan F., Ratković Branko T., Rašković Miloš dr., Riđanović Muhamed dr., Rogić Josip dr., Ružičić Marko V., Santo Gavro dr., Simić Stevan, Sladojević Čedomir P., Sokić Momčilo, Spasović Vukašin, Stanković Aleksandar, Stanković Svetozar, Stanković Svetolik S., Stepanov Milivoj, Stijić Milan dr., Stojadinović Dragomir, Stojadinović Mihailo, Stojisavljević Petar, Stošović Dobrivoje, Subotić Dušan, Tasić Svetozar S., Tešić Maksim, Todorović Branislav A., Tomašević Žarko, Tomić Branko, Tomić Jevrem, Tonić Todor R., Trpković Stavra T., Đerimagić Sadik, Ćirić Stevan (predsedava), Ćumavić Husejin, Hadži-Ristić Spira, Cvetković Dragiša, Črljić Lazar, Čuić Ćiro, Čapljić Raġib, Ćvrkić Vojko R., Ćejović Đuro, Ćolaković Krsta, Šaikarević Jovan dr., Šakić Ivan, Šemrov Fran dr., Šušić Živko.

Glasali su „protiv“: Avramović Luka, Aleksić Kosta, Aćimović Jordan dr., Banić Milan, Baričević Janko dr., Božić Milan A., Vujić Dimitrije, Vukanović Srđko dr., Gajić Pavle, Grđić Risto V., Dimitrijević Kosta, Dimitrijević Mića, Došen Vojislav dr., Došen Mirko dr., Đurović Mihailo, Zagorac Jovo, Zeljković Boško, Zečević Sekula, Ivanović Dragoljub, Ivančević Dušan, Isaković Milivoje, Jevtić Bogoljub D., Jevtić Životije, Jovanović Vasilije dr., Jovanović Jovan, Jovanović Ljubomir, Jojić Velimir, Juriša Ivan dr., Kabalin Nikola, Kalember Branko dr., Kovač Ante, Kojić Dragutin dr., Koman Albin, Komnenović Mirko, Kosić Mirko dr., Kraljević Dragan dr., Kumanudi Kosta dr., Kurilić Milan J., Kurtović Šukrija, Lazarević Aleksandar M., Lazarević Milovan, Lazić Vojislav, Mastrović Ante, Matica Pavao, Mijović Aleksandar dr., Milutinović Milinko R., Mihailović Ilija P., Mohorić Ivan, Mravlie Milan, Mućalić Mustafa, Nanović Radivoje, Nenadović Jovan B., Nikolić Milovan Đ., Nikolić Radivoje, Novaković Stjepan, Paštrović Manfred, Perić Milivoje Đ., Petković Milan, Petković Rastko, Popović Velimir M., Popović Živojin dr., Popović Svetislav dr., Prekoršek Ivan, Protić Jeremija P., Rafailović Živojin, Rafailović Milivoje, Rašović Miloš M., Sokolović Nikola, Stefanović Ignjat B., Stošić Stamenko, Turk Rajko, Urošević Mirko, Hasanbegović Avdo dr., Hafizadić Sulejman dr., Horvat Franjo, Hočevar Stanko, Cvetić Josip, Šoški Luka dr.

Otsutni su: Aćimović Velimir Ž., Auer Ljudevit dr., Branković Đorđe dr., Butorka Aleksandar dr., Vukićević Milan, Gaćinović Vojislav J., Georgijević Joca M., Glišić Milenko, Gornjak Vinko, Danilović Živko J., Dinić Tanasije Đ., Doberšek Karel, Zdravković Jovan, Zupančić Fran, Ibrahimpašić Abdula, Ilić Veljko dr., Janžeković Ivan, Janković Dragutin dr., Jančić Ivan dr., Jevremović Dragoljub dr., Jeličić Cvetko, Jovičić Radoje, Kajić Mijo A., Knežević Bogoljub, Kosović Petar R., Krstić Sojan St., Krstić Simo, Kulišić Šime dr., Kunjašić Joakim, Lenarčić Stanko, Lovrenčić Ivan dr., Lukačić Avgustin, Lješević Mihailo K., Makar Dako, Marković Milenko dr., Marcikić Miloje T., Mijić Milan Đ., Nenadić Vojislav, Novačan Anton dr., Paunović Branko, Pejkić Čedomir A., Petković Đorđe, Pinterović Milovan dr., Plesković Rudolf, Povrenović Matija K., Popović Kosta dr., Preka Nikola, Preljubović Muhamed, Rajaković Miloje M., Režek Josip dr., Savić

Obren, Sarić Ibrahim, Sekulić Milan dr., Sokić Miloje, Tišma Vladimir, Ćosić Stanko P., Fizir Viktor, Fuks Riko dr., Šijak Nikola dr., Širola Brnas Anton.

(Posle glasanja)

Predsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, izvolite čuti rezultat glasanja. Glasalo je ukupno 255 narodnih poslanika. Od toga glasalo je 177 „za“ i 78 „protiv“. (Burno i dugotrajno pljeskanje u centru i na desnici.)

Prema tome objavljujem da je Narodna skupština usvojila konačno i u celini predlog budžeta državnih rashoda i prihoda sa predlogom Finansijskog zakona za 1937/38 godinu. Prema članu 64 Ustava ovaj ću zakonski predlog uputiti Senatu Kraljevine Jugoslavije na dalji rad.

Gospodo narodni poslanici, pošto mislim sazvali iduću sednicu za utorak, to, da ne bi taj dan bio dan utvrđivanja dnevnog reda, molim vas da izvolite čuti jedan odborski izveštaj.

Sekretar Todor Živković (saopštava): Odbor za proučavanje zakonskih predloga o međunarodnim ugovorima i sporazumima podnosi Narodnoj skupštini na rešenje svoje izveštaje: o predlogu zakona o međunarodnim saobraćajnim konvencijama o prevozu putnika, prtljaga i robe na železnicama, potpisanim u Rimu 23 novembra 1933 godine; o konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Republike Čehoslovačke u cilju da se izbegne dvostruko oporezivanje po predmetu naslednih taksa sa zaključnim protokolom, zaključenoj u Pragu 24 februara 1936 godine; o ugovoru o koncilijaciji, o arbitraži i o sudskom raspravljanju između Kraljevine Jugoslavije i Danske, potpisanom u Beogradu, 14 decembra 1935 godine.

Predsednik Stevan Ćirić: Svi su ovi izveštaji umnoženi i razdeljeni g. g. narodnim poslanicima, a staviće se na dnevni red kad to Narodna skupština odluči.

Dopustite da vam predložim dnevni red za narednu sednicu.

Kao prvu tačku predlažem pretres izveštaja Odbora za proučavanje zakonskih predloga o međunarodnim ugovorima i sporazumima o predlogu zakona o međunarodnim saobraćajnim konvencijama o prevozu putnika, prtljaga i robe na železnicama potpisanim u Rimu 23 novembra 1933 godine.

Kao drugu tačku dnevnog reda predlažem pretres izveštaja Odbora za proučavanje zakonskih predloga o međunarodnim ugovorima i sporazumima o konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Republike Čehoslovačke u cilju da se izbegne dvostruko oporezivanje po predmetu naslednih taksa, sa zaključnim protokolom, zaključenoj u Pragu, 24 februara 1936 godine.

Kao treću tačku predlažem pretres izveštaja Odbora za proučavanje zakonskog predloga o ugovoru o koncilijaciji, o arbitraži i o sudskom raspravljanju između Kraljevine Jugoslavije i Danske, potpisanom u Beogradu, 14 decembra 1935 godine.

Prima li Narodna skupština predloženi dnevni red? (Prima!) Objavljujem da je predloženi dnevni red primljen. Ovu sednicu sa vašim dopuštanjem zaključujem a narednu zakazujem za utorak, 16 marta, u 10 časova pre podne. (Burno pljeskanje u centru i na desnici i povici: Živeo dr. Stojadinović!)

Sednica je zaključena u 11.35 časova.

PRILOZI

INTERPELACIJA

Rajka Turka, narodnog poslanika, na Ministra saobraćaja i Ministra trgovine i industrije o oduzimanju objekata državnih željeznica iz dimničarskih reona u Ljubljani.

GOSPODINE MINISTRE!

Direkcija državnih željeznica u Ljubljani svojim dopisom od 27 marta 1936 godine br. 559/III-30 otkazala je za budžetsku 1937/38 godinu svima dimničarskim majstorima u buduće čišćenje odžaka i ostalih ložionih sprava u svima zgradama direkcije. U tom pismenom otkazu kaže se, da će direkcija unapred izvršivati sve dimničarske radnje u vlastitoj režiji. Na osnovu § 4 Pravilnika o izvršivanju dimničarskih radnja nadležan je da obavlja i čisti sve ložione, sprave i odžake isključivo samo ovlašćeni dimničarski majstor. Izuzimanje zgrada Direkcije državnih željeznica u Ljubljani i svih ostalih željezničkih objekata iz dimničarskih reona nije u logičnoj vezi sa raspisom Ministarstva trgovine i industrije III broj 22788, od 16 avgusta 1936 godne, koji raspis je bio upućen Komori za trgovinu, obrt i industriju u Ljubljani i svima ostalim objektima državnih željeznica, gde je to moguće, predati privatnim preduzećima. Ovde prave iznimku samo radovi redovitog održavanja pruge, koji su u tesnome dodiru sa samim saobraćajem.

Sa oduzimanjem zgrada svih željezničkih objekata odnosno svih ložno-sprava i odžakih odvoda u tim zgradama nastupilo je stanje, koje se nikako ne podudara sa pomenutim raspisom Ministarstva trgovine i industrije. Pored ovoga ilegalnog stanja, koje je protivno sadašnjim članovima Zakona o radnjama, uvođenje vlastitog režiskog dimničarskog ra-

da bitno ugrožava egzistencu većine dimničarskih majstora, koji će na ovaj način da izgube polovinu svoje sigurne zarade. Ne obziruci se na činjenicu, da će kod svih objekata izvršivati dimničarski posao potpuno nekvalifikovana radna snaga, što je u sukobu sa § 4 Pravilnika o izvršivanju dimničarskih radnji, ne bi se smelo dozvoliti i zbog toga, pošto će biti oštećeni i katastrofalno utučeni zanatlije-dimničari, a državno gazdinstvo od toga neće imati nikakvih koristi.

S obzirom na citirano pitam Vas, Gospodine Ministre:

1) Je li Vam poznat otkaz izvršivanja dimničarskih radnji svim dimničarskim majstorima od strane Direkcije državnih željeznica u Ljubljani br. 559/III-30 od 27 marta 1936 godine;

2) I ako Vam je to poznato, šta mislite preduzeti, da se nepravedni otkaz poništi i da se na ovaj način ne uništi egzistencija mnogim i mnogim zanatlijama-dimničarima?

Molim Vas, Gospodine Ministre, da me izvolite na jednoj od narednih sednica Narodne skupštine obavestiti šta ste po ovom pitanju preduzeli.

Izvolite primiti, Gospodine Ministre, i ovom prilikom uverenje o mom osobitom poštovanju.

9 marta 1937 godine
u Beogradu

Narodni poslanik za grad Ljubljanu,
Rajko Turk, s. r.

PREDLOG

FINANSIJSKOG ZAKONA

za 1937/38 godinu

(podnet i saopšten Narodnoj skupštini uz predlog budžeta državnih rashoda i prihoda za 1937/38 god.) koji glasi:

I RAZDEO — OSNOVNE ODREDBE

§ 1

Državni budžet rashoda i prihoda za 1937/38 godinu sastavljen je ovako:

Redovni i vanredni rashodi i prihodi

Redovni i vandredni rashodi ukupno	Dinara 10.949.000.000.—
Redovni i vanredni prihodi ukupno	Dinara 10.949.000.000.—

§ 2

Budžeti rashoda pod A i prihoda pod B sastavni su deo ovoga Zakona.

Izuzetno od člana 47 Zakona o državnom računovodstvu, a zbog tehničke nemogućnosti, Ministar finansija može objaviti u „Službenim novinama”, kao naročiti prilog dotičnog broja, samo finansijski zakon i uporedni pregled državnih rashoda i prihoda za 1937/38 godinu.

§ 3

Udeo koji pripada državi od dobiti Narodne banke shodno čl. 37 Zakona o Narodnoj banci od 17 juna 1931 knjižiće se u smislu iste zakonske odredbe na smanjenje računa ranijih avansa države kod Narodne banke.

§ 4

1) O svima rashodima iz fondova ili zaklada po ovom ili drugim specijalnim zakonima, u koliko oni nisu izloženi u računskom delu budžeta, podneće pojedina nadležstva koja tim fondovima ili zakladama raspoložu detaljan izveštaj Ministru finansija, koji će sve te izdatke odvojeno pokazivati u Završnom računu za ovu budžetsku godinu.

2) Svi izdaci iz fondova ili zaklada podležu pregledu i odobrenju Glavne kontrole. Od ovog se izu-

zimaju izdaci po kreditima po čl. 22 Zakona o državnom računovodstvu.

3) Sve državne kase i sve vrste fondova čiji rukovaoci ma po kom osnovu primaju i izdaju novac, hartije od vrednosti i razni materijal podleže kontroli Ministra finansija.

Ministar finansija vrši ovu kontrolu preko svojih izaslanika i preko finansijskih direkcija. Za kontrolu preko izaslanika Ministar finansija ili organ koga on ovlasti izdaje punomoćije, po kome izaslanik u svemu postupa. Za kontrolu preko finansijskih direkcija punomoćije izdaje finansijski direktor.

Sudovi kod kojih izaslanici Ministra finansija ili finansijskih direkcija zatraže obezbedenje štete na imovini onih lica koja su oštetila državu ili državnih organa koji su po čl. 109 Zakona o Glavnoj kontroli odgovorni za naknadu štete državi, smatraće takve zahteve kao hitne i odmah ih uzimati u postupak.

Od ovoga se izuzimaju samo kase Ministarstva vojske i mornarice, privatne zadužbine i fondovi koji ne podleže kontroli Glavne kontrole.

4) Ministri ostalih resora, pored Ministra finansija, vršiće kontrolnu službu kod podređenih im nadležstava i ustanova u pogledu rukovanja novcem, stvarima i materijalom preko svojih izaslanika, kojima će izdati potrebna punomoćija za to.

Utvrđene štete tim pregledima moraju se sudskim putem obezbediti.

§ 5

Izuzetno od čl. 22 Zakona o državnom računovodstvu unosi se redovno u budžet rashoda Predsedništva Ministarskog saveta kredit na vanredne troškove i poverljive ciljeve.

Ovaj kredit kao i kredit za izdavanje publikacija i podataka u zemlji i inostranstvu u cilju obaveštavanja, trošiće se po naređenjima Predsednika Ministarskog saveta, i naredene isplate ne podleže pregledu i odobrenju Glavne kontrole.

§ 6

1) Materijalni rashodi i rashodi na nadnice radnika državnih privrednih preduzeća i ustanova, čije vršenje je uslov za postizavanje većih prihoda, mogu se povećati na račun viškova prihoda tih ustanova, i to do 5% od iznosa kredita odobrenih budžetom za te rashode odlukom resornog Ministra, do 10% po odluci Ministra finansija, a preko toga rešenjem Ministarskog saveta po obrazloženom saglasnom predlogu resornog Ministra i Ministra finansija.

2) Ministar pravde može, po saglasnosti Ministra finansija, viškove čistih prihoda produktivnih grana ekonomije i industrije u kaznenim zavodima upotrebiti za povećanje materijalnih rashoda tih zavoda. Isto tako Ministar pravde može sredstva Centralnog fonda za podizanje kaznenih i sličnih zavoda upotrebiti i za izdržavanje kaznenih i sličnih zavoda u koliko predviđeni budžetski krediti ne bi bili dovoljni.

§ 7

1) Isplaćene obaveze po budžetima za ranije zaključene godine koje se nisu mogle likvidirati u tim godinama pokazaće se u Završnom računu za narednu budžetsku godinu kao rashod na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice.

2) Sve izvršne isplate po ovlašćenjima ovog Zakona u koliko pretstavljaju rashod za državnu kasu

rashodovaće se na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice.

3) Potraživanja državnih preduzeća i ustanova od drugih državnih ustanova, koja su nastala u vremenu od 1 januara 1919 do 31 marta 1936 zaključno, otpisaće se na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice u koliko su u tim godinama ova potraživanja pokazana kao prihod.

4) Eventualni višak rashoda koji bi se po isteku budžetske godine pokazao po budžetskoj partiji za plaćanje interesa, provizije, kursnih diferencija i troškova Narodnoj banci i drugim korespondentima po tekućim računima za ovu i ranije godine, kao i plaćanje interesa po ostalim državnim obavezama i bonovima, rashodovaće se po ovom ovlašćenju na teret državne gotovine.

5) Kod nabavki u inostranstvu koje se plaćaju u stranoj moneti, naredbodavci će iz angažovanog kredita pokriti razlike, koje se mogu da ukažu u razlici na kursu od vremena angažovanja kredita do dana isplate. U tom cilju naredbodavci su dužni da rezervišu u svakom slučaju najmanje 5% od iznosa angažovanog kredita.

Od ovoga se izuzimaju nabavke Ministarstva vojske i mornarice koje se vrše na teret partije 502. Razliku na kursu u ovom slučaju plaćaće Ministarstvo finansija na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice.

6) Kod onih budžetskih partija gde su virmani po zakonu dopušteni, pozicija na čiji se teret povećava druga, ne može se više naknadnim kreditima povećavati.

§ 8

1) Za stvaranje novih obaveza protivno čl. 60 i 66 Zakona o državnom računovodstvu naredbodavci i računopolagači odgovaraće u smislu čl. 58 Zakona o državnom računovodstvu i § 23 Zakona o produženju važnosti određaba dosadanih finansijskih zakona i Zakona o budžetskim dvanaestinama.

2) Obaveze kod državnih preduzeća ma od koje druge državne ustanove mogu se stvarati samo po prethodnom obezbedenju kredita i pod materijalnom odgovornošću nadležnog naredbodavca. Obratno po ovim obavezama vršiće se samo preko Ministarstva finansija. Bliža upustva za izvršenje ove odredbe propisaće Ministar finansija.

§ 9

Pravilno i saobrazno čl. 60 Zakona o državnom računovodstvu angažovani izdaci u toku jedne budžetske godine, koji nisu mogli biti izvršeni iz makvih razloga u predviđenim rokovima odnosno računске godine, vršiće se po odobrenju Ministra finansija do kraja tekuće računске godine iz obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice.

Državne obaveze iz ranijih godina, koje ne ispunjavaju uslove iz prednjeg stava, mogu se isplaćivati iz obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice.

Odluku o ovim isplatama donosiće Ministar finansija.

§ 10

1) Sve prihode od carina, monopola, taksa i državne trošarine dužna su nadležstva ili organi, koji ove prihode prikupljaju, redovno predavati najbližim filijalama Narodne banke za račun Ministarstva finansija. Državna nadležstva i filijale Narodne banke izveštavaće i Glavnu državnu blagajnu o svakoj predatoj sumi.

2) Na račun ostvarenog prihoda od vozarinske takse po T.br. 101 taksene tarife Zakona o taksama polagaće Generalna direkcija državnih željeznica u toku svakog meseca jednu dvanaestinu ukupno ostvarenog prihoda od ove takse u prethodnoj budžetskoj godini Glavnoj državnoj blagajnici s tim, da se po isteku svakog tromesečja vrši definitivni obračun između Finansijskog odeljenja Generalne direkcije državnih željeznica i Odeljenja državnog računovodstva Ministarstva finansija.

Na isti način postupaće i Direkcija rečne plovidbe.

3) Ministarstvo saobraćaja i Ministarstvo šuma i rudnika dužni su isplaćivati Glavnoj državnoj blagajnici na račun viškova prihoda, a iz svojih tekućih srestava, pored isplate redovnih prinadležnosti svojih službenika, pripadajuću mesečnu kvotu na ime ličnih i porodičnih penzijskih prinadležnosti svojih bivših službenika i njihovih porodica i to svakog meseca najdalje do 25-og u mesecu za naredni mesec.

Izuzetno za 1937/38 budžetsku godinu Ministarstvo saobraćaja isplaćivaće pripadajuću kvotu po prvom stavu ovoga §-a samo u iznosu od 50%.

§ 11

Poštanska štedionica i njene filijale oslobađaju se plaćanja kamate na uloge i uplate po čekovnim računima: Glavne državne blagajnice, finansijskih direkcija, poreskih uprava i Ministarstva šuma i rudnika sa svima podređenim ustanovama, a ova nadležstva od plaćanja manipulativnih i drugih troškova na uplate i za izvršene isplate po njihovim čekovnim računima.

II RAZDEO — ODREDBE ZA POJEDINA MINISTARSTVA

A. MINISTARSTVO FINANSIJA

1) Ovlašćenja za Ministra finansija i odredbe za računsku službu

§ 12

Ovlašćuje se Ministar finansija:

1) da saobrazno Zakonu o državnom računovodstvu izdaje blagajničke zapise na podlozi budžetskih prihoda. Suma ovih blagajničkih zapisa, izdatih na osnovu čl. 106 i 109 Zakona o državnom računovodstvu, u prometu ne sme biti veća od 1.000.000.000 — dinara i sa kamatom, koja ne može biti veća od 6%. U ovu sumu ne ulaze bonovi, izdati Narodnoj banci Kraljevine Jugoslavije, kao i podloga za ranije avanse državi, na osnovu čl. 4 stav 1 Ugovora između Države i Narodne banke Kraljevine Jugoslavije oza- konjenog 17 juna 1931 kao i bonovi, izdati na osnovu specijalnih zakona i ugovornih odredaba.

2) da obaveze po materijalnim rashodima koje ispunjavaju i uslove iz čl. 64 Zakona o državnom računovodstvu može izuzetno od propisa čl. 109 Zakona o državnom računovodstvu plaćati i blagajničkim zapisima sa rokom plaćanja do 2 godine i sa kamatom koja ne može biti veća od 6% a do iznosa od 300.000.000.— dinara. Ovaj iznos ne ulazi u kontingenat blagajničkih zapisa koji se izdaju na osnovu prednie odredbe.

3) da može sve one pozajmice i državna potraživanja za koje Državno pravobranioštvo na osnovu

urednih zakonskih dokumenata utvrdi nemogućnost naplate, rashodovati na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice s tim, da se o njima vodi i dalje zasebna evidencija i u slučaju mogućnosti naplate naplaćene sume unesu u državnu kasu.

4) da razliku između berzanskog kursa i vrednosti kupljenih deviza može rashodovati na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice. Odluke po ovome donosiće Ministar finansija.

5) da povremeno određuje vrednost državnim i državom garantovanim obveznicama u slučajevima, kada se na osnovu specijalnih zakona, uredba ili pravilnika ove obveznice imaju primati u jemstvo (kaucije) po berzanskom kursu.

Određena vrednost ovih obveznica ne može biti veća od njihove nominalne vrednosti, i ostaje na snazi za sve vreme trajanja jemstva (kaucije) obračunatog po toj vrednosti.

6) da sve obveznice državnih zajmova koje pripadnu državnoj kasi, od propalih kaucija i ma po kom drugom osnovu upotrebi za uvećanu amortizaciju dotičnog zajma kome obveznica pripada.

7) da u smislu stava 2 čl. 12 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova, isplaćuje potrebne sume Privilegovanoj agrarnoj banci za pokriće anuiteta iz čl. 14 Uredbe, ukoliko se za tim pokrićem ukaže potreba, na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajnice.

8) da rešenja koja shodno čl. 15 predloga zakona o opštoj carinskoj tarifi i docnijim njegovim izmenama budu doneta posle stupanja na snagu ovoga zakona istodobno sa uvođenjem u život podnese Narodnom predstavništvu na odobrenje. Ako Narodno predstavništvo ne bi odobrilo carine određene ovim rešenjima, razlika se neće moći zahtevati niti vraćati.

9) da može odobriti Upravi državnih monopola za materijalne potrebe i veće izdatke od iznosa predviđenih budžetom za 1937/38 god. za slučaj da predviđeni rashodi, kako na utrošak potrebnih monopolisanih artikala, tako i na troškove koji stoje u vezi sa sumom prihoda od tih predmeta, budu nedovoljni prema stvarnoj potrebi tih rashoda za ostvarenje prihoda od odgovarajućih monopolisanih predmeta.

10) da može odobriti Upravi državnih monopola potrebne izdatke na: utrošak petroleuma i materijala za njegovu prodaju, isplatu potrebne radne snage, na prevoz i prenos petroleuma, na nabavku vaga i na ostale magacinske i druge troškove, ako Uprava državnih monopola bude uvela nabavku i prodaju petroleuma u svojoj režiji s tim, da se ovi izdatci imaju knižiti na teret prihoda a da se ostvareni prihod ima u završnom računu pokazati u neto iznosu.

11) da može po odobrenju Ministarskog saveta uredbom sa zakonskom snagom propisati način i uslove za prekidanje postupka po monopolskim i trošarinskim krivicama.

12) da isplati bivšim radnicima i radnicama fabrike duvana na Rijeci zaostatak neisplaćenih prinadležnosti koje im pripadaju po „Propisniku o mirovnoj plovidbi kod kr. ug. dohodarstva duhana u stališu radnika namještenih osoba” od 31 decembra 1912, sa povišicom od 100% na ime ratnog, odnosno skuparinskog dodatka, a u relaciji od jednog dinara za jednu krunu.

13) da odobri Poštanskoj štedionici, da može u toku ove budžetske godine nabavljati inventarske predmete do iznosa od Dinara 1.500.000.— Ovi se na-

bavljeni predmeti knjiže u bilansu kao aktiva i otpisuju se sa 10% godišnje.

14) da po saglasnosti Ministarskog saveta, može zaključiti sve vrste sporazuma, kako u pogledu vršenja interesne i amortizacione službe po državnim i državom garantovanim zajmovima na strani, tako i u pogledu uslova za plaćanje zaključenih ugovora sa moštranim firmama i svih ostalih državnih obaveza u inostranstvu.

15) da može odobriti, da se svi oni fondovi, koji se nalaze na priplodu kod Državne hipotekarne banke još od pre rata, koji su stvoreni u drugim prilikama i koji su vremenom izgubili svoj osnovni razlog postojanja ili namene, predadu Glavnoj državnoj blagajnici kao vanredni državni prihod. U slučaju da se koji od sopstvenika tih fondova docnije prijavi sa urednim dokazima o svojini dotičnog fonda isplata mu se ima izvršiti na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajne.

16) da visinu novčane kazne, po Zakonu o kaznenim sankcijama radi izvršenja čl. 9 Ugovora između Države i Narodne banke za izvršenje Zakona o novcu Kraljevine Jugoslavije od 11 maja 1931, od 8 oktobra 1931 godine, kao i svim njegovim docnijim izmenama, za povrede propisa Pravilnika o regulisanju prometa devizama i valutama, kao i svih drugih naredaba, izdatih na onsovu čl. 9 Ugovora između Države i Narodne Banke, određuje po slobodnoj oceni.

17) da u smislu čl. 62 Finansijskog zakona za 1928/29 godinu, produženog čl. 40 Zakona o produženju važnosti odredaba dosadašnjih Finansijskih zakona i Zakona o budžetskim dvanaestinama, može priznati završne račune oblasnih direkcija državnih železnica za vreme od oslobođenja do zaključno 1922/23 budžetske godine i bez propisanih zakonskih formalnosti, ukoliko organi Glavne kontrole nadu da po ovim računima nije bilo zloupotrebe.

2 Odredbe o državnim dobrima

§ 13

Ovlašćuje se Ministar finansija:

1) da može izložiti javnoj prodaji državna nepokretna dobra, koja ne donose prihod, a ne mogu se iskoristiti za koju državnu potrebu ili ne donose prihod srazmeran njihovoj prometnoj vrednosti; ona čije je održavanje skopčano sa nesrazmernim troškovima prema prihodu, i ona, koja se od više godina besprekidno nalaze u državini drugih lica i besplatno iskorišćuju.

Za dobra, čija je prometna vrednost ispod 100.000 din. konačnu odluku o prodaji donosi Ministar finansija, za ona čija je vrednost do 1.000.000 dinara odluku donosi Ministarski savet na predlog Ministra finansija, a preko 1.000.000 dinara Ministarski savet po prethodnoj saglasnosti Finansijskih odbora Narodnog predstavnništva.

Prodaje nepokretnih državnih dobara vrednosti preko 100.000 dinara vrše se javnom licitacijom. Prodaja dobara ispod te vrednosti može se vršiti i direktnom pogodbom (direktnim ugovorom) ako je kupac samoupravno telo, humano društvo ili ustanova, koja vrši poslove od javne koristi, ili ako se putem direktne pogodbe mogu postići povoljniji rezultati, ili ako je isključena mogućnost javne pro-

daje (slučaj dobara, koja su dugi niz godina u državini drugih lica).

2) da isplatu kupovne cene nepokretnih dobara označenih u prednjem stavu može odobriti u roku najdalje do 5 godina u jednakim polugodišnjim ratama, s tim da će se prenos prava svojine izvršiti posle potpune isplate.

3) da u slučaju potrebe, da se izvesno državno dobro razmeni sa kojim nepokretnim dobrom iste ili veće vrednosti privatnog vlasništva ili kod javnog tela — može odobravati takve razmene na predlog vlasti, za čiju se potrebu razmena vrši.

4) da može izuzetno od čl. 85 Zakona o državnom računovodstvu odobravati zakupe manjih državnih dobara i to do 3 godine, ako jednogodišnja zakupna cena ne prelazi sumu od 100.000 dinara.

5) da može ustupiti u svojinu, po odobrenju Ministarskog saveta, pojedina državna zemljišta sokolskim društvima za podizanje sokolskih domova i vežbaonica pod uslovima, da sokolska društva ne mogu ustupljena zemljišta otuđivati i da ih imaju vratiti državi sa podignutim objektima bez prava na ma kakvu nagradu u slučaju prestanka Saveza sokolskog društva Kraljevine Jugoslavije.

§ 14

Sva državna nadležstva i ustanove, koje imaju na rukovanju nepokretna državna dobra, a nisu im potrebna u celini ili pojedinim delovima, dužna su ta dobra ili delove istih staviti na raspoloženje Ministarstvu finansija.

§ 15

Na radovima detaljnog katastarskog premera i održavanju katastra, može se izuzetno od § 80 Zakona o činovnicima, zadržati stručno tehničko osoblje Ministarstva finansija — Odeljenja katastra i državnih dobara sve dotle, dok to bude zahtevala potreba i vrsta službe koju oni vrše, s pravom na prinadležnosti prema razredu skupoće u kome je sedište sreske katastarske sekcije ili katastarske uprave kojoj su odnosni službenici upućeni.

Za sve vreme toga rada i putovanja u ovoj radnoj godini iz jedne u drugu katastarsku sekciju, ne pripada im naknada za seobu pokućanstva i porodičnih članova, pošto im je pravilnikom br. 9810-V-1932 priznat dodatak na terenski rad.

§ 16

Za seoske, opštinske, manastirske, državne i privatne pašnjake i šume veće od 25 hektara u jednom komadu, u krajevima gde je izvršen katastarski popis zemljišta po odredbama člana 20 i 21 Zakona o neposrednim porezima, a u kojima još nije izvršen katastarski premer, do izvršenja katastarskog premera i novog klasiranja zemljišta mogu se u pogledu revizije kulture i klase po podnetoj molbi primeniti odredbe člana 56 do zaključno 59 Zakona o katastru zemljišta sa važnošću od 1 januara 1929 god.

Prilikom postupka po prednjem stavu ovog §-a ima se proceniti i izdvojiti približna površina neplodnog zemljišta, koje je oslobođeno od zemljarine po čl. 10 tač. 10 Zakona o neposrednim porezima.

Pokazane razlike na porezu u korist poreskih obveznika otpisaće se, a ako su već naplaćene smatraće se kao preplate.

3 Odredbe o državnim monopolima

§ 17

Odobrava se Upravi državnih monopola, da izdvoji iz svoje obrtne glavnice iznos od 68,356.000 dinara za investicione potrebe: kupovinu zemljišta i zgrada, izgradnju magacina i zgrada, kao i za nabavku mašina i ostalih investicionih potreba i za izdatke oko istraživanja i obdelavanja mineralnih ulja (kamenog ulja, petroleuma, nafte).

4 Odredbe o porezima, taksama, trošarini i carinama

§ 18

1) Neposredni porezi na državna zemljišta i zgrade neće se razrezivati za 1937 godinu.

2) Poresko olakšanje zemljarine predviđeno za poresku 1936 godinu u § 48 Zakona o budžetskim dvanaestinama za mesec avgust 1935—mart 1936 važi i za poresku 1937 godinu.

3) Na ime vanrednog doprinosa za budžetsku 1937/38 godinu plaćaće obveznici službeničkog poreza 1% od svojih primanja podložnih službeničkom porezu izuzev povratnih primanja iz onog službenog odnosa koji nije zasnovan na mesečnoj plati sa otkaznim rokom. Izuzetno ovaj vanredni doprinos neće se naplaćivati ni od kućne posluge, žandarma, graničara, podoficira i penzionera kojima su penzije regulisane po odredbama zakona koji su važili pre stupanja na snagu Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima građanskog reda od 31 jula 1923, Zakona o državnom saobraćajnom osoblju od 28 oktobra 1923 i Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice od 9 avgusta 1923.

4) Izuzetno od odredaba Zakona o taksama na račune, priznanice i ostala dokumenta, kojima naša zastupništva u inostranstvu pravdaju kredite utrošene za svoje nabavke i potrebe, a izvršene u inostranstvu, neće se naplaćivati nikakva taksa.

5) Vozni objekti kao i železnički materijal za koloseke i vozila, koji se nabavljaju u inostranstvu po kompenzacionim ugovorima oslobađaju se plaćanja carine i svih carinskih troškova, dažbina i skupnog poreza.

6) Kompletni kolosečni materijal za železničke pruge (šine, vezice, rebraste, klinaste pločice, pločice za pričvršćivanje, zavrtnji, tirfoni i ekseri, groverovi prstenovi obični i dupli, kompletne skretnice — proste, engleske i poluengleske, kao i ukrštaji sa ili bez gvozdениh pragova, rezervni delovi za skretnice i to: kompletni jezičci, srce, krilne ili kolonaste šine, gvozdени pragovi i drugi sastavni delovi skretnica, mašinski uređaj za pogon kameno-loma, drobilica za tucanik ili pesak i njihovi sastavni delovi — parni valjak, kolske vage, drezine i pružne kolice), alat i mašine za održavanje pruge, vodovodne cevi sa fasonskim delovima i priborom, koji Ministarstvo saobraćaja (Generalna direkcija drž. žel.) po prethodno sklopljenom ugovoru nabavlja iz inostranstva, oslobađa se od plaćanja carine i carinskih dažbina, gde to Ministar finansija odobri.

§ 19

Ovlašćuje se Ministar finansija da može, izuzetno od odredbe stava 2 čl. 19 Uredbe o izvođenju javnih radova br. 30271 od 22 novembra 1934 odobravati na predlog pojedinih banovina: da se plaća na teritoriji odnosne banovine banovinska trošarina

na vino i rakiju pri puštanju u promet i potrošnju; da je plaća lice, koje vino ili rakiju od proizvođača kupi ili dobije ma po kom drugom osnovu, (poklon, ušur, pozajmica itd.); da banovinsku trošarinu ne plaćaju proizvođači vina na vino, koje upotrebe za kućnu potrebu i to za svakog odraslog člana porodice i kućne posluge 100 litara vina godišnje, ako je broj članova porodice sa poslugom do 8 članova, a ako je broj članova veći onda za svakog daljeg člana po 50 litara godišnje; da proizvođači rakije ne plaćaju trošarinu na rakiju za kućnu potrebu i to: do 5 članova porodice i kućne posluge starije od 18 godina 25 hektolitarskih stepeni alkohola a preko 5 članova 50 hektolitarskih stepeni alkohola godišnje; da lica koja proizvode vino ili rakiju iz sirovina dobivenih sa sopstvenog zemljišta, ako se ne bave trgovinom ili točenjem alkoholnih pića, ne plaćaju banovinsku trošarinu na vino ili rakiju proizvedenu za kućnu upotrebu.

Ministar finansija propisace Pravilnik o načinu ubiranja i kontroli pri naplati banovinske trošarine na vino i rakiju, koji će važiti za one banovine, kojima bude odobrena naplata trošarine po ovoj odredbi.

§ 20

1) Obroci koji se naplaćuju za račun države na osnovu članova 28 do 31 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova, uživaju zakonsko pravo prvenstvene naplate iz celokupne imovine dužnika u smislu čl. 146 Zakona o neposrednim porezima: za postupak i troškove ove naplate važe odgovarajući propisi Zakona o neposrednim porezima.

2) Verovničke isprave koje je preuzela Privilegovana agrarna banka u smislu stava (2) člana 7 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova zadržavaju i bez zamene svoju punu obaveznu snagu prema svima obveznim licima sve do konačne isplate tih dugova po propisima Uredbe.

3) Suma na koju glase bonovi koje Privilegovana agrarna banka izdaje u smislu člana 18 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova prestavlja potpunu isplatu potraživanja po tekućem računu ustanovama iz stava (1) člana 7 Uredbe; izdavanjem tih bonova gasi se u odgovarajućoj visini potraživanje pomenutih ustanova prema Privilegovanoj agrarnoj banci.

4) Sve poslovne pošiljke Privilegovane agrarne banke oslobodene su poštarine i drugih poštanskih dažbina.

B. MINISTARSTVO PRAVDE

§ 21

Ovlašćuje se Ministar finansija, da po rasporedu Ministarstva pravde isplaćuje u mesečnim ratama bir imamima u koliko su do sada primali u Drinskoj, Zetskoj, Dunavskoj, Moravskoj i Vardarskoj banovini u ukupnoj sumi od 2,100.000 (dva miliona sto hiljada) dinara. Ovaj bir stavljaće Ministar pravde na raspoloženje u globalnom iznosu a u mesečnim ratama Vakufskoj-mearifskoj direkciji u Skoplju.

U granicama ovih ukupnih suma nadležne verske vlasti Islamske verske zajednice će određivati veličinu bira svakog džemata prema zaduženju poreskih glava za 1936 godinu. U nedostatku zaduženja za tu godinu važiće zaduženje za 1935 godinu.

Uplaćeni bir po 12 dinara godišnje od svake poreske glave Islamske veroispovesti u označenim banovinama gde je i do sada naplaćivan ide na pokriće isplata koje se vrše po ovoj odredbi.

§ 22

Ovlašćuje se Ministar pravde, da može u sporazumu sa Ministrom poljoprivrede, Ministrom unutrašnjih poslova i Ministrom vojske i mornarice uredbama sa zakonskom snagom za pojedina pogranična područja Okružnih sudova propisivati ograničenje o otuđivanju nepokretne imovine kao i odnosni postupak.

Podanici stranih država ne mogu ni na koji način bilo teretnim bilo dobročnim ugovorima ili zaveštajem, sticati pravo svojine, poseda i upotrebe na nepokretnim dobrima, koja leže na teritoriji Kraljevine Jugoslavije u dubini od 50 km. od njene granice odnosno od morske obale bez prethodnog odobrenja Ministra vojske i mornarice i Ministra unutrašnjih poslova. Bez toga prethodnog pristanka sudovi i ostale nadležne vlasti ne mogu vršiti prenos takvih prava na ime stranog državljanina niti uopšte uzeti učešća u jednom takvom pravnom poslu.

Ova se zabrana ne odnosi na uzimanje pod zakup ili kiriju magacina i nepokrivenih stovarišta za smeštaj robe u reonu pomorskih pristaništa kao ni za zakup zgrada namenjenih isključivo za stanovanje, a tako isto i na nepokretnosti koje strani državljani dobijaju putem zakonitog nasleđa.

Državni službenik koji pomenute zabranjene poslove odobri, kazniće se po zakonu, a druga lica, koja svesno i zlonamerno učestvuju u pravnim radnjama, koje su ovim propisima zabranjene, kazniće opšte upravne vlasti, novčanom kaznom od 100.000.— do 500.000.— dinara u korist državne kase.

Sve pravne radnje koje bi bile u opreci sa gornjim propisima imaju se smatrati kao ništavne i neće imati nikakvog pravnog dejstva.

Ove odredbe ne važe za strane podanike jugoslovenske narodnosti, koji su stalno nastanjeni u pomenutim krajevima.

V. MINISTARSTVO PROSVETE

§ 23

Ovlašćuje se Ministar prosvete, da može svojim rešenjem vršiti podelu kredita odobrenih na subvencije i pomoći do sume od 50.000.— dinara.

§ 24

1) Nastavnici narodnih, građanskih, srednjih i stručnih škola kao i školski nadzornici, mogu se dodeljivati na rad u druge škole, u Ministarstvo prosvete i Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda. Ovo upućivanje na rad, može da bude duže od tri meseca izuzetno od §-a 80 Zakona o činovnicima, a službenici ovako dodeljeni nemaju prava na dnevnice po propisima Uredbe o naknadi putnih i selidbenih troškova državnih službenika građanskog reda.

Ovo upućivanje na rad može se kod nastavnika narodnih škola vršiti samo u mestu službovanja, a kod nastavnika drugih škola i izvan mesta službovanja.

Dodeljeni učitelji narodnih škola imaju pravo na stanarinu, i to u Ministarstvu prosvete iz državnog budžeta Ministarstva prosvete, a u Banovinama iz banovinskih budžeta.

Učitelji narodnih škola, dodeljeni na rad građanskim školama, zadržavaju pravo na stanarinu iz budžeta iz koga primaju stanarinu i učitelji narodnih škola u istom mestu.

Učitelji narodnih škola koji su stekli kvalifikacije za nastavnike građanskih škola mogu se, bez uslova iz § 101 Zakona o narodnim školama, premeštati u mesta gde postoje građanske škole i dodeljivati na rad u građanske škole.

2) Sreski školski nadzornici, kao i vršioci dužnosti tih zvanja, u koliko se budu postavljali iz reda nastavnika građanskih ili narodnih škola, primaće svoje prinadležnosti iz kredita koji je odobren za isplatu prinadležnosti tih nastavnika u glavi Osnovne nastave odnosno u glavi Građanskih škola. Ukoliko bi se ti nadzornici postavljali iz reda nastavnika srednjih i učiteljskih škola, njihove će prinadležnosti pasti na teret odgovarajućih partija budžeta Srednje nastave odnosno učiteljskih škola. Nadzornici sa fakultetskom spremom i položenim profesorskim ispitom unapređuju se po grupama kao profesori srednjih škola.

3) Izuzetno od čl. 1 i 2 Uredbe br. 84600 od 12 decembra 1931 godine sreskim školskim nadzornicima i vršiocima dužnosti sreskih školskih nadzornika i izslanicima Ministra prosvete, koji budu određeni za pregled narodnih škola, isplaćivaće se paušalno putni troškovi i dnevnice za redovne preglede škola po §-u 117 tač. 2 Zakona o narodnim školama.

Paušal za dva godišnja pregleda određivaće se prema terenskim prilikama i broju škola i odeljenja, a po rešenju Ministra prosvete u granicama odobrenih kredita.

4) Na području gradova koji čine zasebne upravne jedinice i kao takvi nisu pod upravom sreskih načelnika, mogu postojati posebni školski srezovi i za iste mogu se postavljati gradski školski nadzornici sa kvalifikacijama i pravima sreskih školskih nadzornika.

Gradska školska nadzorništva funkcionisaće kao posebna državna nadležstva u smislu rešenja Ministra prosvete O.N.br. 29057/31.

Izdržavanje ovih nadležstava pada na teret budžeta nadležne banske uprave.

§ 25

1) Tri državna središnja narodna pozorišta: u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani, imaju subvenciju državnu za pokriće ličnih izdataka predviđenih u državnom budžetu i za osiguranje zgrada i inventara, dok svi ostali izdaci: honorari, režijski troškovi i ostali materijalni izdaci, padaju na teret celokupnog prihoda tih pozorišta, a po specijalnim budžetima koje odobrava Ministar prosvete u sporazumu sa Ministrom finansija.

Četiri oblasna pozorišta: u Skoplju, u Sarajevu, u Oseku i u Mariboru, izdržavaju se svojim приходima i subvencijom, a po budžetu koji odobrava Ministar prosvete.

Ovo važi i za banovinska pozorišta s tim da njihov budžet prihoda i rashoda odobrava nadležni Ban. Sva pomenuta pozorišta oslobadaju se plaćanja takse iz Tar.br. 99a1) Zakona o taksama.

Isto tako oslobadaju se ove takse privatna (povlašćena i putujuća) pozorišta, koja su povlašćena od Ministra prosvete.

2) Na ulaznice za kinematografske priredbe u mestima u kojima rade državna i banovinska Narodna

pozorišta, naplaćuje se u korist tih pozorišta taksa od 0.50 din. na ulaznice do 6 dinara, a preko toga od jednog (1) dinara po ulaznicama. Ministar finansija i Ministar prosvete određuju policiski reon mesta, način ubiranja, predaje i upotrebe suma od ovih taksa tim pozorištima.

3) Ugovori, koje uprave državnih narodnih pozorišta sklapaju sa pretstavljacima i ostalim tehničkim osobljem, imaju se smatrati kao ugovori privatno-pravnog karaktera, bez obzira na propise glave X Zakona o činovnicima, na osnovu slobodne uzajamne pogodbe, budžetskih mogućnosti pozorišta i urođenih umetničkih sposobnosti člana.

4) Izuzetno od §-a 80 Zakona o činovnicima od 1931 godine, mogu se članovi jednog pozorišta dodeljivati više od tri meseca na rad u drugo pozorište.

§ 26

Državljeni Kraljevine Jugoslavije, bili u zemlji ili van nje, ako žele učiti ma koju školu u inostranstvu, moraju imati za to prethodno odobrenje Ministarstva u čiju nadležnost spadaju te vrste škola.

Licima koja bi učila ma koju školu u inostranstvu bez odobrenja nadležnog Ministarstva, neće se priznati to školovanje u Kraljevini Jugoslaviji.

G. MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA

§ 27

Isplata prinadležnosti državnih službenika, kontraktualnih činovnika i dnevničara pri našim zastupništvima u inostranstvu vršice se prema rešenju Ministarskog saveta M.S.br. 911 od 5 novembra 1936 godine, po kome se ima smatrati da ukupan iznos prinadležnosti u stranoj valuti, prema tabelarnom pregledu koji čini sastavni deo ovoga rešenja — sadrži sve prinadležnosti državnih službenika sa službom u Beogradu i preko toga onerozni dodatak na reprezentaciju, s tim da se švajcarski franci izuzimaju i knjiže po kursu 100.— šv. franaka ravno 1000.— dinara.

Iznos prinadležnosti po prednjem stavu, a tako i kurs i moneta u kojoj će se vršiti isplata prinadležnosti, mogu se u granicama budžetom odobrenih kredita menjati po predlogu Ministra inostranih poslova i odobrenju Minstarskog saveta.

§ 28

1) Kredit za vanredne troškove, dostojnije zastupanje državnih interesa i na poverljive celji ima se smatrati da je u dinarima 1,000.000.— a u zl. šv. francima 1,088.160.— Specijalni poverljivi kredit ima se smatrati da je: u dinarima 10,300.000.— a u zl. šv. francima 2,500.000.—

2) Krediti odobreni za materijalne rashode zastupništava u inostranstvu imaju se smatrati da su u švajcarskim francima, a moneta isplate i obračunavanje vršice se po obračunskom kursu, koji utvrđuje Ministar finansija u sporazumu sa Ministrom inostranih poslova, s obzirom na specijalne prilike u svakoj pojednoj državi.

3) Snabdevanje novcem zastupništava i pregled njihovih računa vršice Ministarstvo inostranih poslova prema pravilniku od 11 oktobra 1926 K.B.br. 9129, unoseći u svoj godišnji račun za Glavnu kontrolu sve izdatke zastupništava. Prema tome organi Glavne kontrole neće ni u buduće vršiti preventivni pregled izdataka Ministarstva inostranih poslova i zastupništava, nego će Ministarstvo, kao i do sada slati na pregled Glavnoj kontroli svoj godišnji završni račun.

4) Pomoći i priznanja prosvetnim i nacionalnim radnicima, koje su odobrene u budžetu Ministarstva nostranih poslova, određivaće Ministar inostranih poslova.

§ 29

1) Izuzetno od stava 3 §-a 30 Zakona o činovnicima od 31 marta 1931, ima važiti:

a) državni službenici Ministarstva inostranih poslova, koji se premeštaju iz Ministarstva u zastupništva u inostranstvo, primaće prinadležnosti u dinarima sve do dana javljanja odnosno prijema dužnosti u zastupništvu, a od toga dana u dolarima po prednjoj odredbi ovoga zakona.

b) državni službenici, koji se premeštaju iz zastupništva u Ministrarstvo inostranih poslova, primaće prinadležnosti u dolarima iz prednje odredbe ovoga zakona do dana razrešenja odnosno predaje dužnosti, a od toga dana u dinarima kao i ostali službenici Ministarstva.

Ovo važi i pri primeni § 18 Zakona o uredenju Ministarstva inostranih poslova i diplomatskih i konsularnih zastupništava Kraljevine Jugoslavije u inostranstvu.

v) državni službenici, koji se premeštaju iz zastupništva u jednoj državi u zastupništvo u drugoj državi, primaće prinadležnosti države iz koje se premeštaju do dana razrešenja odnosno predaje dužnosti, ako je iznos dolara za tu državu iz prednje odredbe ovoga Zakona ravan ili veći od iznosa dolara za državu u koju se premeštaju. U protivnom, ako je iznos dolara iz prednje odredbe ovoga Zakona veći za državu u koju se premeštaju, primaće prinadležnosti određene za tu državu od dana javljanja odnosno prijema dužnosti u mestu premeštaja.

2) Odredbe prvog stava ovoga §-a imaju analogno važiti i pri primeni: §§ 80 i 101 Zakona o činovnicima od 31 marta 1931, § 28 stav poslednji i § 43 Zakona o uredenju Ministarstva inostranih poslova i diplomatskih i konsularnih zastupništava Kraljevine Jugoslavije u inostranstvu i § 21 Zakona o produženju važnosti odredaba dosadašnjih finansijskih zakona i Zakona o budžetskim dvanestinama od 31 jula 1929. kad se diplomatsko-konsularni činovnik iz Ministarstva ili iz koga drugog zastupništva određuje za otpravnika poslova.

3) Izuzetno od prve rečenice §-a 101 Zakona o činovnicima, činovnici Ministarstva inostranih poslova i diplomatskih i konsularnih zastupništava u inostranstvu mogu se po saglasnosti Predsednika Ministarskog saveta staviti na raspoloženje i po potrebi službe s tim, da u tom položaju ovi činovnici ne mogu duže ostati od 3 meseca.

§ 30

Produžuje se i za vreme budžetske 1937/38 godine važnost Zakona o ovlašćenju za neodložnu primenu međunarodnih ugovora i sporazuma od 19 aprila 1932 godine.

D. MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

§ 31

Nagrade podeljene pojedinim licima za usluge učinjene u službi javne bezbednosti kao i ucene određene za hvatanje ili prokazivanje hajduka-razbojnika, oslobadaju se prilikom isplate svih državnih i drugih dažbina.

D. MINISTARSTVO VOJSKE I MORNARICE

§ 32

Ovlašćuje se Ministar vojske i mornarice:

1) da može predati Ministarstvu finansija sve vojsci nepotrebne vojne zgrade, zemljišta i materijal na slobodno raspolaganje.

2) da sve prihode od državnih zgrada i zemljišta izdatih pod zakup oficirima, podoficirima, činovnicima, službenicima, stručnim radnicima i zanatlijama u vojsci i mornarici unosi u kasu Ministarstva vojske i mornarice, u postojeći fond, koji će se upotrebljavati za podizanje i opravke zgrada za stanove oficira, podoficira, činovnika, službenika, stručnih radnika i zanatlija u vojsci i mornarici u mestima gde je to potrebno.

3) da može, prema potrebi, a izuzetno od čl. 82 Zakona o državnom računovodstvu vršiti nabavke hrane, drva, uglja i drugih proizvoda od državnih privrednih preduzeća bez javnog nadmetanja.

4) da prihode od prodatih rashodovanih automobila, automobilskih delova i automobilske furde kao i prihode naplaćene od raznih lica za upropašćene delove automobila, unosi u kasu Remontskokomorskog fonda radi obnavljanja automobilskog parka, shodno tački 2 člana 242 Zakona o ustroju vojske i mornarice.

5) da za fond vojnog muzeja može upotrebiti dotacije odobrene budžetom, poklone i zaveštanja pojedinih lica, društava i ustanova, ukoliko ne budu utrošene za ciljeve muzeja, i prihode od ulaznica, izložbi i prodaja, kao i druge vanredne prihode.

§ 33

Ovlašćuje se Ministar finansija da stavi na raspoloženje Ministru vojske i mornarice pozajmicu od 15,000.000 dinara za plaćanje rada i nabavku sirovih materijala za izradu produkata predviđenih za proizvodnju u fabrikama Vojno-tehničkog zavoda s tim, da ovu pozajmicu ima vratiti Glavnoj državnoj blagajnici krajem ove budžetske godine.

§ 34

Ministarstvo vojske i mornarice dužno je, po zahtevu Ministarstva finansija, Ministarstva šuma i rudnika, Ministarstva pravde i Uprave državnih monopola, izdati besplatno iz svojih slagališta za finansijsku kontrolu, čuvare državnih šuma, čuvare sudskih pritvorenika, stražare u kaznenim zavodima i čuvare monopolskih stovarišta i stovarišta nepretrađenih duvana, ispravno oružje, oružnu spremu i municiju.

Ministarstvo vojske i mornarice snosiće, bez traženja naknade, sve izdatke po sanitetskoj, veterinarskoj i artiljerijskoj grani za žandarmeriju i snabdevaće je svima potrebama iz svojih slagališta po ovim granama.

§ 35

Izuzetno od odredbe čl. 296 Zakona o ustroju vojske i mornarice, komandanti armijskih oblasti ne podleže plaćanju zakupnine za stanovanje u državnim i od države najmljenim zgradama za njihovo nastanjivanje.

§ 36

Izuzetno od čl. 71 Zakona o državnom računovodstvu može biti virmanisanja između svih partija odobrenih za materijalne rashode budžeta Ministarstva vojske i mornarice. Virmane odobrava Ministar finansija na predlog Ministra vojske i mornarice.

E. MINISTARSTVO GRADEVINA

§ 37

Ovlašćuje se Ministar građevina:

1) da na područjima koja su meliorirana radovima izvedenim na teret državnih ili samoupravnih kredita može osnovati vodne zadruge za održavanje izvedenih objekata i propisati im osnovna pravila;

2) da za izvođenje odbranbenih nasipa i regulaciju reka i potoka može narediti upotrebu narodne snage u slučajevima kada je izvođenje ovih radova od neophodne potrebe za javnu bezbednost i asanaciju poplavljenih ili nezdravih krajeva.

Pod upotrebom narodne snage ima se smatrati lični rad obveznika odnosno njihovih zamenika ili plaćanje odgovarajuće prosečne nadnice običnog radnika. U ovim slučajevima primenjivaće se propisi §§ 38 do 47 Zakona o nedržavnim putevima, s tim, da se za ove radove u jednoj godini može odrediti upotreba narodne snage odnosno plaćanje odgovarajućih nadnica najviše za tri jedinice;

3) da može produžiti još za jednu godinu dana rok predviđen u §-u 74 Zakona o iskorišćavanju vodnih snaga iz 1931 godine za podnošenje molbi za dobijanje povlastica za primitivna postrojenja, jačine do zaključno 15 bruto konjskih snaga, t.j. sa tri vrtla — kamena —, na svim rekama izuzev plovinih i splavnih.

U koliko kod postojećih hidroelektričnih postrojenja rok trajanja dozvola ili koncesija nije u njima utvrđen, za ta postrojenja važe rokovi iz § 45 Zakona o iskorišćavanju vodnih snaga iz 1931, a računace se od dana kada je izdata dozvola ili koncesija postala pravnosnažna;

4) da može izuzetno od Zakona o samoupravnim putevima i Pravilnika o upotrebi narodne snage za upravna područja gradova Beograda, Zemuna i Pančeva odobravati Gradskom poglavarstvu u Beogradu utrošak (40%) četrdeset procenata od ubrane otkupnine ličnog rada na opštinskim putevima za izradu i opravku gradskih ulica u Beogradu.

5) da može doneti Uredbu o naplati putnog doprinosa za (prekomerno) iskorišćavanje javnih puteva, kojom će se merodavno objasniti postojeći zakonski propisi i odrediti ko, koliko i na koji način ima platiti ovaj doprinos.

§ 38

Ovlašćuje se Ministar građevina da izradi deo dosadašnjeg državnog puta od Rumenke do Pašićeva, u Srezu novosadskom, a iz kredita koji mu stoje na raspoloženju, no s tim, da se posle izvršenja ovog posla, dosadašnji državni put Novi Sad—Crno Brdo pretvori u banovinski I reda i preda Dunavskoj banovini na dalje rukovanje i održavanje.

§ 39

Ovlašćuje se Ministar poljoprivrede, da na ime naknade za privatna zemljišta uzeta za izradu državnog puta Beograd—Pančevo i za melioracione objekte Dunavsko—Tamiške vodne zadruge, može sopstvenicima tih zemljišta dati u vlasništvo državno zemljište na području te zadruge i to u veličini površine zauzetog zemljišta. Izuzetno od propisa §-a 36 Zakona o zemljišnim knjigama izvršiće se kod teritorijalno-nadležnih opštinskih uprava ili gradskih poglavarstava po propisanom postupku overavanje potpisa na ispravama potrebnim u cilju zemljišno-

knjižnog prenosa vlasništva kako za uzeta zemljišta tako i za zemljišta data u zamenu.

Ovi pravni poslovi oslobađaju se takse iz tar.br. 17 i 29 Zakona o sudskim taksama, a pri zakonskom postupku oko izvlašćenja tih zemljišta i pri zemljišnoknjižnom prenosu neće se plaćati prenosna taksa po tar.br. 42 Zakona o sudskim taksama ni po tar.br. 17 odnosno 12 Zakona o taksama, kao ni banovinske takse.

§ 40

Deo dosadašnjeg državnog puta Mitrovica—Kuzmin—Šid—Vukovar—Osijek—Našice—Požega—Kamensko—Pakrac—Banova Jaruga—održavaće se iz kredita za održavanje državnih puteva sve dok se ne izgradi put Sremska Mitrovica—Slavonski Brod, a tada će se pretvoriti u banovinski I reda i predati Dunavskoj i Savskoj banovini na dalje rukovanje i održavanje.

Do izgradnje puta Slavonski Brod—Nova Gradiška—Banova Jaruga, postojeći put održavaće Savska banovina po odredbama Zakona o nedržavnim putevima.

§ 41

Stav 4 čl. 6 Uredbe o zaštiti javnih puteva i bezbednosti saobraćaja na njima Mg.br. 16122 od 6 juna 1929 dopunjuje se sledećom uredbom:

„U gradskim opštinama koje imaju modernu kaldrmu, Ban odnosno upravnik grada Beograda, na predlog Gradskog veća može odobriti i povećanje maksimalne brzine. Iz higijenskih i drugih važnih razloga, Ban odnosno upravnik grada Beograda, može na predlog Gradskog veća smanjiti propisnu maksimalnu brzinu. Izmene propisane maksimalne brzine obeležiće se internacionalnim signalima na ulazima u dotični grad.”

§ 42

1) Na mesto inženjera i tehničara uzetih iz resora Ministarstva građevina za potrebe u sekcijama za izvršenje velikih javnih radova, shodno Uredbi Ministarskog saveta br. 17460/II od 2 februara 1935 o finansiranju velikih javnih radova u svrhu oživljenja narodne privrede, suzbijanja nezaposlenosti i unapređenja turizma, Ministarstvo građevina može privremeno postaviti inženjere i tehničare uz dnevnicu i plaćati ih iz kredita odobrenog za ove iste radove.

2) Na teret slobodnog kredita odobrenog budžetom za razvrstane zvaničnike i nadzornike puta iz grupe zvaničnika, kao i za služitelje i putare iz grupe služitelja, mogu se postavljati dnevničari zvaničnici, dnevničari nadzornici puta, dnevničari služitelji i putarski radnici, ovi poslednji u svemu po Uredbi o službenim odnosima državnih putara i njihovim prinalležnostima M.g.br. 14632 od 21 maja 1929 god., s tim da se ne može prekoračiti broj i ukupna suma kredita po budžetu odobrena.

Z. MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA

§ 43

Ovlašćuje se Ministar saobraćaja, da može po odobrenju Ministarskog saveta regulisati pravne i finansijske odnose sa pretstavnicima privatnih društava lokalnih (vicinalnih) železnica, da kupoprodajnim ugovorima utvrđuje čistu otkupnu cenu. Društva se oslobodavaju ugovorne takse, kao i svih ostalih državnih i samoupravnih taksa, poreza i prireza ma koje vrste

u pogledu primanja utvrđenih ovim kupoprodajnim ugovorima.

§ 44

Ovlašćuje se Ministar saobraćaja:

1) da po odobrenju Ministarskog saveta može zaključivati ugovore o prodaji voznih isprava u zemlji i inostranstvu sa preduzećima koja se bave ovom prodajom i propagandom turizma;

2) da može izuzetno od čl. 95v Zakona o državnom računovodstvu objavljivati licitacije i zaključivati pogodbe, a po prethodnom odobrenju Ministra finansija i Ministarskog saveta, radi nabavke krezota, cink-hlorida i dr. materijala za imbregnisanje pragova i grade na račun naredne budžetske godine u sumi od 10,000.000 dinara s tim, da se osigura odgovarajući kredit u budžetu za narednu budžetsku godinu;

3) da može u ovoj budžetskoj godini vršiti plaćanja po uredbi K.br. 2764/27 od 14 maja 1927 g.;

4) da može analogno odredbi čl. 6 Zakona o vraćanju, naplati i storniranju vozarine i ostalih pristojbi na državnim železnicama odobravati storniranje kontrolnih primedaba iz vremena od 1918 do 1 avgusta 1929 godine u koliko se utvrdi da su kontrolne primedbe izdate, ili su prilikom naplate pogrešno knjižene, ili su izdate suviše kasno, te se nisu mogle naplatiti niti od stranaka niti od računopolagača, ili se usled gubitka transportnih i ostalih dokumenata ne može dokazati materijalna odgovornost zaduženih lica;

5) da može odobriti storniranje iznosa, koji su ušli u privremene priznanice Kontrole prihoda Generalne direkcije državnih železnica prilikom utvrđivanja staninih salda 1928 godine na teritoriji Beogradske i Subotičke direkcije, na teret računa staničnih neobračunatih prihoda s tim, da se o njima vodi i dalje zasebna evidencija i u slučaju naplate naplećene sume unesu u državnu kasu;

6) da za računopolagače u smislu čl. 62 Zakona o državnom računovodstvu može postavljati i regulisane zvaničnike i služitelje po Zakonu o državnom saobraćajnom osoblju kao i regulisano osoblje III grupe po Pravilniku o službenicima Rečne plovidbe, u koliko organizacija železničke i brodarske saobraćajne službe po važećim propisima predviđa upotrebu tih organa na mestu sa kojim je skopčana i dužnost primanja, držanja ili izdavanja novca ili materijala državnog;

7) da izuzetno od čl. 118 Građevinskog zakona može produžiti zabranu novog zidanja na zemljištu rezervisanom u građevinskom reonu grada Beograda na osnovu rešenja Ministra saobraćaja G.Ž.Br. 6926/32 kao i njegovog pisma G.Ž.Br. 2017/33 s tim, da ova zabrana obuhvati onaj deo zemljišta, vidno obeleženog na terenu, koje će se eksproprisati za potrebe građenja železničkih postrojenja prema detaljnom projektu beogradskog železničkog čvora.

Za delimičnu isplatu toga zemljišta kao i za delimičnu isplatu oštete za izmeštanje građevina podignutih na tom eksproprisanom zemljištu Ministar saobraćaja može iz viška železničkih prihoda utrošiti u toku budžetske 1937/38 godine sumu od 15.000.000.— dinara;

8) da s obzirom na nove međunarodne konvencije o prevozu putnika, prtljaga i robe na železnicama donese novu uredbu sa zakonskom snagom o prevozu putnika, prtljaga i robe koja će zameniti sadašnju železničku-saobraćajnu uredbu, donesenu

na osnovu čl. 38 Zakona o budžetskim dvanaestinama za mesec: april, maj, juni i juli 1925 godine;

9) da u sporazumu sa Ministrom finansija, celokupno imanje Direkcije državnih železnica u Beogradu koje sačinjava blok između ulica: Kralja Petra, Gračaničke, Ivan-Begove i Čubrine, zajedno sa svima postojećim zgradama na njemu može prodati mimo odredaba Zakona o državnom računovodstvu i Zakona o železničkoj imovini.

Dobiveni novac od prodaje daće se Državnoj hipotekarnoj banci na tekući račun Generalne direkcije državnih železnica u Beogradu.

Ovim se novcem mogu kupiti zgrade i zemljište i na ovom podići zgrade za jednu ili dve oblasne direkcije u Beogradu;

10) da može doneti Pravilnik o izdavanju dozvola za prelaz vodova jake struje preko železničkih pruga;

11) da donese Uredbu o kupovini električne energije za potrebe državnih železnica;

12) da izuzetno od propisa čl. 10 Zakona o železničkoj imovini i čl. 82 Zakona o državnom računovodstvu može prodati one pruge bez javnog saobraćaja sa pripadajućim zemljištem i svima objektima i materijalom, koje su nerentabilne i bez komercijalne vrednosti za državne železnice i koje služe isključivo jednom interesentu ili maloj grupi interesenata s tim da ove pruge može prodati i bez javnog nadmetanja po prethodnoj komisijskoj proceni stvarne vrednosti;

13) da za potrebe podmorskih radova koje vrši Direkcija pomorskog saobraćaja u Splitu, može nabaviti do 20.000 hektolitara santorinske zemlje bez naplate uvoznih carinskih dažbina.

Z. MINISTARSTVO POŠTA, TELEGRAFA I TELEFONA

§ 45

Ovlašćuje se Ministar pošta, telegrafa i telefona:

1) da po odobrenju Ministarskog saveta:

a) može izvršiti putem kreditiranja nabavku i polaganje telefonskog kabla na pravcu Beograd—Zagreb—Maribor—Austrijska granica;

b) u saglasnosti finansijskih odbora Narodnog predstavništva može zaključiti sa Radio A. D. Beograd, Radio D. D. Zagreb i Radio D. Z. O. J. Ljubljana, za svako Društvo posebno, ugovore o izgradnji i eksploataciji novih radioemisionih stanica u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani na dosadanjim ugovornim područjima Radio Društva u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani i sa relejnim stanicama u Skoplju i Sarajevu, Splitu i Mariboru.

2) da u toku ove budžetske godine može na račun ostvarenih prihoda po poštansko-telegrafskoj-telefonskoj službi vršiti isplate na ime naknade za izgubljene i upropašćene poštanske pošiljke svih vrsta kao i za pokriće manjaka nastalih kod rukovanja istima i pokrića blagajničkih manjaka preuzetih na teret države u koliko odnosna partija budžeta rashoda za poštansko-telegrafsko-telefonsku službu ne bi bila dovoljna, a isto tako da sve one iznose koji su prijavljeni kao viškovi u kasama, i koji se kao takvi po knjigama vode, a njihov povraćaj nije izvršen u zakonitom roku, može upotrebiti, po pristanku Ministra finansija, za pokriće gore pomenutih naknada i manjaka.

3) da može u buduću, iz sredstava koja dobije od državnih nadležstava, samoupravnih tela i drugih ustanova ili pojedinaca, radi izgradnje njihovih tele-

grafsko-telefonskih postrojenja i pretplatničkih telefonskih postrojenja u širem mesnom reonu i održavanje istih, nabaviti materijal potreban za ove radove, i vršiti sve potrebne izdatke oko izgradnje i održavanje ovih postrojenja.

Novac dobiven na ovaj način, kao i materijal koji se odatle nabavi, knjižice se posebno a nabavke i isplate vršiti po važećim propisima.

4) da može staru rashodovanu i neupotrebljivu bronzanu i bakarnu žicu, kao i bakarne elektrode i druge bakarne otpatke davati na preradu u zamenu za novu bronzanu žicu.

§ 46

Izuzetno od čl. 4 Uredbe o oslobodenju od poštanskih taksa od 13 juna 1932 godine zvanične pošiljke državnih i samoupravnih nadležstava i ustanova, koje se poštom otpravljaju između Zemuna i Beograda i obratno ne podleže plaćanju poštanskih taksa u mesnom prometu.

Neplaćene takse neće se naplaćivati.

I. MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

§ 47

Ovlašćuje se Ministar finansija da može na predlog Ministra poljoprivrede a po rasporedu Ministarstva građevina isplatiti Centralnom odboru vodnih zadruga u Novom Sadu do sume od dinara 5.600.000.— na ime neizmirenog zaostatka vodnih doprinosa iz 1936 god. za zemlje uzete pod udar agrarne reforme. Po razrezu nadležnih sreskih načelnštava po čl. 2 st. 2 Pravilnika o prihodima i rashodima po struci agrarne reforme Br. 10145/25 od 7 marta 1925 godine, naplaćene vodoplavne doprinose u 1937 god., od interesenata agrarne reforme, koji imaju dodeljene površine na području one vodne zadruge, koja je član Centralnog odbora vodnih zadruga u Novom Sadu isplaćivače poreske uprave Centralnom odboru vodnih zadruga u Novom Sadu do ukupne sume njegovog potraživanja, a višak polagaće u državnu kasu na ime povraćaja isplaćenih akontacija pomenutom Savezu.

Naplatu i nadzor nad naplatom vodnih doprinosa kao i svih ostalih prihoda agrarne reforme od interesenata agrarne reforme, vršiće organi koji vrše naplatu i nadzor nad naplatom poreze po Uredbi o osiguranju, prinudnoj naplati i nenaplattivosti poreze Br. 148000, izdatoj na osnovu ovlašćenja čl. 159 Zakona o neposrednim porezima.

Uplaćeni vodoplavni doprinos u državnu kasu po interesentima agrarne reforme, za dodeljena im zemljišta na vodoplavnom području onih vodnih zadruga, koje nisu članovi Centralnog odbora vodnih zadruga u Novom Sadu, imaju poreske uprave isplaćivati neposredno ovim vodnim zadrugama kao što se isplaćuju vodoplavni doprinosi ubrani od vlasnika zemljišta dotičnog vodoplavnog područja po Zakonu o vodnom pravu (zak. čl. XXIII-1885).

O isplaćenim sumama Centralnom odboru vodnih zadruga u Novom Sadu Dunavska finansijska direkcija u Novom Sadu prikupljaće podatke od poreskih uprava i o tome podnosiće tromesečno izveštaj Ministarstvu poljoprivrede.

§ 48

Čist prihod Državne klasne lutrije kao i ostali prihodi predviđeni § 44 Zakona o unapređivanju po-

ljoprivrede imaju se uplatiti kod Privilegovane agrarne banke u korist tekućeg računa „Državne poljoprivredne zaklade” i imaju se upotrebiti za pokrivanje rashoda Državne poljoprivredne zaklade, u granicama odobrenog i šestomesečno otvorenog kredita.

J. MINISTARSTVO ŠUMA I RUDNIKA

§ 49

Ovlašćuje se Ministar šuma i rudnika, da po odobrenju Ministarskog saveta donese Uredbu sa zakonskom snagom kojom će u cilju održanja trajno i racionalnog gospodarenja propisati sve potrebne mere upravne, privredne i finansijske prirode za reorganizaciju, sanaciju i olakšanje stanja krajiških imovnih opština.

§ 50

Ovlašćuje se Ministar šuma i rudnika:

1) da po saslušanju Vrhovnog državnog pravobranioštva i Glavne kontrole, a po odobrenju Ministarskog saveta, izuzetno od propisa § 112 Zakona o šumama, u naročito opravdanim slučajevima, u cilju arondacije poseda i pojeftinjavanja uprave, može izvršiti razmenu državnog šumskog zemljišta za zemljište imovne opštine u podjednako vrednosti.

2) da može preneti besplatno u vlasništvo ono zemljište državnog erara, koje je pojedinim licima i ustanovama dato ugovorom u svrhu pošumljenja zagajivanja pod uslovima unutarnje kolonizacije u bivšoj Oblasti mostarskoj i Srezovima livanjskom i duvanjskom (danas Tomislav Grad).

3) da prilikom reambulacije meda državnih ograničenih šuma u Srbiji, Južnoj Srbiji i Crnoj Gori može ovu izvršiti prema stvarnom stanju na licu mesta u svima onim slučajevima, gde se to stvarno stanje ne može utvrditi postojećim dokumentima ograničavanja usled njihove netačnosti. U takvim slučajevima postojeći dokumenti o svojini (granični protokoli, skice i tapije), imaju se saobraziti ovako izvršenoj reambulaciji.

4) da mimo Zakona o državnom računovodstvu može pojedine parcele Deliblatskog peska u svrhu obrade i lakšeg pošumljavanja izdavati okolnim zemljoradnicima u besplatan zakup na četiri godine pod uslovom da je zakupac po principu prelaznog šumsko-poljskog gospodarenja dužan dobitičnu parcelu pošumiti i po isteku zakupa predati je državi u pošumljenom stanju. Sadnice potrebne za ovo pošumljavanje daje država besplatno.

§ 51

Ovlašćuje se Ministar finansija, da može odobriti Ministru šuma i rudnika, da iz svojih sredstava zadrži najviše 80,000.000.— dinara kao pozajmicu na ime obrtnog kapitala za sva državna rudarska i šumsko-industrijska preduzeća, kao i za vlastitu režiju, koju su dužni vratiti na kraju računске godine.

§ 52

Ovlašćuje se Ministar šuma i rudnika:

1) da može sukcesivno iz tekućih šumskih prihoda za 1937/38 godinu staviti na raspoloženje 15,000.000.— dinara na ime obrtnog kapitala držav-

nom šumskom preduzeću Dobrljin—Drvar, no s tim, da je preduzeće dužno do kraja ove budžetske godine vratiti ovu sumu kasi Ministarstva šuma i rudnika.

2) da u budžetskoj godini 1937/38 može utrošiti ostatak kredita u vezi rešenja njegovog i Ministarskog saveta Br. 1310 od 7 junā 1934 god., te rešenja Br. 5744 od 4 marta 1935 god., (§ 89 t. VIII i IX Zakona o budžetskim dvanaestinama za 1935/36 god.) i gotovinu fonda Teslićke fabrike u likvidaciji u iznosu od 2,450.000.— na dodeljivanju državnog šumskog zemljišta i likvidaciju uzurpacija u ranijoj Bosni i Hercegovini i opravke državne šumske industrije pruge Usora—Pribinić.

3) da za tekuću budžetsku godinu odloži izvršenje § 123 Zakona o šumama, za koje vreme imaju u svemu važiti propisi Pravilnika o prikupljanju i rukovanju prinosa za pošumljavanje broj 855 od 11 januara 1928 godine sa izmenama i dopunama br. 20886/1928, 25507/1929 i 17525/1930.

4) da iz depozita Ličke imovne opštine može trošiti na održavanje i popravke šumskih puteva izgrađenih iz tog depozita do 25.000.— dinara godišnje sve dok se taj depozit ne likvidira.

5) da usled elementarnih nepogoda posušena bukova dubeća i ležeća stabla u državnim šumama, prodaje po stvarnoj vrednosti na osnovu procene bez licitacije u većim ili manjim partijama putem direktne pogodbe izuzetno od propisa Zakona o šumama i Zakona o državnom računovodstvu.

6) da može domaćim pilanarima, koji nisu snabdeveni po Zakonu o zaštiti domaće drvrske industrije, prodati potrebno drvo za snabdevanje njihovih pilana u granicama njihovih kapaciteta, ali najviše do 1000 pun m³ u oblom, uz naplatu takse po šumskom cenovniku.

Ovo svoje pravo može Ministar šuma i rudnika preneti na Direkcije šuma.

7) da proda suvišna gradilišta, zgrade i materijal od porušenih zgrada te da od toga dobiveni novac neposredno mimo budžeta upotrebi za kupovinu gradilišta ili zgrada ili zidanje zgrada.

8) da do donošenja specijalnog zakona o uređenju državnih šuma opterećenih službenostima, koji je predviđen u § 184 Zakona o šumama, izdaje besplatno iz državnih šuma neophodno potrebno drvo za gradu i ogrev ličkim i dalmatinskim naseljnicima — zemljoradnicima na isti način, kao i ostalim servitutnim ovlaštenicima.

9) da može podeliti interesentima (opštinama, zemljišnim zajednicama, imovnim opštinama, javnim ustanovama, privatnim licima) besplatno sadnice, proizvedene u državnim rasadnicima kod šumskih uprava, kao i kod političkih vlasti (srezova) i to u prvom redu za pošumljavanje krša i goleti a u drugom redu za podizanje gajeva oko malog poseda zemljoradnika, škola, opština i gradova. U tu svrhu može interesentima podeliti besplatno seme, proizvedeno u državnim semenarama (trušnjačama).

10) da izuzetno od propisa § 53 Zakona o šumama pogorelcima Vučinić sela opštine Srpske Moravice sreza vrbovskog izda besplatno drvo iz državnih šuma u količini po overenom obračunu potrebne grade za obnovu izgorelih zgrada.

11) da putem šumsko-industrijskog preduzeća Dobrljin—Drvar a. d. izradi od drveta 53 zgrade za šumske uprave i 500 lugarskih kuća za čuvanje šum-

skih reona po utvrđenom tipu i uslovima i po prethodno utvrđenoj ceni.

Gradnje i isporuka ovih kuća ima se obaviti za vreme od 4 godine.

Preduzeće je dužno ove kuće na licu mesta podići i montirati.

Obračun između državnog šumskog preduzeća Dobrljin—Drvar a. d. i Ministarstva šuma i rudnika vršiće se na taj način što će se vrednost predatih i podignutih kuća knjižiti na otplatu dužne šumske takse toga preduzeća iz ranijih godina.

12) da može egzekutivnim putem preko poreskih vlasti naplaćivati:

a) sve dugujuće državne rudarske dažbine, kako iz tekuće, tako i iz ranijih godina;

b) izvršne kazne izrečene na osnovu rudarskog zakona;

v) sva dugovanja, kako iz tekuće, tako i iz ranijih godina rudarskih i topioničkih preduzeća Bratinskim blagajnama za osiguranje radnika i nameštenika u preduzećima, koja potpadaju pod rudarske zakone u Kraljevini Jugoslaviji; i

g) sva dugovanja rudarskih i topioničkih preduzeća na ime radničkih zarada, kada radnička potraživanja, iz bilo koga uzroka, mogu doći u opasnost.

13) da po saglasnosti Ministarskog saveta u slučajevima potrebe može odobravati obročne otplate dugova za kupljene proizvode državnih rudarskih preduzeća.

§ 53

Ovlašćuje se Ministar šuma i rudnika:

1) da banskim upravama stavi na raspoloženje državno šumarsko osoblje za rad u banovinskim ustanovama, dok ovaj bude trajao, s tim da se tom osoblju za to vreme isplaćuju prinadležnosti iz banovinske kase, a njihove prinadležnosti po državnom budžetu da idu na olakšanje dotičnih partija budžeta rashoda Ministarstva šuma i rudnika.

2) da diplomirane šumarske inženjere postavlja za činovničke pripravnike-volontere bez prinadležnosti.

Vreme provedeno u takvom svojstvu računae im se kao vreme pripravnice službe za polaganje državnog stručnog ispita i ispita za samostalno upravljanje šumom.

Ovim država ne preuzima nikakvu obavezu da ih primi u državnu službu, a na normalnim putem upražnjena mesta imaju se prvenstveno postavljati ovi pripravnici-volonteri.

§ 54

1) Ministar šuma i rudnika u sporazumu sa Ministrom finansija proknjižiće sva nepodmirena dugovanja državnih nadležstava i ustanova iz ranijih budžetskih godina za liferovane im proizvode iz državnih rudarskih preduzeća. Proknjiženje se ima izvršiti na taj način, što će Ministarstvo finansija ova dugovanja upisati u korist tekućeg računa Specijalnog računovodstva i blagajnice Ministarstva šuma i rudnika (za Direkciju državnih rudarskih preduzeća u Sarajevu) na ime otpreme viškova prihoda državnih rudarskih preduzeća.

2) U ograničenim državnim šumama, gde još nije definitivno rešeno pitanje svojine, odobrava se stanovnicima sela i opština, u čijim atarima te šume

leže, da mogu do definitivnog rešenja pitanja svojine uživati sva prava na ziratnim zemljištima, koja su uživali do početka ograničavanja, ukoliko su za ta zemljišta povelili spor pred sudovima za ograničavanje državnih šuma.

§ 55

1) Strani lovci pozvani od zemaljskih lovačkih organizacija dobiće po prethodnom odobrenju Ministarstva šuma i rudnika besplatnu lovačku kartu, a dozvoljeno im je u Kraljevini Jugoslaviji slobodno od carine uneti dve lovačke puške i pet stotina patrona (naboja) od osobe.

Besplatne lovačke karte izdaje Ministarstvo šuma i rudnika.

2) Prima se na znanje i odobrava rešenje Rudarskog oteka Ministarstva šuma i rudnika u Sarajevu br. 9366/22 od 7 juna 1922, kojim je izmenjen i proširen ugovor za rekonstrukciju razredišta za državni rudnik u Zenici sa svima kasnijim izmenama i dopunama, pošto je nabavka izvršena u interesu državne kase.

3) Služboprimac kod rudarsko-topioničkih preduzeća, osiguran kod Bratinske blagajne, u slučaju sprečenosti u službovanju bolešću ili nesrećnim slučajem nema pravo na platu od preduzeća u smislu § 219 Zakona o radnjama.

4) Samorovne dozvole na teritoriji Rudarskog glavarstva u Ljubljani ne mogu se davati niti produžavati ako istovremeno sa molbom za dodeljenje odnosno produženje ne budu uplaćene i odgovarajuće pristojbe.

Dosada nenaplaćene samorovne pristojbe, ukoliko po zakonu nisu zastarele, naplaćiće se najdalje do 1 aprila 1938 god.

Za izvršenje ove odredbe Ministar šuma i rudnika propisaće Pravilnik u sporazumu sa Ministrom finansija.

K. MINISTARSTVO SOCIJALNE POLITIKE I NARODNOG ZDRAVLJA

§ 56

1) Ukida se subvencija iz § 136 Zakona o osiguranju, radnika.

2) Ukida se subvencija iz § 43 Zakona o penzionom osiguranju službenika, obnarodovanog u prečišćenom tekstu u »Službenim novinama« od 12 decembra 1933 god. br. 285-LXXXIV.

L. MINISTARSTVO FIZIČKOG VASPITANJA NARODA

§ 57

Redovna pomoć Savezu Sokola Kraljevine Jugoslavije, za koju je odobren kredit u budžetu rashoda Ministarstva fizičkog vaspitanja naroda za 1937/38 godinu, isplaćuje se Savezu u mesečnim obrocima po naredbama Ministra fizičkog vaspitanja naroda.

Iz ove budžetom odobrene pomoći ne mogu se činiti izdaci za otkupe i zakupe nikakvih nepokretnih imanja i zgrada niti troškovi na lične rashode, kao: na plate, nagrade, honorare, putne troškove i druge lične potrebe, već samo na one materijalne rashode čija je namena određena budžetom rashoda Ministarstva fizičkog vaspitanja naroda.

Kad stupi na snagu ovaj zakon, Uprava Saveza Sokola podneće na odobrenje Ministru fizičkog vaspitanja naroda detaljne predračune rashoda koji se imaju vršiti iz ove pomoći.

Izuzetno od Zakona o državnom računovodstvu i Zakona o Glavnoj kontroli, na kraju državne budžetske godine, a najdalje za dva meseca po isteku ove, Uprava Saveza podneće završni račun po rashodima iz ove pomoći Glavnoj kontroli na pregled i odobrenje.

Bliža uputstva o izvršenju ove odredbe, propisuje Ministar fizičkog vaspitanja naroda.

III RAZDEO — OSTALE ODREDBE

§ 58

Ovlašćuje se Ministarski savet da može donositi uredbu sa zakonskom snagom u cilju sredivanja i olakšanja ekonomskih prilika u zemlji kao i uopšte unapređivanja privredne delatnosti.

Ove uredbe stupaju na snagu sa danom obnarodovanja i imaju se odmah podneti na saglasnost Narodnom pretstavništvu.

§ 59

Ovlašćuje se Ministarski savet, da na predlog Ministra inostranih poslova i Ministra trgovine i industrije, putem Uredbe odobrava sporazume sa pojedinim državama o trgovini, plovidbi, nastanjivanju i platnom prometu, čije trajanje nije duže od godine dana.

§ 60

1) Ovlašćuje se Ministarski savet, da u cilju smanjivanja državnih rashoda u toku budžetske 1937/38 godine i stvaranja trajnih preduslova za sistematsku i racionalnu štednju u državnom i samoupravnom gazdinstvu u opšte, preduzme i preduzima sve potrebne mere, i to kako u okviru postojećih zakonskih odredaba, tako i uredbama sa zakonskom snagom koje bi imale za predmet utvrđivanje osnova državnih i samoupravnih rashoda u drugom obimu nego što su ti osnovi postavljeni u zakonskim odredbama koje danas važe.

2) Ministarski savet će takode izvršiti reviziju specijalnih dodataka, honorara, nagrada i drugih sporednih primanja koja uživaju državni službenici po dosadašnjim specijalnim propisima pored njihovih redovnih zakonskih prinadležnosti i ograničiti ta primanja do najviše 50% redovnih prinadležnosti.

3) U svrhu pripreme sistematizacije mesta u državnoj službi, Ministarski savet će ispitati broj osoba i opseg poslovanja pojedinih državnih nadležstava i po potrebi donositi odluke o ukidanju ili spajanju nadležstava koja se pokažu suvišnim.

§ 61

1) Odluke o prijemu službenika u državnu i samoupravnu službu, kao i odluke o unapređenju i naimenovanju državnih i samoupravnih službenika na zvanja više grupe, mogu se donositi tek pošto je nadležni organ konstatovao, da ima slobodno budžetsko mesto i slobodan kredit.

Činovnici koji su ovakve odluke spremali i podneli na odobrenje nadležnom ministru odnosno za to ovlašćenom organu odgovaraju solidarno za naknadu štete po Zakonu o Glavnoj kontroli, ako je za dono-

šenje takvih odluka nedostajalo slobodno budžetsko mesto i slobodan kredit. Na odluku Glavne kontrole može se izjaviti žalba Kasacionom sudu u roku od 15 dana računajući od dana prijema odluke. Odluka Glavne kontrole postaje izvršna kad je odobri Kasacioni sud.

Činjenica da unapređenje odnosno naimenovanje na zvanje više grupe ne tereti tekući budžet, s obzirom na § 4 Zakona o naknadnim i vanrednim kreditima uz budžet državnih rashoda i prihoda za 1933/34, neće se smatrati kao postojanje slobodnog budžetskog mesta i slobodnog kredita.

2) Na teret slobodnog kredita jednog činovnika više grupe može se postavljati samo jedan činovnik niže grupe s tim, da se ne može prekoračiti broj ni ukupna suma kredita po budžetu odobrena.

3) U toku budžetske 1937/38 godine ne mogu se vršiti nikakva postavljenja na zvanje zvaničnika i služitelja za kancelarijsku službu. Na svako upražnjeno mesto služitelja može se postaviti samo jedan dnevničar-služitelj.

4) Prinadležnosti isplaćene po odlukama o službenim odnosima, koje su poništene presudama Državnog saveta, naplatiće se od službenika, na koga se poništena odluka odnosi.

Činovnici, koji su ovakve odluke spremili i podneli na odobrenje nadležnom Ministru ili za to ovlašćenom organu, odgovaraju za naknadu štete pred Glavnom kontrolom, ako za donošenje takvih odluka nedostaju osnovni i jasno predviđeni zakonski uslovi i ako nastupi nemogućnost naplate od službenika, na koga se poništena odluka odnosi. Odluka Glavne kontrole postaje izvršna kad je u slučaju žalbe odobri Kasacioni sud. Rok žalbe je 15 dana.

5) Isplata svih mesečnih prinadležnosti Ministara bez portfelja vršiće se iz budžetskih rezervnih kredita. Iz ovog će se kredita vršiti i svi lični i materijalni rashodi ovoga zvanja.

6) U smislu § 24 Zakona o produženju važnosti odredaba dosadašnjih finansijskih zakona i zakona o budžetskim dvanaestinama putem virmana, na teret ostalih partija i pozicija ličnih rashoda Ministarstva vojske i mornarice, imaju se pokriti i izdaci na penzije licima vojske i mornarice, koja budu penzionisana u toku budžetske godine, kao i penzije porodica umrlih službenika vojske i mornarice, u koliko sume odobrene budžetom Ministarstva vojske i mornarice za ove potrebe ne budu dovoljne.

§ 62

1) - 1) Lični penzioneri državni i samoupravni ne mogu biti uposleni kod države i državnih preduzeća. Ovo se ne odnosi na penzionisane profesore univerziteta koji kao priznati naučnici rade na univerzitetu u svojstvu honorarnih profesora kao i na penzionere ratne invalide.

2) Ličnim penzionerima državnim i samoupravnim uposlenim u službi banovina i opština ili njihovih preduzeća u zvanjima koja ne povlače pravo na penziju pripadaju dok im ova služba traje umanjene penzijske prinadležnosti, izuzimajući porodični dodatak i to:

a) za jednu četvrtinu onima čiji mesečno bruto dohodak od ovog zaposlenja iznosi od 600—1499.— dinara;

b) za jednu trećinu onima čiji mesečni bruto dohodak od ovog zaposlenja iznosi od 1500—2499.— dinara;

v) za jednu polovinu onima čiji mesečni bruto dohodak od ovog zaposlenja iznosi 2500—4999.—dinara.

3) Odredbe stava 2 ovog §-a važe i za one državne penzionere kojima je penzija određena prema prinadležnostima po zakonima koji su dobili obaveznu snagu pre 1 septembra 1923, ako njihove bruto mesečne penzijske prinadležnosti ne računajući porodični dodatak iznose više od 2000.—dinara. Isto ovo važi i za penzionere koji su po stavu 1 ovog paragrafa zaposleni kod države i njenih preduzeća, ako njihove bruto prinadležnosti ne računajući porodični dodatak iznose više od 2000.—dinara mesečno.

4) Penzionerima iz stava 2 ovog §-a kao i penzionerima ratnim invalidima uposlenim kod države ili samouprave, čiji mesečni bruto dohodak iznosi više od 5000.—dinara, ne pripadaju penzijske prinadležnosti.

5) Odredbama ovog §-a ne dira se u propise Uredbe o ličnom i porodičnom dodatku državnih penzionera.

II) Pomoći koje se isplaćuju iz državne kase na osnovu Zakona o pomoći od 16 februara 1929 proglašenog u »Službenim novinama« br. 42 (pod 93) od 20 februara 1929 ne mogu se uzeti u izvršenje (pod ovrhu) ni za kakvo potraživanje. Ova se odredba odnosi i na ona izvršenja, koja su dozvoljena do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, ali tražilac izvršenja (ovrhovoditelj) nije dužan da vrati one iznose, koje je već primio pre stupanja na snagu ovog Zakona na osnovu dozvoljenog izvršenja.

Ova odredba važi za sve vreme za koje se prednje pomoći isplaćuju iz državne kase.

Pomoći iz napred pomenutih zakona u slučaju smrti majke iznose za svako dete po 1600 dinara mesečno.

III) Hercegovačko-Bokeškim ustašima iz ustanika 1872—75 i 1881—82, koji dokažu da su lično učestvovali u ovim ustancima, isplaćivaće se po rešenju Ministarstva finansija, na predlog bana Zetske banovine i to počev od 1 avgusta 1935 stalna pomoć od 200 dinara godišnje.

Lični dodatak pripada im po čl. 2 tabeli III uredbe o dodacima na skupoću državnih penzionera br. 11330/I od 1932 godine.

§ 63

1) Članovima komisija za polaganje državnih stručnih ispita i viših državnih stručnih ispita gde ovi postoje, ne pripada nagrada ni od države ni od kandidata. Svi propisi pojedinih zakona, uredaba i pravilnika, koji su sa ovim u suprotnosti stavljaju se van snage. Ovo ne važi za profesorske ispite i ispite nastavnika veština u srednjim i stručnim školama, i nagrade članova komisije za ove ispite. Ministar prosvete u sporazumu sa Ministrom finansija određuje visinu ovih nagrada. Visina ovih nagrada važi i za profesorske ispite u resoru Ministarstva trgovine i industrije.

2) Za prekovremene časove rada, u koliko se po potrebi službe moraju zvesti, neće se isplaćivati nikakva nagrada, izuzev nagrada za prekovremeni rad osoblja Ministarstva finansija koje radi na izradi državnog budžeta i završnih računa. Ovo ne važi za slučajeve, gde su pravo i visina nagrade regulisani zakonom.

3) Šefovima i računospitačima mesnih kontrola ne može se bez odobrenja opšte sednice Glavne kontrole isplaćivati nikakva nagrada za rad kod nadležstva kod kojih su postavljeni.

§ 64

1) Prestaju važiti sve zakonske odredbe, po kojima je bilo dopušteno odobravanje u pogledu vrednosti licitacija i pogodaba za nabavke, izrade, prodaje i dr. izuzetno od načina predviđenog u čl. 95g Zakona o državnom računovodstvu.

2) Neće se naplaćivati zakupnine za one državne zgrade koje su upotrebljene za nadležstva banjskih uprava. Isto tako neće se plaćati zakupnine za one banovinske zgrade koje su upotrebljene za državna nadležstva i ustanove.

3) U mestima gde su građanske i narodne škole smeštene u državne, a ne u opštinske zgrade, školske opštine biće dužne da opravke i održavanje tih zgrada vrše iz svojih sredstava, ako državi ne plaćaju nikakvu zakupninu.

4) Odlaze se do 1 aprila 1938 godine stupanje na snagu Zakona o državnom računovodstvu od 15 jula 1934 godine, kao i izvršenje državnog budžeta za 1937/38 godinu po tom zakonu.

5) U čl. 3 Uredbe o merama za sanaciju finansijskih prilika u državnim narodnim pozorištima P.br. 21964 od 11 juna 1936 reči: »savetodavni organi« zamenjuju se rečima: »kontrolni organi«. Saobrazno ovome Ministar prosvete u sporazumu sa Ministrom finansija izvršiće potrebne izmene u Pravilniku o delokrugu rada savetodavnih organa u državnim narodnim pozorištima, koji je propisan na osnovu čl. 3 ove uredbe, i propisati delokrug rada, dužnost i odgovornost ovih organa.

6) Čl. 1 Zakona o kaznenim sankcijama radi izvršenja čl. 9 Ugovora između Države i Narodne banke za izvršenje Zakona o novcu Kraljevine Jugoslavije od 11 maja 1931 menja se i glasi:

„Ovlašćuje se Ministar finansija da povrede propisa Pravilnika o regulisanju prometa devizama i valutama kao i svih drugih naredaba, izdatih na osnovu čl. 9 Ugovora između Države i Narodne banke, kažnjava novčano do 750.000 dinara, a u težim i ponovnim slučajevima još i oduzimanjem prava rada sa devizama i valutama.

Izviđanje i izricanje kazne vršiće se po postupku utvrđenom čl. 19 Pravilnika o regulisanju prometa devizama i valutama.”

§ 65

1) Za državne ustanove ne mogu se tražiti nikakve samoupravne dažbine. Ovo se ne odnosi na državna privredna preduzeća, koja se produktivno iskorišćavaju.

Tumačenje ove odredbe daje Ministar finansija.

2) Ovlašćuje se Ministar finansija, da po odobrenju Ministarskog saveta, Uredbom sa zakonskom snagom, reguliše u kojim slučajevima i granicama može vlast koja odobrava budžet opština i gradskih opština predložene prihode i rashode povećavati, smanjivati ili brisati.

§ 66

Primaju se znanju i odobravaju:

I (Ministarstva finansija) Rešenje Ministarskog saveta br. 3564/VII od 3 aprila 1936 za nabavku hrane za ishranu pasivnih krajeva u sumi od dinara

10,000.000; rešenje Ministarskog saveta Pov.broj 118/VII od 23 aprila 1936 za nabavku prevoznih sredstava i podmirenje drugih hitnih potreba Uprava policije u sumi od dinara 3,000.000; rešenje Ministarskog saveta Pov.br. 119/VII od 30 aprila 1936 za povećanje policijske straže u sumi od 2,164.720 dinara; rešenje Ministarskog saveta Pov.br. 124/VII od 23 maja 1936 za nabavku motornih vozila za žandarmerijske pukove u sumi od dinara 4,000.000; rešenje Ministarskog saveta br. 5351/VII od 30 maja 1936 za postavku 1500 novih žandarma u sumi od 6,000.000 dinara; rešenje Ministarskog saveta broj 5750/VII od 25 juna 1936 za nabavku motornih vozila, pogonskog materijala i nagrade šofera za Upravu grada Beograda u sumi od 363.000 dinara; rešenje Ministarskog saveta br. 6722/VII od 9 jula 1936 o pomoći Studentskom domu u Beogradu u sumi od 200.000 dinara; rešenje Ministarskog saveta br. 6454/VII od 9 jula 1936 za troškove organizovanja — učestvovanja naše države na međunarodnoj izložbi u Parizu u sumi od 2,600.000 dinara; rešenje Ministarskog saveta br. 7091/VII od 11 avgusta 1936 za podizanje zgrada za poštu, telegraf i telefon u sumi od 670.000 dinara; rešenje Ministarskog saveta br. 7136/VII od 11 avgusta 1936 za naknadu Društvu Sv. Vid u Zagrebu za ustupljeno imanje u Mlinarskoj cesti u Zagrebu u sumi od 2,000.000 dinara; rešenje Ministarskog saveta br. 7189/VII od 11 avgusta 1936 za isplatu porodičnih dodataka osoblju resora Ministarstva šuma i rudnika u sumi od din. 480.000; rešenje Ministarskog saveta br. 7615/VII od 10 septembra 1936 o izradi puta Čestobrdica—Kosjerić u sumi od 500.000 din.; rešenje Ministarskog saveta br. 7942/VII od 10 septembra 1936 o odobrenju da Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja može zaključiti kod Državne hipotekarne banke zajam u sumi od 15,000.000 dinara za troškove uredenja Vrnjačke banje; rešenje Ministarskog saveta Pov.br. 237/VII od 24 septembra 1936 u sumi od 30,000.000 dinara; rešenje Ministarskog saveta br. 8459/VII od 24 septembra 1936 za uvođenje u život Uredbe o organizaciji Ministarstva šuma i rudnika br. 11903 od 23 aprila 1936 god. u sumi od 700.000 dinara; rešenje Ministarskog saveta broj 8473/VII od 24 septembra 1936 za isplatu II i III anuiteta po zajmu od dinara 36,000.000 zaključenom kod Državne hipotekarne banke za dovršenje nove zgrade Narodne skupštine u sumi od 1,199.570 din.; rešenje Ministarskog saveta br. 36866/VI od 24 septembra 1936 o sporazumu sa Narodnom bankom o regulisanju državnih plaćanja u Nemačkoj.

II (Ministarstva vojske i mornarice) Rešenje Ministarskog saveta br. 5955 od 3 jula 1928; rešenje Ministarskog saveta St.Pov.Đ.br. 1704 od 8 novembra 1935; rešenje Ministarskog saveta Str.Pov.Đ.br. 978 od 6 jula 1935; rešenje Ministarskog saveta Str. Pov.Đ.br. 579 od 20 februara 1936; rešenje Ministarskog saveta Str.Pov.br. 41 od 30 aprila 1936; rešenje Ministarskog saveta M.S.br. 666 od 11 avgusta 1936; rešenje Ministarskog saveta Str.Pov.br. 703 od 31 avgusta 1936.

III (Ministarstva građevina) Ugovor M.G.broj 14177 od 21 aprila 1936 koji je Ministar građevina zaključio sa firmom Fridrih Krup iz Rajnhausena za isporuku 1500 metara Herbertotove mostovske konstrukcije sa pripadajućim brojem plovnih i stojnih potpora pribora i alata za ukupnu sumu maraka 1,253.091.86. Plaćanje se ima izvršiti za pet budžet-

skih godina po odgovarajućim budžetskim partijama po planu plaćanja, koji je ugovorom utvrđen, a na zbirni račun preko Narodne banke.

IV (Ministarstva šuma i rudnika) Rešenje Ministarskog saveta br. 2250/34 od 23 oktobra 1934 godine o pozajmici otočkoj imovnoj opštini iz fonda za pošumljavanje za sprečavanje pustošenja, sačuvanje sencišta i kultura na kršu u sumi od 500.000 dinara; rešenje Ministarskog saveta br. 420/36 od 24 septembra 1936 o pozajmici otočkoj imovnoj opštini iz fonda za pošumljavanje za sprečavanje pustošenja šuma, sačuvanje sencišta i kultura na kršu u sumi od 300.000 dinara.

§ 67

Primaju se znanju i odobravaju:

Uredbe Ministarskog saveta donete na osnovu § 63 Finansijskog zakona za 1934/35, produženog odredbom § 7 Zakona o budžetskim dvanaestinama za mesece: avgust, septembar, oktobar, novembar i decembar 1935 i januar, februar i mart 1936 godine i naknadnim i vanrednim kreditima uz budžetske dvanaestine za mesece: april, maj, juni i juli 1935 i uz budžet državnih rashoda i prihoda 1934/35 god., odnosno na osnovu § 98 Finansijskog zakona za 1936/37 godinu i to:

1) Uredba o kupovini akcija Industrije gvožđa D. D. Zenica — M.s.br. 989 od 20 decembra 1935 god. (»Službene novine« od 16 marta 1936, br. 61).

2) Uredba o prodaji proizvoda iz državnih rudarskih preduzeća — M.s.br. 188 od 28 februara 1936 god. (»Službene novine« od 31 marta 1936, br. 74—XVI).

3) Uredba o upotrebi narodne snage na opštinskim putevima umesto na banovinskim — br. 6259 od 20 februara 1936 god. (»Službene novine« od 7 aprila 1936, br. 80).

4) Uredba o likvidaciji 2% fonda za održavanje puteva u Kraljevini Srbiji, osnovanog kod Državne hipotekarne banke (Uprave fondova) u Beogradu, prema čl. 17 i 18 Zakona o javnim suvozemnim putevima od 1910 god. — br. 6258 od 20 februara 1936 god. (»Službene novine« od 8 aprila 1936, br. 81—XVIII).

5) Uredba o odlaganju izvršenja za zemljoradničke dugove — M.s.br. 244 od 17 aprila 1936 god. (»Službene novine« od 22 aprila 1936, br. 91).

6) Uredba o privremenoj obustavi nekih prava osiguranika Društva za osiguranje života »Feniks« — Direkcije za Kraljevinu Jugoslaviju — II broj 15471/K od 23 aprila 1936 god. (»Službene novine« od 28 aprila 1936, br. 96).

7) Uredba o sanaciji i odlaganju plaćanja Središnjeg saveza hrvatskih seljačkih zadruga Z.s.o.j. u Zagrebu — br. 29654/V od 30 aprila 1936 godine (»Službene novine« od 26 maja 1936, br. 118—XXVI).

8) Uredba o snabdevanju industrija semenskog ulja uljanim semenom — br. 41638/II od 10 juna 1936 god. (»Službene novine« od 15 juna 1936, broj 134).

9) Uredba o obimu rada građevinskih radnja osnovanih pre stupanja na snagu Zakona o radnjama od 5 novembra 1931 godine — II br. 22044/U od 12 juna 1936 god. (»Službene novine« od 15 juna 1936, br. 134).

10) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o izdavanju blagajničkih zapisa u iznosu od 500 mi-

liona dinara — br. 58300/II od 12 juna 1936 god. („Službene novine“ od 20 juna 1936, br. 139—XXXII).

11) Uredba o izmeni postojeće Uredbe o ustanovljenju Centralnog fonda za sanaciju glavnih Bratinskih blagajna za osiguranje radnika i nameštenika u preduzećima, koja potpadaju pod rudarske zakone u Kraljevini Jugoslaviji — R.br. 2030/36 od 5 februara 1936 god. („Službene novine“ od 20 juna 1936, br. 139).

12) Uredba o izvršenju ugovora o isporuci jugoslovenskih duvana u listu Direkciji poljskog monopola duvana — Br. 22198/I od 10 juna 1936 god. („Službene novine“ od 30 juna 1936, br. 147—XXXV).

13) Uredba o instalisanju postrojenja za kovanje metalnog novca i drugih kovina sličnih metalnom novcu — br. 32911/VIII od 9 jula 1936 godine („Službene novine“ od 13 jula 1936, br. 158).

14) Uredba o državnoj intervenciji kupovinom pšenice u ekonomskoj 1936/37 godini — Kab.broj 1548 od 3 jula 1936 god. („Službene novine“ od 15 jula 1936, br. 160).

15) Uredba o vanrednim kreditima i regulisanju položaja službenika na građenju novih železnica br. 11689 od 10 jula 1936 god. („Službene novine“ od 17 jula 1936, br. 162—XL).

16) Uredba o određivanju otkupnih cena pšenici — br. 53259 od 20 jula 1936 god. („Službene novine“ od 25 jula 1936, br. 169).

17) Uredba o izmenama Uredbe o privremenoj obustavi nekih prava osiguranika Društva za osiguranje života Feniks — Direkcija za Kraljevinu Jugoslaviju — Kab.br. 1688 od 22 jula 1936 god. („Službene novine“ od 28 jula 1936, br. 171).

18) Uredba o oslobodenju od plaćanja javnih dažbina Industrije gvožđa D. D. u Zenici — br. 20135/IV od 19 avgusta 1936 god. („Službene novine“ od 20 avgusta 1936, br. 191).

19) Uredba o državnoj intervenciji na tržištu suvih šljiva — br. 2061 od 16 septembra 1936 god. („Službene novine“ od 21 septembra 1936, br. 218—LII).

20) Uredba o državnoj garanciji za kredite Glavnog savezu srpskih zemljoradničkih zadruga u Beogradu — br. 69620/V od 21 septembra 1936 god. („Službene novine“ od 22 septembra 1936, br. 219).

21) Uredba o likvidaciji zemljoradničkih dugova — M.p.br. 70380/V od 25 septembra 1936 god. („Službene novine“ od 26 septembra 1936, br. 223—LIII).

22) Uredba o oslobodenju od carine, carinskih dažbina, skupnog poreza na poslovni promet, poreza na luksuz i drugih državnih i samoupravnih dažbina materijala i unutrašnje opreme, koje uvoze strane države za podizanje svojih izložbenih paviljona na našim domaćim sajmovima — br. 23470/IV od 25 septembra 1936 god. („Službene novine“ od 26 septembra 1936, br. 223/LIII).

23) Uredba o otkupu domaćeg pamuka — br. 66175/II od 9 septembra 1936 god. („Službene novine“ od 17 oktobra 1936, br. 240—LIX).

24) Uredba o izmenama i dopunama Zakona o beglučkim zemljama u Bosni i Hercegovini od 3 decembra 1928 godine, zakona o nadopuni zakona o beglučkim zemljama u Bosni i Hercegovini od 3 decembra 1928 godine — od 25 novembra 1930 godine i zakona o izmenama i dopunama zakona, koji se odnosi na agrarnu reformu u Bosni i Hercegovini od 12 avgusta 1933 godine — br. 66925/VIa od 14 oktobra 1936 god. („Službene novine“ od 17 oktobra 1936, br. 240—LIX).

25) Uredba o oslobodenju od takse za prenos nekretnina, koje putem prinudne dražbe stiču novčani zavodi — br. 59528/III od 16 oktobra 1936 god. („Službene novine“ od 17 oktobra 1936, br. 240—LIX).

26) Uredba o unapređenju svilarstva — br. 76060/III od 16 oktobra 1936 god. („Službene novine“ od 20 oktobra 1936, br. 242).

27) Uredba o izmeni Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih verovnika od 23 novembra 1934 god. — II br. 38651/K od 14 oktobra 1936 god. („Službene novine“ od 2 oktobra 1936, br. 244—LX).

28) Uredba o proširenju telefonskih instalacija i telefonske mreže u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani i načinu finansiranja ovih radova — br. 86983/36 od 16 oktobra 1936 god. („Službene novine“ od 22 oktobra 1936, br. 244—LX).

29) Uredba o produženju važnosti Uredbe o zabrani osnivanja trgovačkih radnja velikog obima — II br. 37207/u od 25 oktobra 1934 godine — Kab.br. 2120 od 22 oktobra 1936 god. („Službene novine“ od 26 oktobra 1936, br. 247—LXI).

§ 68

Prima se znanju i odobrava:

Uredba Ministarskog saveta doneta na osnovu § 100 Finansijskog zakona za 1936/37 godinu o marama za sanaciju finansijskih prilika u državnim narodnim pozorištima — P.br. 21964 od 11 juna 1936 god. („Službene novine“ od 10 jula 1936, br. 156—XXXVIII).

§ 69

Sve odredbe dosadašnjih finansijskih zakona i zakona o budžetskim dvanaestinama, kojima su postojeći zakoni bili izmenjeni, ukinuti ili dopunjavani kao i sve uredbe, pravilnici i drugi propisi i rešenja koji su već doneti na osnovu ovlašćenja predviđenih u pomenutim zakonima, važiće i dalje.

§ 70

Ovaj Zakon stupa u život kad se obnaroduje u „Službenim novinama“, a obaveznu snagu dobija 1 aprila 1937 godine, u koliko u pojedinim §§-ima nije drukčije naredeno. Krediti odobreni ovim zakonom važiće, izuzetno od odredbe čl. 2 Zakona o državnom računovodstvu, od 1 aprila 1937 do 31 marta 1938.

PREGLED PREDLOGA BUDŽETA DRŽAVNIH
KOJI SE OBJAVLJUJE SHODNO § 2 PREDLOGA

Razdeo	R A S H O D I	Predlog za 1937/38		Odobreno za 1936/37		Razlika pred- laže se za 1937/38	
		Dinara	p.	Dinara	p.	Dinara	p.
	A. RASHODI:						
I	Vrhovna državna uprava:						
	Kruna	24.180.000	—	24.180.000	—	—	—
	Kraljevsko Namesništvo	4.200.000	—	3.580.000	—	+ 620.000	—
	Narodno predstavništvo:						
	a) Senat	12.645.000	—	10.966.000	—	+ 1.679.000	—
	b) Narodna skupština	49.075.268	—	38.918.115	—	+ 10.157.153	—
	Svega Nar. predstav.	61.720.268	—	49.884.115	—	11.836.153	—
	Pretsedništvo Ministarskog saveta	34.758.180	—	32.943.200	—	+ 1.814.980	—
	Državni savet	3.825.438	—	3.827.558	—	— 2.120	—
	Glavna kontrola	10.860.393	—	10.676.646	—	+ 183.747	—
	Civilna kuća Njegovog Veličanstva Kralja	2.770.923	—	2.808.543	—	— 37.620	—
	Kancelarija Kraljevskih ordena	519.499	—	514.339	—	+ 5.160	—
	Opšti rashodi	27.866.328	—	27.866.328	—	—	—
	Svega I razdeo	170.701.029	—	156.280.729	—	+ 14.420.300	—
II	Penzije i invalidske potpore:						
	a) Penzije	1.016.000.000	—	997.247.597	—	+ 18.752.403	—
	b) Invalidske potpore	103.490.835	—	103.490.835	—	—	—
	Svega II razdeo	1.119.490.835	—	1.100.738.432	—	+ 18.752.403	—
III	Državni dugovi	1.019.896.995	—	767.931.926	—	+ 251.965.069	—
IV	Ministarstvo pravde	359.451.900	—	354.480.202	—	+ 4.971.698	—
V	„ prosvete	870.014.498	—	837.962.415	—	+ 32.052.083	—
VI	„ inostranih poslova:	146.679.182	—	121.470.448	—	+ 25.208.734	—
VII	„ unutrašnjih poslova:						
	Ministarstvo i područna nadležstva	222.036.572	—	200.710.384	—	+ 21.325.888	—
	Komanda žandarmerije	316.241.031	—	316.573.833	—	— 332.802	—
	Svega VII razdeo	538.277.603	—	517.284.517	—	+ 20.993.086	—
VIII	Ministarstvo finansija:						
	Ministarstvo i područna nadležstva	303.634.745	—	297.874.285	—	+ 5.760.460	—
	Monopoli	323.681.650	—	366.322.283	—	— 42.640.633	—
	Državna hipotekarna banka	24.885.335	—	21.019.904	—	+ 3.865.431	—
	Poštanska štedionica sa filijalama	18.978.951	—	14.486.679	—	+ 4.492.272	—
	Državno imanje „Belje” i „Topolovac”	62.044.189	—	62.055.450	—	— 21.261	—
	Državna fabrika šećera na Čukarici	28.552.900	—	36.164.000	—	— 7.611.100	—
	Svega VIII razdeo	761.767.710	—	797.922.601	—	— 36.154.891	—
IX	Ministarstvo vojske i mornarice	2.459.397.737	—	2.309.397.737	—	+ 150.000.000	—
X	„ građevina	173.823.945	—	154.617.021	—	+ 19.206.924	—
XI	„ saobraćaja:						
	Ministarstvo i područna nadležstva	30.034.533	—	32.035.597	—	— 2.001.064	—
	Odeljenje za građenje železnica	208.867.290	—	177.994.403	—	+ 30.872.887	—
	Uprava državnih železnica	1.898.901.377	—	1.876.372.400	—	+ 22.528.977	—
	Direkcija rečne plovidbe	92.413.310	—	91.441.412	—	+ 971.898	—
	Svega XI razdeo	2.230.216.510	—	2.177.843.812	—	+ 52.372.698	—

RASHODA I PRIHODA ZA 1937/38 GODINU

FINANSIJSKOG ZAKONA ZA 1937/38 GODINU

Razdeo	Partija	Pozicija	PRIHODI	Predlog za 1937/38		Usvojena procena za 1936/37		Razlika predlaže se za 1937/38	
				Dinara	p.	Dinara	q.	Dinara	p.
I			B. PRIHODI:						
			Neposredni porezi:						
			GLAVA I — OPŠTI NEPOSREDNI POREZI						
		1	Prihod od opštih neposrednih poreza:						
		1	Porez na zemljište (zemljarina)	460,000.000	—	450,000.000	—	+ 10,000.000	—
		2	Porez na zgrade (kućarina)	280,000.000	—	270,000.000	—	+ 10,000.000	—
		3	Porez preduz. radnji i samostal. zanimanja (tečevina)	310,000.000	—	280,000.000	—	+ 30,000.000	—
		4	Porez na rente	40,000.000	—	40 000.000	—	—	—
		5	Porez na dobitak preduzeća obaveznih na javno polaganje računa (društveni porez), porez na dividende i porez na latentne rezerve	190,000.000	—	190,000.000	—	—	—
		6	Porez od nesamostalnog rada i zanimanja (službenički porez)	232,000.000	—	190,000.000	—	+ 12,000.000	—
		7	Porez na neženje	2,000.000	—	2,000.000	—	—	—
		8	Kamate	20,000.000	—	20,000.000	—	—	—
			Svega (gl. I part. 1).	1,534,000.000	—	1,472,000.000	—	+ 62,000.000	—
			GLAVA II — POSEBNI POREZI						
		2	Prihod od posebnih poreza:						
1	Porez na poslovni promet	760,000.000	—	660,000.000	—	+ 100,000.000	—		
2	Vojnica	7,000.000	—	7,000.000	—	—	—		
	Svega (gl. II part. 2)	767,000.000	—	667,000.000	—	+ 100,000.000	—		
	GLAVA III — VANREDNI POREZI								
3	Vanredni doprinos uz službenički porez	78,000.000	—	75,000.000	—	+ 3,000.000	—		
4	Dugovani porezi sa prizrezom	100,000.000	—	85,000.000	—	+ 15,000.000	—		
	Svega (gl. III part. 3-4)	178,000.000	—	160,000.000	—	+ 18,000.000	—		
	Ukupno I raz. Neposr. porezi	2,479,000.000	—	2,299,000.000	—	+ 180,000.000	—		
II			Posredni porezi:						
			GLAVA IV — TROŠARINA						
		5	Naplata trošarine:						
		1	Na: šećer, kavu, pivo, vino, rakiju, likere, konjak, rum, ekstrate, esenciju, eter, ulja, električno osvetljenje i td.	855,000.000	—	825,000.000	—	+ 30,000.000	—
		2	Kontrolna naknada za denaturisanje trošarinskih predmeta	2,500.000	—	2,500.000	—	—	—
			Svega (gl. IV, part. 5)	857,500.000	—	827,500.000	—	+ 30,000.000	—
			GLAVA V — TAKSE						
		6	Takse:						
			Prodaja taksenih maraka i hartija od vrednosti, naplata taksa i pristojbi u gotovom novcu i td.	819,000.000	—	759,000.000	—	+ 60,000.000	—
		7	Vozarinska taksa po tar. br. 101	300,000.000	—	280,000.000	—	+ 20,000.000	—
	Svega (gl. V, part. 6-7)	1,119,000.000	—	1,039,000.000	—	+ 80,000.000	—		

Razdeo,	R A S H O D I	Predlog za 1937/38		Odobreno za 1936/37		Razlika pred- laže se za 1937/38	
		Dinara	p.	Dinara	p.	Dinara	p.
XII	Ministarstvo pošta, telegrafa i telefona	379,378.411	—	369,345.912	—	+ 10,032.499	—
XIII	„ poljoprivrede:						
	Ministarstvo, područna nadležstva i ustanove	60,347.372	—	47,190.108	—	+ 13,157.264	—
	Klasna lutrija	11,467.270	—	11,487.788	—	— 20.518	—
	Državne ergele	7,910.398	—	6,940.376	—	+ 970.022	—
	Srednje poljoprivredne škole	2,757.451	—	2,726.557	—	+ 30.894	—
	Državna poljoprivredna zaklada	27,760.621	—	27,312.212	—	+ 448.409	—
	<u>Svega XIII razdeo</u>	<u>110,243.112</u>	<u>—</u>	<u>95,657.041</u>	<u>—</u>	<u>+ 14,586.071</u>	<u>—</u>
XIV	Ministarstvo trgovine i industrije	45,350.828	—	45,004.770	—	+ 346.058	—
XV	„ šuma i rudnika:						
	a) Šume	92,283.270	—	71,235.019	—	+ 21,048.251	—
	b) Rudnici	199,265.829	—	194,830.519	—	+ 4,435.310	—
	<u>Svega XV razdeo</u>	<u>291,549.099</u>	<u>—</u>	<u>266,065.538</u>	<u>—</u>	<u>+ 25,483.561</u>	<u>—</u>
XVI	Ministarstvo soc. politike i nar. zdravlja	219,995.851	—	199,745.402	—	+ 20,250.449	—
XVII	„ fizičkog vaspitanja naroda	12,764.695	—	11,764.695	—	+ 1,000.000	—
XVIII	Budžetski rezervni krediti	40,000.000	—	40,000.000	—	— —	—
	<u>Ukupno rashodi</u>	<u>10,949,000.000</u>	<u>—</u>	<u>10,323,513.198</u>	<u>—</u>	<u>+ 625,486.802</u>	<u>—</u>

RASHODI: Deset milijardi devet stotina četrdeset devet miliona dinara.

Razdeo	Partija	Pozicija	P R I H O D I	Predlog	Usvojena	Razlika pred-
				za 1937/38	procena za 1936/37	procena za 1937/38
				Dinara p.	Dinara p.	Dinara p.
			GLAVA VI — CARINA, SPOREDNE CAR. TAKSE I AZIJA			
	8	1-7	Carine, sporedne carinske takse i azija . . .	888,365.000 —	700,615.000 —	+ 167,750.000 —
			<u>Ukupno II razd. Posr. porezi</u>	<u>2.844,865.000 —</u>	<u>2.567,115.000 —</u>	<u>+ 277,750.000 —</u>
III			Monopoli:			
			GLAVA VII — MONOPOLI			
	9		Monopol duvana, po odbitku procenta	1.428,000.000 —	1.406,000.000 —	+ 22,000.000 —
	10		Monopol soli, po odbitku procenta	267,742.000 —	265,000.000 —	+ 2,742.000 —
	11		Monopol petroleuma (takse)	112,000.000 —	110,000.000 —	+ 2,000.000 —
	12		Monopol žižica (takse)	74,142.000 —	80,000.000 —	— 5,858.000 —
	13		Monopol cigar-papira, po odbitku procenta	75,188.000 —	70,000.000 —	+ 5,188.000 —
	14		Razni prihodi (od zgrada i td.)	24,243.200 —	25,000.000 —	— 756.800 —
			<u>Ukupno III razdeo, Monopoli</u>	<u>1.981,315.200 —</u>	<u>1.956,000.000 —</u>	<u>+ 25,315.200 —</u>
IV			Državna privreda:			
			Ministarstvo prosvete:			
	15	1-8	Državna štamparija — Beograd	28,350.000 —	27,350.000 —	+ 1,000.000 —
	16	1-2	„ „ — Sarajevo	6,150.000 —	6,150.000 —	— —
			Ministarstvo finansija:			
	17		Državna hipotekarna banka	65,000.000 —	61,000.000 —	+ 4,000.000 —
	18	1-5	Poštanska štedionica sa filijalama	79,000.000 —	74,000.000 —	+ 5,000.000 —
	19	1-5	Državno imanje »Belje« i »Topolovac«	72,925.800 —	75,410.000 —	— 2,484.200 —
	20	1-5	Državna fabrika šećera na Čukarici	32,775.000 —	42,912.950 —	— 10,137.950 —
			Ministarstvo saobraćaja:			
	21		Uprava pomorstva i rečnog saobraćaja	7,992.000 —	7,880.000 —	+ 112.000 —
	22		Direkcija pomorskog saobraćaja	421.200 —	6,913.200 —	— 6,492.000 —
	23	1-2	Uprava državnih železnica	2,045,000.000 —	2,007,000.000 —	+ 38,000.000 —
	24	1-6	Direkcija rečne plovidbe	85,433.310 —	87,105.691 —	— 1,672.381 —
	25	1-12	Ministarstvo pošta, telegrafa i telefona:	5,9,500.000 —	519,700.000 —	+ 9,800.000 —
			Ministarstvo poljoprivrede:			
	26		Državna klasna lutrija	37,000.000 —	37,000.000 —	— —
	27-32a		Državne ergele	2,699.580 —	2,581.780 —	+ 117.800 —
	33-35		Srednje poljoprivredne škole	1,125.300 —	1,012.300 —	+ 113.000 —
	36	1-4	Državna poljoprivredna zaklada	2,200.000 —	1,800.000 —	+ 400.000 —
			Ministarstvo šuma i rudnika:			
	37	1-28	a) Šume	117,797.130 —	102,080.163 —	+ 15,716.967 —
	37a-38	1-2, 1-16	b) Rudnici	328,265.000 —	259,294.385 —	+ 68,970.615 —
	39-94		Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja	59,887.812 —	51,512.882 —	+ 8,375.930 —
			<u>Ukupno IV razdeo</u>	<u>3.501,523.132 —</u>	<u>3,370,703.351 —</u>	<u>+ 130,819.781 —</u>
V			Razni prihodi:			
	95-102		Razni sitni prihodi	142,296.868 —	130,694.847 —	+ 11,601.821 —
			<u>Ukupno prihodi</u>	<u>10,949,000.000 —</u>	<u>10,323,513.198 —</u>	<u>+ 625,486.802 —</u>

PRIHODI: Deset milijardi devet stotina četrdeset devet miliona dinara.

„NARODNA SKUPŠTINA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Opšte odjeljenje

I Br. 1849
18-III-1937. g.
u Beogradu

Gospodine Pretsedniče, prema izveštaju Gospodina Ministra finansija čast mi je izvestiti Vas, da su se prilikom štampanja predloga Finansijskog zakona za 1937/38 godinu, usvojenog od strane Narodne skupštine, potkrale sledeće dve greške i to: na strani 19 pomenutog predloga u tablici B, u rubrici „grupa” pod I u poslednjem redu posle reči: „rastavljen” treba umetnuti reči: „ili razveden” kako je to učinjeno u tablici A, na strani 18, pod II, pošto se u originalnom predlogu ovaj umetak imao odnositi na obe tablice.

Na strani 61 u tački 7) § 79 u prvom redu posle reči: „gradilišta” treba umetnuti reči: „izolovana poljoprivredna zemljišta”, koje su reči pogrešno umetnute posle druge reči „gradilišta” koja se u istom

tekstu nalazi. Prema tome, posle druge reči: „gradilišta” pomenuti tekst „izolovana poljoprivredna zemljišta”, treba brisati i umetnuti ovaj tekst u prvom redu teksta posle prve reči: „gradilišta”, jer inače ceo tekst ne bi odgovarao prvobitnom i pravilnom smislu.

Izveštavajući Vas o prednjem, Gospodine Pretsedniče, molim Vas, da se ove ispravke izvole primiti k' znanju i sprovedu u predlogu Finansijskog zakona za 1937/38 godinu.

Izvolite, Gospodine Pretsedniče, i ovom prilikom primiti uverenje o mom osobitom poštovanju.

Pretsednik Narodne skupštine,
S. Ćirić, s. r.”

Gospodinu

Dr. ŽELIMIRU MAŽURANIĆU
Pretsedniku Senata Kraljevine Jugoslavije
(Naknadno saopšteno Narodnoj skupštini)

Sekretariat Skupštine SRJ
Beograd

